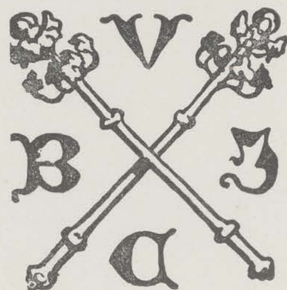

V
B J
D

conspicitur in Guilh. paris. oper
in calce praefationis habens 1496

Tractatus Guilhermi parisien̄ de sacramentis. cur deus homo et de penitencia cum registro.

Repertorium summariū que hoc libro tractantur.

Uirtutes sacramentorū. vtilitates ⁊ quibus vijs stabiliūtur capitulū p̄mū docet. stabiliūtur em̄ testimonijs diuini miraculi. experientia diuine virtutis ⁊ oꝑationis et attestatione sacre scripture.

De Baptismate ⁊ quale sit sacramentum baptismus. et cur p̄mum. que virtus aque. qd abluat aqua baptismatꝭ. et que sint oꝑationes eiusdē. que sint verba substancialia baptismatꝭ ⁊ ꝙ illis nihil sit addendū nec minuendū. ⁊ ꝙ satisfactio ista fit diuina inuocatione siue benedictione. Tandē ꝟo de charactere baptismatꝭ. hec aūt singula ꝑ quattuor capitula tractant̄.

De sacramēto cōfirmationis. et qs tale ministrat que differentia inter solū baptisatū. et eū q post baptismū rite ꝯfirmatus sit. virtutes sacramenti cōfirmationis formā et moduȝ cōuenientē tradendi hoc sacramentū. ⁊ ꝙ suꝑ cōfirmādos debeat pingi signum crucis de chrismate in frontibus eorū. et multa alia ibi determinant̄ per vnum capitulum.

De Eucharistie sacramento. ⁊ eiꝰ sublimitate qualis cibꝰ sit. ⁊ quociēs ille panis sumendus sit et qd ꝓficiat in homine que materia. q̄ forma. que verba illius sacramenti essencialia ⁊ ꝙ adueniente vero ac viuifico pane cedit ei materialis ac visibilis panis. et post benedictionē sacerdotalem rite factā in altaris mensa nec panē esse corꝑis nec vinū. et ꝙ misse celebratio non sit nisi populi sanctificatio ꝑ cōmunicationē diuini nominis postea de amore quē debemꝰ ad hoc sacramentū habere. et q̄liter homo se ad hanc mensam parare debet. et in qua domo debeat hō hanc mensam accedere. et quot sint que in animabus nostris affectiones seu passiones generant. et qd sit meritū sumentium hoc sacramentū. et ꝙ caro xp̄i sit verus cibus iste. ⁊ quo pacto inter manus xp̄i veniat ⁊ de gloria eius. Tandē ꝟo cur summꝰ ille sacerdos ⁊ hostia xp̄s dn̄s descēdat in altare et inter manꝰ sacerdotis cū totū illud sacerdotale officiū in ip̄o sublimo habitaculo celesti corā deo patre ⁊ laudabiliter ⁊ sufficienter explere posset. post hoc declaratur qualiter cōmunionē sancte dilectionis efficiat ista sacra altaris communio. Ultimo de reuerentia et deuotione q̄ debeat huic sacramento fieri. hec aūt omnia expediūtur in decem capitulis

De penitentia partibus eius ac fructibꝰ post hec determinat̄ quā theologi vocant succurratricem in p̄lio occisorū. sanatricem infirmorū. renouatricē inueteratorū. restitutricē deꝑditorū. recōciliatricem offensorū. reuelatricem lapsorū. reductricem oberrantiū. emendatricem forefactorū. iustificatricē maleficioꝝ. lotricem sordidatorū. solutricem male cōcreditoꝝ. liberatricē captiuorū. Et felicis cōuiuij ꝯmunicatricē. Postea qd sit cōfessio. et error eoꝝ q negant cōfessionē eē faciendā sacerdotibus. ponit etiā cōsistorū penitētiale. de ꝓcuratoribus. aduocatis testibꝰ ⁊ alijs ī cōfessione necessarijs ⁊ q sunt vere penitentes que sit eoꝝ p̄paratio. et quot requirāt̄ ad hoc ꝙ ydonei sunt penitentes que sint ꝑtes penitētie. cōparationes ⁊ ꝟtutes eiꝰ. Quid sit contritio et nominatio eius. fructus ratio et motus qui etiam motus requiruntur in attritione. ⁊ ꝙ cōtritio sit mortificatio veteris hominis. postea declarat̄ vtrū remissionē peccatoꝝ p̄cedat gratia ordine naturali post hec vtrū in tantā gratiam resurgat peccator penitens. et de ꝓposito et voluntate penitentis hec fiunt ꝑ capitula decem et octo.

De confessione deinceps tractat̄ que est accusatio suipsius et diuini iuris recognitio. suipius condemnatio vomitus spiritualis. rationisq; redditio. Iteȝ ꝙ ante confessionē debeat esse totius vite hominis diligens rememoratio. ⁊ ꝙ om̄es annos recogitet homo ī amaritudine anime sue. postea in cōfessione om̄imodo esse fugiēdum mendaciū ꝓpter tria que ibi ponūt̄ debet etiaȝ cōfitens iudicem siue cōfessorem instruere de iure vero et singulis peccatis que loco et tꝑe sint cōmissa. debȝ ibi esse diuini iuris cognitio vt veritas cōfessionis meritū habeat ꝯtra penā q̄ debet̄ iniusticie. scȝ meritū remissionis postea fit ibi reuelatio occultoꝝ ⁊ erubescendorum debet em̄ velū ignorantie sacerdoti de facie cordis extollere. Cū necesse sit inter deū et peccatoris iudices esse homines nō celestes virtutes aut inuisibiles potestates.

coram hmōi hominibus causam dei peccatores agere ↄtra semetipsos accusando scȝ se testificādo cōtra se recognoscēdo. cōtra se cōtemnando hoc ē ꝓclamādo se reum mortis. post hec ꝓsequitur de vomitu qui est euacuatio ventris corpalis. deinceps docebitur qualiter expugnāda ⁊ vincenda sit erubescentia ꝓpter instruendos cōfessores ⁊ adiuuandos peccatores. qm̄ ipa ē hostis attrocissim⁹ et seuissimus. preterea fit mentio de cōputatione pura eniȝ integraqȝ confessio fidelis cōputatio est ⁊ redditio ratiōis. que nobis liberi arbitrij potestate seu facultate commissa est cuius nos debitores esse manifestū est. Quinqȝ tandē enumerātur fructus ↄfessionis. Ultimo qualis debeat esse obligatio nostra ad deū diffinitur. Et an om̄i hora qua nobis possibile ē ↄfiteri ↄfessionē facere tenēamur. an liceat differre. ⁊ quociēs differre liceat. an etiā liceat cōfessionē diuidere vt peccatoris pars vni sacerdoti ⁊ pars alteri in ↄfessione reueletur. et an eam iterari ex integro necesse sit. Jnqritur etiā ibi que sit causa reditus peccatorū. post hoc d̄ ipa satisfactione que et qualis esse debeat dicitur et qualiter confessor in iniūgenda penitentia se habere debeat ⁊ ꝙ omne peccatū iniqtas sit et iniusticia ipa satisfactio ꝓ illo debet esse iustificatio penitentis. restitutio etiā spūalis eē debet ⁊ non tpalis Jtē satisfactio debet esse medicatoria. conformatiua. cōseruatoria. et vtrum necesse sit iterari satisfactionē. si in mortali peccato facta sit. et an satisfactiones debeant eē arbitrarie aut determinate ⁊ limitate post hec enumerātur officia cōfessoris. Est eniȝ officiū sanctificationis iudicandi et officiū pacifici inter deū et penitentem mediatoris. est officiū boni medici. obstetricis officiū etiā amātissimi patris. vltimū vero matris dilecte et munusculis paruulo blandientis ad bona quelibet inuitantis. Materia itaqȝ confessionū extenditur hoc libro per capitula quadragintaduo.

Quinto loco in ordine sacramentorū ponitur matrimoniū qđ est sancta et pfecta societas mar' et femine in genere hūano siue necessitudo que eos hui⁹ societatis facit inuicem sui in alterutrum debitores. postea destruitur omnis cōcubitus p̄ter matrimonialem. et preter illum omnē esse illicitum. ⁊ ꝙ voluptas luxurie nō debet esse causa cuiuscūqȝ operis. ⁊ ꝙ ex mare et femina quasi ex duobus ramis cōsistit arbor ista preciosissima que est vis generatiua. postea declaratur quando vir ⁊ femina cōiunguntur matrimonialiter tūc dant sibinuicem ius plenū alter vtēdi corpore alterius oꝑe generationis. Et ꝙ ista cōiunctio siue societas verissima diffinitione est matrimoniū. ⁊ ꝙ matrimonia nō possunt contrahi nisi p magistratū ecclesiasticū. postea declaratur honestas ac sanctitas matrimonij ⁊ ꝙ matrimoniū a deo naturaliter institutū sit. et ꝙ sanctitas matrimonij sit elongatio a turpitudine ⁊ execratione ꝓhibitarū turpitudinū et immūdiciarū. ⁊ ꝙ sanctitas eius sit ex benedictione vel oratione sacerdotali. Et ꝙ vinculum pfecte societatis est in ipa vera religione que est diuine honorificentie debitus cultus. postea destruitur voluptas om̄is carnalis cōcubitus. et ꝙ membra genitalia nullum habent priuilegiū exceptionis quo libera sint et exempta a subiectione ⁊ obedientia rationis. seu liberi arbitrij. seu libere volūtati subiecta. ꝑterea ponit cautelas quibus pugnatur contra exerciciuȝ carnis. postea determinantur questiones circa matrimonia scȝ quā gratiam prestet virtus sacramētalis matrimonij. Tandē agitur de diuorcijs ⁊ repudijs. hec aūt singula tractant in decem et nouē capitulis.

Post hec autem de sacramento ordinis tractatur. p̄mo stabilitur essencia ipsi⁹ sacramenti. deinde numerū ordinū. Tercio operatiōes et virtutes. et de ministris ordines cōferentibus. Jtem ꝙ ordo ē sanctitas prima siue sanctificatiua qua diuini cultu exercendo quis sanctificatur ⁊ ꝙ ordinari nihil aliud sit q̄ȝ ad diuini cultus ministeriū pontificali benedictione et manuum impositiōe sanctificari post hec loquitur de numero ordinum. et quid p̄ mā tonsuram respiciat et officium eius. q hostiarij et ianitores et reliqui ordines q̄ dignitas sacerdotalis ⁊ misteria eius. ⁊ ꝙ sacerdos in altari se gerat vt ministruȝ ⁊ gestorem alieni negocij. postea questio ē de suspensis et excōmunicatis vtrū ipi valeant tēpore excōmunicationis. Postea determinatur ꝙ officium sacerdotalis ordinis est soluere et ligare.

Postq̃3 vero de omnibus sacramẽtis se expediuit de extrema vnctione vltimo loquit᷑ Tandem quinq3 institutiones domini saluatoris ponit que faciũt nos deo q̃3 acceptatissimos. Prima est oratio. Secunda ẽ ieiuniũ. Tercia elemosina. Quarta remissio in fratres. Quinta disciplinatus cuius tres sunt partes. prima est afflictio doloris. secunda est afflictio laboris. tercia est occupationu3 afflictio. hee ergo afflictiones cum ad impetrandam vel ad conseruandam seu augenda3 siue defendendam iusticiam assumuntur tunc iustificationes vocantur.

Post omnia illa sequitur specialis tractatus cur deus homo vbi p̃mo ponũtur quattuor radices quib⁹ stabilitur cur de⁹ homo factus sit. postea loquitur de medicina qua curatur originale peccatum ⁊ de medicina contra lapsum de auaricia ade et reliqua.

De penitentia vltimus istius libri tractatus sequit᷑ de libero etia3 arbitrio vbi penitẽtia diffinitur et qualis sit accusatio dei contra peccatores. et de vtilitate et necessitate confessionis. de restitutiõe honoris. de damnorum restitutione et eorũ satisfactione. de executiõe sententie. ⁊ q̃ penitentia est medicatio infirmorũ. Ultimo vero exemplũ confessionis secrete ad deũ

Et sic finitur repertorium.

C Um inter sapiēciales
spiritalesq̄ȝ sciēcias q̄
diuīe seu diuinales vo
canť sciencia de vera
religione ⁊ fide q̄ fun-
damētū illius est et de
sinceritate cultus q so-
lus deo altissimo acceptus ē ac de legibꝯ
ac ritibus ⁊ sacris quintū locū obtineat ⁊
quinto loco sit tractāda docēda atȝ discen
da. Facile ē manifestū tibi fieri scienciam
de sacramētis ⁊ sacramētalibꝯ atqȝ iustifi
cationibus inter sublimes istas nobilesqȝ
sciēcias consequentē locū id ē sextum ordi
ne rectissimo obtinere. Cum em̄ ista tria q̄
nominauimꝯ nō sint nisi ꝓpter cultū ⁊ re
ligionē diuinā manifestū ē ipa posteriora
ipsis esse q̄si ⁊ ꝯsequēcia. Sacramētis em̄
sanant ⁊ sanctificať homīes ad dei religi
onē ⁊ cultū. Sacramentalibus vero par-
tim adiuuanť atȝ pficiūtur. Sacramētis
partim sanāť ⁊ sanctificanť res necessarie
ministerio diuini cultꝯ. Justificatiōes vō
sūt vn̄ p seipsas manifeste siue note. boni
tas iusticie. quedā opationes quibꝯ iuste
viuitur quibus p se iusticia acquiriť cōser
uatur roborať nutritur ⁊ augetur. Amp̄.
q: idē ē ordo scienciarū qui ⁊ rerū necessa
rio qui ē ordo sanctitatis ⁊ sacramēti ideȝ
erit sciencie de sanctitate ⁊ sciēcie de sacra
mētis. Quare post scienciā de ipa quā dici
mus de sacramentis. Sanctitas em̄ princi
piū est tocius vē religionis ac sacri cultus
Amplius quoniā prior ē domꝯ q̄ȝ por
ta eiusdē cū ꝓpter domū sit porta. Sacra
menta vero sunt porte sanctitatis ac religi
onis p illa em̄ in eas intrať quare post il-
lā necessario ē ista sciēcia quā hic tractare
⁊ tradere intendimus. Apparet etiā cōue
niencia ordinis istius euidenter cum alte
ram post alterā inspexeris. Quid enim re
stat quidue consequēs ē post stabilitā reli
gionis veritatē post declaratā diuini cul-
tus sinceritatē post pscrutatā legis veri no
minis puritatē post demonstratā deo gra
tissimā sinceritatē harūqȝ omniū inestima
bilem fructuositatē nisi vias patefacere et
portas aperire quibus ad eas veniať ⁊ in
eas intretur. Hee autē vie et hee porte illa
tria sunt de quibus hic intēdimꝯ. Quare
post scienciā de hijs ordine rectissimo seq
tur sciencia de sacramētis ⁊ sacramentali
bus atqȝ iustificationibus.

D Icemus igiť q: sacramentorū
virtus ⁊ vtilitas tribꝯ vijs pre-
ter illā quā hic intendimꝯ sta-
bilitur. Primo attestatione di
uinorum miraculorū. Secūdo expiencia ve-
lut sensu spūali virtutis diuine et opatio-
nis in eis. Tercio attestatione sacrorū elo
quiorum Quarto via ꝓbationū. De pri
mo exemplū ē illa famosa curatio a mor-
bo elephancie imperatoris Constantini
necnō ⁊ apparitio saluatoris quā ipemet
impator sibi factā in ipo salutari ac viuifi-
co lauacro testatus ē. Jpe etiā motꝯ aque
qui ibidē visus ē ac si aqua ipa virtute bn̄
dictionis ⁊ sanctificationis viuificata eēt:
⁊ vitalē motū exinde suscepisset. Sed et il
lud de virtute ⁊ efficacia sacri baptismatꝭ
fidem facit qd̄ accidit cuidam qui vocatꝯ
ē barbas volenti mutare formā sacramē-
ti illius ⁊ dicenti. Baptiso te barbas in no
mine patris p filiū in spiritusancto aqua
statim disparuit quasi blasphemiā p̄sum-
ptuose mutationis iniuriā diuine auctori
tatis et institutionis q̄ formā aliam dicto
sacramento p̄scripserat ferre nō sustinens
Sunt ⁊ alia multa hmōi quibꝯ virtus di
uina in illo sacramēto ⁊ p illud euidenter
se opari ostendit. Jtem quia tria illa q̄ in
baptismo domini saluatoris facta legun-
tur nō modicam efficaciam baptismi sua
dent pie intelligentibus videlicet celorum
apertio descensus spiritussancti in colūbe
specie et vox omnipotētis patris ibi audi-
ta dicēs. hic ē filius meus dilectus in q̄ mi
hi cōplacuit. sicut legiť Mathei. iij. et luce
iiij. et Marci p̄mo. Que em̄ erat necessitas
⁊ sup ipm baptizatū celi aperientur. spiri
tussanctus in columbe specie descenderet
⁊ vox patris audireť. dicēs. hic ē filiꝯ meꝯ
dilectus ⁊c. cū semp eidem celi apti essent
nunq̄ȝ clausi spiritussanctus semper in eo
fuerit plenitudine charysmatū ex quo pro
nobis factus ē homo et filius dei patri sp
dilectus similiter fuerit nisi quia ipse est li-
ber scriptus intus ⁊ foris in quo quicquid
factū ē vita erat id est liber vite nostre. Jn
quo nō solū om̄is regula nostre informa
tionis legitur sed vl' etiam quid in nobis
virtus diuina operetur cōspectū intelligi-
tur. Q: ergo baptizatis p graciā baptisma
lis sanctificatiōis celi aperianť ⁊ liber eis
in celū ingressus pateat ꝙ spiritussanctus
in eis ibi descendat ꝙ filij dei et heredes
p graciā adoptionis officianť tribus hijs

signis demonstratū est. Cur em̄ in baptis-
mo saluatoris hec tria signa potiusq; alibi
ostensa sunt cū ex baptismo nihil ei ꝓrsus
accreuerit sanctitatis aut gracie nisi vt tri-
plex ista virtus baptismi ostēderet. In sa-
cramēto ṽo ꝯfessionis et in sacramēto eu-
charistie sacriq; ordinis qs enarret signa
⁊ mirabilia que vt virtus eorū et efficacia
innotesceret om̄ipotēcia diuina ostēdit de
quib⁹ et nos aliqua narrare sup sedem⁹
ꝓlixitatē timentes nō solū de hijs que in
scriptis eoꝝ qui nos precesserunt legimus
sed de hijs etiam que nostris temporibus
acciderunt. et testimonio fide digniorum
accepimus. De experiencia ṽo ⁊ sensu
fructus ⁊ vtilitatis eoꝝ testes sunt om̄ib⁹.
qui debita reuerēcia et deuotione ac fide
qua decet illa ꝑcipiūt. Qualiter em̄ plene
mundari et renouari q in adulta etate ad
baptismū sunt venientes qualiter liberari
ac pristine gracie restitui ad benedictionē
et absolutionē sacerdotalē deuote cōfiten
tes qualiter impleri gracia sanctificatiōis
sacros ordines digne suscipiētes qualiter
refici saciari et impinguari spiritualiter se
senciant sacratissime eucharistie cōmuni-
cantes digne ipsemet testes sunt. Ita etiā
de alijs sacramentis et nos de hijs multa
scribere possemus. Sed hoc esset p̄ter pre
sentis ꝓpositi intentionē. Si quis autem
dixerit quare nō om̄ibus datū est ista sen
tire. Respōdeo q2 alij ꝓhibent corruptio
ne palati cordis vt eis multitudo dulcedi-
nis doni dei nō sapiat. Alij in credulitate
sua adeo longe se fecerūt vt ad eos ṽtutes
iste nequaquā ꝑtingant siue ꝑueniāt. Alij
vicio ingratitudinis indignos se faciētes
manum sibi diuine largitatis obcludunt.
Aliis aūt tota ista suauitas simul ꝑcipien
da ac sencienda reseruat in posterū. Aliis
autē eam sentire nūc nō cōceditur vt inde
humilitate ꝓficiant et hm̄oi sensum non
suis meritis sȝ diuine gracie tribuāt. Suf
ficit aūt credere volētibus ⁊ cōtra dei gra
ciam rebellare timentibus in paucis fieri
miracula. Manifeste autē incredibiles sūt
et errorū suorū dementissimi amatores q
ab om̄ibus et in omnibus miracula fieri
requirunt quasi vellent om̄es mortuos su
scitari vt acquiescāt veritati fidei aliter ac
quiescere nolentes. Tercia via est attesta-
tio sacrorū eloquiorum quoꝝ testimonijs sa
cramenta confirmant fructusq; eorum et
vtilitas approbatur. Sed ꝑ hanc viam
duci nō possunt qui sacris eloquijs cōtra
dicunt in qua iam ante nos ⁊ nostris tpi-
bus multos certū est laborasse. Quarta
via est ꝓbationū per quam incredulos ⁊
rebelles sacris eloquijs atq; miraculis ad-
duci ad veritatē salutarem necesse est cui
insistere deo ducente intendim⁹. Dicam⁹
igit q2 ꝑ se debitum est cultū vnius veri ac
summi soliusq; dei esse. deinde vitam hu
manā totā esse sui auctoris obsequium vi
uentis officiū alioꝝ subsidiū qd̄ ē vt sit de
uota siue honorifica in deū decora cōpo-
sita et ordinata in se ꝓfusa vtilitate et be-
neficencia in alios ⁊ in hijs tribus ꝑfecti-
onē humane vite consistere nemo est qui
dubitet nisi qui eius ꝑfectionē aut non cu
rat aut non intelligit. Quis em̄ nō videat
quin et deo honorifice siue ad gloriam et
in nobisipsis cōposite siue decenter ⁊ in ali
os vtiliter siue beneficienter viuere debe-
amus et de p̄mo quidē rebellib⁹ fides fa
cienda est supplicijs. Alijs autē ipa aucto
ris et largitoris omniū bonorū noticia fi-
dem indubitatā ingerit ⁊ vltime honorifi
cēcie cultus et iugis graciarū actio ⁊ inde
ficiens collaudatio eidem debeatur a no
bis. Supereminēcia quidem altitudinis
sue ipam sui cultus honorificenciā largis-
sima vero eiusdē beneficiencia gratitudi-
nem vehemēter suadent intelligentibus.
Quis em̄ dominantissimāq; maiestatem
et vniuersitati supeminentissimū auctorē
absq; vlla suipius depressiōe et quadam
infra limites sue paruitatis et exilitione q̄
ṽe humiliatio ē et absq; magnificēcie ei⁹
ammiratione que ṽe honoratio ⁊ reuerē-
cia ipius est cogitet. Deinde quis cōtinuā
⁊ indeficientē largitatis eiusdem benefici
enciā attendat ⁊ non in graciarū actiones
⁊ laudes eius erumpat q2 nihil deliberet.
De secundo ṽo certitudinē euidenter facit
diligēter ꝯsiderata et in conspectu nostro
posita ipa nature nostre nobilitas ipsaq;
viciorū adeoq; indecens et dissonans de
core nobis debito vicioꝝ deformitas et vi
litas. Nō em̄ possibile ē nature nostre no
bilitatē cognoscentes et intuentes ignora
re illam ad decorem ⁊ ꝑfectionē honesta-
tis ⁊ morū laudabiliū natā esse viciorūq;
turpitudinē nō sine intollerabili sui iniu-
ria et cōtumelia nunq̄ȝ pati ⁊ eidē om̄ino
nihil p̄ter sola vicia inimicū. Eam igit ab
niti et repugnare vicijs totisq; studijs: et
sic viribus ad honestatē que decor vite ē

compositio que eiusdem est et honoratio
conari per se debitū est. De tercio vero in=
nata nobis erga homines alios sociabili
tas atꝫ dilectio nullū veri nominis homi
nē dubitare sinit. Quia ergo ꝑatiōe isti
us ꝑfectiōis cetere dispositiones in homi
nibus aut materiales aut quasi materia-
les sunt ad istam ꝑfectionē. Cura autē est
deo rectori vniuersitatꝭ vt ista materialia
sint scđm ꝙ materialia sūt hoc ē in dispo
sitionibus suis que sunt circa istam ꝑfecti-
onē. Materialia autē scđm ꝙ materialia
nō curantur neqꝫ curanda sunt nisi ꝓpter
ꝑfectionē ad quā sunt. Multofortius ergo
cura ē curatori vniuersitatis deo vt ista ꝑ
fectio sint in genere humano. Amplius
ymaginabimur ciuitatē aggregatā ex ho
minibus sic ꝑfectis vt tota vita eoꝝ sit dei
honorificēcia et obsequiū tota debitū ho
nestatis officiū. tota aliorum subsidium.
Manifestū ē ꝙ ꝯparatione istius ciui
tatis ꝓclare totū residuū hominū quasi sil
ua est ⁊ singuli residui homines q̄si ligna
siluatica. Iterū residuū hominū quasi la-
pidicina ⁊ singuli residuoꝝ quasi lapides
rudes. Ciuitas aūt ista sicut edificiū nobi-
le ac magnificū ex lignis cesis artificiosis-
simeqꝫ sculptis atꝫ politis et omni decore
architecture decoratis singuli ho ciues q̄-
si lapides et ligna omni architectorica di
ligencia decorata. Quod eñ sunt tumor ⁊
tortitudo siue curuitas et putriditas in li-
gnis hoc suꝑbia auaricia ⁊ luxuria in ani
mabꝯ ⁊ ꝙ rectitudo ⁊ planicies ⁊ firmitas
ī lignis seu lapidibꝯ hoc iusticia equitas ⁊
fortitudo in animabus. Et qđ cementū et
claui ceteraqꝫ ligature inter lapides. Et li
gna hoc mutua dilectio ei spūales necessi
tudines inter animas hominū seu int̄ ho
mines. Quia ergo iam declarauimus in
tractatu de virtutibꝯ ꝙ virtutes nobiles
quibus solis recte et vt viuendū ē viuitur
desursum tantū sunt ab auctore ⁊ largito
re omniū bonoꝝ velut data optima ⁊ do
na perfecta. Manifestū et huius ꝓclare ci-
uitatis solū esse edificatorē deū et quia tā
topere curat edificator deus siluā ⁊ lapidi
cinam quas diximꝯ in culta et lapides ru
des. Multofortius ipm curare necesse est
istud nobile ac magnificū edificiū ⁊ quia
cura ac ꝓuidēcia ipsius sunt forinsece iste
societates et aggregationes hominū seu
ciuitates quātomagis cura eius ⁊ ꝓuidē
cia erit ciuitas ista ꝓclara ac ꝑ magnifica

quā diximus ad quā cetere veluti silue ⁊ la
pidicine sūt. Siue eñ in gloriā suā siue in
vtilitatē hominū intendat diuine sapiēcie
et bonitatis ꝓuisio et beneficencia multo
ampliꝯ ipm curare necesse ē vt ista ciuitas
sit. Ampliꝯ ponemꝯ ciuitatē huiꝯ nō eē et
ponemus vniuersitatē tamē hominū esse
hoc ē ponere solā siluā et nullū edificiū ⁊
ponere mineras. id ē argēti fodinas et au
rifodinas esse cū nec aurū nec argentū sit
Cur si deus huius mineras eē voluit inu-
tiliter omino dedit vires et artem et artifi-
ciū quibus aurū et argentū ex eis extrahe
rentur. quātofortius genus humanū qđ
tanq̄ꝫ minera ē huius perfecti quam dixi-
mus edificij. Nō relinquit in ista materia
litate seu potencialitate quin addat virtu
tem et scienciā et cetera quibus de minera
generis humani ꝓciosa ista metalla ymo
vasa ꝑfectionis ⁊ lapides ꝓciosi ⁊ viri san
cti extrahātur qui quēadmodum gemme
vernātes atꝫ choruscātes sunt ad lapides
cōmunes sic ipi ceteris hominibus ꝓstan
tiores sunt et absqꝫ vlla ꝯparatione ꝓcel
lentiores. Ampliꝯ ciues ciuitatis ꝓculdu
bio sunt veri nominis homines a deo vt
ꝯparatione eoꝝ ceteri non homines sed
potius animalia sunt habendi. Ponere
igitur hmōi homines nō esse est quasi au
ferre speciē humanā de medio et ponere
sola bruta animalia esse et iuxta hunc mo
dū ipi soli sunt qui ratione ⁊ intellectu vti
videnť et regi. Ponere ergo genꝯ huma-
nū absqꝫ hijs ē tanq̄ꝫ ponere sine intelle-
ctu. Sicut ei intellectū vnū hoīem vno ho
mīe ꝑticulari sic cetꝯ hominū huiꝯ siue ciui
tas in genere humano. Qui quēadmodū
totum regit in homine qđ regibile ē ac gu
bernabile intellectu totoqꝫ residuo vtitur
ad bonū qđ intendit sic cetus iste ꝑfectoꝝ
totū regit qđ generis humani regi se sinit
et toto residuo vtitur ad finē quē intendit
hoc ē ad dei gloriā et suam atqꝫ alioꝝ ꝑfe
ctionē hic cetus vel ciuitas et templū dī. ꝓ
pter dei cultū seu honorificenciā cui princi
paliter se impendit atꝫ finaliter et ciuitas
ꝓpter saluberrimā pacē ⁊ iocundissimam
societatē quibus sub deo rege scđm sacra
tissimā legem eiusdē viuūt mutuo se inui-
cem adiuuātes sibiqꝫ inuicē subseruiētes
humiliter et hylariter et domus dñi dicit̄
habens deū. Al's verū patrēfamilias in q̄
singulis victus et vestitꝯ spirituales ab eo
dem prouidentur et ager et vinea ⁊ ortus

cuius ipe plantator ꝛ excultor est incremē
torum qui et fructificationum spiritualiū
largitor solus ē. Dicit ꝛ exercitꝰ ꝑpt belli
cū appatum et assidua certamia cōtra er-
rores ꝛ vicia igit q tēplū istō igrediūt ita
vt deipo tēplo efficiant sanctificare nccē
hñt ad dei cultū ꝛ quodāmō fieri sacerdo
tes. Sic ꝛ qui ciuitatē istā ingrediunt ita
vt ciues eiꝰ efficiant necesse habēt ciuilita
tē eius suscipe ho[illegible] ē leges ꝛ statuta mo
resq; subire. Sz ꝛ qui hāc intrat domum
pñsfamilias necesse ē vt ōbito famulato
seu familiaritate se subdat Sic igitur qui
agrum istū seu vineā sen ortum intrat ne
cesse ē vt in eo plantet ꝛ radicet omnibꝰ
q; spūalibꝰ agriculationibꝰ seu hūilis ac
deuotus exponat. Sic ꝛ qui exercitui isti
se agregat nccē est vt ꝑpositū bellandum
contra memoratos hostes armaturā sibi
cōgruentē suscipiat. Quicūq; igit ad hāc
pfectionē nobilē quā diximꝰ deo auctore
adducti sunt huius tēpli sunt sacerdotes
sanctificati ad dei cultū hiꝰ ciuitatꝭ ciues
sunt associati ad iudiciū ꝛ ad iusticiā ad
viuendū scdm leges et statuta dei regis.
Huiꝰ domꝰ domestici ꝛ familiares sunt
seruiq; vernaculi ac filij pñsfamilias dei
hmōi vinee ꝛ ortus vites ꝛ arbores sunt
sub cultura agricolātis dei huius exercitꝰ
milites seu bellatores sunt cōtra errores
ꝛ bñfici dimicātes sub ducte iā igit mani
festū est quia sanctificatio nccīaria est vt
tēplū istud deo edificet pmū q; impossibi
le est aliquē intrare nisi sctificatū intrare ī
quā eo mō quo dixim ꝰ. Deinde q; ipsa sā
ctificatio in tēplum istud ingressus nihil
em̄ est aliō sanctificatio quā ꝯtaminatio-
nū id ē errorꝝ ꝛ viciorꝝ qbus a deo elōga
mur ablatio donorūq; et grārū quibꝰ ei
appropiquamꝰ ad colendū ipz eiq; serui
endū susceptio. Et q; edificatio ista ē ag-
gregatō ꝛ associatio hoim ad dī cultū atz
seruitiū aggregatio aūt ꝛ associatio non
pōt fieri nisi ꝯmūione visibiliū. Maifestū
ē q; edificatio hꝰ tēpli que non est nisi ag
gregatio ꝛ associatio sctificatia ad dei cul
tū atq; seruitiū non pt aliter fieri nisi san-
ctificatōe visibili siue signo visibili sancti-
ficatiōis. Amp̄. nec aggregatio neq;
associatio spūalis seu colligatio adinuicē
pt eē hoiz siue ꝯmūio illa quā diximꝰ abs
q; ꝯmūione visibili. Qualr em̄ se inuicez
socios hēbunt si se non nouerūt eē socios
Qualr āt hoc ꝯgnoscēt nisi ꝯmūiōe visibi
li et signo aliq qō non pōt eē nisi visibile.
Necesse ergo ē sctificatōe visibili edifica-
tionē istā fieri. Amp̄. ꝛ oues eiusdem
gregis signo aliquo visibili dinoscūtur et
ab alijs discernūtur. Sic ꝛ ꝯtubernia mi
litū signis ꝛ sacre edes id est templa apro
phanis seu ꝯuibus domibꝰ seu aggrega
tiōibꝰ hoim certo signo distingui nccē est
ꝛ singulos sacerdotes huiꝰ tēpli ab alijs
hoibꝰ. Nusq; aūt ꝯuenietiꝰ hmōi signū
impmitur quo ab alijs discernat seu di-
noscatur q; in ipa sepatiōe ab alijs ꝛ ag-
gregatōe ad suos. Ibi ergo imprimendū
hmōi signum seu faciendū. Visibili ergo
signo siue ꝯgnoscibili signo trāsferēdi sūt
ꝛ introducēdi homines in templū istud.
Ampliꝰ Oīs ciuilitas nobilis visibili
aliq signo dari ꝯsueuit ꝛ dinosci sicut ciui
litas romana penula. Oīs militia id ē di
gnitas militaris silr aliquo signo visibili
sicut accinctione gladij. Item ois ammi-
stratiō ꝛ omne officiū sicut thesaurorꝝ cu
stodia traditione clauiū Item oīs honor
oīs dignitas sic honor regiꝰ aut iposītiōe
corone visibili aut collocatiōe i trono visi
bili. Itē oīs hereditas omne donū immo
bile non ꝯsueuit cōferri nisi sub signo vi-
sibili sicut traditione anuli aut alteriꝰ rei
visibilis licz hec oīa fieri pñt aliter. Quia
igit ꝛ militaris dignitas spūalꝭ ꝯmo sacer
dotalis honor eēt regiꝰ regni scz spūalis
scz ꝛ eterni in ipa sctificatione tribuit ꝯuei
ens fuit ꝛ hoibus putile vt sub signis visi
bilibꝰ oia hec q noīauimꝰ hoc ē dignitas
sacerdotalis etiā nobilis ciuilitas ꝛ mili-
tare officiū ꝛ celestis regni hereditas ꝯfer
rent. Et hoc primū ꝑpter eruditionē susci
pientiū videlicz vt ꝛ signis visibilibꝰ ista
spūalia tā nccīaria tāq; salubria ꝯgnosce
rētur ꝛ q alias cognosti nō poterāt cōmu
niter ab in eruditꝭ cognoscerent et cogni
ta amarēt amata qrerentur q sit ab oīm
bonorꝝ largitore benignissimo obtineren
tur obtētꝭ deo ad gliaz fruiretur et fruitio
etne retributōis merces acqreret. Scdo
ad gratitudiez seu ꝺuotiōz. Quis em̄ ad
tā sublimia ꝛ ameritꝭ suis tā remota tāta
in debite grē largitate vocari ꝛ assumi se
videat ꝛ nō in diuine bonitatꝭ ammirati
onē et laudis erūpat. Sublimitas autez
hmōi donorū at; nobilitas signis visibi
libus cōmunitati hoim in cōmune inno-
tescat. Tertio ad hūiliationē. Quis em̄ al
titudinem donorū istorum attēdat Et q;

longe sunt ameritis suis ꝯsideret ⁊ nō sta
tim infra limites sue ꝑuitatis resiliens se
colligat. diuine largitatis bn̄ficentiā ad
miras erga se nō abstupescat dū merita
sua nulla aut forte ꝯtraria intuet̄ bn̄ficia
vero se nec posse estimare nec ⁊ cogitare.
Et hec ē vera hūiliatio meritorū euacua-
tio et atenuatio ⁊ indignitatis recognitio
Utilia etiā sūt ad roborationē seu cōfirma
tionē suscipientiū. Quis eni sacratū se seu
sanctificatū aio teneat ⁊ non ex hoc cōtra
immūditiā alias execrationē excandescat
quis inunctū in regē se recolat et non con
tra vilissimā neqssimāq̄ȝ vicoꝝ ꝟuitutē to
tis virībꝰ se accingat Quis militari offitō
ꝑditum se sciat et armo ignorare ibelle̾q̄ȝ
se eē infideliter ac ignauiter in bello age-
re non erubescat. Quis tā ꝑclara ciuilitate
honoratū se gaudeat et euersioni ciuitatꝭ
sue seu cuicūq̄ȝ aliȷ̄ calamitati opponere
negligat legesq̄ȝ eiꝰ ac iura ꝓviribꝰ non
defēdat. Quia ergo signa visibilia ista q̄
nūerauimꝰ maxie memoriȷ̄s hominū in-
figūt aut imprimūt ⁊ fortes ymaginatōes
inducūt inqbꝰ q̄ttuor affectiōes mēorate
⁊ excitātur et adiuuātur manifesta est em̄
nccitas ⁊ vtilitas hmōi signoꝝ appet et̄ ex
hiȷ̄s q̄ diximꝰ q̄ȝ ingressꝰ in hanc ciuitatē
sanctificatio ē ingressus qualē descꝑsimꝰ
q̄ sanctificatiōe oīs execratio exuitur ⁊ de
ponitur queadmodū i ingressu in structu
ram oīs tumorositas ⁊ oīs ineq̄litas lapi
dū deponit̄ alioq̄n in illā non admittun-
tur. Queadmodū frondositas lignoꝝ ac
tortitudo ac tortuositas aliaq̄ȝ omnia q̄ li
gna edificiȷ̄s inepta faciūt nisi oīno eēnt
amota in ip̄o ingressu in edificiū nccario
deponēt̄. Sic ⁊ ip̄o ingressu istiꝰ edificiȷ̄
ad silr̄itudinē ⁊ ꝓportionē q̄s supra exꝑssi
mꝰ fieri necesse ē possibile quidē est aucto
ri oīm bonoꝝ absq̄ȝ signis visibilibꝰ san-
ctificare q̄s voluerit ⁊ hoc iā aliquociēs fe
cisse dinoscit̄. Q̄ȝ si in oībus faceret ita q̄
nullus de sanctificatōne alterius quicq̄ȝ
sciret eēnt oīs ac sanctificati queadmodū
si eēnt oēs ab eodē p̄re geniti ⁊ ignorarēt
se frēs ꝑirent ergo inter ip̄os fraternitas
amor fortissimus ⁊ naturalꝭ societas q̄ vin
culo fraternitatꝭ cōstringit oīs naturalier
Sic et in sic sanctificatis periret amor gr̄e
fortissimꝰ quo viget et viuit sp̄ualis socie
tas q̄ velut cementū et ligitura fortissima
sp̄ualis edificiȷ̄ ē. Queadmodū em̄ sic ge-
nerati hoies vt diximꝰ nihil potius inui-
cē hererēt q̄ȝ ad alios hoīes nec in vnū ge
nus aut domū cōuenirēt siue familiā aut
tribū. Sic eomodo sāctificati q̄ diximus
eēnt velut lapides dispersi nulla ligatura
societatis inuicē se tenētes ¶ Amp. quia
cultus diuiuꝰ palā debet eē publicusq̄ȝ ⁊
manifestꝰ. Si em̄ regibus qui vtiq̄ȝ non
nisi ministri sunt ⁊ regni ip̄ius palā ⁊ pub
lice impēdendus ē. ¶ Amp. tēpla ⁊ pala
cia publice edes sunt ⁊ manifeste palam
Quareq̄ȝ ⁊ publice edificāde impossibi-
le ē āt in abscōdito edificata q̄ necesse hȝ
in palā eē. Necesse ē templū dei et summi
regꝭ palaciū palā edificari ergo visibilibꝰ
opibus. Non aūt edificat̄ nisi sanctifica-
tione nec eius edificatio ē nisi sāctificatio
Uisibilis ergo sanctificatiōibus necesse ē
ip̄m edificari Uisibiles ergo sanctificatio
nes sacra vocamꝰ. Hoc ē sacratiua seu sa
crantia signa necesse inq̄ȝ necessitate indi
gentie nr̄e nō necessitate ineuitabilitatis
aut necessitate coactiōis. ¶ Amp. deru-
re ⁊ vita rusticana ad ciuitatē trāseūtibus
⁊ ciues effici volētibus necesse est mores
agrestes ⁊ habitationē deserere ciuitatē
q̄ȝ inhabitare ciuilesq̄ȝ mores ⁊ vrbanita
tē ciuilē atq̄ȝ fecialissima assumere. Q̄ȝ igit̄
rus ē ⁊ vita agrestis ac rusticana status ac
vita infideliū q̄ntacūq̄ȝ laudabilitate mo
rū polleat compatione ꝑfectiōis nobiles
⁊ eminētie ciuiū ciuitatꝭ sanctificate de q̄
loq̄mur ⁊ barbarismꝰ ⁊ quicq̄d decoris vi
detur hr̄e vita hūana ad decus excellētiā
istā manifestū ē q̄ntā mutationē fieri op-
teat in trāsitu quo deforis siue aliūde in
ciuitatē istā intratur. Juxta hunc modū et
ciuitatē istā velut mēbra gratuita societa-
te sibi inuicē colligata siue cōpacta volū-
tariaq̄ȝ sub ꝟuitiōe sibi inuicē sub mistrā
tia. Manifestū est intueri volētibus Q̄ȝ er
go hmōi corpus corꝑe hūano seu quocū
q̄ȝ alio absq̄ȝ vlla cōꝑatione et in se nobi
lius ē et iō honorificētius et inuicē hoibꝰ
vtilius atq̄ȝ salubrius. Cura aūt deo est au
ctori oīm corpꝰ culicis aut musce siue for-
mice vnius siue etiā succōis tātoꝑe et edi-
ficare et in mēbris ꝯgruētibus cōpingere
Quāto ergo forcius cura erit eidē corpus
q̄d diximꝰ edificare atq̄ȝ ꝑficere ex q̄ optet
vt nō minori mutatiōe trāseat in corpus
istud seu id q̄d nutriri et augeri hȝ trāsfor
met̄ in mēbꝝ ip̄sius quā cibus nature in
nutrimētū corꝑis aīalis seu etiā mēbrorū
eiusdē. ¶ Amp. regnū ip̄ius regis regnȝ

euidenter remaneret in completũ notabi
li atꝫ magna sui parte mutilatũ si ciuitas
ista deesset cũ in altera parte hominũ nõ
negent aut imperet nisi forsitan ad modi-
cũ duꝫ magis vicijs suis et cõcupiscencijs
obediũt quã eidẽ et scđm volũtates suas
ac traditiones potiusq̃ȝ scđm leges ipius
viuũt. ¶ Amp̃. templo quale diximꝰ nõ
existente nullus relinquit᷑ cultus eius nul
la honorificẽcia seu glorificatio ab homi-
nibus nulla aut pmodica regraciatio bñ-
ficioꝝ ipius hoc aũt ẽ qđ habet genus hu
manũ pcipuũ et saluberrimũ et velut toti
us sue pfectionis cumulũ scilicet dei cultũ
et honorificenciã et rectitudinẽ atꝫ decorẽ
legis directã et cõpositã vitã. Deinde nul-
la relinquit᷑ via recõciliatiõis ad ipm̃ seu
reuersionis cũ non sit possibile reuerti ad
ipm̃ nisi p gratũ et acceptũ ei cultũ. Seq᷑
tandẽ humanarũ rerũ cõfusio extrema vt
honestas virtutũ omino deleat᷑ ⁊ solis vi
cijs seruiatur ea que sola fiunt et curentur
ab hoĩbus quibus offendatur deꝰ et sub
lata via recõciliationis atꝫ repropiciatio-
nis vt diximus genus humanũ ineternũ:
absqꝫ vlla spe miserationis subuertat᷑ ex
quo relinquitur vt nõ solũ vane cõstitue-
rit filios hominũ sed in suũpius cõtume-
liã et in eorũ damnationẽ et mortẽ. Cum
eñ vita vitiosa tota sit in dei contumeliaꝫ
tota in viuentiũ pditionẽ ⁊ mortẽ manife
stũ ẽ: qꝛ sublato dei cultu quo solo vterqꝫ
occurritur nõ restant de vita humana ni-
si deo cõtumelia et hominibus mors ⁊ p
ditio eterna. Redeamus ad id in quo era
mus et dicamus quia sacratio seu sanctifi
catio ingressus ẽ in templũ seu in ciuitatẽ
et in corpus qđ diximus ⁊ nisi designatio
ne visibili fieret perirent vtilitates quattu
or quas supra nominauimus. Signũ aũt
visibile quo maxime spũalia ⁊ inuisibilia
ostenduntur cõmunitati hominũ. Illud
ẽ qđ maximã similitudinẽ habet cũ illis q̃
similitudo etiã vsqꝫ ad cõmunionẽ nomi
nũ interdum venit sicut lux visibilis cũ lu-
ce sapiencie pp̃ter quã similitudinẽ etiam
nomen lucis cõmunicat. Sicut et calor ex
terior ignis ⁊ ardor ad amorẽ se habẽt in
xta hunc modũ ablutio vnctio et afflatio
seu aspiratio exterior atꝫ visibilis ad ablu
tionẽ interiorẽ ⁊ aspirationẽ spirituales ⁊
inuisibiles se habere manifestũ est. Qua
re sanctificatiõibus internis ac spũalibus
ista exteriora adhiberi signa vel similitu-
dines decẽs et vtile esse dubitare non po
test. ¶ Amp̃. cũ ista ciuitas in spũalibus
et inuisibilibus materiali seu litterali ciui-
tati in suis visibilibus corpalibus ac tpali
bus adeo siĺis sit vt ista istius exemplum
ymago et liber quodammodo dici possit
¶ Manifestũ ẽ vt queadmodũ in illa fu
erint donationes iustificatões et honora
tiones seu pmotiones sic et in ista. Certũ
autẽ est q illa ibi fiunt signis quibus dixi
mꝰ ergo ⁊ adhuc hic eo mõ fieri oporteret
queadmodũ et ibi cũ et eedẽ rationes et
hinc et inde subsint iudices ergo rectores
spũales omĩs etiã generis magistratus ĩ
ista ciuitate eẽ optet queadmodum et ibi.
Amp̃. camerarios et distributores seu dis
pensatores diuiciarũ seu donorũ spiritua
liũ queadmodũ et ibi et sicut reges seu re
ctores ciuitatũ mistros habẽt atqꝫ dispen
satores q̃ oĩa bona eoꝝ habẽt in manibꝰ
qui rationẽ reddunt regibus de omĩbus
et illis omnes inferiores atqꝫ minores dis
pensatores sic et ciuitatẽ istã maximũ vnũ
dispensatorẽ seu maximos multos habe-
re necesse ẽ quibus oĩa dona spũalia et di
uicie cõmisse sint hic est quoꝝ misterio di
stribuãtur qui et regi vniuersali de omni-
bus illis rationẽ reddant quibus ⁊ inferi
ores oẽs dispẽsatores suaꝝ amministrati
onũ rationẽ reddãt pp̃ter hoc necesse ẽ ci
uitatem istã habere et clauigeros et iani-
tores precones duces iudices ⁊ magistra
tus et alia hmõi. ¶ Amp̃. sicut vestimen-
ta aduestitiones et ornamenta adornati-
ones et munimenta admunitiones sic sa
cramẽta ad sacrationes. et generalit᷑ omẽ
id qđ nõ sine alicuius adhibitiõe siue ap
plicatiõe pfici habet aliqua actio ad ipaꝫ
actionẽ siĺr se habet. Queadmodũ ergo
cuicũqꝫ et qñcunqꝫ et vbicũqꝫ necessaria
est vestitio illi et tũc ibi necessariũ ẽ vesti-
mentũ sic cuicunqꝫ qñcunqꝫ et vbicunqꝫ
necessaria ẽ sacramẽto et sacramẽtũ nõ a
siĺi et a pportiõe tantũ. Sed ex illa radice
quã diximꝰ q̃ ẽ pposítio p se nota ⁊ radix
p seipam stans et fixa. Cur aũt sacramẽta
aut signa visibilia sũt adiũcta aut illa ha-
bere debeãt vt iã diximus verũtamẽ sacra
menta signa visibilia diximus intra ppri
etatẽ locutionis ita vt visibilia intelligant᷑
quemadmodũ monachus niger ⁊ albus
plerũqꝫ. Interdũ eñ ipm̃ sacramentũ visi
bile ẽ sicut ipa forma sacratissime euchari
stie visibilis ẽ neqꝫ ordo neqꝫ matrimoni

um neq; baptismꝰ inseipis visibiles sunt
⁊ ꝓpter hoc caute intelligēdū est ꝙ sacra
mentū dici cōsueuit visibilis forma vel vi
sibile signū. Amp. q: non melius eru
diri potueramꝰ ad ignota quaȝ ꝑ nobis
notissima et vsitatissima. Ad cognoscēda
ergo spūalia lauacra ⁊ lauatōnes spūa-
lia vngenta ⁊ vnctiones spūalia illumia
menta ⁊ illuminatiōes spūalia indumen
ta ⁊ induitiōes ⁊ cetera hmōi non meliꝰ
erudiri poteramꝰ q̄ꝫ ꝑ uisibiles hoꝝ simi-
litudies ⁊ designatiōes. Res aūt suis de
signatiōibus ꝯpingi consueuerūt in donis
immobiliū ⁊ donatiōibꝰ in honoribꝰ et
honoratiōibus in magisterijs ⁊ magnifi-
cationibꝰ vt ita loquamur. Simul em̄ cō
sueuerīt dacio anuli ⁊ rei per anulū signa
te dacio corone ⁊ regis dacio magisterij
⁊ libri dacio prebende libriq; ⁊ panis da
cio clauis ⁊ thesaurizare et adhūc modū
de alijs. Conueniēs est ergo vt cū vnctio-
ne visibili inuisibilis ⁊ ita ꝺ alijs. Am
plius q: sanctificatio opus immediatū ē
diuine omnipotēcie ⁊ virtutꝭ neglecta aū
tem et inhonorata diuinitatis merito a
uertitur ne assit negligētibus et nō hono
rantibus similiter ingratis et non cogno-
scētibus sic et presto est et adesse innocan
tibus honorantibus atq; adorantibꝰ et
gracias agentibus. Negligit autē et omni
no non honorat qui nec inuocat maxime
ad illud quod solius ipius opus ē clemē-
cie ac magnificencie ipius donū. Quia er
go sanctificatō est opus solius diuine vir
tutis ac misericordie ad illud maxime in-
uocanda est ne non inuocata merito de
dignetur adesse. Manifestū ē ergo ad om
nem sanctificationē que ministerio hoim
sit inuocāda eē diuinā virtutē atȝ clemen
tiā. Et si tpalia etiā ista nō rogatus tā mul
tis ⁊ taȝ multociēs largit. Et his qui non
solū grās non agunt sed inde armant in
eiꝰ ꝯtumeliā destruētes. Primū insemet-
ipis virtutē honestatē atȝ decorē. Deinde
in alijs ꝑ viribꝰ impugnātes dei cultum
⁊ honorificētiā quanto magꝭ amatoribꝰ
ac seruitoribus suis inuocatꝰ atȝ rogatus
spūalia dona ꝑstabit q̄ oino sunt ad ho-
norē ⁊ gloriā eius ꝑcipiētibus aūt ad salu
tem ⁊ vitā. Amplius. Manifestū ē so
los ciues huius ciuitatis sanctificate quā
diximꝰ deo eē placitos seu acceptos. So
li enim iste glorie ipius inseruiūt ⁊ iuxta
beneplacitū eiꝰ omnia facere soli studēt
atq; conant. Soli ergo digni sunt vt pre
cibus et inuocatiōis eorum assit exaudi-
tor deus. Ceteri aūt hominū non vt veri
homines viuūt imo pene tota vita eorū
aut dei ꝯtumelia ē aut aliorum hominū
iniuria aut dehonestatio seu ingnatio ꝓ
pria. Amplius. vota ⁊ desideria hmōi
hominū precesq; ⁊ petitiōes raro vel nū
q̄ꝫ sunt de hijs que deo et beneplacita sūt
sibiq; ⁊ alijs salubria. Cum ergo nec ipsi
digni sint exaudiri nec ea q̄ petunt digna
fieri manifestū est precibus eorum ⁊ votꝭ
deum adesse non debere. Necesse est er-
go hanc solā deo esse dilectā ciuitatem ei-
usq; votis ⁊ precibus semꝑ adesse diuinā
virtutem atȝ clemenciā. Et quia vota eius
⁊ preces post dei gloriā ⁊ honorificentiaȝ
maxime sunt ipa sanctificate vel obtinen
da eam non habentibꝰ aut conꝯuanda
⁊ augenda iam illā habentibꝰ necesse est
precibus ⁊ inuocatiōibꝰ huius ciuitatis
eos sanctificari pro quibus ea fundēt nisi
rebellione ⁊ ꝑtinacia malicie sue aut de-
sidia ⁊ negligētia sua hoc ipi impedierit
Preces aut ⁊ inuocatiōes ipius diximus
siue quas ipa totas ꝑ semetipam facit si-
ue que ex parte eius ⁊ noie fiunt.

Postq̄ꝫ aūt iam declarauimꝰ ci-
uitatem hmōi debere eē que me
rito ⁊ deo dilecta ⁊ sanctificata di
cenda ē ⁊ dedimꝰ causas in hoc videlicet
dei gloriā siue honorificētiā ⁊ hoim ꝑfecti
onē qua impossibile est vniuersaliter eos
ꝑuari ⁊ q: nō decet diuine sapiē ꝓuiden-
tiam negligere aut ꝯtinere maxima ⁊ no
bilissima ⁊ tā studiose curare minima atȝ
vilissima atȝ nulla ex ꝑte illis ꝯpanda. Et
q: non ē possibile naturā cuiuscūq; gene-
neris in sua materialitate ⁊ potēcialitate
remāere vniuersalr̄ ita vt ex nulla ꝑte sui
ꝑficiat. Quod vtiq; eēt in genere hūano si
ista ꝑfectio nō inueniret in eo. Adiecimꝰ
⁊ q: regnū eius ꝑ magna ⁊ nobili sua ꝑ-
te detrūcatū eēt ac mutilatū si ista ciuitas
ab eo deeēt. Deinde q: genus humanū
magis in sui ꝯtumeliā ⁊ in ꝓprium interi
tum creasset vniuersalr̄ si istā ꝑfectionē ei
non apposuisset. Post hec q̄nta confusio
res humanas sequeret etiā insinuauimꝰ
Diximus etiā q: per se debitum ē vt ei q:
deus est sit templum. ⁊ quia rex est regnū
⁊ quia dominus domus est ⁊ q: in tem-
plo eius debet esse cultus eius ⁊ sacerdo
cium. ⁊ alia cultus eiusdē debet esse lex ipi

us et magistratus et iudices et precones
variiq₃ diuiciaꝝ spũalium dispensatores
instar ciuitatis forinsice in suis forinsecis
id est tꝑalibꝰ bene disposite. Et iuxta hoc
consequens est vt in hac ipa domo sit fa-
milia ordinata ⁊ varia famulãtiũ officia
ita vt ibi sint ⁊ panifices ⁊ pincerne ⁊ da-
piferi hmõi ceteri. fecimꝰ eẽ insinuationẽ
de exercitu de bellico appatu ipius. Oñ-
dimus etiã q₃ acquisitio ciuitatis huius
ciuitatis acquisitio ẽ perfecte iusticie ⁊ sub
limis ac p̃clare vrbanitatis morumq₃ no
bilium quibus sub deo rege ⁊ rectore mi
litatur eiq₃ viuitur ⁊ ꝙ in adeptõe ciuita
tis necessario deponit omnis morum ru
sticitas ⁊ viciorum impolitio. Diximꝰ eti-
am q₃ in ingressu tẽpli istius induit sancti
tas ⁊ deponitur omnis ꝓphanatio ⁊ oẽ
qđ a famulatu ⁊ a familiaritate dei nos
vel auertit vel elongat ⁊ quia in ingressu
huius domus tã dei famulatus quam ei
us familiaritas siue domesticitas suscipi
tur ⁊ in ingressu istius exercitus vires ⁊ ar
ma contra hostes spirituales ⁊ vicia dan
tur ingrediẽtibus. Adiecimꝰ etiã quia hꝰ
templi cõsecrator ⁊ edificator huius ciui-
tatis aggregator ⁊ adunator est solus de
us sic huiꝰ aggregator ⁊ p̃parator et dux
est ipse solus adiecimꝰ etiam q₃ adunatõ
⁊ associatio hoĩm in ꝯmũitate ipoꝝ non
p̃t fieri nisi in ꝯmũione visibili ⁊ ꝓpt hoc
ꝯmũionẽ visibliũ signoꝝ adunãdos eos
esse intrantes in ciuitatẽ istã. Impossibile
esset em̃ q̃₃diu õnegtaus est nob aspectus
niuisibiliũ nostroꝝ id ẽ interioꝝ nos adu
nari in societatẽ quãcũq₃ ita vt ex nobis fi
at vel exercitꝰ vel familia vł ciuilitas vna
vel ecclia vna nisi cõmunione aliq̃ vel si-
gno visibili vbi etiã exẽpla posuimꝰ de la
pidibꝰ dispersis ⁊ õ fratribꝰ fraternitatẽ
suam ignorãtibꝰ. Dedimꝰ etiã causas et
vtilitates q̃ttuor signoꝝ visibiliũ ⁊ dixius
q₃ illa ꝯueniẽtiora sĩt nr̃e eruditiõi in pte
ista que maiorẽ habẽt siłitudinẽ cũ inuisi
bilibꝰ seu spũalibus ad quoꝝ cognitionẽ
ꝯmũitas hoĩm non nisi per visibilia põt
cõtingere in statu vite p̃ntis. Et diximus
q₃ vsitatis ⁊ certis apud nos nobisq₃ no-
tissimis siłitudinibus maxie erudiẽdi su-
mus eo ꝙ per maxime nota ad ignotoꝝ
noticiã maxime ꝯueniẽtius ꝑuenit. Et q₃
intentio sacramentoꝝ duo cõtinet videl₃
sacrationẽ ⁊ designationẽ ita vt sacramẽ
tum sacratiua designatio sit aut designa
tiua sacratio per se aũt nota sit necessitas
⁊ vtilitas sacratiõis stabilite ante sũt de
signatiões vtilitatibus ⁊ rationibꝰ quas
iam diximꝰ. Stabilita etiã est ꝯiunctio
designationũ in hiis que iã diximꝰ. Sta
bilita ergo ẽ tota rõ sacrimenti in eo ꝙ sa
crimentũ Q₃ siquis dixerit q₃ hmõi ciuita
tem impossibile est esse scđam naturã ꝑ
modum affectiõis verum dicit quia reue
ra impossibile ẽ naturã humanã hanc ꝑ
fectionẽ attingere humano affectu. Nihil
em̃ potest naturaliter vltra se seu supra se
ꝑfectio aũt ista supra naturã ⁊ vltra natu
ram est ⁊ sup eam desursum descendẽs a
p̃mo fonte vniuersaliq₃ bonoꝝ. Quaruꝫ
magis naturale ẽ omnibꝰ hoĩbus hoc ẽ
nature eoꝝ magis ꝯgruẽs vt ipm fontem
bonoꝝ in p̃mis ⁊ maxie diligãt ꝯsequent
aũt alia ꝓpter ipm cũ manifestũ sit vnũ
quodq₃ diligendoꝝ ad id ⁊ ꝓpt id diligẽ
dum eẽ ad qđ ⁊ ꝓpter qđ ipm est. Omia
aũt ad ipm sunt ⁊ ꝓpter ipm ⁊ hoc est ad
gloriã ⁊ ꝓpt gloriã ipius Dubiũ eẽ nõ d₃
oĩa alia diligẽda eẽ hominibꝰ ad ipm et
ꝓpter ipsum ⁊ ꝓpter hoc in p̃mis seipsos
⁊ sua omnia ꝯsequẽter conuertere debẽt
in eius obsequiũ ⁊ honorẽ. Quanta aũt
beniuolẽtia seipsos adinuicẽ adiuuare ⁊
amplexari debeãt tria indicãt euidẽter p̃-
mũ indigẽtia qua se naturał mutuo idi-
gẽt. Potẽtissimꝰ em̃ ac ditissimꝰ inter ho
mines extremo artifice ac vilissimo opus
h₃ sc₃ fabricatore acuũ ⁊ cesore fusoꝝ. Et
generałr nullũ est reꝑire qui multis opi-
bus et opibꝰ alioꝝ non egeat et ideo nõ
minꝰ paupes diuitibꝰ nõ indigere quaꝝ
ecõuerso dubitare nõ potest nisi cecutiẽs
mẽte siue cecus. Scđm vero ẽ innata no-
bis semia bonaꝝ affectionũ vniꝰcuiusq₃
in alios. Hee sunt amor alieni boni ⁊ cõ
passio alieni mali gaudiũ de alieno bo-
no et affectiões semina vocamꝰ. ꝯpassio
nes ꝑfectiõis que est in ciuitate quã dixi-
mus. In viris em̃ ꝑfectis ad illũ animuꝫ
ꝑuenit vt cõpassio ipam mortis passionẽ
supet sic q̃nq₃ ex ꝯpassione aliorũ etiã in
mortem se tradũt vt aliis ꝑcatur. Semia
ãt sunt iste affectões ꝓut in nata sunt no
bis velut arbores nobiliũ fructuuꝫ hoc ẽ
sublimiũ opuꝫ feraces cũ ad summũ sue
ꝑfectiõis educte fuerint diuie gr̃e largita
te. Terciũ ipsa eẽncialis societas q̃ in spẽ
vnũ sunt. Si em̃ societas mẽbroꝝ atq₃ cõ-
pago q̃ illꝰ assoris ẽ ⁊ ab accidẽte ea adẽo i
uicẽ sic astrigit vt tãta sibi ꝓmptitudie sub
uniãt sese inuicẽ defendãt alteꝝ ꝑ altero

piculo clipeū opponat vt ꝓ oclo manus
cū inter ea tāta sit natura diuersitas ⁊ etiā
contrarietas quanto fortius ipsa essen-
cialis hoim societas quā diximus vincet
contrarietatē ac diuersitatē que illis affo-
ris est ⁊ ab accidētibꝰ ⁊ astringet eos atꝫ
colligabit beniuolētia completa in edifi-
cationē ꝑclari ac nobilissimi corꝑis quod
dixímꝰ ciuitatē cui corpori ꝓpter nobilita
tem et excellenciam suā non aliud decꝫ eē
caput quā deū non aliū spiritū viuifican
tem ip̄m hac vita quā diximꝰ. ⁊ in tres ra
mos extēdimꝰ quā sp̄m dei hec ē vita quā
vocamus gracie vita nature supra omnē
compationē prestantior huiꝰ vite donū si
non largitor bonoꝝ isti corpori daret cor-
pus sibi congruū ab ip̄o non ꝓcederet ⁊
seip̄m maiori glorie sue ꝑte ꝯfraudaret ⁊
officiū largitatis prout sibi congruit non
impleret maioris nanqꝫ glorie est deo in
tanta infirmitate in tanta rebellione viti
orū et demonū in tanta cōtradictōe et re
pugnācia hominū vita sancta ⁊ iusta an
gelorū hic em̄ et victoria est et admiratio
virtutis sue ꝓpter sue beneficētiā largita-
tis. Quid em̄ victorie potest eē vbi nullū
bellū nulla omnino repugnātia. Et sicut
comedere et bibere gustu suauissima ni-
hil admiratiōis hꝫ in sanis et sanū pala-
tū habētibꝰ. Sic multo incōꝑabilr̄ come
dere panē vite omne delectamētū ⁊ oēm
suauitatē saporis in se hn̄tēꝫ ⁊ bibere tor
rentē inestimabilis ⁊ incogitabil' volupta
tis omino nihil hꝫ ꝟtuose ammiratiōis.
Mirabilia aūt huiꝰ ciuitatꝪ nos causa bre
uitatis trāsimꝰ. Qꝛ aūt supra diximꝰ totā
vitam ciuiū ciuitatis huiꝰ dei honorificē-
tiam eē siue obsequiū totum ꝓprie ꝯgru-
entie officiū totū alioꝝ hoīm subsidiū ita
intelligi volumꝰ vt ista tria in ea p̄ualeāt
⁊ p̄dominētur fortassis em̄ non contingit
in vita ista omnē cogitatōnē omnē affecti
onē omnē locutionē et opacōnē in tribꝰ
istis expendi quāq̄ꝫ diuine omnipotencie
hoc facere nec impossibile nec difficile sit
Et qꝛ ingressu ciuitatis istiꝰ oē quod eius
ciuilitati contrariū est deponit̄. et omne
quod foras eijcit aut foris ꝯtinere potest
exuitur et libertas eiusdē ciuitatis suscipi
tur. Hoc aūt est plena iustificatō manife
stum est quia introductio in istam ciuita
tē plena iustificatio ē et introductio est in
istud tēplū plena sanctificatō siue sacratō
⁊ introductio in istō corpꝰ plena vificatio
ab ingrediētibꝰ ergo descēdat ois execra
tio ois iiusticia ois mors vitioꝝ et pctōꝝ
ꝑticeps ergo efficiūt̄ scītatis tēpli huiꝰ ꝑ-
ticipes iusticie et libtatis ciuitatꝪ istiꝰ ꝑtici
pes vite corꝑis hꝰ efficiāt̄ ingrediētes sic ꝑ
ticipes faliaritatis et falatꝰ dei p̄mi familias
q introducūt̄ i domū istā ꝑticipes ar
mature ⁊ totiꝰ bellici appatꝰ q assumūt̄
ad hec vt sit ꝯ exercitu isto. Si qs aūt dix
erit qd erit si forte deꝰ ꝑ semetipꝫ sua beni
gnitate alicui infuderit oīa dona gracia-
rum istarū in quibꝰ consistit ista ciuilitas
preclara et hoc nullo homine adhibente
foris aliquid ministerij nunquid iste nō
viuit de spiritu corporis huius vt alia mē
bra. Est ergo de corpore eodem modo et
domesticis dei ⁊ ciuitatis istiꝰ ciuis ⁊ hoc
vtiqꝫ verū est licet non habeat̄ aut repu-
tetur ciuis. Dicimꝰ em̄ de illo quia si scit
vel credit ciuitatē istam esse ⁊ non ꝓhibe
atur impossibilitate aliqua aggregare se
ciuitati isti expressa ꝓfessione et euident̄
susceptione legis ⁊ iudiciorū ciuitatis ipi
us se agregabit eidē omnis generis em̄
homines silr̄itudo morū sociat et adunat
quēadmodū similitudo naturaꝝ alia aīa
lia. Qꝛ si neglexerit aut ꝯtēpserit videlicet
se aggregare atqꝫ adunare huic sancte so-
cietati ⁊ manifestū est illum iam non ꝑti-
nere ad illam. Si em̄ ꝑtineret ad ip̄aꝫ nō
ꝑtīeret ad ip̄aꝫ ex silr̄itudīe cū ꝑtinētia ad il
lā ñ fit nisi silr̄itudo ⁊ ꝯformitas in scītate
⁊ iusticia ⁊ cetera morū laudabiliū hone
state. Similitudo autem ⁊ conformitas
morū necessario ꝓhibet ip̄m a se gregati
one a suis similibus. Preterea si nec vult
iste haberi nec reputari vt ciuis ciuitatis
istius aut hoc ē ex superbia aut indignati
one per que iam foris est ⁊ prohibet̄ om
mino esse ciuis aut ex metu aliquo alio ⁊
ipse metus ⁊ similiter ipsum eē ciuem nō
patitur. Jam em̄ corde negauit donum q
metuit haberi vel videri vel ꝓfiteri vel cō
fiteri non audet cultū eius quē sola ciui-
tas ista eidē exhibꝫ vel impendit. Si quis
aūt dixerit quid ꝓdest videri vl' haberi ci
uem ciuitatis illius. Dicimꝰ ꝙ multū per
oēm modū. Primū qꝛ hoc est deo ad glo
riam scꝫ inter dei hostes inter cultus eius
ac religiōis eius ꝑsecutores deū ꝯfiteri et
illa ꝓfiteri. Scdō ē ei spēalis ⁊ exp̄ssa ami
cicia ⁊ bonoꝝ ꝯmūicatio ab illis q̄ hec vl'
nouerint vel crediderint non em̄ ꝯmūica
bunt̄ bona que solis amicis commūica-
do sunt nec exhibebitur amicitia que so-
lis amicis exhibenda est ei qui nec scitur

nec creditur amicus eē. Queadmodū ad
cōmunionē hereditatis tue vel pticipati-
onē nullatenꝰ ad mittes eū quem nec sci
ueris nec crediders frēm tuum eē. Uides
ergo quantū cedet deo ad gloꝛiā quantū
hominibꝰ ad conciliandū inter eos factā
amiciciā ad cōmunicādam inuicē mutuā
beneficentiā haberi manifeste ciuē ciuita
tis istius ⁊ apte ꝓfiteri sanctā ciuilitatem
Quantū aūt omnesqui foꝛis sunt inimici
sunt ciuitatis istius vtpote amicivel serui
potius viciorꝝ. Et hec siquidē si adulti sūt
boniqꝫ et mali capaces et eo ipso inimici
dei quo cultū ⁊ religionē ip̄ius in semet-
ipsis destruunt ⁊ eo ip̄o necessario illū in
alijs persecūtur. Manifestū ē eos qui in
ciuitatē istam ⁊ ad eius ciuilitatē assumū
tur quasi ab hostibꝰ ad pacem ⁊ amicici
am dei redire ideoqꝫ eos exp̄sse ab hosti-
bus recedere atqꝫ cum deo ⁊ eius ciuita-
te pactum inire fedusqꝫ ⁊ amiciciā firma-
re verba ista. Abrenuncias sathane ⁊ oī-
bus pompis eius quid aliud sonāt q̄ꝫ re-
cedis ne ab hostibus dei ⁊ omnibus acti
onibus eorū operibus quibus ipsum im
pugnāt. Deinde cū interrogat vis christi
anus esse. quid aliud ei dicitur nisi vis
subire ⁊ tenere legem ⁊ seruare moꝛes ci
uitatis istius que xp̄ianitas vocat. Que
omnia cū ꝓmiserit ⁊ firmauerit. Quid re
stat nisi admittatur ad dei pacem ⁊ ami-
ciciam ⁊ ad ciuilitatem istā nobilem ⁊ cō
soꝛcium sanctorꝝ. Ei aūt qui ad pacem et
amiciciā vere recipit nihil eidē nec vindi-
cte apte recipiētis reseruat plenam ergo
remissionē consequitur. Amplius si il
le totaliter recedit a culpa ita vt nihil eius
dem retineat vel refuet necesse est iustum
iudicem deū totaliter recedere ab eiꝰ pe-
na ⁊ nihil eiusdē eidē iposterꝝ refuare hic
aūt intelligimus penā vt penam et vindi
ctam q̄ꝫ impossibile ē deum amico iaꝫ fa
cto recogitare. Aliud eñ est dicere q̄ pa-
ter flagellat filium aliud est dicere percuti
inimicū. Scimꝰ eñ amicos dei ab aman
tissimo ac misericoꝛdissimo p̄re d̄o mala
ista penalia recipe et hic non vt penā seu
vindictā iracūdie sed magis vt coꝛrectōes
⁊ medicamēta stulticie et adiumēta virtu
tis vt male actōnes siue fabꝛicationes et
tūsiones siue ablutōnes et candidatiōes
Hec aūt nisi delirus atꝫ insani capitis vn
q̄ꝫ dicet persecutiōes seu vindictas. Quis
enim dicet fabꝛicatiōes vasoꝛum ⁊ malle

ationes metalloꝛū vindictas esse aut per
secutiones eoꝛū. Si quis autē dixerit q
in neutrū possunt qui sic veniūt Dicēdoꝛ
se recedere a vicijs ⁊ demonibus cū non
recedant ⁊ se velle inire fedus ⁊ amicitiā
cū deo ⁊ ciuitate eius cū adhuc coꝛde ini-
mici perseuerent. Dicimus plane q̄ isti a
sancta ciuitate longius se faciūt quā eēnt
ante. pꝛistine eñ elongatiōi que non erat
nisi peccata ⁊ vicia eoꝛum addunt elōga
tionē aliam videlicet simulatiōꝫ ⁊ mēda-
tium. Quāto eñ amplius peccāt tanto lō
gius ab ea fiunt ⁊ hoc ē quia q̄nto magis
peccatoꝛes tanto eidē dissimilioꝛes. Ipa
aūt dissimilitudo moꝛuꝫ ipsa est elōgatio
ab ip̄a ciuitate. Et q̄ ciues ciuitatis istius
non solū serui dei sunt sed etiā filij gracie
⁊ adoptiōis iure et merito expectātes re-
gni celestis hereditatem cuius immobi-
lissimā possessionem post hāc vitam ꝑpe-
tuo habeāt. Manifestū est quia ista recō-
ciliatio quam diximꝰ ad deum ⁊ ciuitatē
suam venientiū nihil aliud est quā susce-
ptio eoꝛum in filios amicos famulos et
domesticos. Manifestū est ergo nihil ire
aut dānationis eisdeꝫ esse. Amplius
siquid ire reseruat vel odij esset dimidia
ta pax ⁊ amicicia p̄terea ꝓdiciose ⁊ frau-
dulenter ageretur cum eis vtraqꝫ repen-
deret. Amplius nec inter hoīes repit
ista varietas ⁊ si inueniret detestabilis es
sꝫ atqꝫ damnabilis vt amicus integer ad
amiciciā dimidiā reconciliet quanto er-
go foꝛcius diuine bonitatis ꝑfectionē nō
decebit ista dimidiatio. Amp̄. ipsa foꝛ
ma qua veniūt sic nisi qui credūt se lōge
a deo fuisse que elōgatio vt diximꝰ nō est
nisi ipsa dissil'itudo q̄ vel est ipse peccata
vel ex peccatis. De regione illa dissimili-
tudinis non veniunt nisi qui illā deserūt
nec deo reconciliātur nisi quibus indul-
get nisi reconciliantur nisi quibus indul-
get. Non enim indulget nisi recognoscē-
tibus ⁊ veniā petentibus. Non petit aūt
veniam nisi qui se deliquisse cognoscit.
Qualiter autē obtinebit qui eam petere
negligit aut dedignatur. Uenientibꝰ er-
go ista duo necessaria sunt videlicet reco
gnitio peccatorꝝ ⁊ venie postulatio q̄ nec
illa deserit qs inquibus se non cognoscit
peccasse sibi nec illa ignosci postulat ⁊ ista
eē exteriꝰ sibi visibil'r seu sensibil'r nccaria ē
non enim admitterentur a ciuibus in ci-
uitatem istam introducentibus. nisi qui

cives effici vellēt ⁊ cum deo ⁊ eius civita-
te pacē eos facere velle atq ab inimicis
ei⁹ velle recedere in eis apparuerit et hoc
firmissima ꝓmissiōe declaratū est ergo ⁊
stabilitū ꝙ venientib⁹ ad deū ⁊ eius po-
pulus effici volētib⁹ necessaria ē exterioꝛ
recognitio peccatoꝝ nō solū interioꝛ ⁊ ex
pressa noie postulatio exterioꝛq negatio
hostiū sive recessio ab ipis. Nec non pro
missio sed ꝓfessio legis ⁊ moꝝ civitatis si
ve populi ipius quib⁹ si substātie veritas
interi⁹ vere intrat. Aliogn lōgius se faci-
unt. Manifestū est etiā ex hijs ꝙ primo sa
cramento efficit ingressus primus ⁊ ꝙ eo
patratur plena sanctitas tēpli dei ⁊ plena
iusticia civitatis ipius ⁊c. que noiavim⁹
Et qm̄ qui veniūt nec dū intus sunt non-
dū digni sunt vt qd petunt obtineāt ⁊ di-
gnū ⁊ iustū ē vt in hoc a toto dei pplo ad
iuvent vtiq ꝙ oꝛōnib⁹ suis obtinere nō
sufficiūt eisdē amicoꝝ dei oꝛōnib⁹ impe
tretur vel si forte ꝑ dei grām anq intrēt vi
sibiliter civitatē istam veniā delictoꝝ obti
nuerit alia dona spūalia oꝛōnib⁹ divini
nois invocatiōib⁹ sup ipos factis augmē
tant cōservatio ipoꝝ eisdē obtineat. Mo-
dis ergo oibus ncce est vt qui admittūt
aut assumūtur ad sanctoꝝ ꝯsorciū vt cum
oronibus ⁊ divini nois invocatiōib⁹ fiat
Qꝛ em̄ solus deus ē q introducit in hui⁹
ꝯsorciū. Solus spūs est qui vitā grē in qs
venit extēdit. Solus dona sua ꝯmūicat q
bus vult decēs ē vt glificet ex tā mirabili
ope ⁊ grē agant eidē ex tā ꝑcioso dono ⁊
vt ab eo postulet tm̄ beneficiū quātū est
iustificatio pctōris vt appeat q̄ntū amicis
suis faveat ⁊ quantū possint apd ipm ꝑ-
ces eorū vt ex hoc ad ei⁹ amicitiā inimici
eius etiā ꝓvocētur q̄ oia oꝛōnib⁹ ⁊ sui no
minis invocatiōib⁹ fiūt manifeste ⁊ hoc
in ipis oꝛōib⁹ sctis ⁊ divini nois invoca-
tōib⁹ expsse ꝯtinet. Non em̄ ⁊ rite oratur
aut invocat clemētissim⁹ deus nisi ꝑmis-
sis laudib⁹ ⁊ graciaꝝ actiōibus vt saltē in
mixtis sive annexis oꝛōnibus invocatio-
nibus ꝓ beneficiis iam susceptis

Et qm̄ plene ac ꝑfecte pacificatꝰ ac
recōciliatis deo ꝑfecte sanctitatis
⁊ in amicos dei atq domesticos
ac familiares assūptis atq susceptis q̃ttu
oꝛ restāt ꝑ necāria videlʒ vt ꝓpter insidias
demonū tēptationes ⁊ insult⁹ ipoꝝ vicio
rūq in ipa gra sanctificatiōis roborētur
⁊ cōfirmētur. Deinde vt hec ipa nutrian-
tur in eis ⁊ augeātur. Tercio vt si forte ab
illa exciderit eis p⁹modū repent. Quar-
to nccariū misteriū q̄ illa q̄ dixi⁹ fiant app
et evidenter necessitas sacroꝝ q̃ttuoꝛ se-
quēciū. Primū qd plene sanctificationis
diximus videlʒ sacrm̄ confirmatiōis ꝓpter
robur et sacramētū sacre cōmūionis seu
refectiōis ꝓpter nutrimētū ⁊ augmētū ipi
us grē ⁊ sacramētū pnīe ꝓpter reꝑationē
eiusdē post lapsū sive ruinam ab ipa ⁊ sa
cramētū oꝛdinis quo ꝑparant ⁊ ydonei
fiūt ministri ꝑ quos ista electis beneficia
dispensentur. Si em̄ in domo magna ⁊
regno amplissimo tꝑali ncce ē ministros
eē per quos tēꝑalia. dispēsent multofoꝛ-
cius in domo comꝑabiliter magnificēti⁹
oꝛdinata domo dico ⁊ regno spūalibus
multofoꝛci⁹ inq non deberet ꝯgruentia
⁊ nccaria ministeria ⁊ ministri ydonei per
quos fiat dispēsatio spūalium donoꝝ. Et
quēadmodū vis generatia nr̄a non cum
modo ⁊ modestia nec lege aut tꝑamento
rationis regulata ad op⁹ qd dʒ esse gene
ratiōis commūitatē hoim monet aut in-
citat sʒ impētu aut petulātia bꝛutali rapit
atq ꝑcipitat ⁊ inflagicia nō noianda in-
passiōes ignoie velud q̄dā vis ⁊ violēta
tēpestas inpellit q dignū ⁊ iustū sit illam
ad legē ⁊ modestiā rōnis reduci ⁊ ab isto
tam turpi tamq indecēti excessu circūcidi
nemo dubitat vel ignoꝛat nisi quē volu-
ptatis hui⁹ voꝛago absoꝛbuerit ⁊ spurci-
tia imerserit nisi q ab hūani generꝭ gene-
rositate inbꝛutalē desipiam degeneraue
rit. Deinde quā inoꝛdinat⁹ motus sit ipe
concupie ⁊ etiā mēbꝛoꝝ generatōi defut
re natoꝛū qui nec iussum rōnis exspectat
nec lege ei⁹ cohibet aut ꝯꝑmitur aut mo
derat quis ignoꝛat q hois noie dign⁹ sit
ignorātia em̄ hui⁹ non hoim sʒ pecudū ē
Apparet ergo ex his necessitas sacramēti
mr̄imonij quo ab ista inoꝛdinatione seu
feditate sanctificāt ꝯiuges ⁊ a tā incitāti ⁊
turpi excessu circūcidūtur. Sʒ de his lati⁹
in tractatu de mr̄imonio loq ꝓponimus
Et qm̄ egrediētes de hoc mūdo iā iāq sunt
deo pꝛesentādi dubitare nō dʒ eos eē san
ctificādos ab hijs q̄ forte ipis ab hoc mū
do adheserūt velō pulvis itinerāciū pe-
dibus ⁊ a mīmis atʒ cottidiāis ingnamē-
tis sine qb⁹ vita ista non agit et hec sunt
q̄ vsualꝛ venialia pctā vocat. Nec em̄ spō
sa ad spōsū absq ablutiōe aliq̄ ⁊ appa-
tu vnq ingredit neq vas mense absq re

sinceratiōe ab vrbane agentibꝰ vnquā in
fertur nec ad solennitatē aut conuiuiū re
gium absq̄ innouatione aliq̄ atꝫ decora
tione q̄sq̄ accedere presumit. Q̄r ergo vt
spōsa ad spōsi thalamū ingressura vt ad
et̄ne refectiōis ⁊ societatꝭ cōuiuiū vt vas
mēsis celestibꝰ inferēdū ⁊ in thesauris in
corruptibilibꝰ reponendū est aīa in extre
mis agentis iā iamq̄ morituri quā neces
sariū sit ⁊ q̄ntū decens extreme sanctifica
tionis sacramentū apparet intelligētibꝰ
Ampliꝰ q̄ sanctificatis vtpote ad san
ctam ⁊ spiritualem miliciam a scriptis re-
stant certamina et bella acerrima contra
demonem ⁊ vicia post suscepta in prime
sāctificatōnis sacramēta ꝟtutū ornamēta
vel vestimēta militātibus siue pugnātibꝰ
quis dubitat quī necessaria sint robur et
refectio. Robur quo hostes virilit̄ ꝑforēt
grauiter fortit̄q̄ꝫ refellant. Deinde cibus
⁊ refectio quo non solū vita non deficiāt
sꝫ eēc in pinguedīe spūali augmētoq̄ꝫ ꝓfi
ciant per hac viam stabiliūtur duo sacra-
mēta scꝫ sacramētū confirmatiōis ⁊ sacra
mentū sacre refectiōis. Q̄r dixerit si quis
⁊ in ip̄a prima sanctificatiōe ꝑstat omne
robur ⁊ oīs fortitudo spūalis q̄r omīs de
corꝟtutū. ⁊ ꝓpt̄ hoc paciētia fortitudo ⁊
hūilitas cuiꝰmodi ē ergo robor q̄ꝺ ꝑstat
sacramēto cōfirmatiōis cū illō robur nō
possit eē noua virtus aut noua fortitudo
eo q̄ oēs virtutes in ꝑmo sacramēto iam
collate sint rn̄deo quia alia est fortitudo
mēbroꝝ scꝫ lacertorū humereoꝝ thoracis
⁊ iterum neruoꝝ ossium ⁊ cutis ⁊ alia ar
moꝝ. Et cū oīa arma ꝟtutū q̄s plenitudo
sanctificatōnis requirit q̄s iam receperit
remanet in eo adhuc. Debilitas mēbroꝝ
ꝓpter quā ipsa arma eidē interdū oneri
sunt sic naturaliter iracūdis ipse clipeꝰ pa
ciētie magni oneris ē ꝓpt̄ q̄ꝺ et facile ab
eis exu t̄ ⁊ facile illū ꝓiciūt Ecōtrario āt
fehꝫ in eis q̄ naturalr̄ mites sunt siue mā
sueti. Quasi em̄ sub magnis ictibꝰ ⁊ tūsio
nibꝰ ꝑsecutionū clipeū paciē a deo fortit̄
tenent vt ex eis nec executi nec eripi facile
possint. Pōt igr̄ dici q̄ robur sacramēti cō
firmatiōis ē sicut robur mēbroꝝ q̄ illo sa-
cramēto roborant̄ ad portādū pondꝰ ar-
moꝝ ⁊ aliq̄ imminēt. Sꝫ de hoc in tracta-
tu cōfirmatiōis meliꝰ loq̄mur. Amp.
q̄r sanctificatis viuēdū est inter malos et
cū bonis q̄dē non solū amicabiliter sed ⁊
sic conmūiter Inter malos aūt q̄ conmūi
onē sanctitatꝭ ⁊ alioꝝ bonoꝝ spūaliū non
solū in se extēdi ⁊ vsq̄ ꝑtingere non paci-
unt̄ sꝫ mala sua in alios iacnlari ⁊ immit
tere multiplr̄ studēt atq̄ conant̄ nc̄ce est
electos amicicia atꝫ commūione oīm bo
noꝝ atꝫ maloꝝ penaliū inuicē eē cōplexos
largos atq̄ ꝓfusos. Ad malos aūt hoc ē
sanctitatꝭ ⁊ religionis inimicos ac ꝑsecu-
tores fortes paciētes. Ex gracia igit̄ ꝑme
sanctificatiōis in seip̄is electi ⁊ sancti ⁊ iu
sti deoq̄ ꝑ oīa placētes. Duobꝰ ꝟo sacra
mētis seq̄ntibꝰ efficiant̄ ⁊ vt ad alteꝝ q̄ꝺ
debēt ad su os quidā cōmūicātes ad ad-
uersarios ꝟo fortes. Hec igit̄ dr̄ia ē inter
prime sanctificatiōis grām ⁊ istas duas
q̄ꝺ illa ē qua sancte in se viuit̄ ⁊ deo acce
ptabiliter. Istis ꝟo duabꝰ quasi ad alteꝝ
⁊ hoc ip̄m noībus sacramētorū insinuat̄
firmitas em̄ nc̄caria ē contra impellētes ⁊
concutiētes. Commūio vero in cōsortes
socios ⁊ frēs hoc igit̄ duobꝰ istis sacramē
tis ꝑstat̄ digne suscipiētibꝰ scꝫ vt bene vi-
uamꝰ et vt decet nos habeamꝰ ad alios
vel saltē vt hoc meliꝰ faciamꝰ quā alias
faceremꝰ. Prime ergo sacramēto vt bene
viuamꝰ in nobis ⁊ deo acceptabiliter vt
diximꝰ ergo ⁊ sacramētū ordīs sacramen
tū est ad alteꝝ. Et q̄m sacramēta spūalia
sunt medicamēta vel sanitas spūalis ꝑ il
la efficit̄ ⁊ ꝑstant̄. Ut aūt medicamēta ne
cessaria sūt ita ⁊ medici. Medici ꝟo mīstri
sunt siue mīstratores medicamētoꝝ spūa
liū q̄ ordinati sunt ⁊ sanctificati ad ea mi-
strāda. Apparet igit̄ nc̄citas ⁊ vtilitas q̄n
ti sacramēti q̄ꝺ ordinē diximꝰ Ampliꝰ
q̄r virtuti irascibili duo īminēt vt certaīa
opprobrioꝝ scilicet ⁊ iniuriarum ab aliīs
Quid mirū si adiuuāda ⁊ roborāda sint
contra illa. Et hec dicimꝰ sacramētū con
firmatiōis ei fieri adiumētū vero eius et
robur ⁊ sancta inpudēcia ē ⁊ sancta ꝓcaci
tas quaꝝ altera cōfirmatꝰ nō reputat op
ꝓbriū sꝫ dei cultorē cōsortēq̄ sanctoꝝ bri
l'dici altera ꝟo ip̄ꝫ ꝯfiteri q̄cūq̄ discrīe pa
rꝰ ē. Et ꝓpt̄ hoc in ip̄a frōte q̄si quadā se
pudoris sit sacri istiꝰ insignitio siue imp̄s-
sio. Deinde q̄r virtꝰ ꝯcupiscibil'a duobus
silr̄ impugnabat̄ hostibꝰ scꝫ cupiditatibꝰ
⁊ ꝯcupiscēcijs ⁊ ab his duobꝰ polluebat̄
nc̄ciario ⁊ armāda et sc̄tificāda fuit cōtra
illa. Manifestū aūt ē sacrm̄ mr̄imoniū q̄r
et armat̄ ⁊ sanctificat̄ ⁊ ꝯtra ꝯcupiscētias
Sacro vero ꝯmūiōis sacre ē cōtra cupi
ditates. Ubi em̄ oīa cōmunia cessat oīs

cupiditas diuitiaruꝫ bonoꝝ ⁊ hmōi.
Amp̄. vbi sacra ꝯmūio nō solū sacramen
totenꝰ ē sed ꝟtute interiori ⁊ efficatia cer
tum ē excōmunicationē siue appropriati-
onē nihil sibi vendicare ymo ꝓcul ē tāq̄ꝫ
anathema vbi aūt nec excōmūicatio nec
approp̄atio siue ꝓprietas nec cupiditas
nec ambitio. Manifestuꝫ est ergo qꝛ sacra
cōmunio ⁊ mūdat ⁊ liberat a cupiditati-
bus et hūc dicimꝰ specialem ⁊ ꝓpriū effe
ctuꝫ in sacramēto altaris licet multa alia
operet̄. Sic ⁊ sacramēti matrimonij ꝓp
um ⁊ specialē effectum dicimꝰ mūdatiōꝫ
⁊ liberationē a spurcitijs ac mortifer̄ con
cupiscentijs. Si quis aūt quesierit quare
contra inquinamenta gule non ē institutū
propriū sacramentū cum tot ⁊ tanta sint.
R̄ndeo quia vicium gule magis est con-
suetudine contractū quam innatū ⁊ ap-
petitui omnis cibi siue potus natura ter-
minū posuit societatem que vtiq̄ꝫ paruo
constant naturaliter vicijs autē ⁊ peccat̄
acquisitis sacramentū ꝯme sanctificatio-
nis ⁊ sacramentū penitētie sufficiēter me-
dent̄. Amplius, certū est quia in nob
īnata ē pusillanimitas contra opprobria
⁊ iniuria cuiꝰ pars quedā est stulta pudo
rositas. Sil'r innata ē nobis ꝓprietarie-
tas ex q̄ dicimꝰ meū tuū ꝟba scꝫ excō mu
nicatū ⁊ excōmunicatōe dignissima inna
ta est etiā nobis cōcupiscibilitas qua etiā
sanati spiritualiter facile patimur recidi-
uuꝫ Merito ergo cōtra pusillanimitatē fir
mitas, contra ꝓprietatē communitas cō
tra cōcupiscibilitatē castitas cōtra recidi-
uitatē resurgēdi facultas. Diuina nobis
miseratione prestat̄. Sacramēto quideꝫ
confirmationis firmitas sacramēto qdeꝫ
sacre ꝯmuniōis conmūitas. sacramēto q
dem m̄rimonij castitas. Sacramento pe
nitentie resurgēdi post lapsum facultas ⁊
hoc quidē de sacramētis cōmuniter dici-
mus de numero et ordine illoꝝ

D Einceps vero dicimꝰ denomina-
tionibus appropriatis sacramēto
cōsideratōes ꝓprias de singulis
faciētes. Et iā nosti quia ad spūalia intel-
ligibilia nō est via cognitionis et doctrīe
nisi ꝑ similitudīes sensibiliū nisi forte per
paucis sapientibꝰ diuina aūt sapia nō in
tendit cōsulere solis sapiētibꝰ sed intētio
eiꝰ larga ē in oīs q se ad illā erexerit. Et
qm̄ sapientissimi ē per eā viam ducere in-
sipiētes qua conuenietiꝰ ⁊ faciliꝰ ad lucē
ꝟitatis venire pn̄t decuit magr̄m erudito
rēq̄ꝫ oīm recte ⁊ sane sapientiū deū etiaꝫ
viam eligere quā scꝫ vtiliorē faciliorēq̄ꝫ ꝓ
uidit conmūitati hoīm ad cognitiōꝫ salu
taris necieq̄ꝫ veritatis. He ergo adhorre
as ꝙ ipm deum iam scis eligere debuisse
⁊ conmūitati hoīm erudiēde expedientiꝰ
⁊ aptiꝰ. Scito ergo qꝛ ꝟissime rectissieq̄ꝫ
dixerūt a deo docti hoīes viciū egritudi-
nem eē vetustatē ⁊ corruptionē ⁊ putredi
nem ⁊ vermen ⁊ bestiā malam ⁊ vulnꝰ et
mortem ⁊ cathenā ⁊ cōpedem ⁊ carcereꝫ
⁊ tenebram. Deinde ⁊ specialiter lepram
paralisim febrem insaniā seu furorē ⁊ vir
tutem cōtrarijs noībus appellauerūt Eo
deꝫ modo vbi turpitudo aut deformitas
aut mutilatio viciū nominatū ab eisdē sa
pientibꝰ audier̄ attende sil'tudines et in
comodoꝝ spūaliū ⁊ nō abhorrebis loq̄-
laꝫ eoꝝ ymo qescet intellectus tuus in eis
⁊ laudabit rectitudinē illiꝰ et discretudinē
et prudentiā illoꝝ his itaq̄ꝫ posit̄ faciemꝰ
qđ in oīni doctrina ⁊ disciplina licitum est
scꝫ accipiemꝰ ascensu ea q̄ sensu ip̄o nota
sunt oībꝰ scꝫ ꝑuersitatē ꝟtutis nr̄e appeti-
tiue interioris q̄ ea que sūt inhonesta fer-
uent̄ appetimꝰ ⁊ nobis eadē bene sapiūt
Cōtrario vero ecōtrario. Quēadmodū er
go ꝑuersitas et corruptio virtutis nr̄e ap-
petitie exteriores egritudinē exteriorē indi
cat hoc ē corpis sic nccē est istū errorē ⁊ per
uersitatē appetitie interioris īteriorē egri-
tudinē indicare hoc est egritudineꝫ mētis
Quis em̄ dubitat errorē exterioris appeti
tiue q̄ appetūt̄ carbones ⁊ cineres ꝓ ꝟo
⁊ naturali cibo corpis egritudieꝫ indicare
corpis. Sic ⁊ nll'i dubiū eē doꝫ errorē appe
titie īterioris q̄ appetūt̄ oīo icōuenictia
⁊ cōtraria ⁊ ꝓ ꝟo ⁊ naturali cibo mētꝭ qui
non pt̄ eē aliꝰ quā ꝟitas ⁊ honestas egri-
tudinē indicare mētis. Sic ⁊ de errore pa
lati siue gustꝰ corpalis. Qūo al's qn̄ em̄ si
qđ amaꝝ ē dulce sapit ⁊ ecōuerso intelli-
git̄ ex hoc egritudo ⁊ mala dispositio cor
pis. Sic cū bona spūalia ⁊ scā ⁊ honesta
nobis amare sapiūt cōtraria ꝟo bene et
delctābil'r. Qūo nō iudicabit̄ ex hoc erro
re ⁊ ꝑuersitate egritudo ⁊ mala dispō nr̄e
mētis ⁊ hec egritudo nobis innata est et
original' iuxta hūc modū ⁊ ip̄o sensu no-
tum ē qꝛ aīales siue brutales nascimur ita
vt ip̄a rōnalitas in nobis sopita et sepul
ta manifesta sit. Si enim ammouerimus
ab hominibus doctrinam et disciplinam

flagella ⁊ correctiones atqꝫ iuſticias ⁊ vin
dictas que irrogātur ꝑ principes et poten
tes et eos abſqꝫ iugo et repreſſione viuere
ſuſtinuerimus non homines vita ⁊ mori
bus ſed ſilueſtres belue apparebunt. Ap-
paret ergo quomodo innata ſit animali-
tas hominibus que vbi repreſſum nō ha
bet a deo creſcit et tot repſſiuis nō ſolum
non deponitur ſed etiā vix aut modicum
ad modicū compeſcitur. Amplius cum vi
res ſuperiores animaꝝ noſtrarū ⁊ preeſſe
debeant et imperare inferioribus ⁊ ꝓpter
hoc eſſe neceſſario fortiores. Ecōtrario na
ſcimur diſpoſiti. vt non id quo homines
ſumus et animalibus preeſſe ac p̄minere
debemꝰ quod vtiqꝫ in nobis nobiliſſimū
ac preſtantiſſimū eſt quo et ymago dei ſu
mus. Non inqꝫ illud preſit in nobis atqꝫ
dominetur ſed magis turpiter ſubſit ⁊ ſer
uiat et in multis hominū nullū ſui indici-
um exhibeat vt in vita et moribus eoꝝ ſo
la brutalitas appareat. Quid aliud iſtam
ꝑuerſitatem vocare poſſumus niſi vicium
originale et innatam nobis brutalitatem
ſiue animalitatē ſimiliter egritudinem qa
omnes naſcimur laborantes. Congruunt
ei ⁊ alia nomina ſimilitudinū ſupradicto
rū. Et quia contrariū eſt virtuti omni atqꝫ
repugnans merito viciū et quia boneſta
ti merito inboneſtas. Et quia immixtio ē
ſiue adheſio alienorum et ad animas no
ſtras omnino non pertinentiū inquinatio
ſeu ſordidatio merito nominaᷓ. Siquidē
brutales affectiōes in anima humana vl̉
hominibus inquinamenta ſunt. Et quia
contraria ſanctitati merito execrabilitas ⁊
quia vicinitas ad mortem eterne dāpnati
onis merito vetuſtas ⁊ propter alia inco-
moda ſenectutis videlicet ad tenebratio-
nē viſus interioris ac ſpiritualis ꝓpter in
curuationē ad infima temporaliū ꝓpter
tremorem puſillanimitatis ꝓpter rugoſi-
tatē duplicitatis ⁊ mendacitatis ꝓpter in
eptitudinem generationis et ſiqua ſūt ta
lia. Similiter ⁊ deformitas ⁊ decoloratio
ex quibus omnibus manifeſtū ē primū ſa
cramētū eſſe renouationis quo iſta vetu-
ſtas cū tota ſeq̄la in comodoꝝ ſuorū tolli
tur. Et ſacramētū baptiſmi id ē vnctiōis q̊
iſta tolliᷓ decoloritas natiuitas q̊z ⁊ color
ſpūalis appellaᷓ. Ampliꝰ q: natiuitas in
greſſus ē ⁊ initiū vite mors vero finis ē et
deſitio ipius. Neceſſe aūt ē vitā animalē
deſinire et finiri in nobis et ſpūalē incipe

vt vitemꝰ dampnationē mortis eterne et
acquiramus retributionē vite eterne. Ne
ceſſe ergo habemꝰ mori q̄ntū ad vitā ani
malē ⁊ renaſci q̄ntū ad vitā ſpiritualē. Ex
quo iā duo declarata ſunt videlicet qd̉ ve
ritas ait Iohā.iiij. Niſi quis natꝰ fuerit de
nuo nō intrabit in regnū celoꝝ. Et ꝓpter
qd̉ ſacramētū p̄mū dicaᷓ ſacramētū rege
neratiōis. Quoniā aūt ad ea q̄ ſurſū ſunt
vꝫ ſpūalia ⁊ eterna bona naſcimur frigidi
et gelidi. Ad alia v̉o q̄ deorſuꝫ ſunt corꝑa
lia hoc ē carnalia ⁊ mūdana feruidi et ar
dētes. quoꝝ vtrūqꝫ viciū ē atqꝫ ꝑuerſitas.
Et ꝓpter hoc ecōtrario nos habere opor
tet manifeſtū ē q: ad ea q̄ ſurſū ſunt calefi
eri et ſuccendi ad ea vero q̄ deorſum ſunt
extingui ⁊ infrigidari atꝫ cōgelari neceſſe
habemꝰ. Naſcētibꝰ ergo filijs ade neceſſe
ē apponi aquā et ignē et in vtrūꝗꝫ eos im
mergi. In aquā quidē vt extinguaᷓ illud
ꝑuerſiſſimi ardoris incendiū. In ignē vt
ſoluatur iſtud mortifere frigiditatis gelici
diū ⁊ accendaᷓ viuifici ⁊ ſalutiferi ardorꝭ
incendiū. Ardētes ſiq̄dē naſcūtur filij ade
igne amoris ꝑuerſi et illo quaſi operto et
clauſo flamis nequiſſimoꝝ deſideriorum
adhuc erūpere nō valētibꝰ tp̄e ſcꝫ infācie
eodē tamē igne cū ad etatē pubertatis ve
niūt velut ingēti fornace ⁊ camino confla
grāti ardemꝰ aquā ⁊ ignē ſpūſſancti gra-
ciā eandē intelligimꝰ qua ad ea q̄ de ſur-
ſuꝫ ſūt amore deſiderio ardemꝰ ⁊ ab hijs
q̄ deorſū frigemꝰ ſic ecōtrario vno ⁊ eodē
amore ꝑuerſo ad ea q̄ deorſū ſūt ardemꝰ
Et quemadmodum eadem animalitate
ad ea que deorſum ſunt ardemus a ſpiri
tualibus v̉o frigemus. Sic et eadē ſpiritu
alitate ad ſpiritualia ardemus et ad ea q̄
animalitatis ſunt frigemꝰ. In aquā ergo
graciā quā diximꝰ immergi neceſſe habēt
⁊ extingui filiū ade quā inmerſionē nō ſo
lū fieri ſꝫ etiā viſibiliᷓ deſignare neceſſe ē
ex cauſis q̄s diximꝰ. Neceſſe ergo ē ⁊ aquā
viſibilē adhiberi naſcētibꝰ filijs ade ⁊ im-
merſionē viſibilē eorū in eā fieri. Qꝫ ſi di-
cat qs eadē ratiōe ⁊ ignē viſibilē ⁊ immer
ſionē in eo fieri. Quia gr̄a de q̄ loquimur
nō magis aqua ē ad extinguendū ⁊ lauā
dū quā ignis ad accēdendū atꝫ purgādū
nec minus oleum ad ſanandū ad regiā ⁊
ſacerdotalem dignitatem preſtandam et
ad alia que olei ſunt. Sic et non minus
ſal ad condiendū cōſeruandū vermeſqꝫ
viciorū et putredines corruptionis conſu

mendū ꝓpter hoc sunt adhuc qui bapti-
zant in igne. Nos autē dabimus causas
quare potius in aqua licet em̄ sal oleum ⁊
ignis lucerne et vestis candida eandē gra
ciā significent quam et aqua tamen aqua
expressioris est significatiōis in hoc ⁊ eui-
dentioris similitudinis et facilioris prepa
rationis quam alia. adhibentur autem ⁊
sufflatio et sputi linitio que eiusdem gra-
cie habent significationem licet ad aliud
⁊ alia cōparatione. Alioquin sacramentū
nō haberet plene so lennitatē suam. Uter
go ip̄a gracia spiritussancti sciatur ibi opa
ri nō solum vt aqua ꝓportionaliter et sil'i
ter interius vt aqua exterius. Adhibent̄ ⁊
alia vt eoip̄o cognoscat̄ ibi operari vt sal
et oleum lucerna et vestis. Ip̄a em̄ gracia
vngimur ad sanctitatē ad decorē ad sacer
dotalem et ad regiā dignitatē. Ipsa accen
dimur ad ea que sursum sunt et illumina
mur ad salutarē cognitionē. Ip̄a ꝯdimur
conseruamur et a vermibꝰ et a putredine
spiritualibus purgamur. Ip̄a vestimur et
ea hic ꝓtegimur ⁊ ornamur. Ip̄a inspira
mur et vt sancte ⁊ iuste viuamus. Ip̄a ad
apimur ad ꝑcipienda que dei sunt. Aque
vero septē note sunt cōmunitati hominū
opationes quibus aque viue id ē grā spi-
ritussancti cōparatur. Similia em̄ opat̄
aqua viua naturalis quarū opationum
Prima ē ablutio sordiū. Secūda extinctō
ardoꝝ est. Tercia immersio qua necantur
seu suffocātur ea que nō habent viuere ni
si in sicco. Sicut homines et terrestria oia
animalia. Iuxta hūc modū in aqua viua
contribulant̄ capita draconū. iuxta quod
scriptū ē. Contribulasti capita draconū in
aquis viuis intellige que capita vl' capita
lia vicia intelligunt̄ capita draconū infer
naliū vocāt̄ eo ꝙ tota potestas demonū
in homines ex ip̄is vicijs ē vel ip̄a origina
lis corruptio. Animalitas scilicet et bruta
talitas cum qua nascimur que ē multa ca
pita potencialiter iuxta illud quia demon
in euāgelio marci ⁊ dixisse legit̄ Mihi le
gio nomen est quia multi sumus. Sic et
animalitas ista tota multitudo vicioꝝ est
et tota illa multitudo quadrupedū et re-
ptiliū iumentoꝝ ⁊ animaliū immundorū
que apparuisse legitur perfossum parietem
depicta in pariete ꝑ totū Ezechiel'. iij. Hec
eadē ostensa est petro in iohāne. x. Actuū
vbi dictū ē ei occide et manduca Unde et
vetus homo qualis ex adam nascit̄ mon
strum est ex om̄i ista monstruositate cōm-
pactum. Inde in. iiij. Sapiēcie dicit̄ Mul
tigena impioꝝ multitudo nō erit vtilis in
se ergo habet potencialiter similitudines
omniū animaliū vtitur latrato canino sci
licet dum litigat rugitu leonino dū mina
tur aut cōuiciatur garritu vulpino vel lu-
pino dū similatorie seu deceptorie applau
dit Sibilatu serpentino dum mala sugge
rit et ad hūc modū de alijs. Et ē monstru-
ositas nondū explicata et cōuoluta potē-
cialiter. Postmodū aūt explicatur ⁊ euol
uitur ꝑ longū seu ꝑ lōgitudinē vite ⁊ apta
ri potest veteri homini: iuxta illd̄. xiiij. iob
Nūꝗ̄ in eodem statu ꝑmanet. Quo tene
am nodo mutantē ꝓthea vultꝰ. Quia iu
xta illud. xiiij. iob Nunꝗ̄ in eodē statu ꝑ-
manet sed vt se canem ꝓhibet latratu liti-
gioso et alijs que naturaliter in canibꝰ in
ueniūtur Nunc vulpem fraudulēcia Nūc
asinū stoliditate. Nunc equū ꝑcipiti impe
tuositati Nūc bufonem malignitate. nūc
serpentem venenosa mordacitate. Nunc
leonem iracundi animositate. nunc auem
inquieta instabilitate. nunc lupum insidi
osa rapacitate. nūc aprum in domabili fe
rocitate ⁊ ad hunc modū de alijs tota ista
monstruositatis capita que vetus homo
est et tota in eo est potencialiter in aquis
viuis contribulatur. Iste ymagines in ci-
uitate dei in ip̄o scilꝫ ingressu ciuitatis ad
nihilū redigent̄. Quemadmodū picture
suꝑfusione aque delentur. Hic ē pharao
et eius exercitꝰ qui in aqua viua gracie ve
lut in mari rubro immergit̄ ꝓpter hec ter
cia sua opatione et virtute aqua visibilis
aque inuisibili cōparatur. Quarta opera
tio regeneratio ē et toti cōmunitati homi
nū notū est ꝙ generatio ex aquis fiat. vn
de et pluuias expectant et inundationes
fluminum et vbi ista duo defuerint vl' exi
tus aquarū ad ortos et lacus deducūt: vl'
aquas haustas ip̄is ortis et satis superin
fundunt quasi ex aquis querētes genera-
tionē fructuū et segetū et sola aqua in ge-
neratione omniū terre nascentiū transire
videtur cum sola in hmōi generationibꝰ
nō solum non consumitur sed nec etiā mi
nuitur ymmo et crescit ⁊ ymmo et genera-
tiones iste ex sola aqua fieri nonnullis vi
dentur. Quinta opatio aque renouatio ē
sicut legit̄ Job si senuerit in terra radix eiꝰ
et puluere mortuos fuerit truncus eiꝰ ad
odorem aque germinabit ⁊ faciet comam

quasi cū primū plantatū eēt. Ista renoua
tio euidens est in salicib⁹ que postq̄ȝ aru
erunt iuxta aquas plantate. et etiam sub
pluuijs al's pluturis renouantur ⁊ totum
hoc continet ꝓmissio illa Ysaie ꝓphete.
xliij. Effundā aquas super sicientes et flu
enta sup aridam. Effundam spiritū meū
sup semen tuū et benedictionē meam sup
stirpem tuā germinabūt inter herbas q̄si
salices iuxta preter fluentes aquas. Meri
to ergo sacramentū regeneratiōis ⁊ reno
uationis in aqua et p aquam fit. Sexta
operatio aque cōglutinatio ē et cōgrega-
tio est in dispersione et vnitio a diuisione
sicut apparet in puluere cum aqua asper-
sus fuerit sic ⁊ a dispersione cogitationū ⁊
affectionū cor humanū aqua gracie colli
git et cōglutinat et velut puluerē in glebā
cōpingit vt fiat quasi terra fertilis frugū ⁊
fructuū bonoꝝ operū. Non em̄ frustra di
ctū ē impij sicut puluis quem ꝓicit vent⁹
ante eum sup efusionē aque viue sicut pul
uis est cor humanū ad omnē frugem spūā
alem sterile. Septima opatio est molli
tio queadmodū em̄ terra siccitate indura
ta supinfusione aque viue mollit̄ sic cor ⁊ē
⁊ aptū efficitur vt scripturā salutar̄ verita
tis facile recipiat et impressionē diuine si-
militudinis et ymaginem bonitatis eius
facile induat. Ueritas quidem scribit̄
digito dei hoc spiritu sancto in intellectu:
⁊ hoc velut quinq̄ȝ libris distincta. P̄mus
liber fides. Secūdus donū intellect⁹. Ter
cius donū sciencie. Quartus donū cōsilij
Quintus ipa sciencia al's prudencia spūa
lis que desursum est ymago ꝟe diuine bo
nitatis imprimitur affectui siue voluntati
Hoc est decor quo mens humana in ba-
ptismo induitur dū salutari veritate ei in
scribitur intellect⁹ sicut cum ceco visus di-
uina virtute attribuitur nō eoipo omniū
visibiliū noticia eidem sed potius per qđ
illam acquirit p̄stat̄ur sic se habet in qnq̄ȝ
luminū hic nominatoꝝ menti infusione si
ue quinq̄ȝ libroꝝ inscriptiōe sic diuine bo
nitatis similitudine eius insignitur ⁊ sigil
latur affectus. Juxta qđ legitur in. viij. Cā
ticoꝝ. Pone me vt signaculū sup cor tuū.
Jam ergo manifestū ē tibi q̄ aqua expres
sioris ē designationis et euidentioris simi
litudinis ad aquam salutarem atq̄ȝ viuifi
cam quam ignis euidentioris in quam et
magis note cōmunitati hominū cui exte
rioꝝ signa maxime deseruiūt. Est etiā fa-
cilioris p̄parationis. Et quia iam manife-
stū ē quia tingi in quocūq̄ȝ nihil aliud est
quā ei assimilari seu simile ei fieri. Manife
stū etiā ē consequēter tibi quia necesse ha
bemus tingi in igne spirituali et inuisibili
hoc ē igniri vl' ignei fieri. Similit̄ ⁊ in spū
id ē spirituales fieri. Sic et in deo id ē dij
vel diuini fieri. Sic et in xp̄o id ē xp̄iani fi
eri. Si quis autē quesierit vtrū sanctifica-
tio ex aqua sit sciendū ē ꝙ nō. Sȝ ex solo
deo actore et datore qui inuocat⁹ ad hoc
adest et assistit ⁊ opatur intus ad similitu
dinē et ꝓportionē eius qđ aqua hȝ opari
exterius. Et verba ista Baptizo te in noīe
patris et filij ⁊ spiritussancti inuocatio sūt
beate et gloriose trinitatis et hoc p insinu
ationē ac si diceret Baptizo te in nomine
id est nominatim inuocatis patre ⁊ filio ⁊
spiritusancto scilicet ad sanctificandū te.
Alij intellexerūt noīe id ē in virtute patris
et filij et spiritussancti. Qui omnes intel-
lectus boni sunt catholici vt ille intelliga
tur facere cuius nomine vl' auctoritate fit
vel ex cuius parte fit ac si diceret non mea
auctoritate sȝ virtute patris et filij et spūs-
sancti. Et si ego mynisteriū adhibeā illud
ē quod solū facio. Attende autē ꝙ tucius
et salubrius est in generali hoc intendere
per verba illa et in generali intelligere in
verbis illis quod veritas in euangelio in
telligi voluit et intendit q̄ȝ ad inexpressuȝ
⁊ indeterminatū aliquē intellectū descen
dere. Uerbis autē nec addendū nec dimi
nuendū ē nec trāspositio facienda ē illorū
si tamen per errorem vel per negligenciā
aliquid tale factū fuit dum tamen sana sit
⁊ pura intentio baptizandi dummō leue
sit et modicū et sentēcia salua de sensu no
stro nō auderem⁹ dicere aliquid de eē de
plenitudine sanctificationis sic baptizato
quoniā autē de hoc et multa ⁊ dicta ⁊ scri
pta sunt et statuta et hoc p̄ter intentionē
ꝓpositi nostri qui hic stabilire tm̄ sacramē
ta intendimus ac virtutem eoꝝ ⁊ efficaciā
erroresq̄ȝ impiorū et increduloꝝ circa ipsa
destruere transeuntes ad alia formam ba
ptizandi ab ipsis sacerdotibus et a sūmo
sacerdote maxime dicimus assumenda et
addiscendam. Inter nos em̄ ⁊ incredulos
nō de forma baptismi sed virtute veritate
et efficacia dissensio ē. Redeam⁹ ergo ad
id in quo eramus et dicamus quia virtu-
te benedictōnis siue inuocationis diuine
sanctificatio fit; vt em̄ iste qui baptizat in

aqua visibili siue mergiť baptizať aqua
salutari inuisibili virtus facit bñdictionis
siue diuine inuocatiõis ex hoc solo bene-
placito ⁊ habundancia diuine pietatis q̄
electis suis inuocãtibus se p̄sto ē deus ad
eē sp̄ et in isto mynisterio tãto ꝓmptius ē
atꝫ paratius quãto istud ē ad maiorē salu
tē suscipiētis. Idē dicimꝰ in sacramēto cõ
firmationis ꝙ inuocatio diuini noīs seu
bñdictio oꝑatur ip̄m robur et cõfirmatio
nē in suscipiente et hoc ex eodē bñplacito
⁊ habūdãcia diuine bonitatis sic in sacra
mēto altaris vt verꝰ ac viuificus panis q
ð celo descēdit adueniat eadē bñdictio et
ex eodē facit sic ⁊ in cõfitēte vt vincula pec
catoꝝ disrumpãtur ⁊ dona graciarū ei re-
stituanť bñdictio sacerdotalis et absolu-
tio facit sic ⁊ inoꝛdinatis vt gracia sanctifi
cationis et sacri mynisterij oꝛdo in eos ve
niat episcopalis manus impositio ⁊ bñdi
ctio oꝑatur. Sic ⁊ in cõiugatis vt gracia ⁊
sanctificatio q̄ eis postulať eisdē donetur
ip̄a bñdictio nupcialis impetrat. Sic ⁊ ex
tremã vnctionē recipiētibꝰ oꝛatio sacerdo
talis et bñdictio remissionē impetrat pec-
catoꝝ et coꝛpoꝛū sanitatē. Et hoc ip̄m oꝛa
tiones episcopales et sacerdotales exp̄sse
continēt. Sed ⁊ ip̄e dñs hoc ip̄m testatur
Nūeri. vj. Et bñdicetis filijs israel et dice
tis eis. Benedicat tibi dñs ⁊ custodiat te.
Et post pauca inuocabūt nomē meū suꝑ
filios israel ⁊ ego benedicam eis.

Inuocationes aūt iste ⁊ benedicti
ones noīe ecclesie et ex ꝑte tocius
populi sanctoꝝ fiūt et ꝓpť hoc au
dit eos clemētissimus deus: licet ꝑ malos
eidē mynistros offeranť. Quēadmodum
eñ p̄nceps nõ vilitatē cursoꝛis qui ex ꝑte
amicoꝛū suoꝝ lr̄as petitoꝛias ei poꝛrigit.
Sed petitionē ip̄am et petentes meritaqꝫ
petentiū quicqꝫ eū facere deceat potiꝰ at-
tēdit. Sic clemētissimus deꝰ nõ vilitatem
aut indignitatē mynistroꝝ ecclesie sue pe-
titiones et vota offerentium ⁊ velut oꝛe ei
poꝛrigentiū. Sed potius ip̄am ecclesiã su
am et eiꝰ merita quicqꝫ magnificenciã mi
sericoꝛdie sue facere deceat attendit. Et si-
cut solē visibilē quãtūcunqꝫ malicia aperi
entis fenestrã etiã si ad furandū vl' occidē
dū hominē eã aperiat nõ ꝓhibet ab infu-
sione luminis ⁊ imissione radioꝝ nec ip̄m
lumē ꝓhibet malicia eiusdē quo minꝰ in
grediať ⁊ domui se infundať sic solē intel
ligēcie malicia quãtūcunqꝫ mīstri myniste
rio suo viã p̄paratis lumine gr̄e sue ⁊ quã
si aperiētis ei fenestrã coꝛdis eiꝰ quē bapti
zat nõ ꝓhibet nec lumē gr̄e q̄ minꝰ intret
auertit. Attēde autē qꝛ solã fenestrã coꝛdis
deꝰ aperit ⁊ gr̄e sue solus ad coꝛ humanū
aditū pandit. Itē sicut agricole cupiditas
⁊ malicia quãtacūqꝫ surculū oleastri inser
tū oliue a cõmunione vegetationis nutri
mēti et pinguedinis nõ ꝓhibet etiã si ip̄a
īsertio ipiꝰ moꝛtale peccatū fuerit sic plãta
tū ramusculū malicia plantãtis q̄ minus
terre hereat et eidē vitã ⁊ incrementū deꝰ
tribuat. Sic ⁊ malicia mynistroꝝ nec diui
ne bonitatis diuicias nec eccl'ie cõmunio
nē ab eis q̄s oliue eccl'ie de oleastro agre
stis et inculte vite decisos inserunt nec ab
eis q̄s in terra eccl'ie plantãt auertūt. Oli-
uã vocat eccl'iam ip̄e deus. Hiere. xj. Oli-
uã vberē fructiferã speciosaꝫ vocauit dñs
nomē tuū et terrã vocauit eandē in Psal.
Bñdixisti dñe terrã tuã. Quēadmodū de
peccatis vl' malicia inserētis vel plantãtis
nihil ad oliuã vl' terrã. Nõ eñ agunt nec
agere nata sunt in alterutrū eoꝝ ⁊ ideo nõ
impediūt illas neqꝫ qð deꝰ oꝑatur ꝑ eas
naturaliť sic peccata mynistroꝛū in ip̄is in
clusa remanēt et nõ possunt ipedire p̄ces
eccl'ie q̄ minus deus eas exaudiat neqꝫ ꝙ
deus oꝑatur ꝑ ea siue ꝑ eã maxime quan
do nec ip̄a peccata ī hoc tendūt vl' dirigū-
tur vt ip̄am sanctificationē impediant. Et
quēadmodū natura oliue nõ requirit vt
bonus ⁊ sanctus sit insertoꝛ oleastri sꝫ so-
lū opus insertionis ⁊ bonitatē quã debet
hr̄e ī eo ꝙ sertio videlicet ꝓpoꝛtionatã in
fixõnē ⁊ firmã colligatõnē ⁊ foꝛtē cooꝑati
onē ne illabať pluuia in ip̄am fissurã inser
tionis et nullatenꝰ requirit vt ista sint san
ctificata vl' ex charitate facta. Sic neqꝫ oli
ua ecclesie requirit bonitatē sanctitatis in
mynistris vel cooꝑationibus eoꝝ sed illã
bonitatē insertionis q̄ ē obseruatio eccl'is
stice foꝛme bona est insertio oleastri sp̄ũa
lis in oliuã eccl'ie si foꝛmã habuerit quaꝫ
obseruari decꝫ eccl'iaꝫ ⁊ bñ inseritur oliue
vt in illa et ꝑ illã viuat ab ipso fonte viuo
deo q scd̄m foꝛmã eccl'ie inseriť Exp̄ssa au
tē ē similitudo de hoc in edificijs et structuris
Qui eñ cedit sculpit et polit lapidē vel li-
gnū sola cupiditate vl' auaricia locãs oꝑa
tiões suas ⁊ qui ibidē oꝑať in alio lapide
ex sola deuotione vt ponať in structuraꝫ
alicuiꝰ sacri edificij vides apte qꝛ q̄ntū ad
lapides nulla diuersitas. Silr̄ ⁊ cū positi

fuerint eiſdē intētiōib⁹ licet ipe intētiōes
adeo ſint diuerſe vt altera bona ſit altera
mala tamē ſtructurā in nullo diuerſificāt
Idem erit tēplum qđ ꝑ auariciā artificū
ꝛ cupiditatē edificatū ꝛ eiuſdē pulchritu-
dinis ac ſi ex deuotiōe ſola eorūdem eſſꝫ
edificatū. Idē dicim⁹ de agricultura ſi pla
tentur ortus ex ſola cupiditate idē ꝓueni
et ꝛ eiuſdē fecūditatis ſeu feracitatis ac ſi
plātarentur ex pietate videlꝫ vt fructus ei⁹
in paupes errogarētur. Et opus generati
onis cū ex libidine ſola fuerit vel ex leno
cinitate eundē hꝫ fructū prolis quem ha-
biturū eſt ſi ex iuſticia fuerit reddēdi debi
tum vel ex charitate Eccleſia autē tota dei
edificatio ē et dei agricultura ē ſicut dicit
Apl's .j. Cor. iij. Quēadmodū non eſt cu-
randū orto vel agriculture q̄les ſint plan
tatores ſcꝫ in plantādo vel rigādo vterū
periti vel vterū ſolliciti. Similr nec lapidi
bus vel lignis vel toti edificationi curan
dum eſt quales ſint edificātes niſi in hoc
qđ edificant. Hoc eſt vtrū periti vtrum
ſolliciti ſed vtrū ſancti ſint non refert qm̄
non ex ſanctitate plātant vel rigāt cedunt
vel edificant ſed ex officio pericia ſollici-
tudine ꝓpter qꝺ quēadmodum in eodem
eiuſdē dicit Apl's qꝛ neqꝫ qui plantat neqꝫ
qui rigat aliquid ē in operando .ſ. intus ſed
ſolus deus qui vitā ꝛ incremētū dat ꝛ qui
lapides viuos intus cedit ſculpit ꝛ polit ꝛ
cemēto charitatꝭ vt ſe iuicē teneāt alligat
ꝛ aſtringit. Quāta aūt ſit virtus orōnis ꝛ
benedictōnis oīa mirabilia ab initio mū
di vſqꝫ ad finē teſtantur. Ad orōnes ꝛ in
uocationes ſanctoꝝ oīa miracula facta
ſunt. Manifeſtū ē ergo oratiōes ꝛ benedi
ctiones ſanctoꝝ impare nature ꝛ ipm cur
ſum ei⁹ ꝛ vim ꝓ velle ꝛ potuiſſe ꝛ adhuc
poſſe mutare quorū oīꝫ teſtionia ſunt fla
gellatiōes egypti diuiſio ꝛ recluſio mariſ
rubri manna deſerti abſorptio dathan et
abyron ꝛ exuſtio ducētorū quinq̄ginta vi
rorū incenſū offerentiū. Deinde ſtacio ſo
lis ꝛ lune ſub ioſue ꝛ ſtatio aquarum ior
danis ꝛ innūerabilia alia q̄ in nouo ꝛ ve
teri teſtamēto legūtur. Naturā ergo ſubie
ctam eē orōnibus ſanctorū manifeſtū eſt
ex his ꝛ deū adeo ꝓmptū adeē votis eo-
rum vt de natura naturalib⁹ faciāt iuxta
volūtatem ipſorum. Si aūt in his miracu
lis exaudite ſunt p̄ces ſingulorꝫ vbi dei
minor glia minor ſalus hoīm quāto for-
cius neceſſe ē exaudiri p̄ces omniū bñdi-
ctiones ergo que fiunt ꝓ ſanctificādis taꝫ
eis qui conuertūtur denuo quā eis qui re
uertuntur denuo ſiue ꝓ conſeruandis ipis
qui iam conuerſi vel reuerſi ſunt neceſſe ē
exaudiri cum ꝛ ille ex parte ꝛ noīe tocius
eccleſie fiant ꝛ incompabiliter maior ſit ei
gloria iuſtificatio peccatoꝝ q̄ꝫ etiā ſuſcita
tio mortuorū que inter viſibilia miracula
maximū reputatur. Attende aūt quia ſa-
cerdotales oratōnes ꝛ benedictiones ex
parte eccleſie ꝛ noīe fiunt. Unde non dicit
orem ſed oremus nec exaudi me ſed exau
di nos In omni ergo ſacramēto ꝛ ſancti
ficatione neceſſe eſt fieri qđ petit eccleſia
per ꝓcuratorē vel aduocatum ſacerdotē
in cuius ore ipſe oratiōes tamq̄ꝫ verba ip
ſius eccleſie poſite ſunt. Intellige autē qđ
diximus neceſſe ē fieri quod petit eccleſia
niſi per ipſos ſteterit pro quibus petiꝭ q
interdū indignitate ſua et rebellione nō
eccleſie preces que nunq̄ꝫ vacue eſſe poſ-
ſunt a premio ꝛ mercede ſed ſeipſos im-
pediūt dum eas ſibi ꝓdeſſe non ſinūt. Et
hee ſunt tenebre hereticoꝝ aliorꝫ infide
lium qui vtilitatē ꝛ indignitatē porrigen
tis preces conſiderāt dignitatē aut ꝛ meri
ta ipſius eccleſie graciāqꝫ ſuam quā habꝫ
in oculis miſericordiſſimeqꝫ benigniſſi-
meqꝫ ſponſi ſui nō attendūt. Que igitur
eſt regina que per viliſſimum curſorem ꝛ
litteras in pelle viliſſima ſcriptas a rege
ſponſo ſuo quecunqꝫ voluerit ſibi neceſ-
ſaria regalemqꝫ magnificentiam decētia
non impetret. Amplius quis ex viſis
litteris regine ſponſe ſue vtilitatem pellis
in qua ſcripte ſunt aut vtilitatem portan-
tis ꝛ non pocius dignitatē ꝛ merita eius
que in litteris loquiꝭ attendat. Et qui deꝫ
miniſter qui totū habꝫ foris vt pellis hoc
eſt ſolum habens forinſecū miniſteriū ſā
ctitatis nihil aliud reputaꝭ quā pellꝭ mor-
ticina habens in ore ſcriptas preces regi-
ne celorum id eſt eccleſie quā deus et dei
filius ſibi deſponſauit ꝛ regno celorū do
tauit non curſor in litteris loquiꝭ vbi rex
litteras inſpicit non faciem curſoris ſꝫ ſpō
ſe eius quodāmodo intuetur nec vocem
ipius ſed ſponſe vocem in eis audit Et in
manibus carnificum ac crucifixorū placa
biliſſimam hoſtiā vnigeniti ſui reſpexit ꝛ
in ligno arido crucis propicio ac ſereno
vultu illam intuitus ꝛ ad odorem ſuaui-
tatis que ex ea ineſtimabilis et immēſus
ad nares modo eius aſcendebat odora-

tus est non attendens cruentas man⁹ carnificum non ariditatē ligni considerans. nec fetorem malignitatis quam illuꝫ occidebant respiciens. Sic maloꝝ sacerdotū manus sanguine plenas et ariditatē eoꝝ a deuotione et lachrymis et fetorem spurcissime cōuersationis eorum quasi non attendens pater misericordiarū hostiā vnigeniti sui quā in altari tam indigneq; contrectant et offerūt merito placatoris sui ac placabilitatis tota vultus sui serenitate respicit et suscipit. Sic martyres sanctos nō de manibus sanctoꝝ et innocentiū sed de manibus nephandoꝝ carnificū velut holocausta medullata in odorem suauitatis suscipit. Si maculati ipsi carnifices et maculata eorūꝫ et intentio et sanguine plene manus eoꝝ neq; ipos sanctos martyres. nec oblationē quā de seipsis deo faciebāt polluere vel impedire potuerūt. Quanto fortius sacratissimā eucharistiaꝫ maculati sacerdotes et pollutas manus habentes nec polluere poterunt nec impedire quin per ipam obtineat ecclesia quod intendit Sed queadmodū ipo sanguine quo sancti martyres rutilabāt carnifices eoꝝ cruētabant et polluebātur. Sic ipa sanctitate eucharistie indigni et indeuoti contrectatores occasionaliter polluti ⁊ execrabiles efficiuntur. Si vero mynistri dñice passionis siue ymolationis licet contraria intentione agerent eam tamen a suo effectu et virtute non ꝓhibuerunt. Sic multo forti⁹ mali mynistri ecclesie sanctificatōnes quibus indigni se immiscent cum eis nō contradicunt neq; aduersus eas contraria intentione nituntur nō impediēt nec digne suscipiētes debito fructu aut effectu fraudabunt. Sunt enim ecclesia dei mynistri. qui et si peccatores sint cupiūt tamē sacramēta ꝓdesse suscipientibus. Illi vero dñicam passionē nulli volebant ꝓdesse quin potius quo minus ꝓdesset conabant im pedire. Q; si hostes ecclesie ꝓhibere possent quo minus deus exaudiret ecclesiam in nullo vnq̄ꝫ exaudiret ecclesiā exaudita fuisset

Amplī⁹. nulla maior iniquitas vel iniusticia quā vt ꝑ delicto alterius alt̄ vel malū sustineat vl' bonū amittat ⁊ omnino vt peccatum alterius alterū impediat Nec iusticia humana patitur quāto forti us iusticia diuina istud pati non poterit. Nec suscipientē ergo sacramēta nec ecclesiam dei in aliquo impedire possunt pctā maloꝝ mynistroꝝ.

Amp̄. Impossibile est obice cursum fluminis impedire nisi q flumine oppositus et in alueo eius posit⁹ fuerit. Qui ergo fluuius gracie que danda. neq; alueum nisi ipsum cor istius est isti non habet alium cursum ad cor istius Manifestū ē q obex peccati vbicūq; alibi positus quam in corde istius fluxum gracie ad cor istius nō poterit ꝓhibere ꝑ obicem nisi qui fuerit inter ipum vas et fontē quia ergo sola ꝓpa peccata inter fontem gracie donū ⁊ corda hominū obices sunt nullatenus aūt aliena impossibile ergo ē peccata istoꝝ ꝓhibere impetū fluminis q letificat ciuitatē dei a cordib⁹ alioꝝ. Quoniā non ꝑ corda mynistroꝝ transiēs influit in corda sacramentandoꝝ sed immediate ex ipso fonte graciarū descēdit in corda quoꝝ voluerit. Idē ē et de nube ⁊ de tenebra q̄ lumen solare et radios ꝓhibere nō possunt nisi ab eis quos operiunt. Sꝫ certū ē q nubes et tenebre peccatoꝝ nō operiūt nisi corda eoꝝ quoꝝ vel in quib⁹ sunt Non possunt ergo ꝓhibere lumē gracie et radios donoꝝ ab aliis peccata mistrorum. Errauerūt ergo et de deo non senserunt in bonitate qui peccata mynistrorūꝫ maloꝝ imputare voluerūt ecclesie dei. ita vt p̄ces eius ꝓpter eoꝝ peccata non exaudiant et facies ipius nō suscipiatur ⁊ vt a benefaciēdo sanctis ⁊ innocentib⁹ ꝓpter peccata alioꝝ malorū diuina largitas retrabat manū suam. Si eñ aliquis sanct⁹ et innocēs in sacramēto baptismi. vl' alio quocūq; sacramēto ꝓpter peccatū mistri non ꝑcipit de diuine gracie largitate qd̄ ꝑciperet bono mynistro sacramentū eideꝫ ministrāte ꝑfecto verū ē qd̄ dixim⁹. Sed nos de hoc alibi alia dicemus Hic aūt dixisse sufficiat q bñdictionibus et inuocationib⁹ ecclesie oꝑatur diuina virtus ⁊ misericordia in sacramētis et ipa solennitas signoꝝ visibiliū liber quodāmodo est in quo legitur virtus et gracia que sacramēto prestantur sicut ostendimus in vii. illis que in sacramento baptismi adhibent vꝫ aqua et oleo igne et sale veste insufflatōe siue inspiratione similiter in. vii. oꝑatōes aque salutaris inuisibilis ostendim⁹ veꝝ vtrū vnius gracie merito sint vii iste oꝑationes omnes quas hic nominauimus ⁊ numerauimus an multorū nunc discutere nō curamus. Jam ergo declaratuꝫ ē ex hiis que diximus quia necesse ē regenera

Erant adhuc bohemi &c

ri et renasci et renouari filios ade ⁊ bapti
zari seu tingi in igne et spiritu. Et quia ne
cesse ē eis apponi aquaꝫ visibilē et eos in
eam immergi sub inuocatione diuini no
minis ⁊ virtutis. Et quia benedictio ⁊ ora
tiones sanctoꝝ impiosa ē sup omnē natu
rā corpalem ex bn̄placito et virtute omni-
potētis dei. Et quia sanctificatio siue eoꝝ
qui cōuertunt̄ siue qui reuertunt̄ ad ciui
tatem dei et populū sanctorū virtute fit ⁊
orationū et pc̄uꝫ occasione sanctoꝝ et nō
impeditur gr̄a sanctificatiōis malicia ip̄o
rū mynistrorū et dedimus aliquas ratio-
nes et exempla in hoc ⁊ suo loco dabimꝰ
alias et alia. Nūc restat nobis declarare
quid ip̄a sanctificatione baptismali imp̄-
matur animabus sanctificādis. vtrū sola
gracia qua deo accepti et placentes effici-
untur an etiam character et signaculū qđ
post amissionē gracie illius remanet ⁊ qd
sit ip̄m hm̄ōi signaculū et quis fructus vl̄
effectus ip̄ius et vtrū iterari oporteat ba-
ptismū innullo mō sit iterandum.

PRimū ergo dicemus quia necesse
ē aut aliquid relinqui seu remane
re pꝰ amissionē gracie gratū deo
facientis in eis q baptismo sanctificati sūt
aut nō quia si nihil remanet ꝑinde videt̄
ac si nō essent baptisati. Si em̄ totū quod
sacramēto baptismi collatuꝫ ē ita deletur
ꝑ mortale quodcūqꝫ peccatū sic vt om̄ino
inde nullū vestigiū remaneat q̄ntum ad
baptismū omnino se videtur habere ac si
nūqꝫ esset baptizatꝰ et ꝓpter hoc rebapti
zandus et hoc quidē expedientius et salu
brius et incompabiliter videtur quā peni
tenciam agere post lapsum cū baptismus
plenam remissionē conferat culparū oīm
atqꝫ penarū penitencia vo non. Sed iam
consenserunt sacri doctores in hoc ꝙ pre
ter graciaꝫ p̄ter totum decorem virtutum
et honorem sine quibus deo nō placetur
imp̄matur character licet non declaraue-
rint nec fecerint scire quid ip̄e character sit
specie et si tamen dicant ip̄m eē in genere
qualitatum nō tamen determināt nobis
qualem efficiat animā baptizati vl̄ ipsum
baptizatū. Qꝫ si dixerint ꝙ nō efficit eum
nisi baptizatū idem est ac si diceret̄ ꝑcussi
one imp̄mitur character qui facit ꝑcussuꝫ
Et distinguit sil̄iter ꝑcussio percussuꝫ a nō
ꝑcussis. sicut baptismus baptizatū a non
baptizatꝭ sꝫ ⁊ hoc dixerūt ꝓpriū effectū eē
characterꝭ istiꝰ scꝫ distiguere baptizāt a nō

baptizatis cuius due sunt destructiones:
Prima quia nō potest dici ꝓprius effectꝰ
alicuius qđ equaliter est omniū qualita-
tum actionū et passionū et etiā omniū re-
rū. Nihil em̄ est in tota rerū vniuersitate
quod habente illud non designet a non
habēte etiā pes distinguit habentā pedē
a nō habēte et oculꝰ ⁊ qđqđ dici vl̄ cogita
ri potest. Distingui ergo sit ex necessitate
sequitur vnāquāqꝫ rem ꝑ se ipsam. Non
oportet ergo vt character ponatur ꝓpter
hoc solum scilicet vt distinguat cum nullꝰ
rei effectus nouus vl̄ operatio inducatur
per hoc. Si enim posuerimus characteri
aliū effectum ꝓp̄um principaleꝫ et imme
diatum nihilominus sequit̄ et iste. Quē-
admodū albedo et si ꝓprium habeat effe
ctum albū facere seu disgregare visum. ni
hilominus sequitur eam iste effectꝰ distin
guere a nigro distinctione cōpleta ⁊ diffe
rencia maxima que ē contrariorū ab inui
cem. Manifestū ē ergo eos in hoc duplici
ter errare. Primū quia ponūt effectū qui
consequens ē ex necessitate. Deinde quia
p̄mū et p̄ncipalem effectū deglutiūt ⁊ ab
sorbent Impossibile em̄ est qualitatē esse
⁊ ꝙ non sit in aliqua specie generis quali
tatis et que non habeat denominationē
specialē Distinguere vero vel dissil̄are ad
aliquid ē et distintio relatiua denomina
tio est. Quēadmodū ergo si poneret cum
hoc qualitati accidat ⁊ eam sequat̄ quasi
ex casu ita errant qui characterē istum po
nunt ꝓpter id quod accidit. Secunda de
structio ē quia si nullus esset non baptiza
tus frustra eēt hm̄ōi character. ymo non
eēt. Non enim distingueret cuꝫ nō distin
guat baptizatos ab inuicē sed ip̄os a non
baptizatis tm̄. Possibile autē fuit vt om̄s
homines baptizarēt̄ nō imp̄meretur au-
tē character ei qui vltimo baptizaretur et
si hoc eēt et delerent̄ omnes characteres
qui impressi essent baptisatis vl̄ inutiliter
essent cum totus et solus eorum fructꝰ vl̄
vtilitas eēt distinguere Preterea hm̄ōi di
stinctio quibus fit cū character huiusmo
di non appareat etiā hijs qui illo insigni-
ti sunt et illū in se habēt et alijs multo mi
nus. Cuꝫ ergo nullꝰ hominū ꝑ hm̄ōi cha
racterē distinguat se vel aliū a quocunqꝫ
non potest dici ꝙ iste sit vsus vel effectus
hm̄ōi characteris vt per hoc inuicē se ho-
mines distinguant atꝫ dinoscāt. Qꝫ si dixe
rit quia ad hoc ē vt ꝑ hoc baptizati a non

Disputat hic contra errantes de charactere

baptizatis sint distincti et differẽtes ab inuicẽ. Interrogamus eum quid intelligit ꝙ isti non sint illi vł nõ sint tales quales illi tales inq̃ꝫ q̃ntũ ad baptismũ. In alijs em̃ non ꝓhibet eos esse similes characteris et hoc supuacue et erronee ponit. Idẽ em̃ ẽ ac si diceretur ꝙ character iste appositus est huic paruulo ne forte isti essent illi aut tales quales illi tantũ ad baptismũ Preterea nõne bonũ esset ꝙ similes eẽnt in baptismo si dicit ꝙ sic ergo malũ ẽ dissimulare eos vel distinguere in hoc ergo ꝑpter malũ ponitur iste character. Si vero dicit ꝙ malũ esset ipos esse similes in baptismo qua ratione malũ potiusq̃ꝫ bonũ hoc dicit. Amp̃. eque distiguit ꝓuatio int̃ eos. ꝓuatio inq̃ꝫ characteris vt ipe character. Si ergo nõ alius vsus vel fructus est huius characteris quã distinctio eque necessaria et vtilis ẽ ꝓuatio hmõi character̃ et totius sacramenti eque em̃ distinguuntur et differunt non baptisati a baptisatis ꝑ hoc ipm ꝙ non sunt baptisati vt baptisati ab illis per hmõi characterẽ differunt Q: si dixerit in patria erit necessarius character vbi omnia interiora videbuntur et hoc magis erroneũ videtur. Quia em̃ ibi erunt non baptisati qui ab inuicem dinoscẽtur et distinguẽtur ⁊ a se et ab alijs absq̃ꝫ hmõi charactere et nõ minus quaꝫ baptisati superfluet ergo character q̃ntuꝫ ad hoc. Preterea vbi omnia clarissime videbũtur que necessitas erit adiuuari ad melius dinoscendũ ab hmõi charactere.

Amp̃. Sacramẽta in via necessaria tãtũ in patria cessabunt. Ipi aũt characterẽ hmõi baptismi vocant sacramentum baptismi. Cũ autẽ dicant ꝙ hmõi character causa est gracie gratũ deo facientis duobus modis errare videntur. Primum q: non potest poni in alio genere causarum quã efficientiũ. Efficiens autẽ nõ videtur posse eẽ. Si enim efficit vt operetur ipam graciã cum omne quodcũq̃ꝫ virtus opat̃ ipm subiectũ in quo ẽ virtus hmõi sic omne quod calor opatur opatur ipm calidũ ⁊ ita ipa anima humana opabitur graciã et iusticiã in seipsa et ita iustificabit et sanctificabit se omne em̃ qđ opatur iusticiam in aliquo vel sanctitatẽ sanctificat illud sicut quod opat̃ calorẽ in aliquo calefacit istud. Amp̃. cum anima impartibilis sit accidet vel scđm idẽ sit agens et paciẽs et influens et recipiens. Cum em̃ opet̃ graciã in seipa certũ ẽ ꝙ illã et dat et recipit ⁊ simul ẽ iustificans et iustificata. Et q: ꝯtraria sunt dare et recipere ergo erunt in ipa anima scđm diuersa et hoc nõ ẽ possibile cum imptibilis sit. Si autẽ scđm idẽ erũt contraria in eodẽ simul ẜm idẽ et hoc iteꝝ impossibile. Amp̃. Om̃is opatio ꝑ se et scđm se cuiuscũq̃ꝫ virtutis ẽ scđm similitudinẽ vt calor si opetur ꝑ hoc ꝙ calor calorẽ opabitur. Si ergo character iste ꝑ se opatur nõ opabitur nisi sue speciei qualitatẽ et ita nõ opabitur nisi aliũ characterem erunt ergo due qualitates eiusdẽ speciei simul in eodẽ subiecto scđm et nunq̃ꝫ ꝑuenitur ad operationẽ gracie. Amplius ꝙ virtus aliqua agat in propriũ subiectũ vel in subiectũ simile ꝑ illam vt qđ albũ agat in se ꝑ albedinẽ vel in aliud eque albũ ꝑ albedinẽ impossibile ẽ. Nos autẽ dicim⁹ ꝙ illud qđ imp̃mitur in baptismo p̃ter graciã gratũ deo facientẽ et qđ remanet post amissionẽ ipius sanctitas quedã ẽ cuius exemplũ et figura ẽ sanctitas basilicarũ consecratarũ et vasoꝝ. Basilica em̃ consecrata quantũcunq̃ꝫ post consecrationẽ polluat̃ aut ꝓphanet̃ sancta remanet Alioquin nõ essent sacrilegi violatores inuasores et pollutores ipius. Manifestũ ẽ autẽ quia ꝯsecratio basilicarũ exemplũ ẽ et figura consecrationis seu sanctificationis baptismalis. Quare sanctitas sanctitatis sicut enim sanctitas ad sanctificationem sic sanctitas ex ipa relicta ad sanctitatem relictã ex illa a ꝓportiõe et a simili. Sicut em̃ sanctificatio basilicalis ad suã sanctitatẽ sic sanctificatio ad sanctificationeꝫ sic sanctitas ad sanctitatẽ. Et ꝓpter hoc sicut sanctificatio figura ẽ sanctificatiõis sic sanctitas sanctitatis. Et ꝓpter hoc cũ veritas immobilior sit quã figura sic post figuralem sanctificationẽ ⁊ ex illa remanet in basilicis suis sanctitas figuralis sic p⁹ veritatẽ sanctificationis in baptisatis et ex illa veritatẽ remanere necesse est sanctitatẽ. et hoc est qđ dicit Apl'us. j. ad Coꝝ. Templuꝫ dei sanctũ ẽ quod estis vos vb i dicit Augustin⁹ O pe sanctispũs in baptismo dicatũ. Unde sicut pollutio abhominatõ quantũcunq̃ꝫ execrabilis nõ aufert a sanctificata basilica sanctitatis figuram. Sic quãtacunq̃ꝫ scelerositas aut flagitiositas auferre non poterit a sanctificatis baptismo veritatẽ sanctitatis remanet ergo sanctus hmõi sanctitate quantiscunq̃ꝫ pecca

torū abbominationibus se polluat xpia-
nus. Et ꝑpter hoc spirituale sacrilegium
in semetipo ꝯmittit et templū dei violat q̊
cunq; mortali peccato se polluit xpianus
Et huic attestat̄ Apl's in. vj. pma Cor. d.
An nescitis quoniā corpa vra templū sūt
spiritussancti qui habitat in vobis et non
estis vestri. Et iterū si quis templū dei vio
lauerit disperdet illū dominus. cuiusmōi
autem sanctitas ista sit ⁊ quis eius effect⁹
ex eius figura et signo scilꝫ sanctitate basi
licali apparet queādmodū eñ ex illa san-
ctitate hoc habet vt arceātur ab ea demo
nes vt minus possint ꝯtra frequentantes
ipam scꝫ orantes psallentes et sacrificātes
in ipa et hac etiā virtute pdicta ē vt orātes
in ea facilius exaudiant̄ et gr̄a etiā deuo-
tionis facilius visitētur et illustrētur. Sic
ex ista sanctitate baptismali de qua loqui
mur debilitatur potestas demonū aduer
sus ipos baptisatos incompabiliter eniꝫ
minus potest contra ipos quā ꝯtra alios
Et deinde facilius gr̄a deuotionis illustra
tur ad orandū et ad alia bona faciēda. fa
cilius etiam gr̄a ꝯpunctionis visitantur ⁊
reuertunt̄ si lapsi fuerint ipis etiā demoni
bus magis verendi et formidabiles sunt
grauiusq; torquentur demones si eos tē
tationibus inuaserint aut si forte peccatis
polluerūt. Queādmodū de locis sacris ⁊
deo dicatis. Et ꝑpter hoc pŭilegijs immu
nitatis gaudētibus obseruatur vt graui⁹
in eorū inuasores et violatores iudicētur
Sic sanctitas ista potestate demonū. Ex
hac ergo sanctitate ista ꝑueniunt et ex ea
baptisati de sorte sunt et de pte dei appro
pati ex ꝑ sanctitatē ipam. Et hoc ē sanctifi
care domino vel dicare vl' appropriare ei
dem et in ius et in ꝓprietatem specialem
eiusdē aliquid transferre et per hoc statim
⁊ suū ipm baptisatū mundat edificat ⁊ ex
ornat repletq; donis virtutū ⁊ graciarum
nisi ꝑ ipm steterit ⁊ sanctitas hoc est signū
gr̄e gratū deo facientis. Queādmodum
anulus regius signū est doni quo quis ꝑ
eum inuestitur. aut crux posita super fasti
giū domus quod religiosa vel religiosoꝝ
sit Et queādmodū ad sigillū regiū thesau
risari⁹ seu dispensator eiusdem regni dat
dona regalia illud portātib⁹ vbi verꝝ ⁊ nō
furtiuū illud esse cognouerit. Sic dispen-
sator charismatū id ē donoꝝ et gr̄arū spi-
ritussanctus qui distribuit singulis prout
vult. sic legitur in. xij. j. ad Cor ⁊ spirat vbi
vult. sic legit̄. Johā. iij. eisdē q̄s verꝝ et nō
furtiuū sigillū vel characterē baptismalis
sanctificationis portātes viderit dona re
gis regū scꝫ plenā remissioneꝫ pctōꝝ cul
parū atq; penarum ⁊ data optima dona
q; perfecta omniū virtutū sine quibus nō
ē salus largitur. Furtiuū aūt sigillū vl' cha
racterem hmōi habent vl' deferunt q̄ spre
ta xpi ecclesia scilicet catholica ab hereticꝭ
se baptizari faciūt. Furtiuū autē sigillum
merito dicimus qȝ ꝯtra volūtatem eius
cuius ē impressum ē. Cōtra voluntatē aūt
intelligimus siue eo non sciente siue prohi
bente. Prohibiti autē sunt heretici sacra-
mēta dñica tractare vel mynistrare qa ab
ecclesia catholica dei et auctoritate excom
municati sūt et ꝓhibiti ab hijs. Nō autē
habent verū characterē hunc vel deferūt
qui nō iuxta formā in euāgelio prescriptā
et auctore deo statutā atꝫ firmatā baptizā
tur. Omquidē ē tm̄ defectio et ideo bapti
sandi sunt tanq; nō vo baptisati. Causa
autem efficiens gr̄e hmōi sanctitatis nul-
lo modo est. Nec aliquid aliud nisi deus
Sed ē habilitas ⁊ adiuuans ad graciam
obtinendam et conseruandā ex causis q̄s
diximus. Et hec ē causa ꝑpter quā nō de
bet nec etiaꝫ potest iterari baptismus. Si
eñ iteraretur impmeret̄ denuo character
eiusdē speciei aut nō impmeretur. Si nō
impmeretur non relinqueret̄ ergo hmōi
sanctitas in ipo. Quemadmodū enim nō
est sanctificatio basilice que basilitarē san
ctitatē non relinquit sic non ē sanctificatio
baptismalis que congruentē sibi sanctita
tem nō relinquit si impmeretur accideret
duas eiusdem speciei formas esse in eodē
scdm idem. Semel ergo baptismo sancti
ficato ipossibile est denuo sanctificari san
ctificatione baptismali. Nō eñ potest im
primi character baptismalis sanctificatis
hmōi iteratione. Si autē non impmitur
non est sanctificatio baptismalis. Imp
autē ⁊ cōtumelia fieret nō tam sacramen
to q̄ꝫ ei cuius est ipe baptismus sacramē-
tū. Ipa eñ vnitate ꝑpter quā dicitur vnū
baptisma in. iiij. ad Ephes. Figurat ipaꝫ
vnitatē mortis xpi que redēptioni tocius
mundi sufficit quā mortē nullo mō itera-
ri opus ē quātūcunq; increscant et multi-
plicentur peccata mundi. Et ꝑpter hoc q;
figura et veritas cōcordare debent sic vna
mors dñi saluatoris ita sit et vnū baptis-
ma. Nec ē obiectio de sacramento altaris

quia ipm nō ē illo mō sacramētū domini
ce passiōis et figura sed rememoratio. Si
quis aūt querat cum virtus irascibilis fir-
metur et muniatur sacramento proprio ⁊
speciali videlicet sacramento cōfirmatōis
⁊ ꝟtus ꝯcupiscibil' duobꝰ sacramētis. vicꝫ
sacramēto altari ⁊ sacramēto mr̄imonij vt
supra diximꝰ. cur nō silr̄ ⁊ ꝟtuti ratiōabili
ꝓuisū ē quo armet̄ et muniat̄. Respōsio
q2 sufficere debēt ei et possunt doctrina et
miracula quibus et si alie vires adiuuēt̄.
nō ꝑ modicū ꝓ illa tamē illumināda eru
diēda et in fide roborāda specialiter fuīt.
Signa eñ data sunt infidelibꝰ vt noua p̄
dicātibus crederēt quos noua facere vide
rent. Q2 si quis querat postq̄ꝫ tāta erat vti
litas et necessitas huius sacramēti. videlꝫ
baptismi cur tā diu dilatū ē. videlicet vsqꝫ
ad fines seculoꝝ ad sextā mūdi etatē. Neqꝫ
eñ verisil'e est deū omino neglexisse salutē
generis humani tot milibꝰ annoꝝ negle
xit autē si alias generi humano nō ꝓuidit
In quo licꝫ sufficiēter responderi possit di
uine voluntatis nullā penitus eē causam
cū ipa causa sit oīm et cōsilioꝝ atqꝫ iuditi
orū dei nō eē inuestigationē atqꝫ alligatā
eē omino omīpotēciā virtuti sue sacramē
ti qua libere ꝓ bn̄placito volūtatis sancti
ficat et iustificat simpl'r semꝑ quos vult et
quō vult nec vnq̄ꝫ defuisse graciā sanctifi
cationis antiquis tp̄ibus. sicut euidenter
apꝑet ex ꝓbatissime fidei hystoria scriptu
rarūqꝫ testimonijs in quibus sacrificia et
iustificationes multiplices ipoꝝ leguntur
sicut legit̄ de Abel Melchizedech et Job
qui sanctificauit filios suos ne forte in cō-
uiuijs de quibus ibidē agitur aliquo mō
se maculassent ex quibus et alie iustifica-
tiones fuisse merito intelligūtur. Rn̄deo
tamen quia quēadmodū in vno singula-
ri homine multū tempis etatis sue detur
vt multoqꝫ labore et industria indiget p̄-
parari ad sublimia sapiencie ad ꝑfectōeꝫ
ꝟtutū suscipiēdā. Sic ⁊ cōitas hoīm mul
ta eruditiōe p̄parari opus habuit multis-
qꝫ generibus operū exerceri anteq̄ꝫ ꝓfun
da fidei et sacramentoꝝ anteq̄ꝫ ꝑfectionē
euangelice sanctitatis esset apta suscipe et
hoc nō solum in tota cōmunitate huma-
ni generis sed in qualibet congregatione
et ciuitate si eam aggressi fuerimus saluta
ribus eruditionibus et sacris exercitatiōi
bus ad ꝑfectionē sanctitatis ꝑducere eos-
dē labores et difficultates expectationes-

qꝫ operū tp̄is ꝓuentusqꝫ et incremēta in
ea experiretur quasi in vnius paruuli eru
ditione atqꝫ ꝓuectione donec ad virile ro
bur et senilem maturitatē ꝑtingat. et non
aliter consulendū esse toti cōmunitati de
ꝓfectu suo et ꝑfectiōe quā vni puulo ⁊ in
vna cōmunitate hominū ad silitudinē et
ꝓportionē vniuscuiusqꝫ hominis quasi q̄
dam sex etates ꝓuentuū et incrementorū
atqꝫ defectuū est euidenter repire. quēad
modū tytus liuinus pp'lo romano hmōi
etates nō solū congruēter sed elegāter as-
signat. Q2 ergo querit̄ cur ad sacramētū
baptismi fines seculoꝝ ⁊ senectus mundi
expectata est. Idē ē ac si quereret̄ cur sub-
limibus sapiēcie et ꝑfectioni virtutū expe-
ctat̄ matura etas vicꝫ iuuētus aut senectꝰ
et non potius infancia aut puricia tradā-
tur. Manifestū ē igr̄ q2 nouissima mundi
etas siue senectus sola apta fuit et cōgru-
ens euāgelicis sacramentis. Alia eñ etas
mundi ea suscipe omino apta nō fuit cuꝫ
susceptio eorūꝫ. de qua hic agimus fides
eoꝝ sit atqꝫ credulitas. Non eñ negamꝰ
quin omi tp̄e viri sapiētes et sancti fuerint
sacramētoꝝ istoꝝ altitudinē ydonei susci-
pere vel etiā cape sed ꝯmunitas hominū
nō ante maturitatē suā ⁊ senectutē ad hec
ydonea fuit que etiā cum ei tradita sunt ⁊
indicta. tanta magnificentia et mirificen-
tia miraculoꝝ adiuta ē qua totꝰ mūdꝰ vbi
qꝫ terrarū velut fulgurās chorusca totali
ter illa hoc ē ꝭm se totā suscipe vel capere
nō potuit licet ꝓ maiori sui ꝑte ea suscepe
rit. In quo euidēter apꝑet quāta sit virtus
fidei qua ꝑ aquā siue in aqua sub inuoca
tione beate et gloriose trinitatis qs sancti
ficare se credit. Apparet inq̄ꝫ ex hoc q2 tan
ta difficultate tam longa expectatione taꝫ
multiplicibus operū exercitatiōibꝰ tantis
miraculoꝝ adiuuamētis sactorū tātis do
cumentis ⁊ exēplis vix tandē ad eā ꝑtinge
re cōmunitas hominū potuit. Deinde q̄n
ta pugna et virtuositate teneamur cōtra
suggestiones spūs blasphemie cōtra ob
murmurationes ꝓprij sensus ꝯtra dispu
tationes phylozophoꝝ ꝯ̄ iacula heretico
rū cōtra opiniones ⁊ irrisiones vulgariū
hominū cōtra blasphemias iudeorū soli
pene nouerūt q hoc vel in seipis passi sūt
vel a paciētibus didicerūt ⁊ cuꝫ fides pia
veridica et salutaris in omnibꝰ intellectū
excedat in sacramētis tamē illū nimia sua
oppssione captiuat et in quibusdā eorum

tytus liuiꝰ

Quare baptismus vsqꝫ ad nouissimum seculorum differebatur

p̄ene absorbet. et etiam sensus exteriores
euacuat sicut in sacramēto altaris. Appet
ergo euidenter ꝙ illa sola etas mūdi siue
generis humani sola congrua ⁊ apta fuit
huic tante ꝑfectionis et sublimitatis vtu-
ti que plurimū eruditionibus et alijs exer
citationibus adiuta et ꝓfecta se p̄parauerat
rat et hoc indubitāter erat senectus et faci
limū fuit ab initio et deinceps hominibꝫ
credere se muneribus et hostijs iustifica-
ri et sanctificari. iramqꝫ dei placari et hoc
ꝑ similitudinē scilicet talia videre cōsueue
rat et experiri apud homines. Reges em̄
et p̄ncipes et om̄ino maiores suos cōsue-
uerāt placare muneribus et ꝓpter hoc fa
cile inducti sunt vt talia regi regū deo ex-
hiberent et ꝑ hoc eū placari sibi sperarēt.
Nec erat virtuosum. nec magna laude di
gnū sic credere vt ipsa cōsuetudinis exper
ientia suadebat. ymo puerilis infirmitatis
erat. Nullus em̄ erat adeo eruditus cui
non esset facile sic sentire. longe autem est
ab ista puerili paruitate sublimitas fidei
sacramentoꝝ. Si quis autē querat cur er
go baptisant̄ ꝑuuli qui om̄ino incapaces
sunt hmōi fidei ⁊ q̄re de fide interrogant̄
quos certum ē in illa etate om̄ino credere
non posse. Deinde quare respondet patri
nus credo Si em̄ nomine suo dicit hoc di
cit quidem. Sed nō respondet cuꝫ de cre
dulitate eius nō fiat interrogatio. Si au
tē nomine paruuli ⁊ mentiri videtur cum
ꝑuulꝰ nō credat et supuacuū ē dicere hoc
ꝓ illo cum ille ratū hoc non habeat. In q̊
dicimus ꝙ quēadmodum ꝑuulo non cre
denti et omnino nescienti p̄stantur multa
beneficia mynisterio parentū sicut cibus ⁊
potus et vestitus et cetera q̄ educationis
sunt aut nutriture nec impedit in aliq̊ aut
repellit ista beneficia illius ignorancia vł
incredulitas. Nō em̄ ꝓpter hoc minꝰ in-
uoluitur pannis aut lauatur aut soporat̄
qꝛ ignorat ista sibi fieri. Silr̄ medicamēta
nihilominus ei adhibent̄ et sanitas acq-
ritur lꝫ sibi nesciat illa adhiberi sic ⁊ si ora
tione parentū absqꝫ medicamētis diuini
tus ei sanitas tribuat̄ si vnqꝫ ignorancia
eius aut deuotionē parentū impedit aut
bonitatē diuinā manifestū ē ꝙ nō. Quia
ergo parētes sunt spūales ipi sancti et ꝟe
mater spūalis ē ipa ecclesia sanctorū oīm
illoꝝ qui mynisterio illoꝝ siue ipius ecclie
spiritualiter generātur siue regenerāt̄ nō
obstat vllo mō nec impedire poterit igno
rancia paruuloꝝ quo minus orationibꝰ
huiusmodi parētū et matris dei bonitas
largietur eisdē et spūalis sanitatis graciā.
et alia dona quibus ipos ad vitā spiritua
lē obtinendā indigere cognoscit. Si enim
mynisterio parentū carnaliū et interdum
meritis et p̄cibus largitur dei bonitas fi-
lijs carnalibus vitā ⁊ sanitatē corꝑalem ⁊
alia tꝑalia bona qbus interdū ipaꝫ impu
gnāt quātomagis meritis et p̄cibus parē
tum spiritualiū dabit filijs spūalibus do
na quibus ipi digne et laudabiliter serui-
atur et hoc hactenꝰ dicimꝰ vt appeat igno
rantiā ꝑuuloꝝ merita et oratione sctē ma
tris ecclie in quo minus impetrēt et diuīe
bonitatis largitatē quo minus sanctitatē
baptismalē tribuat impedire nullatenus
posse. De hoc autem ꝙ querit cur interro
getur ꝑuulus de fide cum sciatur omnino
nō credere et respōdere nō posse. Idē est
ac si quereretur de pupillo cur cōuenit̄ in
iuditio cū non intelligat quid ab eo peta
tur nec sciat petitioni nullatenus rn̄dere.
In quo manifestū ē ꝙ tutor debet eū de
fendere et ꝓ ipo rn̄dere ac totā causaꝫ no
mine illius agere sicut ergo negat aut cō-
cedit noīe pupilli ipso penitus aut non in
telligente aut ignorāte ⁊ ꝓdest pupillo ꝙ
vtilit̄ ꝓ eo tutor egerit et eo penitus igno
rante aut etiā cōtradicente rebellante faci
et conditionē eius meliorē in causa quam
pro ipo agit. Sic et multo incompabiliter
fortius in causa animarū ꝙ fiet per tutorē
spūalem siue confitēdo siue negando pro
desse debebit ad lucrū spūale eidē. Am
plius. si leges humane ⁊ institutio hūana
ꝓuidit pupillis carnalibꝰ tutores et alios
adiutores ad acqsitionē ꝯseruationē ⁊ mł
titudinē mł̄tiplicationē tꝑaliū ⁊ caducorū
quanto fortius iusticia et lex diuina pupil
los spūales absqꝫ hmōi adiutoꝝ spiritua
liū ꝓuisione nō derelinquit ꝓpt̄ bonorū
spūaliū ⁊ eternoꝝ acquisitionē ꝯseruatio
nē et multiplicationē. Qꝛ ergo patrinꝰ re-
spondet credo cōfessio siue ꝓfessio fidei ē
q̄ fit nomine paruuli et obligat eū ad ob
seruationē fidei q̄ obligatio nō ē nisi meli
oratio sue cōditionis. Et dicimꝰ ꝙ ꝑuulꝰ
credit per patrinum et patrinus credit ei.
id est ad opus et comodum eius. Quem
admodum pupillus respondet per tuto-
rem. Sicut autem in iuditio post confessi
onem tutoris fertur sentencia pro pupillo
ita post ꝓfessionem fidei per immersionē

baptismalē confert et gracia baptismalis paruulo. Et quemadmoduȝ supradixim⁹ non aliter in ciuitatē vt ciuis eius efficiat aliquis admittetur nisi ciuem se velle fieri aut ꝓfiteatur. Sic in ciuitatem sanctorū in graciam baptismalem non aliter quis admittit nisi fidē q̄ ciuilitat⁹ ciuitas sacto rum est ore suo vel alieno fuerit ante confessus siue ꝓfessus. Si quis autem paruulos sanctificatiōe baptismali nullo modo indigere dixerit hic non solum de multitudine erroneorum est qui intelligibilia nō intelligunt. sed etiam de multitudine insensatorum ꝛ insensibilium qui sensibilia non sentiunt dum innatum sibi ardorem amoris ad vilia et infima carnalium ꝛ caducorum conuertit. Innatum ergo sibi gelicidium ab amore nobilium scilicet sublimium spiritualium et eternorum non sentit. Deinde suppssionem ꝛ immersionem et captiuationem nobilium viriū suarum id est intellectiue et voluntatis in corpore et corpalibus difficultatem erectionis ꝛ liberationis earundem ipo earum stupore vel potius mortificationem sentire nō preualet. Deinde errorem virtutis appetitiue atq; puersitatem ipamq; brutalitatem ẜm quam totum viuit nec videt nec aduertit. nec etiā attendit. Non em̄ asinina solum mō viuit stoliditate. sed et equina impetuositate ꝛ lupina rapacitate. et ita ꝺ aliis ex quo appet densitas tenebraruȝ originalis corruptionis que cū reuera brutalitas sit et animalitas et ex omniū immundorū viciis animalium quodāmodo composita ꝛ cōpacta horrifica mōstruositas. Nec intus viciis innumerabilibus mordens. rodens pungens et discerpens se senrire sinit nec exteri⁹ innumerabiles facies animalium coram ponens et ostendēs videri se pmittit nec tot vocib⁹ sibilis et sonis circūquaq; strepens atq; tumultuans audiri se patitur ab aliis qui adhuc ea inuoluti sunt circūdati et immersi. Mens enim humana graciam sanctificationis nōduȝ adepta nihil aliud ē nisi cadauer siue morticiniū monstruositatem quā dixim⁹ ebulliēs eiusq; monstruositatis morsus corrosiones punctiones et dilacerationes in se ipa intus paciens et foris in alios similia cum pulsatur ꝛ ꝓuocatur agens. Similiter et vocib⁹ omniū hmōi animaliū horribiliter strepens. Paruuli ergo ꝓpter originalem corruptionem indigent sanctificatione baptismalei licet erronei causam non intelligant et insensati non senciāt. et quoniam baptismali sanctificatione electi expugnato dyabolo ab eisq; electo ꝛ detracto deo acqrunt dignū ꝛ iustū ē vt quēadmodū arci et munitioni capte signū siue insignium regis capientis superimponitur signum regis regum quod est salutifere ac viuifice crucis in signium eis imponatur. Hinc est ꝙ baptisandis primuȝ in fronte signum saluatoris hoc est signū crucis imprimitur. scilicet captionis atq; expugnationis et victorie. Quod manifestum est fieri similiter expugnationibus vrbium castrorum ꝛ munitionum. Et qui hospitantur in domibus in quibus hospitaturi sunt superimponunt insignia sua vt hii qui de comitatu eorum sunt agnoscāt quo eis declinandum sit et alii illuc intrare non presumant. Sic rex celorum in eo qui baptizandus ē hospitaturus insignio armorum suorum ꝛ vexillo gloriosi sui triumphi super quo dyabolum et eius exercituȝ debellauit designiri vult id ad quod declaraturus est hospicium. Quod autē in sanctificatis habitet manifestum est ex scripture sacre testimoniis. In eternum dicit Psalmista. Exultabunt ꝛ habitabis in eis. Et Apostolus in .iii. pme ad Corinth. Nescitis quia templum dei estis ꝛ spirit⁹ dei habitat in vobis. Et in .vi. eiusdē. Nescitis q꞉ mēbra vestra templū sūt spūssancti qui in vob ē. Et iteꝝ. Glificate ꝛ portate deū i corpe vro. Et q꞉ tēplū dei ipa baptismali sactificatōe vnusquisq; elect⁹ efficit merito idē signū in ipa sanctificatiōe eidē supiponit. Et q꞉ ortus dñi ort⁹ voluptatis ꝛ pdysus deliciaꝝ eadē significatiōe q priꝰ erat desertum et solitudo infernalis efficitur merito in eo signum crucis quod ē velut formido et expauentaculū volucruȝ et bestiarum infernalium in eo erigitur et quia fit per eandem sanctificationem ciuitas iusticie et regnuȝ directionis merito in ea patibulū quod est crux ad deterrendos latrones et raptores ceterosq; malefactores in ea eleuat. Et qui iter sancte peregrinationis qua mare huius mūdi trāsitur et templum dei visitatur et in supnaȝ hierusalem iter egreditur merito primum cruce signatur. deinde omnis domus dei cruce super imposita domus dei esse vl religiosa designatur. Merito ergo baptizandus signo crucis super imposito primum

domus dei et domus religionis eē oſten-
dit cui ꝓpt hoc ſolū ſcꝫ vt domꝰ dei et do
mꝰ religiōis ſit baptiſmalꝫ ſanctificatio ad
hibet. Et quoniā nihil ſalubrius ī memo
ria poteſt hr̄e electus quilibet quā quid ex
ſeipo meruerit et quid ei miſcðia redēpto
ris retribuerit ſcilicꝫ vt cū patibulo īferna
li adiudicatꝰ eēt quāta apud deū fuerit q̄
oīa vno ſigno crucis apte ſignāt. Ueniēs
eñ ad graciā baptiſmalis ſanctificationis
quid afferat ⁊ quid ꝓꝑe ſuū ſit ipſo ſigno
crucis qđ ei p̄mo imp̄mit ſi capax ē agno-
ſcit videlꝫ ꝙ ſolū meritū patibulū ſecū af
fert. Et quia amore eiꝰ vite eiꝰ ⁊ p̄cio rex ce
loꝝ illud ꝑtulit iſtoꝝ oīm velut memoria-
le ſignū crucis fronti eiꝰ p̄mū ponit fortis
ſiquidē imp̄ſſionis ē ⁊ magne ꝑparatōis
ad graciaꝫ baptiſmalē. Nouiſſime vō vt
agnouerit eē ꝓfeſſionē ſuā ſcꝫ crucifixū et
crucifixi fidē ac legē et hāc ꝓfeſſionem nō
tāq̄ꝫ opprobriū aut contumeliā in infimo
abſcondat ſed eam in manifeſto velut ho
norē ſummū et gloriam habeat. Et iſta in
fronte notātur quā ſedē eē pudoris multi
dixerunt q̄ de ꝑtibus nudis et apparenti-
bus p̄ma ē ſic ⁊ quod de electis primū ap
parere ſeu rebellari debet ſiue oris ꝯfeſſi-
one ſiue opm ꝓfeſſiōe hoc ē ꝙ xp̄iani ſūt.
Primū eñ ⁊ maxime in opibꝰ electoꝝ ap-
parere et reuelari dꝫ ꝙ xp̄iani ſūt. De hūſ
q ſignū iſtud ymo tot xp̄ianitatis inſignia
aut omino deijciētes cōculcauerint in dei
cōtumeliā ita vt iaꝫ in eis nec ab ipis nec
ab alijs videri valeat ī ſublimi eorūꝫ aut
abolerūt penitus nullū eiꝰ in ſe veſtigiuꝫ
relinquētes. hij ſunt qui in nullo xp̄ianos
ſe exhibēt de hijs qui falſo et mendaciter
iſta ſigna deferūt qui eī in modico ⁊ in in
fimo ſui xp̄iani ſunt hoc ē ſola oris cōfeſſi
one vel ipius crucis ſola ſignatiōe quam
viā pingere conſueuerint vł quacunqꝫ ex
minimis obſuatione. ſicut ē aſſpio aque
bñdicte vel aliquid huiꝰ leue et in infimo
et nō alto ſignū crucis deferūt ⁊ eaꝫ velut
fimbrijs appenſam habent ⁊ nō in ſubli-
mi erectā abolerūt eā penitus nullū eius
veſtigiū relinquentes qui nec in minimis
eā habēt qui nec etiā in ſigno eiꝰ ſe muni
unt vel circa ſe pingūt taꝫ mēdaciter eā de
ferūt quibꝰ nullū ē ꝓpoſitū pagēde pere-
grinationis quā diximꝰ quibꝰ nullaꝫ me
moriā eorū que diximꝰ ingerit ſcꝫ quibus
nec infernale patibulū ad qđ velatis ocu
lis ducūtur nec dñice paſſionis bñficiū re
memorāt. Siłr et qui nullā iuſticiā de ma
leficis qui in terra eoꝝ habitāt faciūt q la
trones vitioꝝ ⁊ peccatoꝝ in ſeipis non iu
ſtificāt. Et generalit quicūqꝫ ꝓſtibulū cor
ruptorū infernaliū et volutabrū porcorūꝫ
ſpiritualiū id ē demonū ⁊ phana dyaboli
ca et delubra ꝑ quācūqꝫ vitiorū aut pecca
torū īmundiciā ſe ſenciūt alꝰs fecerūt. Nō
ſolū autē ridiculoſum ē in arce dyabolica
dei ſuperectū vexillum et in ꝓſtibulo dya
bolico. ymo in cloaca immūdicie ſupīpoſi
tū crucis vexillū ſed etiā deo cōtumelioſū
Quid aliud ē ſignū crucis in hominibus
peccatis expoſitis et deditis quā in proſti-
bulis ſpiritualibꝰ et cloacis. Attēde autē
ꝙ ſignū crucis p̄mū in fronte ⁊ deinde in
pectore ponitur baptiſando vt oſtēdat ſe
ꝙ in fronte pretendit foris in pectore ha-
bere ſiue in corde vel vt iſta duo ſimul inſi
nuentur eidē hoc ē xp̄i fidē et legem nō ſo
lū exteriore ꝓfeſſione ſeruare debere ſed
etiā corde vel quia crux xp̄i et iudeis ſcan-
dalū erat et gentibꝰ ſtulticia ⁊ ideo ī fron
te vt gloria et in pectore vt ſapiencia vera
pingit xp̄ianis. Siquidē pectus ſapiencie
ſedes dicit. Et frons glorie dicitur. Quē-
admodū pudoris ⁊ ignominie. Qꝛ auteꝫ
tercio in fronte ponitur baptizandis hoc
fit ad ſignaculū ⁊ cuſtodiā ſicut exp̄ſſe do
cent orationes cathecifmi. Quēadmodū
ſignari ſolent ad cuſtodiam lr̄e et thezau
ri ne quis audeat violare. Et iſta ē vna ex
cauſis ꝓpter quas imponitur ſignum cru
cis baptizandis ante vnctionē. Qꝛ autē ſi
gnū crucis de oleo vnctionis ad cathecu
minos in pectore ante et int̄ ſcapulas re-
tro baptiſando pingitur multiplicis ſigni
ficationis cauſa efficitur. Primū vt ꝑ gra
ciā baptiſmalē et ab anterioribꝰ culparū
⁊ a poſterioribꝰ penaꝝ ſanandū ſe agno
ſcat baptizādus. Culpe eñ ante ſunt ſiue
anteriores ⁊ pene poſt ſiue poſteriores or
dine iuſticie diuine et etiā nature qꝛ culpe
cauſe ſunt penarū. Secūdo quia ⁊ ī ante
rioribꝰ gratuitoꝝ ⁊ ī poſterioribꝰ natura
liū leſi ꝑ graciā baptiſmalē in vtriſqꝫ ſanā
tur. Naturalia eī p̄ora ſūt gratuitis vt fun
damētū ſuſceptibile illoꝝ. Tercio qꝛ cathe
ciſmꝰ iſtructio ē et preparatio ad baptiſmū
merito iſta. duplex vnctio duplicē grām p̄
ueniētē ⁊ p̄paratoriā ſignificat ad baptiſ-
mū ſi ⁊ impiū ē nullatenꝰ ymo piū ⁊ xp̄ia
niſſimū ē credere ꝙ ſub iſta duplici vncti-
one viſibili iſtiꝰ īuiſibilꝫ gr̄e vnctio ꝯferat

Gracia autem p̄parans siue p̄ueniens est
que eousq̃ adiuuat hominem vt ad gra-
ciam baptismalem conetur ex qua gracia
et peccata confitentur adulti baptizandi ꝛ
doctrina fidei sanctorūq̃ morum non so-
lum audiunt exterius sed etiam assensum
cordis et acquiescentiam suscipiunt interi
us Hac ergo gracia pectus sanatur intus
et adiuuatur et vt fidē suscipiat ꝛ vt spem
de gracia a baptismali obtinenda ꝛ ꝺ ve
nia peccatoꝝ p idem sacramentū pcipien
da concipiat. fides em̄ et spes tam gracie
q̃ꝫ venie p sacramentū baptismi obtinen-
darū p̄paratorie sunt ad sanctificationeꝫ
baptismalē et totū hoc significat vnctio ꝺ
pectore. Unctio v̄o inter scapulas signifi-
cat sanationem virtutis corpalis ꝛ p illaꝫ
efficit q̃ ip̄m corp⁹ ad portandū iugū dn̄i
et obediēdū sp̄ui in hijs que dei sunt cor-
pus expeditius fit atq̃ꝫ liberius. Et hoc ex
ip̄is orationibus quib⁹ oleum hmōi san
ctificatur aut benedicitur expresse haberi
potest. Utriusq̃ꝫ autē vnctio in modum ꝛ
formā crucis fit vt per crucem redemptorꝭ
siue per crucifixū. hec omnia bona obtine
ri cognoscant post immersionē autem in
aquā et eleuationem ex aqua de chrisma-
te in vertice eius signū infixe crucis pingit
Qua vnctione regem et sacerdotem se eē
factum agnoscat. Regem scilicet nō soluꝫ
regni eterni heredem sed et regem virtute
preditū vt se regaliter regat ꝛ gerat ꝛ in se
ip̄o et de ip̄o iudicium et iusticiā faciat vici
a q̃ꝫ et peccata tanq̃ꝫ latrones et raptores
ceterosq̃ꝫ maleficos spirituales viuere nō
sinat. Sacerdotē autē qui ꝓ se et alijs nō
solū laudes et orationes deo iugiter offe
rat sed etiā ꝓprij corporis hostiā viuētem
sacris exercitationibus ymolet et immacu
latorū opeꝝ sacrificia in altari fidei viuifi
ce charitatis igne semꝑ incendat. Fit aūt
vnctio ista in vertice ꝓpter eminenciā vtri
usq̃ꝫ honoris istius. Q; aūt tres cruces ari
de. primū et deinde tres cū vnctione fiūt
vel ꝓpter p̄teritas in xp̄o passiones et po
steriores glorias. sicut legitur. j. pet. j. Cru
ces em̄ sunt signa passionū et instrumēta
vnctiones vero gloriaꝝ. q; om̄is gloria re
gni et sacerdocij vnctione p̄stabatur anti
quitus et adhuc prestatur. Uel quia om̄s
cruces hoc ē omnes passiones aride erāt:
et a fructu et consolatione anteq̃ꝫ xp̄i gra-
cia eis admisceretur. Uel quia xp̄s crucifi
xus velut alabastrū omniū vngentorum
sp̄ualium ipso tp̄e sue passionis et mortis
quasi quadā sui fractione crucem pfudit ꝛ
oīm genera tormētoꝝ etiā electis suis ve-
lut oleo consolationis ꝛ exultationis con
didit. Conficit autē ex oleo oliuarū et bal
samo chrisma ꝓpter duplicē honorē quē
diximus regiū videlicet ꝛ sacerdotalem ꝛ
in oleo regia dignitas quā maxime deco
rat et ornat et clemencia seu pietas a qua
et oleum nomen habet. Oleos nāq̃ꝫ gre-
ce miscđia latine interpretatur. In balsa-
mo v̄o ꝓpter p̄eminenciā ad alios liquo
res ꝓpter odoris flagranciā sacerdotalis
dignitas figuratur. Siquidē odor sancte
deuotionis ꝛ bone opinionis suꝑ omnia
illustrāt sacerdotalē dignitatem.

Post hec loquemur de sacramēto
confirmationis de quo iam pate-
fecim⁹ in eis q̄ p̄cesserunt ꝙ ip̄m
ordinē sequitur sacramentū baptismi vbi
etiā declarauimus ꝓ parte necessitatem q̄
stabilitur ei⁹ esse ꝛ de vtilitate eius et effi-
cacia aliqua adiecimus. Nunc autē dice
mus in primis que intētio confirmatiōis
dicitur comparatione iuris. Quemadmo
dum dicitur confirmari hereditas vl' ius
aliud quodcunq̃ꝫ. Et solet hmōi cōfirma
tio vel lrīs vel verbis principis fieri sic dic
Papa vel alius prelatus electionē de tali
factam auctoritate tali confirmamus. Et
scđm hunc modū congruit intelligi cōfir
mationem ꝓut hic intendimus. ius enim
celestis hereditatis ad quod diuina voca
tione baptismali sanctificatione assūptus
ē baptisatus ei sacramento ꝯfirmationis
cōfirmat et roborat ita vt illud firmi⁹ et
imobili⁹ possideat. Tu aūt nosti ꝙ nulla
ē ip̄o iure cōfirmatio iuris quod nō habe
tur ꝛ ꝓpter hoc q iuri isti renūciauerūt vi
delicet qui arrā gracie baptismali sanctifi
catiōe pcepte a seip̄is reiicere. Qui vnctio
nē q̄ in reges et sacerdotes cōsecrati sunt
a seip̄is abolerūt ꝛ abrasarūt q signaculū
sanctitatꝭ qđ ē p̄pe imp̄ssio sp̄ussancti. sic
legit ad Ephes. ij. Nolite ꝯtristare spiritū
sanctū q̄ signati estis in die redēptionis q
in quā hoc signaculū ꝓiciūt qđ ē signum
sp̄ussancti. sic legit. ij. coꝝ. ij. ꝛ iiij. Eo ip̄o ce
lesti hereditati renūciauit. Amb̄. Qui si
gillū siue characterē baptismalē falsificāt
cui⁹ veritate tenet ius hereditatis eterne.
ꝓculdubio nolle se ōndūt ꝛ ip̄o facto nul
lū se ius hr̄e ī hereditate celesti. quēadmo
dū sigs sigillū regiū suꝑ donatione castri

vł rei alteriꝰ sibi facta et illud significaret
eoipso donationi ꝑ illud sibi facte renūci
aret et illam inutilem ⁊ irritam sibi redde
ret. Sic ⁊ isti donationem celestis heredi
tatis ī baptismo sibi factā om̄ino euacuāt
dum sigillū baptismale siue characterem
falsificāt quod ē dum veritatē sanctitatis
in qua ip̄m designat et que ip̄i subesse de-
bet cuiuscūqꝫ peccati mortalis execratio-
ne subtrahunt et diluunt. Hm̄oi ergo ho
minibus nec celestis hereditas. nec ius in
illa confirmari potest sicut iam diximus ⁊
ꝓpter hoc primū exhortandi recupare ius
istud et ꝓcurare vt eis restituatꝫ. Qđ totū
facit interna penitudo et feruēs ac firmuꝫ
ꝓpositū emendationis ad consiliū eccl'ie.
Juxta ergo intentionē istā si temporalium
hereditatū et donoꝝ tantoꝑe petitur que
ritur ⁊ ꝓcuratur cōfirmatio quātoforciꝰ ⁊
querēda et petenda ē celestis eterneqꝫ he
reditatis. Donorūqꝫ sp̄ūalium roboratio
Juxta hunc moduꝫ videtur illud dictū in
libro Regū. Confirmatus ē in regno salo
mon vt scilicet illud firmiter possideret. et
hic vel diminutis vel debilitatis hostibꝰ
vel cōsensione populi in hoc ip̄m magis
pacata magisqꝫ cōfirmata. Sic et isto sa-
cramēto debilitantꝫ ⁊ diminuūtur hostes
vt sequentibus ostendamus. Et ista cele-
stis hereditas nobis adhereret insepara
bilibꝰ. Sic ⁊ cōfirmato episcopo quasi di
minutis et debilitatis hostibus id ē cōtra
dicētibus episcopatꝰ adheret insepabili-
bus. Certū em̄ ē ꝙ cōtradictio se opponē-
tiū post confirmationē debilior ē ⁊ vt fre-
quētius numero minor. Dicitꝫ et cōfirma
tio sanctitatis iuxta aliā intentionem qua
lis est aras muroꝝ et ꝓpugnaculorū. Tu
autē nosti ꝙ tp̄e belli ecclesie cōsueuerūt ī
castellari et supedificatis turribus aut ꝓ-
pugnaculis inforciari. Si bellū tempora-
le seu materiale ꝓtuendis seu defenden-
dis tp̄alibus ad hoc nos inducit vt tēpla
materialia castra faciamus et arces quā-
tofortius bellū sp̄ūale incōparabilitꝫ peri
culosius ecclesias sp̄ūales incastellari co-
get et templa exaltari et muniri in arces.
Nō em̄ aliud ē rite baptisatus nisi tēpluꝫ
siue ecclesia dei eidē baptismali sanctifica
tione cōsecrata. Rite autē cōfirmatus nō
aliud ē recte intuētibus ac ꝟe iudicātibus
nisi ecclesia castellata et templū in arcē ex
altatū et murus cui supedificata sunt pro
pugnacula sicut legitꝫ Cāticoꝝ vltꝫ. Si mu
rus ē edificemꝰ sup eū ꝓpugnacula argē-
tea. Adiuuatꝫ aūt in ista cōꝑatione seu si-
militudine nō tm̄ ex silitudine ⁊ ꝓportiōe
sed etiā a maiori. Incastellatio em̄ ista spi
ritualis nō solū nō detrahit sanctitati seu
diminuit eū sed auget et roborat. Si aūt
queris a nobis que sit exaltatio ista in ar-
cem. Rn̄demus quia ista magnificencia
et altitudo cordis quibꝰ xp̄iani nominis
⁊ ꝓfessionis opprobria ac inimicicias ve
lut ex alto despiciens confirmatis sanctis
indignationibus et aspirationibꝰ ꝓster-
nit ei abruit quasi ab arce. Tercio mō di-
citur robur armoꝝ quēadmodū in sacra-
mento confirmationis ad robur spiritus-
sanctus siue gracia eius dare non incōue
nienter accipitur. Qꝫ si tempore sue conse
crationis coronatur rex quis dubitat qn ⁊
galeandꝰ sit tempore belli. Sicut enim re-
gem decet in ip̄a consecratione et tempo-
re pacis suscipere vel gestare coronam ad
gloriam et decorem sic necesse habet tem-
pore pugnationis et belli suscipere seu ge
stare galeam ad victoriam et defensionē.
⁊ quidem videre valentibus nihil aliud ē
rite baptisatus quam rex in vnctione siue
consecratione coronatus. nihil aliud rite
confirmatus quam rex ad prelium galea
tꝰ. Et ꝓptꝫ hoc vtriusqꝫ sacramēti signacu
lum imprimitur in capite. Sed sacramen
tum regū ac sacerdotalis honoris ꝓpter
eminencie sue altitudinem in vertice. Sa
cramentum confirmationis ꝓpter bellice
strennuitatis audaciam signatur in fron-
te. Prima enim et maxima pericula bellā
tibus imminent in fronte. sicut enim legi
tur Exodi. xxxiij. Moysi facies cornuta ap
paruisse ex consortio sermonis dei. Sic ex
virtute sacramenti istiꝰ noue virtutis cor-
nua fronti interiori confirmatis inseruntꝫ
quibus erumpent ⁊ ventilent inimicicias
⁊ opprobria xp̄iane ꝓfessionis. De quibꝰ
istud videtur dictum psal. Exaltabuntꝫ cor
nua iusti nec multum curamꝰ an cornua
an cornu dicamus in ista parte. Non em̄
solummodo pulchre siue eleganter dicitꝫ
vnicornis effectus qui sacramētum confir
mationis cuius signaculum in fronte exte
riori de chrismate pingitur cornu spiritua
le tanqꝫ rinocerontis fronti eius interiori
inseratur siquidem animali illi quod gre-
ce rinoceros latine vnicornis dicitur cor-
nu fortissimum de fronte ꝓminet. Et quo
niam contra cornua melius cornu vel cor

nibus pugnant merito contra cornua pec
catoris quibus in electos efferant cornua
spūalia electis in confirmatione addunt
Hec ergo ē differēcia inter solūmodo
baptisatos et post baptismū rite cōfirma
tos q̄ est inter animalia cornuta tanq̄ȝ er
go inermes a cornibus hm̄oi veniunt ad
manus pontificis confirmādi consignādi
qȝ fideles. Sed de sub manib⁹ eius cōfir
mati redeūt cornib⁹ armati tanq̄ȝ vnicor
nes. Cuiusmōi aūt virtutes hee sint quas
cornua spūalia nominamus in sequenti-
bus dicemus. Quarto mō robur et forti-
tudo intelligūt membroꝝ qua difficile le
sibilia sunt laboribusqȝ ꝛ onerib⁹ sustinē
dis atqȝ portādis apta ꝛ quoniā manife-
stū ē tenera ac delicata mēbra et generali
ter duris opibus om̄ino insueta fortitudi
ne et robore vestiri anteq̄ȝ mittunt ad for
cia. quis dubitet sanctitate baptismali re
generatos quasi mō genitos non statim
mittendos ad forcia certamina laboꝝ an
teq̄ȝ induant virtute ex alto qđ facere eis
cōsuenit diuina clemēcia in sacramēto cō
firmatiōis ꝓpter qđ a pascha vbi baptis
mus quondā generalit̄ celebrari solebat
in ecclesia dei nec ieiunia indicūt nec alia
laboriosa vsqȝ ad penthecostē. Ipaꝝ etiā
psalmodiarū et totius diuini seruicij ꝓli-
xitas breuiatur liber belloꝝ et certaminū
scilicet regū et paralippomenon eodē tpe
in ecclīa dei minime legūt et hec oīa post
penthecosten faciēda reſuant. Die auteȝ
pēthecostes induti sunt apl̄i virtute ex al-
to ꝛ spiritūsanctū acceperūt ad robur licȝ
alia etiā dona quā plurima et magnifica
Illi siquidē adeo firmati sunt vt nec mare
mūdi cōtra se fremēs. nec immanissimas
beluas ꝑsecutoꝝ cōtra ip̄os frendere. nul
latenus formidarēt. Nō em̄ semel tātum
datus ē spiritussanct⁹ qui fuit ad plenam
sanctificationē in baptismo. Sed etiaȝ se
cundo ad robur in die videlicet penthec̄.
Debes aūt scire qꝛ nōnullis visum ē in sa-
cramēto isto. vij. dona spiritussancti dari
que in. xj. Ysaie exꝑsse nominātur ꝛ nume
rantur videlȝ spiritū sapiencie et intellect⁹
spiritū consilij et fortitudinis spiritū scien-
cie et pietatis et spiritū timoris domini ꝓ
pter hoc autē hic opinati sunt quia orati-
one episcopali que sup confirmandos fit
expresse et nominatim dari petuntur vt vi
detur. Scđȝ istos ergo sine septē istis do-
nis non ē salus Cum in baptismo certum
sit data eis omnia esse dona et virtutes si
ne quibus non salus ē. leui autē rationa-
tione inducti sunt ad idem al's ita sencien
dū cum idem spiritussanctus sapiencie sit
sit et spiritus intellectus. Sicut dicit Apl's
ꝑmo ad Coꝝ. xij. Diuisiones operationū
sunt idem autē spiritussanctus. Quare se
ptē illa dona ibi nominant ad laudem ꝛ
gloriā spiritussancti cuius dona et opera-
tiones sunt non ad hoc vt petantur nec in
oratione vlla dicitur. Emitte in eos septeȝ
illa dona. sed emitte in eos spiritūsanctū
tuum paraclitum. Q⁊ autem sequitur spi
ritū sapiēcie et intellectus ꝛc̄. laus ē et glo
ria omnis spiritussancti vt diximus. In
terdū tamen spiritus sapiencie ipsum do
nū sapiencie cuius sedes in pectore ē signi
ficat. Contra dicit autem eis ip̄a forma sa
cramēti que in fronte sola pingitur In pe
ctore enim pingenda esset ꝓpter donū sa
piencie cuius sedes in pectore est. Contra
dicitur etiam eis et ip̄m nomen sacramē-
ti nomen scilicet confirmationis quo scili
cet non designatur nisi donum vel virtus
fortitudinis. Non enim magis sacramen
tum confirmationis q̄ȝ timorationis dicē
dum esſȝ. Si quis autem querat qui sunt
nerui et ossa siue ad similitudinem et pro
portionē neruorū et ossium in anima hu-
mana et qualiter roborantur autē vis ra
tionabilis sacramēto confirmationis. ne
vita circūferatur omni vento doctrine ne
facile ledatur argumentis hereticorum et
phylosophorū. quasi quibusdam iaculis
seu sagittis. Sic et virtus irascibilis ne fa
cile vulnaretur iniurijs. vel etiam obpro-
brijs. Sic ꝛ virtus non concupiscibilis ne
facile ledatur concupiscibilibus. lesiones
autem virtutis rationabilis sunt dubita-
tio falsa opinio incredulitas et ignorācia
in eis que credenda vel scienda sunt scđm
christianam religiouem. Lesiones autem
virtutis irascibilis sunt ire rixe ꝛc̄. Huius-
modi noxie passiones lesiones v̄o concu-
piscibilis. mali amores mala odia. mala
desideria ꝛ mala fastidia. Q⁊ si quis dixe
rit q̄ sufficit fortitudo fidei ad ꝓtegendū
ab hijs que contra fidem iaciuntur iacu-
la et sagitte sic ꝛ fortitudo castitatis ad ꝓ
tegendū ab hijs que cast tatē impugnāt
ꝛ ad hunc modum de alijs Quemadmo
dum et vicia non indigent robore ꝛ adiu
mento nouo sibi supaddito vt resistāt v̄tu
tib⁹ sȝ hec sua essencia ꝑ seip̄a facere suffi

ciunt respondere possum⁹ in hec q̄ supra responsū ē. Alia ē enim fortitudo clyppei alia fortitudo manus et brachij qua forti ter teneatur nec idem est intensio virtutis et fortitudo ipi⁹. Interdū em̄ passio rubo ris intēsior repitur aliquo natiuo rubore: non tamē fortior. nec ꝓpt̄ hoc ē difficili⁹ a subiecto mobilis. et hic vocat̄ fortitudo quedā in virtutibus scilicet difficultas se parationis que necessario aliud ē ab vna queq; virtutū. Verisimili⁹ autē ē et ipsi sa cramēto ꝯfirmatiōis magis congruēs. vt spūalis virtus et noua p ipm prestet̄ cōfir matis cōtra iniurias et opprobria ab ini micis irrogatas vel irrogādas. eo q̄ isto sacramento specialit̄ adiuuamur ⁊ muni amur ad viuendū illesi. hoc ē religiose in medio ipam religionē impugnantiū et sic supra dixim⁹ ꝓpter viuere ad alterū insti tutū ē diuinitus hmōi sacramētū. Hācer go virtutē seu hmōi virtutis alterā partē vel ramū rectissime noiare possumus san ctā in verecundiā siue impudenciā q̄ fron tem mentis in vulnerabilē et illesibileē dit a iaculis opprobrioꝝ faciens frontred vt silicē et faciē vt adamantē. sicut legit̄ in ezechi. Et eadē virtus ad laudes hūanas verecūdū efficit. vt eas vt opprobria repu tari faciat et illusiones sicut et reuera sunt recte iudicātibus et ve intelligētibus. Se cūda pars hui⁹ virtutis ⁊ quasi fm cornu fortitudo qua domus stat ꝯtra ꝓpū pon dus videlicet ne corruat p seipam hoc par tiū ligatura facit et ordinata factura. Sz vt stet cōtra impetū fluminis. aut flatū vē ti nouis fulturis et ligaturis seu alijs ami niculis adiuuāda erit. Sed elect⁹ iste qui domus dei sanctificatiōe baptismali ele ctus est. stare quidē poterit fortitudine ba ptismali contra ponderositatē ꝓpe corru ptionis de qua dicit̄ in. ix. Sap. Corp⁹ qd̄ corrūpitur aggrauat animā. Et terrena in habitatio depmit sensum multa cogitātē. Sed cōtra impetū et inmundationē ꝑse cutionū et inflatus insultationē et oppro briū absq; noue fortitudinis firmitate nō stabit. Poterit quidē stare ex fortitudie ba ptismali in loco quieto atq; pacato nō aūt in medio fluminū et ventoꝝ. Et quemad modū vestimētis a frigore et pluuia cete risq; iniurijs aeris ꝓtegi quis poterit. Nō autē a sagittis ⁊ iaculis sicut ex virtutibus baptismalibus ab hmōi tentationibus q̄ velut iniurie aeris a carne et mundo que quodāmō pluunt̄ ꝓtegi possumus. Ne quaq; autem ab hostib⁹ sed armatura ne cessaria ē queadmodū em̄ vestimēta et ar ma necessaria sunt nob̄ ⁊ arma ꝓpter cor pus sic vestimēta et arma ꝓpter animam Et queādmodū vestimēta sola nō suffici unt corpi ad sui tuitionē sed requirūtur ar ma. Sic ⁊ virtutes baptismales nō suffici unt animab⁹ nr̄is ꝓpt̄ vestiēdā ergo ani mā humanā merito ē sacramētum baptis mi. Et ꝓpt̄ eandā armandā sacramētum cōfirmationis Si quis autē robur confir mationis intellexerit amorē ipm virtutū quo nobis ipe tenatius haberet et nosipi nō improbabiliter intelliget. Tam fortis em̄ tanq̄ robustus ē vnusquisq; in virtu tibus quantū eas diligit. Attende autem quia frustra sacramento isto roborari seu confirmari querunt qui debilitates suas amant et dimittere nolunt debilitates au tem sunt egritudines et vulnera peccato rum. Similiter vincula et onera eorum. Ista em̄ sunt quattuor que roborationē si ue confirmationē secum nō paciunt̄ Pre terea sollicite et solerter exhortādi sunt ad sacramentū istud accedere volētes vt om nia ista deserant. Per hoc em̄ infirmiores sunt hostibus suis et inferiores. Per hoc cōculcantur ab hostibus p hoc calcāt ho stes super colla eorū. Qualiter aūt spera re se audeant robustos fieri cōtra hostes et tamē remanere egros vulneratos vin culatos et oneratos quasi calefieri volēs frigus continere conetur. Deinde amonē di sunt: ne hostes contra quos armari et roborari volunt ipi contra seipsos armēt et roborent. Quod vtiq; faciunt si mēbra sua arma iniquitatis peccato adhibeant addiscant etiā exemplo ante gygantes in niti ⁊ adherere a quo est eis totum robur ⁊ tota fortitudo id ē deo. Unde nec ille de ici potuit ab hercule donec a terra omīno separatus et eleuatus ē. Nec ipi vnq̄ po terunt deo adherere nisi a dyabolo sepa ti. Super omnia autem addiscant confir mari adeo querentes in seipsis infirmari cum Apostolo. ij. ad Cor. xj. Inniti em̄ sic hoc est inniti cadenti et stare non valenti Et hoc indubitāter cadere est. Inniti autē deo qui est fortitudo et firmamentum et petra. sicut legitur in psal. Hoc vtiq; stare est et subleuari ad fortitudinē. Erubescāt autem signū fortitudinis et strennuitatis in eminencia frontis deferre et in certami

nibus ignauiter agere et vento tentatio-
nis sub pedibꝰ hostiū cadere. Remiscant
se signiferos regis celorū eē ⁊ vexillū eius
in alto frontis deferre et ꝙ perditionis re
us est qui vexillū depresserit. Deinde quā
tam ꝯtumeliā regi suo irrogat signifer qui
cū ipō vexillo in ꝑtē hostiū se ꝯūit. Nullꝰ ei
cogit̃ in partē maloꝝ trāsire ⁊ a rege regū
recedere ymo quicunqȝ hoc facit sola vo-
lūtate sua hoc facit. Uoluntate em̄ peccat̃
et volūtate recte viuitur sicut dicit Augu.
vnde quāta ꝯtumelia homini regi regum
irrogatur a xp̄ianis. Cū em̄ om̄es xp̄iani si
gniferi eius sint vt diximus maior tamen
pars eoꝝ cōtra ipm̄ pugnat. Qui em̄ cum
eo nō ē cōtra ipm̄ ē vt ipe dicit in .xi. Luce.
Clamat cōtra te signū crucis clamat te ꝓ-
ditorē et reū lese maiestatis. Primū vexil-
lū qđ ꝑmo ī fronte portas clamat. clamat
inq̃ȝ clamore qui pertingit vsqȝ ad celos.
nulla vox clamosior ymo nulla vox clamo
ri illi comparabilis clamat eniȝ te signife
rum opera auteȝ te clamant hostem et ꝓ
pter ambo pariter ꝓditorem ymo nequis
simū ꝓditorē. Magna em̄ confidētia ma-
gna spe fidelitatis et strēnuitatis cōsueue
rūt cōmitti vexilla ad portandū in prelijs
Oblitus es ꝓditor dei qđ dictum ē tibi ⁊
alijs. In hoc signo vinces. Uerissime em̄
in hoc signo ꝑstatur robur ad vincēdum.
Et attende ꝙ fides et reuerēcia huiꝰ sacra
menti iam ꝓ ꝑte apud xp̄ianos perijsse vi
detur et ꝓpter hoc virtus et efficacia ipsiꝰ
Nihil em̄ amplius honoris et reuerēcie ei
relictū videt̃ nisi hoc soluȝ qđ nō ab alijs
quā a sūmis sacerdotibꝰ id ē epis dari seu
mynistrari ꝑmittitur. Ceterū q̃ȝ impiti q̃ȝ
indeuoti illud hodie suscipiāt quā turbu-
lenter irreuerēter ad illud hodie accedat̃
Ipi oculi nostri faciūt nobis fidē ꝓpt̃ qđ
nec mirū ē si virtus eiꝰ ⁊ efficacia apud hu
iusmōi hoīes aut parua sit aut nulla. In-
ē ꝙ et speciē xp̄iane religionis ⁊ signa oīa
sanctitatis ⁊ ipm̄ nomē nō solū erubescāt
sed etiā formidāt. Rarissimi ei sūt qui nō
erubescāt atȝ formidēt facere bōa aut loq
vera in ꝯspectu hominū etiā xp̄ianoꝝ. Si
cut ergo dicit apl's i. xi. i. ad coꝝ. ꝙ multi i-
becilles ⁊ dormiūt multi eo ꝙ nō diiudi-
carēt corpus dn̄i. Sic ⁊ virtꝰ ⁊ efficacia hꝰ
sacramēti pene anullata ē int̃ nos ꝓ eo ꝙ
nō diiudicat̃ id ē ꝙ debito honore ⁊ reue
rēcia iā nō tractat̃ et hoc datoribus et ꝑla
tis maxime credimꝰ imputādū quorū ma

xime est de hijs docere populos et cōmo
nere. Pingitur in isto sacramento signum
crucis in fronte confirmādi de chrismate
ꝓpter causas q̃s diximus signū crucis vt
ī crucifixo et ꝑ crucifixū sit tota spes et fidu
cia victorie cōfirmatis et vt in tentationi-
bus suis recogitet eū qui talē sustinuit cō
tra seipm̄ ꝯtradictionē sicut legit̃ in .xi. ad
Heb. vt eo in carne passo eodē cogitatiōe
armetur. Sicut legit̃ in .iii. i. ca. pet̃. Et vt
sciat se ad tormēta et ludibria missū. Siq-
dē xp̄s passus ē ꝓ nobis vobis relinquēs
exemplū vt sequamur vestigia eius vt le-
gitur .i. ca. pet̃. .ii. Ideo memoriale exem-
pli huius in eius fronte pingitur. De chri
smate ꝯo vt vtriusqȝ honoꝝ memor regū
scilicet et sacerdotalis adeo strēnue agat
ne regiū honorem deturpet ⁊ dehonestet
in lite succumbendo. Et ne sacerdotalem
sanctitatem inquinet aut ꝓphanet se exe-
crabilit̃ polluendo. vel vt memor sit p̄ris
sui regis scilicet vniuersalis et sacerdotal'
qui in cruce tam magnifice tanq̃ȝ strēnue
egit rememoratio nanqȝ ꝓbitatis pater-
ne interdū excitatiua ⁊ imitatiōis in filijs
vel vt regalit̃ se gerat in om̄ibus ꝑ iusticiā
et rectitudinē vel vt regalit̃ se gerat q̃cun-
qȝ bona facturus sacerdotalit̃ quecunqȝ
mala passurus vel vt sciat se nō solū coro
nandū vt regē sed etiā ymolandū vt sacer
dotalē hostiā cuiꝰ ꝑma hostia ipemet esse
debet. Nō em̄ recte alia oblaturꝰ ad deū
accedit qui seipum ꝑmo ymolare neglexe
rit qđ ostensum ē in Cayn et abel Gen̄. iiii.
Attende aūt ꝙ modus ⁊ forma cōueniēs
huic sacramēto ē vt ꝑmissa exhortatōe de
virtute et efficacia sacramēti istius de fide
puritate ac deuotiōe qua ad ipm̄ acceden
dū ē. Premissa etiā oratione sup cōfirmā-
dos pingitur signū crucis de chrismate in
frontibus eoꝝ. et impositis manibus sup
capita eorum dicitur eis. pax tecū. Siqui-
dem ad impositionē manuū apostolorū
solebat dari spiritussanctus et datur mō
ad impositionē manuū episcopoꝝ. Qꝫ au
tem pontifex dicit pingendo characterem
Consigno te et cruce confirmo te. Intelli-
genda ē cōsignatio vt metū icuciat demo
nibus ne ꝑsumant ingredi fontem signa-
tū et ortū conclusum. Ne audeant dispde
re dissipare thezauꝝ consignatū nec intro
ire domū cōtra ipos clausam atȝ signatā
ne aliquid ibi vendicare audeāt in eo quē
vident in dei seruū ymo filiū cōsignatum

Nota formam ꝯfirmacois

Post hec relinquiꝉ nobis vt enita
mur loqui freti auxilio dei ꝺ sacra
tissima eucharistia cuius ineffabi
litati in nullo derogare intendimꝰ. Sciē
tes et plane confitētes illas eē longe incō
pabiliter sup̲ omnē sensū ac humanū itel-
lectū et nō posse ad ea vllatenꝰ attingere
cognitionē nostrā vel loquelā. Uerūtamē
tentari debere et scribere aliquid de tan-
to sacramēto ꝙ virtus eius et efficacia elu
cescat quo errores tam sacrilegi tanq̄ꝫ im
pij retundātur quibꝰ cōtra illud non solū
blasphemare sed etiā ip̄m de medio tolle
re nephario ausu heretice prauitatis insa
nia attentare p̄sumpsit non soluꝫ pium ē.
sed etiā sacri magysterij debitū. Dicemus
ergo in p̄mis q: si cura ē deo de corp̲e cu-
iuscūqꝫ animalis etiā pulicis et musce vni
us ꝓuidere ei nutrimentū et sustentatiōꝫ
qđ ē dicere cibū et potū. q̄ꝫ multo fortiꝰ et
incōp̲abiliter cura erit eidē de nutrimēto
nobilissimi corp̲is de ꝙ p̄locuti sumꝰ et di
ximus q: nō decet ipsum aliud habere ca
put q̄ꝫ ip̄m deū nec alio sp̄ū viuere quam
ip̄o spiritu dei viuere in quā vita quam di
cimus grē vel vitā glorie. Ex quibus cōse-
quēter relinqtur cibū eius eē debere ip̄m
deū. Si em̄ qđ nutrit et sustentat vitalē ca
lorē in corp̲e animalis ħ cibus ē ip̄iꝰ ani
malis ergo cū diuina bonitas viuificū ca
lorē ꝙ p̄nominatū nobilissimū corpꝰ viuit
sola nutriat ip̄aꝫ eē cibū eiusdē verissimū
necesse ē Quid aūt ē vitalis calor in hm̄oi
corp̲e nisi sanctus sincerus amor et sancta
amicicia qua deo herent ⁊ sibinuicē cohe
rēt ꝓpter ip̄m sibinuicem ꝯsulētes totaqꝫ
ꝓmptitudine sibinuicē subseruiētes tota
studiositate totisqꝫ viribꝰ seinuicē adiuuā
tes ⁊ defendētes. Diuina siquidē bonitas
veros amatores suos adeo sibi astringit
⁊ alligat vt ꝓpter ip̄am ⁊ ip̄inuicē insepa
biliter sibi cohereant et sincera seinuicē di
lectione amplectantur. Qꝫ si bonitas crea
ture cuiuscūqꝫ dilectionē sui in cognitore
suo excitat nutrit et auget quid diuina bo
nitas in cognitoribus suis operabitur.

Amplius. cū bonitas in creatura qua
cūqꝫ nō sit vestigiū p̲tenue atꝫ p̲ modicuꝫ
fontalis atꝫ redūdantis in anima bonita
tis et vmbra vmbre ipsius. Si ergo extre-
ma vestigioꝝ ip̄ius vestigia hoc ē sensibi-
liū ⁊ corruptibiliū creaturarū voluptates
in hominibꝰ tātos sui amores nūc excitāt
nutriūt augēt ⁊ inflamant vt eo ⁊ inarde-
re ⁊ cōflagrari perspicuū sit atꝫ manifestū.
Quāto fortius diuina bonitas in eis in q
bus illuxerit amores sanctissimos et con-
cupiscencias immaculatissimas excitabit
nutriet augebit et inflamabit. Merito er-
go ip̄am diuinā bonitatē cibū et nutrimē
tum vitalis caloris ac spiritualis diximus.
Quēadmodum em̄ speciositas mulieris
quodāmodo nutrimentū ē et cibꝰ turpis
amoris. Unde cū subtrahitur a corde hu-
iusmodi amatoris siue p̲ obliuionē siue p̲
occupationem alteriꝰ cogitationis cessat
turpis amoris incendiū. Cū autē adhibe-
tur eidem p̲ aspectū vel cogitationē reui-
uiscit et renouaꝉ. Sic ⁊ multo fortius diui
na pulchritudo cibus erit et nutrimētum
amoris digni et cōgruentis sibi in amato
ribꝰ suis. Sicut bonitas aut vita cuiuscū
qꝫ boni viri in corde benigni auditoꝝ san
ctam amiciciam excitat quantoqꝫ maior ⁊
magis innotescit in eandē magis nutrit ⁊
auget. Sic et incomp̲abiliter ampliꝰ diui
na bonitas in cordibus contrario amore
aut p̲uersitate nō corruptꝭ necessario san-
ctū amorē suū excitabit nutriet et augebit
Idem ē ⁊ de suauitate voluptatis. Et quē
admodū virtꝰ appetitiua nr̄a gustabilis
in singulis ciboꝝ et potuū ferculis seu va-
rietatibꝰ inuenit qđ appetitū eius excitet:
nutriat et augeat. Sic cor in omnibus ver
bis et operibꝰ ⁊ tota cōuersatione viri bo
ni inueniet qđ amorē eius excitet: nutriat
et augeat. Sic et corda electoꝝ in verbis
et operibꝰ dei tanq̄ꝫ in ferculis quibusdā
spiritualibus inueniūt qđ in eis viuificuꝫ
sancti amoris calorē excitet et nutriat ⁊ au
geat et qđ eos spiritualiꝉ immaculata de
lectatione pastat ꝓpter qꝫ et verba dei ci-
bus animarū humanarū verissime dicta
sunt in sacra scriptura veteri et noua. Iaꝫ
ergo declaratū ē tibi quia diuina pulchri-
tudo cibus ē et pabulū ac nutrimētū san-
cti amoris in ip̄m deū. Iuxta hunc modū
diuina suauitas et dulcedo sancti appeti
tus quasi cuiusdaꝫ gustus sp̄ualis cibus ē
et pabulū excitationis et delectationis ip̄i
us. Et ad hunc modū referūtur quecunqꝫ
in scriptura legūtur in hac materia sicut il
lud in Psal. Saciabor cū apparuerit glo
ria tua. et illud Torrēte voluptatis tue po
tabis eos Et illud Quā magna mlťitudo
dulcedinis tue dn̄e. Et iterū. Quā dulcia
faucibus meis eloquia tua. Similiter ⁊ il
lud ꝓuerbio. xvij. Fauus mellis verba cō

posita. Et illud mathei. ij. Beati q esuri-
unt ⁊ siciūt iusticiā ꝓpt' hoc in figura cele
stis ac viuifici panis qui deus ē dictum ē.
Sap. xvj. Paratū panē de celis p̄stitisti
eis sine labore oē delectamētū in se hn̄tē
et omnis saporis suauitatē iuxta hūc mo
dum ipsiꝰ diuine bonitatis sancte et gra-
tuite dilectiōis exēplū dilectionē boni vi-
ri in aliū bonum virū supra posuimꝰ Si
eñ cognita bonitas viri boni i corde nō
corrupto cognoscētis excitat nutrit et au-
get gratuitā ac sincerā dilectionē q̄ bonis
eiusdē congaudet congratulat̄ quāto for
cius fontalis abyssalisq; bonitas dei per
modica aspersione vel pociꝰ odore perte
nuissimo solumodo vt ita dicamꝰ vt bo
na sūt oīa in corruptis sc; cognitorū cordi
bus ꝓut eis innotescere ⁊ illuscescere fu-
erit. Datū pietatis sue dignatio cibꝰ erit
⁊ pabulum ⁊ fomes incentiuus sancte ac
gratuite viuificeq; dilectionis quā solam
dignā; nomine charitatis merito reputa
mus. Est ⁊ quartū genus amoris vel for-
san quarta potius intentio huius nomīs
amor ad quā similiter se habet beneficen
cia vt ⁊ cibus et pabulum ⁊ hoc est amor
quem solemꝰ vocare necessariū a necessi
tudine que dici solet vinculum amoris in
indissolubilem hunc amorem vt ita dica-
mus ligna beneficiorū nutriunt et ꝓpter
hoc cum illa cessauerint extinguit̄ isto mo
do amamus nos patres et matres aliosq;
benefactores Et quia beneficia paren-
tū in filios ꝑpetua sunt sicut vita et alia q̄
ex educatione et disciplina eorū acquirū-
tur perpetua sunt aut difficile seperabilia
id circo ꝑpetuꝰ est amor in parentes siue
autē equiuoce siue vniuoce amor in istis
omnibus dicatur amor bonitatis et aōr
beneficentie. Certū est ꝙ vera sunt que di
ximus nobis autē ītentio est hic de amo-
re sancto et gratuito recto quē non incur-
uat voluptas aut vtilitas in ꝓpriū subie-
ctū quē charitatis nomine solū dignū su
pra diximus q ue nihil habet venalitatis
vel negotiationis ꝑ quā amator non sibi
quicqd acqrere nec amatū suū efficere q̄
rit. Sed potius se et suā intendit exhibe-
re quicq̄; potest comodi vel honoris hūc
dicimus vitalem calorem quem dei spiri
tus in totum corpus quod diximꝰ diffun
dit Palam ergo est ex hijs diuinā bonita
tem cibum esse ⁊ nutrimentū huius san-
cti et nobilis corporis cuius singula san-
cta membra singuli sunt sancti viri. Decla
rabimus autē istud alia via ⁊ dicemus q;
sicut non est vita corpori animalis seu vi-
te sustentacio absq; in corpatione cibi cō
uenientis. Sic non ē vita gracie cordi hu
mano absq; incorpatione ⁊ inuisceratio-
ne spiritualis cibi illi vite cōuenientis In
corporatio autem non aliud est quam spi
ritualis siue cordalis vnitio. Et hoc non ē
nisi amor quantū ad virtutem motiuam
superiorē. Illud enim cordaliter siue spiri
tualit̄ nobis vnitū est quod iure amamꝰ
Iuxta quem modum Actuū. iiij. dictum
est Multitudinis credentiū erat cor vnū
⁊ anima vna. Et iohā. xvij. Rogo pater vt
isti sunt vnum sicut ego ⁊ tu vnum sumꝰ
⁊ quia incorporatio cibi vere comestio ē.
Cetera autem que ip̄m precedunt p̄para-
tiones sunt ad cōmestionem. sic incorda-
tio cibi spiritualis vere comestio est spiri-
tualis. Quia ergo manifestū ē sine incor-
diatione id est cordiali vnitiōe quā amo
rem vocauimus et est nec vitā grē nec vitā
glorie cuiq; esse aut esse posse. Manifestū
est sine comestione ipsius dei. neutram vi
tam posse esse. Ex quo manifestum est il-
lud eē quod ait veritas Iohā. vj. Qui mā
ducat me et ipse viuet ꝓpter me. Et iteru;
qui manducat hunc panē viuet in eternū
Et iterum panis verus est qui de celo de-
scendit ⁊ dat vitam mundo. Et iterū ego
sum panis vite. Nulli enim dubiu; est ꝙ
absq; cordali vnitione dei que verus ac
sanctus amor est nulli vnq; fuit vel ē vel
erit vita eterna. Panis autem ⁊ nutrimē-
tum vite est vnumqdq; inquantum viui-
ficat vel viuificū calorem aut inducit aut
nutrit inquantum amore sancto calefacit
aut ipsum calore; nutrit. Et ꝓpter hoc in
quantū amorem vel amantes facit in tā-
tum viuificat aut necessario nutrit. Intm̄
ergo est panis vite ⁊ illis solum est panis
vite inquantū ⁊ quos amatores sui efficit
vel in quibꝰ amorem nutrit. Intellige āt
diligenter hoc est firmiter tene. quia hec ē
radix probationis viuifici ⁊ ineffabilis sa
cramenti quam effugere non potest intel
lectus capax veritatis ⁊ cui non contradi
cet interiꝰ cū completa fuerit ⁊ elucidata
atq; depurata. Primū aūt declarabimꝰ
tibi duas causas erroris hereticoꝝ quibꝰ
veritatem sacramenti istius videre ⁊ cre-
dere ꝓhibiti sunt harum p̄ma ē errantiū
circa veritatem cōmestionis vocauerunt

enimpuerili insipiētia cōmestionē ipsam
cibi preparationē dicentes ipsaȝ mastica-
tionem cibi cōmestionē dicentes ⁊ cibum
comedi cū in ore teritur dentibus aut mo
litur aut cum in ventrem traijcitur ignorā
tes quia corpus animalis ē velut domus
sufficientia officinarū ⁊ vasorum ornata
atȝ munita seu p̄parata Et quia os est sic
molendinū aut sicut mortarium cū instru
mentis que necessaria sunt ad terendum
siue pistandū. Sicut ergo quando cibus
adhuc in molendio est vel in mortario nō
dum comeditur sed ad comestionē ppa-
ratur. sic cum in ore est nondum comedi-
tur. Juxta hunc modum ipse stomachus
velut coquina est aut lebes siue olla coq-
naria in eadem domo vbi primū coquit
cibus atqȝ digeritur ⁊ depuratur. De quo
quod impurū est aut incōueniens nutri-
mento corpis in secessum emittitur. Reli-
quum autē ad epar quasi ad nobiliorem
coquinā siue lebetem coquendū ad depu
randumqȝ transmittit. Unde impurum
⁊ incōueniens nutrimentū in secessuȝ vri
nalē emittit vero reliquū ad mēbra trans
funditur. Jnquibus etiā tercia decoctio-
ne digeri depuratur Jnde a membris sin
gulis assumitur in nutrimentuȝ pportio
natur. Hoc est p rata vniuscuiusqȝ et tūc
eis incorporat atȝ eis vere comedit Ma-
nifestum est ergo tibi quā longe a verita-
te aberrauerint heretici circa corpaleȝ co
mestionem ⁊ spūalem. Quod em̄ corpali
comestione comeditur ⁊ nutriendo corpi
incorporat necesse ē ergo vt a ppria sua
forma denudetur per corruptionē yle sue
⁊ vt forma nutriendi corporis vestiatur si
ue per generationē vt quibusdam visum
est siue per extensionē forme ipsius nutri-
ti occupātis materiā ipsius nutrimenti Jn
comestione autem spūali econtrario se hȝ
Quia cibus spūalis quanto magis incor
rupt⁹ magis integer magis qȝ illesus for
misqȝ suis vestitus venit ad cor tāto ei ve
rius ⁊ profundius vnitur. Oportet te eti-
am hoc prenosse q̄ veritas cibus est vir-
tutis nr̄e intellectie et bonitas cibus est
vtutis nostre motiue superioris ac nobilis
⁊ alijs verbis idem dicit verbi gracia. Si
dicatur q̄ veritas cibus est nostri intelle-
ctus et bonitas est cibus nostri affectus
videlicet superioris atqȝ sublimis. Non
enim hoc intendimus d affectu quem cō
municam⁹ cum brutis animalibus. Idē
enim est veritas ad intellectum q̄ lux ex-
terior est ad visum. Jnde est quod solum
verum est scibile ⁊ solum lucidum visibi-
le et quemadmodū cibus corporalis cor
pus firmat robore cuȝ incorporatus ei fu
erit. Sic veritas intellectū certitudine cū
ei vnita fuerit vnitione completa tunc em̄
vere ⁊ proprie ipsa veritas intellecta aut
scita dicitur. Et quemadmoduȝ cibus cor
pus auget et distendit trina dimensione
vȝ longitudine latitudine pfūditate seu
spississitudīe aut altitudīe sic et vitas intel
lectū extēdit in longū ꝯsequentiū in latuȝ
ꝯuertētiū vt ꝯtrarioꝝ seu repugnantiū in
altum seu pfundum essentialium. Q̄r si
hoc referre volueris ad intellectum practi
cum erit euidentius hec eius enim longi-
gitudo verissime ac pprijssime est eius ex
tensio in preterita ⁊ futura quasi duorum
stadiorum scilicet memorie et puidentie
eius. Latitudo circūspectio est eius pfun
ditas seu altitudo sublimium et intimoꝝ
apphensio seu perceptio. Juxta hunc mo
duȝ sicut plenitudo atqȝ pinguedo in cor
pore sic luminositas seu claritas cognitio
num ⁊ habundantia multitudoqȝ cogni
toruȝ in intellectu seu mente. Juxta hunc
modum se habet et in virtute nostra mo-
tiua nobili siue affectu nr̄o superiori. Hu
ius em̄ latitudo amor est longitudo spes
altitudo magnificentia. Alia tamen com
paratione hūilitas altitudo est siue pfun
ditas ipsius. Cum aūt ista diligenter con-
siderauerl inuenies certissie ex diffinitiōe
seu ratione eius q̄ est cibus solam primā
ac luminosissimā veritatem cibum eē no-
stri intellectus. Solamqȝ primā inūdā-
tissimamqȝ bonitatem cibum esse nostri
nobilis ac sublimis affectus. Si enim ci-
bus est per rationē rectissimam diffinitio
nemqȝ rectissimā cui⁹ sumptione natura-
liter sedatur fames delectatur comedens
reficitur ⁊ repletur. Nō dico im pinguat
Pinguedo enim est excessus et superflui-
tas conuenientis ac debite plenitudinis.
Manifestum autē est quia non cessat fa-
mes intellectus nostri nec fames affectus
donec pleno ore ille primā veritatem iste
primam bonitatem comedat nec ante al
terutrum eorum impleri possibile est. Ma
nifestum ergo est non aliud esse pprium
verum ac naturalem cibum eorū. Siem̄
sola prima veritas sedat vniuersaliter fa
men sciendi que intellectum nostro est q̄

dicitur quia omnes homies naturaliter
scire desiderant. Si ipsa sola per seipam
implere sufficit totum ventrem id est totā
capacitatem nostri intellectus. Si ipsa so
la ipsum reficere absqꝫ vllo vastidio defe
ctionis sufficit similiter ⁊ delectare. Dele
ctatione completa cui nihil desit. Deinde
augere et distendere secundum omnem
dimēsionem vsqꝫ ad perfectū congruentē
ac perfecte debite sibi magnitudinis cibū
illum eiusdem ꝓprium atqꝫ verissimū eē
necesse est et primam bonitatē ad affectū
nostrum sublimen simil'r se habere dubi-
tari non potest ab intelligentib⁹. Si eniꝫ
posuerim⁹ intellectū in quo omnes verita
tes preter primā lucidissima descriptione
inscripte sint firmissimaqꝫ coniunctione
vnite dico quia huismodi intellectus va-
cuum se reputabit et inscium Cuius exem
plum est in platone q veritates alias tot
annis comedere non cessans tandem nō
se refectum aut impletum sed magis ina
nem et vacuum sentiens dixit hoc solum
scio quod nescio quasi dicat solam nesciē
tiam meam scio idem autem est nescienti
a et vacuitas in intellectu idem ergo ē ac
si dixisset solam vacuitatem in ventre itel
lectus mei sentio. Amplius intellectū hu-
manum ad cognitionem prime veritatis
et affectum ad fruitionem prime bonita-
tis natos esse manifestum est intelligibi-
lia intelligentibus. cognitio autem et frui
tio comestiones sūt spirituales ad come-
dendum ergo easdem nate sunt necessa-
rie iste due vires. Quare primam verita-
tem suum esse comestibile intellectus hu
mani. Primāqꝫ bonitateꝫ simil'r affectus
humani suum comestibile esse necesse est
suum autem comestibile vniuscuiusqꝫ v-
tutis suus panis ⁊ suus cibus indubitan
ter ē. Prima aūt bonitas ac prima vitas
sunt vnus verus ac solus deus ac domi-
nus omniū sanctorū. Due aūt iste vires
apprehensiua ⁊ motiua nobiles sunt to-
tum id quod ceteris animalibus excelli-
m⁹ q̊ mens hūana et ymago di ī hūana
anima ꝓprie verissimeqꝫ deducitur iam
ergo deduxi te ad hoc via facili et proba
tione euidenti vt cognoscas deum esse et
quia vnumquodqꝫ sic se habet ad esse sic
ad veritatem Quia igitur cetere veritates
ad primam cibum et panem esse anime
humane s'm suum p̄cipuum ac nobile eē
Et sicut vmbre vanissime et picture exilis-
sime apparitionis ad veritatem erit ne-
cessario philozophatio de alijs verita-
tibus et cognitio quantumlibet circa ad
vltimam prime veritatis cognitionem si
cut somnium comestionis ad veritatem
eiusdem quapropter declaratum videtur
quod legitur. Ysaie. xxviiij. Sicut somni-
at esuries et comedit. Cū āt expergefact⁹
fuerit anima eius vacua erit et sicut som-
niat siciens ⁊ bibit ⁊ postq̄ꝫ fuerit experge
factus lassus adhuc sitit ⁊ anima eius ari
da ⁊ vacua est sic erit multitudo omnium
gentium que dimicauerunt contra mon
tem syon somniasse ergo apparet plato-
ni in philosiphando et expergefactum e
dixisse hoc solum scio quod nescio. Nūc
vero restat nobis ostendere panem istuꝫ
q̄tidianum esse sicut legitur in .xj. luce et
supersubstantialem sicut Mathei. vj. Di
co ergo ꝙ sicut necesse est deficere vitam
nature in animalibus ex defectu sustenta
tiōis siue nutrimenti cōuenictis quod nō
est nisi cibus ⁊ potus. Sic necesse est ⁊ vi
tam gratie ⁊ in corpore nobili ac sanctifi
cato de quo hic loquimur et est probatio
ista a causa et a simili et a ꝓportione.
Amplius subtrahe diuinam veritatē ab
humano intellectu et diuinam bonitateꝫ
ab hūano affectu ⁊ videbis vtrumqꝫ mor
tuum quantum ad vitam gracie. Intelle-
ctus enim deum ignorans et affectus De
um non amans inique viuunt dum se et
sua in eius honorem et obsequium non
conuertunt. Cum enim adeo solo ⁊ seipos
et omnia bona sua habeant in eiusdem
honorem et obsequium tenentur illa cō
uertere. Non viuunt ergo ad honorificē-
tiam sed nec proximis ad vtilitatem cum
deum sine quo alia inutilia sunt et sine q̄
non solum inutiliter sed etiam perniciose
habentur proximis non querant quā in-
decenter inseipsis viuant qui nec quo na
ti sunt ire intendunt hoc est ad eternam
felicitatem ad deum ipsum qui et finis ē
omnium laborum et quies omnium de
sideriorum que impleri potest decet aut
expedit. Amplius. cum intellectus hu
man⁹ verus sponsus sit prime veritatis ⁊
ad illam solam debeat esse conuersio ei⁹
ceteris autem vt ancillis siue pedissequis
huius intellectus videlicet ignorans deū
prime veritati vxori sue non adherens cū
ceteris passim necessario fornicator curio
se se illis prostituens et que illi vt ancille

plato

Intellectus deū ignorans et affectus deū nō amans inique viuunt etc nō

Nota hic qua de causa plato dixit se nihil scire nisi scio (inquit) quod nescio

atq; pedisseq̄ famulari debent ad querē
dam et obtinendam et honorandam ac
singulariter amplerandam primā verita
tem fornicaria et adultrina turpitudine
ad amplerus admittit ad thorum. Dum
eas propter semetipsas diligit et delecta
tur Sic de affectu manifestum est se habe
re de bonitatibꝰ a prima bonitate in cre
aturis aspersis. Manifestum ergo est ꝙ
panis iste nō solum quotidie sed iugiter
assidueq; cōmedendus est ⁊ absq; vlla
cessatione in mente habendus atq; tenē
dus. Et propter hoc non solum quotidia
nus sed supersubstantialis dictus est. Ce
teri siquidem cibi subtrahi possūt ad mo
dicum salua vita quam supersustentant
et reperant sed iste nec ad modicum Eius
enim subtractio extinctio vite est. Et ꝓpt
hoc beata vita animaruȝ dicitur sicut ipe
aie vita natural' suoꝝ corpoꝝ Qua ꝓpt sic
sepatio aie a corpe ēt ad momētū mors ē
corporis ita seperatio dei a mente huma
na ad quantumlibet modicum seperatio
inq; qualem diximus extinctio est ipsarū
animarum quantū ad vitam gracie.
Amplius, sicut naturalis coniunctio ani
me ad corpus vel ipsius dei ad animam
vita est naturalis siue causa viuendi na
turaliter Sic gratuita coniunctio eiusdē
scilicet dei ad ea quibus sic coiūgibilis ē
vita est gracie seu causa viuendi ſm gra
ciam Quapropter sicut contraria sepera
tio mors est aut causa mortis que oppo
sita est naturali vite sic contraria separa
tio gratuite cōiunctōnis aut mors est aut
causa mortis que contraria est vite gratu
ite. Nec mireris si diximus deum vitam
esse etiam naturalē anime humane cum
sit ei causa manifestissima viuendi natu
raliter et ipa scriptura danielis xij. Vocet
eum scōm vnam litteram vitam seculi et
vitam seculorum vbi ergo nos habemus
xij. Danielis. iurauit ꝑ viuentem in eternū
Hebreus habet. iurauit per vitam seculi
ꝓpter hoc sol etiam intelligentie in. v. sa
piētie et sol iusticie in. iij. Malachie nomi
a tur. Quemadmodū enim subtracto so
le tota radiositas eius simul subtrahitur
Sic ⁊ deo sublato de mente humana eo
modo quo diximꝰ tota radiositas dono
rum et graciaꝝ sine qbꝰ deo nō placetur
subtrahitur. Et debes scire ꝙ non intelli
gimus panem vite a mente humana re
cedere vel eidem subtrahi si forte aliqua
hora nō cogitetur aut motus sancti amo
ris in ipsum non dirigatur. Sicut nec ani
mam a corpore si quandoq; ab operatio
ne visus aut alteriꝰ sensus cessat. Et quia
iā declaratū est dm eē panē anime huma
ne secundum suum totum nobile atȝ pre
cipuum ipsamq; animam natam esse cō
medere panem hunc et creataȝ esse ad co
medendum illum. Manifestum autem ē
creatorē nihil frustra vel ociose fecisse nec
in posterum facturum esse frustra autem
dedisset anime humāe vires ad comedē
dum hunc suauissimum ac preciosissimū
panem nisi eum ei esibilem seu manduca
bibilem exhiberet. Necesse ergo est vt se
ei manducabilem exhibeat. Amplius
si materfamilias filiis pro captu eorum
seu congruentia cibum ministrat natu
rali pietate que etiam quodāmodo iusti
cia est. Ita vt aliis cibum in specie lactis
aliis in specie panis aut sorbiculaꝝ. Quā
to magis fontalis ac inestimabil' pietatis.
ds ⁊ sup oēm comparatiouē plus diligēs
filios gracie sue ⁊ adoptionis quam pos
sit mater quecūq; diligere filios vteri sui
ministrabit eisdem panem vite pro captu
⁊ congruētia singulorum habet enim ad
ultos ac perfecte etatis atq; virtutis filios
scilicȝ angelos sanctos ⁊ animas sanctas
que miseratione eius ad eorum consorci
um iam assumpte sunt hii capaces sunt ⁊
potentes comedere panem vite tam vir
tute quam amplitudīe oris ⁊ ventris spi
ritualium in ipsa forme sue soliditate in
qua ipe in ipsa eterne refectionis ac sacie
tatis mensa celestibus conuiuiis. pleno
ore comedendus apponitur. Hec ē men
sa quam eterna sapiētia ꝓposuisse ⁊ pas
se legitur ꝓuer. ix. De hac mensa ipsa ve
ritas dicit Luce. xxij Ego autem dispono
vobis sic disposuit mihi pr̄ scilicet vt eda
tis ⁊ bibatis super mensam meam in re
gno meo Habet deus pater ⁊ filios par
uulos quibus impossibile est panem vi
te ī sue forme soliditate comedere Qua ꝓ
pter in alia forma necesse est deum mise
ricordissimum patrem atq; virtutum eo
rū in alia forma in qua eis esibilis sit ap
ponere. Nulla autem forma est ad hoc
illi pani conueniens que non ostendat il
lum esse panē. Omnis enim alia forma
absconderet et comedere volentes ab eo
auerteret. Si enim non appareret panis
in mensa hoc est cibus, generaliter id qđ

in ea appositum esset quis ad illā causā comestionis accederet. Preterea ipse ap positor ne se velle conuiuas reficere nec eos cibum appositum comedere sed poci us cibum illum ab eis velle abscondere se ostenderet. Quia ergo benignissimaꝫ dei voluntatem quam habet de reficien- dis conuiuijs suis ac de nutriendis filijs adhuc paruulis innotescere modis om- nibus necessarium ac salutare ē filijs. Di uine autem magnificentie decens et ho- norificū fuit panē hūc filijs apponi filijs inq̃ adhuc p̄uulis sub forma q̄ panis eē ōndit̄ euidēter necesse fuit oīm āt formaꝝ ad hoc conuenientissimā formam panis corporalis visibilem esse. Manifestum est propter vehementem similitudinē panis ad panem id est refectionis ad refectiōꝫ propter qđ etiam in nomine ꝯmunicāt vt vterqꝫ panis et vtraqꝫ refectio nominetur Jam autem diximus qꝛ ad intelligibilia spiritualia cognoscenda non est via com munitati hominum nisi per similitudines et quia inter similitudines ꝯuenientiores ⁊ efficatiores sunt ad hec q̄ maiores sunt ac vehementiores quales sunt que comu nionem nominum inter visibilia et spiri- tualia fecerunt sicut lux oleū et vnctio. hāc autem communionem vides inter panē corporalem et spiritualem. similiter inter refectionē corp̄alē ⁊ sp̄ualē. Jam ergo de claratum est tibi quia panem vite appoīt sūmus paterfamilias filijs suis adhuc per uulis sub forma panis materialis atqꝫ vi sibilis. Et quare sub alia forma nullaten⁹ aut decet aut expedit illum apponi. Quē- admodum autem idem nutrimentum si- ue cibus de ipsa specie panis et de specie lactis ab adultis ⁊ paruulis sumitur Jdē dico scđm speciem sic idem verus ac viui- ficus panis sub ipsa forma sue veritatis tā q̄ ab adultis et perfectione virili p̄ditis in eterne refectionis mensa et a paruulis hoc est nobis in mensa altaris sumitur p̄ uulos nos dicimus pro statu vite isti⁹ co- paration ꝑfectōis de q̄ dꝛ ad Ephese. iiij. donec occurramus in virum perfectum ⁊ inmensuram etatis plenitudīs christi Jā enim sumus paruuli paruuli inq̃ tam p̄ uitate intellectus q̄ paruitate affect⁹. Cu ius paruulitatis exemplum euidens ē in paruulo litterali cuius intellectus adeo paruus est et angustus vt maius bonum pomo vno aut nuce aut pugillo lacti aut aliquo alio huius capere cognitionem non valeat. Similiter ⁊ affectus eiusdeꝫ adeo paruus est et angustus vt nihil ma ius hijs que nominauim⁹ amore seu cō- cupiscentia capiat. Sic se habet intellect⁹ noster in ista paruulitate de qua ad illaꝫ quam diximus perfectionē diuine gracie beneficio ꝑuehendi sumus vt panem vi te pro immensitate sua cognitione capere non possimus. Sic ⁊ affectus noster hic a deo modicus ē et angustus vt cū dilectio ne plene non capiat Et vt ita dicam⁹ ipa brachia charitatis huic breuia sunt vt im mensitatem eius complecti non sufficiāt Et forte sicut paruulos occideret cibus so lidissimus atqꝫ fortissimus in vltio solidi tatis et fortitudinis sic mentem humanā ex vtraqꝫ parte extingueret quantū ad vi vitam nature panis vite. Sic nec duꝫ glo rificate menti pro immensitate qua glorifi catis apponi'tur se infunderet. Quemad modum enim cibus incompabiliter ma ior faucib⁹ et ventre disrumperet. Et hoc ē quod legitur exodi. xxxiij. Non poteris videre faciem meā Non enim videbit me homo. et viuet cuius exemplū est in visu corporali cui cum lux super capacitatē ei⁹ vehementior se infundit illum extinguit atqꝫ mortificat. Similiter calor vehemēs tactum ⁊ sonus vehemens auditū et ita de alijs. Manifestum enim est intellectuꝫ non glorificatum inaccessibilis vere luci fulgorem ferre non posse similiter et affe- ctum torrentem voluptatis sustinere non posse. Qꝛ autem vltra vires aut capacita tem aut imponitur aut infundit̄ vires co git deficere et hoc est mors. Hoc est qđ le gitur Job. xxvj. Cum vix paruam stillam sermonis eius audierimus tonitruuꝫ ma gnitudinis eius quis poterit sustinere vł intueri. Sicut autem videmus quia in vi sionib⁹ et raptibus ꝓphetanciū et contē plancium vita corporalis deficit lucem vi sionis aut gaudium aut nitorem ferre nō sustinēs. Qualiter sustinere posset mens humana non glorificata tantum fulgorē et tantum gaudium. Omnis enim visio prophetica quantecunqꝫ claritatis esse vi deatur ad fulgorem in quo angeli sancti et anime glorificate sunt nec comparatio nem habet tenebrosissime noctis ad sere- nissimum hunc diem Ista tamen non dif finientes sed magis disputātes dixerim⁹ de morte scilicet anime non glorificate ex

nimietate et vehementia fulgoris diuine
lucis. Amplius. sub ea forma qua ma
gis esibilis ē panis vite paruulis illis eis
apponendū esse ymo apponi a sapientis
simo amātissimoqꝫ patre deo nulli debet
esse dubium. Magis autem eum esse esi-
bilem in ea forma seu sub ea forma qua
facilius in os intellectus et ventrem af-
fectus intrat manifestum est in os autem
intellectus humani pstatu huius vie nō
intrat nisi per formam similitudinis aut
figure. innudate em̄ forme sue put ē apō
semetipm̄ in os intellectus humani ma-
xime adhuc paruuli illuꝫ intrare totaliter
inpossibile ē. Quia ergo sub ea forma in
os intellect⁹ humani intrare maxime fa-
cilis seu esibilis est panis vite que maxīe
similitudinis expssissimeqꝫ est ad formaꝫ
eius ppriam secundum quā apud semet
ipsum est panis vite maxime esibilem illū
eē sub forma panis materialꝫ atqꝫ visibil
quantū ad os intellectus manifestum est
ꝛ qm̄ apphensiones affeccōs generāt sui
grad⁹ ꝛ sue ꝯpatiōis sueqꝫ pportiōis sub
ea forma scilicet panis materialis atqꝫ vi
sibilis faucib⁹ seu palato affectūs affectus
inqꝫ adhuc paruuli necessario est ideꝫ pa
nis appetibilior atqꝫ sapidior vētrisqꝫ ei-
usdem magisqꝫ refertiuus atqꝫ repletiu⁹
sapiditate inqꝫ seu sapore spirituali ꝛ hoc
per interpositam nubem figure et rn̄den-
tem masticationi seu apprehensioni intel
lectus que in ista paruulitate non peruenit
ad nudum proprie forme viuifici panis sꝫ
per interpositam figurā vt vbicūqꝫ quoci
enscunqꝫ ꝛ vt potest de illo cogitare ꝛ esti
mare conatur. Certū autē est nobis mul-
tos fideles verum ac viuificum paneꝫ in
illo sacramēto in forma humana Uidisse
et saporeꝫ inestimabilis suauitatis ex eo-
dem sensisse. Nos autem vt ab initio di-
ximus. Non priuilegia paucorū hic pse-
qui intendim⁹ sed magis legem cōmunē
fidei ꝛ catholice doctrine stabilire. Si qs
autem dixerit ꝙ quemadmodū in sacra-
mento baptismi non est necesse vt sub aq̄
visibili sit aqua viuifica inuisibilis que est
spiritussanctus et ꝙ non ibi sit veritas a-
que visibilis post sanctificationē ipsius sꝫ
sola forma. Similiter neqꝫ sub forma sa
lis sapientiam eternam esse et sub specie
ipsi⁹ salis transsubstāciationē fieri nulla
tenus vel necessarium est vel etiam verū
Et adhuc modum sub forma olei oleuꝫ
leticie esse quod est spiritus scilicet substā
cieqꝫ olei transsubstanciationē fieri nul-
latenus vel necessarium est vel etiam ve-
rum. Sed sicut deus prestat per aquam
rite baptizatis et mundiciam et graci-
am regenerationis per puram inquam ꝛ
veram aquam materialem licet non ex
virtute eiusdem aque. Sic et in sacramē-
to altaris per purum ꝛ materialem panē
atqꝫ visibilem nulla ipius trassubstaciati
one facta prestat vite spiritualis sustenta
tionem et robur rite sumentib⁹. Respon-
demus in hunc errorem iam non nullos
lapsos fuisse forte ista ratione quam dixi-
mus et alia quia non intellexerunt neqꝫ
aduerterūt quia in sacramēto altaris ipe
panis vite per se ꝛ propter se principaliter
petitur quare ipse secundū se ꝛ per se ap-
petitur et non tamen queritur gracia vel
munus ab ipso quam ipemet. Ei⁹ enim
vnio spiritualis ad nos id eū ipm̄ nobis
vniri vnione spirituali sacramento istius
queritur. In baptismo aūt spiritus scilicet
non vt ipe neque ppter ipsum sed magis
munus ab ipo. licet propter ipsum id est
ad gloriam ipsius id est propter benepla
citum eius Cui⁹ exemplū est in aqua que
queritur ad lauacrū ꝛ que queritur ad po
tum. Similiter in sale ꝛ oleo cum querū
tur ad cibuꝫ id est cum queruntur ad me-
dicinam. Siciēs enim ipsam aque substā
tiam querit vt ipsaꝫ intra se recipiat ꝛ sibi
incorpret et nutriat volens autem lauari
non aquam ipam sed magis quod ex ipa
ē mūdiciā q̄rit. Et lꝫ verꝫ sit ꝙ baptismale
sanctificatione prestetur fidelibus vt vni-
tate siue vnione gracie cum ipso deo vnū
efficiantur. Et tota eciam trinitas beata ꝛ
benedicta se infundat vel vniat dicta vni
one cum illo sacramento proprie ꝛ per se
mūdatio ꝛ renouatio ac regeneratio ꝛ in
eo ꝙ tales queruntur ꝛ nullomodo re-
fectio vel sacietas. In eo ꝙ refectio vl' sa-
cietas. Non enim interrogat baptizād⁹
vtrum velit sacramento refici vel saciari
ymo magis vtruꝫ velit baptizari. In hoc
ergo sacramento altaris ipse vite panis
a fidelib⁹ q̄si eos vt ipse met seipo reficiat
ꝛ repleat eisqꝫ ipse in visceribus cordium
ipsorum inhereat et vnione insepabilis
amoris eisdem ipe vniatur. ꝛ ipi illi. Ap-
paret autem ex hoc substantiā panis ma
terialis atqꝫ inuisibilis in illo sacramen-
to post aduentū celestis ac viuifici panis

nullatenus remanere. Nulli em̄ vsui seu fructui necessaria est ibi nisi propter sustẽtationem accidentiũ ipsius. Quare accidentia simul accepta putamus formā panis visibilem. Non indiget autem omnipotens virtus viuifici panis. illo fulcimẽto. cum ipse sit portans omnia verbo virtutis sue. Sicut legitur in. j. Ad hebreos

¶ Amplius. cōuenientius est vt ip̄e portet ⁊ sustentet virtute ꝓpria formā sibi seruiẽtem. ⁊ presentiā ipsius quatenus valet ostendentem quā alia substantia maxime cum ex tunc aliam substantiam non indicent neqꝫ ostendant. Pie autem intelligatur veraciter diximus portet vel sustẽtet nō ex modo quo substantia panis materialis ea parabat prius. ea enim portabat vt sua scilicet candorez vt quo erat candida saporem vt quo erat sapida ⁊ rotunditatẽ vt quo erat rotũda. Panis aũt vite nō vt in se habens ea. sed ad indiciũ p̄sentie sue ⁊ sacramenti mysteriũ saluat ea ⁊ cōseruat in eẽ suo. ¶ Amplius. dignum et iustum est vt adueniente vero ac viuifico pane cedat ei materialis ac visibil' panis substantia ⁊ recedat ab accidentibus ⁊ forma sua visibili. relinquens eā ministerio tanti sacramenti cui ip̄a forma necessaria est. Substantia autẽ superuacua omino ibi esset ⁊ omnino inutilis. Siue enim sumeretur ⁊ comederet illa substantia siue non omnino inutiliter ibi eẽt. Inutiliter enim comederet cum nec opus hoc ibi fit nec huiusmodi comestio ibi queratur. In tanto em̄ sacramẽto in tāto dei opere aliquid esse superuacuũ vel inutiliter impossibile est. Quod autem ibi sit ⁊ non comedatur faciente eo qui sumit ad comestionem ꝑtinent videlicet masticante. saporante. et transglutiente. secundum naturā impossibile est. Nec est contra naturam nullomō imo secundũ naturam est eiqꝫ conueniẽtissimũ nec iniuria eius est. Imo iusticia ⁊ ius creatoris vt ei aduenienti honorem deferat. Relinquens ei penitus locum suum. ⁊ alia sua que ab eo habebat fulcio ipsius. Et hec est quod pia ac veridica fides in isto sacramento ⁊ tenet ⁊ predicat videlicet ꝙ panis materialis atqꝫ visibilis aduenienti pani viuifico velut creatori honorẽ deferens locum suũ ei relinquit ⁊ formam visibilẽ sacramentali seruicio et mysterio ip̄ius ⁊ hec est intentio verbi trāsubstanciationis. transitus scilicet substācie panis materialis atqꝫ visibilis ad aduẽtum viuifici panis saluata forma id ē varietate accidentiũ ad mynisteriũ sacramẽti. Non enim potest dici generatio viuifici panis ibi fieri cum prius esset illesus ⁊ integer. Neqꝫ corruptio panis materialis cum eius forma substancialis ibi nō maneat ymo esse desinat. Et materia ip̄ius formaz panis vite non inducit neqꝫ materie ipsius panis vite addatur nullatenus vel accrescat. Si em̄ alterutrum horum eẽt. non effugeremus nullatenus quin generatio eius fieret que est acquisitio forme substācialis in priori materia aut crementũ eiusdem. quod nō est nisi acquisitio materie in priori forma. Cum autem in verbis sanctorum legitur ꝙ iste panis fit corpus xp̄i vel conuertitur in ipsum. ad intellectum ⁊ intentionẽ quam diximus transubstanciationis referenduz est. Transubstanciatio vero vere cōtraria est corruptioni secũdũ quod de ea intendit philozophus naturalis In corruptione enim omnia penitus destruuntur. Preter primum ꝙ est materia. In trāsubstāciatione aũt nihil omnino remanet de pane preter nouissimum vel vltimum ꝙ est accidentiũ sensibiliuz varietas siue sensibilis forma. De hijs aũt perscrutari diligentius atqꝫ diffusius ꝓlixitatem nobis induceret ⁊ preter ꝓpositum esset. Sufficit em̄ ad pietatem fidei quā hic intendimus stabilire credere ⁊ tenere ꝙ sub forma panis materialis atqꝫ visibilis in altari post benedictionẽ sacerdotalem rite factam. apponitur panis vite. ⁊ sub forma vini visibilis potus vite. Et intelligimus non solum ipsum xp̄m solũ secundũ formam diuinitatis panẽ esse vite. sed ⁊ etiam potum vite. Sed etiā corpus eius quod pro nobis in cruce pependit ⁊ sanguinem. ⁊ hoc declarabimus in sequentibus ipso illuminãte ⁊ adiuuante. Uerum reuertimur primũ ad id in quo eramus ⁊ dicemus quia mensa altaris mensa animarũ est non corporum. Et ꝙ si pater misericordiarum ꝓuidit mẽsam alendis ⁊ reficiendis corporibus humanis que omino nec vtilia sunt nec curāda nisi ꝓpter animas multofortius ꝓuidit animabus nostris mensam congruentẽ eiusdẽ refectionis et alimenti eisdem. Quia ergo manifestũ est corporalem cibũ refectioni aīarum omino non esse vtilem quẽadmodũ et cibum sp̄ualem palam est omnino in

nota voc[abu]l[u]m huius ubi transsubstanciacio

vtilem esse corporibꝰ. Manifestum est in
mensa altaris postq̄ mensa animarū ef-
fecta ē nihil hr̄e corporalis cibi vel potus
Alioquin non solū superuacue illud ha-
beret sed etiā ad illusionē ⁊ ridiculū. Quē
admodum em̄ si corporibus reficiēdis ap
poneretur cibꝰ spiritualis illuderetur eis
Sic ⁊ in mensa animaꝝ cibus corporalis
ad illusionem animaꝝ tm̄ esset ⁊ ridiculū
Manifestū est ergo post benedictionem
sacerdotalē rite factā in altarꝫ mensa nec
panem esse corporis hoc ē materialē nec
vinū. Ex tūc em̄ mensa est animaꝝ. Totū
autem ꝙ ante in ea est vel fit preparatio
est sic preparatoriū ad spiritualē refectiōꝫ
⁊ mensam animaꝝ. Placuit aūt clemētis-
simo miseratori omniū deo ꝯclarare istō
congruenti ⁊ decenti miraculo. Cum em̄
quidam formis illis panis ⁊ vini subesse
crederet veras panis materialꝫ ⁊ vini sub
stancias. aliis cibis vti nolebat et ꝓpter
hoc iu multa quantitate cōficiebat. iuxta
qnod ad sustentationē corporis sibi suffi-
cere estimabat. Hinc est ꝙ infra paucos
dies deficiēs absq̄ alterius morbi occasio
ne. ipso expimento defectꝰ discere potuit
non sub esse formis illis ꝙ corpus eiꝰ nu
trire vl̄ sustētare valeret cū substanciā im
possibile sit nutriri accidentibꝰ possunt q
dem accidentia ⁊ sitim extinguere ⁊ famē
sedare. Cum enim sitis calore vigeat ⁊ sic
citate frigiditas ⁊ hūiditas ratione cōtra
rietatis illas indubitanter extinguere pn̄t
virtute sua naturali siue eēnciali. Similr̄
⁊ cū fames vacuitate vigeat vt ita naturalꝫ
fames nihil aliud esse videatur quā sensꝰ
vacuitatis vel euacuatio stomachi vel in
ipso stomacho Quantitatis autē corpa
lis per se et substancialiter essencialiter re
pletiua sit loci siue vacui. Manifestum est
ꝙ ipsa quantitas ratione contrarietatis
naturalis quam habet ad vacuū sicut po
test tollere vacuitatē sic ⁊ sensum ipsius.
Quare et famem. cum fames sit sensꝰ ipi
us. Qꝛ autem substancia nutriri non pos
sit accidentibus inde manifestū est. quia
si possꝫ eis nutriri posset ⁊ augeri. cū ⁊ au
gmentū sit ex sup habundātia nutrimen
ti. preterea subtracta occasione accidenti-
um posset diminui substantia. si hoc essꝫ
⁊ ita vel de subtractione lucis minueret
aer de nocte. ⁊ eadem ratione additione
einsdem cresceret de die. Accideret etiam
ex hoc accidētia posse comedi ⁊ bibi. nō

negamꝰ autem odore quodā posse nutri
ri corpus sed odor iste est vaporosa sub-
stantia non accidens. Odore autem qui
accidens sit impossibile est.

Post hec temptabimꝰ etiam astru
ere quia panis vite in forma hūa
nitatis ex necessitate est in mensa
altaris postq̄ effecta est vt diximꝰ per sa-
cerdotalē benedictionē mensa animaꝝ
⁊ declarabimꝰ etiam cū hoc ꝙ caro siue
corpus ipsius cibus ē animaꝝ. Et sanguis
eius similiter potus animaꝝ et faciemus
sciri qualiter hoc est. Quia ergo iam de-
clarauimꝰ supra ī tractatu quē vocauimꝰ
cur deus homo ipsum deū ac dei filium
tria pro nobis sp̄ialiter officia suscepisse
videlicꝫ sacerdotale eo ꝙ minor sacramē
tando generi humano et cure totius ec-
clesie generis hūani sufficere nō poterat
Deinde aduocati eo ꝙ per minorē aduo
catum totius generis humani causa agi
non poterat. Tercio medici eo ꝙ per mi-
norē totius generis humani lesiones vul
nera ⁊ morbos curari non erat possibile
Quia in officio misse tria ista agunt ymo
ipsum officium q̊dam modo ista tria ē of
ficia. necesse est in officio misse tria hec il-
lum agere. Jmo in ipsa missa tria hec illū
officia exequi vel implere. Officiū em̄ mis
se sacramētationē ⁊ sanctificationē totiꝰ
populi dei esse nullū dubiū ē. Quia ergo
fidelissimū sacerdotem ad sacramētandū
populū siue q̄uis de populo siue ad san-
ctificandum rite vocatum si comode pos
sit aduenire necesse est et etiā non vocatū
ꝑ nuntiū sacerdotē rite in missa ⁊ altare
que misse sunt agentē vocat istesumꝰ sa
cerdos ꝑ insinuationē ad minꝰ ⁊ ncc̄itatē
executiōis licꝫ vocatio adeo fidelis sacer
dotalis ⁊ ncc̄itatē executiōis officij sui ple
nissime videntꝫ. ncc̄ia non sit ad missaꝫ er
go vt sanctificatiōis ⁊ sacramētatiōis im
pleat in ea officiū ip̄m venire ncc̄e est. Ve
nire aūt in eo ꝙ sacerdos Non aūt est sa
cerdos nisi in eo ꝙ hō ⁊ in hūana forma
Necesse ē ergo ip̄ꝫ interesse misse in eo ꝙ
hō ē ⁊ in forma hūana. Amp̄. qꝛ sacer
dotale officiū qꝺ est sanctificatiōis nō ex
pletur nisi per hostiā qua grā sanctifica-
tionis pp̄lo impetret. Nulla aūt hostia
ip̄etrare potuit nisi ea quā ip̄e in ara cru-
cis obtulit. ⁊ hoc ē ipsemet ſm ꝙ homo
sicut dicit Apl̄s in. ix. ad hebre. Qꝛ semel
in cōsumatiōe sc̄loꝝ ad destructiōꝫ pcc̄ī ꝑ

hostiam suam apperuit. Silr in .x. ad he-
breos. Sanctificati sum⁹ p oblationē cor
poris xpi iesu semel. Et alia de eodē expſ-
se leguntᷓ ibidē. Necesse ē ergo hūc adue
nire ex officio sacerdotali suscepto ad san
ctificādū seu sacramentādū pplm per ho
stiam suaz Juxta hūc modū q: fidelis ad
uocatus nccē habet intereē cause quā co-
ram agēdā suscepit si possit q̄tiens causa
agitur ipa vl' p̄ntiam eius desiderat Cau
sa aūt toti⁹ ecclesie in missa agitur scz co-
ram deo patre tanquā p ꝓcuratorē sacer
dotē. Necesse ergo hz ibi intereē causam
agere hui⁹ aduocatus. Non aūt ē aduo-
catus neqz causaz agit nisi i in quantū hō
est. Necesse ergo hz ibi eē ꝛ assistere ꝓcu-
ratori sacerdoti maxime q: causa ista nō
agitur nisi p interpellationez ꝛ nō nisi ex
ore ei⁹ digna est suscipi ꝛ p mun⁹ qd ipe
met est qd ꝛ nisi ipe met obtulit deo patri
acceptū esse non potest mun⁹ autē istud
ipse met est. Tercio q: oportet fidelē me-
dicum egrum quē curandū suscepit visita
re quociens infirmitas requirit. Et hoc ē
vngētis ꝛ medicinis que curatiōi eiusdez
necessaria sunt si possibile est medico pos
sibile ē autem hmōi medico quicqd vult
ꝛ quicqd possibile est quia ergo tota ec-
clesia sua imo vnusquisqz de ecclesia sua
eger ē hoc est medicatiōe indiget siue ad
curationē siue ad conseruationez siue ad
p̄seruationē siue ad ꝯuersationē quez ad
curādū mirabili miseratione suscepit ne-
cesse habet ad curandū ipm quotiēs op⁹
est venire. opus aūt est quotiens de me-
dicatione eius agitur ꝛ sanatiōi eius intē
dit. Q: ergo ad hoc missa agitᷓ ꝛ quicqd
in ea fit vt hmōi ergo medicatiōis impē-
datᷓ officiū ꝛ sanitatꝭ bn̄ficiū. Necesse hz
misse officio intereē ꝛ hoc in eo ꝙ medic⁹
hoc ē forma hūana ꝛ cum alabastro oim
vngētoꝝ spūaliuz ꝙ in cruce factū ē. hoc
est hūanitas ipius. Et sic legitᷓ xiiij. marci
vel cū ipsa carne q̄ est cathaplasma ꝯtra
omnes dolores ꝛ lesiones spirituales sic
antidotū solidissimū atz firmissimū ꝯtra
oēs humores noxios vicioꝝ ꝛ cū sangui-
ne suo q est velut syrop⁹ mulcebris atqz
dulcissim⁹ atz tanq̄z medicina liqda va-
lens contra oēs animaꝝ lāguores ꝛ vul-
nera. Quoꝝ duorum virtutes in ipa dn̄i
ca passione potissimū claruerūt Sicut eti
am iā in p̄nomiato tractatu ꝺclarauim⁹
Amplius. postulatus paterfamilias
ꝛ naturalibus siue carnalibus panez na
turalē nccariū et a filijs ex ipa naturali pi
etate atqz iusticia illum denegare non p̄t
Quanto ergo fortius pater spirituū deus
in quem omnium oculi sperant panē spi-
ritualem filijs spiritualib⁹ porriget ꝛ hoc
ꝓ congruentia paruulitatis siue virilita-
tis ac perfectionis eorum. In forma eniz
humana panis est paruuloꝝ xp̄s domi-
nus in forma enim diuina nō est esibilis
vt supra ostendimus. Attende autem ꝙ
quatuor ista que nominauim⁹ et nume-
rauimus officia xpi hominis sunt id ē fm
ꝙ homo et omnes post ꝯmuniones mis
sarum ad ista quatuor referuntur. Quali
bet enim post cōmunionē aliquod istoꝝ
petitᷓ sanctificare enim vt sacerdos ꝛ ho-
stia ꝛ interpellare vt aduocatus ꝛ iusticia
ꝛ mederi vt medicus ꝛ medicina. ꝛ pasce-
re vt dapifer ꝛ esca non nisi mediatoris ē
inquātū mediator Et ꝓpter hoc tota mis
sa p̄ncipaliter est xpi officiū licet sacerdos
ꝛ alij nōnulli adhibeāt ministeriū. Qua
ꝓpter euidens ē missaꝝ solennijs ipm ne
cessario intereē ꝛ q̄tuor ista officia in eis-
dem adimplere. Attēde etiā quia mis
se celebratio diligēter intuētib⁹ non ē ni-
si ppl'i sanctificatio per inuocatiōz diuini
nois ꝛ sacrificiū ꝛ actio seu vētilatio cau-
se eiusdē ppl'i coram deo per p̄ces ꝛ mūe
ra ꝛ meditatio eiusdē ppl'i siue pociona-
tio spūalis tāq̄z p anthyrotū et syropuz et
refectio siue cibatio eiusdē spūalis tanq̄z
per panē ꝛ vinū et ista q̄tuor euidenter in
p⁹ ꝯmūionē petitiōib⁹ ꝯtinetᷓ. Amp.
quia natura inditū est cordib⁹ hūanis et
cōsuetudine vsqz firmatū vt cōmunio ci-
boꝝ corpaliū ꝯmunionē dilectiōis in eis
piat et nutriat maxie aūt erudibiles siue
docibiles sum⁹ eis vijs p q̄s facili⁹ et ma
gꝭ docibiles sum⁹. Ille aūt sunt vt dixim⁹
q̄s ipa ꝯsuetudie et vsu iā notas hūimus
Quare ꝯmūionē sacrā cibi spūalis et sā-
cte dilcōnis hr̄e docēdi eram⁹ et si ꝯmu-
nio cibi corpalis eo vsqz ad ꝯmunionē di
lectiōis sibi ꝯgruentꝭ adeo valet et ꝓficit
Quāto fortius ꝯmūicatio sacre refectōis
ad optinēdā vel nutriēdā sancte et sincere
dilcōnis ꝯmūiōi valebit et si ꝓptᷓ illā mē
sa corpalis refectiōis paranda est. q̄nto-
fortius propter hanc viuifice dilectionis
cōmunionem mensa spūalis refectionis
a sapientissimo amantissimoqz patrefa-
milias in domo sua filijs suis ac famulis

parabit. Amplius. quia amor iste panis vite vera ac spūalis comestio ipsius est necessario esse amabilem erit esse comestibilē ⁊ esse magis amabilem ⁊ per ꝙ magis amabilis et magis comestibilis. Quia ergo per hoc ꝙ homo pro nobis ē passus magis amabilis non dico ꝓpter hoc in via ista necessario per hoc ⁊ magꝭ comestibilis nobis vt nunc. Quare ꝑ hoc ⁊ vt quantum talis nobis apponendus hic necessario. In forma ergo humana quā pro nobis suscepit ⁊ in qua ꝓ nobis pati dignatus est necessario est in mensa spūalis refectionis apponendꝰ. Amplius. quod maxime suadet ⁊ ingerit amorem signum est ipsiꝰ amoris quo amare se ostendit qui amari querit Omniū aūt signorum amoris certissimū est mors pro amato suscepta. Omnis em̄ certitudo in omni corde humano quasi vna p̄ma ex primis imp̄ssionibus. Hinc est vnusqsqꝫ dicit ad ꝓbationē amoris quo amari se credit ab alio a deo me diligit ille ꝙ pro me si opus esset moreret Manifestuꝫ est ergo quia ꝙ maxime cordibus nr̄is vnit vnitione amoris. Panem vite. mors est quam pro nobis pertulit. quare inquantum ꝓ nobis mortuus. In tantū maxīe amabilꝭ in cordibꝰ nr̄is maxīe vnibilis q̄re spiritualiter maxime māducabilis ⁊ ꝓpter maxime in forma illa apponendus.

Amplius quia tota vita gracie similitudo quedam est licet permodica longissimeqꝫ distans ab illa vita glorie necesse est vt quicqd est istius vite scilicet glorie et vmbram ⁊ similitudineꝫ sibi rn̄dentē habeant in vita gratie. Quare refectio glorie habet similitudinē ⁊ vmbram sibi respondentem in vita gracie vt quēadmodum dies pleni luminis glorie habet hic velut diluculū ⁊ tāqꝫ diestentiū tenebraꝝ crepusculum scilicet fidei ⁊ scientie vel alterius. quales conueniūt vite ⁊ sic plena refectio glorie habet pregustationē ꝑtennuem huius vite. Simlr̄ mensa mensam ⁊ appositio appōneꝫ. Mensaꝫ ergo ⁊ appositionē panis vite ⁊ p̄gustationē eiꝰ de compatione future sacietatꝭ ꝑtenuissimā in via ista in domo dei eē necesse ē. Et qꝛ iam diximus quia in gloria forme sue nō ē hic esibilis panis vite nec p̄gustaciōi vl lomō ꝯgruit forma illa necesse est vt sub alia forma presentes conuiuas inuitet ⁊ attrahat ⁊ ip̄m panem vite pro captu parvitatis eorum ostendat apponi necesse ē.

Amp̄. quia non minor est virtus quā q̄rere parta tueri. Sed ꝓ vno lapsu ade semel offerendus fuit filius dei in ara crucis vt alibi ostendimꝰ. ergo ⁊ pro q̊tidianis quotidie et pro assiduis assidue ꝓut eis congruit ⁊ pro conseruatione acquisitorum q̄ꝫdiu in periculis sunt necessario offerendus ꝓpter quod auteꝫ primū per mortem offerendus fuit vt redimeret oēs ex eo regeneratos quēadmodum adam ꝑdiderat omnes vno peccato omnes ex se generatos nos iā alibi declarauiꝰ Hic autem dicimꝰ quia redemptoꝝ conseruatio ⁊ quotidiana peccata venialia iuge ⁊ quotidianū requirunt sacrificium et assiduum sacerdotis officium omnium aūt sacrificiorū que per sacerdotē offerri p̄nt ipse sacerdos xp̄us acceptabilissimū est. placabilissimuꝫ quippe tota fornace charitatis succensus. hoc est ardens ⁊ flammās tota emientissimaꝝ ꝟtutū suauitate odoris ymo flagrātissimꝰ ac pro ip̄a sanctitatꝭ excellētia deo p̄ri gratiosissimꝰ Huiꝰ ergo sacrificiū iuge ⁊ q̊tidianū esse q̊tidiana pctā reqrūt. Qꝛ nisi ī eccīa sua q̊tidie ⁊ ab eadem offeretur non impleret ipse in in ea officiū sacerdotis. nec ipsa eiꝰ eccīa ꝟe religionis deo impēderet cultū.

Amplius cū sacerdotis sit preces ⁊ vota ppl'i offerre que nunquā ea puritate qua decꝫ offeruntur nūquāqꝫ acceptabilr̄ nisi sacerdos se ipsum primum offerat. In missa āt preces ⁊ vota tocius populi ecclesie dei q̄ tot ⁊ tanta sunt offeruntur. Presentem ergo oportet esse sacerdotē qui hec offerat deo patri.

Amplius. ouium ⁊ boum ⁊ ceterorum animaliū quorundaꝫ grate erant deo aliquando oblatiōes propter deuotionē ⁊ obedientiaꝫ offerentiū cum animalia illa nihil habeāt omnino in se ꝙ deo debeat esse acceptū ꝓ aliis. Quātofortius hostia hec de qua loquimur videlicet homo dei filius omni placatione gratiositate omniūqꝫ virtutū refertissima deo patri gratissima erit ⁊ acceptabilissima ꝓ qbuscunqꝫ offerri voluerit deo p̄ri erit gratissima. Qua ꝓpt̄ de tali ac tanta hostia ꝓuidendū fuit eccīe dei cū de suo inuenire non possit ꝙ ꝓ pctīs q̊tidianis offerret. Sic enim morbis eius ⁊ egritudinibꝰ ꝑ medicinā ꝓuisuꝫ fuit a deo occurrendū sic ⁊ pauꝑtati q̈ q̊tidianis offensis sufficiētē oblatiōꝫ n̄ hēbat sue largitatꝭ di

uine beneficentia consulendū. Nos aūt
capitulum declarabimꝰ insequentibꝰ ꝙ
sine hoc iugi sacrificio nō impleretur nec
perficeretur pro statu huius vite dei cultꝰ
Cum enim iuges ymo continue offensio-
nes quarum nec numerus est nec mensu
ra iugem ꝛ continuam interpellationē re
quirant seu dei ꝓpitiationē continue ac-
cusationes iugem ac iuges ac continuaꝫ
defensionem seu aduocatuꝫ euidens est
necessitas sacerdotis semper viuentis intᵉ
pellantis pro nobis. Ad hebre. vij. Simi
liter ꝛ aduocati qui etiam ꝓpiciatio est si
cut legitur. j. Johā. j. Continuas aūt ideo
diximꝰ offensiōes quia nec hora nec mo
mentum reperiri potest in quo non inue-
niatur offensio aliqua vel peccatum ali-
cuius ex tanto populo. Accusationes eci-
am diximꝰ iuges ꝛ continuas ꝓpter ma-
lignitatē diaboli. De qua scriptū ē Apoc.
xij. Quia proiectus est accusator fratrum
nr̄oꝝ qui accusabat eos die ac nocte añ
conspectū dn̄i. Qꝫ si quis dixerit ꝙ ad re
ꝓpiciādas tot ꝛ tātas offensiōes ꝛ ad eli
dēdas seu retūdēdas tot ꝛ tātas accusati-
ones sufficiebat tāta nūerositas sacerdo
otū ꝛ cleri qᵒꝝ officia sunt intᵉpellatio se re
ꝓpiciatio ꝛ aduocatio seu procinatio aīa
rū apō dn̄m deū. Presertim cum in hoc
habeant auxiliatores tot milia miliū san
ctorum angelorum ꝛ totam illam precla-
ram celestem curiam Respōdemus ꝙ tā
ta numerositas sacerdotū ꝛ cleri nec eciā
proprijs offensionibꝰ repropiciandis su-
fficit nec in proprijs causis satis est coraꝫ
deo proprie patrocinationis defensio. ꝑ-
sertim cum offensiōes ꝛ peccata sacerdo
tum ꝛ cleri scelera sunt ꝛ monstra cōpara
tione offensionum ꝛ peccatorum populi
Quod autem de sanctis angelis dicit di
cius ꝙ inter celestes virtutes quecūqꝫ ibi
reperiri potest prestātior deoqꝫ acceptior
vix sufficit onꝰ suum portare ꝛ vt de alijs
officijs vel oneribus eorum siqua sunt
taceamus vix sufficit graciarum actioni-
bus referendis pro donis dē que iam ac
cepit et adhuc continue recipit. Siquidē
ꝛ continua irradiatione prime ꝛ inaccessi
bilis lucis illustrantur ꝛ cōtinua inunda
tione torrētis voluptatis inebriant. Ista
autem duo officia que diximꝰ non sunt
sanctorum angeloꝝ propria officia nec ꝓ
pter illa vel creati vel constituti licet ea in
terdum pro electis assumunt sicut legitur
in. ij. Ad hebre. qꝛ sūt administratorij spūs
missi in misterium ꝓpter eos qui heredi-
tatem capiunt salutis. Tot ergo ꝛ tam ar
due cause ymo tam miserabiles ꝛ despa-
te ꝓprium merito requirunt aduocatum
cui patrocinīū earum ꝓprie incumberet
ex officio. Si em̄ princeps reipublice mū
dane pro supplendo defectu imperioruꝫ
ne ius eoruꝫ tempale deperiret publicos
aduocatos constituit in succursum impe
rite litigantiū. Quanto forcius princeps
vniuersitatis deꝰ vniuersorū ꝛ singuloꝝ
insufficiencie consulens ꝛ periculis eterne
damnationis occurrens publicum aduo
catum toti generi humano constituit qui
causis vniuersorum ꝛ singulorum ꝛ agen
dis et etiam releuandis sufficeret qui in-
consistorio eius et ante tribunal ipius ꝓ
omnibus pro quibꝰ iusticia permitteret
staret. Alioquin curie eiꝰ ꝛ consistorio nō
paruum perfectionis deesset si miseris ꝛ
impitis sibiqꝫ non sufficientibus sufficiēs
aduocati deesset patrocinium. Nullate-
nus enim in vltime perfectionis ꝛ suffici
encie curia seu consistorio deesse decet q̄
lem requirent excellencia aduocatum
hoc est qui merito sit omnium refugium
miserorum. Juxta hunc modum eciā di-
ximus quia dum tempus est tātarum of-
fensionum atqꝫ peccaminū non esset cō-
pletus dei cultus ac vsqꝫ quaqꝫ perfectus
si de propiciatione non esset ꝓuisum. Cū
enim tres sunt intentiones diuini cultus
vereqꝫ religionis videlicet dei honorifi-
centia in quā primum et maxime incedit.
Deinde impetratio veniarum. Tercio ac
quisitio graciarum. Manifestum est mul
tum deesse diuino cultui ꝓ tempore qͦd
diximus tantarum offensionum atqꝫ pe
ccaminū si desit impetratio veniarum ꝙ
si defuerit ꝛ acquisitio graciaruꝫ pene va
cuus ꝛ nullus erit quantum ad dei hono
rificentiam cum honorificentia deo im-
pensa nec obsequia dicenda sunt nisi ei-
dē grata ꝛ accepta sint. vt āt talia sint gr̄a
sola fac̄ Qꝛ ergo cultꝰ sine sacerdote nul-
lus est sine vtiqꝫ sacerdote qui omnibus
culpis et re ꝓpiciandis omnibus venijs
impetrandis omnibꝰ gracijs obtinēdis
sufficiat diminutꝰ ē ꝛ incōpletus dei cul-
tus. In nullo autem opum suorū adeo
honorifica est deo adeo vtilis ꝛ salubris
hoibus perfectio sicut in eiusdē cultu ac
religione. Cum ergo in alijs imperfectoꝫ

non sustineat. Neq; enim in corpore vni-
us pulicis aut musce vnius membri defe-
ctum sustinet ⁊ supercilio tuo pilum vnū
deesse noluit multo minꝰ in hoc. Qua ꝓ
pter de tali sacerdote et sacerdocio generi
humano prouisum est. Qꝰ si quis dixerit
ergo vsq; ad christi sacerdocium dei cul-
tus incōpletus et diminutus fuit verum
plane dicit sicut expsse dicit in. vij. Ad he-
breos. Quia reprobatio fit pcedētis mā-
dati propter infirmitatem eius et inutili-
tatez. Nihil enim ad perfectum adducit
lex. Et iterum. Ad roma. viij. Quod im-
possibile erat legi in quo infirmabat ipa
lex supple. deus filium suum mittēs in si-
militudinem carnis peccati et de peccato
Damnauit peccatuz in carne vt legis iu-
stificatio impleret in nobis. Et si querat
quare tot milibus annoruz sustinuit. De-
us imperfectionē istam ⁊ diminutionem
in cultu suo quare non prius et glorie sue
et saluti nostre consuluit. Jam pro parte
respondimus in isto Si eñ elementa seu
rudimenta ⁊ quasi alphabetum perfecti-
onis diuini cultus vix paucissimi in mun-
do id est sola gens hebreorum in natura
libus miraculis inducat totq; et tantꝭ fla
gellis quodammodo ꝯpulsa recipere po
tuit cum etiam esset in hac quasi heredita
ria ex patꝝ eruditione adiuta. Quanto-
forcius mundus totus et cōmunitas ho-
minū ad tantam perfectionē ineptus fuit
sustiuit ergo deꝰ istā impfcōz in cultu suo
donec venit plenitudo temporis sicut le-
gitur in. iiij. Ad galath. Queadmodum
sustinet impericia in puerꝭ et paruitatem
in seminibus vegetalibꝰ omnibus ⁊ ani
malibus donec per incrementa magnitu
do sue perfectionis eis adueniat. Et cum
questionem istam amplius enucleamus
non alia est quam si queratur quare na-
scuntur homines paruuli et non pocius
viri perfecti atq; barbati. Et quare ponun
tur oua ab animalibꝰ ouantibus et non
potiꝰ aīalia perfecta ex eis nascunt. Na-
tus eñ est dei cultus ⁊ vera religio in mū
do quodāmodo vt semē et quadāmodo
vt puulꝰ ꝓpt impfectionē ⁊ ineptitudinē
cōmunitatis hominū Quia si quis dicat
quia multo melius ꝑ multos sacerdotes
administraretur dei cultus et per multos
aduocatos . similiter melius expediretur
causa animarū q̄ per vnū Respondemꝰ
quia si multi essent vel hij vel illi et vnus
eoꝝ sufficeret alij eēnt superflui et inutiles
quanuñ ad hoc. Si autem nullus suffice
ret quocunq; modo intelligatur impossi-
bile esset omnes sufficere simul oēs enim
simul sumptos necesse est indigere alio
mediatore apud deum maxime cuz oms
peccauerint et egeant gracia dei. Sicut le
gitur in. iiij. Ad romā. Causati eñ sumus
iudeos ⁊ grecos omnes sub peccato esse
⁊ iterum ibidem ⁊ in psalmo Omnes de
clinauerunt simul inutiles facti sunt. Et
iterum oēs peccauerūt ⁊ egent gracia dei
Ampliꝰ sicut vna ecclesia ex omni con
gregatione ⁊ coaptatione electoꝝ clerico
rum. Jta et vnū oportet esse sacerdotem
verum ac sūmū in ea. Et de hac insufficiē-
tia diximus dictiones sufficiētes in eo tra
ctatu quem noīauimꝰ. Cur deus homo.

Unc aūt reuertamur ad id i quo
eramus ⁊ dicamus quia ecclesia
dei ⁊ domus est ⁊ templū ipsius ⁊
quia tēplo necessario est ⁊ cultus ipis cuz
tribus effectibus suis quos supra nomīa
uimꝰ ⁊ ꝓpter hoc altare et sacrificiū. Et
quia domus multe familie ⁊ mensa refe
ctionis qualis domui et familie cōgruit
⁊ non oportet nos ꝓbationibꝰ astruere
vel declarare q res vna sint subiecto al-
tare ⁊ mensa sicut idē sunt templū domꝰ
Sed altare dicitur cōparatione ⁊ respe-
ctu oblationis ⁊ sanctificatiōis ⁊ omino
ad deū cuius honori ⁊ cultui deputatum
est Mēsa vero cōparatiōe ⁊ respectu refe
ctionis spūalis ⁊ omino ad familiā cui re
ficiende posita ē et parata. Queadmodū
res vna subiecto sacrificiū inquantū deo
oblata ⁊ nihilominꝰ cibus sanctificans
cōparatiōe sumentiū. Attēde ergo q ni-
hil ita congregat familiā lralem ꝯgrega
tione exteriori ⁊ lrali vt mense lralis cō
munio. Unde ⁊ generalr familia pascen
tis dicitur familia. Nihil etiā magis astri
git fidez ⁊ amiciciā exteriores inter hoīes
q̄ eadem communio. Jnde est q maxie
execrabilē habent homīes perditionē cō
uiuaꝝ inuicem seu cōmensaliū sic in psal
mo legit Tu vo hō vnanimis dux meus
⁊ notus meꝰ qui silr mecū dulces capiebas
cibos. Jnde taq; generale ꝓuerbiū sonat
singuloꝝ simul comederamꝰ ⁊ biberamꝰ
eo die qualiter me obseruassem ab eo q̄
liter mihi timerem ab illo. Jn nonnullis
autem regionibus ipsa denegatio com-
mūionis aut ꝓuiuationis inexecrabiles

ximo comedere ꝛ bibere cum eo renuerit
stati capital' inimic⁹ reputet illi⁹ gladio
q; petatur ab ipo Inter pascentē etiā ꝛ cō
niuas seu commēsales multo fortiores fi-
des ꝛ amicicias astringit mense commu-
nio litteralis. Et propter hoc illos maxie
ad secreta consilioꝝ adiungūt hoies istis
maxime se et sua credunt de illis specialis
sime confidunt propter qd̄ et proditio si-
ue infidelitas ꝛ inimicicie huiusmod ho
minū maxime detestabiles habent apd̄
homines. Sic et in psalmo legitur. Ho-
mo qui edebat panes meos magnifica-
uit super me supplantationē. Quia ergo
certis nobis et vsitatis vijs maxime duci
biles sumus signisq; ꝛ similitudinib⁹ ve-
hementioribus q̄ etiam communionem
nominum faciunt inter visibilia et inuisi-
bilia siue corporalia et spiritualia maxie
ad spiritualia erudibiles sumus. Necesse
autem fuit sapientissimum ac misericor-
dissimum deum maxime cōuenientia ad
eruditionem nostram eligere. Necesse fu
it similitudinem mense corporalis siue for
mam siue speciem dicas non refert eum
familie sue in domo sua ponere. Simili
ter et similitudinem seu speciem refectio-
nis corporalis in eadem eidem adhibere
De veritate enim mense animarum refe
ctionis spiritual' hoini intelligēti liquidis
simum est. Quia ergo sine ea nec est vite
spiritualis sustentacio nec roboratio nec
augmentum sicut de vita corporali ꝛ mē
sa ac refectione sibi congruenti euidentis-
simum est. Quia ergo mensa spiritualis ꝛ
refectio animarum panisq; viuific⁹ in do
mo dei spiritualiter et inuisibiliter posita
semper est et parata et ille semper appo-
situs ꝛ secundum sui veritatem incessant'
spirituali comestione sumitur ab hijs qui
ad hoc ydonei sunt ꝛ parati ab alijs aūt
qui mensam istam nec vident nec refecti-
onem in ea positam cognoscere preualēt
sicut nec videtur ita nec sumit' frustra au-
tem quantū ad huiusmodi homies ipa
veritas mense spiritualis viuificeq; refe-
ctionis in ipsa nuditate sue veritatis vel
potius absconsione posita est. Deinde ve
ro patremfamilias eque procurare par-
uulos ꝛ magnos eq̄ velle pascere nemo
sani capitis dubitat. Nihil emim frustra
vel ociose ipsum facere cui nō manifestū
sit Relinquit' ergo ex omnibus hijs neces
sariam esse communionē spiritualem in
domo spirituali dei. Et quia necessarium
est speciem seu similitudinem mense atq;
refectionis corporalis in ea poni ad ipaꝫ
veritatem mense spiritualis ꝛ refectioneꝫ
omino incognitā et panem vite ommino
inuisibilem nemo accederet. nemine autē
ad illam accedente frustra propter hoies
posita eēt. Et quia m'lto vtilior multoq; sa
lubrior multoq; deo acceptior q̄ sup oēꝫ
comparationē inter dei filios et familia-
res spiritual' fides ꝛ amicicia quas neces
se est spiritualis mense commūionem re-
ficere ꝛ similitudo mense ꝛ refectio corpo
ralium ad spirituales de maximis simili
tudinibus est ad cognitionem spirituali-
um maxime ducentibus omnibus inq̄
hijs necesse est spiritualis mense similitu
dinem seu speciem in domo que est eccle
sia poni. Querimus ergo vtrum huic simi
litudini vel speciei subsit veritas vel non
subsit hoc est qui ad mensam illam discū
bit specie ten⁹ reficit' seu comedit vt reſi
ficiatur spiratualiter et comedat panem
vite an non. Si ad hoc ydoneus est. Q-
si dicat veritatem non sub esse huiusmo-
di speciebus ꝛ signis. Totum ergo est fal
sitas et mendacium quod visibiliter ibi
agitur ꝛ illud paterfamilias spiritualib⁹
conuiuijs signis mendacibus dum ad re
fectionem spitualem eos inuitat et illam
non exhibet dum fauces cordium aperi-
untur et nihil in eas mittitur. Illa enim
visibilia corda spiritualia nullatenus in-
trant vt cibus neq; ad illa fauces cordiuꝫ
aperiuntur. Si autem dicat sub esse ve-
ritatem declaratum ergo est ppositum vi
delꝫ sub specie mense visibil' eē mēsam in
uisibilē. Et sub spē panis visibilis panē vi
uificum esse. Amplius. tria esse que in
animabus nostris affectiones seu passio
nes gnerāt. Manifestum ē intendentib⁹
hoc primum ꝛ notissimum est apprehen
sio siue apprehensum in eo q̄ apprehen-
sum sicut apprehēsio amoris amorem ap
prehendente generat. Iuxta quod dicit'
illud vt ameris amabilis esto ꝛ illud. Se
nece. Si vis amari ama. Qualiter ꝛ Ba-
silius ipse dixit de sacramēto altaris. Pu
to inquit et aliquem tali cogitatione ad
deuotionem ꝛ amorem posse prouocari.
Intelligens de cogitatione amoris quem
nobis dn̄s xp̄s in passione exhibuit ad re
amandū ipm posse puocari. fm ē exēplū
Manifestum est enim forcium exemplis

Si vis amari ama

nos animari et interdū exemplis deterre
ri infirmorum. Unde et illud dictum est
plus mouent exempla quam verba. Ter- plus mouet exm̄ q̄ vba
ciū ē virtus rez q̄liter dicitur delapidib⁹
sicut de lapide smaragdi ꝙ operat̃ leticiā
in animabus gestantiū ipsum et delapi-
de bufonis qui tristiciam et de lapide to-
pazion crocei coloris qui tempantiaz ab
ardoribus libidinū ⁊ de lapide dyaman
te qui graciositatem de herba que dicitur
agnus castus que posita in lecto quiescē- agnus castus
tis in eo extinguit libidinem ⁊ alia nume
rabilia ⁊ dicunt̃ ⁊ leguntur. Dehmōi ge
ner̃ est illa operatio qua nonnulli horro
res ⁊ horripilatiōes paciunt̃ latrone exi
stente in domo vbi sunt licet omino igno
rent illum ibi esse Quia ergo communio
amoris ad deum et homines maximum
bonū est hominū et priuatio apposita si
ue excōmunicatio vel ꝓprietas cōtraria
que idez est qd̓ excōmunicatio eo ꝙ vni
vnū ꝯtrariū aut maximū aut pene maxi-
mū malū est eorūdē. Merito misericordis
sim⁹ ac sapientissimus deus omnia que
opari poterāt ad cōmunionē istam amo
ris impmendam hominib⁹ congruere ⁊
colligere debuit ⁊ ad oppositum malum
expugnandū omnia que illi maxime ad-
uersant̃ congregare in vnū vt densa acie
contra tam odibilem deo tamq̄ homini
bus inimicam pestem pugnetur. Designā
dum ergo fuit bonum istius communio-
nis vt per apprehensionem amorem sui
apphendētibus ingereret et exemplū ex
hibendū vt cognoscētes facili⁹ induceret
virt⁹ adhibēda q̄ illā in eisdem opari pos
sit et hec tria in ipo sacramētoaltar̃ sil̃ ap
parent. Granorum enim vnio et abinui-
cem insepabilitas atq̄ indistinctio in ipa
forma visibibili panis apparet. Adhibet̃
et exemplum cōmunionis quia ipse xp̄s
dominus corpus ⁊ sanguinem suum ibi
dem cōmunicat sumentibus qua cōmu-
nione nulla largior nulla maioris benefi
centie nulla cōmunio magis suauis nul-
la magis contra ꝓprietatem et auariciaz
extūc magisq̄ ꝯfūdēs ꝓpetatē ⁊ auariciā
exhiberi potest cōmūitati hominū. Nul
li⁹ enim cōparationis ē largitior seu cō-
municatio ciborum exteriorum ad hanc.
Sed neq̄ cōmunicatio lactis de vberib⁹
matrum expressi in ora filiorū quia illa de
exterioribus. Ista vero videlicet lactis et
⁊ de hijs q̄ sunt extra substantiam mr̃is

Cōmunicatio vere corporis et sanguinis
christi de ipsa substantia est ⁊ partib⁹ ipi
us christi. Qꝫ autem et virtus adhibeat̃
que cōmunionem istā sacratissimā amo-
ris operari possit non est dubium cū ipe
christus seipsum ibi exhibeat. Quia via
ex hijs tribus ꝯgregata oīm ꝯuenientissi
ma ac efficacissima est videlicet ad indu-
ctionē sctē ꝯmūionis et exterminationem
excōmunicationis quare nisi optimus ac
sapientissimus deus hāc adhoc elegisset
procul dubio non iuxta bonitatem et sa-
pientiam suam in parte ista egisset. Cum
viam optinam ad intentionē suam et ⁊ ef
ficacissimam omisisset. Et ad hoc istam
rationē inducim⁹ vt eū hac via vsū fuisse
⁊ vti q̄ diu opus est astruamus Qualit̃
autem christi sacratissimū eius corpus ac
preciosissim⁹ sanguinis reficiat digne su-
mentes docebim⁹ in sequentib⁹. Scien-
dum ergo ꝙ trib⁹ modis aliquid ab ali-
quo effici dicitur. Primū quidem natura
siue naturali operatiōe vt est calefieri ab
igne. Secnudo merito. meritum enim ne
q̄ congrui neq̄ condigni ꝓprie dicitur ef
ficere vt veri nominis causa efficiēs id qd̓
ꝓpter meritum efficitur a remuneratore
ipsi⁹ et tamē vsitate dicitur peccata tua fe
cerunt tibi hoc vel bona merita fecerunt
tibi illud bonum. Tercio virtute occulta
seu diuina quomodo sacramēta operari
dicuntur. Qꝫ autem quis pane refici dici
tur nō tamē pane materialiter dicitur pa
tet. Quia ergo vera christi caro quā ꝓ no
bis assumpsit et pro nobis crucis patibulo
affigi voluit cibus mentis humane per se
ipsam esse non possit manifestū est. Non
enim ipsa propter se et secundum se vni-
bilis est nobis vnione corporali vel spiri-
tuali. Queādmodū nec ꝓpter se diligibil̃
aut diligēda sed ꝓpter illum cuius caro ē
Eodem modo de sanguine eius litterali
seu materiali. Restat ergo vt alio modo
quā ipa sua eēncia reficiat mentes sumē-
tiū ⁊ ꝓpt̃ hoc restat vt vl̃ merito vel ꝟtute
Et merito qdē suo ipossibile est cū nulluz
sit. Impossibile enim est meritum esse ni-
si in substantia intellgente. ¶ Amplius
si merito offerētis aut sumenciū ergo nō
iam vt sacramentum vtpota quod de se
nihil prestaret inde sumentibus aut sa-
cramentatis. Sed potius ex meritis eorū
dem haberet Unde eos reficeret ⁊ sancti
ficaret Si enim sanctificatio baptismalis

ex meritis esset aut baptizantiū quaȝ san-
ctificarent ab illo siue per illum cum hoc
ipsum baptismo prestaret meritis suis vt
sanctificaret eosdem restat ergo vt virtu-
te non nature essentie sue vt supra osten-
dim⁹ quemadmodū cibus corpalis ipse
nature et essentie seu virtute reficit come-
dentes quare relinquitur vt virtute diui-
na que ex solo beneplacito dei operatur
in omnibus sacramentis. Sicut ergo su-
perfusione aque siue ablutione exteriori
que per aquam fit adest virtus omnipo
tentis ac misericordis dei ad efficiendam
interiorem ⁊ spiritualem ablutionē. Sic
refectione corporali exteriori que vtiqȝ for
ma seu figura est aut exemplū interne ac
spiritualis refectionis adest virtus diuiā
ad perficiendam designatam vt diximus
refectionē. Q⁊ si quis querat qualiter ve-
rum est quod dicit veritas in. vj. Johan.
Caro mea vere est cibus ⁊ sanguis meus
vere est potus Rn̄demus quia vere asser
tiue accipi potest ac si diceret. Caro mea
vere id ē indubitanter est cibus hoc est re
ficiens siue refectiua ⁊ sanguis meus ve-
re est potus. Hoc est indubitanter potās
siue inebrians licet non sua natura sed v̄
tute diuina. Quemadmodū aqua baptis
malis vere est aqua regenerās vnda puri
ficans non natura sua sed virtute diuina
que ꝑ verbum inuocatiōis accedens ad
elementū id est sacrationis siue sanctifica
tionis instrumentū. Sic vera ⁊ litteralis
xp̄i accessu virtutis diuine que ab ea nūqȝ
recedit sacramentū est id est sacrationis
sacratissimum instrumentū ⁊ sacre refecti
onis adiumentū digne sumentibus. Q⁊
si quis eam virtuosissimaȝ aut dixerit aut
crediderit ꝓpter dei sapientissimam sapi
entiam dei virtute cuius ipsa est vestimē
tum non recedit a puritate fidei. Si eni-
vestis iohānis euangeliste ex tactu sacra-
ti corporis ipsius iohannis id virtutis ob
tinuit vt ꝑ manum Aristodemi incredu-
li tactu suo tres mortuos suscitaret quid
de hoc vestimento virtutis omnipotētis
pia fides suggerit senciendum. Si petri
apostoli baculus ex tactu petri consequi
potuit vt tactu suo mortuum socium vide
licet beati marcialis lemonicen̄. episcopi
suscitaret et vsqȝ in presens retinet vt de-
mones de obsessis corporibus eiiciat vt
etiam ad loquendū compellet. Quid de
sacratissimo christi corpore senciendum.

Si christus dominus tantas virtutes cor
poribus sanctorum suorum largitus est
ymo ossibus eorum aridis et capillis vel
quod plus est pulueri eorum ⁊ sepulchris
Quomodo nō incomperabiliter multo
maiores ipsi carni sue iam vita glorie vi-
uenti virtutes tribuit. Quid enim mirabi
le cogitari potest quod non ad sanctorū
suorum reliquias vel etiā memorias op-
atus sit ⁊ vsqȝ hodie operetur christ⁹ do
minus. Amplius. si fimbrie vestimen-
ti sui hoc prestitit vt eius tactu emorroissa
sanaret afluxu sanguinis sicut legitur. ix.
Mathei ⁊ marci. ij. ⁊ Luce. viij. Putasne
ꝙ fimbria vestimenti sui pluris habeat
quam ipsam carnem quam ꝓ salute hu-
mani generis induit Si carnibus anima
lium ⁊ piscium nutriendi ac reficiendi au
gēdi ⁊ impinguandi corpora n̄ra v̄tutē de
dit naturalem ⁊ inditam et vino virtuteȝ
reficiendi letificandi et inebriandi. Quan
to fortius carni sue virtutem dedisse cre-
dendus est nutriendi reficiendi ⁊ augen
di et inpinguandi animas nostras et pre
cioso sanguini suo virtutem reficiendi le
tificādi et inebriandi salubriter et sobrie
animas nostras tanto enim magis veri-
simile est magisqȝ credendum hoc fecisse
ꝓ animabus quam illud pro corporibus
Quanto certum est ipsum animas magis
curare quam corpora ⁊ bona animarum
quam bona corporum. Item si carni vel
pinguedini serpentine de qua tyriaca cō
ficitur virrtutem dedit qua venenuȝ quod
solam vitam corpoirris extinguit eiiciat et
effuget. Quanto forcius sacratissīe carni
sue hoc p̄stitisse credend⁹ ē venenum pc̄ti
qd̄ aiarū vitam extinguit omnimodo cu
ret. Amplius. si lapides preciosi ⁊ vir-
tuosi virtutes innumeras ⁊ admirandas
habēt vt multis videtur ex modico ꝙ in
vnoquoqȝ eorum ē quinte essencie. Quā
to forcius preciosa ac iam gloriosa christi
caro que pro nobis quodammodo mis-
sa multas ac prestantissimas virtutes ha
ber ceredenda est ex ip̄a presentia tocius
diuine ac omnibus supeminentis essen-
tie. Amplius. si sanguinem hyrcorum
⁊ sanguinē draconis ac ēt sanguinē men
struum miris ac monstrificis donauit vir
tutibus si plinio creditur Quomodo nō
multo forcius preciosum sanguinem suū
Amp̄. Si lignum vtie in medio padi
ꝑsiositū ac virt ute p̄ditū eē voluit vt vitā

plinius allegat

Nota de baculo bti petri

corpalem ppetuaret vtentiū fructum illi⁹
Q̄uō non potius carni vel sanguini suo
hoc tribuit vt ppetuare possint vitā aīa-
rum. Qui vtiq3 quodamō fructus illius
sunt ipse vero verissime vite verissimū li-
gnum. Amplius. si hanc virtutē dedit
herbe peonie ⁊ lapidi iaspidis vt fantas-
mata fugeret ⁊ demonia. Si hanc virtu-
tem dedit verbis quorundā exorcismatū
vt eis arceantur ⁊ ligentur demōes ⁊ alia
fiāt miranda que in libris magicis conti-
nentur. Q̄uō verbū per quod omnia fa-
cta sunt carnem suam quam p salute aīa
rum assumpsit non omnibus virtutibus
glorie sue congruentib⁹ in parte illa ⁊ aīa
rum saluti expedientib⁹ illustrauit. ppter
hec omnia ⁊ alia innumerabilia mirabi-
lium ipsius quorū nos aliqua metu pli-
xitatis transim⁹. Alia vero nec nosse nec
numerari sufficimus merito dicim⁹ senci
endum esse amplissime ⁊ magnificentissi
me de virtuositate tanti tamq3 venerandi
sacramenti beatos reputātes omnes qui
illō tota deuotiōe totaq3 veneratiōe am
plectunt̄ et que graciā istam inestimabilē
qua tanta pmptitudine statim adest pa-
nis vite rite vocantibus atq3 petentibus
nō abhorrēs cruētas man⁹ spurcissimorꝫ
sacerdotū sacramentū istud cōficientiū ⁊
ꝯtrectantiū nec hora di malediccīōe aut
amaritudine plena indeuote indigneq3
accedentiū iugi graciaꝝ actione nūquāq3
cessāti collaudatiōe ac benedictione pse-
quetur. Reuertamur ergo ad id
in quo eram⁹ ⁊ dicam⁹. Q̄r istō
Caro mea vere est cibus pōt etiā
intelligi sub hoc sensu caro mea vere est
cibus id ē veritate quā continet est cibus
non q̄ per se ipam pascat sed per me qui
sum veritas quā continet. Queadmodū
aliquid dicit̄ non vere argentū quādo in
tus non est argentū. vere est argētū qñ in
tus est argentū Sic ⁊ caro xpi vere cibus
dicit̄ hoc est p id quod intus h3 quod in
quam est veritas ⁊ vita ⁊ verbū vite ⁊ pa
nis ac si ergo diceret. non quod foris ex-
hibet caro. Non quod in ea vel de ea ap-
paret cibus est aīarum per se ⁊ s̄m se. S3
magis illud quod in ea latet quod intel-
ligi voluit in eo quod dixit vere. Ueritas
enim est intus ⁊ intimū in omni re et hec
insinuant verba. Augu. Qui dicit domiū3
dixisse que tñ littera nostra non h3. Hec
autem sunt verba illa non hoc corp⁹ qō
videtis manducaturi estis nec hunc san-
guinem bibituri sed mysteriū aliquod cō
mendaui vobis hoc ipa veritas expressi⁹
testari videtur. Johannis. vj. Spūs ē qui
viuificat caro non pdest quicq3 ac si dice
ret Spūs est qui viuificā refectionē infun
dit digne sumētibus ipam carnē et sāgui-
nem caro aūt nō pdest quicq3 ppria sc3
natura atq3 virtute vel potest intelligi ve
re cibus id est vere cibationis siue refecti-
onis. Illā enim digne sumens vere refici-
tur id est ipa veritate que est xpūs quā spi
ritualiter sumit et sibi incorpat hoc ē incor
dat et spūaliter inuiscerat. Queadmodū
exposuimus supra et iterū vere cibus hoc
est sc3 veritatē. Alio enim cibo nō cibat̄
homo neq3 reficitur Sed cibare se somni
at et mentitur attribuēs sibi cibationē eq
ui vel asini id est corpis. Corpalis ergo ci
bus falso cibus est et fallax quātū ad ipu3
verū hominē ille enim verus homo id est
interior nunq3 vere cibatur sed solus eq⁹
eius vel asinus vt ita loquamur vere. au
tem cibatur p ipam carnē xpi et opatione
diuine virtutis vt iam multociēs dixim⁹.

Post hec aūt debes scire q̄ caro xpi
scdm vnū modū vel intētionē di-
citur ipm signū vel designatio ipi
us id est forma visibilis panis quomodo
ymago petri dicitur petrus et petrus scri-
ptus dr esse vbi nomen eius scriptum est
et alia designatio ipi⁹. Secūdo ipa caro
de beata virgine sumpta id est pro nobis
patibulo crucis affixa. Tertio tota socie-
tas sanctorū siue totus cetus fideliū quo
modo in. psalmo dicitur. Corpus autem
quod perfecisti mihi et. in xj ad. Chorinth.
vnum corpus multi sumus et in. ij eiusdē.
Quarto vero carnes agni dicūt̄ ipa cha-
rissmata quibus xpūs domin⁹ omnib⁹
hominib⁹ incompabiliter supemiēt s3m
q̄ homo. Qualiter aūt comedenda sit ip
sa caro xpi mistica iam ex precedentib⁹ in
notescere debet tibi totus enim cetus ele-
ctorū spūaliter cōmeditur cū in hoc ipm
cor cōmedentis assumit̄ eiq3 spūali vniti
one que amor sanctissimus est vnitur Illū
enim vere xpianū vereq3 carne xpi mistica
refectum esse nullatenus dubites qui to-
tam xpi ecclesiam in visceribus beniuolē-
tie ac pietatis gestat adeoq3 illi vnitus ē
vt oīm singulorꝫ bonis cognitis ꝯgaude
at et in malis compatiatur hec enim ē sā-
cte dilectionis comunio hec sancta vnitas

de qua Actuū.iiij. Multitudinis credentium erat cor vnū et anima vna. Hec sācta societas de qua pma Johānis.j. Cōmunionē ergo necessario efficit bonoꝝ et malorū quā et qualem diximus. Huius cibi vnū saporem delectabilē sentit comedens cū de bonis alioꝝ letatur. Amarū vero saporē et palato cordis eoꝝ molestum cum de malis eorū irascitur qui sapor non ē ꝓprius ipsius. Hunc cibū vero hoc ē carnez xpi mysticam reuomit qui eos amare desinit. Illos enim de ventre cordis et de intimis beniuolentie et pietatis visceribꝰ reijcit. Juxta hūc modum ꝛ de ipō pane vite xpō domino intelligendū est quia suauis delectabilisq; sapor sentitur cum vl' interna suauitate quis reficitur quod quidem ꝑpaucorum est vl' cum eius glorie aggaudetur. Amarus vō sapor ex eo ꝑcipit cum eius contumelia quis vritur et cōtra eam excādescit. Saginatur autē quis et impinguatur alijs quādo de bonis alioꝝ augetur eius dilectio in deum et in ipsos. Qui em̄ ꝓpter bona que alijs facit deus amplius ipm̄ diligit de bonis eoꝝ impinguescit. Adeps em̄ et pinguedo animarū būanarū charitas ē eodē modo ꝛ qui dei gloriam amplius vel ampliorē agnoscit et inde eam amplius diligit ac feruentius querit de eadem pinguescit. Jnde ē ꝙ de maioribus bonis fraternis opulentius reficimur et amplius inpinguamur ꝓpter hoc et xp̄us ſm ꝙ homo excellencia charismatū omnibus electis incompabiliter et sup omnem mensurā pinguior magis incompabiliter cognitores et amatores suos reficit et impinguat. Jsta autē refectio quaz diximus pene naturalis ōpationis ē ꝛ virtutis. Natura em̄ boni est vt cognoscentē reficiat ꝛ delectet. Bonū em̄ ē naturalit' cibus virtutis et appetitiue interioris nobilis. Et quod est dulcedo ad palatū corpis hoc ē bonitas vt supra diximꝰ ad palatuz mentis. Quare manifestum ē ꝙ refectio qua quis recogitās dei filiū hominē factū passum et mortuū ꝓ nobis ampliori eius amore pinguescit et velut quodam sapore suauitatis eius gaudio reficitur pro eo ꝙ tanti apud ipum fuimus ꝛ tam chari q̄ refectio sacramentalis non est sed vt diximus naturalis. Non enim virtute sacramenti sic reficitur sed bonitate ipius beneficij que naturaliter cognoscentez amore benefactoris inflamat et gaudio quo diximus iocundat. Si tamen cognoscēs ydoneus est vt tantū beneficiū ista in eo opetur. Quemadmodū enim sol ꝑ lumen calefacit calefactione corpali corpa calefactibilia sic sol intelligēcie ꝛ iusticie xp̄s dominus ex quarto scilz capitulo sapiencie ꝑ lumen sue cognitionis amore suo calefacit corda calefactibilia et gaudio suo recreat et refouet eos qui palatum cordis non ꝑdiderūt ō febre iniquitatis. Jam ergo declaratum est per ea que diximus quia pietas et munificentia diuina necessario faciunt debere esse mensam paratam in domo ipiꝰ et appositam in panem vite ꝛ potum et hoc cognoscibiliter ꝛ esibiliter conuiuis alioquin inutiliter ibi essent et quia forma panis ꝛ vini materialis ꝓpter expssam similitudinem sola ē que mensam sacram. et apposita in eadem maxime facit cognoscibilia cōmunitati hominum quātū in se est et si ad eam intenderint et quia densa acie pugnat dei bonitas in hoc sacramento contra pestem ymo bestiam ꝓprietatis videlicet significationē beneficiē cie sue et cōmuniōis. Deinde exemplo dūeam tantā exhibet comedentibus vt ipm̄ corpus et sanguinem suum cōmunicet eisdem qua largitate ꝛ beneficiencia si cottidianitas eius. ymo assiduitas et generalitas qua omnibus illam offert attendatur maior magisq; conculcās atq; pessundās excōmunicationem auaricie et ꝓprietati inueniri non potest Tercio virtute qua sacramētissime illi carni ꝛ ꝑciosissimo sāguini adesse ostendimus qua via seu modo expugnationis melior et efficatior excogitari non potuit. Et ꝓpter hoc sapientissimū ac misericordissimū deum illam eligere tanq̄ optimam decens fuit. Fecimꝰ etiam sciri qualiter comedatur xp̄i caro ꝛ bibatur eiꝰ sanguis ꝛ qualiter ista refectio. refectio mētis sit Refectio ei exterior q̄ specietenus ibi ē refectionē interiorē ac spiritualem ōpatur in mente digne accedētis. Ex quibꝰ euidens est quia in illo sacramēto xp̄us dominus et magistrum veritatis doctrina et exemplo se ostendit et verum deū virtute mirifica se esse declarat ibidez Jn ipsa enim forma panis et vini visibili quid ipē nobis sit et q̄d nos nobis inuicem debeamus esse palam docet ꝛ lucide Qr ei ipē sit sola cottidiana ꝛ supsubstācialis deinde solida iocūda et infastidibilis animarū nostrarū refectio forma panis ꝛ

vini aperte designat. Panis em̄ material'
et vinū talis sunt refectio corpoꝝ nostroꝝ
qualē refectionē xp̄m dn̄m esse dicim⁹ ani
marū. Ostēdit etiā eandē formā panis et
vini sācte dilectiōis ꝯmunionē et indistin
ctionē societatēq꞉ sanctorū insepabilē. de
qua dicit̄ ad Gala. iiij. Nō ē iudeus neq꞉
grecus nō ē seruus neq꞉ liber nō ē mascu
lus neq꞉ femina oēs em̄ vos vnū estis in
xp̄o iesu. Iste em̄ conditiones ⁊ distinctio
nes foris sunt et afforis sunt et nihil perti-
nēt ad intimū sancte societatis ⁊ cōmuni-
onis sanctorū. Manifestū etiā et ꝑceptio-
nē charitatis siue sācte ꝯmunionis ammi
rabili exēplo cōicatiōis ꝓprij corpis ⁊ san
guinis cōfirmat. Hec aūt duo scil꞉ doctri-
na ⁊ exemplū verū cōprobāt eē magistrū.
Uirtute vero q̄ imaculata sacerdotali bn̄
dictiōe panē ⁊ vinū in corp⁹ suū ⁊ sangui
nē trāsformat dn̄m se esse ōndit. Quapro-
pter i illo sacramēto ⁊ magisteriū ei⁹ ⁊ do
minatio appet intelligētib⁹ Et q꞉ iam dixi
mus sacramētu꞉ illud etiā eē sacrificiū ap
paret duplex efficatia ip̄ius. Prima effica-
cia recōciliatiōis ad deū. Secūda sancti-
ficationis ⁊ hoc ē ei in eo ꝙ sacrificiū. Sā
ctificatiōis vero efficacia in eo ꝙ sacramē
tū. In eo em̄ ꝙ sacrificiū ē dei placatiuū ⁊
iracūdie ei⁹ in eo auersatiuū. In eo vero
ꝙ sacramentū ē sumentiū sanctificatiuū.
In eo aūt ꝙ mēsa refectiōis et eoꝝ q̄ refe
ctionis sūt effectuū Sanctificatiuū aute꞉
ꝓprie et directe ab execratione excōicatio
nis siue ꝓprietatis ꝓpter quod ⁊ sacra cō
munio nominatur.

Diligēter aūt tendētibus in ista꞉ sa
cratissimā refectionē manifestū fi-
et vere ac spūalit̄ comedētes vera
cissime ibidē comedi. Iuxta similitudine꞉
corpalis comestionis. Qd̄ licet beato Au
gustino diuīa voce ōnsu꞉ fuerit nos tamē
istud exēplo ⁊ ratiōib⁹ astruem⁹. veracit̄
ei illud comedit̄ iuxta similitudinē come-
stionis corpalis ꝙ mutatione sui in aliud
assumit̄ et in similitudinē assumētis trans
mutat̄. Nō eī ligna ignē comedūt s꞉ ignis
ligna. Sic ē ꝙ totū corp⁹ eccl'ie comedētē
spūalit̄ in ista sacra mēsa veracit̄ comedit
q꞉ illū in sui sil'itudinē ꝯuertēs i se i sui nu-
trimentū assumit vl' augmentū. Nutritur
eī reficit̄ ⁊ auget̄ corp⁹ id ē vniuersitatem
reproboꝝ auertēdo a malo et cōuertēdo
ad deū comedit ꝓpter quod dictū ē illud
Dedisti eū escā ppl'is ethyopū. Et in Actu.

x. capitulo dictū ē petro. Occide et mādu-
ca. Et iob. xiiij. Diuidūt illū negociatores
Si qs vero q̄rat inquā sui sil'itudinem cor
pus eccl'ie cōuertat. Rn̄sio Quia in sancti
tatē ⁊ bonitatē ⁊ ꝓpter hoc xp̄s dn̄s come
dere d꞉ illos quos in nutrimentū corpor'
sui mystici ⁊ augmētū cōuertēdo assumit.
Si quis aūt querat q̄lit̄ comedāt̄ in isto
sacramēto illi qui iam cōuersi sunt ⁊ electi
Libus ei corpalis iā sumpt⁹ ⁊ in nutrimē-
tū corpis iam ꝯuersus nō videt̄ posse ite-
rū comedi. Dicim⁹ qui iā vniti sunt corpo
ri eccl'ie possunt magis vniri et qui iā sunt
illi quasi mēbra possunt fieri alteri⁹ modi
⁊ nobiliora ⁊ intimiora etiā et ita verū est
ꝙ comesti ab ip̄o corpe eccl'ie possūt iterū
comedi. Uides ergo qn̄ā rationabilit̄ cele
sti magisterio institutū fuerit vt participes
essent tāti sacrificij electi tāq꞉ sancti et quā
sublimis ac venerāde mense tanq꞉ filij. si
quidē de sacrificijs vesci non licet nisi san
ctis ⁊ mēsa patris nō parat̄ nisi filijs. Q꞉
si forte alij temere ꝑsumptuoseq꞉ se ingesse-
serint iudiciū sibi comedūt ⁊ bibunt. sicut
legitur in. xj. j. ad Corint̄. Iam ergo appet
euidēter qualit̄ intelligēdum sit ꝙ ip̄e sal
uator beato Augustino dixisse legit̄ scilic꞉
nec ego mutabor in te sed tu mutaber' in
me. Hoc eī ē dicere in mei similitudinem
Quēadmodū ignis ferrū in se hoc ē in sui
sil'itudinē ꝯuertit. Si qs aūt querat quō ī
tam ꝑuo loco ⁊ sub tā ꝑua forma illō gl'io
sum corpus ꝙ vtiq꞉ lōge maioris ē quāti
tatis eē possit. Dicim⁹ ꝙ idē est ac si quere
ret̄ quare in tam obscuro loco corp⁹ tāte
claritatis eē possit loco remanēte obscuro
Sicut em̄ in potestate habet claritatē suā
nō ostendere et quo minus locū in quo ē
lumine repleat retinere. Sic nō incredibi
le ē et magnitudinem suā ne locū illum re
pleat aut occupat ita vt aliud corpus secū
nō paciat̄ retinere. Et sicut claritate꞉ cor-
poris siue fulgorē in libera potestate hab꞉
vt parū vel multū illius et in loco vl' circa
locū in quo est diffundat sic ⁊ magnitudi
nē suam om̄ino habet in sue beneplacito
voluntatis et sicut salua et illesa ꝑ omnia
claritate sui corpis locū in quo ē vel certū
iacentem paruū vel modicū vel omnino
in nullo illuminat ꝓut vult. Sic et salua
per omnia magnitudine sui corpis occu-
pat de loco ꝙ vult et quantū vult ita ꝙ li
berū ē ei absq꞉ diminutione illius inquā-
libet paruo esse loco. que eni꞉ ratio vt cla

ritatem sui corporis in potestate omnimo da habeat et non magnitudinē nec loquimur hic de omnipotēcia virtutis quā habet scdm q deus ē de qua certū est quod nihil ē impossibile vl' eciā difficile. Sed dicimus et pie credimus hāc esse gloriā oīm electorū vt omnino libere voluntati eorū subiecta sunt omnimodo nō soluz corpora ipoꝝ sed etiā quecunqꝫ sunt corporum. Si enim verū ē q dixit demon. Berith d beato Bartholomeo qd ostenderet se si vellet. Si autem nollet videri non posset Quid credendū ē de eo p statu glorie. Si enim ex vmbra tenuissima glorie hāc potestatē habuit in corpe suo quō dubitari potest incompabilit maiorē illū habituꝝ esse potestatē in patria ex ipā pfectione et veritate glorie. ¶ Si quis aūt querat qliter viuificus panis int manus sacerdotis veniat. scilicet vtrū p motū aut subito cuz ipm ante psentiā eius in altari əstet fuisse in celo aut i alio loco. eadē ē questio quō in vno altari mō existens iam erit in alio vtrū p motū aut subito. In quo Rñdeo: q nō p motū qualis corpoꝝ. id ē transitū continuū. Tunc ei in omni loco inter medio necesse haberet eē et ideo dicim⁹ quia subito. Et hic effectus vnus ē dotis corporū glorificatoꝝ q nominatur agilitas ex q necesse ē rñdere agilitatem ipius volūtati anime glorificate ita vt sicut anima imperat ei mō moueri in statu miserie isti⁹ ad locū quē voluerit ita in statu glorie imperet ei esse vbi voluerit. Alioquin nō sibinuicē congruerēt imperiū volūtatis ipsius anime et obediēcia agilitatis ipius corporis. Quoniā autē difficilius suadetur. imperitis et difficili⁹ ab eis capit xpi corpus simul esse posse in celo et in altari. et insup in tot altariū milibus euitem⁹ hoc. ne ad inuemus incredulitatē vel potius impericiā ipoꝝ. Attendent ergo in pmis q corpi humano dant mot⁹ innaturales. ymo et cōtra naturā ipius in loca innaturalia ex virtute anime cui cōiunctum est prestātur et acquirūtur. videlicet motus in ante et retro motus in dextrū et in sinistrū. mot⁹ in sursum et deorsum. nō quidē ex mō in deorsum quo per seipm naturaliter moueretur. Sed longe aliter et modo contrario moueretur. moueret eñi in deorsum naturaliter motu recto atqꝫ continuo. Sed virtute anime imperātis mouetur in deorsuz motu flexuoso multisqꝫ quietib⁹ seu pausationibus interruptis. Deinceps mouet p ea et p eam in circulū et trigonū et quadrum et per omnē figurā non solum p necessitate vel vtilitate quacunqꝫ sed p volūtate penitus anime imperantis. Similit ē videre de locis cuz enim nō babeat corpus humanū naturaliter nisi vnū locū sibi ppriū et nature sue congruū. videlicet nature infimū qd est tocius mundi medium siue centrum: prestantur tamē eidem corpori et acquiruntur per animā cui con iunctū est et tot loca ipsi tam in naturalia et a loco naturali eiusdem adeo distancia Si ergo nunc tantū potest anima humana naturaliter in corpus sibi cōiunctū cōtra naturam eiusdem et hoc p sola voluntate absqꝫ omi necessitate vel vtilitate quāto fortius anima xpi p summa necessitate et vtilitate poterit in corpus suum contra naturā ipsius quicquid eadem necessitas vel vtilitas requisierit. Si nō potest obsistere vel resistere natura corporis humani voluntati anime imperantis. licet ociose et pernitiose quin feratur aut moueat in locū sibi incgruū. et hoc motu nature sue tā contrario quāto fortius non obsistet neqꝫ resistet voluntati anime ipius saluatoris et hoc necessarissime ac vtilissime natura corpis sui quin se exhibeat ad omne bene placitum eius in omni loco in quo psenciam eius requirit tantaqꝫ vtilitas. psertim cum incompabiliter plus possit in corpus suum anima illa quā anima tua naturaliter possit in tuum. et cum omniū creaturarū potentissima sit ipsa anima redemptoris et corpus suum iam nō solū non sit ei sarcine vllo mō sed soli glorie postqꝫ vel supra quā non sit gloria corpalis. Q: si qs querat que sit necessitas vl' vtilitas que requirat psentiam huius corporis in tot altarium milibus. Rñsio quia necessitas vl' vtilitas hec sunt ecclesie vniuersalis meditatio siue sanatio. eiusdē reconciliatio ad patrē misericordiaꝝ. siue eiusdē patris misericordiarū ad ecclesiam suam placatio. Tercio ipius ecclesie sacratio siue sanctificatio. Quarto eiusdem ecclesie spiritualis refectio. Quia illud venerandum corp⁹ et et medicina saluberrima est et sacrificiuz placabilissimuz et sacramentū nostre sanctificationis et cibus spiritualis refectiōis sicut supra ostendim⁹. Et quia mynisteria missarum nō sunt nisi quattuor hec q diximus. Necesse est vbicunqꝫ missarū agun

Dat pulcherrimū modū quō corpus xpi sit sit in diuersis altaribus vel pnc

Sicut beregarius de quo de c d ij Ego beregarius

tur solennia corpis huius sacratissimi ve
rissimā ad esse ꝑsentiā. Non enim queād
modū delirant quidā heretici sufficit desi
gnatio siue signū siue figuratio corpis isti
us viuifici ⁊ sanguinis ꝑciosi ad ista qua
tuor pagenda. imo necessario requirūt vi
uifici panis et vini ꝑsentissimā veritatem
neqꝫ eniꝫ figura neqꝫ alia designatio me
dicine ꝑstare potest vllomō salutem. Sꝫ
sola ipius ꝑsens veritas medicine. Simi
liter impossibile ē ꝑ solam et inanem desi
gnationē sacrificii placari iratū aut recon
ciliari offensū absqꝫ sacrificij veritate. Si
milit̄ neqꝫ sacrari aut sanctificari possibi-
le ē queqꝫ absqꝫ sacramenti veritate cum
virtutē sanctificationis sola veritas habe
at sacramēti. eodē mō impossibile est ali
quē refici pasci atqꝫ potari sola designati
one seu figuratione panis ⁊ vini. Aliogn
nō indigerem⁹ nisi figuris vel picturis ad
ista quatuor ⁊ ꝓ nihilo laborarēt ī missa
rū solennijs cū sufficerent picture altariū
⁊ sacrarū oblationū ad istas quatuor no
minatas vtilitates. Hec auteꝫ insania ad
hec eos irrefragabilit̄ deducit vt pictura
diluuij sola sine veritate mundū submer
gat ⁊ pictura ignis quo mundus inferior
cōflagrādus ē iam mundū exurat ⁊ pictu
ra sola panis pascat ⁊ reficiat. Sic ⁊ pictu
ra vini potet ⁊ inebriet. Sic igit̄ demēcia
eoꝝ ē aperta vt omnino non distinguant
qualiter virtutē et efficaciā signis attribu-
ant et veritati. Amplius. sicut locus ꝓ
prius naturalis est eidem sic eiusdem loci
vnitas. querit̄ sicut locus innaturalis cō-
tra naturā eiusdem inest sic ⁊ locoꝝ multi
tudo. et sicut sursuꝫ et deorsum in locis cō
traria sunt. sic vnū et mlta in eisdē et eque
contraria. queritur sicut potest anima chri
sti contra naturā corporis sui vt exhibeat
ipsum quandocunqꝫ voluerit in sursum ⁊
quandoqꝫ voluerit in deorsum. sic ex ea-
dem potencia nō obstante vllo modo vl̄
resistente natura corporis cōtraria potest
illud exhibere in quotcūqꝫ locis voluerit
cum non magis sit naturalis eidē loci vni
tas ꝙ locus ipe neqꝫ magis contra natu-
ram ipius locorum multitudo quā locus
innaturalis ipius. hoc ergo in anima dñi
saluatoris potissimū locum nō habet. tuꝫ
quia corpori suo imperat et eo vtitur po-
testate liberrima. tum quia omni creatu
re supereminet potēcia fortissima. In no
stris enim animabus longe secus est qua

ruꝫ et libertas multa seruitute depressa et
potencia in numeris debilitatib⁹ infirma
ta. Amplius. Quid mirū si vbi totum
ibi partes et partes. Quinpotius ecōtra-
rio mirabile ē ꝙ in multis locis sit totum
vbi non ⁊ partes. Cum ergo certū iam sit
quia anima rationalis et caro partes sūt
filij dei ex quibus cōpositus est fm ꝙ hō
non est mirabile si vbi ⁊ ipe est et ibi et ꝑ-
tes ipe. Sed hoc potius ammiratione di-
gnū. quia cū ipe vbiqꝫ sit nō vbiqꝫ tū sunt
eiusdē dicte partes. hoc autē est quoniam
ad certas vtilitates et mysteria assumpte
sunt et ꝓpter hoc vbi locus est huius vti-
litatibus et mynisterijs ibi eas esse in ipso
suo toto et cum ipso ē necesse. Ubi autem
non est locus huius mynisterijs aut vtili-
tatibus. ibi eas vel nullatenus eē necesse
est excepto loco vbi ꝑmium et remunera-
tionē istorū meritorū obtinent. Qui ē lo-
cus glorie iparum et hic est celum celorū.
siue celum empirreū. Quia ergo in omni
altari vbi missa agitur locus ē ꝑdictis vti-
litatibus et mynisterijs necesse est ꝑnomi
natas partes in ipso suo toto et cum ipso
ad esse presentissima vt diximus veritate
Sed queadmodū vt supra tetigimus vbi
medicatio exhibenda ibi optet medicum
eē cum alabastro vngentorum. ⁊ ibi recō
ciliatio ibi mediatorem cum sacrifitio. et
vbi sacramētatio ibi sacerdotem seu pon
tificem cum sacramentis. ⁊ vbi refectō ibi
dapiferū cum cibo et potu. Alibi autē nō
ē necesse vt ista exhibeat. Licet igitur neqꝫ
anima neqꝫ carne careat dei filius tamen
illas non exhibet in mundo isto inferiori
nisi vbi locus ē vtilitatibus et mynisterijs
propter quas assumere dignatus est.
Amp. quoniā hūanitas ipius ē velut
vestis sacerdotalis ipius in q ꝓ nob fun
gitur offitio sacerdotis. quid mirū si illam
exhibet vel in celo vbi pareat vultui dei
ad interpellandū ꝓ nobis. vl̄ in altari vbi
sacerdotale mynisteriū ꝓ nobis exequit̄
alibi ꝟo cur illam exhiberet. Amp. qd
mirū si de consortio deitatis huic sacratis
simo corpori collatū est vt simul possit eē
in multis locis licet cōtra naturam suam
Queadmodū ipa diuinitas vbiqꝫ ꝑ natu
rā suam est cum eidem ex eodem consor-
tio impassibilitas et pene spiritualis agili
tas atqꝫ subtilitas collata sunt contra na
turā ipius corpis. Non enim verius ꝯtra
naturaꝫ ipius corpis est perpetua illa siue

perennis impassibilitas ⁊ iuisibilitas om
nimodo quo insensibilis ē sensibus nr̄is
in via ista hoc ē vita hominū q̄z corporuz
caducoꝝ tā mirifice penetratiua subtilitas
nec illa pene spiritualis agilitas quibꝰ re
muneratū ē ⁊ glorificatuz ē illud corpꝰ q̄z
locorū pluralitas. Si ergo nō obsistit nec
obsistere potuit nature corporis illius cō-
trarietas quin de consortio anime glorifi
cate atq̄z ipius deitatis recipet p̄nomina-
tas dotes et glorias nō poterit vlteriꝰ resi
stere vel impedire quin recipiat ex eodez
consortio locoꝝ pluralitatē seu multitudi
nē. Amplius. cū p̄nominatas dotes ⁊
glorias receperit corpus illud ad premiuz
nec cōtrarietas nature sue obsistere pote-
rit quo minus multitudinē locoꝝ ⁊ recepe
rit ad meritū ⁊ ad exequendū susceptum
mynisteriū. ad meritū quidē in ipa sacra-
tissima cena vbi ⁊ in ipsa sede sua recūbe-
bat inter duodecim ⁊ in manibꝰ p̄priis q̄
bus porrigebat̃ apostolis ad sumendū ⁊
in ore ac faucibus accipientiū ⁊ manducā
tiū ipm ad mynisteriū vo ꝙ quadruplici-
ter supradiximꝰ. Alioquin frustra et vane
quattuor mynisteria seu officia pro nobis
agēda suscepisset dei filiꝰ cuiꝰ nullū coruz
pagi possit nisi p̄ verissimā p̄sentiā corpis
illius. Amplius. cū quicquid glorie hȝ
corpus illud totū habeat in p̄mium myni
sterioꝝ seu offitiorū que in ipo et p̄ ipsum
saluti humani gener̃ sūt ipensa multo for
tius nihil deerit eidē de hiis q̄ requirit exe
cutio ipoꝝ mynisteriorū. Manifestū autez
iam fecimꝰ ꝙ execucio illoꝝ quattuor offi
tiorū requirit ex necessitate p̄sentiā eiusdē
corpis scilicet in multis altariū sacrariorū
q̄z siue sacrorum repositoriorum milibus
Amp̄. si glorificatione sua venerandū
illud corpus adeo approximatū adeo silʾa
tū sp̄ualibꝰ nobilibusq̄z substācijs. vt nō
solū illud sed etiā omne aliud corpꝰ glori
ficandū. sp̄uale noiare ausus fuit aposto-
lus dicens in. xv. p̄mo. ad Coꝝ. Seminat̃
animale surgit sp̄uale assimilatū inq̄z im-
passibilitate s̄btilitate agilitate q̄s diximꝰ
Assimilatū aūt in remuneratione ⁊ gloriā
suā p̄pam. Multo ergo fortius assilʾari de
buit eisdē sp̄ualibꝰ substācijs in hoc vno
videlȝ vt simul possit eē ī multis locorū mi
libus multo inq̄z fortius assimulari debu
it eisdē p̄pter ipam causam remuneratio
nis sue et alioꝝ. Hec autē causa quadru-
plex ē offitiū siue mynisteriū qđ diximus
hoc igitur ex necessitate datū ē corpi illi vt
possit eē in multis locis scȝ milibꝰ ad exe-
quēda officia seu mynisteria p̄pt̃ q̄ agen
da et creatū et assumptū est. Amp̄. qd
mirū si de consortio diuinitatis cui vnitū
ē corpus istud hoc contra naturam habet
q̄zdiu beneplacitū ē ipius diuinitatis vt sit
in multis locorum milibus simul et semel
Queadmodū ipa diuinitas ē in omnibꝰ.
Ubicūq̄z enim natura est passibilis vnita
aliī nature agenti et fortiori necesse est vt
ab ea paciatur atq̄z recipiat siue p̄ modo
sue receptibilitatis atq̄z passibilitatis ab
illa. Quid ergo mirum si corpus vnitum
diuinitati cuius virtus ⁊ actio sunt in vlti
mo et maximo per omnē modū ex virtu-
te diuinitatis hoc recipit et hoc ei assimila
tum est iuxta capacitatē suam. vt possit eē
in multis locoꝝ milibus ad obsequiū di-
uinitatis et gloriā. cuȝ nulla natura sic for
tis et agens que sibi cōiunctam et obediē
tem naturā aliā in similitudinē suā p̄ut il-
la capax ē non trahat. Ignis enim ferruz
durissimū ac frigidissimū in sui similitudi
nē cōuertit p̄ capacitate ipius ferri videli
cet q̄ztū ad calorem atq̄z splendorem. nō
autem q̄ztū ad motum neq̄z q̄ztū ad sub-
stācie subtilitatē. Et hoc quoniā salua na-
tura ferreitatis non potest habere subtili
tatem igneam neq̄z motuz ignis Qꝫ si qs
dixerit quia corpus humanuz nō ē capax
multitudinis locoꝝ simul. sed tm̄ vniꝰ pꝰ
aliū. Uerꝝ vtiq̄z dicit si ita intelligat ꝙ nō
ē capax nisi vnius loci post aliū p̄ naturā
suam. Et hoc ē quoniā virtute sua corpus
nō acquirit locū nisi p̄ motū. Motus autē
localis nō ē nisi fuga naturalis atq̄z deser
tio vnius loci et insertio siue acquisitio al
terius. Motus ergo cogit corpꝰ oē natura
liter mobile in vno suo loco eē in quolibȝ
instanti. ⁊ hoc ē quoniā cogit ipm desere-
re locū in quo ē dū tendit ad aliū ⁊ egredi
de p̄ori dum ingredit̃ ad sequentē. Et p̄-
pter hoc natura que ē in corpe p̄ncipium
motus et quietis non p̄mittit corpus simlʾ
eē in mult̃ locis quia dū impellit ad vnū
locū expellit ipm ab alio in quo erat. Qꝫ si
p̄ aliā virtutē imperantē tm̄ ⁊ nō mouētez
acquirendus sit locus corpi siue loca mul
ta nullo mō necesse ē vt acquisitio vniꝰ sit
cum desertione alterius. Hoc enim eēt iā
ve motus si desertio esset continua. hoc ē
habens successionē in tempore. Si autez
eēt subita eēt necessario simul in loco quē

Non esse ipossibile declarat mltis rōibus idem corpus esse posse in mltis locis sil

deserit et in loco quem acqrit. In eo eniꝫ
instāti in quo acquirit locuꝫ quemcūqꝫ ex
necessitate in eo est. Similiter et in eodeꝫ
instāti in loco est quem deserit qꝛ simul et
subito deserit hunc locū et acquirit illum
simul est in ambobꝰ et hoc est qd̄ intendi
mus Quia ergo nō ꝑ mediū q̄si trāsiliens
aut transuolans ab hoc altari in oīa alta
ria vel in quodcūqꝫ aliud. aut a solio glo
rie sue dissiliens in oīa altaria atqꝫ sacra-
ria ꝑ̄sentiā sue humanitatis exhibet sꝫ so
lo imperio ac bn̄placito sue voluntatꝭ cui
sūma subiectione obedit corpus suū subi
to et in ip̄o nūc est vbi vult corpus eiꝰ nō
sequens oīno naturā ꝓp̄am sed solū bn̄-
placitū imperantis. Exhibet ergo illud in
manibus sacerdotū absqꝫ successione mo
tiua et inde assumit illud in celū absqꝫ re
cessione motiua sicut enim voluntas eius
subita est ⁊ tota simul vtraqꝫ ꝑ se. Quia er
go ex sola volūtate vel anime ip̄ius impe-
rantis vel vbi sm qd̄ verbum vl' ip̄ius di
uinitatis. nullatenꝰ autē ex natura corpis
acquirēda sunt huius loca corpori illi. Ma
nifestū est quia sequit̄ volūtatē imperan-
tis corpus illud nō naturam suā. Et ꝓpter
hoc exhibet ꝑ̄sentiā suā vbicunqꝫ iubet̄ et
quādocunqꝫ non ꝑ motū illuc se trāsferēs
sꝫ ꝑ obedientiā inter quā ⁊ ipsum nihil fit
mediū ibidē subito se ꝑ̄sentans. Cum aūt
non mireris in te q̄ vbicūqꝫ es habes ibi
⁊ corpus tuū. cuius ꝯditionis arbitrarꝭ eē
omnipotētissimū dei filiū qui credere nō
vis nō dico vbicūqꝫ ē. sꝫ vbicūqꝫ vult ip̄m
habere ꝑ̄sentialiter corpꝰ suū secū ⁊ potis
simū vbi hoc reqrit dignationis sue ꝓ no
bis susceptū officiū. ¶ Declarabimꝰ etiā
declaratiōe euidenti ꝓbabilius q̄ ip̄ossi
bile est ꝑ motū ip̄ius filij dei vel corpis sui
istā tam crebrā tanqꝫ m'tiplicaꝫ eiusdē cor
poris ꝑ̄sentationē seu exhibitionem fieri.
Primū quoniā accideret ip̄m filiū dei sm
hoc siue sacratissimū corpus eiusdē moue
ri motibus contrarijs et illis innumeris.
Mouebit̄ eñ sm hoc ab altari in quo pri-
mo fit siue celebratur missa in omnia alta
ria alia in quibus subsequēter celebratur
Quia ergo quedā altariū alioꝝ sunt illi al
tari a dextris quedā a sinistris quedā sub
et quedā supra mouebitur necessario filiꝰ
dei cum ī oīa altaria se trāsferat ⁊ simꝉ mis
se celebrantur ⁊ in oīm istoꝝ situū siue dis
positionū altariū. mouebitur inqꝫ motu ī
ante ⁊ motu in retro motu in dextrū ⁊ mo
tu in sinistrū motu in sursum ⁊ motu in de
orsum. Et quia innūera ē multitudo alta-
riū in q̄bus missas eadē hora ꝯtingit cele
brari mouebitur necessario innūeris mo-
tibus cōtrarijs. ¶ Qꝫ si dixerit quis nō
ab vno altari mouet̄ ad aliud sed dē celo
empirreo descendit sup vnūquodqꝫ alta-
riū ip̄a hora qua in eo sacrū mysteriū agi-
tur et eo pacto illuc reuertit̄. nihilominus
accidit idē incōueniens. Cū eñ cōtingat ea
dem hora in alijs altaribus sacrū mysteri
um agi. In alijs autē finiri cōtinget ex ne
cessitate eundē dei filiū sm humanitatem
sui corpus eius in innumera altaria de ce
lo ferri et simul ab innumerꝭ alijs in celuꝫ
rapi. Qua de causa simul ascendere ⁊ des
cendere Et qꝛ in omni hora tā diei quā no
ctis cōtingit missas celebrari et finiri ꝓ di
uersitate climatū q̄ diuersificāt diem et no
ctem ⁊ horas nō habebit dei filiꝰ sm hu-
manitatē neqꝫ corpus eius requiem a taꝫ
contrarijs tanqꝫ pugnātibus motibꝰ nec
cessabit volare et de celo et reuolare ad il
lud siue trāsuolare ab altari ī altare ⁊ trās
portari ante et retro in dextrū et sinistrum
sursum et deorsum. Hāc autē ingētudinē
imo contrarioꝝ motuū turbinem ac tēpe
statem nec ymaginatio hūana recipit nec
intellectus. ¶ Amp̄. omne qd̄ mouet̄ a
loco quocunqꝫ exijt locum illum. ⁊ omne
qd̄ exijt locū suuꝫ deserit illū. et omne qd̄
deserit locū in quo ē non remanet ī ip̄o.
Quare si filiꝰ dei sm humanitatē siue cor
pus eius mouet̄ e celo empirreo in altare
quodcunqꝫ siue ab altari in altare aliud.
necessario non remanebit ī celo empirreo
⁊ ī altari a quo mouet̄ ⁊ ita non erit simul
ī multis altaribꝰ neqꝫ simul ī celo empira-
reo ⁊ in altari cum exijt inde. Si eñ rema-
net in celo non erit inde. dicimus ergo qꝛ
quēadmodū filius dei vbiqꝫ est sm deita
tem suā attingens a fine vsqꝫ ad finē forti
ter exhibet ꝑ̄sentiam suā diuinā apparēs
vbi vult ⁊ quō vult Sic ⁊ partiū suarum
videlicet anime et corpis ꝑ̄sentiaꝫ exhibet
vbi vult ⁊ quō vult absqꝫ vllo motu earū
Sicut ip̄e apud se et sm se hoc ē sm natu
rā suam immobilis et īmutabilis et illoca
lis ē ꝑ oēm modum. factus ē mobilꝭ muta
bilis localis ex assumptione humane ani
me et corpis et attingens a fine vsqꝫ ad fi
nē fortitꝰ factus ē loco modico circumscri-
ptibilis ⁊ ꝑ motū de loco in locum ꝑ̄senti-
am suam exhibens. Quanto fortius ipse

partes discrete videlicet anima et corpus ex ineffabili vnione qua eidē et in eo vnite sunt hoc habent vt istam attingentiā ⁊ amplitudinem spūalem qua attingit a fine vsqꝫ ad finem fortiter in hoc saltē imitentur. et licet sint mobiles et mutabiles. corpus quippe ꝓprie anima vo nō ꝓpe in hoc inqꝫ vt absqꝫ motu p̄sentiam suaꝫ exhibeant vbi et eiusdem filij dei hoc requirit officiū. tantaqꝫ nostre salutis necessitas pariter ⁊ vtilitas. cum enim sola omnipotenti virtute eius ibi sunt. ibiqꝫ teneantur atqꝫ seruantur qualiter motu indigere credendus est vt eas alibi esse facere nō possit nisi per motum. Si enim in manu tua corpus quodcunqꝫ teneres manu tua id poneres vbi velles. Cū ergo in manu filij dei hoc est in virtute et beneplacito per omnia sit corpus ipius ponit id vbi vult manu sua hoc est virtute et beneplacito nō motu ipi⁹. Sic et tu faceres de pomo si manus tue absqꝫ motu suo sola virtute sua ⁊ beneplacito totum quod vellet posset in pomū. Dabimus ergo exemplum de hūs in rebus sensibilibus. Sicut enim qui cantor est in aliqua ecclesia aliquando exhibet officiū cantoris aliquando nō exhibet licet illud nō deponat. Sic et dei filius humanitatē quaꝫ ꝓ nobis assumpsit aliqñ p̄sentem exhibet et aliquādo nō licet illā nunqꝫ deponat. Sic ⁊ anima tua aliquādo exhibet videndi officiū p̄senter et appibiliter et aliquādo non exhibet illud nec tamen illud deponit ⁊ sine motu suo omni ad exequendū hmōi officiū egreditur ⁊ ab executione illius absqꝫ motu ingredit. Sic ⁊ dei fili⁹ absqꝫ motu suo vel corpis sui ꝓprio egreditur ad exequendū ꝓ nobis sacerdotale officiū in altari. Motu ꝓpo dixim⁹ qꝛ mouet per accidens quēadmodū ⁊ forma sacramentalis sub q̄ ipē ē ⁊ siue cuꝫ eleuatur a nobis siue cū deponitur. Siue cū in sacra pixide deportatur. ⁊ ē similitudo conueniens rei spūalis ad corpa glorificata et potissimuꝫ ad corpus dñi saluatoris. qd̄ est incompabiliter sublimioris glorie quā alia. Multā enim habēt similitudinem spiritualitatis Sicut enī anima totū corpus animatū penetrat absqꝫ vlla resistētia et lesione tam sua qꝫ ipius. Sic ⁊ corpa glorificata oīa alia. ⁊ hec ē etiā alia declaratio que cogit corpus saluatoris adesse in altari non per motū. Sic enim non resistunt glorificatis corpibus alia. sed cedunt eis omīmō cessione obediencie. non refert ergo qualia ⁊ quāta sint ꝑ que transire habet de celo veniens in altare vel de altari in aliud cum equa facilitate transeat dura vt mollia atqꝫ magna vt parua. Perinde ergo est ac si moueretur. ꝑ inane et vacuū cum nihil ipm retardat aut detineat quare eque cito venit de celo in altare eque cito transiens totum spaciū qd̄ est a celo empirreo vsqꝫ ad altare ⁊ quantālibet particulā ipius. Non enim successiue transit totū spaciū. subito ergo se exhibet in altari et ideo non ꝑ motū. Si enim duricies mediorūꝫ corpoꝝ ita ē vt mollicies apud corp⁹ glorificatū multofortius ita erit magnitudo eorūvt paruitas apud ipm. Et si duricies eorū nō potest eū detinere vel retardare vllaten⁹. multofortius neqꝫ magnitudo ipōrum. Ex quo etiā manifestū est. quēadmodū nullū aliud corp⁹ in se detinere potest corpus glorificatū. sic nec ꝓhibere quin sit in alio. Adiuuabit aūt intellectū puulum ad hoc intelligendū exemplū anime hūane q̄ p̄sentiā sui exhibet in oībus partib⁹ corporis cui cōiuncta ē. exhibet inqꝫ in oībus opationib⁹ sensuū et absqꝫ motu suo locali. Nō ei si ab opatione visus veniat ad opationē auditus necesse habꝫ moueri localiter ab oculis ad aures et ita se habet de alijs sensibus et opationib⁹ eoruꝫ Hoc aūt facit ex natura spūalitatis sub q̄ simul attingit mēbra adeo inuicem distātia. Sic ⁊ gloriosū dñi saluatoris corpus. nō quidē ex natura corpalitatis sue sed ex similitudine spūalitatis q̄ ē gloria ipsius attingit simul loca innūera ⁊ obtinet. cuꝫ vtilitates et officia ꝓ qbus assumptū ⁊ glificatū ē hoc requirūt. Silitudinē autē istā spūalitatis supra exposuim⁹ in hoc eodeꝫ capitulo. Quoniā aūt natura vniuscuiusqꝫ corpis nō intēdit ei locū nisi ꝓpter ipm solū. Quicqd ei intēdit vnaqꝫ natura acquirere nō intēdit acquirere nisi ꝓpo subiecto et ꝓpter illud solū. Quoniā inqꝫ ita ē ꝙ vnicuiqꝫ corpi naturali nō sit necessarius nisi vnus locus ad quiescendū in eo. Ideo nō intēdit natura acqrere subiecto suo nisi locū vnū. ⁊ ꝓpter hoc expellit ipꝫ ab vnoquoqꝫ alioꝝ locorū donec acqsierit illi ꝓpriū cui alligatū ē naturali cogruentia. ꝓpter quod cum acquisierit locum hmōi corpi sua natura illud in eo quietat ⁊ quasi affigit quiete ꝑpetua. Hec ē ergo

exemplū familiare

causa ꝑpť quā nullū corpus naturaliť pō
test in pluribus locis esse simul quia vide
licet vnus solus locus est vnicuiqꝫ corpori
et ideo nō ꝑmittit ipum quiescere in alio.
Uoluntas vo diuina nō intendit corpori
filij dei locū acquirere vel attribuere ꝑpť
illud sed ꝑpter totā ecclesiam sanctorum.
Quia ergo multitudo locorū corpis illiꝰ
necessaria ē ac saluberrima toti ecclīe san
ctorū. Ideo necesse ē vt voluntas diuina
intendat nō quēadmoduꝫ natura corpis
illius aut alterius. sed quēadmodū requi
rit necessitas aut vtilitas ecclesie ꝑpť quā
solā illud corpus ⁊ creatū ⁊ assumptū est.
Qua decausa nihil ad naturā corpis illiꝰ
de ista multitudine locorū causa em̄ attri
buens ea loca auctor ipe nature ē. et vtili
tas ꝑpter quā attribuūtur ei loca non in
ipo corpe angustiata aut conclusa. imo ꝑ
omnia loca ecclesie sanctorum diffusa.

Amplius. Si natura corpis vniuscu
iusqꝫ acquirit ei loca multa successiue ⁊ tā
dem locū naturalē ꝑpter solam vtilitateꝫ
ipius corpis. Quantofortius virtꝰ diuina
acquiret seu ꝓstabit multa loca simul pro
pter tantas ⁊ tam multoꝝ vtilitates. Qꝰ si
dixerit quis non ē possibile hoc vel corpo
ri recipere multa loca simul. vel virtutē di
uinā prestare. quia neqꝫ multa tpa sunt si
mul cū enim mlta tempora simul nō sint.
loca vo multa simul sunt. Multo impossi
bilius est corpi recipere multa tempora si
ue multa quando simul ⁊ virtuti diuine ꝓ
stare qꝫ multa loca siue mlta vbi. que simľ
presto eideꝫ sunt. Impossibile ergo erit di
uine virtuti et omnipotentie ꝓstare corpo
ri eternitatē cum in eternitate simul om̄ia
tempora obtineanť. Om̄e enim quod in
eternitate est omne tempꝰ habet. cū eter
nitas sit interminabilis vite tota simul et
ꝑfecta possessio. Manifestum est autē
qꝰ omnipotentissime virtuti diuine possi
bile ē prestare tam loca qꝫ tēpora ad om
ne beneplacitū voluntatis sue natura nō
valente resistere q̄ nihil vnqꝫ potest supra
ipsum neqꝫ vnqꝫ volens. cuꝫ hoc maxime
nature omnium naturale sit obedire vbi
qꝫ beneplacito creatoris que totuꝫ quod
naturaliter est totumqꝫ quod naturaliter
habet ex illo ē et ex illo solo habet. Quic
quid autem sit futurum de animabus no
stris tunc atqꝫ corporibus in parte ista du
bitari tamen nō potest quin filio dei obe
diat corpus eius per omnia et quin pre
sentiam eius vbicunqꝫ beneplacitum sue
voluntatis fuerit exhibeat. Si em̄ corpus
quod omnino non est potest in quocūqꝫ
loco noluerit facere esse absqꝫ adiutorio
motus. Quantofortius illud qđ iam est.
in quo ammiranda non tam virtus eius
qꝫ misericordia euidēter apparet qua ita
presto est omnibus panis vite et in sacra
rijs sacrisqꝫ repositorijs tamdiu vnūquē
qꝫ sumere volentem expectet tam crebro
de celo venit. Adhuc em̄ loquentibus ipis
sacerdotibus ⁊ ipm aduenire petentibus
in altari ipo facto. Respondet assum. Ui
de ergo quia semel venit dei filius ꝑ salu
te mundi carnem suam crucifixioni ⁊ san
guinem suum effusioni expositurꝰ. In nu
merabilibus enim vicibus quottidie ve
nit carnem suam cōmestioni et sanguinē
potationi fidelium appositurus. Si quis
autem querat qualiter reficit huiꝰ panis.
Refectio enim corpalis non vnum mem
brum reficit solūmodo. sed totum corpus
et ipius corporis membra singula. Cuꝫ er
go mensa sacre cōmunionis non solū sa
cerdoti ponatur siue paretur non solus sa
cerdos debet ibi refici. Qui ergo sunt q re
ficiuntur et qualiter. Amplius. si sola
charitas ibi nutritur et augetur nō omēs
virtutes esse equales. Si vero omnes refi
ciuntur ibi ⁊ augentur mirabile est valde
quomō fides illo sacramento sustentetur
et reficiatur. Certum enim est quia sacra
mentum istud id est forma fidem in mul
tis subuertit. Scđm hoc etiaꝫ corda quot
tidie cōmunicantium et magnitudine spi
rituali maxima et pinguedine gracie sagi
natissime esse deberent. Iuxta enim. xxxi.
Hieremie. Inebriabo animas sacerdotū
pinguedine et populus adimplebitur bo
nis. et Ysa. lv. Audite audientes me et co
medite bonum et delectabitur in crassitu
dine anima vestra. Respondemus qꝰ sub
limis ac celestis sapiencie est scire discūbe
re ad hanc mensam ⁊ refici ex ea ⁊ scire in
teresse tanto sacrifitio: et reconciliari per
ipsum. quemadmodum Apuleꝰ phyloso
phꝰ dixit quosdā tm̄ auribꝰ ⁊ nō aio phy
losophari. Sic multi et innumerabiles q
xpiani reputanť in sacramētissimis solen
nijs missaꝝ solis auribus xpiani sunt mis
sam tm̄ audire querētes et de auditōe mis
se questionē solūmodo faciētes. Propter

neq herba neq malagma sanauit eos etc

qd vehemēter sollicíti sunt vt introitum ⁊
epistolā audiant et Euāgeliū. ipam misse
veritatē ⁊ substantiā ad modicū vel nihil
curātes. Multi etiā hijs decātatis ab eccle
sia recedūt intollerabilē ac omnibus mo
dis detestandam deo contumeliā irrogā
tes dū ab eius p̄sentia fugiūt ⁊ eius aduē
tum quē totis desiderijs totaq̄ deuotione
p̄stolari debuerant nō expectāt. Quia er
go missa est ei⁹ flagrantissimi sacrificij ob
latio cuius suauitatis odore mund⁹ deo
reconciliatus ē. ⁊ totus eiusdē fetor abster
sus. ⁊ ē sacramēti illius celebratio quo to
tus mundus sanctificatus est atq̄ sacrat⁹
quantum est in sufficientia et virtute illi⁹
q̄ in multis peccatum incredulitatis impe
dit. In alijs autem occultum est dei iudici
um. et est opulentissimi lautissimiq̄ ac de
litiosissimi conuiuij instauratio quo an
geli splendidissime reficiūtur et homines
et insuper est ipa missa cause nostre venti
latio. licet per deprecationem et oblatio
nem. Quinto est meditatio totius corpo
ris ecclesie hoc est medicine exhibitio Me
dicine inq̄ que sanat omnia. Sicut legit
Sapiencie. ix. Per sapientiam sanati sunt
quicunq̄ placuerunt tibi domine ab ini
tio. Et iterum eiusdem. xvj. Neq̄ herba
neq̄ malagranta sanauit eos. sed tu⁹ ser
mo domine qui sanat omnia. Christ⁹ au
tem dominus est dei verbum et dei sapiē
cia. Sic ergo interesse oportet missarum so
lennijs. sic tanti sacrificij oblatiōi sicut ne
gotio reconciliationis tue et aliorum. At
tende autem quantam iram dei aduersus
te succenderas. quātus gladius vindicte
ipsius capiti tuo impendebat. et videbis
quanto timore. quanto luctu. quanta intē
tione et sollicitudine quāto desiderio eua
dendi imminens tibi supplitiū redeundi
ad graciam patris prouocati ad tantum vt
te non vt filium reputet q̄ esse debuerat.
sed morte dignissimum hostem negotio
tue pacis et reconciliationis interesse de
beas. Apparebit etiam tibi simul in quan
ta graciarum actione et deuotione esse de
beas dum ipsum iudicem tuum eousq̄ nō
cōtinentem in ira sua misericordias suas
vides q̄ etiam pro te ibidem in sacrificiū
deo patri se offert. Q̄ si charitatem qua p̄
te apud patris misericordiam interpellat
cōsideres. Si fornacem charitatis qua sa
crificium illud pro te ⁊ alijs ardet nisi for

te reprobus sis diligenter aduertas quid
agendum tibi sit dum tm̄ negocium tuum
agitur non solum tuum apte cognosces.
sed etiam ipa magnitudine negocij tui ad
id agendū prouocaberis et instigaberis.
Similiter si horribilitatem execrationum
tuarum et abhominationes spurciciarum
tuarum recogitaueris et quante cure deo
sit de sanctificatione et mundatione tua.
vt pro eis sacratissimam carnem suam of
ferre velit. scilicet in sanctificationem tu
am et sanguinem eiusdem fundi non so
lum in passione ad litteram. Sed etiam
in ipo sacramento. Et hoc in mynisterio.
quid tibi faciendum sit. qua sollicitudine
vigilandum quantis viribus enitendum
ne q̄ pro te tam mirabiliter tanq̄ miseri
corditer agitur non solum non amittas:
sed etiam ne tibi veritas in cōtrarium eui
denter cognosces. ¶ Deinde quis conui
uij illius magnificentiam vbi ipe donum
et dapifer est et cibus diligenter cōsideret
et ingratus preparanti et inuitanti eē pos
sit. Quis etiam illotus ad tam reuerendā
venerandamq̄ mensam accedere presu
mat. Si enim asinum tuum. id est corpus
ad presepe suum. id est mensam corporis
illotū non sinis accedere sed manus eius
et os preabluis quantofortius ad istam sa
cratissimam mensam animarum accessu
rus lachrimis te preablues. si non absq̄
oratione et diuine benedictionis postula
tione asinum quem diximus ad presepe
suum permittis accedere quantum tibi et
qualiter orandum sit diuinaq̄ benedictō
exposcēda ad istam mensam sanctissimam
et angelis adorandam atq̄ venerandam
epulaturo. Intellige autem quia intendi
mus hic de spiritus epulatione vel come
stione nō de sacramentali que eorum so
lum est qui speciem ipsam visibilem sacra
menti sumunt.. Sed reminiscaris q̄ dicit
Apostolus in vndecimo ca. prima ad Co
rinthios. Quia multi infirmi et imbecil
les et dormiunt multi. videlicet quia qui
nō debito honore et reuerencia habebāt
corpus domini. Et iterum. Qui manducat
et bibit indigne. et hoc est illotus vel irre
uerenter. Judicium sibi manducat et bi
bit. Pro hac irreuerencia percussa fuit ci
uitas romana plaga iguinaria Proch do
lor quia eadem turbulentia impetuosita
te et irreuerentia ad istam sacratissimam

mensam accedūt homines quasi porci ad vas furfuris siue volutabrū. non attendē-tes q eam reuerenter venerentur et ado-rent angeli. et ad eam incuruetur seu incli-netur om̄is milicia celoꝝ totaqꝫ curia pa-radysi. Deinde si ip̄ius sacramēti sanctita-tē atqꝫ virtutē attēderes ⁊ quia ꝓ pte sancti-ficando hoc ē sanctitate et gr̄a replēdo ce-lebratur viua fide credere coopari eis to-tis studijs et viribꝰ conareris. Nō em̄ co-gnosci potest gr̄a sanctificationis qn desi-deretur ⁊ queraṫ. et cū vltro se offert quin tota deuotione recipiatur. Ultro autē of-fertur in isto sacramento siue ꝑ ip̄um. nec sunt nisi ꝑpauci q recipiāt qui vasa cordiū ad eā recipiendā p̄parent et porrigāt. hoc aūt indubitāter illi faciūt qui reuerenter ⁊ attēte sacramento intendunt ac p̄stari sibi deuote postulāt gr̄am sanctificatiōis quā diuine bonitatis munificētia in sacramē-to illo p̄stare ꝯsueuit. q si causam tuā nō vno etiā crimine. Sed innūerabilibꝰ for-sitan criminabilē agi ibidē attēderes. Si accusationes q̈s aduersū te dyabolꝰ pro-ponit audires. Si inscriptionē legeres. si clamores pctōꝝ tuoꝝ ⁊ ꝯsciēcie tue testifi-cātis audires nō absqꝫ timore ⁊ tremore. nō absqꝫ pudore ⁊ dolore. nō absqꝫ eiula-tu suspirijs ⁊ rugitu. nō absqꝫ lachrimis ⁊ luctu taꝫ discriminoso negotio tuo intēde-deres. Et ecōtrario si xp̄um dn̄m aduoca-tū solā diuine pietatis habūdantiā solaꝫ oblationis corp̄is et sanguinis sui flagrā-tiā ac placatorē siue placabilitateꝫ ꝓ te al-legantē de fidi oculis cerneres nō te fan-tasmata vanaꝝ cogitationū nō te mixtio inutiliū fabularū a tam discriminose cau-se tue attentiōe abrūperēt. Deinde si mor-bos tuos ⁊ vulnera. si mortē eternaꝫ q̄ ex illis tibi im̄inet. Sed medicinā eoꝝ saluta-rē in illa apotheca spiritussancti in illo ala-bastro oīm vngentorū spiritualiū eē viua fide teneres ⁊ qđ oīs medicina absqꝫ pre-paratiōe recepta in interitū vertiṫ ac vene-nū toto desiderio totaqꝫ auiditate te p̄pa-res ad illā. cor tuū mollificās et fluxuꝫ siue fluxibile faciēs illud. Alioqn dubitanduꝫ nō ē imo medicinā istā te nō queri. Quia eousqꝫ morbꝰ mētis inualuit vt sentiri seu agnosci nō paciaṫ nisi mortificato corde penitꝰ et sensu ip̄o quo vulnera sentiri de-buerāt extinctoqꝫ.

Reuertamur aūt ad illud in q̄ era-mus ⁊ dicamus qui si omni carni viuenti cuiuscunqꝫ animalis inest virtus: vt superextēdat ⁊ cōmunicet vitā suā natura-lē omni enti quod applicatū ip̄i fuerit ap-plicatione conuenicti ⁊ hoc necesse est xp̄i carnem tam mysticā q̄ʒ lr̄alem et hanc vir-tutē habere vt omni ei q applicatū ip̄i fu-erit applicatiōe ad hoc ꝯuenicti superten-dat ⁊ ꝯmunicet vitā suam gr̄e. Applicatio autē ad hoc ꝯueniēs spiritualis ē ⁊ sacra-mentalis vt diximꝰ et specietenus et spiri-tualis applicatio nō ē nisi fides et deuotō in sacramentū ⁊ hoc in adultis. Si qs au-tē querat vtrū xp̄i corpus ꝑ se et sanguis ꝑ se ibi sint corpus scilicet ex sanguine extra ⁊ sanguis ꝑ se in calice. Dicemꝰ q nō imo vtrūqꝫ et sub vtraqꝫ specie totus xp̄s. verꝫ species panis sacramentū. id ē sacꝝ signū ⁊ ꝓp̄um ē solīꝰ corp̄is. species vini similiṫ sanguinis ⁊ sub vtraqꝫ specie vtrunqꝫ su-mitur ⁊ totus xp̄s nec sanguis eiꝰ ibi effun-diṫ nec corpus ex sanguine relinquiṫ. Qꝫ aūt in scriptis sanctoꝝ legiṫ interdū q sā-guis ille sacratissimꝰ in ora fideliū fundiṫ intelligendū est non effunditur sed mitti-tur ex hoc ip̄o et cum ip̄o sanctissimo cor-pore cuius est non extra.

Potest autē habere dubitationeꝫ cur summꝰ ille sacerdos ⁊ hostia xp̄s dn̄s descendat in altari et in-ter manus sacerdotis cum totum illud sa-cerdotale offitiū in ip̄o sublimo habitacu-lo celesti coraꝫ deo patre ⁊ laudabiliter et sufficienter explere posset. in quo dicimus quia manus sacerdotū nostroꝝ vacue es-sent si nō illas venerāda illa et sancta ob-latio viuifici corp̄is et sanguinis impleret periret etiā spes et deuotio populi in ip̄m redemptorē q̄ est eidem populo maxima atqꝫ fortissima q tā inestimabili benigni-tatis dulcedinē tam mirificata ꝓmptitu-dine se misericors redēptor exhibet ꝑ ma-nus sacerdotū toti ecclesie sue et electoruꝫ suoꝝ singulis. Deinde ip̄o bono sacre cō-munionis sp̄ualis quia refectiōis defrau-daretur populꝰ maximoqꝫ sui ornatu. ma-ximaqꝫ opulentie sue parte et domꝰ et tē-plūm dei priuaretur si illud tante flagran-tie sacrifitium et tam necesse opulentie re-fectionis mensa careret. Si quis aūt que-rat de ip̄o tante gracie et tante sanctifica-tionis sacramento propter quid tam cre-bro offerṫ et celebraṫ cū vna sui oblatiōe q̄ in ara crucis facta ē mōm recōciliauerit atqꝫ sanctificauerit. sicut legiṫ ad heb. x.

Quia vna oblatione ꝯſumauit ineternū
ſanctificatos, cū xp̄i meritū in nullo immi
nutū ſit. Cum gratioſitas eius apud p̄rem
non minor ſit in altari quā eſſet tunc cū in
cruce pendebat. Quō ergo non vna eius
oblatiōe oīa dimittunt. Quare nō ⁊ oēs
anime de ſupplicijs et carcere purgatorij
ꝑ vnā eius oblationē liberātur. Cū longe
maiꝰ fuerit recōciliatio totius mōi hoc eſt
oīm dilectoꝝ de mōo quā paucaꝝ anima
rū depurgatorio liberatio. ¶ Amp̄. quā
tū et quatenꝰ ꝓdeſt ipi q offert ꝑ q̄ offer
tur. In quo certiſſime rn̄deri poteſt. quia
paſſio dn̄i ſaluatoris nō tam ſacrificij fuit
oblatio q̄ȝ mōi precijq̄ȝ ipius ſolutio. Qꝛ ⁊
nos euidēter oſtēdimus in libro Cur deꝰ
hō. ibi ei debitū ade ⁊ totius poſteritatis
ſue ſolutū ē ⁊ ad hoc ſpecialiter ipa paſſio
dn̄ica relata fuit et ſuſcepta q̊tidiane vo
oblationes eiuſdē ſacratiſſime hoſtie ad
aliud ⁊ alia referūtur ⁊ ꝑ alijs fiunt. ⁊ vt
breuiter dicamꝰ illis ſolis ꝓdeſt qbꝰ vult
⁊ q̄tenus vult ipe q ſimul ē ſummus ſacer
dos et hoſtia. Quatenꝰ autē vult ꝓdeſſe
ipe ſolus nouit. De hoc autēȝ ꝙ dꝛ ꝙ oīa
opa ex eadē charitate ab eodē facto eque
meritoria ſunt ⁊ eiuſdē p̄mij ⁊ ita oblatio
q̄ facta ē ī ara crucis ⁊ illa q̄ quottidie fit ī
altari eiuſdē meriti ſunt. Dicimꝰ ꝙ intelli
gendū ē ex eadē charitate facta ⁊ ad idem
vel eq̄le premiuȝ relata. Nō ei dubitamꝰ
xp̄m dn̄m ſm qō homo ē ſm qō ſacerdos
ſimul ⁊ hoſtia ab amātiſſimo miſericordiſ
ſimo deo q̄cunq̄ȝ petere voluerit obtinere
ſicut ipemet teſtat Iohā. xj. Pr̄ ſciebā qa
ſꝑ me audis. Et ad Heb. v. Exauditus eſt
ꝓ ſua reuerēcia. Quantū autē ipe velit ꝓ
deſſe vel offerētibus vel ꝑ qbus offertur.
Scimus certiſſime quia quantū decet eū
velle ⁊ q̄tenus dignos ydoneiſq̄ȝ atȝ ca
paces viderit eoſdē. Inuenitur aūt huius
rei ⁊ nōnulla ſi̾litudo in opationibus na
ture. Sol em̄ q̄cunq̄ȝ illuminat nō iuxta
vulgorē ſue luminoſitatis illuminat. Sȝ
iuxta ydoneitateȝ et abilitatē illuminabi
liū. ſic ⁊ ignis nō ſm virtutē ardoris ſui q̄
cunq̄ȝ calefacit ſed iuxta poſſibilitatem et
paſſibilitatē calefactibiliū. Aliogn oīa il
luminabilia eque fulgerēt a ſole ⁊ oīa ca
lefactibilia eq̄ arderēt ab igne Iuxta hūc
modū et aīalis anima in oſſibꝰ ſolā vitaȝ
in neruis vitā ⁊ ſenſum tactū ⁊ motū opa
tur ⁊ in diuerſis organis ⁊ mēbris varia ⁊
diuerſa cum ipa vna ſit indiuiſa ⁊ impar

tibilis. Sic ⁊ xp̄s dn̄s nō iuxta gratioſita
tē et excellentiā meritoꝝ ſuorū opat in ſa
cramēto altaris. Sed interdū iuxta ꝙ exi
gunt merita eoꝝ q offerunt ⁊ ꝑ qbꝰ offer
tur vel ſcd̄m qō ipos decere ⁊ expedire co
gnoſcit. Queādmodum ei interceſſores et
rogatores apud nos non toto pondere p̄
cum poſcunt quecunq̄ȝ poſcunt ſed inſtāt
interdum tepidius interdum vehementi
us apud eos a quibꝰ aliquid obtinere in
tendunt. Sic et chriſtus dominus non to
ta gratioſitate meritorum ſuoruȝ neq̄ȝ to
to pondere gratie quā habet apud aman
tiſſimum patrē ꝑ omnibus equaliter int
pellat aut omnia eque nitit impetrare. ſȝ
magis ſm ſapientiam ſuaȝ qua oīa nu
da et aperta ſunt oculis eius moderat im
petrationem petitorū vt quatenus et quā
tum decet et expedit. impetret hijs ⁊ alijs
Poſt hec declarabimꝰ q̄liter ꝯmu
nionē ſancte dilectiōis efficiat iſta
ſacra altaris ꝯmunio declaratiōe
ampliori ⁊ dicemꝰ quia ꝯmunionē et na
turalē et poſitiuā ſiue ſecularē atȝ ſocieta
tē facit neceſſario vnitas queādmodū na
turalē ſocietateȝ ⁊ amorē iter fratres facit
ꝯmunio cauſe eſſendi. Cōmunicāt ei ī pa
tre ⁊ ſi addita fuerit ꝯmunicatio in matre
erit fortior. Naturalit ei plus inuicē ſe di
ligunt q ſimul ꝯmunicāt vnū patrē ⁊ vnā
matrē quā q alterū eoꝝ ſolū. quibus ſi ad
dideris ꝯmunionē in victu erit fortior cō
munionis amor inter eoſdē. ⁊ ſi addidert
vt cōmunicent in grā erit adhuc vel iterū
fortior. Et ſi addideris cōmunionē in lege
addes fortitudinē eidem amori vel ꝯmu
nionē. Et ſi addideris iteꝝ ꝯmunionē ī ꝓ
feſſione vel ordine vel in p̄ncipe ⁊ prelato
addes et aliā cauſā fortitudinis ⁊ ꝯfirma
tionis. Et ſi addideris cōmunionē domꝰ
erit adhuc ei ſm hoc augmentū fortitudi
nis. Radix aūt in oībus hijs eſt vnitas ⁊
ꝯmunio eiuſdē amati vel ſm quoſdā ipa
ſi̾litudo vel aſſi̾litudo. Iuxta hūc moduȝ
ꝯmunicatio in duce. vnit milites cōmuni
catio in ſigno bellatores ⁊ ꝯmunicatio in
dn̄o ſeruos ſeu famulos ⁊ cōicatio ī mer
cede vel ope oparios. ⁊ cōmunicatio ī pa
ſtore vel grege vel paſcua oues ⁊ ꝯmuni
catio ꝯmertionū negociatores. Uides er
go ꝙ q̄nto ī pluribꝰ et maioribꝰ magiſq̄ȝ
amādiſ ē hoībꝰ naturalit ſocietas ⁊ ꝑtici
patio tāto ē ī eis īuicē maior ⁊ fortior amo
ris ꝑticipatio maiorq̄ȝ īuiceȝ familiaritas

nisi aut īuidia aut alteriꝰ pestis corruptio
hoc īpedierit. licet aūt diuersa nūero sint
que cōicant hoīes in multis istorū exem-
ploꝝ vnit tn̄ eos ⁊ cōsociat siue naturalit̄
siue secularit̄ ipa similitudo ꝑticipatoꝝ.
maxime autē naturaliter eos vnit amore
id qđ maxime ab eis diligit̄ sicut causa es
sendi vt pr̄ ⁊ mr̄. ⁊ causa ꝯuersatiōis et cō
seruatiōis ipiꝰ vt victus vestitꝰ et domꝰ.
Que ergo grē sunt ⁊ proportionalia istis
naturalibꝰ maxime effectiua sunt ad eos.
vniendos vnione grē. Cōmunio ergo in
patre spirituali q̄ ē xp̄us dn̄s omniū rege
neratorum. et cōmunio victus spiritualis
que ē causa maxime cōseruās eē spiritua-
le id ē vitā grē. ⁊ cōicatio domus spūalis.
id ē ecclesie ⁊ cōmunicatio vestitus spiritu
alis id ē ⁊ conuersatiōis exterioris xp̄iane
maxime habent vnire inuicē vnione grē
ipos homines. adiuuamur aūt et in hoc
ꝑ hoc ipm̄ q̄ victus ipe spūalis id ē cibus
⁊ potus omnibꝰ ꝑ oīa vnꝰ ē nūero. oīa
autē quoꝝ exempla ꝯnūerauimꝰ ꝓporti-
onalit̄ ē xp̄s dn̄s electis. Illū ei ꝯmunicāt
vt deū verissima religiōe cultuq̄ sanctissi
mo. ⁊ dn̄m deuoto obsequio ⁊ obediēcia
ꝓmptissima. vt patrē regeneratiōe sancti-
ficatiua. vt nutriciū spūalis victꝰ admini-
stratione assidua. Deinde vt breuit̄ oīa
ꝑcurramꝰ vt cibum et potū vel vt medicū
et medicinā vt aduocatū vt ꝓpugnatorē
et belliducē vt retributorē atq̄ mercedē. vt
domū ⁊ refugiū. et vt generalit̄ dicamus
omne bonū amabile cōmune oībꝰ se ex-
hibet vt oēs in se hoc ē sibinnicē sancte di
lectionis cōmunione ⁊ participio vniret.
Quapropter si tot enūeratis vnū vl' duo
ꝯmunionē naturalē vel secularē potest in
ꝑticipibꝰ suis efficere. Quāto fortius i ipo
oīa ista ꝓportionalit̄ aggregata atq̄ con
gesta ꝓportionabilē. id ē spūalē ꝯmunio
nē in suis ꝑticipibꝰ efficiēt. Et q2 ꝯmunica
tio cibi ⁊ potꝰ viuentibꝰ magis necessaria
⁊ magis itima magisq̄ iocūda est ceteris
magis eligēde fiūt. ceteris ad iudicandā
efficiendāq̄ spiritualē ꝯmunionem vt per
necessitatē eiusdē vicinitatē atq̄ iocundita-
tem onderet̄ illa ⁊ efficeret̄ affectior vicini
or atq̄ iocūdior. q̄ ei h3 natural' victꝰ ꝯmu
nicatio ad natural' dilectiōis ꝯmunionē.
Hoc h3 necessario spūalis victꝰ cōmunio
ad spūalis dilectionis ꝯmunionē. Sicut
ergo natural' victꝰ ad ꝯmunionē intendē
tibꝰ ⁊ querentibꝰ naturalis victꝰ ꝯmuni-
catio i domibꝰ suis. maxime istituēda ē et
celebrāda vtpote maxima et euidētissima
illiꝰ causa. Sic ex necessitate sapiētissimo
deo electis suis spūalē dilectionē intēden
ti ⁊ querēti ꝑ sui victus ꝯmunicationē q̄rē
da fuit vtpote ꝑ causā maxime effectiuā il-
lius ⁊ viā electis maxime ambulabilē. vt-
pote similitudine sua et exēplo cognitissimā
atq̄ certissimā. ¶ Amp̄. si sentiret̄ spiritua
lis victꝰ suauitas. si nuda videret̄ eiusdē
veritas q̄s dubitat q̄s int̄ ꝯuiuas suas fi
dē ⁊ amiciciā indissolubilit̄ astringeret et
hoc ipo sensu ꝯmunicatiōis sue. Quēad-
modū sensus natural' ꝓportiōabilit̄ opa
tur vt in ꝯmunicatoribꝰ suis. cū ergo sen-
sus iste ꝯmunis necesse ē vt q̄ tūc natura
li opatiōe faceret hoc efficiat nūc virtute ⁊
hoc ē q̄ diximus ⁊ fides h3. Quia v̄tute
diuina ꝯuiuas suos reficit sacramentū il-
lud. licet pie recolētes ⁊ viuaciter recogitā-
tes id ē naturali opatiōe sua pascāt̄. Uerū
tn̄ nō fit nec eousq̄ vt ipam suauitatē sa-
poris ipius vt odoris flagrātiā sencientes.

Pie aūt credit̄ vt hii q̄ ea fide q̄ de
cet reuerēciaq̄ ⁊ deuotiōe ac desi
derio obtinēdi veniā ac liberatio
nē a peccatis quoꝝ se reos cognoscūt q̄q̄
deserere nitunt̄ ad istud sacramentū acce
dūt nō frandari spe sua et desiderio vt a
fonte sanctificatiōis oīm graꝝ vacui rece
dāt ⁊ a medicina tāte salutis cū suis mor-
bis ⁊ vulneribus reuertāt̄. Nō eni panis
vite tm̄ esca esuriētibus sed etiā salꝰ ē egro
tātibus ⁊ sacrificiū recōciliatiōis iram dei
timētibus. Est etiā int̄pellator ꝓ oībꝰ ad
se fugientibus. Est etiā miserator venieq̄
largitor hūilit̄ peccata cōfitētibꝰ et veniā
ex corde poscētibus. Nō ei tantū ibi sacri-
ficiū ē aut sacramentū. S3 etiā ibi deus ē
cui offert̄ ⁊ q̄ sacrat atq̄ sanctificat pia fide
hūili spe. et timorata reuerētia accedētes.
q̄ ad hoc ibi se exhibet vt īuitet ad veniā
⁊ graciā generaliter omnes ꝓpter hoc eo
usq̄ accessit vt ad ipum ꝯfidenter accede-
rent q̄ lōge erāt. ⁊ pene improbū se nobis ī
gerit dū tādiu pene ī omni eccl'ia ꝯuiuas
expectat. adiicit etiā vim ⁊ violentiā sumē
di dū p̄cipiendo dicit Cantic. j. Comedite
amici ⁊ bibite ⁊ iebriami charissimi. S3 ⁊
gladio excōicatiōis feriri vult eos q̄ tam
magnificum tam salutare tam sanctifica
tiuū eiusdem ꝯuiuiū dixert̄ recusandū ad
iecturus et tandem eterne gladium dam-
nationis. nullatenus eni stillam grē dene

gare credendus ē qui totū ipm fontē gratiarū tam improbe offert ꝛ tam patenter exponit. Qualiť aūt pparare se debeant qui ad tam sanctā tanq̄ȝ venerandā mensam accedunt sermonibus publice exhortationis atȝ declamatiōis a quib⁹ dieb⁹ dn̄ice cene ꝛ sancte pasce nullatenus vacare debent quibus vacāt duxim⁹ relinquēdū. Quoniā aūt miranť nōnulli ꝙ in tā lauto ꝛ delitioso cōuiuio in pane om̄e delectamentū ꝛ omnē suauitatē saporis habente. sicut legitur Sap. xvi. Nihil spūaľ saporis aut suauitatis pleriq̄ȝ senciāt non attendētes quō longe sint palata cordiū illorū a sensu sublimi et nobili spiritualiū saporū atȝ suauitatū. Queādmodū enim intellectus in fide illuminat⁹. multaq̄ȝ sciencia sacra p̄dicatus longe ē ab eo qui ꝓphetico splēdore clarescit. Sic et affectus licet sanct⁹ sit ꝛ ab om̄i labe mortalis peccati purificat⁹ ꝛ palatū cordis sanū licȝ et mūdū et nulla febre iniquitatis corruptū sit. Adhuc tamē valde lōge ē ab illa excellētia gustus spūalis ꝛ ꝟtus saporādi q̄ donū etiā sapiētie ꝓpe d̄r de quo Job. xxxiiii. Guttur escas gustu diiudicat. Et iterū eiusdē. xii. Auris verba ꝓbat ꝛ fauces comedētis saporē. q̄ ambo testimonia d̄ spiritualib⁹ saporib⁹ ꝛ de faucib⁹ ꝛ gutture ea sublimitate ꝛ nobilitate saporādi ꝛ senciendi quā dixim⁹ p̄dictis spūaliter ꝓcul dubio intelligunť. Propter hoc ꝛ Exodi. xvi. Manna vocatū ē manhu. quod inťꝓtatur. Quid ē hoc in. v. Apoc. vocať māna absconditū. ꝛ ꝙ ei⁹ delitiositas atȝ suauitas hic eo mō plerisq̄ȝ abscondita sit. in futuro aūt reuelāda. ꝙ ille videbať intelligere q̄ dicebat. Saciabor cū apparuerit gloria tua. Tūc ei⁹ ꝟe suauitatis odoris saporis sui saciabit et replebit electos cū se eisdē panē vite eē plena manifestatiōe reuelauerit plenoq̄ȝ ore comedendū eisdē dederit nouoq̄ȝ sensu nouaq̄ȝ ꝟtute saporādi palata eoꝝ seu gustus glorificauerit. Nec mirū hoc cū ipse fons oīm aromatū atȝ suauitatū spūaliū de⁹ in multis ꝛ per essenciā p̄sentiā ꝛ ꝑ gratūfacientē gratiā ꝛ sic inhabitet nec tm̄ saporē suauitatis eius sentiūt ꝓpter elongationē quā dixim⁹ lȝ ipse de⁹ ꝓximus ꝛ p̄sentissim⁹ sit eisdem. Quemadmodū ei⁹ lux ceco p̄sentissima ē ipse aūt ab ea remotissim⁹ sic fontalis xp̄i dei ꝛ abyssalis suauitas palato cordis nōdū illa virtute saporandi siue sublimitate gustus p̄dito ꝓxima ē ac p̄sentissima ipm aūt ab ea remotissimū. Quod em̄ defect⁹ ē visus siue sensus lucis in ceco. hoc ē defectus hui⁹ gustus siue sensus saporꝫ spiritualiū in cordis palato Tu etiā iam nosti q̄ȝ nō oīa palata sȝ nec oēs gustus corporales possunt in omēs sapores sensibiles Palatū ei porcinū et gustus asini⁹ nō possunt i sapores aromatū. Nō ergo mireris si palata multoꝝ etiā mūda ꝛ sana nōdū attingūt ad sensū sapoꝝ spiritualiū. hoc em̄ ꝓhibet sublimitas et nobilitas ipoꝝ sapoꝝ atȝ grossicies atȝ obtusio palatoꝝ. In nōnullis aūt defectus masticatiōis ꝛ expssionis sapoꝝ sensum ipedit eorundē. Quidā enim panē vite degluciūt ꝛ ea velocitate ac festinatione illū trāsire ꝛ abire faciūt vt nō solū nullū ex eo saporē suauitatis masticādo exp̄mant sed nec etiā saltē illū odoris eius et tenue vestigiū retineant. Alij ꝟo nec faucibus cordis illū tangunt sed specietenus tm̄ ꝛ ore corpis eidē solūmodo appropinquāt. in vtrisq̄ȝ ergo eorū causa euidens ē quare nihil spūalis suauitatis ac saporis ex eo ꝑticipāt. Et q̄a virtus saporandi scilicet atq̄ȝ senciēdi ita sublimiter donū est solius dei cui⁹ aliq̄d ꝑ modicū et tanq̄ȝ arra nonnullis hic electoꝝ ꝓrogatur. Plenitudo aūt eisdē in posterū reseruatur. Non aūt est nostre potestatis adiuuare viros sanctos ad obtinēdū illud. virtutē aūt masticatiuā hui⁹ sanctissimi delitiosissimi cibi q̄ ē intellect⁹ fide et aliis luminib⁹ ꝟtuosis illuminatos ad modicū saltē possum⁹ cōfortare. Dentes fidē intellect⁹ in ipm quāto ꝓfundi⁹ possūt figēdi sunt vt inde sapoꝝ exp̄mať suauitas. horū aūt dentiū fictiōes nō sūt nisi ꝓfunde atȝ acute de illo cogitatiōes. Inter has ergo p̄ma ē omnipotētis ꝟtutis diuie ammiratio. nō dubitationis sed laudis. ꝛ magnificatiōis. q̄ tā mirifica trāsubstātiatione panē celestē atȝ viuificū potuq̄ȝ salutarē sub forma panis et vini exhibet visibili. Secūda ē diuie sapiētie ꝛ ꝓuidētie q̄ ado salubriť adoq̄ȝ cōueniēter nr̄e eruditiōi. nr̄eq̄ȝ refectiōi ꝓ statu ꝑuulitatꝭ ꝛ ipfectiōis vie ꝯsultū ē vt ipa forma visibilis ipam refectionē q̄ten⁹ nobis nūc eā videre possibile ē ꝛ ad eā nos inuitet sancteq̄ȝ dilectionis ꝯmunionem nos inuicem habere suadeat. Tercia est diuine bonitatis habūdantia atq̄ȝ diuicie q̄ nobis ibi spūalē sacietatē atȝ refectionē

et tāta ꝓmptitudine offert ⁊ tanta hylari-
tate ac festiuitate nisi ꝑ se steterit exhibet.
Quis ei digne existimet vel admiretur ce
lebritatē festiuitatēq; cōuiuiū vbi ī medio
angeloꝝ panis vite comedit. Non ei cre
dendū ē regē angeloꝝ dn̄m absq; multa
frequentiū astantiū angeloꝝ sacerdotale
vel pontificale ibi officiū exercere. Quis
enim epūs absq; ministroꝝ frequēcia et
ornatu sacra missarum solennia celebrat.
Quid ergo senciēdū ē de pōtifice vniuer
sali xp̄o dn̄o vbi sacrū tā solenne agit offi
ciū putas nō solū eē in altari ⁊ nō haben
tē sanctoꝝ angeloꝝ qualē requirat eiꝰ glo
ria comitatū. Quarta ē miscōie diuine re
cogitatio in hoc ꝙ ꝓp̄o filio suo nō pep-
cit. sed ꝓ nobis omnibꝰ tradidit illū. sicut
legitur ad Roma. viij. Hoc est ꝯmemora
tio dn̄ice passionis quā ipse panis vite in
isto sacramento faciendā docuit. Mathei
xxvj. marc. xiiij. Luc. xxij. Hoc facite in meā
ꝯmemorationē. Hiis quattuor vt ita dicā
masticatiōibꝰ velut q̄ttuor nobis sapores
exp̄mūt quibꝰ omnibꝰ spes ī deū ⁊ amor
reficitur. Dum ei omnipotentē virtutē ad
transubstāciandas mutādasq; substācias
ac naturas ꝓpter salutē nostrā a deo pa
ratā ꝓmptamq; cernimꝰ. Dū eius sapien
ciā adeo studiosam circa salutē nostrā ipa
eadē illuminātē cognoscimꝰ. Dum eiꝰ bo
nitatē adeo largam atq; redundantē erga
nos conspicimus. Dū miscōie eius super
abundantissimā multitudinē miseriis no
stris tot tantisq; p̄sidiis occurrentē experi
mur sicut illo sacramēto nobis ostenditur
et nos etiā ꝓ ꝑte ꝓsecuti sumꝰ. In hiis q̄t
tuor quis locꝰ nobis diffidētie aut despe-
rationis relinquit. Quis locus abscessio-
nis a calore eiꝰ nobis inuenit. Quis adō
ruinosus aut heresitās ē vt hiis subpedia
culis nō fulciat. Quis adeo frigidus aut
amore terrenoꝝ gelidus vt tantoꝝ b̄n̄fi-
tioꝝ tātis facibꝰ inflamet. Et cū ista q̄ttu
or ꝑscrutatius cōsideraueris nō aliud ea
sapere inuenies quā ipam diuinā bonita
tē. Sed quidē ꝓmptitudo omnipotētissi-
me virtutis studiositatis sapiencie vniuer
salis inundatio bonitatꝭ p̄mitiue atq; fon
talis supabundancia imēse pietatis erga
nos solū ad nos trāsmittūt diuine pietatꝭ
odorē siue saporē quo sapore spes nr̄a ad
robur reficit ⁊ cremētū. Dilectio aūt inde
roborat ⁊ auget vt ex iniecto oleo flama
⁊ ex imissis lignis aridis incendiū. ⁊ siuis

aptius sapores istos noīari. Hee erūt no
minatiōes ipsius vt miscōie sapor vnctio
subinstar olei atq; pinguedinis lr̄alis seu
materialis. bonitatis vō dulcis. sapiēcie
actus virtutis. et potēcie solidus. ¶ Sa-
pores autē ipsius panis vite in eo quidē
ꝙ sacrificiū qr ex zelo pietate simł ac beni-
uolēcia oblatū tres sunt eius sapores. q̄n
tū ad ardorē zeli sapor eius est vt assature
vł vstulature ꝙ vulgo dr̄ bruler. Ex pieta
te vero sapor eius ē sicut frixure. Igne nā-
q; tribulatiōis frixus ē in oleo miscōie et
pietatis. Oleos vero grece miscōia latine
interp̄tatur. Inquantū vero ex beniuolen
cia qua bonū gr̄e ⁊ glorie nob eousq; vo
luit vt precio ipso sui ⁊ morte nobis illud
emeret siue compararet. Sapor eiꝰ ē sicut
cocture ex clybano. Tres ergo iste coccio-
nes tres nominatos p̄cogitantibus inge
runt sapores. Prima videlicet zeli ipsius:
quo eousq; exarsit quo a deo gloriā patrꝭ
zelatus ē quo cōtumeliam eius a deo fer
re non sustinuit vt ꝓ illa restauranda atq;
magnificanda ꝑ hac vero exterminanda
mori non dubitauerit. Secunda miscōie
atq; compassionis ipius qua miseriam no
stram assumere et portare nec non et pro
latrociniis nostris in ligno crucis pende-
re dignatus est. Tercia beniuolencie qua
a deo nobis bonum voluit vt tanto p̄cio
illud nobis emeret vt diximus. et isti tres
sapores quemadmodū quattuor supradi
cti sapores sunt solius bonitatis ipsius et
charitatis quā erga nos ostendit. Zelꝰ ei
et pietas et beniuolentia tres sunt vel ra
mi vel partes vel officia charitatis. Jam
autem didicisti in naturalibꝰ ꝙ simile ex
simili generatur et simile ex simili nutritur
et qualiter hoc sit et in moralibus etiā no
tissimū est et vsu ⁊ cōsuetudine certum. ꝙ
sicut ignis igne cōuenietius accenditur. et
fortius atq; facilius. ita amor amore cha
ritas charitate. Quia ergo istud sacrificiū
totis vt diximus flamis charitatis flagrat
et ardet tota spiritussancti fornace succen
sum flamescit. quid cōuenientius aut effi-
catius incendendo igni sancte dilectōnis
nutriēde augēde roborādeq; charitati vł
adhiberi potuit vł excogitari. Quia ī natu
ralibꝰ audiuisti qd̄ meliꝰ sapit meliꝰ ⁊ nu
trit. Nihil autē meliꝰ potest sape sacrificiū
illud quā charitatē qua in donis dei nul
lū maiꝰ vt dicit Augꝰ. Nec aliquid magis
eam sape quā ipm cum eam scōm omnes

R sui partē seu ramū seu officiū sapiat in vl-
timo seu summo saporis quantū in eo ē.
Non em̄ aliam charitatē quaꝫ eam q̄ ma
iorem nemo habet. vt legitur Johannis.
xv. sapit charitatē. Nanq̄ꝫ qua ip̄e xp̄us ar
det cui nulla ꝯpabilis maximo certissimo
q̄ꝫ sui signo seu testimonio ostendit. maxi
mū siquidē fuit maxime dilectionis signū
dominice dilectionis vel passionis bene-
ficiū. Nihil autē illo signo verius habet tā
frequens eius oblatio ad patrē. Cōmuni
catio in nos tantoq̄ꝫ ꝓmptitudo atꝫ sedu
litas offerendi se nobis et exhibendi quo
tiens voluerimus et vltra etiā quam veli-
mus. Interdū siquidem vocatus venit ꝑ
voluntate nostra. Detentus nobiscū ma-
net et in sacris scrinijs seu sacrarijs impo-
situs ꝑ nostre beneplacito volūtatis expe
ctat expleto mynisterio dimissus ad celos
redit. Inde et missa recte nominata videt̄
eo ꝙ expleto eius mynisterio vera hostia
dimissa vel trāsmissa sit ad celos. Quia er
go magis maiorēq̄ꝫ charitatē seu dilectio
nem sape ingerere ac imp̄mere potest pa-
lato cordis ad hoc ydoneo tam tante bn̄-
ficencie ꝓmptitudo tantaq̄ꝫ sedulitas tan
q̄ꝫ infatigabilis etiā in ingratos ⁊ malos
dominatissime maiestatis pene importu-
na offerositas. Octaua cogitatione cogi-
tādum ē xp̄i sacerdoti ꝙ vas oīm aroma-
tū. ymo ⁊ spiritus scilicet apothecā totam
habet in ore seu faucibus. Siquidē xp̄us
domin⁹ spiritu. s. f̄m ꝙ homo plenissim⁹
omniūq̄ꝫ donorū et graciarū tanq̄ꝫ sp̄ua-
lium aromatū excellēcia refertissim⁹. Ue
faucibus cordis ⁊ ori quibus de tāta apo
theca tam nobiliū ac p̄ciosorū aromatuꝫ
nihil saporis aut suauitatis influit aut di
stillat Ad hūc modū quia ip̄e ē alabastrū
oīm vngentoꝝ sp̄ualiū in cui⁹ odore om̄s
sancti cucurrerūt. sic legit̄ Cantico. j. Cui⁹
odor in iohāne euāgelista concupiscēcias
generauit et̄nas. Et q̄ ip̄e ē sicut cynamo
mū ⁊ balsamū aromatizās sicut mirra ele
cta dās suauitatē odoris. Ubi parit̄ cogi-
tādū ē ꝙ̄ lōge ab ipso sim⁹ seu quātū cha
os int̄ nos et ip̄m firmauerim⁹ Luce. xvj.
ad q̄s tāti saporis suauitas nō ꝑuenit tāti
odoris flagrācia nō ꝑtingit tāte fornacl ar
dor non penetrat. Prochdolor vbi se ab-
scōdit mis̄ sacerdos a calore ei⁹ quib⁹ ex
tremis. quarū moliū interpositione tanti
camini flāmas a se ꝓhibuit. Juxta hunc
modū et de corruptiōe palati cordis ⁊ na

riū recogitandū ē quāta ip̄a sit q̄ tantā sa-
poris suauitatē tantaꝫ odoris flagrāciam
sentire nō sinit et istas cogitatiōes in du-
as diuidim⁹ vl' vt vna cogitatio sit d̄ apo
theca aromatū ⁊ alabastro vngētoꝝ. alia
sunt de corruptiōe ⁊ elongatione et gelici
dio vt dixim⁹. Decimo cogitandū ē de sa
cramēto ip̄o in eo ꝙ sacramentū cuius sa
por in eo ꝙ sacramētū sanctitas ē. Quan
te em̄ sanctitatis sit sanct⁹ sanctorum. imo
fons auctor atꝫ largitor oīmq̄ꝫ sanctifica-
tionū. quāte etiā sanctitatis sit ip̄m sancti-
ficationis instrumentū vas et liber vt al's
diximus. Liber in quo legit̄ vas vn̄ haurit̄
instrumētū q̄ efficit̄ tota attentiōe cogitā
dū ē et ex hac cogitatiōe ingerit̄ nob̄ illō
velut sapor ip̄a sanctitas que nō ē nisi re-
uerēcia aut veneratio sanctoꝝ q̄ resilim⁹
metu quodā ⁊ formidine ab eis metuētes
illa ꝯtingere vel tractare ⁊ indignitatē no
strā dignitati eorundē applicare sanctita-
tē ergo sapit sacramētū istud illi cui sapo-
rē q̄ꝫ dixim⁹ imp̄mit. Qui aūt saporē istū
ex eo nō sentit vt canis aut porcus ad illō
accedit. ꝓpter quod dictū est Mathei. vij.
Nolite sanctū dare canibus. Nō absq̄ꝫ ti
more ⁊ reuerēcia nō absq̄ꝫ veneratōe ad
illud ꝓpinquat q sanctitatē ei⁹ viuaciter
cogitat. Undecimo cogitandū ē de eo in-
q̄ntū panis vite vitalisq̄ꝫ refectio vbi tria
maxīe cogitāda sunt. Primū quātū esuriē
d⁹ sit tā salutaris cib⁹ ⁊ q̄ntū siciēdus pot⁹
Deinde quāto lachrimaꝝ diluuio ⁊ inun
datiōe lot⁹ eē debeat q ad tā venerādam
mēsam accedit. Tercio quāti sit apd̄ patrē
misericordiarū qui ab ip̄o ad panem an-
gelorum manducandum inuitatur. cui et
apponit̄. Quid autē aliud cogitare debet
q refectionē istā non esurit ⁊ sitit. nisi mor-
tificatā se h̄re v̄tutē appetitiuā iteriorē aut
plenū h̄re cordis stomachū spurcicijs vici
orū ebriūq̄ꝫ se eē voluptate carnis aut va
nitate m̄di. Qui v̄o absq̄ꝫ flumīe lachria
rū ad illud accedere p̄sumit nō solūmō se
nō inuitatū eē merito dꝫ agnoscere eo ꝙ
cōuiuis an̄ discubitū ori ⁊ manib⁹ abluē
dis aqua vbiq̄ꝫ dat̄ sed etiā ne in eū diui
tus aīaduertat̄ puniat̄ grauissime formi
dare sicut ōn̄dit dn̄s. Leui. x. i nadab ⁊ ab
yron q̄s ignis deuorauit vbi ⁊ dixit. San
ctificabor in hijs q appropinquāt mihi et
Apostolus in. x. ad Hebreos. Irrita eniꝫ
quis faciens legem moysi sine vlla misera
tione duob⁹ aut tribus testibus moritur.

Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia qui filiũ dei conculcauerit et sanguinē testamenti et spiritum grē in q̊ sanctificatus est contumeliā fecerit. Tercio vero quis angelica dignitate honoratum se cogitat et non inde velut quendam saporem deuotiorē in suũ honoratorem quodammō exp̄mat ꝛ in graciarũ actiōes nō tm̄ resoluatur aut liquefiat. Duodecimo cogitandũ de ip̄o in eo ꝙ cōmunio ē corporis et sanguinis xp̄i qua cogitatiōe q̄ntum ad imitanduʒ patrem et sequendum magistrũ xp̄m dñm ꝯmuniōe et bñficēcia inuicem et in omnes quis nō videt. q̊ em̄ exemplo ingeri magisqꝫ imp̄mi potuit cordibus nostris paterne dilectionis ꝛ beneficencie cōmunio quam exemplo cōmunionis corpis et sanguinis domini quo magis ꝯculcari ac ꝓsterni exterminariqꝫ potuit cōtracta illa et nudata deterrime auaricie ꝛ infauste atqꝫ maledicte ꝓp̄etatis excōmunicatio. Tu autem nosti ex alijs qd̄ saporatio susceptio similitudinis est saporato instrumento gustabili. Quapropter v̄e comedit saporat et gustat sacramentũ istud qui similitudines eiusdem quas expressimus in palato cordis recipit Has ergo duodecim meditationes seu cogitationes seu masticatioues spirituales idcirco nominauimus quia non minimā occasionē et non modicũ p̄stant adiumentũ ad ꝑcipiendos sapores salutares atqꝫ viuificos ex pane vite et potu. Verũ quia nō tā vt comedamus quā etiam vt comedamur ad mensam istam accedimus. vt laute et splendide xp̄m dñm ex nobis reficiamꝰ totis studijs ac viribus eniti debemꝰ ꝙ vtiqꝫ facimꝰ si assatos ȝelo glorie dei si frixos fraterna compassione. si coctos pie ac sancte beniuolēcie desiderijs nos eidem exhibeamns Demũ si vas aromatũ spiritualium interiora virtutum pletitudine si alabastra vngentorũ exteriorũ exemplorum redolentia et bone fame testimonio. Deinde si sanctos hoc est puros ab omni execratione peccati et seorsum a mũdana cōuersatiōe deiqꝫ fruitio totaliter ad dictos nosip̄os ei obtulerimus. Si paneʒ absqꝫ fermento malicie et nequicie ꝛ absqꝫ mustiditate si aȝimos puritate. recentes nouitate. calidos charitate teneros obediēcia et pietate. Si cōmunes siue cōmunicātes nosip̄os et bona nostra alijs ad mensam istā venerimꝰ. Alioquin excōmunicati ad mensam istam accedimus. Iuxta mandatũ eiusdem Prouerb. xxiij. Sedentes ad mensam dei diuitis qualia nobis apposita sunt grata vicissitudine apponimus et et nos illi.

De penitencia.

Post hec loquemur de penitencia et ꝑtibus eius ac fructibus. Hanc autē ex effectibus suis et vtilitatibus. laudātes nominare cōsueuimus in publicis exhortationibus et resuscitatricē succurratricem in ꝓlio occisorũ. sanatriceʒ infirmorũ. Rectificatricē rumarũ. renouatricem inueteratorũ. restitutricē deꝑditoꝝ Reconciliatricē offensoꝝ. repatriceʒ detutorum. reuelatricē lapsorũ. reductriceʒ oberrantiũ. Emendatricē forefactoꝝ. Iustificatricē malefitioꝝ. Lotricē sordidatorum. Solutricem male concreditoꝝ. Liberatricem captiuoꝝ. Et felicis conuiuij cōicatricem scꝫ in bonos cōmunicatricē dico malorũ et similiter resolidatricem fractorum Has omnes vtilitates ꝛ fructus eius esse sola dubitat vel ignorat impietas infidelitatis que omnes vtilitates ei denegat et vsqꝫ errauerũt quidaʒ heretici vt omnino assererent ꝙ non ē peccantibꝰ animabus reuersio. Et atqꝫ qꝛ nulla ei spes venie locũ post lapsum sumētes occasionē erroris a verbo Ap̄li ꝙ legiť ad Hebreos vj. Impossibile ē eos qui semel sunt illuminati gustauerunt etiaʒ donũ celeste ꝛ ꝑticipes facti sunt spiritussancti. Gustauerũt nihilominus bonum dei verbũ virtutesqꝫ seculi venturi ꝛ ꝓlapsi sunt. Rursus reuocari ad penitenciam que locutio si iuxta puersitatem eorum intelligenda esset. Nō verbum apostolicũ fuisset sed apostaticum ꝛ ab eis vel eorum similibus scilicet sacraꝝ scripturarũ adulteratoribus et corruptoribus verbis apostolicis insertũ qui tāte impietatis sacrilegio auctoritatē apostolicā erroribus suis imponere non verentur et impingere non formidāt. Intelligitur em̄ de renouatione baptismali de qua ꝙ rursus fieri aut iterari non possit iam euidenti et irrefragabili ostensiōe docuimꝰ. Vel de renouatione in futura vita sub hoc sensu impossibile est eos renouari. Hoc ē in altera vita que est post hāc. quasi diceret. eos qui nouitatē sanctificationis hic. id ē in hac vita dono sanctispiritus susceperit amittunt vel potius dimittunt. Hic hoc ē in ista vita eos rursus hoc ē post hāc vitā

renouari ad penitentiā hoc ē impossibile ē vt amissa hec finalr̄ nouitas iteꝝ restauretur vel ſm moꝛē ſcripture ex hoc verbo ſemel pōt colligi idē ſenſus. Sicut legitur ꝓuerb. xxviij. Qui ꝑuerſis gradiť vijs cōcidet ſemel hoc ē abſq; reꝑatione. Juxta hunc modū legitur Job. xxxiij. Semel loquetur deus hoc ē abſq; iteratiōe. Et propter hoc ſtatim ſequiť ⁊ ſcd̄o idipm̄ non repetit Juxta ergo hūc modū ſemľ ꝓlapſi hic ītelligūť. Hoc ē abſq; reꝑatiōe vel iteratione penitētiali Manifeſtū em̄ eſt eos qui amiſſa hic baptiſmalis ſāctificatiōis nouitate per pn̄iam hij non recuperāt rurſus ſeu poſtea renouari ad penitentiā eo ꝙ poſt vitā iſtam penitentie non ſit locus hm̄ōi aūt intelligūtur ſemel ꝓlapſi ꝙ videlicet qui non adijciūt hic per pn̄iam vt reſurgāt. Poſſet tamē intelligi illď impoſſibile impoſſibile nature. nature enim impoſſibile ē q̊ſcūq; a ſtatu gratie ꝓlapſos reſtaurare ſeu reſtituere ad eandē licet ſit omnipotētie diuine poſſibile. Qꝛ em̄ peccatoꝛes ad pn̄iaȝ reſurgūt non eſt nature efficientꝰ ſed grande ſtupendūq; miraculum. Hoc aūt dixit apl̄s vt deterreret a lapſu ꝑ difficilitatē et impoſſibilitatē naturalem reſurgēdi. Hunc ergo erroꝛem tam impiū tāq; nephariū pꝛimuȝ agredimur deſtruere Deinď erroꝛē hebꝛe. q cōfeſſiōȝ ſoli deo faciendā eē nullatenus aūt ſacerdotibus pertinaci cecitate cōtendūt Jn p̄mis ergo accidit iſtis erroneis vt non ſolum nulla ſit ſantificatio penitētialis ſed etiā vt pene nulla et etiā noxia ſit in adultis ſanctificatio baptiſmalis. Adeo enim per pauci perſiſtunt abſq; lapſu in ſanctitate baptiſmali vt pene nulli cenſēdi ſint cōparatiōe multitudinis eoꝝ q pꝛolapſi ſunt ex iſta. Hijs aūt omnibꝰ non ſolum irrita et nulla facta ē ſanctificatio baptiſmalis ſed etiā ingratitudinis ⁊ apoſtaſie defecto occaſio. ita vt melius eſſet eis nūq; fuiſſe renatos poſt gratiā regenerationis in ingratitudine ⁊ apoſtaſiā facti cecidiſſe. Meliuſq; eis eēt ad deū nūq; acceſſiſſe q̄ꝫ cū accumulatiōe ingratitudīs quā de facto vocauimꝰ ab ip̄o receſſiſſe. Juxta illď mathei. xxvj. Bonū erat ei ſi natus non fuiſſet. ⁊ marci. xiiij. ⁊. ij. pe. ij. Meliꝰ erat eis nō cognoſcere viā iuſticie quā poſt agnitionē retroꝛſū cōuerti ab eo qď illis traditū eſt ſancto mādato. Jnde dictum eſt ⁊ illud Turpiꝰ eijciť quā nō admittitur hoſpes] Deinde manifeſtū ē per ſe eſſe rerū natura impoſſibiliū nulla eſſe omnino obligationē. Querimꝰ ergo ab illis de iſto qui ꝓlapſus ē ⁊ penitet ⁊ paratus eſt emēdare ꝓ viribꝰ ꝙ deliqt. Querimꝰ inq̄ꝫ quid ab eo requiratur ampliꝰ Cum em̄ vltra vires ⁊ poſſe aliquid facere natura ip̄oſſibile ſit vnicuiq; ergo nulla eius eſt obligatio. Simlr̄ ip̄m non peccaſſe vel non eſſe ꝓlapſum modo ē natura impoſſibile ⁊ omnino nō cadens ſub ptāte liberi arbitrij. Non teneť ergo nec peccaſſe nec ab eo requirit deꝰ vt nō peccauerit qꝛ ergo totū facit qnod ab eo reqrit deꝰ ⁊ exigit iuſticia. etiaȝ de p̄terito lapſu fac̄ ergo quicqd iuſtū eū facere ergo iuſtus eſt. Preterea aut requirit deus ab eo emendationē p̄teriti lapſus aut nō. ſi reqrit et non reqrit qď ei eſt impoſſibile vt iam diximꝰ. Requirit ergo ab eo ſolū qď ei poſſibile ē vt nos poſuimꝰ. Totū ergo facit ꝙ ab eo requirit deus. Nihil aūt ab eo requirit deꝰ qď nō requirit iuſticia vel ecōuerſo. Totū ergo quod facit ꝙ iuſtum ē eum facere ⁊ emēdat quicqd iuſtū eſt eum emēdare. Quia ergo facit deo qcquid ab eo reqritur neceſſario deo ſatiſfacit atq; iuſticie ergo nihil amplius petit ab eo deus pꝛo eo qď peccauit Quātum ergo ad deuȝ ꝑinde eſt ac ſi non peccaſſet Ualet ergo penitentia in hoc qď in ſtatū p̄ſtinū reſtituit penitentē. Si āt nō reqrit ab eo emendationē certū autem ē ꝙ reqrit ab illo quicqd facere tenetur ⁊ debet. Sequiť ergo vt iſte non teneať emendationē facere. Si aūt non tenetur emēdationē facere ergo nec ad penā nec ad aliď ꝓ eo tenetur quod ē manifeſte incōueniens. Amplius. ꝙ deus non reſtituit ſic penitenti gratiā ſuā. aut ē pꝛetextu pꝛeteriti lapſus aut alia de cauſa. Qꝛ ſi dixerit ꝙ pꝛetextu ⁊ merito p̄teriti lapſus ſeqtur manifeſte ꝙ inique punitur. Neceſſaria em̄ ⁊ impoſſibilia ſicut nō habēt legeȝ ita nec pcm̄ nec p̄uaricationē nec penam nec remūeratiōȝ qꝛ ergo iſtū peccaſſe neceſſariū ē ⁊ ip̄m non peccaſſe ip̄oſſibile et iam nullomō valuntariū hoc ē voluntati vel libero arbitrio ſubiectū. et ꝙ amplius eſt voluntati iſtius cōtrariū vellet em̄ quātum poteſt ſe non peccaſſe. Jnique ergo cū eo agitur quacūq; pena ꝓ hoc puniatur. Punitur autē pena damni ꝓ hoc Amplius. nec deus nec iuſticia ab eo

Recitat hic et reprobat errorē penitenciā nihil pdesse dicenciū

requirit vt nō peccauerit vt diximꝰ. Quō autem magꝭ requiri vl' exigi potest aliqd ab aliquo quā tormentꝭ. Si ꝓ hoc pena tanta ei irrogat̃ ab eo ergo reqritur non emendatio peccati qd̓ fecit sed magis tormētꝭ extorqri ab eo intenditur ꝙ nō peccauerit quia pena tanti damni ei irrogatur pro eo ꝙ peccauerit ⁊ ꝓ ipso peccasse ꝙ vtiq3 iam necessariū est ei et in euitabile puniédꝰ siquidē est ꝓ eo ꝙ peccauerit ⁊ pro ipso peccato peccasse ꝙ iam nō cadit in ptāte liberi arbitrij sicut nec ip̄m nō peccasse. Amplius. ip̄m penitere siue penitudo motus naturalis ē in homibꝰ quo recedere nitimur a peccatꝭ et reuerti ad p̄stinam innocentiā. Judicat aūt illu3 esse naturalē hoc ip̄m qd̓ in omni indiuiduo ip̄ius speciei hūane sc3 inuenit̃ dummō capax ⁊ susceptibile sit illiꝰ qd̓ dicimꝰ ꝓpter puulos. Certū autem ē q3 nullꝰ motus nature siue conatus frustra ē naturaliter neq3 vnq̄3 natura ad aliquid conat̃ a quo sit naturali impossibilitate ꝓhibita. a p̄stina ergo innocentia impossibile ē naturā humanā naturali impossibilitate esse ꝓhibitam cu3 ad illa3 motu penitus obtinendā naturalr̓ enitatur. Amp̄. lapsus animaꝝ autē irrepabilis a parte diuine mi̇ficordie que pꝰ lapsu3 eisdē inexorabilē ⁊ omnino inflexibilē eisdē se reddit aut apte ipsarū animaꝝ q̄ adeo huiꝰ lapsibus vulnerātur vt medicina vlterius locū in eis non habeat vel eousq3 ingnātur vt ablutio atq3 deletio macularū eis impossibilis de cetero sit. Q? si apte diuine misericordie sequerent̃ eos manifeste duo incōueniētia que non ta3 falso quā etiam impie de deo sentiunt̃. Primū est quia tunc vel parua vel nulla inueniatur dei mi̇ficordia quando illā decet habundantissimā esse. Quis em̄ dubitat tunc maxime decere superhabūdantē esse misericordiam dei quando maxime habundat mi̇ficordia et nō obsistit iusticia in eis. In eis aūt qui penitēt vt diximꝰ non solū nō obsistit iusticia s3 etiā adiuuat dum em̄ se ip̄m iusticiat ⁊ torq̄t q penitet ⁊ diuīe iusticie se ꝓ beneplacito suo torquēdu3 exponit ⁊ tradit dū mi̇ficordiā toto desiderio totoq3 eiulatu ⁊ toto luctu cordis exposcit vbi queso decet dei mi̇ficordiā inueniri si in casu isto miseratiōes eius defecerit. Q? si dixerit qs qm̄ obsistit iusticia q̄ minꝰ penitenti ⁊ eā poscēti impendat̃ mi̇ficordia ⁊ ita ip̄a ira dei que nō potest eē nisi iustissima cōtinet mi̇ficordiā eiusdē at3 ꝓhib3 omino a pnitēte. Uerū ē qd̓ diximꝰ q3 ibi parua vel nulla inuenit̃ misericordia dei vbi eam deceret maximā at3 habūdatissimā inueniri. Non em̄ ē inuenire peccatorem q non sit penitēs. aut cōtumax. aut neuter Quēadmodū puulꝰ aut iustꝰ ⁊ ignorans ignorātia simplici. Qui em̄ negligentia ⁊ ignorātia aut illa q̄ sol3 dici crassa ⁊ supina ignorās ē. non solū ignorans dicēdus ē. sed cōtumax eo ꝙ noluit intelligeret vt bn̄ ageret. Quia ergo cōtumax ⁊ penitēs contrarij sunt ⁊ maxie a se distātes in genere peccatoꝝ. Cōtumax aūt per ip̄a3 ꝯtumaciā remotissimꝰ penitētes mīe dei ⁊ gratie iustificatiōis sunt ꝓpingores medijs ⁊ extremis. Cōtumaces em̄ omino se elōgāt ⁊ recedūt a mīa dei. Medū āt in nllo appropiquāt ⁊ approxiant q3 i nullo conāt̃ nec etia3 intēdūt. Manifestū ergo ē q3 penitētes ꝓpingores sūt dei mīe ⁊ gr̄e iustificatōis qua3 alij pctōres. Et hoc ē q3 ip̄i tota studiositate at3 conatu ad illā tēdant aproximāt vt medij. si ergo in eis nō inuenit̃ mīa dei habūdantissima ꝟm est qd̓ diximꝰ in ꝓxios eū mi̇ficordie dī nccē ē eam habūdantiꝰ opari. Quēadmodū ⁊ in naturalibꝰ fieri videmꝰ. Jgnis em̄ viciniora seu ꝓpingora sibi vehemētiꝰ calefacit ⁊ lux eadē magis illūinat et ita de alijs. Q? si iusticia dei adeo artat eiꝰ misericordiā vt penitētes ad p̄stinā gr̄am nō admittat aliqd aut i eo fac dei mīa aut nihil. Si nihil eodē mō se h3 erga penitētes vt erga ꝯtumaces ⁊ hoc ē euidēs iniqtas sc3 vt nō magis respiciat penitentes dei misericordia quā ꝯtumaces ⁊ omnino nolētes reuerti. Si aūt aliqd opatur in eos dei mīa aliqd inq̄3 sue miseratiōis nccē ē vt illud sit vel restitutio gr̄e licet minoris quā p̄stina fuerit ⁊ ita declaratū ē qd̓ intēdebamꝰ videl3 qd̓ ē reuersio aīabꝰ ⁊ redditus ad dei gr̄am ⁊ amorē licet nō ad tātam a q̄nta prolapsa sunt. Et nos ad hoc discuciemꝰ infra vel erit diminutio pene infernalis ⁊ hec diminutio vel erit ptꝭ totam ip̄am penā mi̇orantis q̄ dicit̃ q̄ta vl' aliquota totiꝰ vel non. Si aūt fuerit ptis necesse ē per penitudinē tandē totā penā infernalē euacuari. Omīs enim huiꝰ ps aliquotiēs precise ē in suo toto. Qua ꝓpt̄ si hac penitudīe ⁊ tanta. tanta ps infernalis pene tollitur. Tanta iterū penitudine

tanta alia tolletur ⁊ ita donec cõsumatur
Si ita est de misericordia dei vel iusticia
vt tanta penitudo tm̄ de pena predicta di
minuat. fiat ergo tandẽ vt replicat̄ ⁊ ite-
ratis penitudinibꝰ tanta pena infernalis
absumatur. quapropter tota dampnatio
eterna. Est ergo effugiũ ⁊ euasio ab eter-
na dampnatiõe per penitudinẽ seu peni
tentiã. Si vero nõ fuerit pars aut erit ma
ius parte aut non. Q̄ si fuerit maius ꝑte
cicius ergo veniet ad consumptioneꝫ to-
cius pene per viam quã diximꝰ si autẽ nec
fuerit ꝑs nec maiꝰ ꝑte erit ergo quamlibꝫ
ꝑte minꝰ q̄re erit sic punctꝰ ad totã penaꝫ
Quare detractio illiꝰ a toto erit sic detra-
ctio pũcti a linea vl' corꝑe nõ ẽ diminutio
illius in aliq̊. Relinquit ergo ex omnibꝰ
hiis misericordiã dei in eos qui penitẽt ni
hil miserationis oꝑari. Q̄ nec restitutio-
nem gratie nec diminutionem pene et ita
omnino nullã esse misericordiã dei in eos
deꝫ. Q̄ si dixerit ꝙ operat̄ diminutionẽ
pene temꝑalis vel dilationẽ pene iehẽna
lis. Dilationẽ vero vniꝰ diei vl' multorũ
etiam manifestũ ẽ nõ plus dixisse q̃ꝫ si de-
tractionem pũcti dixisset ex linea vel corꝑe
ad eternitatẽ em̄ nec milia annorũ plusq̃ꝫ
punctus sunt quantũ autẽ indecẽs sit hoc
misericordie dei apparet ex illo exemplo.
Quemadmodum si qs deberet alicui re-
gi inclito valde ac ꝑmagnifico innumera
biles thesauros nullomõ deceret regis il
lius magnificenciaꝫ obulũ vnũ remittere
solummodo vel minutũ. Sed potius cõ
tumelia ẽet ei adeo vilẽ facere remissionẽ
⁊ adeo paucũ vtilem recipiẽti. tanto fortiꝰ
dei magnificentiã et gloriã decere non ꝑ
ista pũctalis ⁊ ridiculosa remissio ¶ Am
pliꝰ si stilla misericordie permodica ĩ no-
bis erga peccãtes in nos ⁊ veniã postulã
tes ita nos habere cogit vt non solũ veni
am nos prestare sed etiam adijcere bene
ficia nos faciat. Quid fons ille abissalis
misericordie dei ĩ pctõres penitẽtes faciet
Stilla aũt ꝑmodica ẽ omis humana mi-
sericordia quantacumq̃ꝫ esse videatur ad
fontem illũ indeficientẽ ⁊ redundãtissimũ
misericordie dei. ¶ Ampliꝰ Qualiter ve
risimile est iusticiã dei eousq̃ꝫ artare mise
ricordiam ipĩus vt non recipiat penitẽtes
⁊ non potius misericordiã eius rigorẽ iu-
sticie flectere se veritatẽ nec minꝰ in illam
potẽs quã conuerso. ¶ Amp̄. quã iustici
aꝫ regrere põt a peccãte nisi q̃m põt satis-

factionẽ. ergo obtẽta satisfactiõe quã põt
nulle sunt vlteriꝰ ꝑtes iusticie. Quare de-
inceps totũ relinquit ipĩ miserationi di-
uine. Quia ergo q̊ minꝰ recipiat dei mise
ricordia sola obsistit iusticia. Manifestũ ẽ
ꝙ satisfacientẽ alias satisfactionẽ recipit
miseratione diuina. ¶ Ampliꝰ. ipse qui
penitet adiuuat quantũ in se est dei iusti-
tiam toto studio ⁊ viribus. Iniquitas au
tem est malum pro bono retribuere iusti-
ciam ergo diuina non impedit ipm̄ quã-
do misericordiã consequatur ⁊ certum est
ꝙ alius ipsum non impedit neq̃ꝫ obsistit.
¶ Amplius. ipsa iusticia dei via ẽ ad mi
sericordiã obtinendã. Q̄ em̄ flagellat ex
iusticia aut hoc ẽ ꝓpter correctiõꝫ ⁊ emẽ-
datiõꝫ flagellati ⁊ alioꝝ et tũc manifestũ
est ꝙ ipsa iusticia flagelloꝝ via ẽ et adiu-
mentũ ad misericordiã eius q̄ sic flagella-
tur Multũ em̄ miseret deus q̊ꝝ correctio
nẽ ꝑ flagella ꝓcurat. Et amp̄. eoꝝ miseri ĩ
tendit ꝓpter ipãꝫ correctiõꝫ postq̃ꝫ corre
cti fuerint. Si aũt ꝑ flagella non intendit
nisi vindictã ⁊ penã in eo ꝙ pena non vi-
detur ista intentio eẽ iusticie sed potiꝰ ma
lignitat̄ ⁊ ire. Dyabolꝰ em̄ aduersus ele-
ctos non intendit nisi tormẽtũ et penã in-
q̃ntũ tormentũ ⁊ pena. ¶ Amp̄. p̄fecti ⁊
p̄cones rei publice sclar̄ per penas quas
malific̄ infligũt intẽdũt correctiõꝫ hoim̄
nec sistit intentio eoꝝ ĩ penis tormẽt̄ ⁊ in
eo ꝙ talia sunt sꝫ vunt eis vt vijs ad cor-
rectionẽ ⁊ tranqllitatẽ vite hominũ. Quã
ergo fortius diuina iusticia longe erit ab
ira ⁊ malignitate dyabolica vt nõ sistat ĩ
eis. Sed mag̃ vtitur eis vt vijs et admini
culis ad bona que deeꝫ intendere magni
ficentiã bonitatis sue. Manifestũ ergo ex
hijs iusticiam dei viam p̄parare ⁊ adituꝫ
pandere misericordie ipsius presentium
flagellorum inflictionibus et nullatenus
obsistere misericordie quo minꝰ larga sit
in peccatores q̄ per penitentiã iusticie dei
se submittunt ⁊ se ipõs quasi de iniuria ⁊
cõtumelia in seipis vindicãtes torquent
velud quidam diuine iusticie executores
⁊ p̄fecture ipĩus attrocissimi lictores.
Amplius necesse est cõcordare diuinam
iusticiã ⁊ misericordiã nullamq̃ꝫ esse repu
gnantiã inter eas. Sicut autẽ se habet ad
cõtumaces iusticia sic ad penitentes mise
ricordia quapropter erit et ꝑmutatum vt
quemadmodũ ad contumaces misericor
dia sic ad penitentes iusticia. Quare sicut

contumaces eternaliter nõ liberat misericordia. licʒ quãtũ eã decʒ ꝺ eorũ minuat pena. Sic penitẽtes nõ dãnabit eternaliter iusticia ꝗuis in eo ꝙ iustũ est adiciat penam. Amp. sic se habẽt ad inuicẽ cõtumatia ⁊ penitẽcia sic liberatio ⁊ damnatio et'na. Et iterũ sic iusticia ad damnationem eorũ sic misericordia ad liberationẽ eorundem quia vtraqʒ vt causa efficiens proprie ⁊ p se ergo et pmutatim vt quẽadmodum cõtumacia ad eternam damnationem sic penitentia ad oppositam liberationeʒ. Quare qnicqd aut quantũ põt cõtumacia ad eternaʒ damnationẽ totũ id et tm̃ ex necessitate valebit penitẽtia ad oppositam liberationẽ. Et iterũ si iusticia per cõtumaciã. merito infligit eternaʒ dãnationem. erit vt ⁊ misericordia p penitẽtiam operetur oppositã liberationẽ Modis enim omnib⁹ necesse ẽ vt quõ contumacia causa ẽ eterne dãnationis. sic penitentia causa sit opposite liberationis

Amplius cũ fuerint. a. ⁊. b. termini ad inuicem distãtes ⁊ eregione atqʒ ex directo oppositi. Deinde. e. ⁊. f. similiter inuicẽ se habentes et eiusdẽ distantie ab inuicem vt illi ita vt quantũ distant ab inuicem. a ⁊. b. distant tm̃ ab inuicem. e. ⁊. f. Qui vtiqʒ fuerit ppendiculariter et eque distãtes e sub. a. ⁊. f. sub. b. dico quia necesse est vt cum. c. ⁊. d. eodemmodo ab inuicem habeant se tam oppositione ꝗ distantia vt a. b. ⁊. e. f. si fuerint. c. ppẽdiculariter sub a. hoc est inter. a. ⁊. e. erit necessario. d. in eadem equedistantia inter. b. ⁊. f. ⁊ nullo modo ꝓpinquius. e. ⁊. f. distantia enim d. ad. e. est sicut dragonalis recti anguli ꝗdranguli siue sicut latus oppositũ recto angulo interangulo ortogonio. distãtia vero. d. ad f. est sicut latus eiusdẽ quadrãguli vel sicut lat⁹ pnominati trianguli qꝺ cum alio continet rectũ angulũ. Quare si debet esse motus qui vtiqʒ nõ potest eẽ nisi rectus ⁊ secundũ rectum erit ex. a. p. c. m. e. ⁊ ex. b. per. d. m. f. Et si impossibilis ẽ motus. a. b. per. d. in. f. necessarioerit impossibilis motus a termino. b. per c. in. e. verbi gratia. sicut si. a ⁊. b. sint ira ⁊ misericordia. c. ⁊. d. vt contumacia ⁊ penitentia e vero ⁊. f. sicut eterna damnatio ⁊ ei⁹ oppositum. Quia ergo ex ira dei ⁊ cõtumacia peccantiũ est eterna damnatio quasi motus ex. a. per. c. m. e. erit similiter ex dei misericordia per penitentiã eterna liberatio seu salus quasi motus ex. b. per. d. m. f Et sicut impossibilis est motus a cõtumacia in eternam salutem seu liberationẽ ꝙ est a termino. c. in terminũ. f. ꝓpter obliqtatem atqʒ distantiã. ita ex necessitate impossibilis est motus ab ipa penitentia in eternam damnationẽ ꝙ est a termino. d ad terminum. e. ꝓpter eandem obliqtatem ⁊ distantiam. motus enim siue operatio tam ex ira dei ꝗ ex misericordia eius impossibile est ꝙ fit secundũ obliquũ per se sed magis secundũ rectum ⁊ quasi ppendiculariter. Sunt enim cõtumacia ⁊ penitentia. ⁊ generaliter merita ex modo aliquo sicut dispositiones naturales in natura siue naturaliter passibilitates. Unde quemadmodũ ex virtute naturaliter agente necesse est passibilia ab illa virtute recipere prout congruit dispositionibus passibilitatis sue sicut apparet in calore. qui lutum indurat et ceram emollit Sic ex eadem dei optima voluntate contumax et penitens pro meritis suis ad similitudinẽ materialium dispositionũ cõtraria recipiunt scilicet cõtumax condemnationem ⁊ penitens remissionẽ. Et sicut impossibile est vt si contumacem ⁊ nõ reuertentem omnino non cadat operatio ire. ita impossibile est vt super penitenteʒ non descendat operatio misericordie dei que est remissio et gratia. interdum tamẽ etiam in contumaces descendit misericordia dei vt deseruat cõtumaciã suã ⁊ emolliatur ad obediendũ creatori. hoc auteʒ non est per ipam contumaciaʒ neqʒ causaliter neqʒ occasionaliter. cõtumatia eñ p se edirecto opponit se misericordie dei sicut legitur Job. xv. Tetendit aduersus deum manũ suam ⁊ contra omnipotentem roboratus est cucurrit aduersus deũ erecto collo et pingui ceruice armatus est Q' ergo operatio dei ad cõtumaces interdum descendit de habundantia et inundatiõe eius est que tantũ obicem ymo muruñ et montem cõtumacie sue impetu et fortitudine irrumpit. Et ꝓpter hoc peccatum in spiritumsanctum irremissibile dixit veritas. Mathei. xij. et Marci. iij. et Luce. xij. Amplius. querim⁹ ab huius blasphemis qualiter intelligant deuʒ nõ misereri penitentib⁹ eousqʒ vt inpristinã gratiam eos recipiat siue restituat. Necesse habent debere deum non posse vel deum non posse reparare lapsuʒ qui eñ de

nihilo creauit. Nemo audet dicere simili
ter ipm nescire lapsum reparare non mi/
nus nepharium est nec min⁹ manifestuz
incōueniens. Restat ergo vt dicant deuz
nolle misereri penitentib⁹ eousqꝫ quo di
ximus. Non possunt autem effugere quē
admodum dicunt potentiam dei esse sup
omne possibile et scientiam vel sapientiā
eius super scibile Sic necessario bonitas
eius super omne sibi congruens et similr
respondens vt iusticia eius sit super oīe
iusticiabile ꝛ misericordia eius super om
ne miserabile. Sicut ergo nulluz possibi/
le effugit potentiam eius. nullum scibile
scientiam eius. ita nullum iusticiabile iu/
sticiam eius. nulluz miserabile misericor/
diaz eius ꝛ nullum iudiciabile vt ita dica
mus iudicium eius. ꝛ nullum damnabi/
le damnationē eius. nullumqꝫ ira dignū
iram eius Quid autem est iusticiabile iu
diciabile atqꝫ damnabile iraqꝫ dignum
nisi peccator rebellis ꝛ contumax contra
dei optimam voluntatē. Quid ergo mi/
serabile ac misericordia dignum nisi pec/
cator penitens ac reuersus toto studio ac
viribus nitens ad emēdandū deo qḋ de
liquit ꝛ obediendum de cetero sue bene/
placito voluntatis Manifestū ergo est ꝙ
non continet se misericordia dei super pe
nitentes qui et hoc ipsum qḋ penitent de
diuicijs bonitat̄ eius recipiūt Q̄ꝫ si forte
quis dixerit ꝙ queādmodum non defe/
fectus est vel impotentia sapiē dei ꝙ ipsa
non scit hoīem esse asinū. Sed defectus
iste est apte ipsius ꝙ est hoīem esse asinū
videlꝫ qꝛ ipsuz in natura sua non ē scibile
eodēmodo nō ex defectu mīīcordie dei
est ꝙ peccator licet penitens non reparatur
siue restituitur ad p̄stinam grāz. Sed po
tius defectus est apte ipius qui in seipso
repabilis siue restituibilis non ē. Quem
admodū vulnus in neruo p transuersum
non est sanabile neqꝫ neruus p transuer/
sum ruptus aut sect⁹ iterū reiungibilis et
vulnus in carne ꝛ si sanabile sit non tamē
eousqꝫ vt vocaui et maculaz cicatricis nō
relinquit. In p̄mis dicimus ꝙ sensus cō
tradicit huic errori. quis enim nō videat
correctionem in hominib⁹ post delicta. ꝛ
meliorationē multam eousqꝫ ad sublimi
ora bona peruenire post peccata ꝛ maio
ra q̄ꝫ essent illa a quibus peccando prola
psi sunt nec soluz in hominibus istud est
Sed etiam in brutis animalib⁹ quē vide
m⁹ domari a ferocitate sua corrigi a bru/
talitate sua. sicut apparet in canibus quo
rum vehementia ꝛ auiditas voracitat̄ tē
poratur ꝛ corrigit̄ minis atqꝫ verberibus
adeo vt mensis dominoꝝ suoꝝ appropi
quare non audeant. nec quicq̄ꝫ ex eis ca/
pere ymo cum multa mansuetudine ex/
spectant ꝙ eis vel detur vel proijciat̄. De
inde etiam erudiri ꝙ apparet in ipsis ca/
nibus qui erudiuntur etiam vsqꝫ ad inue
stigationē latronum vt de alijs taceam⁹
ꝛ de auibus que erudiuntur etiā vsqꝫ ad
loquelam ꝛ salutationē magnatum. Ad
hoc ergo inconueniens deuenerunt vt so
lum hominem ponant incorrigibilem ꝛ
inemendabilem ꝛ indisciplinabilem cuz
ista incomparabiliter magis eis congru/
ant quā alijs animalibus. ¶ Amplius.
nulli dubium est qn tota voluntas mala
qua iste est auarus seu cupidus seū luxu/
riosus extingui possit in isto et contraria
voluntas in eo fieri. videmus enim aliq̊s
primo auaros ꝛ postea largos. Eodem/
modo videm⁹ quosdam primū luxurio/
sos ꝛ postea castos. certum aūt est ꝙ con
trarium supueniens destruit contrarium
suum funditus. Quare castitas supueni/
ens destruit funditus luxuriā Et ad hunc
modum ē videre de oīni vicio. ¶ Amp̄.
de virtute apphensiua manifestuz est ꝙ
ab errore q̄ntocūqꝫ est ei reuersio ad sciē/
tiam ꝛ ab obliuione ad memoriā. Et insu
per pficere contingit eū in multo nobili/
orez et certiorem scientiā quā sit illa a qua
p obliuionē decidit. ergo ꝛ vi motiua silr
euenire necesse ē. Quis em̄ dubitat quin
ab ira scit se redire ad pacē ꝛ ab odio ad
amiciciam maiorē etiam quaz ante fuerit
Quapropt̄ oīe viciū delebile ē naturali
ter ab anima humana et oīs virtus in ea
naturaliter plantabilis oīisqꝫ mala vo/
lūtas eiusdēqꝫ naturaliter ꝛ ī ꝯtrariā mu
tabilis. Oīs ergo hūana anima natu/
raliter ē ad statuz p̄stine innocentie reuer
ti possibilis ꝛ in statū p̄stinum repabilis.
¶ Amp̄. si natura arborū ꝛ plantaꝝ po/
tens est in repationez ꝛ restitutionez oīm
eorum que vis ꝛ cōtrarietas hiemalis ei
abstulit. sicut videm⁹ in vno tempore oīa
vegetabilia hoc ē herbas ꝛ plantas recu
perare quecūqꝫ asperitas hiemalis eisdē
abstulerat scꝫ flores ꝛ folia ꝛ etiā frondes
vt in salicibus ꝛ vitib⁹ apparet ac denuo
reuestire se ac exornare hijs omnib⁹ quā

tofortius natura humana eousq; deseri
non debuit vt absq; spe vlla surgendi ca
deret per peccata. Amplius. si serpēti
q tyrus dicit̄ ⁊ multis auib⁹ vt aquilis ⁊
accipitribus ⁊ ceruis virtutem ipsorum
renouatiuā vetustatisq; ac deformitatꝰ ex
terminandā diuine sapientie bonitas de
dit quomō incompabiliter magisq; hui⁹
modi virtutem homini indigenti de illa
non prouidit. Amplius. si corpori hu
mano vires dedit quibus a casu suo cor
porali videlȝ resurgere possit. Qualr mi
sericordissim⁹ deus animā humanam a
tam necessaria tamq; salubri virtute nu
dam ac pauperem derelinquit Amp̄.
si recidiuo corporꝰ dei misericordia medi
cinaȝ prouidit. quomodo non multofor
tius recediuis animaꝝ. Si enim corpora
non sunt curanda nisi ꝓpter animas qa
nec vtilia nisi ꝓpter eas adeo aūt cure sit
curatori omniū deo vt morbis eoꝝ siue p̄
mitiuis siue recediuis medicina ꝓuidet
quātofortiꝰ animaꝝ morbis vtriusq; me
dicinas necessarias ⁊ salubres prouidit.
Amplius. hominē libertate arbitrij p̄
ditum naturaliter esse ac ꝓprij iudicij ꝓ
prieq; potestatis illam facultatē naturali
ter habere per seip̄m manifestuȝ est. Et si
quis ad exterius ratione hoc ē lingua in
hoc cōtradicere voluerit corde tamē istō
concedit. Inde ē q coactio ⁊ violentia tā
q̄ȝ nature hūane contraria ab omī hoīe
naturaliter fugiunt̄ ac ꝓviribus repellū
tur. Inde est etiā q cū aliquis in nos pec
cauerit ipsuȝ reum ergo nos naturali iu
dicio iudicam⁹. Similiter ⁊ nosipsos si
in alios dereliquerim⁹. hoc autem nul
lomodo facerem⁹ si nec nos nec illos no
stri iudicij esse aut potestatis crederemus
In eos enim qui merito ignorāt ⁊ in eos
qui aliena vi ⁊ violentia ferunt̄ non solū
mō faciles sumus ad veniā. sed nec in ali
quo eos reos esse vel dliquisse reputam⁹
Tercium iudiciuȝ est quia ipsos delinq̄n
tes nature instinctu tamq̄ȝ sui ipsoruȝ iu
dices adimus vt nobis qd delinquerunt
emendent tamq̄ȝ de se nobis iusticiaȝ fa
cientes tamq̄ȝ debitoribus iusticie huius
modi ⁊ emendatiōis expetim⁹. Quarta
vero probatio est et hoc ip̄m est ipsa na
ture interna confessio ac recognitio qua
vnusq̄sq; interrogatus an libent̄ ⁊ gau
denter non solū volēter fornicet̄ vel aliđ
faciat quod ē peccatū intus id ē corde cō
fitebit̄ et recognoscet q sic. Quāq̄ȝ em̄ in
multis verū sit q non pure volunt quod
faciunt ymo ex pte ⁊ s̄m quid volunt. Sic
legit̄. ꝓuer. xij. Uult et non vult piger. tm̄
verum ē q sola voluntate faciūt et insup
maiori voluntate vident̄ hoc facere qua
si pure illud vellent maior em̄ aqua videtur
qua obices irrumpit et resistentia ꝓ
pellit atȝ repellit quāq; sine obice ac resi
stentia fluit maior inq̄ȝ in eo q talis.
Amp̄. si libtate arbitrij non eēt hō p̄dit⁹
sed nccītate sola atȝ violētia vel nature vl'
fati vel astroꝝ vel demonū siue alteri⁹ cu
iuscunq; ferret̄ siue impelleret̄ aduolita
⁊ cupita ac ꝓhiberetur a volitꝰ ac cupitꝰ
omino nemo peccaret. nēo laude vel vi
tuperio dign⁹ eēt. disciplinaq; atȝ corrē
ctio et eruditio omino nihil eēnt. nec agē
dum eēt hoībus de morib⁹ neq; de vir
tub⁹ aut vicijs sic nec cū lapidib⁹. ꝯtrariū
em̄ nature ⁊ nccītati nihil recipit. Sic ne
q; lapis recipe qcq̄ȝ potest disciplina vel
eruditiōe ꝯtra motū queȝ nature nccītas
aut violētia ipi vel viderit vl' itulerit. Pa
lam ergo ē ex hijs hoīeȝ sui iudicij sueq;
eē ptātis suiq; eē iudicē ⁊ arbitrū Et ꝓpt̄
hoc omni alij de se merito ꝯq̄rēti vel etiā
nō ꝯquerēti teneri de seip̄o iudiciū ⁊ iu
sticiā exhibere. Si ergo in deū peccauerit
tenet̄ ei iudiciū ⁊ iusticiā facere de seip̄o.
tenet̄ g° ꝯdēnare se reꝝ q ē sniare ꝯ̄ seip̄ȝ
⁊ torq̄re se vl' punire al's s̄ȝ exigētiā delicti
Cū āt hoc fecerit dō satisfctm̄ erit ⁊ ab eo i
pte ista nihil amp̄. de iure exigere poterit
de⁹ hoc aut ē veracit̄ penitere vcȝ hoc iu
diciū ⁊ hāc iusticiā de seip̄o facere. Et hoc
ē qđ legit̄ in psal Iudiciū ⁊ iusticia corre
ctio sedis tue Et iob. xxxiiij. Nūqd q non
amat iudiciū sanari p̄t. Et iteꝝ in psal. Fe
ci iudiciū ⁊ iusticiā non tradas me calum
niātib⁹ me Qꝰ de alio iudicio atȝ iusticia
intelligi non pōt. Et iteum. j. Coꝝ. xij. Qꝰ si
nosmetip̄os dijudicarem⁹ nō vtiq; iudi
caremur. Iā ergo fecim⁹ manifestū q oīs
peccator tenet̄ penitere seu pniam agere.
hoc ē iudiciū ⁊ iusticiā de seip̄o facere et
hac lege acptāte seu auctoritate nature le
ge inq̄ȝ quā in seip̄o naturalr vnusq̄sq; le
git nature inditā ⁊ insc̄ptā. auctoritateq;
⁊ ptāte qua se naturalr vnusq̄sq; p̄ditum
euidenter cognoscit ⁊ interna ꝯfessiōe re
cognoscit. Qr ergo hui⁹ legꝰ solus deus
ē auctor latorq; insc̄ptor huius ptātꝰ siue
auctoritatꝰ institutor ⁊ dator necesse est

ipm et ratum et gratum habere in dictuq; hmoi lege ab huiusmodi potestate factu fuerit tanq; propriu. Necesse em est eius esse iudiciu cui lege et auctoritate fit. Impossibile e ergo hs iudiciu ab ipo rtracta ri seu reuocari. Rata ergo hz sniam qua hmoi iudex ac lege siue fm hac legez p se siue ptra seipz tulerit. ergo et absolutu hz sic absolutu et pdenatu sic pdenatu. Absoluti sunt ergo apd deu veraciter penitetes. Cum em id totuz soluant qd lege illa soluere debere iustissime iudicatur necessario absoluti sunt. Jam ergo declaratuz est tibi penitentie iudicium reuocari non posse ac per illud absolutos in nullo vlterius remanere ligatos Et quia necessario a deo absoluti habent tamq; eius lege et auctoritate absoluti. Et quia impossibile est iterum damnari eos qui penitetialis iudicij damnatione in se recte tulerunt riteq; susceperut et portauerut. Ex quo reliquitur vt nihil omnino danationis restet veraciter ac digne penitetibus post pactaz digne pniam. Uerum qm ipsa lex qua diximus naturalis regulas honestat naturalis ac iusticie ptinens originali corruptione pene tota sepulta et psuetudinali pene tota cumulata tamq; aggere et malaz psuetudinu superimposito. Quia etiam lux ipsa interioris visus multiplicibus tenebris quas numerare supersedemus inuoluta e et obscurata. sicut dt Job. xxvij. Nos quippe inuoluimur tenebris. Et iterum eiusdem. iij. Circumdedit eum deus tenebris. propter inq; istas duas causas nec liber mentis inscriptas regulas bone stat plene aut plae exhibz legibiles. nec intellectus noster in eodem legere potest distincte et aperte hinc e q; tria nobis amicula diuine prouidentie miseratio nobis adhibuit videlicet. Lucernaz scripture. adiutorium doctrine. spiraculum gratie de quo prouerb. xx. Lucerna hominis spiraculum hominis que inuestigat omnia secreta ventris. Quantum em offendat ipse qui peccat a quatis bonis cadat et in quata mala se initiat. Deinde quantis auxilijs gratie diuine vt resurgat et releuetur indigeat nosse atq; videre non e nature tot et tantis malis immixte et immerse atq; inuolute virtus aut officium sed diuine gratie inestimabile atq; irregratiabile beneficium. preter hoc et eo sensu doloris et compunctionis affligi. illoq; flumine lacrimaru profluere. illo pudore confundi. illoq; timore terreri. illo tremore concuti quod vnius etiam solius peccati mortal vulnus imminesq; suppliciuz eterne damnationis feditasq; ac turpitudo nuditasq; eiusdem peccati cora oculis dei merito exigunt. Non est mortuaz spiritualiter animaz possibilitas sed gratie viuificat sensificat ac illuminantis interiores oclos incopabilr donu. supsede me tu prolixitatis enumerare et enartare qua impossibile sit peccatori diuio auxilio atq; presidio destituto victo et in victorijs dyaboli potestatem dato. et in eius seruitutem redacto ex. viij. Joha. et ij. Can. petri. ij. Deind letaliter vulnerato finibusq; peccatoru constricto. Ex. v. pverb. quam inqua impossibile est ei tot et tantis incomodis pstrato obruto et obsesso eripi de potestate tenebrarum de faucibus leonu infernalium. De manibus vehemoth de quo legitur Job. xli. Non est super terraz potestas que comperetur ei qui factus e vt nullum timeret per se ergo hoc est solu viribus suis et resurgere non potest miserrimus infidelissimus infelicissimusq; peccator qui per se soluz cadere potuit. Quemadmodum alibi idem alijs verbis dicitur. scilz postq; homo est spiritus vadens et non rediens. Uades scilicet per se no rediens aute per se. De alto naq; gratie de arce virtutum quasi de turrre excelsa atq; sublimi precipitare se potest in cloaca immundicie quantu ad luxuriaz secundum Aug. in forna ce viciou et pfunditat abyssum. Sed vt confractis vel potius amissis alis illuc reuolet. et non solum confractis sed potius ptritus illuc redeat est impossibile. manifestu est de hac contritione. Job. xvj. De cotritione et confractioe simul. Mathei. xxj. Qui ciciderit super lapidem istum confringetur super que aut ceciderit coteret eum. Et iterum. Luce. xx. Omnis qui ciciderit super istuz lapidem conquassabitur. super quem aut ceciderit cominuet eum. Jam ergo patefecim reuersionem esse animab humanis ac reparationem seu restitutione post lapsum in peccata et qualiter etiam est hoc videlicet quia partim ex conatu ipsaruz animaru licet ad modicum. partim autem ad plurimum ymo pene ad totuz ex superhabu dati gra vbi pus habudauit dilictu et declarauim etiam cu hoc et etiam stabilini

Non est opus peccantibus per pniam redire sed munere dei miserantis

m⁹ libertatē arbitrij siue liberū arbitriū
licet multum depssum atq̄ detritū in no
bis. ⁊ quia largitas misericordie dei nul-
lomodo se denegat ad illam redire conā
tibus qui conatus absq̄ eius adiutorio
reuera nihil est. Sicut dicit Aug⁹ in libro
cōfessionū. Scio inquit quia sine te nihil
sunt omnes conatus mei. Et ipsa veritas
Johan. xv. Sine me nihil potestis facere
Qui etiā conatus. gratie dei pueniētis
dona sunt. quando ⁊ ipm desiderare gra
tiam. gratie ē sicut dicit Aug⁹. in libro de
correctione ⁊ gratia. Desiderare autē gra
tiam ⁊ munus est. ⁊ ante ordine naturali
quā ipsum conari ad gratiam. Quapro-
pter si ipsum est gratie cum sit causa effici-
ens eius quod est conari ad gratiā. Mul
tofortius ipsum conari ad gratiā gratia
erit q̄ vtiq̄ verum est secundū rectam in
tentionem eius q̄ est conari interdū ta-
men conari ad gratiam intelligitur abu-
siue: Qui facit aliquid quo facto ad grati
am recipiendam est habilior. licet non in
tendat ad gratiā. Intendere em̄ ad grati
am etiam gratie ē quia ipsum nosse gra-
tiam non potest esse nisi ex gratia. Aliud
autem est longe conari redire ad innocē-
tiam atq̄ iusticiam qualem natura sug-
gerit ⁊ ostendit aliud conari ad sublimi-
tatem gratie quā similiter gratia sola on̄
dit: fortassis enim possibile fuit nature hu
mane in statu naturalis innocentie si ab
illo per peccatum non cecidisset si alia le-
sio vel vis quā ipsum peccatum secuta es-
set ad illam redire ⁊ omnē maculam ex il
lo inherentem vel relictam naturali peni-
tudine abradere atq̄ abolere. ab altitu-
dine autem gratie cadentes ad illam re-
uolare nature viribus. per se impossibile
est idubitanter sm hunc statum nature
rationes quas supra posuim⁹ ad hoc fa-
cientes intelligimus.

Nunc vero iuxta pmissum errorē
secūdum qui proprius hebreorū
est qui negant confessionē facien
dam esse sacerdotib⁹ destruere aggredie
mur dicentes in pmis q: si deus peccato-
rem merito vt suspectum ⁊ vt paulo ante
inimicū recusare voluerit ⁊ iudicem eum
habere in causa quā aduersus ipm hz vo
luerit. Quis dubitat qn ꝺ iure facere pos
sit. Si g̊ iudiciū et iusticiā de seipo pctōr
per pniā deo facere noluerit merito ⁊ iu
re in eadem causa alius quā ipsemet iu-
dex erit. Alius ergo audiet delicta q̄z ipse
qui deliquit. alius cognoscet atq̄ pnūcia
bit. Non autem audiet alius omnia ⁊ p-
fecte nisi ipso qui deliqt confitente ⁊ enar
rante. quia ipse solus ⁊ maxime omnia il
la nouit. confessio ergo alij faciēda est q̄z
deo. ¶ Amplius. deo facta confessione
quid ipse inde iudicet vel pnunciet vtrū
absoluat aut condemnet penitus ignora
tur nec pro absoluto nec pro condemna-
to se habere debebit. Sed pendebit pa-
uidus ⁊ dubius pendente sentētia et hec
tota vita ista. Sentencia ergo hui⁹ iudi-
cij reseruatur ad alteram vitam. ⁊ confes
sio ista in nullo illā accelerat quo perue
niat ad confitentē. Qualiter autem istud
reputabitur iudicium vel iusticia de quo
nulla apparet sentencia quo null⁹ appa-
ret absolutus vel condemnatus. Q si di
xerit. Quia huius confessio mitigat irā
iudicis et hoc quidem verum eē concedi-
mus si ex deuotione fuerit. ¶ Amplius
hec est figura seu forma iudicij vt primus
iudex sedeat in medio. actor et reus stent
ante iudicē alter alteri ex aduerso. Dein
de aduocati ⁊ testes. Aduocati vt de iure
causā instruant. testes vt de facto. cautū
āt est in iure isto sclari ⁊ politico vt nemo
iure suo ius sibi dicat ⁊ eo ipso q̄ istud p
sumpserit reipsa careat. Quia ergo peni
tēs in eo iuditio q̊ cū deo iudicādus ē re⁹
ē ⁊ a deo impetit. merito in eodē iudicio
iudex eē non potest. sub alio ergo ⁊ p ali
um iudicādus ē ⁊ quia ipe deus ibidē ac-
tor est. nr̄is legibus ⁊ ꝯsuetudinib⁹ ꝯgru
entissimū est ymo eisdem firmatum ⁊ ob
seruatum vt tercius in medio sedeat q̄ ius
reddat. potissimū illa de causa. q: nr̄is le
gib⁹ ⁊ ꝯsuetudinib⁹ tāq̄ vijs notissimis
atq̄ certissimis maxie reducēdi ⁊ reducibi-
les sum⁹ ad lucē veritatis ⁊ viā salutis p-
pter qd ⁊ hoc idē ipe elegit ysa. xliij. Re
duc in memoriā vt iudicemur sil. Narra
si qd habes vt iustificeris. ⁊ Mich. vj. Judi
ciū domini cū pplo suo ⁊ cum israel iu-
dicabitur. De hoc. iob. xxxj. Si contēpsi
iudiciū subire cū seruo meo ⁊ ancilla mea
cū disceptarēt aduersū me. Qm̄ aūt pec-
catū non solū peccatum est et iniquitas.
Sicut legit. Johā. iij. sed etiam vulnus
est siue morbus siue egritudo. et est sicut
dilapidatio siue dissipatio. Et sicut fur-
tum est vel rapina que committit in de-
um necessario ex hijs tribus tres ratiōes

oriunt̃ quibus euidenter oſtẽditur ꝯfeſ-
ſionem coꝛam alio ꝙ̃ deo eſſe faciendaꝫ
Si enim iniquitates et iniurie tempoꝛa-
les ſiue coꝛpoꝛales iudices habẽt ac ma-
giſtratus ꝓpꝛios qui eis iudicẽt pꝛonunci
ent ⁊ miniſtros qui iudicũ ſentencias ex
equantur. Quãto foꝛtius ſpũales iniurie
iudices habebunt ⁊ magiſtratus ⁊ alia q̃
iudicij ſunt. Quapꝛopter erit õ hijs neceſ
ſario iudiciũ ⁊ ideo iudex ſeu iudices. Cer
tum aũt eſt quia de hijs iudicare neque-
unt abſqꝫ cognitione. hec aũt non põt ni
ſi per confeſſionẽ. confeſſio ergo facienda
eſt de rebus iſtis huiꝰ iudicibus. Am
plius ⁊ aduocatꝰ qui occultat. Jus ⁊ teſtꝭ
qui abſcondit ỽitatatẽ facti vterqꝫ peccãt
in iudicem. Si vtriuſqꝫ reuelatio ꝓdeſſe
debeat ⁊ nulli obeſſe. Reuelatio aũt con
feſſionis euidẽter ꝓdeſt cõfitentibꝰ ⁊ nul
li obeſt. Et ſi foꝛſitan in aliquo caſu cõtra
rium inueniret̃ foꝛſitan ibi non eſſet con-
feſſio facienda. Quẽadmodũ ſi confeſſi-
onis auditoꝛ ꝓditoꝛ eſſet et publicatoꝛ cõ
feſſionũ. Alij etiam caſus ſunt in quibus
non audemꝰ dicere ꝙ teneant̃ homines
facere confeſſionẽ. Quemadmodũ ſi qs
cogitauit vel cõiurauit in moꝛtẽ ſacerdo-
tis ſui ⁊ videat eum ad iram ⁊ odiũ facilẽ
non audemꝰ dicere ꝙ teneat̃ hoc eidem
cõfiteri. Eodẽmodo ſi mulier ſpecioſa ſa-
cerdotꝭ ſui laſciuiã ac petulantiã nouerit
⁊ qđ mulieres ſibi ꝯfitentes nota eaꝝ in-
firmitate ⁊ auditis tẽptationibus ſolicita-
re de turpitudĩe cõſueuerit. mõis om̃ibus
ꝯſulimꝰ vt de licencia ip̃ius vel ep̃i ſui ſa-
cerdoti alteri cõfiteatur. Eodẽmodo ſi in
ꝯcupiſcentiã ſacerdotꝭ ſui aliqua exarſe-
rit qđ vtiqꝫ grãde hoꝛrendũqꝫ peccatũ eſt
ſi ſacerdotem ſuũ infirmũ carne nouerit.
non audemꝰ conſulere qđ hec eidem cõ-
fiteatur Juxta iſtos mõs facile ẽ excogita
re caſuum quibꝰ licitum eſt alij ꝙ̃ ꝓpꝛio
confeſſioneꝫ facere ſacerdoti ſicut in hijs
que tangũt ip̃m ſacerdotẽ ex quoꝝ ſcꝫ no
ticia ſpirituale ꝑiculuꝫ innuent ſacerdoti
vel quando ſpũale vel etiam coꝛꝑale ꝑi-
culum magnũ ex ipſa ꝯfeſſione imineret
confitenti. Salus enĩ per ꝯfeſſiõem que-
renda eſt ⁊ ſaluti nõ ꝑiculo debet ꝯfeſſio
deſeruire. Amplius. ſi cure medici cõ-
miſſus eſt eger ⁊ hoc iure vel lege non di
co pꝛopꝛia voluntate ſed officio et digni-
tate ipſius medici. neceſſe habet eger ⁊ de
bitoꝛ eſt facere ꝙ ſuum eſt quo minꝰ im-
peditur medicantis officium. Quapꝛopt̃
detegere ei ac reuelare moꝛbos ſuos et
vulnera. Quia ergo manifeſtũ eſt ſacer-
dotes curatos cui eſt medicine ſpiritualis
omniũ eoꝝ habere qꝫ eis cõmiſſi ſũt ⁊ hoc
non eſt voluntate eoꝛum ſed ipſoꝛũ me-
dicoꝛum officio ⁊ dignitate palam eſt abſ
ꝙ̃ iniuria ſacerdotũ moꝛbos ſuos ⁊ vul-
nera non poſſe ab eis abſcondere parro-
chianos eoꝛuꝫ niſi ex cauſis quarũ ſupꝛa
fecimꝰ mentionem. Amplius. ſcilicet
fraternos moꝛbos et vulnera ſpiritualia
tenetur vnuſquiſqꝫ reuelare ei qui poteſt
pꝛodeſſe ⁊ non obeſſe tenetur inquã ex de
bito et officio fraterne caritatis. Non mi
nus autẽ tenetur ſibiip̃ſi ymo longe am-
plius ex eodem debito et officio ſibiip̃ſi
tenetur conſulere ꝙ̃ cuiuis alij. Multo
ergo foꝛtius tenetur moꝛboꝛum ſuoꝛum
ſpiritualium ac vulnerũ confeſſioneꝫ ſeu
reuelationeꝫ facere ſacerdoti qui pꝛodeſ
ſe debeat non ſcilicet obeſſe. Juxta ꝙ te-
tigimus. Amplius. ſi de omni tempo
rali commiſſo neceſſe habet cõmiſſarius
ſeu diſpenſatoꝛ rationẽ reddere ſuperioꝛi
ſuo in officio diſpenſationis incompabi-
liter autem cautius ⁊ habenda et ſeruan
da ſi incõpabilꝛ circũſpectiꝰ diſpẽſanda
incõpabilꝛ diſtrictius exigenda tanquaꝫ
incõpabilꝛ maioꝛis periculi. Jncõpabilꝛ
auteꝫ alias ergo foꝛtius reddenda eſt ra
tio ſpiritualium cõmiſſoꝛum ſpiritualiſqꝫ
villicationis ab vno quoqꝫ noſtro maio
ribus noſtris in hoc ſcilicet ſpiritualibus
Certum autem eſt quia ſacerdotes curaꝫ
animarũ noſtrarum habentes vt maio-
res noſtri ſunt in hoc et velut ſuperiores
diſpẽſatoꝛes ſeu camerarij rationẽ de no
bis ⁊ nr̃is hoc eſt de tota vita noſtra deo
reddituri. Sicut legitur ad hebꝛeos. xiij.
Obedite pꝛepoſitꝭ veſtris ⁊ ſubiacete eis
ipſi enim peruigilant quaſi reddituri ra-
tionem pꝛo animabꝰ noſtris. Ampli-
us. ſi ſubditus ſecularis vel ſeruus dam-
nificationeꝫ ſui dñi viderit ⁊ pꝛocuratori
eiuſdem per queꝫ damnum donuꝫ illius
vel auerti vel reſtitui poteſt. non denun
ciauerit cum ſine periculo aut dampnifi-
cantis incomodo hoc facere poſſit indu-
bitanter peccat in dominum et in ipſum
diſpẽſatoꝛem quia et illi debitam fidem
non ſeruat et iſti debitum auxilium ad cu
ſtodiam rerum domini non impendit.
Cum ergo quilibet peccatoꝛ videat ſemet

aliqui hic notat casus [illegible] non est confitendum pro sacerdoti

ip̄m damnificantē deum in seipso auferē
do scꝫ ei seipsum ⁊ totius vite sue seruitiū
ex necessitate tenet hoc denunciare sacer
doti tāquā custodi aut dispēsatori domi
ni. Presertim cū hoc sine oīmi ꝑiculo ⁊ in
comodo facere possit ipsius quem denū
tiat. Non enī in maiori fide tenet domio
de alterius dānificatione q̄ꝫ de illa quaꝫ
ipsemet facit eidem. Amp̄. si furem vł
latronē aliquis in domo sua abscōderit
et per eius perditionē seu traditionē fur
tiue sublata ⁊ omnia male ablata restitu
ere possint sine incōmodo damnificantł
et in ipsum iudicē seu magr̄atum peccat ⁊
in ip̄os qui damna vel iniurias passi sūt
⁊ iudicandus ē vt furti particeps et sociuſ
furis. Quare peccator qui se ip̄m abscon
dit et sacerdoti qui iudex est vel magr̄atus
spūalis est ipsum nō detegit exponit et
puniendū tradit. Cum ꝑ hoc ⁊ damna re
staurentur et passis et iniurie tm̄ darent
hijs quibus irrogata sunt eoipso puni
endus est. Ipsemet et furis socius et furti
ꝑticeps eo inq̄ꝫ ipso ꝙ ip̄m furem non iu
dicat exponit ac tradit. Nō enī magł ma
iorē de fidē deo ⁊ sacerdoti seruare tenet
vnusq̄sqꝫ in alio q̄ꝫ insemetip̄o et hoc est
ꝙ dictū est regi israel ꝑ ꝓphetā .iij. Re. xx
Quia dimisisti virū morte dignū de ma
nu tua erit aīa tua ꝓ aīa illius. Amp̄.
quia peccator a baptismali sanctitate la
psus sicut ciuis est ab ip̄a ciuitate sanctifi
cata et dilecta quā tociens supra in tracta
tu de baptismo noīauimus recedēs et ad
uersus in aduersariū eius cōsurgēs et in
hostē conuersus. Cum aūt penitet est sic
ab hostibus reuertēs ⁊ ad sanctā ciuitatē
ciuitatis sanctificate restitui volens ⁊ pe
tens satisfactionem de eo ꝙ aberrauit of
ferens. Nūquid per magr̄atus ipsius ciui
tatis non ē recipiendus atꝫ restituendus
qui non obtulerit satisfactionē sup eo ꝙ
tam ꝓditio se ad hostes se trāstulit ⁊ ciui
tatem suā deseruit ⁊ etiā impugnauit nec
recipiendus ē a sapiente magistratu. Sa
tisfactionē aūt non faciat nec etiā offert ni
si qui culpaꝫ suā recognouerit ⁊ deliquiſ
se non confessus fuerit. Manifestū ergo ē
de omni oberrāte hoc est peccatore ip̄um
non esse recipiendū in consortiuꝫ sancto
rum nec restituenduꝫ esse ciuilitati quam
adeo turpiter deseruit nisi culpabilem se
per confessionē reddiderit et satisfactionē
obtulerit. Manifestū ergo est omnē pecca
torem adulte etati debitorē esse confessio
nis ⁊ satisfactionis ꝓ arbitrio sacerdotis
quē diximus magistratus. Amplius.
peccator qui nec culpabilē se recognoscit
nec de erratis satisfacere curat necessario
cōtumax est. Contumacia aūt maiorē dei
contra peccatorē iram ꝓuocat. Sicut le
gitur iob. xxiiij. Ne desinas ab homine
iniq̄tatis qui addit super peccata sua sup
biam. Q̄ł si dixerit quis nō oporꝫ vt alij
culpabilem se recognostat vel confiteatur
q̄ꝫ deo neqꝫ vt alij satisfaciat necessario
reditur ad illud incōueniens ꝙ supra in
tractatu de baptismo ostendimꝰ videlicꝫ
vt pareant inter fratres spūales necessitu
dines spirituales. Quare peribūt mutua
inuicem suffragia mutue dilectionis mu
tue inter eos beneficiētie non modicum
minuet. Si enī reuersio eius qui non ab
errauit non apparuit que vtiqꝫ nisi ꝑ cō
fessionē delicta seu delictoꝝ ad emēdatio
nē ip̄oꝝ appere non p̄t ñ appebit spūalis
germanitas siue fraternitas siue sancta
ciuilitas. ⁊ ꝓpter hoc nō habebit iste vt
frater siue vt ꝯfinis. Quapropt ꝑibit meū
vel minuētur in multo beneficia fraterna.
Amp̄. q̄ societas ē ⁊ quoddā collegiū
a quo si quis turpiter ⁊ cū scandalo reces
serit ad q̄m d̄nuo recipiat nisi cū r̄cogni
tiōe ⁊ satisfactiōe seu emēdatiōe. Am
pliꝰ. q̄squis in collegio aliquo vł ciuitate
q̄cūqꝫ videat domū vnā conburi vel quā
cūqꝫ eiusdē ꝑiculā ex q̊ toti domui vel ci
uitati iminere videat incendiū. ⁊ non cla
more ⁊ alijs modis q̄bus valuerit ignis
ꝑiculū indicet vt ei vndiqꝫ occurrētibꝰ oc
currat. Quātoqꝫ incendiū illud ei vicinio
ri fuerit tanta illud maiori clamore ⁊ alti
ori vociferatiōe illud alijs indicabit ⁊ ad
eius extinctiōꝫ q̊scūqꝫ ⁊ vndecūqꝫ poterit
aduocabit. Idē ē si dereptionē in ꝑte ali
qua ciuitatł quicūqꝫ exciuibꝰ fieri videt
statim illā clamore ⁊ ꝓuocatiōe ad arma
quibuscūqꝫ q̄ adiuuare poterūt. Iudica
bit eo autem instantius ac vehementius
quo incomodū incendij vel depredatio
nis ad se magis pertinere videbit. Q̄ł si
pro tempalis incendio sibi ⁊ depredatio
nem rerū tꝑalium que adeo viles sunt et
compatione spiritualiū omnino nulle et
vilipende et ita sic et ita faciendum est
quid pro spūali incendio ac de predatio
ne animaꝝ humanarum que adeo nobi
les sunt adeoqꝫ preciose faciendum est.

Quãto ergo fortius indicãde ⁊ reuelãde
sunt depdationes ⁊ incẽdia animaꝝ. Re
uelande inquã hĳs qui adiuuare pñt atꝫ
ꝓdesse ad ereptionẽ seu liberationẽ ipsa
rum ⁊ extinctionẽ. Q̃r ergo peccata mor‑
talia nihil aliud sunt quã incendia ⁊ va‑
stacões seu depdatiões animaꝝ Mani
festũ est ea eẽ reuelãda hĳs qui ex officio
ꝓdesse debent ⁊ possunt. Ampli. deo
cõquerente de quocũqꝫ homine iusticiaꝫ
qꝫ et iudiciũ de eo exigente manifestũ est
vnũquodqꝫ debere deo assistere ac stare ꝓ
eo ⁊ contra seipm. Justam enĩ eẽ dei cau
sam vbiqꝫ ⁊ in omnibus necesse ẽ. Semꝑ
aũt pro iusticia standũ et contra iniquita
tẽ. nulli ergo licet deo in cã sua ꝯtra quã‑
cunqꝫ causam habebat denegare vel pro
curationis effectũ vel patrociniũ vel testi
moniũ vel sñiẽ ꝓnũciationẽ vel eiusdeꝫ
executionẽ. ergo etiã contra teipm tener̃
ꝓcurator pro deo ⁊ testis et aduocatus ⁊
iudex ⁊ sñie exsecutor eẽ. Teneris ergo te‑
stificari et allegare ꝯtra teipꝫ in causa dei
et alia que iudicĳ sunt facere. Testificare
aũt contra te. hoc est cõfiteri ⁊ amplius te‑
neris ergo ex necessitate confiteri corã iu‑
dice q inter te et deũ sedet. medius hic aũt
est sacerdos. Si enim cause ciuiles ⁊ secu
lares agẽde ⁊ examinãde sunt corã recto‑
ribus siue iudicibus. ergo ⁊ cause aĩaꝝ
siue spũales ventilãde erunt corã recto‑
bus animaꝝ vel iudicibus. Rectores enĩ
et iudices nostri in corpalibus seu tpalibus
illi sunt quibus leges tpales date sunt in
manibus qui scꝫ latores et expoĩtores ea
rum sunt ad pplm. Sic rectores ⁊ iudices
animaꝝ nostraꝝ sunt in quorũ manibus
adimplendũ ⁊ docendũ siue ferendũ ad
populos lex data ẽ. Hĳ aũt sunt ꝓculdu
bio sacerdotes. Q̃d enĩ alĳ sunt doctores
quã sacerdotes supplementũ est sacerdo
talis officĳ. Idem dicimus de doctoribus
legum seculariũ in adiutoriũ enĩ ⁊ succur
sum iudicũ recepti sunt. Uñ abinitio non
fuerũt hmõi doctores sed ipi legum lato
res seculariũ eas ferebãt et exponebãt ad
populũ. Postmodũ autem tũ ꝓpter im‑
piciam audientiũ. tũ ꝓpter occupatiões
iudicũ. tum ꝓpter emersionẽ questionuꝫ
tum ꝓpter puersitatem male interꝑtanti
um. ⁊ semitas iuditioꝝ puertere conanti
um assũpti sunt ⁊ cõstituti doctores. Idẽ
factum ẽ ⁊ eisdem de causis in doctrina ⁊
legibus animaꝝ. Amplius. si emẽdẽ‑
da sunt delicta animarũqꝫ emendẽda eẽ
nemo sani capitis dubitare potest nõ sũt
emendãda nisi per legẽ dei siue legẽ aĩaꝝ
de lege aũt cui credendũ nisi eis qui et ex
officio habẽt eã ⁊ docere et discere. Hĳ ãt
ꝓculdubio sunt sacerdotes. Qua ꝓpter
consilia eorũ emendẽda sunt animaꝝ de
licta quemadmodũ ⁊ cõsilio rectorũ secu
lariũ dlicta secularia nec hec nec illa emẽ
dari possunt nisi venerint in noticiã eorũ
per quos emẽdẽda sunt ⁊ hoc ergo in no
ticiã rectorum seculariũ ⁊ illã in noticiam
rectorũ spũaliũ venire optet. Quapropt̃
delicta aĩaꝝ que oĩa integre sciri tergi‑
uersari nõ possunt ꝑ confessionẽ qui ⁊ oc
culta sunt ꝓ maiori parte etiam radices
⁊ circũstãcie ipoꝝ occulte sunt. Q̃m si ma
nifesta fuerint optet vt seculariter iudicen
tur si iudicem hũerit ipe qui delinqt et ni
hilominus optet eẽ vt spũalit̃ d eis iudicet̃

Omne nãqꝫ delictũ manifestũ duo
habet iudicia ⁊ duos iudices Si
cut enim duplex est pax duplexqꝫ
vite hũane tranqllitas videlicet exterior
ꝓpt̃ quã ⁊ leges seclares ⁊ ptãtes institu
te st̃ ꝑ q̃s turbatiõibus exterioribus hui
vite occurritur hoc ẽ rapinis furtis rixis ⁊
alĳs exterioribus iniurĳs. Et interior pax
videlicet ad deũ ⁊ inuicẽ ad hoĩes Cuius
turbatiões sunt ipa pctã siue occulta siue
maĩfesta peccat̃ enĩ in eo qd peccata sũt
deus offendiur. Offensio aũt turbatio ẽ
pacis. Sic odia ⁊ ire licꝫ occulte sint et oẽs
alie pestes hmõi pacem que inuicẽ inter
hoĩes esse dꝫ perturbãt et societatẽ eoruꝫ
sanctã destruũt ⁊ ciuitatem sanctificatam
eximũt dissipant euertũt. Captiuosqꝫ fa‑
ciunt homĩes vinculis dyabolicis et car‑
ceribus eos mancipãtes et vtraqꝫ morte
scilicet pma et secunda eos interficientes
et vt ad vnũ dicamus non est clades nõ ẽ
calamitas non ẽ tormentũ vel mors qui‑
dem ꝓportionalr̃ ac spũaliter peccata nõ
infligant hoĩbus Quare incõparabilr̃ ma
gis occurrendũ fuit per pacẽ cõtrariã pa‑
cisqꝫ illius custodes ⁊ cõseruatores. Qua
propter manifestũ et leges spũales siue
animarũ et iudices seu rectores debuisse
et debere esse. Alioquin vtiqꝫ rei publice
sue omĩpotẽtissimus ac sapientissimus deus
insufficienter et impfecte ꝓuidisset. Jam
aũt remouimus ab ipo insufficientiã et im
pfectionẽ quãtum ad res magnas ꝑ hoc
qd nec in mĩmis opibus suis videlicꝫ sue

cursione ⁊ publice illas sustinet. Quia ergo exteriora delicta vtraqꝫ pacem perturbant necessario subsunt vtrorūqꝫ rectorū hoc est spiritualiuꝫ ⁊ seculariū iudicio. Et ꝓpter hoc furta ⁊ rapine et alia hmōi nō solumō indicāda sunt iudicio seculari ꝓpter exteriorē huius vite trāquillitatē. sed etiam in foro spūali ꝓpter interiorē et spiritualem que ad deum et hoīes est pacē siue tranqlitatem. Et ꝓpter hoc necesse habent de hijs spūaliter cognoscere doctores seu iudices animaꝝ. In noticiā ergo eorū necesse habent venire. Quocūqꝫ aūt modo et ī cognitionē iudicij spūaliuꝫ veniāt quam per cōfessionē spontaneam ipsorū delinquētiū frustra ⁊ inutiliter veniunt quātum ad finē ⁊ fructū spūalis iudicij qui finis et fructus ē pacis interne reformatio. Qui eñ cōfiteri contēpnit ⁊ iniuriosus deo existit q₂ ius eius non recognoscit ⁊ iudiciū eius impedit. ¶ Amp̄. sic tenetur non exp̄mere falsitatē in quocūqꝫ iudicio ita et nō supp̄mere veritateꝫ interrogatus. Quia ergo tā multipliciter delinquid abscōdens peccata sua ⁊ in iudicio illa cōfiteri nolens non solū pacem ad deū non consequit᷑. Sed etiaꝫ maius bellū contra se cōcitat. Certum aūt est qc quid sit de alijs iudicijs ⁊ causis in dei tn̄ iudicio et causa necesse hꝫ vnusqsqꝫ testimoniū perhibere maxime interrogatus a iudice simil'r et parere sententie iudicis.

Iam ergo declaratū est iudiciū penitentiale debere eē ⁊ quia in eo tenemur etiam cōtra nos ipsos et pro deo ⁊ ꝓcuratores eē ⁊ testes et aduocati. Similiter et executores snīe etiam ꝓprie condēnatiōis et ꝓpter hoc lictores et tortores nostri ipoꝝ. Et quia si in alijs iudicijs tenētur homīes et eos ꝓdere ac etiam exhibere iudicibus ad supplicia et hoc pro pace ⁊ tranqllitate tempali ac ꝓ conꝯuatiōe seu defensione rerū tempalium que nullius momēti omnino sunt cōparatione spūaliū multo fortiꝰ nos ipsos quotiēs rei sumꝰ ꝓdere et accusare tenemur et exhibere iudicibus seu rectoribus animaꝝ non dico ad supplicia sed medicamenta et salutē ab vtraqꝫ morte et perditiōe. Et qm̄ oīe peccatū iniuria in deū est merito occurrendū est ei per ius iudicium atqꝫ iusticiam. Iudiciū aūt et iusticiam debet habere tribunale forū auditorium seu cōsistoriū ⁊ iudices atqꝫ p̄cones sue p̈refectos pretorio. Et ꝓpter hoc sicut sunt exteriores pene siue supplicia quibꝰ consulitur tempali paci tranqllitati et est quedaꝫ carnificina et cyrurgia exterior disciplina et gladiꝰ potestatū tempaliū Ita necesse est prefecturam eē spūalem et pretorium spirituale vbi fiant mutilationes flagellatiōes et exerceatur velut quedaꝫ carnificina spūalis quā sponte ⁊ subeant et sustineant ꝗ deo de seipsis iudiciuꝫ ac iusticiam facere voluerit. ¶ Ampliꝰ. volentibus satisfacere deo per iudiciū ac iusticiam de semetipis querentibꝰ volentibusqꝫ facere vltionē deo de seipsis. Vel ē eis possibile in hac vita vel non ꝙ si dixerit quis nō esse possibile. ergo nec naturali insticta ac desiderio ad ista naturaliter monebunt᷑ cuꝫ naturalis motus nūqꝫ sit ad ea que sūt naturali impossibilitate ꝓhibita. Si aūt ē possibile et certū ē ꝙ non aliter fieri potest nisi ꝑ iudices alios a se maxīe cū communitas hoīm ignoret iudiciū istud et iusticiā. Manifestū ergo ē ꝙ cōmunitati hoīm consulendū fuit de iudicibus spūalibꝰ quorū iudicio deo satisfieret de eis. ¶ Amp̄. offerente se peccatore iuri corā deo necesse hꝫ deus illū recipere. Alioquin iniustus eēt si ꝑatum stare iuri vtraqꝫ iudiciū et iusticia qbus se offert exigunt illū grauaret. Oēs aūt veraciter penitētes offerūt se iuri in curia seu consistorio ipius dei et hoc hic id ē in hac vita qui si non hꝫ hic curiā siue consistoriū vbi tāta ē multitudo et eorū iuri se offerentiū. quis non videat quāto detrimēto glorie sue. Sic iste defectus dum nec sibi ꝑpi facit de hmōi et eis tam gloriosam iusticiam. Modice siquidē glorie ē in eos qui inuite paciuntur exercere iusticiam cōparatione eorū qui se non solum sponte exponunt patibulis sed etiam velut dei ministri ⁊ lictores atqꝫ tortores atrocissimi in semetipos. dei iniurias et cōtumelias vlciscuntur. Deinde quātum desit gubernatiōi hominū etsi ꝓhas ē debere regie dignitatis officio si in tanta ꝑte regni sui non ꝓuideat qui iura reddat petentibus. ¶ Amplius. manifestū q₂ in peccatore penitēte duo sunt videlꝫ natura quā deus condidit ⁊ que ē opus eius ⁊ culpa seu viciuꝫ seu peccatū quā miser peccator de suo aduenit ⁊ infelici infaustaqꝫ coniunctiōe bono dei operi admiscuit vel adiūxit veraciter aūt penitēs totū qꝺ suū ē ꝓ

prio iuditio damnat mortiq̃ꝫ ꝛ ꝑditioni
adiudicat gladioq̃ꝫ penitudinis ferit. ꝛ vt
ita dicamus de tota regione seu ꝓuincia
sua. Hoc est de tota potestate seu ditione
liberi arbitrij sui velut maleficos quosdaꝫ
exterminat et ꝓfligat. hoc autē dicim⁹ q̃n
tum in eo est aut ꝓ viribus. Isti autē ma-
lefici quattuor sunt ꝑmi ꝛ minimi male co
gitationes. Deinde male affectiones. Ter
cio male locutiones. Quarto male opera
tiões. Istos tanq̃ꝫ dei hostes de terra sue
ditionis ac potestatis vt diximus veracit̃
penitens ꝓ viribus expellere conat̃. Na-
turā ṽo que dei opus ē ab hiis latronib⁹
de ꝑdatoribus liberare ꝛ a lesionibus q̃s
intulerunt sanare nec non spolia q̄ abstu
lerunt eidem ab eis eripere ipiq̃ꝫ restitue-
re satagit ꝓut potest atꝫ cōtendit. In hoc
ergo duo querimus ab aduersariis ꝑmū
an ꝓpugnatorem istū suum deum in isto
bello adiuuet an deserat. Q; si dixerit qa
deserit ꝛ nō adiuuat ipm in hoc duo se
quūtur eum incōuenientia. Primū ē deū
negligere opus suū. id ē naturā quā in ho
mine condidit contra cuius hostes nullū
prestat eidē auxiliū. Scdm est deū omni-
um dominoꝝ infidelissimum ac crudelissi
muꝫ qui athletas suos et bellatores ꝓ eo
decertantes adiuuare non curat. in nullo
enī hominū quantūcunq̃ꝫ infideli ac seuo
ista infidelitas atꝫ crudelitas inueniūtur.
Q; si forte dixerit quia ꝓpe vires peniten
ti in hoc sufficiūt ꝛ ideo neqꝫ infidelitas ē
neqꝫ crudelitas si nouū ei ad hoc nō ꝑsta
tur auxiliuꝫ. Ponamus ergo ꝙ penitens
ꝑ seipm ꝑficiat id q̇ intendit et ad id ad
q̇ conatur sicut dicit aduersari⁹. Ad hūc
ergo statū restitutus est penitens vt nihil
inueniat̃ in eo nisi op⁹ dei et illud restau
ratū ē atꝫ restitutū vt dixim⁹. quapropter
nō inueniet in eo iustissimus iudex de⁹ vł
q̇ damnum vel ꝓ quo damnat. nihil in
eo īuenit q̇ oderit aut reprobet. De iudi
tio ergo dei nō reportabit iste nisi senten
ciam absolutionis. cōfidenter ergo ac se-
cure viri se offerunt in dei curia siue in cō-
sistorio veraciter penitens et confidenter
ergo petūt sibi reddi ius cū eis debeatur
sentencia absolutionis a ꝑteritis peccatis
Q; si dixerit quia iudicat eos deus nō q̃-
les sunt sed quales fuerunt. Manifestū ē
quia euidens ē in hoc et iniquitas et ꝑuer
sitas. Quemadmodū in visu diceretur eē
ꝑuersitas si eo iudicaretur esse albū q̇ ni
grū est. Iniquitas in eo ꝙ malus iudica-
tur qui bonus ē et in hoc ꝙ deterioris est
conditionis et minus potēs apud deū ꝑ-
sens bonitas que vtiqꝫ extat quā ꝑterita
malicia que omnino abrasa et abolita ē.
ac penitus adnihilata. Quid autē isto ini
qui⁹ cogitari potest q̃ꝫ vt bonitas nō tm̄
valeat ad placandū misericordissimū de-
um bonitas inq̃ꝫ quo est quantū malicia
que omnino deleta ꝛ adnihilata ē ad ipꝫ
offendendū seu ꝓuocandū. Quid ṽo ꝑ-
uersius inueniri potest q̃ꝫ vt malū iudice-
tur q̇ malū non ē et bonū nō iudicet̃ q̇
bonū ē. Si autē prestat auxiliū deus peni
tentibus ad ꝑficiendū ꝙ intendunt. vult
ergo eos ꝑficere ꝙ intendūt. totū autē ꝙ
intendunt est recuperare ꝑstinā innocenti
am et gratiam ergo ad hoc perducit eos
Manifestū ergo est penitētes veraciter ad
pristinā innocentiam ꝛ gratiā restaurari.

Redeamus ergo et dicamus aggre
gata ratiocinatione quia peniten
tes sunt qui et viri se offerūt i dei
curia vel cōsistorio nō tam ad sustinēduꝫ
ius hoc ē iustificationē qualem exigit dei
curia. vel consistoriū q̃ꝫ ad ꝓsequendum
ius absolutiōis et restitutionis gr̃e dei q̃ꝫ
in auditorio illo reddi sibi petunt ꝙ si nō
fuerit qui reddat quis maior defectus ma
gisq̃ꝫ dei glorie derogans q̃ꝫ iste scilicet vt
desit qui iusticiam et iudiciū faciat poscē-
tibus. quid autē aliud q̃ꝫ iudicem petebat
q dicebat. Iudica me de⁹ et discerne cau-
sam meaꝫ. Similiter et qui dicebat. Iudi
ca me dñe quoniā in īnocētia mea ingres-
sus sum. Et iterū de vultu tuo iudiciū me-
um ꝓdeat. Necesse ē ergo deū habere et
iudices et curiā siue auditoriū vbi ꝛ iusti-
cientur iustificandi et restituent̃ restituen
di. Auditoriū autē seu ꝯsistoriū ꝛ iudiciū
nō possunt eē qualia decet nisi habeāt ac
cusationē et testificationē. Hec autem nō
possunt integre fieri nisi ꝑ ipos qui pecca-
uerūt. tū quia multa sunt occulta. tū quia
etiam spontanea debet esse accusatio.

Namp. ṽo iusticia ab ipo incipit in quo
est et in illo maxime in ꝑmis opatur sicut
calor id in quo ē maxime et in ꝑmis cale-
facit et lux id in quo ē maxime. et in ꝑmis
illuminat et ad hūc modū de oīb⁹ aliis
Quare iusticia de veri nois seu vera illuꝫ
in quo ē in ꝑmis ꝛ maxime iusticiat. Qua
re in ꝑmis et maxime cōtra ipm accusati-
ones instruit instaurat testes sentenciā cō

demnationis dictat. tormenta parat. tor-
tores instigat sicut legitur in Prouerbijs.
xviij. Justus in ꝑncipio sermonis accusa
tor est sui. Quoniam autem ista scilicet ac
cusatio testificatio ⁊ cetere partes iustifica
tionis seuerius rectius et per omnem mo
dum iustius coram alio ⁊ per aliuz fiunt.
quā coram ip̄o et per ip̄m qui deliquit si-
cut manifestū est. Quis enim dubitat mi-
nus longe iusticiari minus per omnē mo
dum puniri. minusq̄z iuste sub se coram se
et a se quam coram alio et sub alio vt em̄
de alijs taceamus sola accusatō siue reue
latio delictorum coram alio plus habz in
sticiationis ⁊ tormenti interdū q̄z magna
ieiunia et magne flagellationes. Am
plius. quid iustius siue iusticie congruen
tius q̄z vt qui peccando se super se extulit
emendando se infra se deprimat aliūqz se
iudicandum torquendūqz supponat So
li enim sibi velle esse subiectum non tam
superbie ē q̄z iniquitatis ⁊ iniusticie. Uen
dicare enim sibi preposituram aut iurisdi
tionem iure omnino aliena castra videli-
cet vel ciuitate absqz superioris licencia vl'
auctoritate nō solum iniustissimuz est sed
etiam iniquissimū. Quapropter nullus in
semetipso sibi iurisditionem siue iudicādi
auctoritatē vendicare debet absqz volun
tate dominatoris vniuersorum dei. Qui
si in temporalibꝰ que adeo vilia sunt no-
luit aliquem sibi iudicē esse vel ius sibi di
cere. imo coram alio ⁊ per alium ius audi
re. Quanto ergo fortius adeo in arduis ⁊
periculosis videlicet spiritualibus noluit
aliquem in sensu suo ambulare nec volū
tate ꝓpria duci. nec auctoritate inniti. Ne
cesse ergo habemus in hijs aliorū subijre
iudiciū. quia omnino vel nullū erit vel ini
quū nisi de veritate delictorū iudicū perfe
cte constiterit qđ esse nō potest nisi ꝑ con-
fessionē et testificationē peccantis Am
plius. quoniā omne peccatū offensa ē ne-
cessario requirit repropiciationē seu recō
ciliationē. Et hoc impossibile ē vt sit nisi ꝑ
sacrificiū spūs cōtribulati siue cordis ꝯtri
ti in ꝓlapsis. Et q2 iiusticia ē necessario exi
git iusticiationē ⁊ tormentū ip̄ius peccan
tis et q2 execratio ē necessario exigit sancti
ficationē siue sacramentū. Q2 sicut sepe di
ximꝰ ⁊ ostēdimus necesse ē habere simili-
tudinē forinsecam atqz visibilē cū ip̄a san
ctificatione interiori. Sanctificatio autez
interior nō ē nisi ꝑ orationem aut benedi
dictionē seu diuini nominis inuocationē
Et quia vinculū ē necessario requirit abso
lutionem. Ex quibus omnibꝰ manifestuz
quare penitencie assignari solēt tria. vicz
contritio cōfessio et satisfactio. Quia eniz
peccatū vt diximꝰ offensa ē dei ⁊ nō ē in ꝓ
lapsis repropiciatō seu recōciliatio eiꝰ atz
satisfactio eiꝰ absq̄z sacrifitio ꝯtriti cordis
ac ꝯtribulati spūs. Et q̄a iniuria est nō est
pacificatio de ip̄a absq̄z iuditio. Judiciuz
autem non est absq̄z accusatione et testifi
catione contra delinquentem. Et hoc ē cō
fessio. neq̄z est iudiciū absq̄z iusticiatione
delinquentis et emenda facienda iniuriā
passo ⁊ hoc est satisfactio. Apparet eti
am tibi cum hijs ꝓpter quid ip̄a peniten-
cia sit et dicatur sacramētum videlicet q̄a
sacrat atz sanctificat a recidiuis ⁊ iteratis
execrationibus et quia habet signum sa-
crans atq̄z sanctificans. Signū dico simi-
litudinem habens cum ipsa sanctificatio
ne interiori. Manus enim sacerdotis suꝑ
caput penitentis manū diuinam siue ꝟtu
tem adesse significat ad sanctificandū vel
significandum penitentem. Absolutio au
tem sacerdotalis aut benedictio absoluti
onem interiorē ac spiritualem quā omni-
potens dei virtus atq̄z clementia in peni-
tente operant expressa similitudine signat
in hoc ꝙ lucernis accensis qui per totam
quadragesimā extra ecclesiam fuerant pu
blicos scilicet penitentes introducāt in eā
per episcopuz in die sancto Jouis expres
se apteqz figuratur ꝙ per peccata et a do
mo dei exclusi ⁊ a consortio atqz commu
nione sanctoꝝ separati per penitenciaz re
cipiuntur ⁊ restituūtur ad vtranqz illarū.
Et quia lucerne eorum que per peccata ex
tincte fuerant per penitenciaz reuiuiscunt
in igne spiritussancti ardeant et luceant si
cut prius.

Quoniam autez recidiuis sordibꝰ
corporū nec desint lotores seu lo
trices nec lauacrū. ⁊ recidiuis vul
neribus eorundez ac morbis nec medica
tores nec medicamentum. Similiter reci
diuis detritionibus eorū atqz ruinis nec
reparatores et reparamentū et hoc omni
potentis dei misericordia et ꝓuidentia et
bonitate faciente que malis hominibus
aut leniendis aut tollēdis remedia bono
rum oppositoꝝ redundantissima benefi-
cientie sue largitate opposuit. quanto forti-
us recidiuis sordibus animarum lotores

ſpirituales et lauacrum recidiuis vulneri
bus et moꝛbis earundem medicatoꝛes et
medicamentum recidiuis ruinis ac detri-
tionibus earuꝫ reparatoꝛes ſeu reſartita-
toꝛes ad reparamentum recidiuis execra
tionibus earum ſacramentum et ſacrato
res deeſſe noluit. Et quid aliud bonū con
tra recidiua mala animarū ꝓuidere potu
it ꝙ penitencie ſacramētum. et quoniam
iam patefactū eſt. quia penitencia et ſacri
ficium eſt et iudiciū ⁊ ſacramentum et me
dicamentum. Cum hoc etiam ſcire debes
ꝙ eſt etiam pacis inter penitentem ⁊ deū
reformatio ſeu reformamentū. Debes eti
am ſcire quia tres ſunt modi ſanctificatio
nis ipſius. Sanctificat enim merito recōci
liationem ad deum impetrans placatoꝛe
ſuo et acceptibilitate tanꝙ ſacrificiū. ſan-
ctificat etiam naturali opatione videlicet
contrarietatē quā habet ad execrationeꝫ
qua illā q̄ntū ad affectiones locutiones ⁊
opera deſtruit. exterminat ⁊ diffugat. Pu
doꝛ enim ꝓpꝛie accuſationis et confeſſio-
nis impudentiam qua dei p̄ſentiam ⁊ an
geloꝛum non erubuit. nec coꝛaꝫ eis pecca
re veritus eſt ipſa naturali repugnantia et
cōtrarietatem quā habet ad ipſam deſtru
it et extinguit. Sic doloꝛ penitudinis dele
ctationē quam habuit in peccato ⁊ timoꝛ
audaciam. qua aliquid contra deū pꝛeſu
mere auſus eſt. Sic ira penitudinis q̄ cō-
tra peccatū et contra ſeipſm pꝛopter pecca
tū animoſus excandeſcit laxitatē ⁊ remiſ-
ſionem animi qua tentatione tam leui tā
ꝙ turpiter ſuccubuit et tā leuiter hoſti dy-
abolo manū dedit ꝑpetueꝙ ſeruituti ipſi
ſe quantū in eo ē ſubiecit. Et quattuoꝛ iſta
que diximus quattuoꝛ bꝛachia ſunt p̄me
crucis penitencialis p̄miꝙ patibuli ſpiri-
tualis cui vetus homo iuſtiſſimo dei iudi
tio affigitur. Tercio ſanctificat virtute di-
uina et hoc vt ſacramentū videlicet ꝑ ab-
ſolutionē ⁊ benedictionem ſacerdotalem
cum rite facte neceſſe eſt virtutem diuinā
adeſſe et ꝙ poſtulatur tribuere niſi ſtete-
rit per penitentē neceſſe inꝙ eſt nō coacti
onis impulſione nec alligationis violēta
aſtrictiōe Sed liberrime ac liberaliſſime
ſue benignitatis ac beneficencie largitate
ad abſolutionem ſiquidē ⁊ benedictionē
ſacerdotalē rite factaꝫ dirūpi vincula pec
catoꝝ effugari maledicta ipſoꝛū aduenire
ſpiritusſancti gratiam ad ſanctificandū ⁊
implēdum penitentem niſi hoc ipſe impe-
dierit nullatenus dubitamꝰ. Fruſtra eīm
tante pietatis officium omnipotentiſſimꝰ
ac clementiſſimus deus in eccleſia ſua in-
ſtituiſſet ꝑditioſeꝙ penitentibus illude-
re ſi ſacerdotum miniſterio in eoꝛuꝫ bene
dictionibus ⁊ abſolutionibus adeſſe nol
let penitentibus ergo. qui iam ſanctifica-
ti iam a vinculis peccatoꝝ abſolutionem
iam gratie p̄ſtine reſtituti ſacerdotalē be-
nedictionem ⁊ abſolutionem peccata ſua
ꝯfeſſi recipiunt pie credimus ac ſentimus
ipſam gratiam quā afferunt ſacrameto pe
nitencie et ſacerdotali miniſterio adauge
ri. Num enim ſanctificatis ac gratie pꝛiſti
ne reſtitutis ad gratiā tamē penitencialis
ſanctificationis ſicut decet appꝛopinquā-
tibus ⁊ paratis ⁊ peccata ſua ꝓut recolūt
plene confeſſis credimus ⁊ dicimus ſacer
dotali abſolutione ⁊ benedictione remiſ
ſionem peccatoꝛum omniū et gratiā qua
decetero grati dō ⁊ acceptabiles viuant p̄
ſtari. Si quis autem querat que debe
at eſſe p̄paratio ⁊ que ⁊ quot requirantur
ad hoc vt ydonei ſunt penitentes ſicut de-
cet parari confitentes ad recipiendū gra-
tiā ſanctificationis penitencialis. Dicimꝰ
quia quattuoꝛ ſunt quoꝛum p̄mum eſt de
ſideriū ſiue voluntas acquirende ipſiꝰ ſan
ctificatiōis. Secundū eſt fides ſiue credu
litas obtinendi ipſam ꝑ illud ſacramētum
videlicet penitenciale. Terciū eſt ꝓpoſitū
non relabendi ſiue abſtinendi decetero a
peccatis moꝛtalibus. Quartum eſt ꝓpoſi
tum ſiue voluntas emendandi ſiue ſatiſ-
faciendi vitamꝙ ſuam componendi ⁊ oꝛ
dinandi ad arbitrium ſeu conſiliū eoꝛum
quibus eſt iſtud et videre datum et credi-
tum ꝓuidere. Ex quo conſequens ē vt ſe
ipſm tradat iuſticiandū atꝫ regendum eiſ
dem et pꝛopter hoc vt ipſe per confeſſionē
ſe coꝛam ipſis accuſet et alias iudicij ꝑtes
contra ſeipſm hoc eſt in ſui toꝛmentū et cō
tumeliā ꝓ deo. hoc ē ꝓ honoꝛe eiꝰ et glo-
ria ꝓſequatur. verū quantū deſiderium.
hoc eſt ꝙ feruens aſſequendi gratiaꝫ ſan
ctificationis penitencialis quāta fides ipſi
us ſacramenti. ꝙ viuax ſeu vehemens ꝓ-
poſitum p̄teritos lapſus emendandi ⁊ ite
rum non relabendi ſolius dei eſt et noſſe
et metiri. Ampliſſime tamē atꝫ magni
fice de clauibus eccleſie et poteſtate et ſa-
cerdotali miniſterio ſenciendum eſſe non
dubitamus claues eoꝛum alꝯ enim eccle-
ſie date ſunt officiaꝙ et poteſtas ſacerdo

tibus ꝓpter dispensandas diuicias mise
ricordie dei vt essent qui aperirent pulsan
tibus et introducerent intrare volentes ⁊
tanq̄ꝫ officiales misericordie ipsius fugiē-
tes ad ipām tota aggratulatiōe ⁊ applau
su reciperent reos absoluerent peccata re
mitterent omnibus bonis gratie ⁊ glorie
spoliatos a latronibus infernalibus resti
tuerent vulneratos spiritualiter et morbi-
dos celesti medicina ac virtute diuina sa
cramentorū medicamentis sanarent. Pie
etiam credimus et sentimus eos qui cum
fide huius sacramenti et vehementi desi-
derio redeundi in dei pacem et gratiam li
cet timore infirmitatis sue et oppressione
male consuetudinis propositum abstinē-
di consuetis et eadem emendandi nō ha
beant interdum de diuine pietatis abun
dantia virtute clauiū et sacramenti istius
prestari eis huiusmodi ꝓpositum ⁊ infun
di conantibus enim ad deum reuerti de-
xteram auxilij sui porrigere patrem mise-
ricordiarum dubitandum nō est. Quem
admodum ille qui lunaticum filium attu
lit ad dominum iesum in .ix. Marc. Crede
re quidem nitebatur. sed nondum fidem
ad quam conabatur habebat ꝓpter qđ ⁊
dicebat. Credo domine adiuua increduli
tatem meam. Merito tamen sui conatus
et filio sanitatem et ipēmet fidei donū ob
tinuit. Sic de similiter conantibus ꝙ pre
sto sit eis diuine beneficientie auxiliū pia
fides non dubitat. Queadmodū in ꝑmi
tiua ecclesia simpliciter iterrogabant ba-
ptizandi vtrum crederent vtruꝫ dyabolo
et pompis eius renunciarent. vtrū bapti-
sari vellent. nec interrogabantur vtrum es
sent mundi a peccatis an non. ⁊ vtrum in
charitate essent. vtruꝫ omnium virtutū va
rietate decori ac diuites. sed magis virtu-
te baptismi hoc eis prestandum prepara-
batur. Sic et in sacramento penitenciali
digne et deuote accedentibus prestari cre
dimus ꝙ intendunt. eo quod venientes
nondū habent ꝓpter quod ⁊ ꝑ sacramen
tū illud querūt.

Post hec autem loquemur de par
tibus penitēcie sigillatim proseq̄n
tes comparationes earū atꝫ virtu
tes. Dicemus ergo quia contritio est con
fractio ⁊ cōminutio et quasi in puluerem
redactio veteris hominis. Juxta illud qđ
legitur ysa. xxx. Et cōminuetur queadmo
dum conteritur lagena figuli contritione
perualida et non inuenietur de fracturis
eius testa in qua portetur igniculus de in-
cendio. aut hauriatur parum aque de fo-
uea. talis est contritio veteris cordis ita vt
non inueniat dyabolus de eo vbi ponat
igniculum praui desiderij. aut modicum
aque hoc ē noxie voluptatis simile est il-
lud. xix. Hieremie. Sic conteram populū
istum ⁊ ciuitatem istam sicut conterit vas
figuli ꝙ non potest vltra restaurari. Ex q̄
verisimile est cor non esse contritum cōtri-
tione perualida neqꝫ illa qua conterendum
dixit dominus iudeorum populum ꝙ sta
tim restauratur ad relapsum peccati ad re
cidiuuꝫ nec nominatur contritio quia ab
ipis peccātibus peccata linguntur siue lā-
buntur exterius. Juxta illud Inimici eius
terram lingent. Inde ⁊ amalech lingens
terram vel sanguinem interpretatur tan-
q̄ꝫ superficietenus mollita falsaqꝫ dulcedi
ne delinita. Penitentes autē ea cōterūt si
cut lactucas agrestes ⁊ ius siue succū ama
rissimū qui in eis latebat ipsa contritione
et ruminatione recogitationum sollicitis-
simarū aut profundissimarum inde expri
munt. ꝓpter quod cum primum eis dulce
saperent dum ea faciebant nunc amaruꝫ
eisdem sapiunt. Hec eadeꝫ contritio voca
tur scissio cordis Johelis. ij Scindite cor-
da vestra. Scindēda ergo sunt corda pec
catorum velut virus dyaboli. vt tota fecu
lentia totūqꝫ virus peccatorum inde efflu
at nec vlla in eis stilla remaneat. Efluxio
autem peccatorum ex corde desertio ē ipo
rum perfecta. Nominatur etiaꝫ compun
ctio siue ꝓpter illud quia tunc primo sen-
ciuntur spine et aculei peccatorum cū spi-
ritussanctus cor peccatoris infusione gra-
tie sue viuificauerit ac sanctificauerit. siue
quia tunc in imo cordis et in intimum cor
dis infiguntur. Juxta illud quod legit in
Psalm. Conuersus sum in erumna mea
dum configitur spina. Aliquando em̄ an-
te aduentum eius et viuificam eiusdeꝫ vi
sitationem corde stupido vel potius morti
ficato et mortuo nec vuln9 peccati nec fer
rum in vulnere senciebatur nec aculei pec
catorum nec punctiones iporum. Nomi-
natur auteꝫ compunctio in Psalm. Que
dicitis in cordibus vestris ⁊ in cubilib9 ve
stris cōpugimini. Et Actuū. ij. Hijs auteꝫ
auditis compuncti sunt corde. vel ꝑ eo cō
punctio nominatur. Quia omne peccatū
est gladius biceps. Sicut legitur Ecclesia.

tici.xxj. Quasi romphea bis acuta om̄is iniquitas. Alterū acumen habet q̄si amorosum atq; mellicum fallacissima suauitate ac proditiosa. Et vt verius loquar fantasmata ⁊ sompniali transfigitq; p huius acumen atq; transuerberat eo pernitiosi⁹ atq; letalius quo suauius ⁊ ꝑpter hoc nō punitio. non transfixio. nec transuerberatio nominatur a stultis et corde insensibilib⁹. Sed delectatio atq; suauitas et gaudium neq; dicit se infelicissime mortu⁹ peccator vulneratum mortifera delectatione sed potius delectatum Job.xxx. Esse sub sentibus delicias computabant. Aliud vero acumen peccata sensibiliter ledit et vulnerat ⁊ propter hoc salubriter. Totuz em̄ virtus mortifere delectatiōis acumē istud expellit. Duo autem acumina ista in om̄i peccato sunt. Placor eius quo seducit ⁊ inebriat fatuos. et nocumentum quod irrogat. quo nocumēto ⁊ vulneratos alio suo acumine sanat. ⁊ sanos contra seipsum excitat protegit et armat. quod somniasse visus est poeta. vulnus achilleo ꝙ quondā fecerat hosti. vulneris auxilium. Pelyas hasta tulit. verum Poeta dicit obtusuz ꝑpter insensibilitatem vulneratoruz. Nos autem vocamus illud acumen eo ꝙ profundissimum vulnus ac letabilissimum interdum fortissime atq; studiosissime armatis infligit. ⁊ de ꝓfundo cordis non nisi diuine sapiētie artifitio ac diuine man⁹ virtute nunq̄ huiusmodi cuspis extrahitur. Penitētes ergo non acumine vno peccati tm̄. id est nocumento. quia non vno tm̄ nocumento eiusdem. sed multis se transfigunt atq; transuerberant. tot dolores sūt. quot sūt peccata seu peccatores cuspides sentientes Inde ergo dicitur compunctō quasi per circuitum huiusmodi cuspidib⁹ transfixio. Juxta quod legitur Job.xvj. Circundedit me lanceis suis conuulnerauit lumbos suos. Undiq; enim transfigēdum est cor ferro medicinali vt vndiq; mors spiritualis in eo moriatur et vndiq; virus ac sanies effluat peccatorum. vel ꝑpter hoc compunctio vt leuiathan q dormire vult et quiescere in peccatoribus huiusmodi cuspidibus aculeatus exire et indefugere compellatur. Quemadmoduz hystriones interdum punguntur vt q alias nolunt vel sic saltem de domibus eoꝝ quibus oneri sunt exilientes exeant. Uel propter hoc compunctio quis peccator est sicut bos et asinus in lutum mersus. vel sicut equus qui vulgo dicitur infaugatus. Quemadmodum ergo boui vel equo infaugato aculei vel calcaria adhibentur vt de luto exiliat. Sic clementissimus deus peccatores de lacu miserie et de luto fecis educere volens compungit vt supra petrā christum dominum vel sancte conuersionis soliditatem seu firmitatē exiliant. Uel quia hoc est natura cordis humani maxime ſm statum miserie presentis vt delinitum delicijs et nutritum proferat stulticiā punctum ꝟo proferat sensum. Sicut legitur Ecclesiastici.xxij. Qui pungit cor confert sensum. propter hoc inq̄ compunctio nominatur ipsa penitudo interior que de stulto corde sensum producit emendationis vel ideo dicitur compunctio. q; quemadmodum arbores thuris et mirre sudibus ferreis vulnerantur ⁊ ipa vulneratione velut lachrimate aromata mirre ⁊ thuris proferunt. Thus enim et mirra lachrime sunt huiusmodi arborum sed coagulate. Sic cōpuncta corda penitentiū thus deuote orationis et mirram interne amaricationis emittunt. Nominatur et reuersio quasi de hostibus ad paceƺ. siue de regione longinqua de regione dissimilitudinis. quasi ð egypto ignorantie. de babylone luxurie. de chaldea superbie. ad hierusalem ecclesie ad terram ꝓmissionis et patriam. Egyptus nanq; tenebre interpretatur propter quod diximus ignorantie. Babilon confusio ꝑpter quod dixim⁹ luxurie que est omniū vitiorum vilissimum ac confusione dignissimū. chaldea ꝟo demonium. ꝑpter quod dixim⁹ superbie ꝙ est dyabolice turpitudinis similitudo verissima propriusq; character. Quia ergo de omnibus hijs exijt. Et ab hijs omnib⁹ spiritualiter corde redit qui de omnib⁹ penitudine interna conuertitur. et de omnibus hijs offensis atq; iniurijs pacem cum deo facit. vt vulgariter dicatur merito reuersio ad pacē ab inimicis et reuersio ad patriam a p̄nominatis auxilij regionib⁹ contritio nominatur. sicut legitur. ysaie.xxx. Si reuertamini et quiescatis salui eritis Similiter et hieremie.viij. Apprehenderunt mendacium et noluerūt reuerti. Nominatur etiam conuersio quemadmodū et conuerti dicitur qui ad religionē se trāsfert. Certum enim est xp̄ianam verissimaƺ religionem esse a ꝓphanitate et execratio

ne peccati ad deum et veram religionē cō
uertitur qui de peccatis conteritur. Uel q:
peccator ante contritionem dorsum habz
ad deum et nō faciem. Sicut legitur Hie=
remie. ij. Uerterunt ad me tergum et non
faciem. Cum autem cōteritur de peccatis
vertit ad deum faciem ⁊ tergum ad pecca
ta. Uel ꝑpter hoc nominatur cōuersio q:
peccator dum in peccatis est subuersus ē:
habens sub quod deberet habere supra.
⁊ econuerso. videlicet spiritum habet sub
et carnem supra cum esse debeat econuer
so et conuersus est. habens ante se quod
deberet habere retro et econuerso. habet
enim faciem ad posteriora hoc est tempo
ralia seu terrena. Siquidē oculos habet
ad illa vt alia non videat. Unde Prouer
bioꝝ. xvij. Oculi stultorum in finibus ter-
re. Similiter ⁊ aures habet ad illa vt alia
audire non possit Sicut legitur Prouerb
xviij. Non recipit stultus verba prudētie.
Eodem modo et nares ad eadem habet:
vt nihil ei redoleat suaue nisi stercora tem
poralium. Sicut legitur ysai. iij. Et erit ꝑ
suaui odore fetor. Sic fauces et palatum
non habet nisi ad illa. et ꝑpter hoc nō co
medit et saporat nisi illa. Similiter ⁊ euer
sus est habens in dextera qđ debet habe
re in sinistra. Et econuerso Sicut legit Ec
clesiasti. x. Cor sapientis in dextrera eius ⁊
cor stulti in sinistra eius. Et eiusdē. vj. Cor
sapientum vbi tristicia est et cor stultoruz
vbi leticia. Et ē euersus habens extra qđ
debet habere intra et econuerso. Est eniz
extra plenus et intus vacuus extra; diues
intus pauper. Extra vestitus intra nudus
extra nitidus intus sordidus. extra domi
nus intus seruꝰ. extra equus. intus iumē-
tum dyaboli. Et iterum extra homo intus
brutum. Et interdum extra sanctus intus
execrabilis. Extra monachꝰ siue claustra
lis. Intus autem om̄i lasciuia et in ordina
tione secularis. Et iterum extra rex corona
tus. Intus autem latro spirituali suspen-
dio damnatus. Extra episcopus pontifica
libus ornamentis decoratus. intus autez
dyabolice turpitudinis insigniis deturpa
tus. Extra sacerdos infulatus. intus autez
monstris scelerum contaminatus. Et iteꝝ
extra clericus tonsoratus. intus laycus ca
pillatus. Et iteruz extra vir barbatus. intꝰ
vero puer inberbis. vel q deterius ē mu
lier inbecillis et omnino inbellis. Meri-
to ergo conuersio dicitur ab ista peruersi-
tate atq; inordinatione ad debitū ordinē
⁊ cōuenientem compositionem. reuersio
vo qua efficitur vt sit sub quod debet sub
esse. et sit supra qđ dēt supra esse. et ad hūc
modum de aliis. Sunt et alie nominatio
nes ipsius contritionis quibus non soluz
elegantius sed etiam euidentius virtutes
eius et fructus declarantur. Prima est
qua dicit baptismus flaminis siue baptis
mus in spiritusancto siue in igne. Qui ba
ptismus siue intelligitur tinctio siue inun-
datio recte intelligitur. quia omni decore
ac varietate virtutū mens penitentis spiri
tualiter in ea coloratur: ibi enim ⁊ candor
puritatis ⁊ rubor charitatis et liuidꝰ color
humilitatis ceterarūq; virtutum omniuz
illi tribuitur: ibi ab omni labe et sorde pec
catoꝝ mortalium emundatur. Propt hoc
autem baptismus flaminis dicitur: vt ab
baptismo fluminis seu aque discernatur.
Sic et baptismus ignis ꝑpter spiritūsan-
ctum. Qui quemadmoduz ignis ligna in
cinerat ⁊ metalla purificat. Sic vicia ⁊ pec
cata insic penitente consumit ipsumq; pu
rificat. Dicitur ⁊ victorie gratie scilicet con
tra culpam dimicantis ⁊ naturam ab op-
pressione vitioꝝ ⁊ tyrannide liberātis ipa
q; cateruatim trucidantis. Iuxta hūc mo
dum ⁊ terminatio egritudinis ad salutem
gratiarum tanq; medicina spirituali mor
bum peccatoris vincente et per sudorem
lachrimaꝝ discretionis fluxū et abomina
tionis vomitum. noxios humores. cogita
tionum affectionum ⁊ operationū expel
lente. Nominatur etiam nominibus
quattuor festiuitatum. Dicitur enim nata
le quia ea nascitur penitens ac filius dei.
per gratiam adoptionis efficitur. Dicitur
⁊ pascha ꝑpter transitum domini quia re
uera penitentem transit dominꝰ inestima
biliter parcens ipi: et egyptios peccatoꝝ ⁊
vitiorum occidens in cor: vel pascha ꝑpt
resurrectiōz ꝑmā que ē a morte vicioꝝ ad
vitam gratie. Dies eniz pasche dies est re
surrectionis. Dicitur ⁊ penthecoste ꝑpter
descensum et receptionez spiritussancti: ex
qua est ipa cōtritio. Dicitur ⁊ ascensio. q
ea ascendit penitens de ꝑfundo vitioruz
in sublime gratie et quasi de inferis i ipm
celum ecclesie. Hoc est in luminositatem ⁊

puritatem cõuersationis sancte. Hee sunt
quattuor p̄clare festiuitates quaꝝ gaudio
velut epulis totũ celũ reficitur. ⁊ quarum
iubilatione totum celũ resonat. Sicut le-
gitur luce. xv. De filio prodigo reuertente
Pro cuius reuersiõe pater instaurauit cõ
uiuiũ resonare fecit symphoniam. ⁊ cho
rum et in eo eiusdem: gaudium est ange-
lis dei super vno peccatore penitenciam
agente. Si quis autem querat de ip̄o pe-
nitente quando conteritur vtruꝫ habeat
illa peccata de quibus conteritur: aut nõ
habeat eadem est questio et de illo cui re
mittuntur peccata vtrum habeat illa: aut
non habeat illa. Si non habet illa ergo
est sanctus et innocens ⁊ sine peccato. Ni
hil ergo ei remittitur eadem est questio et
de omni debito vtrum relaxetur debenti
vel non debenti. Si enim non debet nũc
cum prius deberet ergo iam remissum est
ei debitum et ita non remittitur ei nunc. sꝫ
iam remissum est. Si autem adhuc debet
simul ergo sunt remissio debiti ⁊ debitum
et simul remissio peccatorum ⁊ peccata ꝙ
esse nõ potest cum contraria sint ꝙ appa-
ret ex eo ꝙ alterum alterum destruit ⁊ ex
pellit. In quo dicimus ꝙ remissio pecca-
toruꝫ dupliciter intelligitur. primo nõ im-
putatio siue non exactio ipsorum q̄ntum
ad penam. Secundo ablutio macularuꝫ
⁊ sordium que interdum culpe nominan
tur. Uñ pctã dicunt̄ remitti duplicit̄ q̄ntũ
ad penam scilicet et q̄ntum ad culpaꝫ. Et
veꝝ est ꝙ neutra istarum remissionũ ẽ vel
esse potest cum eo cuius est remissio hoc ẽ
neqꝫ remissio culpe cum ip̄a culpa neqꝫ re
missio pene cum ip̄o debito pene propter
contrarietatem quam habent ad illam.
Qr ergo querit remittũtur sancto et inno
centi peccata omnino non habenti. Re-
spondemus quia merito omnino non im
putantur peccata iam tam sancto ⁊ ea nõ
habenti que tamẽ prius habebat. Remit
tere eñ est non vltra exigere ad penã que
alias ⁊ ante exigende erant. ⁊ absolui hu
iusmodi debitis est nunc post illa non ha
bere. Sic ⁊ ablui ab huius sordibus est il
lis nunc primo carere. Aliquid enim fieri
in spiritualibus et impartibilibus ẽ illud
subito esse et nunc fieri aliquid in illis est
nunc primo illud esse. quia ergo ablui vel
mundari est mundiciaꝫ fieri sicut albari ẽ
albedinem fieri. erit ex necessitate in men
te humana vere mundari et ablui nunc p̄
mo mundam vel lotam esse. non eñ que-
admodum in corporalibus mens huma-
na per partes ⁊ continue exũt de sordibus
suis. nec per partes ac continue munda-
tur aut mundiciã recipit: sed tota simul et
subito. Si enim aliquid eius prius mun-
daretur. et aliud sui postea necessario in-
ueniretur aliquid eius ⁊ aliud siue pars ⁊
pars. Manifestum autem est et declaratũ
ipsam esse impartibilem partitione conti
nuitatis. In corporibus autem et corpora
libus et omnimodo in continuis genera
le est ꝙ si fit nõ est sed reuera si fit partim
est et pars eius non est ⁊ propter hoc verũ
est quia si abluitur pannus nondũ lotus
est ¶ Si quis dixerit autem quia postq̄
aliquid nunc fieri in spiritualibus ⁊ impti
bilibꝰ est. Istud nunc primo esse. quia cõ
sequens est ꝙ aliquid nunc destrui in eis-
dem. erit illud nunc vltimo esse. dicimus
quia non est verum. Ex hoc enim accide-
ret virtutes et vicia esse simł in eodẽ. Quã
do eniꝫ quis iustificatur fit iusticia in ipso
et creatur a deo in ip̄o. Similiter et tũc in
iusticia destruitur in eo quare s̄m hoc tũc
vltimo erit iniusticia in ipso et tunc pri-
mo similiter iusticia. Quare simul erũt iu
sticia et iniusticia in eodem et ad hũc mo
dũ habet de alijs vicijs ⁊ virtutibꝰ. Om
nes enim virtutes sine quibus non est sa-
lus in ipso instanti iustificationis fiunt in
ip̄o qui iustificatur. ergo p̄mo tunc in illo
sunt scd̃m hoc. Quoniam autem omnia
vicia eius in eodẽ destruuntur in illo. erũt
necessario tunc vltimo in ipso. et ita erunt
omnia vicia. et omnes virtutes sine qui-
bus nõ est salꝰ simł in ipso Et ita erit simul
deo odibilis et amabilis. simul bonus et
malus. Simul damnandus et glorifican
dus. Error autem iste inde accidit. Quia
destruere in huiusmodi est facere nõ esse
et expellere est facere ibi nõ esse. Quapro
pter destruere peccatum non est facere il-
lud vltimo esse. sed potiꝰ facere primo nõ
esse. Similiter et destruere gratiam nunc
non est facere eam nunc vltimo esse. Sed
magis nunc primo non esse. ¶ Non er-
go sequitur si fieri nunc. est nunc p̄mo esse
quod destrui nunc sit nunc vltimo esse.
Sed magis nunc primo non esse ex de-

structione enim non debet sequi esse neqꝫ cum vltimatione. videlicet cum p̄mo esse sed magis non esse. Iuxta hunc modum attende q̄ pugnare dicitur gratia contra peccatū quando iam ipsum peccatū mortuum est. non est gratia de qua hic loquimur viuente peccato in aliquo peccatore dico mortali Intelligimus ergo pugnare istud. ip̄m intendere ad non esse ipsius peccati. siue ad maiorem elongationē ipsius ab esse. siue ad destructionem aut attenuationem eorum. quibus adiuuari potest peccatū ad hoc vt sit velut facilius sit. Ille enim qui luxurie motus in se extinguit cōtra luxuriam dimicat et in virtute castitatis aut alia. Et ille qui nihil huiusmōi motiuum patitur satagit autē et cauet vt nec etiam cogitet de hijs que ad luxuriaꝫ ptinent. Sicut Job. xxxi. Pepegi fedus cuꝫ oculis meis vt ne cogitareꝫ quid de virgine oratione autem pugnant interduꝫ sancti et alijs sacris exercicijs contra peccata que non sunt nec fuerunt nec erunt. Hijs enim armis que nominauimꝰ compellūt ea et prohibent ea a finibus suis hoc ē ꝓpellere siue repellere illa prohibere scilicet ne sint. Alij hostes vinci ⁊ vinere simꝉ possunt nisi occidantur. Idē dicitur ⁊ de virtutibus. Si enim viuant vicia eo ip̄o q̄ viuunt et vincūt. Similiter et virtutes viuere ergo vtrisqꝫ vincere est. Manifestū etiā est ex hijs quia si gratia habet p̄mum sui esse vicium vel peccatū non habet vltimū sui esse et peccatum mortale seu viciuꝫ habeat vltimum in vno homine scilicet ⁊ eodem necesse est vt primum istud ⁊ vltimū sint idem instans aut diuersa. Si ideꝫ nominemꝰ ergo illud a. cū ergo a. scd̄m hoc est primum instans existētie ipsius gratie. id est in quo p̄mo ē ip̄a gratia in homine isto et est vltimum existentie ipsius mortalis peccati in homine eodem. quare gratia ⁊ peccatum mortale sunt in a. in homine isto. Sed alterum p̄mo et alterum vltimo et ita contraria erunt simul in eodem et erit simul iste bonus et malus. Si fuerint diuersa primum gratie et vltimū peccati. nominemus ergo illa a et b. quia ergo iam ostensum est demonstratione in naturalibus q̄ inter quelibet duo instantia est totum tempus continuum. Necesse est illo tempore intermedio qd̄ est inter a et b. istum nec esse malum nec esse bonū cum enim in a sit vltimo malus. manifestū est quia post a continue est non ē malus. Similiter et cum in b sit p̄mo bonus continue ante b nō est bonus. et ita ē homo adultus capax discretionis et boni et mali toto tempore qd̄ est inter a. et b. nec bonus nec malus. nec damnandꝰ nec glorificādus q̄ similiter est incōueniens manifestum. et nec diuine bonitati congruēs aut sapientie. Q̄ enim expectaret postqꝫ vas cordis istius euacuaret atqꝫ mundaret a fecibus vitiorum atqꝫ peccatorum vt non statim illud gratia sanctitatis repleretur. Manifestum ergo est quia si gratia hꝫ primum existentie sue peccatuꝫ nō habet vltimū et econuerso.

Nota hec bn̄ ex artibꝰ d' p'͂ istati esse et vltiōne esse

POstqꝫ autem declaramus ratiōꝫ contritionis ⁊ posuimus nominationes multas ipsius et comparationes quibus elucescunt vtilitas ⁊ fructꝰ ipsius dicemus consequenter essentiaꝫ eius dictione essenciali et ꝓpria. Dicimꝰ ergo quia contritio est motus virtutis confringentis veterem hominem ac funditus ac radicitus mortificantis et dicemus q̄ iste motus potest esse cuiuslibet ex virtutibus affectiuis siue motiuis. Potest siquidem iste motus timor esse siue timoris. Iuxta quod legitur Ecclesiastici. i. Timor domini expellit peccatum. Si enim adeo fortis fuerit ip̄e timor vt ip̄um timentem fugere faciat ad penitencialis sacramenti refugium ⁊ intra illud recipi. Manifestū est huiusmodi timore mortificatū esse radicitus veterem hominem ⁊ affixum iam patibulo penitentiali. Non enim intrat penitencialis sacramenti refugium nisi qui preconi spirituali id est cōfessori se tradidit crucifigendū hoc est cruci penitencie affigendū. Idem dicimus et de motu pudoris si adeo fortis fuerit vt erubescentem de peccatis suis abscondi faciat operimento cōfessionis atqꝫ latibulo. Similiter ⁊ d̄ motu doloris si tantus fuerit vt ip̄m inducat ad percipiendū sacramēti penitēcialis medicamentū. Sic ⁊ de motu ire. Si adeo em̄ succēderit sit iuxta consiliū ecclesie vindicare aggrediatur in semetip̄o dei cōtumeliā ⁊ ꝓpas iniurias quas ip̄emet sibi peccando erogauit. Iuxta hunc modū dictū est. Irascimi impatie ⁊ nolite peccare. Si et d̄ motu idignatiōis cū eousqꝫ ad penitētē erexerit vt sordes pctōꝝ tanqꝫ nobilitate sua idignissimas ⁊ iugū diabolice seruitutꝭ vehementi excussione abijciat. Auxiliū qꝫ

vt ad dignitatem suam redeat p sacramē
tū penitēciale q̄rat. Juxta qd legit ysa. lxiij
Jndignatio mea ipsa auxiliata est mihi.
Et iuxta q poeta. Si natura negat facit
indignatio versum. Sic et de motu abho
minationis si nauseam vl vomitum pure
integreq confessionis induxerit Laterna
enim et non venter humanus iudicanda
est consciencia que abhominabilissimam
peccatorum feculentiaz potius retinere ac
custodire q̄ vomitu cfessionis eiicere eli-
git. Sic et de vomitu horroris si adeo for
tis fuerit vt a peccatis tanq̄ a mortiferis et
venenatis tanq̄ ab ipa morte toto cona-
tu et viribus resilire longeq se facere. et
velut serpentes atq bufones a se proiice
re atq ppellere. et tanq̄ paruuluz ad ma
trem ecclesiam et patrem confessorem et in
sinum eorum se recipere faciet penitētem.
Sic et de motu odij si adeo in eo increue
rit vt ex animo belluz vicijs et peccatis in
dicat et arma penitencie ipm sumere faci-
at. Sic et de motu execrationis. si tant9 in
eo fuerit vt vicia et peccata tāq̄ sacrilegia
et pphanationes diuino cultui et venera
tioni inimicas ex corde a se auertat et per
sanctificationē penitencialem in minimis
omnino ab eis fieri querat. Sic et de mo
tu detestationis vt vicia et peccata tanq̄
maledicta et maledictiōis causas tota im-
paciencia cordis declinare atq ab eis il-
lum auertere et per benedictionem sacer-
dotalē ea a se exterminari querat. Hij er-
go decem motus quos nominauim9 di-
recte sunt ad destruendū et mortificiendū
veterem hominem. Et ppter hunc effectū
scilicet ppter mortem et extinctionem ve-
teris hominis nominant mortificatio ipi
us et contritio quēadmodum exustio sub
mersio. lapidatio. dissecatio nominantur
occisio propier effectum mortis qui sequi-
tur ex eis. Timor ergo nominat ipm timo
rem nominatione essenciali et ppria. con-
tritio vo agnominat vt ita loquamur ipz
timorē ex effectu quē dixim9 Jdē igr sūt ti
mor et ctritio subiecto. quēadmodū bō et
albū quēadmodū potatio. iebriatō. sz ad
dit cōtritio effectū mortis vt dixim9 sicut et
inebriatio super potationem addit Jdē ē
de pudore et dolore et alijs que nomina-
uimus. Et scito q contritio non sm ppriā
nominationem accipitur hic. Scdm pro-
pam em intentionem contritio est violen
ta diuisio partium allisione et collisione et
pcussione facta. Hic autem contritionē in
telligimus simpliciter destructionem: seu
anullationem veteris hominis hoc ē mo
tum vel passionem quo efficitur in penitē
te vt vetus homo non sit destruere em in
spiritualibus et impartibilibus non est ni
si facere non esse.

TAm ergo ex hijs euidenter appa-
ret tibi quando queritur qs mo-
tus contritio sit. et in quo trium vi
rium anime humane fiat. quia responde-
re debes q quedam contritio est timor et
quedam pudor. et ita de alijs. Quemad-
modū si queratur cuiusmodi actio sit occi
sio. Respondebis q quedam occisio ē la-
pidatio quedam exustio quedā scilicet dis
secatio quedam transfixio quedam preci-
pitatio Debes etiaz respondere q occisio
non nominat actionem sed potius agno
minat. Et nō oportet vt laboremus in ad-
ueniendo probationes ad declarandum
q quemadmodum timor veterem homi
nem mortificat et expellit peccatum sic pu
dor. sic et dolor et quelibet aliarū quas no
minamus passionum. Hoc enim primū
et pene inditum et impressum est vniuscu
iusq intelligentis intellectui. Eiusdem em
fortitudinis sunt cum fuerint eiusdem intē
sionis et cum alia fuerint in reis peria. sen
su etiam et experientia manifestuz est hoc
Non enim minus neq pautiores auertū
tur et compescuntur a vicijs et peccatis ti-
more q̄ pudore si eque videant ignomini
am et turpitudinem peccatorum vt credūt
īminens eis tormētū nec min9 torq̄bunt
dolore tormētorum mali in īferno q̄ pudore
patētiū omi oculo turpitudinū. vides etiā
q̄ multi solo pudore a multis illicitis auer
tuntur qui pudorem tormento magno si
possent redimerent. Jn alijs est econuer-
so. audies etiam multos malos dixisse et
etiam dicentes q mallent flagellari in ab
scondito q̄ argui in publico. Et quemad-
modum omnium viriuz anime humane.
virium dico premia erunt equalia in ele-
ctis et glorificatis. Sic verisimile ē licet nō
dum fide aut sacrorum eloquiorum testi-
monio diffinitum seu declaratum in ma-
lis et damnatis tormenta trium predicta-
rum viriū equalia fore. licet enim non om
nia peccata equalia sint tamē in vnoquo-
q ope peccatrice vires nomiate eq̄lit pec
care vel delinquere videntur verbi gratia
Ostendamns hoc in exemplo virtutis cō

cupiscibilis et sit opus peccati fornicatio.
Dico ergo vbi equales sunt obligationes
equales sunt et transgressiones. Quia er-
go eque tenebatur virtꝰ rationabilis dis-
suadere vt bonus ac fidelis ꝯsiliariꝰ opus
illud ⁊ ponere ante oculos tentati omnia
mala atqꝫ pericula quibꝰ auerti possit ab
opere fornicationis et iterum clamare in
aures cordis eius vt bonus ac fidelis spe
culator Deinde suadere ei bonum castita
tis seu ꝯtinentie ⁊ alligare ꝓ ea studiosissi
me ne desereret ac diligētissime ⁊ ꝯ̄ spurci
ciā fornicatiōis ne admitteret allegare vt
bonꝰ ac fidelis aduocatus. Quia inqꝫ ista
tria officia eque exequi tenetur vis ratio-
nabilis contra tentationem fornicatiōis
vt vis concupiscibilis sua officia. Similit̄
vis irascibilis eque tenetur facere ꝙ suuꝫ
est contra eandem tentationē. Eadem em̄
lege p̄ceptum est omnibꝰ eadē auctorita-
te scilicꝫ diuina cui equaliter subdite sunt
et equaliter obedire tenentur. Quia ergo
equales sunt obligationes eorum in hoc
equales sunt trāsgressiones. Equalit̄ em̄
peccant negligendo seu transgrediendo.
hoc est ꝙ suum est non faciēdo. et contra
riū ei qđ suum est faciēdo. Quacunqꝫ em̄
earum faciente qđ suuꝫ est non caderet q
tentatur imo vinceret. ⁊ attende ꝙ queli-
bet illarum peccat non tm̄ in non faciēdo
qđ suū est sed etiam in faciēdo contrariuꝫ
ei qđ facere deberet. Uis etiam rationa-
bilis figit oculos siue aspectum cogitatio
nis in ipam pulchritudinem ꝯcupite mu-
lieris. ⁊ in suauitatem spurcicie voluptat̄
cum deberet se ab eis auertere. ⁊ nō auer
tit eos a turpitudine et spurcicia ipius pec
cati maliciaqꝫ illius atqꝫ a malis et pericu
lis que ex ea ꝓueniunt: et que ꝓuentura
sunt. in quibus defigere debuisset cogitati
onis aspectum. Sic et vis irascibilis quia
arma pudoris et ire atqꝫ timoris ceteraqꝫ
hmōi arripere negligit nec soluꝫ emolliri
fallacissimo blandimento huius volupta
tis. Sed etiam vilificari conculcariqꝫ se ꝑ
mittit. et hostem atrocissimū intra arcem
mentis quā custodire debuerat absqꝫ re-
sistentia aut ictu turpissime admittit. Hec
autem non ad certum diffiniendo. sꝫ ma
gis disputādo diximus vt inquirēde veri-
tatis in hijs studiosis occasionē aliquā de
mꝰ. Nec refert q̄ntū ad id qđ intendimꝰ
an tres vires peccare an hō ꝑ illas pecca-
re dicat. Sicut ergo custos qui equa faci
litate hostē arcere potest gladio ⁊ baculo
eque peccat nō arcendo illū gladio vt nō
arcendo baculo et ecōuerso. Sic ⁊ videt̄
de peccāte ꝙ equalit̄ peccet nō vtendo ar
mis seu defensionibꝰ vnius vis seu virtu
tis vt alterius. Et quemadmodum custos
cum equa facilitate possit hostē ꝓhibere.
vel latronē a quolibet trium hostiorum ⁊
equaliter teneatur illa custodire equaliter
peccat admittendo hostē siue nō ꝓhiben
do ꝑ quodcunqꝫ illorū ⁊ a quocūqꝫ illoꝝ
Si per quācunqꝫ trium viriū admittatur
hostis dyabolus seu peccatum non ꝓhi-
beatur. siue per propria arma et defensio
nes. siue per alterius aliarum equalit̄ vi-
detur peccari. eque eniꝫ tenetur vnusquis-
qꝫ ꝓhibere huius hostes per arma vnius
virium ab altera vt non admitteret hostē
per illam. Quapropter eque peccat nō ꝓ
hibendo a quacunqꝫ vi hostē hmōi. non
ꝓhibendo inqꝫ armis alterius vis. vt ad
mittendo in illam siue per illam cum eniꝫ
eque teneatur prohibere vt non admitte-
re hostē equaliter ex necessitate peccat nō
prohibendo aut admittendo nec ecōuer-
so. In perscrutanda autem ad certuꝫ veri
tate in hijs nos immorari nolumꝰ ad alia
festinantes. Tu autem recordare ꝙ alibi
didicisti qualiter peccata intendeantur ex
tribꝰ partibꝰ seu comparationibꝰ. Et em̄
peccatum omne mortale vna comparati-
one est dei iniuria. alia peccantis ipiꝰ vul
nus aut morbus. Tercia in semetipso est
motus aut operatio aliqua vel priuatio.
⁊ ꝓpter hoc sm̄ quamlibet istarum cōpa
rationum recipit magis et minus. dicitur
ꝙ maius et minus peccatum. Scire etiaꝫ
debes quia nulla ē ratio quare potius ti-
mor introducit charitatem quaꝫ pudor ac
dolor aut queuis alia ex dispositionibus
prenominatis. Si quis querat que sit dif
ferentia inter attritionem ⁊ contritionem
et inter motus preuenientes gratiam gra
tumfacientem et motus ipius gratie. Qui
enim pijs lachrimis ⁊ elemosinis ⁊ sacris
exercitationibus ieiuniorum disciplinarū
orationum et oblationum. gratiam que-
runt quam nondum acceperunt. nullate-
nus dubitandum est quin gratiam quan
dam preuenientem habeant et preparan
tem eos ad gratiam gratumfacientē. Di-
co ergo ꝙ attritio ad cōtritionē sic ē sicut
vulneratio nō letalis ad occisionē ⁊ grā ꝓ
ueniēs ac p̄parans ad grām gratūfacientē

sicut calefactio ad arsionem et sicut illuminatio que est in umbra ad irradicationem hoc est sicut lumen crepusculi ad radium. et motus huius gratie ad motus illius sunt sicut aratio rigatio et seminatio ad viuificationem seminis et exortum. Et sicut mollificatio cere ad eiusdem sigillationem. et sic calefactio ac resolutio metalli ad eiusdem in formam ymaginis seu modulum infusionem. Et sicut tersio et ablutio et oppositio speculi ad forme in eo apparitionem. omnibus enim precedentibus aut preparatorijs quasi mollificatur cor humanum vt ei se coniungat et imprimat christus dominus qui est ymago dei inuisibilis. sicut legitur. j. ad Coll. Et qui est figura seu character substantie dei patris sicut legitur in. j. ad Heb. Et qui est signaculum seu sigillum ad imprimendum decoris sui similitudinem corde humano. sicut legitur in. viij. Cant. pone me inquit sicut signaculum super cor tuum. Et iterum. Quasi excolitur cor humanum et aratur timore. teritur dolore. compluitur lachrimis. seminatur verbo dei. cogitando seu meditando ante susceptionem gratie gratumfacientis In ipsa vero susceptione gratie viuificum semen sanctum propositum in eo exoritur. Similiter tanquam speculum abstergitur desertione peccatorum. abluitur lachrimis. admonetur et aptatur edirecto ad susceptionem gratie gratumfacientis que non est nisi susceptio similitudinis diuine pulchritudinis. Inter contritionem vero perfectam et operationes gratie preuenientis presumatas non est medium. imo ipsa gratia gratumfaciens terminus est totius huius preparationis et finis qui per illas intenditur nec differunt tantum secundum magis et minus imo differunt secundum speciem forsitan gratia preueniens seu preparans scilicet et gratia gratumfaciens siue iustificans. quemadmodum lumen quod est in vmbra. et solis radius. aut quemadmodum splendor lune et fulgor solis forsitan equiuoce dicitur in his. sicut calor in vegetabilibus qui est in eis etiam cum frigiditate actuali et calor actualis atque sensibilis equiuoce calor dicitur. Alter enim est insensibilis et mulcebris et non ledens vllatenus id in quo est. imo adiuuat adeo vt calor vitalis propter hoc nominetur. Alter vero cum inualuerit sensibiliter ledit et proprium subiectum destruit aut extinguit. Sic charitas mulcebris est et calor viuificus et insensibilis adeo vt pene nulli illum in se senciant. Quod si quis dixerit quod differant secundum magis et minus tantum amor dei quo feruet ille qui ad gratiam gratumfacientem se preparat et amor ille dei quem suscipit preparatus. Qui enim dicebat Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas: et qui desiderat desiderare deum. vtique habet vel habebat vnum desiderium per quod querebat aliud desiderium quod nondum habebat. Similiter et qui querit amare deum vtique iam amat deum sed nondum eo amore quem querit. Cum enim querat amare deum vtique desiderat amare deum. Qui autem desiderat et amat. amat ergo amare deum et non amat illud nisi propter deum. Multo ergo fortius amat deum quia propter quod vnumquodque aliquid illud magis. amor ergo quo iste amat deum et amor quem querit et quo nondum amat deum sunt vnius et eiusdem videlicet dei. et secundum idem et propter idem. sunt ergo vnius et eiusdem speciei et ita non differunt nisi secundum magis et minus. In apprehensionibus enim et affectionibus generalitter verum videtur. quod cum fuerint quecunque due vnius et eiusdem numero et secundum idem sunt specie eedem. sicut sciencie que fuerunt vnius et eiusdem numero et secundum idem seu propter idem erunt eedem specie. Sciencia enim quia et sciencia propter quid non sunt vnius et eiusdem secundum idem et propter idem imo propter diuersa seu per diuersa. amore autem preparatorio amatur deus secundum quod deus et propter id quod deus. quemadmodum amore qui charitas dicitur. Quare erunt eiusdem speciei amor preparatorius et amor qui charitas dicitur verum de his vsque ad certum perscrutari non est propositi presentis.

D Iligenter autem attende quod penitenciam supra nominauimus refugium et confessionem operimentum atque latibulum et ita de vnaquaque aliarum nominationum. Inde enim nominauimus eam refugium quia in ea tuti sumus ab ira et gladio diuine animaduersionis propter hoc nominauimus confessionem operimentum quia ipsa reuelatio pie ac deuote confessionis velamen quodammodo est et operimentum quo peccata nostra quodammodo teguntur et absconduntur ab oculis dei ne ea videat ad vindictam. Et ad hunc modum considera diligenter de ceteris. ¶ Si quis autem querat quo motore motus isti fiant in corde penitentis et se ad gratiam preparantis. Dicimus quod spiritu sancto motore

imo tota trinitate mouēte. Ipē enim ē cuius misericordia puenit pparando iustificandos ⁊ subsequit iustificādo pparatos Si quis aūt querat cur potius vna hora quā alia. Rñdeo. Quia ipē solus hoc nouit qui queadmodū miseretur cui⁹ vult et clemens ē in quez placuerit. Sicut legitur Exodi. xxxiij. Et queadmodū vbi vult spirat. Sicut legitur Johannis. iij. Sic quādo vult et quō vult. Interduz tñ occasionem tangēdi corda nr̄a respiciendi ac visitandi nos. quodā mō sumit ex aliquibus operibus liberi arbitrij. sola naturali bonitate bonis. sicut pi⁹ in pauperes sola pietate naturali respicit et visitat supaddēs dona gratuita. Sic et alijs bonis naturalibus beue vtentes sup addictiōe gratuitoꝝ illustrat. Sicut legitur Mathei. xxv. et Luce. xxiij. in pabolis talentoꝝ ⁊ vinearū Interdū aūt suffragijs ecclesie et orationibus sanctoꝝ multi visitanť. Interdum sola habūdantia diuine pietatis. Interduz occasionaliter ipā magnitudine et horribilitate peccatoꝝ. Plerumqꝫ enim qui minora non sentiūt nec eis terrenť in monstrifica scelera et ignominiosas abbominationes plabi pmittunť. Quoꝝ magnitudine et horribilitate exterriti nō solum illa sed etiam minora que necvidebāt nec sentiebant studiosissime corrigūt et emendant. Queādmodū modicas labes in peplo suo mulier interdū lauare negligens aliqua magna sorde supiniecta non solū illam sed etiā minores quas pus negligebat studiose diluit ⁊ abstergit. sic ꝓ modica scissura vestis nō statim reficiť sed postq̄ increuerit. eius repatio festinatur. Sic propter dolorē capitis nō statim medicus adiť. Sꝫ iuxta illō multiplicate sunt infirmitates eoꝝ postea accelerauerūt ad medicū subaudi ⁊ medicinam. Si vō queratur qualiť ab inuicem differant mot⁹ gratie. et motus liberi arbitrij. Rñdeo. q̄ ſm duas intentiōes diciť motus liberi arbitrij. ſm pmā pure ⁊ solius liberi arbitrij ⁊ hmōi motū vocamus naturalē ⁊ quē scilicet nulla grā opatur sicut est ambulare. agros colere. comedere et bibere. cū relata nō fuerint ad dei honorificentiā vl' gloriam nec ad salutē ſm alterā vō intentionē diciť motus liberi arbitrij velut in modico ipius et q̄si ꝓ parte cū sit grē imperātis et illū emanātis. liberi vero arbitrij vt sequētis sustinētis illū atꝫ portātis. Et iteꝝ gratie vt dominātis illius et ministrantis et iteꝝ gratie vt fontis liberi vō arbitrij vt aluei atqꝫ riualis. Grā emī vt rex ē seu imperator in mēte humana ⁊ vt fons scaturiens ac redundās in terra liberi arbitrij. seu cordis humani emanans velut riuos varios. ac rectas et lucidas cogitationes. sanctas affectiones quib⁹ mēbra corporl' tanq̄ machine variorū organorum et instrumentorū tanq̄ ductib⁹ aquarum mouenť exterius ad opera rectitudinis ⁊ verba. Quod aūt queriť de dolore contritionis ⁊ alijs motib⁹ quos nominauimus. quia in paucis penitētibus videntur esse fortes validiqꝫ ⁊ potētes ad cōterendum veterem hominem. In multis vero adeo debiles et pene insensibiles videanť: videntur etiam peruersi ⁊ ridiculosi. tantus enim dolor est de amissione modice rei tēporalis adeoqꝫ sensibilis ⁊ pene incōsolabilis de amissione vero dei et eterne hereditatis pterq̄ in paucissimis rarisqꝫ penitentib⁹ pene insensibilis ē dolor. ¶ Amplius. ꝓ amissione patris carnalis aut fratris quis nō videat dolores inconsolabiles et eiulat⁹ ⁊ planct⁹ intollerabiles hominū. ꝓ amissione patris spiritualis dei et fratris spiritualis. videlicet ipius q̄ꝫ leuis sit dolor. q̄ rare lachrime. q̄ facile arescentes. Proch dolor absqꝫ vllo pene sensu cōpassionis. et in alijs iugiter conspicimus et in nobis incessanter sentimus.

¶ Amplius. si incompabiliter plus dolēdum atꝫ lugendū ē ꝓ damno atqꝫ amissione hmōi spūaliuꝫ q̄ nominauimus q̄ꝫ ꝓ damno et amissione quorūcunqꝫ temporaliū maior autez pars penitencia imo pene omnes econtrario facere videntur. Maior autez pars penitentiū incompabiliter longe esse videtur a condigno ⁊ congruo dolore penitudinis ⁊ ꝓpter hoc a remissione peccatorū atꝫ a virtute et effectu sacramēti penitencialis. ⁊ ꝓpter hoc ꝓ remissione et absolutiōe ac benedictione sacerdotali reportare illusionē. ¶ Ampli⁹ si plus dolendū ē isti de amissione capitl' corporalis ⁊ de morte spūali q̄ꝫ de morte corporali et nō ita dolet. Non dolet ergo quantū dolendū ē ei. Presertim cum scriptum sit in. vj. Hiere. Luctū vnigeniti fac tibi amaruz. Et Johelis. j. Plange quasi virgo ⁊ accincta sacco super virum pubertatis tue. Quasi ergo amissi vnigeniti luctus ⁊ quasi amissi sponsi pubertatl' plan

Nota bn̄ q̄ hic dr̄

ctus debent eē luctus ꝛ planctus penitētꝰ ꝛ quasi exitꝰ aquaꝝ debēt esse fluxus lacrimaꝝ penitētibꝰ sic legit .in psal. Exitꝰ aquarum deduxerūt oculi mei quia non custodierunt legem tuā. Et iob.iij. quasi inundantis aque sic rugitus meus. Juxta hūc moduз est disputare de timore pudore ꝛ aliis noiatꝰ. Jā aūt dixiꝰ in pcedētibus qꝫ sufficit vt dolor vulneꝝ pctoꝝ tātus sit q faciet egrū. qrere penitētialis sacramenti medicinaз tradereqꝫ se regendū ac medicandū spirituali medico videlicз cōfessori Diximus etiā qꝫ plerūqꝫ qꝫ minꝰ hз attritio ꝛ qꝫ minꝰ habent motus eiusdē de mortificatione veteris hois suplet ꝛ supaddit virtus ꝛ efficatia sacramēti pnialis Hic autē addimꝰ qꝫ erāt homines in piti ꝛ debilis intellectus in hoc. qꝫ nec ea que coram oculis hз videre pualent. Nō em̄ q magis sentitur ignis maior ē. nec q maior est ymo magꝰ sentitur ex necessitate. et hoc est quia minuit sensus ignis aparte ignis quandoqꝫ ꝛ qn̄doqꝫ aparte sensus Aparte ignis interdū minoratione ignis incendū remotiōe. Interduз interposito phibente ꝛ impediente calorē ipius. quo mīnus aut minor proueniat ad sentienteз Aparte vero sensus ē impedimentū sentiendi cū instrumentū sensus minꝰ possibile fuerit a calore ꝛ hoc ē duobꝰ mōis. vcз duricia sui aut spissitudine qbꝰ resistit calori vel stupiditate sua q̄lis accidit ex frigore nimio. Passi enim frigus nimiuз in manibus aut pedibus Manꝰ aut pedes in medias flāmas inmittūt nec statim sētiunt ꝛ hoc est modus quo anīe nostre se hnt in ista corruptōe in qua sumꝰ ad ignē spūalem qui caritas dr̄. In ipo em̄ manentes illuз plerūqꝫ nō sentiūt. Interdū aūt ad modicū illū sentiunt Unde vix est qui dicere audeat se sentire charitatē vel se esse aut manere in illa. Juxta hunc modum dicendū est de dolore non em̄ ideo minor in qbusdā quia minus sentit Quēadmodū neqꝫ amor quidā enim sunt duri ꝛ vt ita dicā spissi cordis vt magno vulnere doloris percussi ad modicū illō sentiunt sicut ꝛ de timore verū esse apparuit in abrahā Gen. xxij. Ubi dixit dominus Nunc cognoui id ē cognoscere te feci. nō sciebat abrahaз vel sentiebat in se tantū donū timoris dei quantū expimēto obediens se habere cognouit. Et attende qꝫ sicut timor et donū est seu virtus vna intentione. Alia vo motus ex illo dono pueniens. ita ꝛ dolor. Et sicut gaudiū vnꝰ est de fructibus spūssancti. Sicut legitur in. v. ad galla. ita ꝛ dolor. Unde ꝛ donuз luctꝰ nominat vsitate. et fons lachrimaruз in. viij. Jere. Quis dabit capiti meo aquā ꝛ oculis meis fontē lachrimaꝝ. Qꝛ aūt queritur incompabiliter minꝰ dolet q̄з dolenduз sit distinguere debes qꝫ dolendum sic dicitur. ſm debitū vna intentione. Alio modo ſm dignitatē. Si ſm debitum interrogat falsū est qꝫ dicit incompabiliter minꝰ dolet q̄з dolendum sit ei Js em̄ est sensus q̄з dolendū sit ei ex debito. Non em̄ tenet dolere quis neqꝫ ex debito plus ei dolendum est q̄з requirat mortificatio peccatoꝝ siue pueniens ppa ratio ad mortificationē Distinguendum etiam est de dolore actu ꝛ habitu. Interdum em̄ qui plus dolet actu minꝰ dolet habitu ꝛ ecōuerso. Si vero secundū dignitatē intelligat dolendū. veruз ē qđ dicitur. quia minꝰ dolet vnusqꝫ peccator de peccatꝰ suis mortalibus incōpabiliter q̄з dignum sit euз dolere. Nec vtus humana sufficeret prare dolorem. fundere lachrimas in ista mortalitate quibus digna sunt eius peccata mortalia. Quēadmoduз ergo cū deus in infinitū sit dignꝰ diligi et etiam dignus vt diligat in infinitum. Hoc est dilectione in infinita nullus tn̄ peccat eo qꝫ non diligit eū in infinitū. sic licet longe maiori dolore ꝛ luctu digna sint peccata mortalia q̄з doleantur ꝛ lugeantur etiā a digne penitentibus non tamē peccant q ea dolent ꝛ lugent quantum debent atз tenent quantūcūqꝫ sufficit ad ablutiōз eoꝝ ꝛ quantūcūqꝫ deo satis ē. Huius rei aliud exemplū est vir eminentis bonitatꝭ quē si honorares eousqꝫ vt dignus ē totum. quicqd haberes expēderes ꝛ adhuc dignitatē eius honore nō equares. Nunqd pp hoc quia totum istud non facis peccas in eū minꝰ honorando eum q̄з debeas absit imo dico plane qꝫ absoluis te si honoras quantum debes ꝛ quantū teneris. Aliogn nulli magno viro paucula pocula vini psentāda essent sed magna pocula balsami. ꝛ vasa aurea facultates hoīm excellentia pergrenda essent Ne dubites aūt multū dolere habitu et si non actu seu sensu doloris hominē illum qui quecūqꝫ contra deum amauerat vel habuerat pp ipm relin

quit atq͡ꝫ deponit. et omnia contraria ad
consiliū ecclesie ⁊ mandatum aggreditur
⁊ suscipit facienda pariter ac tolleranda.
nec incredibile est omīpotentissimū ac mi
sericordissimū deum quos voluerit sine
ferro ⁊ igne. sine tormento ⁊ dolore sana-
ri posse. aut minori tormento aut dolore
maioriq͡ꝫ prout fuerit beneplacitū miseri
cordie sue. Petrū enim lacrimis ⁊ amari-
tudine penetudinis saluauit Sicut legit̄
Mathei. xxvij. Paulū vero ꝓstratione
⁊ excecatiōe. sicut legit̄ Act. viij. Verisi-
mile em̄ est aliquem tanto amore dei illu
strati posse tantaq͡ꝫ spe letificari vt gaudi
um sit ei deserere om̄ia peccata sua ⁊ face
re quicquid ei faciendū ab ecclesia consu
litur tantaq͡ꝫ ꝓfunda hilaritate spei vt nul
lus sit ei timor de p̄teritis malis quare ⁊
tanto gaudio vt nullus sit ei dolor de eis
dem. Amplius manifestū est q̄ absq͡ꝫ
motu pudoris potest eē cōtritio. si potest
esse cur non ⁊ absq͡ꝫ motu doloris. Eque
em̄ abhominanda est spurcicia peccato-
rum vt timenda penalitas ipoꝝ. vt eru-
bescenda turpitudo. vt indignanda vili-
tas. vt horrenda venenositas seu mortife
ritas ⁊ ecōuerso. Q͞r ergo motiua siue p̄n-
cipia motuū istoꝝ eq̄lia sunt ⁊ eque mo-
ta sunt ⁊ eque dignū ⁊ iustū est istis mo-
tibus perseq impugnare arcere ⁊ cōtere-
re veterem hoīem. equaliter in attritione
⁊ ꝯtritione veteris hoīs requirunt̄. Qua
re si vnus eoꝝ ex nc̄citate requiritur ⁊ oēs
⁊ si nec vnus nullus. Motiua vocamus
penalitatē peccatoꝝ spurciciā turpitudinē
damnositatē Mortiferitatē ⁊ vilitatē ⁊ ce
tera hmōi que oīa videntur equalia ⁊ ꝓ
pter hoc tormenta ī inferno illis r̄ndentia
vidētur eq̄libet peccatī reddenda fore eq̄
lia verbi gr̄a. Ut quātus erit dolor ex vul
neribus peccatoꝝ in inferno. tantus ē fe-
tor ex spurcicia ipoꝝ. tantus pudor ex tur-
pitudine ipoꝝ. tanta cōtumelia ⁊ exhono
rano ex vilitate ipsorum.

Reuertamur ad id in q̄ eramus et
dicam⁹ q̄ si om̄s isti motus req̄-
runt̄ in attritione vel contritione
veteris hoīs accidet ꝯtritionē ⁊ iustifica-
tionē peccatoris nō posse fieri in instanti
vel subito vel vno ⁊ eodē instāti moueri
aīam humanā oībus motib⁹ istis ⁊ alijs
etiā quos n̄ noīauim⁹ hic adhuc. necesse
est em̄ vt moueat̄ q attritur vel conteritur
de peccatī motu fidei seu alia apphensio
ne. Et iterū motu spei Non em̄ veniret ad
sacr̄m penitētiale nisi speraret ō venia opti
nēda ⁊ gratia amissa recuperanda. Neces
se etiā est vt moueat̄ motu dilectiōis ali-
cuius siue sit illa charitas siue non. Non
em̄ quereret per penitētiale sacramētū ve
niam ⁊ gratiā nisi diligeret ⁊ desideraret
illas alterū aūt istoꝝ ex necessitate dubiū
est vtrū per vnum istoꝝ motuū decem sc͡ꝫ
quos sepe nominauim⁹ fieri possit cōtri
tio ⁊ mortificatio veteris hoīs. aut si ꝑ
vnū fieri nō potest. necesse ē eam nō pos
se fieri in instanti omīno. aut ex necessita
te mouebitur aīa hūana multis motibus
vno ⁊ eodē instanti ⁊ hic in via id ē in sta
tu vite istius. Manifestū aūt est q̄ qui vi
det mulierē ⁊ ꝯcupiscit eā simul mouetur
motu visionis ⁊ motu desiderij in eādem
Pōt aūt fieri vt dum intuet̄ eā ⁊ cōcupi-
scit tūc erubescat intueri eā ꝓpter spectan
tes ⁊ timeat etiā intueri eā ꝓpter maritū
presentem. Ecce iste tres motus vic͡ꝫ desi-
derij erubescie ⁊ timoris vidētur simul eē
in aīa istius q si forte castus fuerit moue-
bit̄ ꝯtrario motu illi desiderio. Qui em̄
ꝯcupiscit ⁊ rep̄mit ꝯcupiscētiā simul vide
tur habere duos motus vic͡ꝫ motū ip͡ꝫ cō
cupiscētie ⁊ motū rep̄ssiuū illius. Si em̄
qn̄ mouet̄ motu r̄p̄ssiuo nō mouet̄ motu
ꝯcupiscētie. Qualr̄ ergo rep̄mitur cū non
sit. Si nec simul sunt ꝯtrarij motus in eo
dem. Motus em̄ illi indubitāter ꝯtrarij sūt
sc͡ꝫ ꝯcupie ⁊ castitatī alt̄ illoꝝ pungnat ꝯ
alterū. Qō nolo inq̄t apl's in. vij. Ad ro.
hoc ago id ē cōcupisco inuitus sc͡ꝫ ip̄am
ꝯcupiscētiam rep̄mens idē est in egrotāte
q vehemēter sitit poculū sibi noxium ⁊ ta
men sibi nō acq̄escit siti sed magī rep̄mit
Quapropt̄ videtur simt̄ moueri ꝯtrarijs
motib⁹. Jā aūt hoc determiauim⁹ in p̄ce
dentib⁹ rep̄mere em̄ motū non est nisi vt̄
facere vt nō sit vel facere vt debilior sit qn̄
est. nō cogimur ergo dicere. Si mot⁹ iste
rep̄mitur ergo ē. sed seq̄tur vel vt non sit
vel vt debilior sit qn̄ erit si tamē erit. Et in
telligim⁹ debiliorē ꝯparatione fortitudi-
nis quā haberet si motus rep̄ssiuus non
eēt. Procederet em̄ vt cresceret vsq͡ꝫ in cō-
sensum. Intelligim⁹ etiā debiliorem licet
interdum post motū repressiuū surgat for
tior ⁊ inualescat multū. Quia licet ei forti
tudo multa accrescat post motū repressio
nis maior accresceret nisi illū motus rep̄s
siuus ꝯpesceret. Et possibile est q̄ anima

humana moueatur motibꝰ multis vno ⁊ eodem instanti vbi alter ex altero est sicut motu apphensionis ⁊ motus qui ē ex ipsa apphensione. Queādmodū improposito exemplo apparet. Uisu em̄ mulieris ⁊ motu ꝯcupiscētie simul mouet̄ intuens illam. Eodē modo si alter motus adiuuet alterum. queādmodū si aliquis intueatur doctorē vt attentiꝰ audiat simul mouetur visu ⁊ auditu ⁊ insuper intellectu. ⁊ cogitatiōe quod audit ab ipso. vbi autē motus se inuicem nō adiuuant. vel vbi alter ex altero non est. simile est aīam humanā moueri non posse instatu huiꝰ vie hmōi diuersis motibus simul. Quid vero de hoc veritas habeat in patria nō

Post hec debes hic diffinimꝰ. scire ꝙ ipsa ꝯtritio seu iustificatio viciozꝝ quā resurrectiōez a morte spūali ⁊ terminatiōz egritudinis spūalis supra noīauimꝰ. Suscitatiōe pueri quez suscitauit heliseus. iiij. Re. iiij. Et sanatione pueri quē saluator in euāgelio. Johā. iiij. sanasse legitur figuratur. Motus vo pparatoziū scz attritionis ⁊ gratie pparantis. vij. oscitationibꝰ pueri helisi ⁊. vij. horis de quibꝰ in. iiij. Johānis legitur. Qz hora septima reliqt eū febris cōgruenter intelligunt̄. Septē enim vniuersitas gratie preuenient̄ ac pparantis recte intelligitur. tū ppter septenariū qui ē numerꝰ vniuersitat̄. tū ppter septiformē spiritū tū ppt̄ vniuersitatē viciozꝝ ac peccatozꝝ q vniuersa ad septē pncipalia reducunt̄. tū ppter septē opatiōes spūssancti quas in cordibꝰ penitētiū pparās ea atꝫ purificās pluriqꝫ ⁊ frequētius opat̄. tres scz in vtute apphensiua siue rōnali. Prima ē recordatio seu irrogatio bonozꝝ a deo auctore ⁊ largitore receptozū ⁊ malozꝝ eidē redditozꝝ. Scđa ē recogitatio bonozꝝ pmissozꝝ ac pparatozꝝ dn̄i diligētibꝰ atꝫ qrentibus ⁊ malozꝝ minatozꝝ ac pparatozꝝ ꝯtumacibus ⁊ ad deū redire nolētibꝰ. Tertia vo ē ipa recogitatio vie. inqsitio atꝫ preuisio ipius vie. scz qua ab hijs malis effugiat ⁊ ad deū redeat ⁊ bona eiꝰ recupet. hijs tribus recogitatiōibꝰ quasi tribus oscitationibꝰ velut os cordis apperit spūaliter suscitādꝰ vt spm̄sanctū attrahat. Quattuor vero sequentes oscitationes sunt timor ⁊ dolor. ira ⁊ pudor. ⁊ iste septē oscitatiōes sunt sicut septē hore. In qua septima febris spiritualis penitentē relinquit Quattuor vero vltimarū quelibet potest esse vltima ⁊ a qualibet illarum potest incipere spūssanctus sanationē virtutū motiuarū In quibusdaꝫ enim incipit ab ira sancta in quibusdā a timore In quibusdā pudore in quibusdā a dolore. Totum aūt ordinatum est quicquid beneplacitū spūssancti ē. Et attēde ꝙ in operatiōibꝰ spūssancti non humanū artificium neqꝫ ordo artificialis queritur sicut euidēter vides indictaminibꝰ ipsius vbi nec ordo nature inueniri potest Quemadmodū nec in visionibus spiritus enim pphetaruꝫ nunc huc nūc illuc ferebat̄. Et ppter hoc Can. ij. dicitur sponsus saliens in mōtibus trāsiliens colles. Sic ⁊ in orationibus experier̄ spm̄sanctū incipientē tāgere cor orātis interdū a gratiarꝝ actione. Interdum a suipius accusatione quādoqꝫ a dolore qn̄qꝫ a timore. ⁊ pluriqꝫ alit̄ econuerso ⁊ pluriqꝫ aliter. Quemadmodū cytharista non ab vna corda incipit oēm cantilenaꝫ nec ab vnius corde eodem gradu. Sed diuersis ordinibus et gradibus tangens cordas varias format ex eisdem vocibus cantilenas sic spūssanctꝰ cor qđ formauit ex cauatione hūilitatis in cytharam ⁊ neruis virtutum aptauit ad spirituales resonantias varijs ordinibus tāgens hmōi neruos varias modulationes attritionē ⁊ orationē conficit et cōponit ex earundē virtutū atꝫ donorū sonis hoc est motibꝰ ⁊ operationibus internis

Postq̄ autem manifestū est ꝯtritionē mortificationē esse veter̄ hominis ⁊ extinctiōz vite culpabilis ac peccatricis. Manifestū est ipam iustificationē seu sanctificationē resurrectioneꝫ esse noui hoīs in vitam gratie siue in iustificationē ipsius ⁊ noue. hoc est laudabilis ⁊ spūalis vite inspirationē seu infusionē. Et ppter hoc eas ad inuicē se habere sic corruptiōz ⁊ generationē ⁊ sicut egressum de vno loco ⁊ īgressum in aliū. Qui em̄ ꝯteritur seu iustificatur sic exit de pfundo viciozū ⁊ peccatozꝝ sicut de cloaca stercozꝝ ⁊ immūdicie. Sicut de lacu miserie ⁊ luto fecis. sicut de sepulcro spurcicia splenissimo ⁊ vmibꝰ scatente sicut de carcere horrido ⁊ vinclis durissimis. sicut ð limo pfundi vbi non est substātia. sicut de ore leonis. Sicut ionas de ventre ceti. Jone ij. Sicut de altitudine ventris inferi. Ecc. vltimo. Sicut de inferno inferiori. Quē

admodū legitur in psal. Siqdē infirmis
supior pena ē. Inferior vo īfirmis culpa
Et iterū Egredit pctōr ⁊ deo educēte ⁊ ex
trahēte. Sicut damula de manu dyabo-
li. Intellige ex vij. puer. Et sicut auis ō la
q̄o ⁊ piscis de hamo ex. ix. Ecc. Ingredit
aūt sicut apothecā spūssancti et cellā oīm
aromatū spūalium Et sicut ortū volupta
tum spūaliū ⁊ paradisū sanctaꝝ deliciaꝝ
Et sicut vitā aut regionē viuorū sicut in al
titudinē ⁊ locū spaciosuꝫ q̄si equus in de
serto ⁊ non inpingēs. ⁊ quasi aīal in cāpo
lasciuiēs. ex vj. ysa. ⁊ iō ꝯgruenter seqtur
spūs dñi ductor eiꝰ fuit. Sicut vineā sine
impedimēto ⁊ campū germinātē ex ꝓfun
do nimio. Ex vltīo Sap̄. sicut in manus
clemētissimi patris ⁊ sicut in gremiū tota
aggratulatiōe blādient matris. Et sicut li-
tus trāquillitatis ⁊ securitatis. Et sicut in
domū refugij. Sicut in celū inferius qđ ē
statꝰ purissimꝰ gratie. Celū enim supius
status ē glorie. Et sicut in libertatē securi
discursus atꝫ natatꝰ generaliter aūt egre
ditur de pditione in saluteꝫ ⁊ saluatur ex
ore angusto ⁊ lacu nō habente fundamē
tum subter se. Sicut legit Job. xxvj. Et si
cut p̄da de dētibꝰ iniq cōtritis molis siue
molaribꝰ ipiꝰ Queādmodū dauid. xxvij
p̄mi Re. Quia veniebat leo vel vrsus et
tollebat arietē de medio gregis ⁊ pseque
bar eos. ervebāqꝫ predaꝫ de ore eoꝝ ⁊ illi
ꝯsurgebant aduersū me ⁊ appħendebaꝫ
mentū eoꝝ ⁊ suffocabā. interficiebāqꝫ eos
sic verus ac spūalis dauid xp̄us dominus
contritis dētibus dyaboli id ē aculeis ten
tationū qbus solū aīas peccantiū deuo-
rat velut arietē aut ouem eripit q̊s iustifi-
cat. Mirabile aūt ē valde qꝫ dt Amos. iij
Quō si eruat pastor ō ore leonis duo cru
ra aut extremū auricule. Sic eruent filij
israel Q̄ q̄uis iuxta lr̄am intelligebatur
de paucitate ⁊ reliqis eorū de filijs israel
q non erāt dandi in captiuitatē ⁊ gladiū
inimicoꝝ deo eruente siue liberāte tn̄ spi-
ritualiter velut vsqꝫ ad extremū auricule
a dyabolo deuorati intelligunt in qbus
oīa bona gratie dētibꝰ dyabolic id ē ten
tationibus ⁊ peccat ꝯsumpta sunt hoc so
lo excepto qꝫ aliqd licet ad modicū ō dei
v̄bis ⁊ sacris exhortationibꝰ libenter au-
diūt. Qui auditus siue audiēdi volūtas
per extremū auricule designat. Sic ⁊ nul
las vsqꝫ ad duo crura deuorasse intelligi-
tur dyabolus vicꝫ in qbus oīa alia bo-
na gratie p̄ter quam solā castitatē corpo-
ris que in duobꝰ cruribus intelligit vel p̄
ter quā spem ⁊ timorē quibus velut cruri
bus non nulli peccatores adhuc susten-
tantur qui quāuis assidue peccent nō ta-
men absqꝫ timore dei sunt peccantes sub
deo vt dicitur vsitate. nec absqꝫ spe sunt.
dum se de multitudine mīsicordie sperāt
visitādos aliquādo ac de peccatoꝝ capti-
uitate ac vinculis eripiēdos ⁊ eruendos.

VT aūt de ipsa contritiōe sit tibi v̄
borū copia exhortatiōis habūdā
tior. considera diligēter formā fu-
ture resurrectiōis corpoꝝ ⁊ verba que de
hac leguntur. Ezech. xxxvij. Quia indubi
tanter illa resurrectio vicꝫ corporalis que
dam similitudo resurrectiōis de qua loq
mur spiritualis. Sicut exp̄sse testatur ve-
ritas. Johan. vij. Quia venit hora ⁊ nūc
est quando mortui audient vocē filij dei
Sicut eñ tunc ꝯcurret puluis a quattuor
ventis incineratoꝝ corpoꝝ iussu ⁊ virtu-
te dei omnipotētis ad reformationē ipo-
rum. Sic ⁊ nūc ad interiorē auditū vocis
filij dei hoc ē sacre exhortatiōis concurrit
velut puluis dispsarū cogitationū ⁊ deo
cōpingēte colligitur ⁊ cōglutinat in vnū
vt efficiatur vnū cor nouū vnitis cogitati
onibus ad vnū ingrendū ⁊ inuestigādū
⁊ vnitis affectionibꝰ ad vni adherenduꝫ
qꝫ vnū deus est. Exeunt ergo velut de tu-
mulis ipsa corda de rebus male amatis
omne eñ amatū mortuū ⁊ omne amatū
illicite tumulꝰ ē ⁊ sepultura amant sicut
legit ꝓuer. xij. desideriū impij monumē-
tum ē pessimoꝝ ꝭm vnā litteram desideri
um id est res desiderata. Hec aūt est res
amata ideo dictū est et sepulcra eorū do-
mus illorū male scꝫ amantiū domꝰ suas

CIrca hoc ergo attende qualr ter-
remotus fiat per timorē in ista re
surrectiōe. qualiter in aduētu filij
dei ad illustrandū cor penitent illuminē
tur abscondita tenebrarū hoc est omnes
feditates et deformitates peccātis seu pe-
nitentis quas prius non videbat ⁊ mani
festantur cōsilia cordiū p reuelationē con
fessiōis. Sicut legit in. iiij. p̄me ad Coꝝ.
Attende etiā qualiter ista resurrectio fiat
ad penitentiale iudiciuꝫ qualiter omnes
sic resurgētes optꝫ manifestari. ex. v. scđe
ad Coꝝ. ante tribunal xp̄i. qđ est foruꝫ pe
nitentiale. vbi velut officialis xp̄i velut p̄
co spiritualis. velut iudex animaꝝ seder-

confessor Et in eo ac ꝑ eum sic recte ac lau
dabiliter officiū confessoris exequitur iu-
dex xp̄us dominus. ꝓpter quod diximus
ante tribunal xp̄i. Et queadmoduz dam-
nandi tunc timētes dolentes erubescētes
venient ante tribunal xp̄i iudicātis. Sic ⁊
penitentes venire ꝯuenit ad sedem con-
fessoris. Et sicut ibi damnādi dabūtur in
mortem eternā ⁊ abyssum amaritudinū
ita hec omnia vicia ⁊ peccata id est mem
bra veteris hominis tāq̄ꝫ quidā impiorū
cetus potestate iudiciaria ⁊ virtute claui
um in mortem eternā absq̄ꝫ vlla resurgē-
di spe danda sunt. quod vtiq̄ꝫ tunc fit ſm
ꝙ hic intendim⁹ cū ꝓpositum nunquaz
de cetero relabendi virtute clauiū ⁊ my-
nisterio sacerdotali penitenti infunditur
Et quemadmodū in futuro iudicio iusti
assumentur in vitā eternam Sic in ista re
surrectione prima sp̄uali quecunq̄ꝫ virtu-
tes aut dona noui hominis mēbra tam-
quā electorum cetus nutrienda augenda
roboranda seorsum tamquā agni ab he-
dis separanda ⁊ assumenda sunt in vitam
gratie ꝑpetuam. ꝑpetuā dico ꝓposito ꝑse
uerātie indefectibilis ⁊ ꝑhennis. Hic ve
lut infernus damnatiōis ꝑpetue veteris
hominis est penalitas ipa ꝯtritionis vbi
ab aquis nimiū transferendus ē ingiter
ad calorē nimiū. Sicut legitur iob. xxiiij.
videlicet congelicidio ⁊ tremore timoris
ad ire indignatiōis ⁊ odij quas supra no
minauim⁹ ardores. hic velut stagnuz sul
phuris ⁊ ignis sunt abhominatio quam
diximus ⁊ ira. ꝓpter fetorē sulphuris ab
hominatio. ꝓpter ardorem ira. hic velut
mare geledissimū ⁊ amarissimū in quod
frequenter. immergendus est. vetus ho-
mo donum luctus est et affluentia lacri-
marū lacrimaꝝ dico timoris atq̄ꝫ doloris
Et iuxta has similitudines cetera tormen
ta infernalia ꝓsequi facile est exercitatis
in h⁹ ⁊ intelligēti. Scire etiā debes ꝙ ista
mirifica oꝑatio diuine virtutꝭ ⁊ bonitatꝭ
creatio noui cordis noiat̄ in psal. Nomi
natur etiā scilicet cor mundum crea in me
deus non solum ꝓpter hoc quia tanquā
ꝺ nihilo humilitatꝭ quodā modo per cō
tritionem cor nouū a deo efficitur Sed ꝓ
pter ammirādos ⁊ soli om̄ipotēti ꝺo pos
sibilis cōfirmatiōes. Est em̄ creatio noui
cordis siue iustificatio siue generatio vi-
tri mundissimi ex cinere vehementia calo
ris liquefacto ⁊ resoluto. scꝫ cinis eniz est

cor p̄eccatoris Sicut legit̄. Eccle. x. Quid
superbis terra ⁊ cinis. Hunc cinerē vehe-
mentia caloris sp̄ussancti resoluit ⁊ lique
facit in vitrum mundissimū atq̄ꝫ lucidissi
mū transformat. De quo ipsa ciuitas hie
rusalem ⁊ platea eiusdem edificanda est
ꝓ magna parte. sicut legit̄. apo. xxj. Ipsa
ciuitas aurum mundū simile vitro mun-
do. Et iteruz. Platea ciuitatis aurū mun
dum tanquā vitrum perlucidum. Et iteꝝ
Ip̄a ē sic generatio erꝭ ex lapide vehemē
tia caloris dissoluto ac liquefacto. Sicut
legitur Job. xxviij. Lapis calore solutus
in es vertitur. Cor em̄ quocūq̄ꝫ vitio obdu
ratum lapis est Sicut in eodem eiusdem
legitur. Lapidē quoq̄ꝫ caliginis ⁊ vmbra
mortis diuidit torrens a populo peregri-
nante. Et eiusdē. xlj. Cor eius indurabitur
quasi lapis. Et iterū. Ezech. xj. Auferā cor
lapideum de carne eorū. Huius ergo la-
pis calore diuine dilectiōis resolutus ac
liquefactus in es suauissime seueritatis ⁊
indeficientis soliditatis vertitur vt confes
sionem peccatorū ⁊ laudum diuinarū sa
lubriter ac delectabiliter resonet. Et est ita
diuine virtutꝭ oꝑatio sicut destructio vni
us ymaginis per resolutionē metalli ipi⁹
et generatio contrarie ex eodem metallo
in contrarium modulum transfuso. Cor
enim peccatoris ymago dyaboli est dya-
bolice turpitudinis similitudine sigillata
Hec enim similitudo deletur hec dyabo-
lice deformitatis impressio a corde pec-
catoris igne diuini amoris resoluta con-
traria in eodez corde id est dei ymago ge
neratur. et decor diuine similitudinis ei-
dem imp̄mitur ipsa in formā seu modulū
diuine legis transfusa. Et hoc est ꝙ legi-
tur in psal. ymaginem eorū hec est dya-
bolice similitudinis turpitudinē in ciuita
te sua ad nihilum rediges in ipso enim in
gressu ciuitatis qui est baptism⁹ fluminis
aut flaminis in adultis tota illa dyaboli
ce deformitatis monstruositas penitus
aboletur. Si qua em̄ in christo noua cre-
atura est vetera trāsierunt ⁊ ecce noua fa-
cta sunt omnia. Sicut legitur in. ij. Coꝛ.
v. in psal. Sicut fluit cera a facie ignis. sic
peccator a facie dei. Quemadmodū eniz
in cera liquefacta. nec sc̄ptura nec sigilla-
tura remanet. Sic a corde igne sanctispi-
ritus liquefacto omnis scriptura mortife
ri erroris omnis dyabolice similitudinis
deformitas euanescit. Est etiam hec ope-

ratio diuina vicȝ veteris hominis ꝯtritio
sicut hoīs niuei seu glacialis quē pueri ex
niue ꝯgesta in plateis effigiare solent de-
structio atqȝ adnihilatio per calorem dis-
soluentē ipsum mēbra enim veteris hoīs
vicia sunt sicut legit᷑ ad Coll᷑.iij. Mortifi
cate mēbra vestra que sunt sup̱ terrā forni
cationē immūditiā libidinem.ꝛc. Queād
modū enim de hoīe huius quādo totus
niuēs est nullū relinquit calor dissoluens
vestigiuȝ nullū existentie p̄cedentis indi-
cium ymo remanet terra nuda que illum
portabat. Sic cōgerie illa seu corpore vi-
ciorū atqȝ peccatoꝝ superradiāte sole in-
telligentie atqȝ iusticie dissoluto remanet
velut terra nuda. natura corpis humani
que monstrū illud īfernale portabat. De
hoc legitur. Eccle.iij. Soluent᷑ quasi gla-
cies inferno peccata tua. Si aūt q̄ratur a
nobis q̄liter obtinebit᷑ istud tam salubre
tāqȝ mirificū istud dei donū vicȝ grā con
tritiōis atȝ iustificatiōis. Rn̄deo ꝙ trib᷒
modis obtinetur. Prim᷒ modus gratui
te tm̄ hoc ē nulla coopatiōe nullo᷑ merito
nec ꝓprio scilicȝ nec alieno. Sed solo dei
iustificantis vel viuificātis miseratione.
Secūdo meritis intercedentiū siue eorū
qui in celis sunt siue eorū qui interris sūt
ꝛ hoc ē dicere suffragijs sanctoꝝ. Tercio
coopatione ꝛ adnisu siue conatu eorum
q̄bus tribuit᷑ istud dei donū. Hmōi autē
coopatio multiplex ē quia em̄ ista coopa
tio quantū ad recipiētes. vij. hȝ coopatio
nes notissimas et alias quā plures. ipsis
coopationib᷒ liq̄do edocemur qual᷑r co-
operari ꝛ qual᷑r quod in nobis est facere
vt receptiōi tante gratie ydonei sim᷒ de-
beam᷒ quia em̄ illuminatio ē p̄ma sui co
opatione docet nos vnū ex quattuor face
re. Si q̄rimus illuminari. Primū ē ad lu
men accedere. Accedite inq̄t ad eū ꝛ illu-
miamini qđ est ad lucē doctrine ꝛ exēplo
rū rectitudinis. hoc ē sanctoꝝ opum apro
pinq̄re. ꝛ hoc ē a recte et gratiose docēti-
bus v̄ba salutis audire atȝ sanctoꝝ viro-
rum ꝯuersationē ꝛ opa videre. Doctrina
em̄ ꝛ exemplū velut due fenestre sunt per
q̄s lux veritatis ad audientiū atȝ spectā-
tiū corda trāsfundit᷑. Scđo apiende sunt
fenestre seu hostia dom᷒ nr̄e et lux diuīe
gratie adintrādum patissimā viam q̄ in-
tret hēat fenestre iste et ostia oculi sunt et
aures sūt tā interiores quā exteriores Ap
tio aūt interioꝝ oculoꝝ ꝛ auriū attētio scȝ
intellect᷒. ꝛ desideriū affectus. Ad id em̄
ꝙ attendim᷒ apimus intellectū vt intret
per cognitionē. ad id ꝙ desideram᷒ api-
m᷒ affectū vt intret ad fruitionē. Que em̄
nota sunt iam intrauerīt intellectū. ꝛ que
animata per fruitiōȝ seu gaudiū obtenta
iā intrauerit affectū. Tercio intueri dȝ. et
inid quod cognoscere ꝛ a q̄ illuminari de
siderat vertere faciē ꝛ dirigere aciē oculo-
rum ne de illis sit qui statuerūt oculos su
os declinare interrā et q̄ vertūt ad deum
tergū ꝛ non faciēȝ ysa. xxxiiij. Quartū est
vt auertat se a tenebris ꝛ ne q̄rat in eis lu
cem veritat᷑ ꝙ ꝓpter illos dicim᷒ qui ꝓ
prio sensui adeo adherēt ꝙ ab illo auer-
ti non possunt. Nōnulli vero alieno sen-
sui humano tamē eousqȝ addicti sunt vt
non nisi doctrinis ꝛ traditiōib᷒ hominū
credere possint. Cū ergo sensus human᷒
quantū in se est ꝛ in eo quod human᷒ te
nebre sit atȝ stulticia. Sicut docet Aplus
in. ij. ꝛ. iij. p̄me ad Coꝝ. ab eis auertere se
necesse hȝ q̄ diuine v̄itatis luce illustrari
desiderat. Ex q̄ apparet insanissima ceci-
tas hereticoꝝ ꝛ oīm in rebus diuīs insen
su suo ambulare volentiū. Scđa coopa
tione sua calefactio ē. ꝛ quis nō videat q̄ꝛ
calefieri volētes igni appropiquāt ꝛ algē-
tes manus interdum in medias flamas
immittunt. extrema ꝛ alia interposita qui
bus calor ab eis ꝓhibet᷑ vel impedit᷑ tol
lunt nec statim se ab igne auertunt. quin
potius tam diu iuxta igneȝ sunt donec se
sentiāt calefactos. Et si aliquid dissolui vl᷑
liquefieri voluerint etiā follib᷒ et flatu ac
vento vim caloris in intima illius quodā
modo impiugunt. sic ꝛ tibi faciendū ē ad
deum qui ignis cōsumens est. Sicut legi
tur. Deut᷑. iiij. In mediū verborum eius
que ignis sunt. Sicut legitur Hiere. xxiij.
Cuius eloquiū ignitū vehemēter. sicut le
git᷑ in psal. Et tā diu tenere ī isto igne cor
tuū donec illud sentias calefactū nec de-
bes ipm̄ ꝓijcere vel mergere in aquā geli
dissimā mundāe sollicitudīs ac voluptat᷑.
Ibi em̄ non solū infrigidat᷑ sed etiā cōge-
latur ꝛ aura grē penitus mortificat᷑. Tol
le extrema q̄ te abscōdūt a calore ei᷒. Hec
aūt sunt oīa alia cogitata. oē em̄ aliud co-
gitatū deū abscōdit cogitatiōe saltim ho
ra cogitatiōis. Q᷑ si fuerit amore ꝛ solli-
citudine fixū ī corde erit sic pies int᷑ cortu-

um ꝛ ipm ꝓhibés calorē eius a te. de hoc ꝑiete dicitur. Can̄. ij. En ipse stat p⁹ parietem. Et ezech. xiij. Cōplebo indignatiōeꝫ meā in pariete Tolle ergo ꝑietē de medio qui abscōdit a te fornacē immensam ꝛ caminū infinitū diuine bonitatꝭ. Deinde adhibe flatum ꝓprie exhortatiōis ꝛ recogitationis terribilis iudicij dei ꝛ ire que cōsumptura ē aduersarios. Sicut legit̄ in. x ad Hebre. Deinde diuicias bonitatis ei⁹ in creando ꝛ formādo te ꝛ naturalib⁹ donis ac tpalibus ditādo. Deinde diuicias mie eius in repando te. tercio diuicias paciētie longanimitatꝭ ei⁹ in sustentādo ꝛ expectando te. Quarto supabundantiā pietatis atqꝫ dilectiōis eius in reuocādo te inuitādo ad gratiaꝫ offerendo. Iste cōsideratiōes ꝛ recogitatiōes sunt sicut flatus impingētes diuinā bonitatē ī intima cordis hūani. Diuina āt bonitas fornax immensa est ꝛ camin⁹ infinitus emicās ꝛ emittens flamas sue dilectionis in eos q illi⁹ capaces sunt. Et ꝓpter hoc charitate ardet totum celū id est milia miliū sanctorum angelorū ꝛ beatarū animaꝝ. Tercia coopatione sua contritio ē percussio. Si ergo vis conteri cor tuum aut tu ipē ꝑcute illud malleo verbi dei qui est malleus conterēs petram. Sicut legit̄ Hiere. xxiij. Aut expone illū malleātib⁹ hoc est hui⁹ malleo ꝑcutiētib⁹ hoc ē obiurgātib⁹ et increpātib⁹ ponēs ipm sub malleo vbi dei iugi ac studiose audito sacre doctrīne ꝛ p̄dicatiōis. Et silr sub vga ferrea diuīe flagellationis. Si em̄ subterfugꝭ flagella diuīe iusticie. Si auertas cor tuū ab illis non q̄ris cōtritionē ipsius sed potius integritatem vt ita loq̄r fractissimā ꝛ sanitatē morferam illius. Quarta cooperaatione est mūdatio. Ipsa autem mundatio vnumquodqꝫ docet exire de sordib⁹ ꝛ q̄rere lauacrum ꝛ ab attactu stulticiarū se auertere. Qualiter em̄ illuꝫ q se assidue volutat in sordibus ꝛ aque mūdificantis ductus a se auertit ꝛ aditus quo min⁹ ad eum veniant obstruit mundari velle dicem⁹ hoc ē q quotidie repetit ꝛ iterat stulticias suas quemadmodū lota sus in uolutabro luti Sicut legitur. ij. Can̄. petri. iij. Omni siquidem opere malo amplius sordet qui in sordibus est ꝛ amplius elongat ꝛ auertit a se fluenta gratiarū ꝛ amplius obstruit ꝛ obcludit cordis aditus intellectū suum scilicet et affectū. Quinta coopatione est doni isti⁹ inestimabilis receptio. que euidenter docet manū extendere ꝛ saccū cordis aperire ad recipiendū. Manū extendit ad recipiendū dei donum quod nondum habet qui eandē extendit ad operandum ex bono qđ iam habet. Quēadmodum si quis bonū castitatis nondum habet. Sed tamen bonū pietatis in pauperes habet quotiens manū ad dandumꝫ paupib⁹ porrigit totiēs illā ad recipiēdū a deo bonum ꝙ non habet extendit. Sexta viuificatio est siue resurrectio vt diximus. Manifestū autem est tibi ꝙ viuificabile ꝛ nondū viuens in effectu non accipit vitam nisi a viuo et habente vitam vel ab ipso fonte vite. Et propter hoc non solū necesse habet alterutri eorum coniūgi absqꝫ medio sed etiam adherere. Impossibile est enim mēbrum qđ non adheret corpori viuenti aut alicui ex membris eius vitam accipere. ꝛ corpus qđ non adheret anime necesse est mortuū esse. propter hoc viuere querētib⁹ vita gratie adherendum est corpori ipsius ecclesie cohabitatione scilicet ꝛ comitatu sanctoꝝ. adherendum similiter deo multa ymo iugi ꝛ assidua frequentatione ipsius. assidue audiendo eum in suis eloquijs. Loquendo ei confessione oratione ꝛ laudibus. famulando ei saltem in suis hoc est consulendo adiuuando fouendo benefaciēdo suis. Qui autēꝫ sic deo ꝛ ecclesie fonti diu adheserit cito vite gratie ꝑticeps erit. Septima coopatione recōciliatio ē siue pacificatio ad deum vbi quis dubitat sacrificium offerenduꝫ esse ꝛ preces fundendas ad ipsum. Et ꝓpter hoc precibus obnixis feruentib⁹ lacrimosis eundē exorandum esse quis nesciat. Deinde cuiusmodi aīal occidendū est deo in sacrificiū nisi qđ peccauerit hoc ē miserꝭ cor peccatoris. Quid em̄ meruere boues aīal sine fraude doloqꝫ. sunt alie plres noīatiōes seu opatioes q̄s nos causa breuitatꝭ ꝑterim⁹ sicut est directio a tortitudīe ꝛ resartio seu repatio a detritiōe. ꝛ reedificatio a destructiōe. ꝛ r̄nestitio a spoliatiōe ꝛ sanatio a vulneratione ꝛ cōtractio a dn̄atione ꝛ residentia seu mentis reuersio ab ebrietate ꝛ alienatione. ꝛ multa hui⁹ quoꝝ vnūquodqꝫ cōsiderantē euidenter docet qualiter ipm q̄rendum ac ꝓcurandū sit.

Nunc vero declarare tentabimus
vtrum remissionē peccatoꝝ prece
dat gratia ordine naturali ꝙ mul
tis videt an ecōuerso res se hēat vt multi
sentiūt. In quo rememorandū est ꝙ su-
pra diximꝰ de remissione peccatorū vicȝ
qua duabus intentiōibꝰ dr̄. Primū non
īputatio ꝺ cetero Scd̄o ablutō siue abo-
litio ipsaꝝ macularū peccatorꝰ quibꝰinq
nata ꝛ ꝺformata erat aīa peccatoris. Qꝛ
aūt pma remissio que ē nō imputatio de
cetero. pcedat. ex hoc manifestū est. pus
em̄ diciturvno mō ꝭm essendi ꝯsequentiā
vicȝ ꝙ sequitur aliud nō cōuersim. Qꝛ er
go gratiā sequitur nō imputatio ꝛ nō ecō
uerso. Si em̄ gratiaȝ hȝ quis ex necessita
te nō imputant ei pctā non aūt ecōuerso
Non em̄ si non imputant ei pctā ideo ex-
necessitate gratiā hȝ. Quemadmodū nō
ideo qꝛ aliqs suspendēdus non ē seu alit
puniēdus pꝑter hoc ex ncc̄itate regio ho
nore donādus est. aut aliter remunerādꝰ
Sed ecōtrario bene seqtur. gratia aūt sic
honor regius ē et sicut ius et dignitas re-
gni celoꝝ ac remuneratiōis eterne. Error
aūt hmōi hominū ex hoc puenit quia ea
ē largitas pietatꝭ ac dulcedinis diuine vt
nulli remittat pctā siue non imputet quā-
tum ad penā cui non vlterius ꝛ amplius
bonū faciat hoc ē gratam infundat. eāqꝫ
custodienti regni celoꝝ gloriā tandem ap
ponat. Qm̄ aūt non est necesse naturalis
ordis ꝯseqntia ꝙ si ds nō vult aliquē pu
nire velit iō ipȝ renūerare. Si nō vult ipȝ
hr̄e hostē ꝙ iō velit ipȝ hr̄e filiū maifestū
ē etiā pua intelligētibꝰ oīm em̄ donoꝝ qꝛꝝ
alteꝝ naturalit alterū seqtur īpossibile ē
añcedēs īueiri siue ꝯseqnti Qꝛ si añcedēs
aliqñ vl alicui inueniri possibile ē siue cō
sequēte manifestū est ꝯseqns ex illo añce
denti non seq nullo mō conseqntia natu
rali. Inuenit aūt apud nos remissio ista
absqꝫ gratia remittētis. Plerūqꝫ em̄ apꝺ
nos offensi ꝛ irati aliis offensas suas eis
remittūt ita vt penas vel satisfactiōes ab
eis nec exigāt nec requirāt. Non tm̄ eis p-
stinam gratiā restituūt. nec spē vllā remu-
neratiōis aut beneficij eis tribuūt. Sȝ de
non vindicādo tm̄ ꝛ de non inferēdo ma
lū pmissionē eis faciūt. Manifestū ergo
qꝛ ista remissio pctōꝝ sequitur ad gratiaȝ
non ꝯuersim. Quare pōr est ꝭm eēndi cō
sequentiā. Hic est aūt vnus modꝰ, dicēdi
pus sicut alibi didicisti. ¶ Amp. añ mul
ta ncc̄ario est vnuȝ. Qꝛ ergo non iratū eē
in aliquē est sicut vnū. ꝛ beniuolū seu bn̄-
ficum eē. est sicut duo igit sic multa ncc̄a
rio est post vnū. sic non iratū eē aliquē in
alium pus esset ꝙꝫ eē beniuolū vel benefi
cū. nanqꝫ beniuolū seu beneficum esse in
aliū est sicut duo vicȝ potētia ꝛ ꝯseqntia
vicȝ non qrere seu inferre maluȝ ꝛ qrere
illi seu facere bonū. Nō iratū aūt esse ali
quem aliȷ ē non qrere vel non velle face-
re ei malū. ¶ Amp. qui ē ordo causarū
similiū idem ē ꝛ effectuū ipsarū pꝑportio-
naliū. Qꝛ ergo placatio pōr est naturalit
quā beniuolentia seu beneficētia in iratꝭ
siue in irato ncc̄ario ꝛ effectus placatiōis
id ē remissio siue nō imputatio ad penaȝ
pōr erit quā effectus beniuolētie ꝛ benefi
cientie. Effectus aūt beniuolētie seu bene
ficientie donū est quodcunqꝫ Quare pōr
est ncc̄ario remissio quantū ad penā quā
gratia. Idē aūt est ordo affectionū apud
deū qui est affectionū apud nos Vñ etiā
noībus affectionū nr̄aꝝ noīant affectio-
nes diuine. Ira em̄ apud deuȝ non ē nisi
vindicta ꝛ placatio nō est nisi nō exactio
vindicte apud deū. similr ꝛ beniuolentia
seu beneficiētia cōtraria ire apud deū nō
ē nisi donū bonitatꝭ ipius siue illud dica-
tur gr̄a siue aliꝺ. ¶ Amp. idē est ordo pe
titionū qui ē ꝛ petendoꝝ generalr omniū
em̄ donorū quorū alterum pus petendū
est altero ꝛ petitio eius pōr petitiōe illius
Qꝛ ergo ab irato prius ē petenda venia
quā aliud ꝙcūqꝫ donum ncc̄ario pōr est
petitio venie quā alterius doni ab eodē.
Quare venia ncc̄ario pus datur ab irato
ꝛ prius ē ex illo quā ꝙcunqꝫ aliud donū
ꝛ iste ordo ē quasi de pmis impssionibus
Omē eniȝ cor humanū in seipo legit hoc
quasi naturaliter inditū ꝛ inscptū. vt pus
petat ab irato veniā vel aliqd ad veniaȝ
ptinens quā aliqꝺ aliud donū ꝛ pus pla
cet ac mitiget iratū ergo se iuxta istud po
ete. Sed motus prestat cōponere fluctus
Quis em̄ post restitutā gratiā pꝰ recupa-
tam amiciciā petit veniā. sicut em̄ post re-
stitutam gratiā. post redditam amiciciaȝ
nemo aduersus sic restitutuȝ naturaliter
retinet iram. Sic ꝛ nemo hoc modo resti
tutus ab eodem poscit veniam. ¶ Am-
plius quia omnipotens deus ab adam
in statu innocētie quando scilicet nondū
ipsum offenderat continuit largitateȝ bo
nitatis sue quantum ad hoc vt tunc eidē

nō infunderet gratiā multofortius a pec
catore si velit poterit cōtinere largitatem
bonitatꝭ sue q̄ntum ad idem videlicet vt
placatus quātum ad penam seu vindictā
si stat ibi ⁊ non procedat vlterius statim
ad hoc scꝫ vt infundat ei gratiaꝫ sicut em̄
adā non iratus erat ⁊ tamē ipi non infun
debat grām. Sic ⁊ isti peccāti quantū est
de om̄ipotētia non iratus eē pōt hoc mō
scꝫ nō exigēdo vindictā ⁊ tamē nō statim
infūdere gratiā. ¶ Amp̄. q̄d ꝓhibere p̄t
omnipotentiā eius q̄n si velit non exigat
ab isto peccāte penā ⁊ lauet ⁊ mūdet ip̄m
restituens ipꝫ p̄stine mūdicie ac puritati
nec tamē impleat eū grā q̄uo potest laua
re eas inq̄natū si velit ⁊ tamē non statim
implere illud. Si cecidisset adā a statu in
nocētie tm̄ non aūt a statu grē. Quis du-
bitat deū potuisse r̄stituere illū ad p̄stine
innocētie statū. Ponam⁹ ergo ꝙ fecit om
nipotēs deus. Uides ergo ⁊ in hoc casu
q꞉ ⁊ remittit deus ade ad penā ⁊ q̄ͦ am-
plius ē lauat ip̄m ac mūdat ab inq̄namē
to peccati sui nec tamē infundit gratiā. et
hoc maifestū ē Non em̄ q꞉ largitas boni
tatꝭ diuīe ita facere ꝯsueuit vt nūq̄ꝫ remit
tat peccatū quantū ad penā eternā q̄n in
fundat ⁊ gratiā. iō ꝑuertit ⁊ ordinē natu-
raliū q̄ inter ipaꝫ remissionē ⁊ gratiā. Re
missio v̄o que ē absolutio maculaꝝ ac de
letio turpitudinuꝫ q̄ sunt ipsa peccata vel
ipis irrogate posterior ē in v̄itate ipsa gra
tia sicut effectus causa sua. ⁊ sicut ablu tio
ipa lexiua aqua efficiť. Eodē mō dicimus
ꝙ diruptio ipoꝝ vinculorū peccatorū q̄-
bus pctōr ambulare per viā v̄itatis ꝓhi
bebatur posterior ē ipsa gratia vt effectus
cā sua sicut legiť ysa. x. Cōputrescet iugū
supple pctōruꝫ a facie olei hoc est gratie
diuīe peccatorē liberātis. Dicim⁹ etiā ꝙ
gressus sp̄ūalis p̄or ē quā diruptio vincu
lorū hmōi queadmodū mot⁹ q̄ ipsa vin
cula disrūpuntur p̄or est ipsa disruptiōe
eorū vt actio passione ambulando em̄ p̄t
q̄s rumpere vincula pedū suoꝝ adeo for
tis potest eē motio pedū siue ambulatio
ymo alterius solius pedis motus alliga
tus eū ad stipitem tanto impetu mouere
se pōt ab ipsa vt funē qua alligatus ē dis-
rumpet. Harū autem omniū exempla le-
guntur. xvj. Judicū in disruptiōe vincu-
lorū sampsonis. nec ē necesse vt prius rū-
pantur vincula quā ambulet quis. Sed
sine dubio necesse ē vt rumpātur siue sol-
nantur ꝙꝫ ambulet liber. Queadmoduꝫ
enim sampson restituta virtute duabus
manib⁹ duas calumnias templi philisti-
norū cōcutiens euertit. Sic ⁊ peccator pe
nitens restituta sibi diuine gratie virtute
totū dyabolicum edificiū hoc est pecca-
tricis cōuersationis carcerē dyaboli vero
fanum cōcussione ⁊ ꝯmunitione penitu-
dinis euertit.

Post hec vtrū in tantam gratiam
resurgat peccator penitēs aut q̄n
ta per peccatū cecidit determinā-
dum nobis erit ꝓut ꝺ̄super dabitur. Q̄ꝛ
auteꝫ in minorē resurgat impossibile om
nino videtur. Primū qua paritas que in
omnib⁹ iudicijs seruanda est hoc in isto
iudicio videlicet penitentiali q̄ͦ diuinis-
simū est non seruaretur. Cū em̄ deus ple-
ne restituatur in ipso recupans scꝫ pecca-
toreꝫ ⁊ quecūqꝫ peccatoris sunt. Penitēs
autem non ea plenitudine gratie deum
recuperet qua illū ante possidebat. nec to
tam gratiā recipiat quam ante peccatum
obtinebat non seruatur paritas in isto iu
ditio inter partes cū altera scilicet deus
restituatur integrum altera vero tantum
in parte. Q̄ꝛ si dixerit quis quia deus nō
restituitur in integrū in eo ꝙ fructib⁹ bo
norum operū. ⁊ seruitio penitētis quibus
defraudatus est vel dānificatus toto tem
pore peccati non restituitur licet possim⁹
dicere ꝙ istorum non potest peti restitu-
tio quorū non fuit possessio sed magis re
fusio seu resartio in parte ista locū habe-
at. Dicimus tamē ꝙ de damnatis ⁊ per-
ditis ꝯueniēter deo satisfacit quia in ipo.
ꝓposito satisfaciēdi quodam modo ipsa
satisfactio impenditur ⁊ ipa firmitas ꝓ-
positi deo tamquā quodā cautionis secu
ritas inde datur. ¶ Ampli. quia ꝓposi-
tum penitentis ⁊ voluntas est deo ꝑ oīa
pro sue voluntatis beneplacito satisface-
re nec potest ab ipo peti nunc aliter satis-
faciat. Et ideo non est iustū vt nunc aliter
satisfaciat. Manifestū est quia deo satis
fit de omnibus ꝓut dignū ⁊ iustum est ⁊
pro sue etiā beneplacito volūtatꝭ. ¶ Am
plius. sicut in principali restituitur deus
in integrū hoc est in ipso peccatore et ei⁹
proposito seu voluntate. Sic et peccator
in principali restituendus est in integruꝫ
id est in deo ⁊ eius gratia. ¶ Amplius.
sicut penitēs ex parte sua plene et integre
deo pacificať. nihil omino retinens auer

sionis nihil contrarie voluntatis. sic ne-
cesse est ⁊ deū eidem ex integro pacificari
⁊ nihil ire vel inimicicie retinere. multum
aūt retinet ire si partem vite tā gratie quā
glorie aufert ⁊ subtrahit penitēti. hoc āt
facit si partem p̄stine gratie detinet ⁊ nō
reddit. cum gratia vita sic que dicitur vi-
ta gratie ⁊ quacūqꝫ parte eius detracta
detrahatur ⁊ filijs pars glorie. Amp̄.
in parte amicus ⁊ in pte inimicus erit pe-
nitenti deus cū tanta atrocitate in eū vin
dicet. Si em̄ melior est dies vna in atrijs
eius super milia vite tempalis naturalis
sicut psal. dicit. Ergo maior auster diem
vnā auferendo vnā dico de atrijs eius q̄ꝫ
milia tempaliū. Quare atroci⁹ vindicat
in penitentē si subtrahendo partez gratie
⁊ per hoc glorie quā si milies eum corpo-
raliter occideret. Et attēde q꞉ ꝺtractio ista
siue subtractio nō p̄t dici siue intelligi nisi
ire. cum solū cedat in incomodū peniten
tis flagella em̄ que cedūt ad comodū pe-
nitētib⁹ merito p̄nt ⁊ debēt diuie mie de
putari. Cedūt inq̄ꝫ quantū in eis ē. detra-
ctio vō gratie seu diminutio ipi⁹ nō p̄nt
eē nisi ī incomodū ē pernitie ⁊ peccantiū.
Amp̄. ꝯtumeliosum est deo medicāti
minorē sanitatē restituere eisq̄s tā studio
se curat q̄ꝫ fuerit sanitas p̄stina. Simil'r et
reformatori deo ignomiosū ē minorē for-
maz minorēqꝫ decorē restituere ymagini
sue quā prius habuerit. Sic reedificatori
deo dedecus ē minoris speciositat' ac ma
gnificie reedificare domū quā fuerit ei ab
hostib⁹ diruta vel euersa Sic ⁊ ridiculū ē
vrbem captaz ⁊ euersam ab hostibus in-
firmiorib⁹ mur' ac turrib⁹ muniere quā
p̄us. Quis em̄ bellū h̄ns hoc faciat. nisi
forte velit eam denuo amittere hec autē
omnia facit deus in vno eodemqꝫ pecca
tore penitente. Si ad minorē gratiam eū
restituit q̄ꝫ esset illa a qua cecidit. Ipsa em̄
gratia ⁊ sanctitas sp̄ualis est animarum
⁊ forma siue decor ymaginis dei que aīa
humana est ⁊ speciositas est ac magnifi-
centia domus dei qui est mur⁹ humana
similiter munitio ac fortitudo est eadem
gratia vrbis seu castri in quo et deq̄ ꝯtra
hostes inuisibiles id ē demones et vicia
pungnat deus. Amp̄. si veruz ē ꝙ pe-
nitentes ad minorē gratiaz reparent̄ quā
fuit illa a qua ceciderūt tria seq̄rent̄ ma-
nifesta icōueniētia. Primū ē ꝙ iteratiōe
pctōꝝ q̄lis accidit in ꝯsuetudinarijs pctō-
rib⁹ necesse ē euacuari omino paulatim
grām ita vt remissio peccatoꝝ absqꝫ infu
sione gratie tandē fiat in sic peccantib⁹ ex
ēpli gratia. Ponam⁹ aliquē a statu gra-
tie cecidisse in peccatū fornicatiōis ⁊ p pe
nitētiā resurgere. Q꞉ ergo iste resurgit ad
minorē graz ⁊ finito minorē. In vita em̄
ista ī eodez hoīe ipossibile ē duo dona eē
vel fore quoꝝ alterū altero infinitū mai⁹
sit. Cū oīa dona ista invita necesse sit esse
finita. Excedit ergo gratia a q̄ cecidit iste
peccator gratiā ad quā repatur certo ⁊ de
terminato excessu. Est ergo ꝙ excedat ter
cia vel quarta. Si ergo ista denuo hoc est
p⁹ repationē suā labatur ⁊ p⁹ lapsū iterū
restauret̄ cū scđa fornicatio ꝓpter circum
stantiā iteratiōis ⁊ ingratitudis maior sic
hoc ē maius peccatū ⁊ magis culpabilis
quā p̄stina nccario magis minuet gratiā
pn̄ialis repationis quā p̄ma. De iusticia
em̄ diuiā p maiori pctō necessario maior
infligit̄ pena q̄re maior diminutio seu de
tractio grē. Eodē mō si tercio labat̄ iterū
qꝫ restauret̄ siue resurgat in grām q꞉ ma-
ius pctm̄ ē ꝓpter dictas causas tercia for-
nicatio quā scđa. maior ꝓpt' illā ꝺ iusticia
dei irrogabit̄ diminutio seu ꝺtractio grē
⁊ ita augebit̄ sp diminutio grē ⁊ ꝓpt' hoc
nccario veniet̄ ad ꝯsumptiōez certo ⁊ de
terminato nūero fornicatiōz. Si em̄ eq̄lis
fieret detractio sp. vbi gratia. Ut si mille-
sima toti⁹ gratie p vnāquāqꝫ fornicatiōz
tolleret̄ nccario mille fornicatiōibus tota
grā ꝯsūeret̄. Cū ergo sp augeat̄ et culpa
vt posuim⁹ nccario p̄us veniet̄ ad ꝯsum
ptionē ipius gratie ⁊ ita manifestū ē ꝙ di
xim⁹ scz tandē veniet̄ p iteratiōes forni-
cationū seu aliorū peccatorū vt pn̄iti soli
p̄stetur remissio peccatorū vt nihil grē in-
fundatur. Si em̄ eo mō detractiōes iste ⁊
diminutiōes fierent vr occasiōe p̄me for-
nicatiōis detrahet̄. tcia toci⁹ gratie. ⁊ oc
casione scđe. tercia residui ⁊ ita deinceps
n̄ possz finito ⁊ certo nūero fornicationū
tota gratia tolli ⁊ hoc ē q꞉ diuisio cōtinui
p diminutiōz nō hz finē. Sz tn̄ augēdo
vt dixim⁹ ꝓcedat diminutio tāq̄ꝫ vindicta
seu pena de diuiā iusticia inflicta. nccē est
vt cici⁹ veniat̄ ad ꝯsumptiōez totius gra
tie quā veniretur p equales detractiones
Secundū incōueniens est qđ seq̄tur hūc
errorem scilicet hoc ꝙ tanto inpenitētes
minor inuenietur dei misericordia quan-
to ea maiore indigeret ⁊ tanto minorem

virtutem p̄stabit penitentibus quanto
eis maiora incumbit onera portare. Cer-
tum enim est q̄ iste peccator de quo locuti
sumꝰ ⁊ ipsa assuetudine labendi millesi
ma sua fornicatione erit factus infirmior
atq̄ debilior ⁊ maiora ei penitentie augē
de onera incūbēt quā in prima fornicatio
ne. Igitur maiori misericordia indigebit ⁊
maior ei v̄tus prestāda est Fit aūt ecōtra
rio secundū istum errorē ergo miserie ma
iori maiori mīa succurrendū est ⁊ maior
infirmitas atq̄ debilitas maiori v̄tute ac
fortitudīe fulciēda atq̄ roborāda. Am
plius. magis fugitiua bestia vel fera ma-
ioribus ac fortioribꝰ vinclis religanda ē.
Et iterū. Quātomagꝭ ponderosus ē q̄ ce-
cidit ī puteū vl' fouea tāto fortiori fune erit
ex inde extrahendꝰ. Scdm istos aūt deꝰ
ecōtrario facit. Quia quāto magis ꝯsue-
tudinarius peccator. hoc est crebrior ⁊ im
pudentior stulticiarū iterator seu repetitor
tanto magis fugitiua vera ē ergo fortiorꝭ
gratie vinclo religādꝰ atq̄ tenēdus. Silr
quia ipa ꝯsuetudine velut maiori ponde
re pressus difficilius eleuatur atq̄ de ꝓfun
do peccatorū difficiliꝰ extrahit fortior er-
go diuine gratie funis extrahendo adhi
bēdus est. Amplius. q: longo maior
miseria ē peccatorū ꝺfectus gratie quā af-
flictio pene. magisq̄ deo ꝯtumeliosa mi-
sericordie aūt diuine ē miserias tollere vl'
saltē lenire atq̄ minuere opatur enim ista di
uina misericordia simpliciter sic decet ⁊ ex-
pedit ⁊ magꝭ expedit maiores miserias tol
lere vel minuere quā minores. sp̄ ergo in
tendit diuina mīa in hoc magꝭ tollat de
fectus ⁊ diminutio grē quā afflictio pene
Q: ergo in vere pnitētibus totā penā sp̄
tollit mīa gehēnalis mltoforti⁊ totū colli
git grē defectū ⁊ diminutiōē. Amp. si
plene restituit diuina mīa penitentē ad
statū p̄stine innocētie. Cur nō ⁊ ad statū
p̄stine gratie. Si enim ex mīa est vtraq̄ re
stitutō q̄liter alterā minuit iusticia vicē re
stitutionē gratie. Alterā v̄o minuere non
pōt. Si aūt remissio pctōꝝ seu restitutio
innocētie ex mīa est. Restitutio v̄o gratie
aut erit ex iusticia dei in eo q̄ iusticia aut
nō. Si sit iusticia ergo nō minuet nec im
pediet ipaꝫ remissionē pctōꝝ nec miuit nec
impedit sꝫ potiꝰ auget vt opꝰ suū q̄d effi-
cit sic si ipa restitutio grē opꝰ diuīe iusticie
est iusticia illaꝫ nec impendit nec minuet.
Non ergo de iusticia dei minor est grā re

stituta quā erat gratia que est per pecca
tū amissa. Q: si dixerit q̄ restitutio gratie
est ex benignitate aut largitate seu bene-
ficiētia diuina. Certū autē ē vnāquamq̄
istaꝝ non minorē esse quam sit misericor
dia dei q̄re nec effectꝰ minor effectu. Sic
ergo plenus ē effectꝰ remissionis in peni-
tente ex dei mīa. Sic plenꝰ est effectus re
stitutionis in eodē ex dei benignitate vel
beniuolētia. Amp. aut determinatū ē
apud dei iusticiā quāto minor gratia re-
stituatur vnicuiq̄ eoꝝ qui per penitentiā
reuertunt ea gratia a qua prolapsi sunt
aut non si sic cū hic determinatū sit p̄ iu-
sticiā ⁊ v̄itatē ⁊ diminutio gratie vnicuiq̄
eorū inflicta sit per iusticiā ꝓ modo culpa
rum ipoꝝ que ergo ꝓportio siue ꝯpatio
peccati siue culpe ad culpā siue pctm̄ ea
erit diminutiōis gratie restitute ad dimi-
nutionē Q: ergo peccati ade ad pctm̄ per
simplicē fornicatiōē a gratia cadētis fm
quosdā nulla ē compatio ꝓpter remotis-
simā status ad statū dissimilitudinē ⁊ for
sitan q: gratia ade ad gratiā istiꝰ in mul-
tis quasi nulla ⁊ nimie distantie erat cō-
patio sicut in cognitiōe dei ⁊ cognitiōis
certitudīe diminutio ergo ipiꝰ gratie ade
restitute ad diminutiōē gratie isti ꝺ loqui
mur restitute nulla vel quasi nulla ē com
patio gratia ergo que ipsi ade restituta ē
incōpabiliter aut quasi incōpabiliter plꝰ
minor est gratia a q̄ cecidit q̄ gratia resti
tuta isti alij sit gratia Silr a qua iste aliꝰ
cecidit. Amp̄. q: vel. q̄ maiori gratia p̄-
ditus erat adā fm hoc aut magꝭ peccauit
fm hoc aūt q̄ magꝭ peccauit ad minorē
est gratiā restitutꝰ. Ergo quāto in maiori
gratia erat adā ante pctm̄ tāto in minori
postea resurrexit ⁊ ita pene minimus oīm
hoīm in gratia resurrexit ipe adā. Decla-
remꝰ aūt illud ⁊ exēplo ⁊ ponamꝰ exēpli
gratia q̄ pctm̄ ade ꝓpter pniā status eē
millecuplo maiꝰ fuerit pctm̄ ade quā pec
catū istius simplicꝭ fornicatiōis. millecu-
plo ergo minor erit grā ade restituta quā
fuerit eiusdē gratia p̄ma vel p̄stina ⁊ ita
resurget equalis in gratia isti. in gratia in
q̄ quā hēbat ante fornicationē nec mul-
tū curamꝰ an adā redigat ad eq̄litatem
istiꝰ ante fornicatiōē vel post ex fornicati
one resurrectionē. Quia nō multū distat
gratia ante fornicationē ab ea ad quam
postea restitutus est. Item non multū re
fert vtrum comparatio sit vel fuerit inter

p̄stinā gratiam ade ⁊ p̄stinam gratiā isti⁹
dum modo constet ꝙ mille vel lōge am-
plius maioꝛ ea fuerit quia sufficit ad oñ-
dendum incōueniens ꝙ diximꝰ videlicꝫ
quia adā resurrexit in gratia equali gra-
tie quantūcunqꝫ parū sancti vel iusti. qꝛ
enim ꝓcerto compatio ē certi excessus atꝫ
finiti. Licet magni ⁊ multi inter gratiam
illam p̄mitiuā ade ⁊ gratiam quātumcū-
qꝫ parū iusti vcꝫ centupla vel nullecupla
Proportionales aūt sunt culpe ⁊ gratiaꝝ
dimiutiōes erit necessario sicut culpe ad
culpā. ita diminutio gratie ad diminutio
neꝫ ⁊ detractio ad detractionē. quare de
gratia ade tm̄ determinatū est per dei iu-
sticiam merito peccati ipsius quantū ex-
cedebat gratiaꝫ istius parui iusti ⁊ ita re
dacta est ad equalitatē iusticie seu gratie
ipsius modicū iusti vel sancti ⁊ hoc nō se
ip̄m improbabile sed impossibile est. Et
hui⁹ impossibilitatē ita declaramꝰ Sint
em̄ a ⁊ b. duo iusti ⁊ sic a sc̄titate vel gra
tia duplus ad b. qm̄ quemadmodum oñ
sum est adam resurgere equalem a. eadē
via est ostendere ipsum resurgere equa-
lē b. Si b peccauerit pctō mortali duplo
minore q̄ꝫ a. Quare sequitur adam resur
gere equalem ambobꝰ duobus. scꝫ a ⁊ b
que autem sunt eidē equalia ⁊ sibi īnuicē
quare a ⁊ b. erunt equales inuicē in san-
ctitate vel gratia; ⁊ hoc est impossibile cū
positū sit a eē duplū in sanctitate; vel gr̄a
ad b. eadem via erit ostendere ꝙ adam
resurrexit eq̄lis in sanctitate vel gr̄a vtri-
qꝫ eorum. q sunt vel fuerunt vel erunt eo
minꝰ iusti ꝓ statu ante peccatū ex quo se
quitur per viam quaꝫ ostendimꝰ eos oēs
fuisse ⁊ esse ⁊ fore equaliter iustos siue eq̄
les in gratia vl' sanctitate. Qð si dixerit q̄s
quia ita determinatū ē per diuinā iusticiā
vt magis iustus cuꝫ peccat maiori parte
iusticie vel gratie caret etiā per penitentiā
resurgens q̄ꝫ minus iustus hoc scꝫ modo
verbi gratia. q̄nta parte careat que q̄nta
maior est in magis iusto q̄ꝫ in minus iu-
sto. Licet ergo vterqꝫ p̄uetur quinta par-
te gratie sue tamē maior est p̄uatio vel de
tratio tante partis a maiori toto ⁊ ꝓpter
hoc magis punitur detractiōe seu dimi-
nutione gratie magis iustus q̄ꝫ minus iu
stus. Quemadmodum et magꝭ peccabit
hoc aūt est manifeste falsum. Equalr̄ em̄
puniuntur ⁊ nulla lex iudicat penas istas
inequales ymo pro vno ⁊ eodem pecca-
to tanq̄uā vna ⁊ eadem infligunt̄. verbi
gratia. vbi in lege dictū ē. Exo. xxij. Si q̄s
furatus fuerit rem alienā; reddet dupluꝫ
Non em̄ quia p̄ciosius quid aliquis alio
furatus est. Et quia duplū illius maius ē
duplo alterius furti ideo magis punitur
qui furatur p̄ciosius q̄ꝫ qui furatur vilius
Non em̄ est nisi vna pena duplū furti re
stituere. quēadmodū q̄draginta plagaꝝ
pena vna qꝛ erat in lege Qui āt erat tene
rioris carnis ampliꝰ ledebat̄ sine dubio
quadraginta plagis q̄ꝫ qui erat cute duri
or ⁊ minusqꝫ sensibilis. Non ergo est de
intentiōe pene legalis siue legis. Illa di
uersitas temeritudinū ⁊ lesionū. Sꝫ acci-
dit quemadmodū si dicatur. Quicūqꝫ ta
lequid cōmiserit tercia pte bonoꝝ suorū
p̄uetur. sicut vnū est delictū pro quo ⁊ ita
vnam penā statuit. Qꝛ aūt tercia bonorū
alicuius maior est tercia bonoꝝ alterius
de hijs est que accidūt. Quemadmoduꝫ
em̄ delictū vnum est contra quod penaꝫ
lex statuit licet illud idem in vno minꝰ in
alio magis ꝓ diuersitate circūstantiaꝝ in
ueniatur Sic ⁊ pena vna licet ea interdū
aliquis alie magis affligat̄. ¶ Ampliꝰ.
si equaliter amant iste multū diues ⁊ iste
parum diues bona sua equaliter affligū
tur ambo amissione tercie partis Quare
verum ē secundū hoc quantūcūqꝫ iustus
amissione q̄nte partis gratie sue ⁊ quan-
tumcūqꝫ minꝰ iustus vel sanctus amissi-
one similis partꝭ vna pena puniunt̄. nec
est vnū delictum relabentiū in peccatum
vt contra illud a iusticia dei pena vna ali
qua statuatur non em̄ in vnū solum rela
buntur vnū intellige genus vel speciē pec
cati. Sed in multa tam genere q̄ꝫ specie
diuersa ergo impossibile est d̄terminatū
eē per diuinā iusticiā omnibus relabenti
bus ⁊ per pn̄iam restituendis quāta eis
diuine gratie detractio irrogetur Alioq̄n
ei qui labitur in simplicē fornicatiōeꝫ ⁊ ei
qui labitur in homicidiū vel heresim eq̄-
lis detractio gratie infligeretur. Qꝛ si di-
xerit ꝙ in idē peccatū labentibus similis
⁊ equalis irrogatur detractio gratie ⁊ ite
rum hoc iniquū est videlicꝫ ꝙ laycus sim
plex in simplicē relabens fornicatiōeꝫ eq̄
puniat̄ detractiōe gratie vt pontifex ⁊ sa
cer doctor vl' p̄dicator ⁊ vna eadēqꝫ pena
statuatur. Hic tamē pōt dici ꝙ non ē sim-
plex fornicatio sacerdotis a a sacri docto-
ris declarabimꝰ aūt illud declaratiōe eui

dentiori. Dicemus ergo ꝙ inter peccata ⁊
quedā verisimile ē ⁊ forsitan verū nullam
comparationē et videtur quasi vna de pri
mis impͣssionibus istud esse. Nō em̄ ē ali-
quis qui non mallet quantaslibet fornica
tiones ꝑpetrasse quā filiū dei scienter cru-
cifixisse. Et propť hoc iudicat vnusquisq;
alteꝝ altero in infinitū maius esse. Quia
ergo scðm errorē istuȝ occasione relapsus
in simplicem fornicationeȝ detrahiť pars
aliqua determinata gr̄e restituēde. Exem-
pli gr̄a determinemꝰ eam et sit quinta vł
septima. Si postmodū ꝑ penitenciam re-
stauratus relapsus fuerit in illud vel aliō
in infinitum malus et ab illo iterū ꝑ peni-
tenciam restauratus. Querimus cuiusmo
di ꝑ diuinā iusticiā fiat ei gratie diuine de
tractio. aut enim tota gr̄a eidē detracta est
aut minus tota Si tota ecce incōueniens
quod ꝓposueramꝰ si minus tota videlicȝ
medietas vel due tercie. Ecce aptę iniqtas
cum occasione p̄oris peccati scilicť fornica
tionis detracta esset tm̄ septima. id ē occa
sione istiꝰ ꝙ est in infinitū magis tm̄ due
ꝑtes. Ex hijs omnibus aggregatis ex ne-
cessitate colligitur nullā esse determinataȝ
diminutionē gr̄e resurgentibus per peni-
tenciā. Hoc ē non determinatū. Ut quin-
ta vel septima vel alia ꝓportione pristine
gr̄e p̄uentur. Hoc enim stare nō potest vt
ostendimus vbi relapsus est sine relapsio
ī peccatū ī infinitū maiꝰ q̄ȝ sit illud a q̊ alia
restauratio vł resurrectio ꝑ penitēciā facta
est. Qđ aūt aliquod peccatū alio sit infini
tū maius exinde euidenter apparet. quia
sicut obligatio ad obligationē ita trāsgres
sio ad transgressionem generaliter. Quo
niam ergo in infinitū maior est obligatio
nobis in deū q̄ȝ in ꝓximū necessario ma-
ius est peccatuȝ qđ directe cōmittiť in de
um. Uerbi gr̄a conuitiosa blasphemia in
deum q̄ȝ conuitiuȝ simplex in proximum.
Quare si ab hijs duobꝰ restaurētur duo
peccantes per penitenciā in infinitum mi
nori q̄ȝ restaurabitur alter q̄ȝ reliquus. Et
ita gr̄a alterius eorū in infinitum erit mi
nor gr̄a alterius. Hoc autem impossibile
ē esse in via videlicet ꝙ aliquis sit in infini
tum iustior vel sanctior alio nec de christo
domino hoc intendimus de quo certissi-
mū est quod ei datus ē spiritus nō ad mē
suram. Sicut legitur Johannis. iij. Nec
ip̄e tanq̄ȝ in via vel tanq̄ȝ viator iudicādꝰ
ē cum esset etiam in via. Qui cum eēt etiā
in via erat ⁊ cōprehensor in vltimo cōpre
hensionis. Eodem modo nec in patria ex
cepta gloria domini saluatorꝭ in quē gau
dent vel desiderant angeli ꝓspicere. Sic
diciť. j. Cano. Peť. j. Nulla est gloria crea
ta in quocunq; sanctoꝝ angelorum vł san
ctarum animarū ad alterius gloriā quan
tūcunq; paruam in infinitam. Si autem
non fuerit determinatum apud iusticiam
diuinā quāta irrogetur seu reserueť resur
gentibus ꝑ penitenciā diminutio vel sub-
tractio gr̄e. Manifestū ē ꝙ neq; ꝑ iusticiā
erit huiusmodi subtractio. Omnis em̄ pe
na que ꝑ iusticiam infligitur. Determina
ta ē et ꝓportionata culpe pro qua infligiť
certaq; comparatione ostendens et occur
rens eidem. Sicut legitur ysa. xxvij. In
mensura cōtra mensurā cum abiecta fue-
rit iudicabit eam Et quia omnia ista incō
uenientia et impossibilia ex vna illa radi-
ce sequentur q̄ ponitur penitētes resurge-
re in minori gr̄a q̄ȝ esset illa a qua cecide-
rūt. necesse ē radicē istā esse falsā ⁊ ipossibi
lē. Et propter hoc ꝯtrariū necesse ē esse veꝝ
necesse ergo ē penitentes resurgere nō in
minori gr̄a q̄ȝ p̄us essent et propter hoc in
tanta resurgent necessario vel maiori. vbi
autem inueniūtur. vel sacre scripture vł te
stimonia vel sanctorū dicta que aliud vel
contrariū sonare videnť non diminutio
gr̄e gratūfacientis in eis vel intelligēda ē
Sed potius diminutio glorie illius que ē
continuitas integritatis et illese ꝑseueran
tie decus. Et si enim satisfaciant deo suffici
enter ⁊ ꝓ beneplacito voluntatis sue qui
ab eo ꝑ peccata quandoq; deuiant ⁊ rece
dunt tamen non possunt similiter gloriari
hijs qui ei inseparabiliter adherēt quos
ab eo nullus impulsus tribulationis ab-
rupit. nullus illectus blandientis tentati-
onis ab ip̄o abduxit vel abtraxit. Nō em̄
vlla pulchritudo vestis ē continua eiusdē
integritas qua nec reseruaturā habet nec
resarciturā. Sic ⁊ in vase nō modica gl'ia
ē integris a fractura cū similis nūq̄ȝ erit re
fectionis gloria licet filo aureo vel argen-
teo resarciatur aut repareť licet etiam ip̄a
fractura resolidata auro ⁊ gemmis precio
sis desuper adornetur. Respice totum te-
norem vite eorū qui baptismalis sanctita
tis puritatem et integritatē illesa ꝑseuerā-
tia ab omni inquinamēto mortalis pecca
ti vsq; ad finem vite custodiunt ⁊ videbis
eam tanq̄ȝ vestem vnicolorē absq; detriti

one et scissura. Respice ex altera pte totū
tenorem vite eorum qui p penitentiam re
staurati sunt ⁊ videbis eam velut vestem
multarū detritionū ac scissurarū. Sꝫ mul
tipliciter resarciatā atqꝫ refectam ⁊ inter
dum ipas detritiones suas et scissuras ac
nobili ac pciosa refectione nō solū redun
dantes sed etiā superantes. Q̄d in eis acci
dit qui non solū errata sua corrigūt ⁊ emē
dant p penitenciā sed ipam correctionē et
emendationem penitenciali multarū sub
limiū ac pciosoꝝ operum magnificenciaꝫ
atqꝫ mirificentiā suptumulant. Quemad
modū petrus et paulꝰ et maria magda
lena maria egypciaca fecisse noscunt. Sic
eorundē vite tenorem videbis vtvas mul
tarū fracturarū ac pforatarū. Sed ecōtra
rio multarū reparaturarū ⁊ exornationū
Licet ergo vas seu vestis interdum longe
pciosior sit p huius refectionē et exornati
onem tamen ad eam gloriam cōtinue ac
illese integritatis perduci non potest. licet
ad maiorem interdū longe p mirificaꝫ ac
pciosam refectionem et exornationē indu
bitanter ptingat. Sic mulier corrupta licꝫ
per penitenciā et vite sequentis excellenti
am ad longe maiorem gloriaꝫ interdum
sublimetur quā ea que virginitatis itegri
tatem seruauit ppetuam. ad gloriā tamen
virginitatis eam reparari impossibile est.
multis enim milibus sacratissimarū virgi
num sublimior in celo sedet Maria mag
dalena. Longeqꝫ gloriosior atqꝫ beatior.
Illam tamen gloriā virginitatis licꝫ mul
to et incompabiliter minorem habere nō
potest. Q̄d nobis presta.

Redeamus aūt ad ipam contritio
nem ⁊ in hoc vno finem faciamꝰ
tractatus ipius. Et dicamꝰ q̄ ipsa
contritio p se debitum est et tale debitum
q̄ omnis eius debitor sponte ⁊ ppria vo
luntate confitetur. Unde ⁊ debitū eius et
quasi de pmis impressionibus ē. Nullus
enim ē qui nō recognoscat in semetipo vt
confiteatur. Nullus enim ē q nō videat ⁊
corde dicat ð vicijs eē ⁊ peccatis exeundū
Vicia et peccata eē deserenda ac fugiēda
Similiter ad deū redeundū eē eiqꝫ totis
viribus ac studijs adherendū. Eodē mo
do dicimus et singulas nominationes cō
tritiōis seu iustificationis per se notas eē.
⁊ stabilitione al's probatione nullatenus
indigere. Nulli enim dubium ē qn timen
da sit peccatoꝝ imminēs penalitas et eru
bescēda turpitudo seu fetidas ⁊ vastāda
Hoc est toto impetu animi referienda in
iuriositas ⁊ delenda damnositas ⁊ abho
minanda spurciositas ⁊ indignanda vili
tas ⁊ odienda inimicabilitas et exhorren
da mortiferitas. ⁊ execranda pphanitas
⁊ detestanda maledictio et incōmunicabi
litas. Q̄d si forte quis querat. Unde acci
piam timorem. et ita de alijs affectionibꝰ
possem tibi rn̄dere. Unde habes securita
tem a peccatis tuis. Uerūtamen ex pena
litate imminentiū supplitiorū timor quo
dammodo hauriendus ē. Maxime autē
ex eo ipso q̄ nō times tibi timendū ē et ex
eo q̄ non doles dolendum ⁊ ad hūc mo
dum de alijs. Ex eo maxime tremendum
q̄ nullū tibi adiutoriū ad conterendū ve
terem hoiem. Ex eo etiam maxime timen
dum q̄ vite q̄ gr̄e ē nullū tibi rectū vesti
giū. nullū prestitū initiū quādo nulla ista
rū affectionū tibi tribuitur. Et vt ad vnum
dicamus nihil te magis mouere debet vl
potest si ea vti volueris q̄ꝫ ipa puatio mo
tuū istoꝝ siue immobilitas nihil eniꝫ ma
gis timendum est q̄ꝫ defectus timoris siue
intimorabilitas et nihil magis erubescen
dum q̄ꝫ impudentia. quia nihil ea turpiꝰ
Sic nihil magis dolendum q̄ꝫ ipe stupor
mentis membroꝝqꝫ spiritualiū siue insen
sibilitas. eo q̄ nihil ea mortalius nihil re
staurationi seu reparationi amissorū bo
noꝝ spiritualiuꝫ repugnantius. Sic nihil
magis irascendum q̄ꝫ ipa irascibilitas q̄
nihil est in homine vt ita loquar inertius
nihil viciniꝰ siue iacentius. Nihil ictibus
ferientiū expositius nihil pedibus concul
cantiuꝫ subiectius atqꝫ paratius. Et iuxta
hos modos et vias facile est prosequi de
alijs.

De confessione.

Postq̄ꝫ autē expediuimus nos de
contritione ⁊ nominauimꝰ atꝫ nu
merauimus causas ipius ⁊ vtilita
tes et fructꝰ ⁊ signauimꝰ compationes eiꝰ
multas ⁊ noiationes ⁊ nominationū rati
ones cōueniens ē vt ɔsequēter aggredia
mur loquēdo de scd̄a pte penitēcie quam
supra cōfessionē nominauimꝰ. Huius
ergo octo sunt nominationes propter to
tidem earū rationes seu compationes vi
delicet accusatio suipius. Deinde testifica
tio. Tercio allegatio. Quarto ɔfessio hoc
ē diuini iuris recognitio. Quinto suipius
cōdemnatio. Sexto releuatio al's reuela

tio. Septimo vomitus spūalis. Octauo
computatio. Hoc ē rationis redditio. No
minatꝰ autē accusatio inq̄ntū ē ad obtinē-
dā ꝯdemnationē ⁊ penā accusationis ad
uersus accusatū hoc ē semetipm vl' q̄ ma
gis conueniēs ē atꝫ ꝓpriū foro penitēciali
qḋ ē auditoriū seu cōsistoriū diuine mise-
ricordie vbi in corde ꝯfessoris rite ac recte
iudicātis ꝓ tribunali sedet reorū ꝯfessorū
nō solū absolutrix sed etiā saluatrix atꝫ re
uiuatrix dei miscḋia cuius officialis sacer-
dos cōfessor cuiꝰ officialitas confessoris
officiū. Quid inq̄ꝫ potius ꝯueniēs atꝫ ꝓp
um ē tam mirifico salutari ꝯsistorio vl' au
ditorio q̄ꝫ sentēcia ē absolutionis a vincu
lis peccatorū ⁊ liberationis a meritis sup
plicijs ⁊ restitutionis ꝑstine gr̄e q̄ntuꝫ ad
ius ⁊ possessionē ⁊ ꝑus debite glorie q̄ꝫtū
ad ius Eius em̄ possessio in patria tm̄ pro
mittitur nec alibi potest obtineri. Hanc ⁊
horū que diximꝰ sentenciā ꝑ suipius accu
sationē intēdit penitēs ꝑ os sacerdotis ꝓ
mulgatā a diuina miscḋia ibi ꝑsidente ac
iudice obtinere. In alijs autē cōsistorijs ⁊
ab alijs tribunalibꝰ ꝑ accusationē intēdi
tur in cōdemnationē ⁊ penā accusatoruꝫ
reorum q accusantꝰ. Hic aūt in absolutio-
nē liberationē restitutionē ⁊ qḋ ē admira
bitiꝰ atꝫ magnificētius remunerationē re
orū intendiꝰ ⁊ etiā ꝑuenitꝰ vt q etn̄is erāt
merito deputādi supplicijs ad eterne feli-
citatis gloriā v̄tute ꝯfessionis ⁊ merito su
ꝑhabūdantissima ac stupēda largitate di
uine miscḋie sublimentꝰ ⁊ de carcere ac ca
thenis viciorū ⁊ peccatorū ad regnū egre
diantꝰ celorū. sicut legitur Ecclesiastici. iiij.
In hoc ergo tribunali vt diximꝰ sedet mi
sericordia assidet autem iusticia vbi quic-
quid cōtra penitentē inscribit iusticia totū
delet miscḋia acumē stili velut figēs in cor
de penitētis ꝑ cōpunctionē scribit ⁊ inscri
bit iusticia obtusum ipius ad tabulas cor
dis obuertēs totā inscriptionē iusticia cō-
planādo delet miscḋia. Sedet miscḋia iu
rata oēs tabulas inscptiōis dyabolice cō
planare om̄e memoriale dyaboli in aquā
lachrimarū aut in ignē penitudinis ꝑūce
re om̄e os accusatorꝝ obstruere. De hac ꝑ
iectione legitur Michee vltꝰ. Proijciet i ꝓ
fundū marꝝ hoc ē in ꝓfunde itimeq̄ꝫ ama
ritudinis lachrimas oīa peccata nr̄a. Hee
sunt aque amarissime q̄bus sacerdos ius
sus ē delere maledicta mulieris zelotipie.
Numero. v. Sedet in hoc cōsistorio dei
miscḋia iurata delere mortis nr̄e cyrogra
phum de quo legiꝰ ad Coll'. ij. et affigere
illud cruci penitēciali. Sicut ibidē legitur
Hic ē liber mortis ⁊ carta debitoria quaꝫ
de sanguine animarū suarū velut icausto
in ipis cordiū suoꝝ tabulis dyabolicꝝ scri
bunt insanissimis peccatores. Hunc librū
seu lr̄as ad ipos determinādos al's dira-
tionādos ⁊ obtinendos in iuditio futuro
ꝓferet accusator. idē dyabolꝰ quas si hic
sacramento penitēcie deleuerit dei miseri
cordia nō habebit ifuturo iuditio quod
cōtra nos dicat vel ꝓferat dyabolꝰ accu-
sator fratrū nostrorū q accusat eos die ac
nocte Sicut legiꝰ Apoc. xij. Ad hoc tribu
nal miscḋie vt dixmꝰ appella cōfidenter
O peccator aggrauamie q̄ merito times
et qḋ tibi imminet iusticie ⁊ preeminet hic
aut in futuro iuditio. In quo ꝑsidebit iu-
sticia et miscḋia assidebit. ⁊ attende q̄ ali
bi nō valet appellatio a iusticia vel cōtra
iusticiā. Hic autē ab ipa iusticia in qua iu-
dicaturus est orbē terrarū dei filiꝰ cui om
ne iudiciū dedit pater. sicut legiꝰ Johan.
v. Appellare licet miscḋiam ⁊ ad tribunal
ipius ad forū penitenciale quod ē cōsisto
riū miscḋie tanq̄ꝫ ad maius auditorium.
cui appellationi necesse habet iusticia de
ferre tanq̄ꝫ inferior. Ratractat aūt imo re
reuocat ⁊ irritat miscḋia omnē sentenciaꝫ
quā cōtra appellatores suos et i foro suo
experiri atꝫ iudicari volētes dictauerit vel
tulit iusticia. Qui enim nō credit iam iudi
catus ē. sicut legitur Johānis. iij. Hic ita iu
dicatus si ad foruꝫ miscḋie ab isto iuditio
q̄ vtiq̄ꝫ iusticie est appellauerit ibiq̄ꝫ iudi
cari noluerit Quis dubitat qn istud iudi-
ciū retractetur ibidē atꝫ irritetur ⁊ damna
tus ꝑus ꝑ iusticiā ab ipa miscḋia postmo
dū absoluatur. Ita factū ē Judic. x. Cū ꝑ
iusticiā dixisset dn̄s filijs israel nō addā vt
vltra vos liberē ad miscḋiam confugien-
tes sentenciā illā iusticie ꝑ miscḋiam reuo
cari ac retractari obtinuerūt. Sꝫ ⁊ niniui-
te sentenciā sue subuersionis quā ex di iu
sticia ꝑ os Jone ꝓphete audierāt per ap-
pellationis ad miscḋiam dei cōfugiū eua
cuari impetrauerūt. ⁊ misertus ē deus su
per maliciā quaꝫ locutus ē vt faceret eis ⁊
non fecit. Sicut legitur Jone. iij. Sic rex
Ezechias audita sentencia iusticie d̄ mor-
te sua ex ore ysaie ad huius appellatiōis
confugiū cōuolans mortis sentenciā non
solū reuocari obtinuit. sed etiā augmētuꝫ

appellandi docet

vite annoꝝ scilicet qndecim reportauit si-
cut ait scriptura ysa. xxxviij. Sic et achab
rex impiissimus nō vnā tm̄ sentenciā ꝯtra
se. sed posteros suos de animaduersione
diuine iusticie p os helye ꝓphete audiēs
talis appellationis cōfugio effugit Sicut
legitur. iij. Reg. xxi. Hoc ē quod legitur
Eze. xviij. Si egerit iniquus penitentiā ab
omnibꝰ iniquitatibꝰ suis ⁊c. ⁊ omniū ini-
quitatū nō eiꝰ recordabor ampliꝰ. Ex qui
bus vbis euidēter apparet quanta sit eua
cuatio atꝫ deletio huiꝰ sentēcie cuiꝰ mens
et memoria apud deūꝫ dicitur remanere.
nec inde mireris si retractat iusticie diuine
sentēciā eius misericordia cū scriptū sit in psal.
Misericordia eius sup oīa opera eius. Et
Jacobi. iij. Misericordia superaltat iudiciū vl̄
iuditio. Euidēs autē iusticia ē vt deus cuꝫ
eo sit q cū deo ē ⁊ ꝓ eo qui ꝓ deo ē. Et ꝓ-
pter hoc quia nunqꝫ virtuosius cum deo
quis eē potest. qꝫ recedēdo a se et deseren
do seipm. Nusqꝫ fideliꝰ ac magnificētius
ꝓ deo stare qꝫ stando aduersus semetipm
quis potest. Nunqꝫ ei tantā fidē seruare
nusqꝫ adeo magnificū ꝙ ꝓ ipo facere qs
potest qꝫ auertere se a semetipo propter il
lū et agere quicqd ē litis et quidqd ē belli
ꝓ illo ꝯtra semetipm necesse ē i illo ope vl̄
casu dn̄i magis eē cū homine ⁊ ꝓ ipo qꝫ i
penitēcie sacramento. Et ꝓpter hoc q ad
accusandū pro deo stat accusator cōtra se
ipm auersus omnino a se et sibipi aduer-
sa et ius constituēs necesse ē vt deū habe-
at assistentē sibi cōtra mala sua ⁊ accusato
rē ab illis. Impossibile enim ē manifestū
ē deū habere aduersariū vel etiā nō adiu
torē eū q sibipi ꝓ eo ē aduersariꝰ eiqꝫ assi
stit cōtra seipm. Sed de hoc post declara
tionē aliarū nominationū cōfessionis ali
quid inferius loquemur.

Secūda nominationū quas posu-
imus testificatio ē et ꝑmittit ante
testificatio eo ꝙ ꝑ ipsam intendit
de veritate totius facti totius cause penitē
tis instrui iudex cōfessor. ꝓpriū em̄ officiū
testis ē iudicē de facti instrui veritate ⁊ pro
pter hoc multa ꝑmeditatio diligensqꝫ ac
circuspecta totius vite sue rememoratio ꝑ
cedere debet confessionē. sicut ille scilicet
Ezechiel dicebat. ysa. xxxviij. Recogitabo
tibi oēs annos meos in amaritudine ani
me mee. Et Job vij. Cōfabulabor cū ama
ritudine anime mee. Quemadmodū aūt
testis in causis secularibꝰ non alit testis ē
nisi iuratus. Juratus inqꝫ de nō tacenda
veritate q ad iudicis instructionē expedi-
at ⁊ de nō insinuāda falsitate. ⁊ vt ad vnū
dicamus ꝙ bona fide de tota veritate fa
cti iudiceꝫ instruet. Sic ⁊ in ista causa ani
me tue o penitens ac si ꝑsente deo ⁊ audi
ente totā veritatē ꝓ eo ipo tanqꝫ testis ab
eo ꝓductus de omnibus peccatis tuis sa
cerdoti cōfessori sincere ⁊ bona fide dices
ꝑ oculis habēs illud quod legit Prouer.
xiiij. Testis fidelis nō mencit ꝓfert men
daciū dolosus testis. Et iterū eiusdem. iij.
Falsus testis nō erit impunitus et qui lo-
quitur mēdacia peribit scienter vel contra
conscienciā intellige. Si em̄ crediderit ali-
quis fecisse peccatū aliqd. qd tamē nō fec
tenetur ad alterū duoꝝ sub disiunctiōe vi
delicet aut errorē istum deponere seu cor-
rigere aut illud confiteri vbi nō ē mentiri
iudicandus aut falsus testis reputandus
cū bona fide illud solū dicat ꝙ sentit veꝝ
cū certitudinē de hijs que conscienciā eiꝰ
remordent nō habet penitens tutius ē ei.
vt dicat se credere peccata illa commisisse
qꝫ vt illa simpliciter asserat se fecisse. atten
dendū etiā ē quanto discrimine ab huius
testibus veritas suppmatur. Quēadmo-
dum ei in secularibꝰ causis si piclitata fue
rit causa alterius ꝓ eo ꝙ in attestatōe tua
vel veritatē suppresseris vel expresseris fal
sitatem ad restituendū teneris eidē id qd
dolo tuo in causa illa amiserit. Sic et hic
cum per dolum tue suppressionis causam
suā deus amittat. id ē animā tuā que peni
tenciali iuditio ⁊ adiudicanda et restituē-
da erat enim illi ipo merito huius dolose
suppssionis restituere teneris. Et si al's ei-
dem non teneris et in iudicijs secularibꝰ
falsi testis iudicū manus interdū effugiūt
dei autē manum effugere impossibile est.
Quēadmodū etiam in secularibꝰ causis.
testis interrogatus a iudice respondere te
netur ⁊ quod nouerit ⁊ quod credit de fa
cto super quo testis producitur dicere. sic
et hic interrogationes confessoris ad cau-
sam anime tue pertinentes respondere te
neris veritatem. Et in illis quidem causis
interrogantur testes vt plurimuꝫ de facto
alieno hic autem O penitens de facto ꝓ
prio tuo interrogaris. Tria ergo tibi potis
simū cauenda sunt qui testis a deo contra
teipm produceris. Primū ne deus a te re
quirat ꝓpter falsitatē quam diximus cau
se sue periculum ac detrimentū. Secūdo

ne contra teipm aduersarium tuum voue
as ac adiuues in mortẽ tuam atꝫ pniciem
aduersariũ. Inq̃ꝫ veterẽ hominẽ vel dya-
bolũ. Tercio ne pcedentibꝰ vicijs ac pec-
catis nouũ addas falsitatis atqꝫ dolosita
tis peccatum.

TErcio posuimus allegationẽ que
est aduocati ꝓpriũ officiũ quod ẽ
iudicem instruere de iure. Quem
admodum et testis officium ẽ eundem in
struere de facto confessionem allegationẽ
dicimus in circũstanciarũ expressionibꝰ et
omniũ eorũqꝫ peccata confitentis vel ag-
grauãt vel attenuant in dictionibꝰ. Cũ ei
dicit penitens post puram et simplicẽ for-
nicationis confessionẽ. Sacerdos eraꝫ sa
cris mysterijs cõsecratus. Deinde ⁊ addi
cit quia sacris etiam eram lr̃is eruditꝰ. Et
postmodũ scandalũ ⁊ spurcicia siue forni
cationis se fecisse in populo cui esse debu
erat odor vite in vitam. Sicut legit .ij. ad
Cor.iij. Tanq̃ꝫ celestis orator tanqꝫ fide-
lis dei aduocatus contra seipm laudabi-
liter allegat. Eodem modo si debilitatem
tentationis. Si frigiditatẽ complexiõis.
si deformitatẽ mulieris in cuius turpitudi
nẽ turpissime incidit ex corde contra se ex
aggregauerit. Si iusticiã dei contra seipꝫ
laudauerit. Si diuicias lõganimitatis et
paciencie dei erga se cũ vehementi ammi
ratione ⁊ stupore narrauerit. Si se eẽ sup
plicijs eternis deputandum iustissimo ac
laudãdo dei iudicio humiliter asseruerit.
⁊ alia huius quibꝰ pars ⁊ causa sua infir
metur. Pars vo dei et causa semꝑ confir-
matur ⁊ potior semper appareat ipeqꝫ iu
dex penitencialis contra veterẽ hominẽ
ipius magis cõmoueri ad ipum condem
nandũ atqꝫ torquendũ debeat congesse-
rit partes ⁊ officium diligẽter exequit pru
dentis boniqꝫ atqꝫ fidelis celestisqꝫ digni
salario aduocati de ipso autẽ iure diuino
huic aduocato allegatões accipiẽde sunt
videlicet ex obligationibus ⁊ debitis qui
bus deo ex toto tenetur obedire hoc est ⁊
ea que iubet facere ⁊ ea que ꝓhibet decli
nare. Jus istud est qd̓ habet in nobis ra-
tione creationis ratione conseruatõis ra
tione reparationis. ratiõe redemptionis.
ratione ꝓmisse ⁊ ꝑparate glorificationis
Et iterum ratione ductiue sustentationis
Ratione ad penitenciam expectationis.
Et iterum ratione reuocationis et ad gra
tiam dei diligentis et importune inuitati-
onis et eiusdẽ gratie indefesse oblationis
Iterum ratione naturaliũ bonorum rati
one temporalium ratione gratuitoꝝ. Ite
rum ratione obsequioruꝫ ⁊ famulationũ
quibus non solum omnis creatura iugi ⁊
officiosissimo non solũqꝫ opportuno. sed
etiam importuno famulatu nobis obseq
tur. Sed etiam ipe rex celorũ xp̄s dominꝰ
formam serui ꝓ nobis accipiẽs. Sicut le-
git in .ij. ad Philipp̄. et minister circũcisio
nis effectus. Sicut legit in .xv. ad Roma
Inestimabilibꝰ et pene innumerabilibꝰ
officijs atqꝫ seruicijs nobis incessant my-
nistrare dignetur. Que omnia obsequia
nec p̄sentis ꝓpositi est enarrare. licet ꝑ vti
lissimũ ac saluberrimuꝫ nec credimus ad
enarrationem eorum sufficere quãq̃ꝫ pos-
se ex obsequiorum largitione cõtinua q̃n
ta sit iniquitas nostra in tam largum lar-
gitore in ipoꝝum quanta magnitudinis ꝑ
uersitas quãta offensarum nostrarũ erga
eum immẽsitas et pene innumerabilitas
quis non videt nec solum auget vl' aggra
uat iniquitates nostras et peccata tam in
estimabilis tam mirabiliũ beneficiorum
continua largitio q̃ꝫ etiam tam impudẽs
ingratitudinũ nostrarũ ꝑtinacitas q̄ tãtis
aggeribꝰ beneficiorum obruta ⁊ obsessa.
et quasi diluuio diuine largitatis ac bñfi-
cientie immersa innumerabili rebellione
aduersus dei bonitatẽ erecta ꝑsistit. Ipsa
etiam defensio animalis nõ paruꝫ addit
nequicijs. quin etiam multã saluberrimã
allegationuꝫ copiam dei aduocato myni
strat. Qr enim astutissimũ et fortissimum
hostem dyabolum ligatum tenet cũ toto
exercitu suo ne tentet nos supra id qd̓ pos
sumus. Sicut legitur .j. ad Cor.x. q tenet
leones infernales et cattulos eoꝝ rugien
tes ne rapiant vt non aliter quid deuorẽt
de animabus nostris habeãt nisi querãt.
a deo escam sibi petendo scilicet tentandi
licenciam pecierunt a xp̄o in euangelio in
trandi in porcos. Mathei .viij. Et iterum
Job .j. vallatum dicit. Job dyabolꝰ ⁊ do
minij eius vniuersamqꝫ substãciam eius
per circuitum insinuans nihil omnino se
posse tangere de tota substancia eius do
per omnia que eius erant per circuituꝫ ꝓ
tegente donec dictum est ei ibidem. Ecce
vniuersa que habet in manu tua sunt tm̄
in eum nec extendas manum tuam. Nec
mirum si deo ꝓtegente nocere nõ potest
dyabolus quãdo Bartholomeo aposto-

lo p̄sente nec etiaȝ loqui poterat astaroth quis enim staret cōtra eum cui in stipulaȝ versi sunt lapides funde qui estimat qua si stipulam malleum qui deridet vibrantē hastam qui reputat quasi paleas ferrum et quasi lignum putriduȝ es. Cui nulla po testas super terram comparatur. Sicut le gitur Job xlj. Hic est leo rugiēs qui circu it querens quem devoret. sicut legitur pri ma Cano. Petri vltimo. Quis etiam esti met al's etiam cogitet mala que nobis ir rogaret ꝛ in que nos precipitaret vl' trahe ret nisi hunc omnipotēs dei misericordia ligatum teneret. Non vinculis ferreis sed intransgressibilibus limitibus sue volun tatibus cui nihil resistit. Sicut legitur ad Romanos. ix. Ista sunt pericula que ra rissimi vident et ꝓpter hoc liberatori deo raro et a paucissimis inde gratie referun tur. Quid vero de diuicijs paciencie dei ꝛ longanimitatis eiusdē allegare possit dei aduocatus facillimum est videre ip̄as vi dentibus vel saltem credentibus. Nō em̄ solummodo erubescendum sed exhorren dum est cogitare iniurias et contumelias quas insanissimi peccatores deo irrogare non verentur. De quibus etiam admira ri non sufficimus ꝙ in cor humanū ascen dere potuerunt que ne ipsum aerem pollu ant et ne pias aures offendant et ne vnꝗ̄ in cogitationem humanam redeāt nec lo quēde vnꝗ̄ sūt nisi vbi ipsa locutio mors ip̄is est. id est in confessione. nec scribende vsꝗ̄ sunt nec in aliqua remaneat eaꝝ me moria. sed pereat potius cum sonitu con fessionis. Diuicie ergo paciencie dei sunt in eos qui ista monstra scelerum et mira bilia dyabolica perpetrare nō horrent ꝙ vel ad momentum sustinentur. vt nō sta tim ad eterna supplicia rapiantur ꝙ ip̄is sceleribus non continuantur tormenta di uicie vero longanimitatis eiusdeȝ sunt in hoc ꝙ pene vsꝗ̄ ad finem vite multos ex peccatoribus et alios vsꝗ̄ ad extremā eta tem ad penitenciam expectat. Hinc elice allegationes ad magnificandas et exage randas iniurias tuas o penitens. Simili ter ad eliciendum confirmandam et ma gnificandam dei iusticiam contra te. ¶ Ecce apperuim⁹ tibi pharetras vnde accipias sagittas ad sagittandum vite ho stem antiquum et veterem hominem ap peruim⁹ tibi libros magnos et spaciosos diuini iuris. Unde tibi suppetant allega tiones quibus euidenter et liquido de iu re dei et tuis iniurijs doceas ꝛ ipsum iudi cem inter te et deum scilicet confessorem si instructione indiguerit sufficienter instru as istos libros apperuimus tibi non euo luimus quia eos euoluere nec possibile ē Et multa etiam de hijs presenti tractatui insererem nisi prolixitatem intollerabileȝ generaret. Studiosis tamen licet parum exercitatis atꝗ̄ ꝑfectis ista posse sufficere non dubitamus.

Quartam nominationem confessi onis posuimus diuini iuris cogni tionem. Ista fieri solet in causis se cularibus duabus de causis. Potissimuȝ primum vt cicius perueniatur ad finem li tis hoc est iudicium siue diffinitiuā senten ciam. ¶ Secundo vt releuetur ab onere probationum aduersarius et iudex a te dio et labore. Tercio que ꝑculdubio cau sa precipua est vt liberet animam suam q recognoscit veritatem et veritas eum libe ret. Sicut scribitur Johānis. viij. Ne qui per mendacium ius alienum acquirere vl' retinere nititur perdat animam suaȝ et in felici commertio vilissime possessionis ac quisitione vel retentiōe anime sue faciat de trimentū. In foro autē penitenciali adeo multiplex est causa multiplexꝗ̄ fruct⁹ sin cere ac pure diuini iuris et nostrarum in iuriarum recognitionis. In foro seculari vt diximus condemnatur qui vel ius alie num vel propriam iniuriam recognoscit. Hic autem absoluitur Sicut legitur Pro uerbiorum. xxviij. Qui abscondit scelera sua nō dirigetur. qui autem confessus fue rit et reliquerit ea misericordiam cōseque tur et in Psalmo. xxxj. Dixi cōfitebor ad uersum me iniusticiam meam domino. ꝛ tu remisisti impietatem peccati mei. Hui⁹ fidem probationibus inferius faciemus. ¶ Secūda vtilitas est ex hoc quia pars iusticie vna de sex veritas. Intm̄ iniustici am suam minuit. et tm̄ iusticie sue addit. Et ꝑpter hoc intm̄ causam suam ꝛ condi tionem meliorem facit ¶ Tercia vtilitas in hoc ꝙ ip̄a veritas confessionis etiā me ritum habet contra penam que debetur iniusticie scilicet meritū remissionis qua propter necessario aut tollit aut saltem mi tigat iudicis iram. ¶ Inter vtilitates istas intelligimus etiam euitationes incomo

dorum vbi euidens vna est euitatio scilicet noue mortis. nouo enim mendatio vel noua suppressione veritatis in nouum peccatum mortale et noua mors culpe incurritur in foro penitenciali. secundum incomodum quod per recognitionem effugitur est amissio iuris quod per huius mendacium vel veritatis suppressionem amitteret. Quemadmodum enim feudum qui domino suo celat amittit secundum leges et consuetudines seculares ita vt hic qui ius diuinum in foro penitenciali celauerit. Quemadmodum etiam qui fore factum dico quod in prefectura eius accidenit quia emenda illius fore facti prefectum defraudat ipsius emende debitorem se constituit. Sic et hic miser peccator quantum in se est totius penitencialis emende seu satisfactionis qua per istam celationem effugere intendebat per ipsam suppressionem vel celationem debitorem se facit. Recognoscens autem veritatem ab isto incomodo se liberat. Et quia tacens veritatem vel exprimens falsitatem iudicis impedit officium. Et aduersarij sui ius vel detinet vel nititur detinere quorum vtrumque non leue peccatum est grande declinat incomodum qui in foro penitenciali puram et integram de hijs que anime sue causa desiderat loquitur veritatem. Sufficit ergo tibi o miser peccator tot incomoda preterite vite incurrisse. Stude potius illa penitencie comodis redimere atque emendare recognosce deo ius suum et tuam iniuriam. Si enim non licet tibi cuique alij ius suum abscondere vel negare. quanto fortius deo non licet hoc tibi facere. Presertim cum ista negatio vel absconsio tibi nocere soli valeat et non illi neque enim per mendacium tuum differri vllo modo potest damnationis tue sentencia damnationis dico que tibi imminet in futuro iudicio nec vllatenus declinari. vel ad modicum mitigari et cetera.

Quintam posuimus reuelationem et hoc est duorum scilicet occultorum et erubescendorum. Debes ergo velum ignorancie sacerdoti de facie cordis tui tollere. et desuper totam vitam tuam penitus amouere vt totum tenorem vite tue totumque intus et extra videat indubitanter confidens quod si per huiusmodi reuelationem te viderit. Omnis turpitudo quam erubescis abscondetur. Et ipso eius aspectu latrones fugiant infernales. licet de altero istorum miracula multa fidem iam fecerint. nos tamen probationem in hoc dabimus. et nostris nanque temporibus et ante scriptura peccatorum ipsa reuelatione eorum deleta est virtute diuina et peccata dyabolo abscondita. Cum ea ante confessionem de eis factam liquido nosset atque videret post reuelationem cum confessionis illa omnia videre nequiuit. propter quod et supra confessionem vocauimus latibulum et hic vocamus illam cooperto rium siue operimentum. Nudus enim est peccator et patentis turpitudinis atque discooperte semper antequam turpitudinem suam discooperuit reuelatione confessionis. Sicut legitur Job vicesimo sexto Nudus est infernus coram eo et nullum est operimentum perditioni. Amplius. In palam est et in manifesto omnis turpitudo peccatoris et in luce non in tenebris neque in abscondito. sicut legitur Job tricesimo quarto. Non sunt tenebre et non est vmbra mortis vt abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. neque ei vltra in hominis potestate est vt veniat ad deum in iudicium. Et propter hoc errauit post adam homo exemplo ipsius qui ad vmbram malicie excusandas excusationes in peccatis et ad folia verborum mendacium quasi ad folia ficus et vt inde pudenda sua operiant confugiunt. Sicut de Adam dicitur Genesis iij. Hij dum turpitudines suas velare et operire se existimant maiores turpitudines prioribus adijciunt maior autem turpitudo est excusatio aut defensio turpitudinis quam sit ipsa que excusatur. aut defenditur turpitudo. propter hoc enim scutum gladijs et iaculis posse resistere speratur. Hijs ergo peccatis tanquam fortioribus cetere proteguntur et armantur. Sicut legitur Job quadragesimo. Protegunt vmbre vmbram eius. Probatio autem qua euidenter ostenditur quod ipsa reuelatio peccatoris que in confessione velatio fit et cooperatio eorum hec est cum enim veritas magna pars iusticie. maxime fit veritas contra se hoc est in proprium tormentum et contumeliam pulcherrimum operimentum ac nobilissimum peccatis suis supponit qui veritatem hanc hoc est recognitionem inquam piam et iusticiam eisdem supponit Et quoniam non est dubium totam bonam vitam sequentem hoc est decorem conuersationis exterioris

ab oculis hominū abscondere. Sic neces
se ē ⁊ decoris vite interioris ꝓteritā defor=
mitatē interiorē abscondere ab oculis dei
⁊ operire ꝓpter quod dictū est. Prouerb
Uniuersa delicta opit charitas. Et ī psal.
Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates ꝑ dei
misericordiā subaudis ⁊ gratiā. Et quorū
tecta sunt peccata sequētis vite siue interi/
oris siue exterioris de corde. Et Jaco. vlti.
Qui cōuerti fecerit peccatorē ab errore vie
sue saluabit animā ei⁹ a morte ⁊ opit mul
titudinē peccatorū. Licet autem euidēs sit
ita eē vt dixim⁹ ⁊ vt ipsa scriptura habeat
et vsus loquēdi tamen causaliter euiden=
tius ē. Cum enim penitenciale iudiciū et
penitēcialis iusticiatio totaliter intellecta
futuraꝫ iusticiationē totaliter euacuet ne/
cesse ē vt pars partē hoc ē accusatō accusa
tionē et testificatio testificationē et allega
tio allegationem ⁊ condemnationem cō
demnatio punctio punctionem ⁊ cōfusio
confusionem. Hoc autem est differencie
ꝙ si quis in foro penitenciali ⁊ dignum ⁊
iustum est se excusauerit bona fide cōtra
semetipm testis fuerit contra se veritatem
de vicijs suis ac peccatꝭ recognouerit simi
liter et vt fidelis dei aduocatus contra se
allegauerit et iudex veritatis contra se ꝓ
nunciauerit siue sentenciauerit penā que
sibi a precone spirituali. id est cōfessore in
iuncta non solū sustinuerit. Sed velut iu/
sticie diuine executor. et carnifex seu lictor
ac tortor cōtra sacerdotalē inunctionem si
bi nō pepercerit. Sed totū vt diximus iu
dicij penitencialis iusticiationem fideliter
in se ac diligenter contra seipm ꝓ deo ⁊ ꝓ
pter deum expleuerit futuri iudicij iustici
ationē que eterne damnationis et sine fi=
ne cruciatus ē indubitanter euadit Sicut
legit̃. j. ad Cor. xj. Qꝫ si nosmetipos diiu=
dicaremus hoc ē si contra nosmetipos ꝑ=
tes iudicij penitencialis vt diximus agerē
mus. Nō vtiqꝫ iudicaremur. Et quia cuꝫ
eis ē clementissimus deus ac dei fili⁹ q cū
eo sunt ⁊ ꝓ eis q ꝓ eo ⁊ in quibus ⁊ qua
liter erit necessario ꝓcurator testis aduo/
catus et iudex in futuro iuditio ꝓ eis qui
hoc in iuditio penitenciali. vel in alijs iu=
dicijs. Ubi ista ꝓ eo locū habēt fidelit̃ ac
studiose steterint ꝓ eis in iuditio ⁊ ipe sta
bit. sicut legit̃ Luce. ix. Qui erubuerit ser
mones meos hunc filius hominis erube
scet cum venerit in maiestate sua. Et Ma
thei. x. Omnis qui cōfitebitur me coram
hominibus confitebor ⁊ ego eum coram
patre meo. qui autem negauerit me coraꝫ
hominibus negabo ⁊ ego eum coram pa
tre meo. Et iterū generaliter Luce. vj. Ea=
dem mensura qua mensi fueritis remecie
tur et vobis. Propter hoc necesse ē vt fide
les ac diligētes suiporum in foro isto accu
satores et contra seipsos testificatores al/
legatores ꝟitatis recogitatores suiqꝫ ipso
rū damnatores iustissimi implacabilesqꝫ
tortores inqꝫ quātū exigit iusticia fori pe/
nitencialis necesse ē vt deum habeant ex=
cusatorem testem ⁊ aduocatum iusticieqꝫ
ipsorū coram patre recognitorem et abso
lutorem et ꝓ tormentis penitencialib⁹ re
gni celorum et eterne beatitudinis largi=
toreꝫ. Sicut legitur ysa. lxj. Dabit coronā
ꝓ cinere oleum gaudij ꝓ luctu palliū lau
dis pro spiritu meroris. Cinis autem et lu
ctus et spiritus meroris indubitanter pe=
nitencialem afflictionē significāt. Am/
plius. quia disceptationū duo sunt gene/
ra alterum scilicet ratione et alterū virib⁹
Solis aūt viribus disceptare beluinū ē ⁊
ꝯtra beluas quib⁹ ratione nihil veri vl̃ re
cti suaderi potest suo ipo genere discepta/
tionis hoc ē virib⁹ solis ꝓculdubio vten/
dū quoniā ⁊ ipe solis viribus rebellauit.
Sic ⁊ cōtra contumaces q ei ꝙ verū et re
ctū ē acqescere volūt indurata ꝑtinacia re
sistētes virib⁹ vtendū ē vt ad eos corrigē=
dos ac ꝑ domādos aut saltē cōpescēdos.
⁊ repmendos. Ipa enim vt flexibilis con
tumacia eoꝝ atqꝫ ꝓteruitas pene beluis
coequat̃ assimilat Sicut legitur in Psal.
Comparatus ē iumētis insipiētib⁹ et silis fa
ctus ē illis. Quia ergo penitentes ⁊ belui
nā ꝑtinaciā ⁊ dyabolicā contumaciā omi=
no deposuerint ominoqꝫ imunes ab illis
sunt nō virib⁹ aut violentia cū illis agen/
dū ē sed potius iudicio disceptandum. Et
quoniā in iudicijs veritas seruāda est ne/
cesse ē penitentē ⁊ audire ⁊ videre iudiceꝫ
suū similit̃ ⁊ audire et videre q̄ cōtra ipm
vel ꝓ ipo in iuditio suo fient. Impossibi/
le autem hoc est nisi hominem habeat iu
dicem. Necesse ergo est necessitate equita
tis et iusticie istud exigentium inter deum
et peccatores homines iudicare. Quia si
quecunqꝫ potestas inuisibilis inter deum
et penitentem iudicaret solus deus illam
videret ⁊ audiret non penitens ⁊ ita non
seruaretur paritas in iudicio illo. Am
plius. Sicut contra falsitatem disceptan/

dum est ꝓbationum artificio. Sic contra
iniusticiam agenduȝ est iuditio ꝛ hoc qui
dem primū donec in negante veritatē aut
sustinente falsitatem appareat insuasibi
lis ꝑteruitas. Sic et cuȝ iusticie sue adhe
rente et ab iniquitate sua discedere nolen
te donec inueniatur in eo inflexibilis per
tinacia. Postq̄ȝ enim in alterutro eorū al
terum eorum que diximus inuentum fue
rit viribus et violentia supplitiorum con
tra vtrunq; vtendum est. Erroribus enim
et viciis quibꝰ probationibus ꝛ dissuasio
nibus consuli non potest necesse est vt sen
su ipsius veritatis aut sensu supplitiorū oc
curratur aut resistatur. Et hic ordo doctri
ne q̄ntū ad veritatem et scienciam ꝛ corre
ctionis q̄ntū ad vicia et iniusticiam quaȝ
vna de p̄mis impressionibus est in intelle
ctu humano. Et inde est ꝙ hic ordo serua
tur apud omnes qui nomine hominū di
gni sunt beluina enim natio est et nec dū
hominum nomine digna que p̄us bello
ꝛ armis aduersarios impetit quā ratione
seu iuditio ip̄os conueniat et quoniaȝ or
do nature ordo est quem omnipotēs deꝰ
instituit. Et ideo ordo rectissimus necesse
est necessitate dico non violentie sed iusti
cie diuine que non potest non amare or
dinem equitatis cuius ip̄a et auctrix et in
stitutrix ē non solum nolle ꝑuertere sȝ etiā
obseruare. Et hoc est quod legit̄ Job. xxxi
Si contempsi iudicium subire cum seruo
vel ancilla mea cum disceptaret aduersuȝ
me de hoc simpliciter Deutro. xx. Si quā
do accesseris ad expugnandū ciuitatē of
fers ei p̄muȝ pacem. Et hoc est qđ legitur
Miche. ii. Surge contende iuditio aduer
sum montes. Similiter Osee. iiii. Judici
um domino cum habitatoribus terre. Ju
dicio ergo necesse ē iustissimū deuȝ agere
cum peccatoribus p̄mū qui si iuri stare no
luerint ꝛ iudiciū pertinaciter subire recusa
uerint ordo equitatis et iusticie ē potēcia
et uiribus merito eis irrogare supplicia.
Quia ergo naturalis iuris obligatiōe atȝ
diuīe legis districtissima iussiōe aduersa
rij ꝛ hostes om̄imō tenent̄ eē iniusticiarū
e aduersarij sciȝ in lite ꝛ hostes in bello ne
cessario tenemur ꝯ iniusticiā agere. Quic
q̄d litis ē et quicq̄d belli. Et ꝑpter accusa
tionē testificationē ꝛ ceteras ꝑtes litis atȝ
iudicij q̄s supra nūerauimus. Et quō ipsi
nr̄e iniusticie maxime tenemur eē aduer
sarij ꝛ maxime hostes vtpote maxime no
bis in imitanti atȝ nocēti. ꝛ ꝟ quā tāto di
strictius a nobis requiritur tam a iure na
turali q̄ȝ a diuino vt eam tam lite q̄ȝ bel
lo omniq; modo alio prosequamur quā
to contra ip̄am plus possumus q̄ȝ contra
alienam. Quēadmodum et de nobismet
ip̄is districtior ratio a nobis exigitur ꝛ exi
genda est q̄ȝ de alijs eo ꝙ potestate libe
ri arbitrij naturali ꝛ ꝑpter hoc maiori no
bis ip̄is prefecti seu ꝑpositi sumꝰ. ¶ Am
plius. Si primo sequit̄ fratri hoc ē cuiuis
hominū quādocūq; sine in comodo suo.
ꝛ alterius cuiuscūq; facere potest quid ali
quid eorum que sunt iudicij vel omnia q̄
supra enumerauimus videlicȝ esse accusa
tor aut ꝓcurator aut testis ī causa sua. seu
iudicio quātofortius vnusquisq; hominū
hoc facere tenetur deo siue ꝓ eo. Et q̄a in
corporabiliter plꝰ tenetur adherere deo
q̄ȝ sibipsi deo habente causam aduersus
ip̄m necessario tenetur deo assistere in om
nibus que diximus etiā contra semetip̄m
ergo ꝛ accusare et testificari ꝛc. Et interro
gatꝰ a iudice qui sedet medius inter ip̄m
et deum. Respondere veritatem de omni
bus que ad cause illius faciunt expeditio
nem. Et quoniam manifestum est ꝙ qui
omnia ista q̄ supra enumerauimꝰ videli
cet partes iudicij penitencialis ꝛ ip̄iꝰ iusti
ficationē exequitur. Hoc ē qui iudiciuȝ fa
cit ꝛ iustificationē ex integro de omnibus
iniusticijs suis vltra iudiciū aūt ꝑfectuȝ et
iusticiā completā de omnibꝰ querelis q̄s
deus habebat aduersus eū nihil om̄ino
ab eo vltra de iure querere potest deꝰ nec
alius ꝓ eo. Jn nullo ergo remanet iniuri
osus deo ꝛ ꝑpter hoc in nullo iniuriosus
vel iīustus. Quapropt̄ abolita ꝛ abrasa ē
ē ab eo omnis iniuria vel iniusticia. Et q̄a
plene ꝛ vniuersaliter facere iudicium ꝛ iu
sticiam de semetipso non potest esse sine
iusticia imo non nisi ex iusticia et illa vni
uersali et plena necesse est istuȝ perfecte iu
stificatum esse ac plene iustum. Et propter
hoc plene remissas esse iniq̄tates eius ꝑte
ritas et plene tecta esse peccata q̄ ante pe
nitēcíale iudiciū ab eo fuerāt cōmissa. Ex
quo etiā manifestū ē venturū iudicē viuo
rū ꝛ mortuoꝝ xp̄m dn̄m in eo si in ista iu
sticia ꝑseuerauerit nō solū nō inuenturū
qđ merito damnet sȝ etiā qđ acceptet ꝛ re
muneret iuxta magnificēcie sue largitateȝ
ꝛ repromissionū suarū infallibilē veritatē
inuenturum.

C Onsidera diligenter istas nouissi
mas declarationes ⁊ ꝓbationes
quibus iam patefactū ē intelligēti
bus quia necesse ē inter deū et peccatores
iudices eē homines non celestes virtutes
aut inuisibiles potestates ⁊ coram huius
modi hominibus causam dei peccatores
agere cōtra semetipos accusando scilicet
se testificando contra se allegādo cōtra se
recognoscēdo ꝯtra se reuelādo ⁊ detegen
do occulta cordis sui turpitudines abscō-
ditas contra se in sui ignominiā ⁊ pudorē
Deinde ꝯdemnādo se quod ē ꝓclamādo
se reum mortis q̄ est sexta nominatio siue
facies siue compatio cōfessionis quā tibi
condemnationē nominauim⁹ quia nō ē
ipa declaratio criminis. sed supplicij ⁊ pe
ne p sentenciā seu iudiciuȝ reo irrogande
Et hūc morem habet sacra scriptura vt iu
dices appellet eos etiā qui nō ex offitio vł
potestate vel bona vel mala de aliis asse
runt. Sicut legit̄. j. ad Cor. iiij. Mihi aūt
ꝓ minimo ē vt a vobis iudicer aut ab hu
mano die. Silr̄ et Jaco. Qui detrahit fra
tri aut qui indicat fratrē suū detrahit legi
⁊ iudicat legem ⁊ multa hmōi. ꝑpter hoc
ergo condemnationē nominauim⁹ quia
sentencia ē vt diximus declarās penā ⁊ di
gnū esse pena illū cōtra queȝ ē licet in par
te ista a nō iudice lata sit siue ꝓlata. Hoc
mō verbo vsus ē saluator in euāgelio luc
vj. Nolite condemnare ⁊ nō cōdemnabi
mini condēnare subaudis illos. In nos
eñ istud possum⁹ ex potestate liberi arbi-
triJ qua nobis naturaliter p̄diti sumus et
in aliquo iudices nostri ipoꝝ.

P Ost hec ꝓsequemur sequētes du
as nominationes seu compatōes
cōfessionis quarū alterā diximus
vomitū alterā cōputationē. Quoniam er
go vomitus ē iuxta litterā euacuatio ven
tris corpalis aut in pte aut in toto p os si-
ue mynisterio oris euacuatio inq̄ȝ ventris
corpalis in pte vel in toto quam inducere
solet. Uel indignatio stomachi vel vētris
vel abbhominabilitas alicui⁹ ꝙ in ventre
ē sic p os siue misterio oris euacuatur siue
exoneratur venter cordis siue ꝯsciēcia a vi
ciJs ⁊ peccatis ea scilicet dicēdo ac manife
stādo sacerdoti. Quemadmodū ergo idi
gnatio ventris intendēs expellere siue qđ
nocet ipi siue qđ nō cōuenit distēdit ven-
trē ⁊ os aperit atȝ dilatat ad exitum illius
Sic nobilis ac sancte idignatiōis consciē
cia ventrē cordis extēdit et cōcutit ad excu
ciendū ⁊ expellendū abhominationes et
spurcicias vitioꝝ atqȝ peccatorū aperiens
os atȝ dilatās ad exitū earū p verba ꝯfes-
sionis. Cū ergo ex hac indignatiōe ⁊ con
cussione ventris spūalis siue ꝯsciēcie noxi
us humor vitioꝝ ⁊ peccatoꝝ abhomina-
bilis ad os impellit̄ et inde p confessionē
exūt manifesta cōfessionē ipam vomitum
spūaleȝ merito dicim⁹ ex siłitudine vomi
tus corpalis. Tu aūt iam nosti ꝙ vomit⁹
ē interdū vna ex purgationib⁹ corpalibus
⁊ fit in ventre cū fuerit materia febrilis in
orifitio stomachi vł ꝓpe orificiū. Et tūc ei
ꝓuenit abhominatio illi⁹ ad virtutem gu
stabilē et ꝑpter hoc distēdit̄ os stomachi
cū fautib⁹ distensione forti ad expulsionē
illius Cū aūt ꝓfundata fuerit ī stomacho
vel intestinis fit vomitus hmōi aut rarus
aut nullus. Juxta hūc modū manifestū ē
intelligere valētib⁹ ꝙ cum feces vitioꝝ et
peccatorū ꝓfundate fuerint p consuetudi
nē aut ignoranciā aut longitudinē tempo
ris vomitus ꝯfessionis aut rarus aut nul
lus ē. Silr̄ cū mortificata fuerit seu debili-
tata virtus gustabilis ⁊ ꝟtus vētris ita vt
illa sapores abhomiñabiles et isipidates
humoꝝ illa ꝟo noxietates eorūdē sentire
nō p̄ualeat minuet̄ vomitus aut nullabi
tur ꝓrsus. Et cū virtus spiritualis gustabi
lis aut mortificata fuerit aut debił ad sen
sum ⁊ saporationē amaritudinū ⁊ abho-
minibilitatū spiritualiū minuet̄. Uomit⁹
iste spiritualis aut anullabit̄ omino. Cuȝ
autem inualuit atqȝ multiplicabitur vir-
tus ista inualescit atqȝ multiplicabitur vo
mitus iste. Sicut legitur Ecclesiastes pri-
mo. In multa sapiencia. id ē in multa vir
tute spirituali saporādi multa indignatio
nauseāt̄ stomachi spūalis ad abhomina
tiones et spurcicias vitiorum eas penitus
non ferētis tantaqȝ excussione sui ac distē
tione oris illas a se expellentis ac reiJcien
tis. Et quemadmodum cum corrupta fue
rit atqȝ peruersa et errans via appetitiua
siue gustabilis corpalis fit in ea appetitus
contra legē et ordinationē nature ⁊ cōtra
salutem ipius corporis fastidiūqȝ ⁊ abho
minatio salubrium ac delectabiliū ciboꝝ
appetunt̄qȝ cineres carbones vł spurcicie
nō nomināde. Sic ⁊ corrupta ꝟtute spūa
li appetitiua siue gustabili fit vomit⁹ ⁊ ab
homīatio atȝ fastidiū salubriū ac delecta-
biliū ciboꝝ appetūt̄qȝ cineres carbones vł

ſpurcicie nō nominande. Sic et corrupta
virtute ſpirituali appetitiua ſiue guſtabili
fit vomitus ⁊ abhominatio atq; faſtidiū
ſalubriū ac delectabiliū ſpiritualiū ciboꝝ
Et hoc eſt qđ legitur Numeri.xi. Anima
noſtra nauſeat ſuꝑ cibo iſto leuiſſimo. cū
tamen eēt panis omne delectamentum et
omnē ſuauitatē saporis in ſe habens. Si
cut legitur Sap̄.xvi. Et in Pſal. Omnem
eſcam abhominata ē anima eoꝝ. Et Pro
uerb.xvii. Anima ſaturata calcabit fauū.
Fit etiā appetitus contra legē ⁊ ordinati-
onem grē cōtra ſalutē animarū. Ex iſta ꝑ
uerſitate errore atq; corruptione Sicut le
gitur yſa.iii. Erit ꝓ ſuaui odore fetor. Et
Job.vi. Que p̄us tāgere nolebat anima
mea nunc p̄ anguſtia cibi mei ſunt. ⁊ Pro
uerbioꝝ.xvii. Anima eſuriens etiā amaꝝ
ꝓ dulci ſumet. Et iterū. Job.xxx. Mande
bāt herbas ⁊ arboꝝ cortices et radix iuni-
peroꝝ erat cibus eoꝝ. Et vt clare ⁊ non im
parabolis de hijs loquamur. Quid ē ap
petitus carnalis delectationis niſi appeti
tus ſpurcicie ſpiritualibꝰ ⁊ ſanis naribus
intollerabilis fetoris. Quid autē appetitꝰ
diuiciarū niſi appetitus ſtercorū niſi forte
deceptus fuerit. Apoſto.in.iii.ad Philip̄
Qui omnia lucra arbitrabat̄ vt ſtercora
vt xp̄m lucrifaceret. Quid ē auaricia niſi i
ordinatus ac ꝑuerſus demētiſſimuſq; ap-
petitus terre hoc ē terrene ſubſtācie. ⁊ ido
terre fimi et feni ⁊ palearū ⁊ lignorū et la
pidū et cinerū ⁊ carbonū ⁊ corticū ⁊ radi-
cum ⁊ foliorū. Et iterū calcis et arene ⁊ ce
menti et attramenti. Omnia eñ iſta vēdi
bilia ſunt ⁊ alicuiꝰ p̄cij ſunt. Et propt̄ hoc
non effugiūt appetitū aut fauces aut ven
tres ſpiritualiū auarū. Quid aūt ē appeti
tus ſuꝑborū niſi appetitꝰ mēdatiorū. Hij
ſunt omniū ꝑditorū deceptiſſimi. Hij pa-
ſcunt̄ chymeris ⁊ figmētis que de btātiſſi
mis cogitationibꝰ de ſeipis apud ſemet-
ipos ipi ſibi fingunt vel ludibrioſiſſima il
luſione adulātiū ipis fingūt̄. Omniū aūt
figmentorū ꝓdigioſiſſimū ē ipe ſuꝑbꝰ om
niū ſpectaculorū ridiculoſiſſimū oīm mō-
ſtruorū horrendiſſimū. Manifeſtum ergo
ē ex hijs ꝙ ipſa ꝯfeſſio nō imerito noīata
⁊ vomitus ſpiritualis ⁊ ꝓpter quā cauſaꝫ
ſic noīata ē ⁊ qđ eā adiuuet aut impediat.
aut omino ꝓhibeat. Ex quibꝰ etiā ꝯſequē
ter declaratū eſt nō iā ventrē neq; os aut
orifitiū ſtomachi nominādū eē. ſed potiꝰ
laternā ⁊ cloacā imūdicie ſpiritualē et ori-
ficiū latrine cor ⁊ conſcienciā q̄ tantā fetuā
lentiā tātaſq; ſordes vitiorū et peccatorū
abſq; vomitu ⁊ indignatiōe vlla ꝯtinent
⁊ qđ ē mirabiliꝰ atꝫ intollerabiliꝰ. qa nec
latrinis comparanda ſunt. Latrine enim
oīs habēt qui eas curent atꝫ mūdificent
ſi curabiles ac mūdificabiles ſūt. Iſta vō
corda nō habēt q eis curā huiuſmodi cu-
rationis exhibeāt. Et attēde quia vomitꝰ
iſte ſicut verba Eccl'iaſtes continēt ex mul
titudine grē ē interdū ꝙ irruēs in fauces
cordis modica ſpurcicia ab ea ſtatim re-
pulſa expellit̄ per vomitum confeſſionis
Quemadmodum muſca interduꝫ in os
alicuius inuolans ſtatim vomitu impetu
oſo reijcitur. Cuius crebra exempla et ſil'i
tudines inuenies in multis viris ſanctis.
ac mulieribꝰ qui nec muſcalā vnā ſordide
aut noxie aut etiam vane cogitationis in
ore intellectus ſui paciūtur. Sꝫ ſtatim vbi
iuolauerit celerrime ꝯfeſſiōis vomitu illā
expurgāt. Alios vō iuenies belzebub id
ē viros muſcaꝝ q agmīa muſcaꝝ hoc ē vo
latiliū ſordidarū atꝫ pūgētiū cogitationū
i ore intellectus portitāt inceſſanter atꝫ cir
cūferunt abſq; vlla indignatione ⁊ abho
minatione ⁊ qđ ē abhominabiliꝰ muſcis
paſcuntur huiuſmodi ⁊ ab ipis ipi depaſ
cunt̄. Interdū autem fit vomitꝰ iſte ſpūa
lis ⁊ ſaluberrimus deo mediante ⁊ medi
cina gratie ſue cordi huiuſmodi noxijs et
abhominationibus humoribꝰ infirmāte
ſeu laborāte in ipam naturam cordis hu-
mani iſta medicina cōfortante ⁊ non ob
ſtante erubeſcēcie freno os cordis ad iſtū
vomitum dilatante. Ne dubites autem
pluriq; vomitus iſtius purgationem imꝑ
fectam eſſe tunc. deinde vō completā eſſe
cum ventrem cordis ab iſtis humoribus
euacuauerit. et vt ita loquamur cum ipm
auirulentia iſta omnino exgutauerit. Re
miniſci etiam debes in loco iſto qualiter
in aquis immerſi totam aquam que cor-
pora eorum intrauit euomere compellun
tur. Suſpenduntur enim pedibus capite
obuerſo ad terram ⁊ aperto ore aliquoq;
duro ne claudere valeant in miſſo. aqua
ora eorum ſponte defluit. Sic pedibꝰ af-
fectionum ad celum abuerſus inde pende-
re debet penitens et ore aperto diſtincta
et lucida enarratione vitiorum et peccato
rum ſuorum aquas maris mundi huiꝰq
bꝰ imerſus ſe repleuerat euomere vim fa
ciēs ore ſuo ne claudat̄. ſicut legit̄ iob. vij

Non parcam ori meo loquar in tribulati one spiritus mei. ⁊ sicut huiusmodi suspē sus litteralis. scilicet de quo loquebamur non habet potestatē oris sui. Sic deo ⁊ sa cerdoti tradere debet in potestate os suū penitens vt loquatur q̄ iusserint aut inter rogauerint in cōfessione. Ipi os eius ape riat ⁊ apertū teneant donec aque iste ma ledictionis et amaritudinis ex toto exiue rint. Et quoniā nulli dubiū esse potest cor esse purgandū a noxijs humoribꝰ ⁊ euo mendas eē tante abominationis spurcici as euacuandas esse etiā tante maledictio nis et amaritudinis aquas ⁊ hoc per hec quando alias exire non possunt. Declara tum ē etiam confessionē faciendā eē ex ne cessitate. declaratū inq̄ꝫ p hoc quod ipsa ē vomitus necesse ac salutaris purgationis ⁊ euacuationis spiritualis. Si autē quesi eris vnde iste vomitus eē debeat. respon deo. quia ex sordibus in quibus volutarꝭ nisi forsitan porcus es cui spurcissima vo lutabra velut apothece sunt ⁊ celle aroma tum ⁊ ingētia sterquilinia alicui cynamo mi ⁊ garophilorum quosdā aūt dyaboli ce transformationis miraculo adeo dege nerasse videmus a nobilitate speciei hūa ni vt iam non sit habēdi homines si spur cissima vita eoꝝ ⁊ cōuersatio attendatur. Sed potius mutati videantur in porcos Porcum ergo reputa nō hominē in q̄ tan ta abbominationuꝫ volutabra tanta ali cui spurciciarū vomitū istū spiritualem ac saluberrimū ꝓuocare nō possūt. Respō deo igitur quia vomitꝰ eē debet tibi nau sea inrestringibilis ex latrina quā intra te gestas hoc ē ex ipo corde qd ē omni latri na spurcicijs innominabilibus pleniꝰ atꝫ fetidius. Iactatoribus autē qui de ꝓprijs immūdicijs se iactāt qa ꝓp̄as spurcicias nō solum in ore portitant Sed etiam eas alijs narrant ⁊ detractoribus quia aliena stercora velut aromata semper ruminant ⁊ in ore semp reuoluere nec abhominan tur nec erubescant. ꝓpter quod dictuꝫ est Prouerbioꝝ. xxiiij. Abbominatio homi nū detractor spūaliter enim hoc vidētes vomitū continere non possunt sic nec por ci qui aliena stercora masticare cibum. et delicias habent. Hijs inq̄ꝫ duobus gene ribus hominū. scilicet ꝓp̄arum immundi ciarū et alienaꝝ enarratoribus in ore est. Unde vomitus esse eis debeat ⁊ eēt indu bitant nisi fauces eoꝝ ⁊ guttura seu pala ta porcine immūdicie corruptio ꝑuertisset ⁊ stercora ꝓ aromatibus eos hr̄e fecisset quas velut aromata p̄ciosissima mastica re ⁊ ruminare assidue delectantur.

Est etiaꝫ vomitus bestiolaꝝ vene natarum ⁊ vermiū iuxta litteram Interdum enim bibunt serpentes dum adhuc paruuli sunt. Intrant intꝰ duꝫ per ora incaute dormientiū quoꝝ vomitꝰ et deiectio medicinali artifitio procuratūr Sic in aquis doctrinarū ꝑuersarū serpen tini bibuntur errores ⁊ in aquis volupta tum serpentes infernales hoc est vicia car nis vel ipi demones. Sic ⁊ in multoꝝ sug gestionibus bibunt velut serpentes igni ti ira inuidia et odium. Cum adulatiō e eī seu bona laude bibitur velut regulꝰ. Hoc serpentū spūalium ⁊ ex supbia aut inanis glorie. In detractionibus siue cū detracti onibus cum audiūtur bibitur odium fra ternum tanq̄ꝫ alius serpens infernalis et ignitus in delicijs ciboꝝ et potuū bibūtur velut due sanguisuge gula ⁊ luxuria ⁊ ad hunc modū de alijs. Istas bestias vomi tu cōfessionis eūcere celestis ac diuine ar tis medicinalis et virtus ⁊ opus est. Ista autē reptilia ⁊ quadrupedia immūda q̄s Ezechiel vidit ingressꝰ tēplū. Sicut legit eiusdē. viij. Hec etiam sunt que iussus est petrus occidere ⁊ mādücare Actuū. x. Heu quot sunt peccatores q huiusmodi reptili bus venenatis ⁊ quadrupedibꝰ immun dis plenos habent ventres cordiū et nec pauent nec formidant ne dicam a facie et p̄sentia eorū. Sꝫ q̄ est admirabiliꝰ intra se ea habentes et reportantes ea p corda sua sentientes. Sibilos eoꝝ et voces au dientes quin etiam morsus ⁊ punitiones ipoꝝ sencientes nec querunt ab eis effugi um. imo q̄ magis stupendum ē cibus eo rum et pabulum eē se gauderēt et sepius gloriant. Manifestum est eos nō habere oculos spūales et omino cecos esse interi us. Nō enim sine abbominatione ⁊ hor rore nec sine tremore atqꝫ timore tam im mūda mōstra tanq̄ꝫ mortifera videri pos sent. Hec nunq̄ꝫ pfecte de ventre cordis ex eunt nisi p̄mortua nūq̄ꝫ euomi possūt q̄ꝫ diu viuunt. Et ꝓpter hoc vt euomant pri mū mors eorum ꝓcuranda ē. Iam auteꝫ didicisti alias que potionibꝰ ⁊ medicinis occidūtur lumbrici in ventribus puerorū paruuloꝝ. Sic et serpentes ⁊ buffones cū in eis inuenti fuerint. Sicut ergo dat ab

attende gloriator
ppe malicie et nō

finthiū ⁊ acetū ⁊ alia quedā contra lum-
bricos. Sic interdū amaritudinibꝰ tribu-
lationū ⁊ maxime amaritudine ꝯpuncti-
onis ⁊ lacrimarū iterficiūtur iste bestie in-
fernales. Et attēde ꝙ ipsis ꝯpunctionibꝰ
quas irrogant ⁊ ipō dolore quē inferunt
extinguūt. Cōpunctio em̄ abaculeis ipo-
rum est ⁊ dolor de ipsis ab eis materialit̄
⁊ occasionaliter. Queadmodū scorpius
⁊ serpēs medicine sunt ꝯtra se. Ex eis em̄
accipit vn̄ nocumentū eorū sanatur. Sic
⁊ hic ab ipis hmōi bestijs venenatꝰ acci-
piūtur arma ⁊ remedia ꝯtra ipas de hūi
que in ptāte nostra eē vident ꝙ lesiones
eorū maxime sanat ⁊ ea maxime interficit
sermo dei est. Sicut legitur Sap. xv. Nō
herba neqꝫ malagma sanauit eos. sꝫ tuꝰ
sermo dn̄e qui sanat oīa. ⁊ in eodē eiusdē
In memoria ꝑmonū tuorū exterminabā-
tur. Sermo nanqꝫ dei ē tyriaca ⁊ cōtra oē
venenū spūale ⁊ gladiꝰ acutissimꝰ cōtra
oēm bestiā. Sicut legit̄ ad Hebre. iiij. Ui-
uus est ꝑmo dn̄i ⁊ penetrabilior omi gla-
dio ancipiti ⁊c. Nosti ⁊ etiā ⁊ sonitu vocꝭ
hūane reptilia absterrent atꝫ fugātur Et
ꝓpter hoc consiliū saluberrimū est ꝑmo-
nem dei assidue audire. Hoc est em̄ ⁊ stre
pitū queꝫ sustinere nō possunt eis facere
⁊ velut veneno eis mortifero incessant ꝑ
fūdere gladioqꝫ acutissimo ea trāsfigere

Et qm̄ confessionē maxime impe-
dire solet erubescētia in eis vicꝫ q
bus ē desiderio reuerti ad deū et
a malis suis recedere q̄liter expungnāda
⁊ vincenda sit ꝓpter instruēdos cōfesso-
res ⁊ adiuuādos penitētes ea breuitate q̄
ꝑmittimur docere tentabimꝰ. Primū er-
go auxiliū ꝯtra eā est vt cognoscat̄ eē ipa
hostis atrocissimꝰ. Illam em̄ velut fortis-
simā in acie extrema q̄ retrogardia vul-
go dicitur ponit dyabolus in isto campo
magni certamis totoqꝫ exercitu eius cru-
ciato atꝫ ꝓstrato in cōtritiōe illa vel vul-
nerato saltē i cōtritione ista sola stat ⁊ cā-
pum tenet eidē Siquidē mortificatꝰ inter
dum omnibꝰ vicijs ⁊ pctis ⁊ renouato ex
ercitu virtutū in corde penitētis armato-
qꝫ firmitate ꝓpositi ⁊ ad recuperādū atꝫ
occupandū quicqd amissuꝫ fuerat arma
to atꝫ parato sola resistit ⁊ obsistit erube
scentia que sacramentū confessiōis ⁊ gra
tiā sacerdotalis benedictiōis ⁊ absoluti-
onis recupare nō sinit Similit̄ ⁊ fructus
penitētie impedit arare ⁊ seminare ⁊ que
aggriculatiōis spūalis sunt facere tam in
terra cordis quā in terra corporis ꝓhibet
⁊ auertit opa siquidē penitētialia opera
spūalis aggriculture sunt sicut doceberis
insequentibꝰ. Ista ē erubescētia que no-
ui hominis tenerrimū adhuc ꝑtum nasci ⁊
in lucem exire nō sinit. Sicut legit̄ ysa.
xxxvij. Uenerūt multitudinis filij ad ꝑtū
⁊ nō est virtus pariēdi ꝑcam spūalem ꝑ-
tus id est os male obcludēte erubescētia
ꝓposito em̄ nascitur nouus hō in corde
penitētis quasi natiuitate in vtero q̄ fre-
quētius ꝯceptio dicitur. Cōfessione vero
et ope forinseco velut ex vtero nascit̄ q̄a
in lucem apitionis et manifestatiōis egre
ditur Oim̄ ergo hostiū seuissimꝰ videtur
erubescētia cū magis ꝓsequit̄ qui nec na
sci sinit q̄ꝫ qui iā natum nutriuit. Ista ē a
deo ꝑtinax et inuincibilis bellatrix vt nec
hostes iā mortuos ō cāpo certamis exire
sinat. ac si sciret eos in ꝓximo et facile sub
sistendos et aduersū te o penitēs cōsurre-
cturos ꝙ vtiqꝫ fiet si diucius eos ibi dimi
serꝭ Habꝫ em̄ terra hūani cordis et corpꝰ
ex maledictione ade id est propter adam
eidē inflicta ē dyabolice mirificētie ꝟtutē
quā et hmōi mortuos id ē vicia et pecca-
ta facillime resuscitat ⁊ nouos mortifera
fecunditate ꝯtinue germinat. Ista em̄ est
scutū supbie ⁊ inanis glorie maxime ⁊ ex
ercitus dyabolici ꝓtectrix et abscōditrix.
Interroga teipm̄ q̄ te facit erubescere et
inuenies quia supbia vel inanis gloria
tanquā oculos basilisci aspectus hoīm ex
pauescit. Sic vicia et pctā alia sub opimē
to et ꝓtectiōe erubescētie tantuꝫ viuūt in
aspectu hoīm non solū moritura sed etiā
nec vnquā nascitura. Ista ē que instar la
tronū clamorē eorum q̄rum domos spo-
liant timentiū et ꝓpter hoc ora eoruꝫ ob-
struentiū ita vt clamare nō possint os tu-
um obstruit ne vocē ꝯfessiōis emittas tā-
quam si sciret ad hmōi vocē ad eē tibi sta
tim dei liberatoris auxiliuꝫ nulla eē voce
efficaciꝰ inuocatur celestis cursus auxiliū
In nulla etiā voce facilius impetrat̄ quā
voce pie ac sincere ꝯfessiōis. Et attēdē tria
exēpla q̄ posuimꝰ q̄ attrocitas inimicicie
maior esse pt q̄ꝫ obstruere os virus seuo-
mere pato atꝫ nolenti ne virus exeat et a-
qs immerso atꝫ impleto ne effluant ⁊ ple
ne serpentibꝰ et alijs reptilibus venena-
tis vt de eo exeā Ista obstructo ore in bel
latū te tenet erubescētia. Ipsa em̄ est bella

dyabolica hoc ē oris obstructor. Ipa est frenū dyabolicū qđ tenet os tuū infrenatum ne loquarꝭ contra eū. Siqdem deiectus est desup te qui tibi prius velut equo suo vel asino insedebat. Per soluz frenū istud te tenet cū iam alia pctā dimiseris ꝛ alia vincula eiꝰ diruperꝭ. Ecce quā atrox hostis ē tibi erubescētia quātuz nocens tibi ac pestilens ꝛ tu adhuc heres ei ꝛ non abijcis potiꝰ illā a te totoqꝫ studio ꝛ viribus psequeris. Ipa tamē multiplr te psequitur ꝛ hoc ad mortē perpetuā an credis illā opire ꝛ abscōdere turpitudines tuas certum ē ꝙ ab oculis dei ꝛ oculis omniū q eas lucidissime visuri sunt in futuro iuditio non abscōdit eas ista erubescentia Sed credis forsitan ꝙ eas abscondit ab oculis ꝯfessoris ludibriosissime tibi ac pniciosissime illudit erubescentia tua q̄ ab huius hoīs aspectu vicꝫ ꝯfessoris turpitudines tuas abscōdit vt in extremo iuditō oīm visibus eas exponat atꝫ diuidet ꝛ faciat vniuersale spectaculum.

Vide quā turpe ꝛ quā ignomiosū est tot ꝛ tātis hostibꝰ victis istis extremo succūbere ꝛ tanto victorie gloriā solo timore aspectꝰ vniꝰ hoīs vicꝫ ꝯfessoris amittere Si em̄ debilis ē hostis vitꝫ erubescētia erubescendū tibi ē ab illo supari illiqꝫ te occidēduz tradere. Ipa ergo erubescētia tam grandi ꝛ forti vincere illaz puam ꝛ debilē grandis em̄ ꝛ fortꝭ doꝫ eē erubescētia post tantoꝝ hostiū tanquā fortiū stragē contra debilē deficere ꝛ metu ipius tāte victorie ꝛ glīe coronaz amittere. metu dico qꝛ nondū te pcutit erubescentia nondū te inpūgnat quā diu taces ꝛ non reuelas turpitudines tuas. Expito queso vires eius ꝛ arma que times et videbis hostē quem times omnino inermē atꝫ inualidū teqꝫ ab eo omino illesū. Incipe obsecro a turpissimo ꝛ ignomiosissimo spurtissimoqꝫ omniū viciorū ꝛ peccatorum tuorū ꝛ ego assecuro ex pte dei omnipotentis os, tuū fauces labia ꝛ dentes tuos qui nihil eorū ledere poterit. Tenta hoc ꝛ experire non credas mihi si hostis iste quē ita times in aliquo te leserit. Qui cū vixerit interroga eū iocose o tu confessor vbi est vulnꝰ vbi est lesio quā tu timebas frater mi. Si autē fortis ꝛ vehemes erubescētia. Attende ergo quanta vis sit eam vincere ꝛ quāta gloria de tanta hostis victoria tibi pmittitꝭ. Si em̄ reuelare viciorū ꝛ peccatoꝝ turpitudines ꝯtra erubescētiā vincere est erubescētiam ergo victoriosum quare ꝛ gloriosū quare ac laude dignū ꝛ ergo erubescis cōfiteri! erubescis vincere erubescis facere ꝙ est gloriosum ac laude dignū. ¶ Amp. vide quaz turpiter erras qui credis turpe ignominosum quod pulcerrimū est ꝛ gloriosū vicꝫ ipm vincere erubescētiam quam tantam tanqꝫ fortē tu ipse testaris. ¶ Amplius. quid turpiꝰ quid abiectius quid ignominiosius quid omniū vituperio ꝛ irrisione dignius quam adeo timere hostē qui nōdum est ꝛ si erit. erit debilis pene inermis vt mutire non audeat nec os aperire adloquendū. Erubescentia em̄ quam times nondum est sicut diximꝰ nec erit nisi cum reuelabis turpitudines tuas spirituales ꝛ tunc qui inermis sit ꝛ debilis si hoc scire vis ipsa expientia vt diximus te docebit. Uidi qualiter p̄latum tuū fecisti erubescētiam ꝛ quā te ei turpiter subdidisti. Siqdem iam suspēdit te ꝛ imposuit tibi silentium cū nec dum natus sit ꝛ ita chimeraz quandaz fecisti p̄latum tuū quaz finxisti in corde tuo ꝛ dedisti cuidā nihil iurisdictionē super te ꝯtra deū. Miranda ē aūt ista erubescētia. Nemo em̄ erubescit sordes ď domo sua vel vase q̄cūqꝫ suo eijcere siue p̄ciosum illud sit siue vile. Sꝫ sordes in domo sua vel vase habere vel retinere vnusqsqꝫ turpe iudicat ꝛ erubescendū Sola aūt est domus conscie solumqꝫ vas cordis quoꝝ sordes amantꝭ ꝛ emundatio erubescitꝭ. ¶ Amp̄. attēde ꝙ si nō erubesceres vnū hostem vnuz bellum ꝛ ideo vnā victoriam ꝛ ppter hoc vnā coronā. Et ppter minꝰ haberes. Ad hoc ergo datur tibi erubescētia vt post victoriā de alijs hostibꝰ gloriosissime atꝫ victoriosissime triūphes vt qui alias in cōtritione viceras ipam erubescētiam in cōfessione vincas. Ul si diligenter aduertas ꝯfiteri vicia ꝛ peccata quodā mō est numerare victorias. Dum em̄ pie ac sincere fornicatione confiteris ipam te fecisse facto ipo lo q̄rꝭ quā mortuā de ipso campo certamis eijcis. Quemadmodū em̄ euomens virtute medicine serpentes ꝛ alias venenatas bestiolas ipam victoriā nature p medicinam adiute ipso huiusmodi vomitu iudicat. Si ꝛ vomens spiritualiter besti-

as spūales ipso vomitu cōfessionis victorias gratie indubitāter iudicet. Et ꝓpter hoc cōfiteri recte ac intime intelligentibꝰ quodāmodo est loqui ꝛ mirare victorias suas. Et si verecūda fuerit cōfessio erit facere victorias. Confiteri ergo pie atqꝫ sincere vicia sua ac peccata penitenti ē loqui ꝛ enarrare at mirare in cōtritione factas victorias et in attritione pene factas Et si nondum cōpletas. quantū enim ad multa in attritione moriūtur vicia ꝛ peccata Quantū vero ad erubescentiā est facere victorias Cū ergo dicis o penitens pia ac sincera confessione Hec ꝛ illa peccata feci per insinuationē dicis hos ꝛ illos hostes interfeci et illaꝫ erubescentiam interficio.

NAmp̄. quid ostēdis ꝯfessori o penitēs cū ei ostendis vicia tua ꝛ peccata quā cadauera hostiū que adiutorio diuine gratie contriuisti vel saltē attriuisti. que quāto plura ac maiora fuerīt tāto plures atꝫ maiores v̄tutis ac victorie tue testes erunt Quod deinde gloriosus victori spectaculum. qꝺ gratiosius deo sacrificiuꝫ esse p̄t ꝙ̄ strages tam odibilium inimicoꝝ deo et ipi victori penitēti. Quid ē visu vel appetitu iocundius ꝙ̄ alicui hostiū aut occisoruꝫ aut saltim vulneratoꝝ hoc em̄ est vnuꝫ nouum gaudioꝝ insuspitabilium. Eccle. xxv. Btūs homo qui videt subuersionē inimicoꝝ. Aduerte ergo quātum erras o penitens qui ignominiosū tibi putas stragem hostiū tuorum occisoruꝫ aut vulneratoꝝ ostendere testesqꝫ v̄tutis ꝛ victorie tue ꝓducere Et hoc quāto maiores ꝛ validiores fuerint. Siqdem quāto maiora ꝛ horribiliora fuerint vicia ꝛ peccata tanto mors eoꝝ ꝛ vulneratio que insincera ac pia confessione apparet validiores ꝛ efficatiores testes erūt maiorisqꝫ v̄tutis tue atqꝫ victorie. Quemadmodū si in campo certamis circa aliquē bellatorem maior multitudo interfectoꝝ atꝫ vulneratorum hostiū pro strata iacuerit maius ei testimoniū v̄tutis ac victorie dabit et ꝓpter hoc penitens pieqꝫ ac sincere cōfitens non tanquā penitens tantū sed tāquam victoriosus bellator cū applausu triumphali a cōfessore excipiendꝰ est. Qui etiam nūma et leuia peccata confitentur quasi pulices mortuos et musculas in testimoniū virtutis sue et victorie afferunt. Rome totius senatus consilio decretum est vt eis solis triūphꝰ celebretur qui tanta victoria potiti essent in qua septem milia hostium cessa fuissent. Minor autē victoria triumphali honore indigna iudicata est sicut narrat valerius maximꝰ de memoriali vno. Et qui magna monstra videlicet elephātes supbie id est balenas cetos auaricie leones iracundie lupos rapacitatis. thauros indonabilitatis in cōfessione afferunt ꝑclare virtutis ac victorie sue non in signa tantuꝫ afferunt. Sed etiam testes diuīꝰ proferūt vel ꝓducūt ꝓpter qꝺ scriptuꝫ est Luce. v. Fecit ei cōuiuium magnū leui in domo sua de magnis scilicet feris viciorū ꝛ peccatoruꝫ que occidit vnusquisqꝫ magnꝰ peccator in se ꝓpter hoc dictum est Luce. xv. Gaudium erit in celo super vno peccatore penitentiam agente ꝙ̄ supra nonaginta nouem iustis qui non indigent penitētia ꝛ Mathei. xviij. gaudebit supra eam magis ꝙ̄ supra. xcviiij. qui non errauerūt. Et ꝓpter hoc ve sacerdotibus qui tantā stragem tā odibilium deo inimicoꝝ audire non possunt. hij sunt qui multitudinē ꝛ magnitudinem viciorum ꝛ peccatoꝝ in cōfessione a penitētibus audire non possunt exhorrentes ꝛ abhominātes eos ꝛ interduꝫ in eorum facies expuentes. ꝛ vnde celum repletur laudibus vnde triumphalis solennitas in celis agitur. Unde ꝑclarum ac ꝑmagnificū in curia celesti instauratur cōuiuium. Unde resonat ibidem in effabili suauitate symphonia ꝛ chorus sicut legitur Luce. xv. Submurmurāt ꝛ subsannāt ꝛ probris atqꝫ conuicijs laceratos a se repellunt atqꝫ reijciunt penitētes. Non aūt insequentibus ꝓpter hec ꝛ talia incōuenientia que de ineruditione cōfessoꝝ ꝓueniunt de eorū officijs aliqua loqui ꝓponimus. Tu ergo o penitens noli timere a facie pulicis vnius ꝛ securus expectare leonem quod vtiqꝫ facis si ab ista erubescētia ita times vt nec loqui ꝓpter ipꝫ audeas ꝛ ab vniuersali ꝛ sempit̄no obprobrio quo omniū oculis turpitudines tue oēs palam fient in extremo iudicio nō times. Es ergo sicut ille qui pulicē timet ꝛ ꝫ leonem securus est et magis ab aspectu vnius hominis abscōdi turpitudines tuas ꝙ̄ ab vniuersorum aspectibus. Utinam scires quod gaudiū est omnibꝰ angelis dei ꝛ singulis de sincera confessione tua. vtinā audires gratiarū actiōes quas ad singuloꝝ peccatorū tuorum cōfessiones

patri misericordiaꝝ ꝑ te referunt. Utinā
videres ac sentires gaudiū quo ad singu
larum bestiarum infernaliū vomitū om
nes exercitus militiarū celestium epulan
tur. Utinā audires ⁊ videres applausum
⁊ agratulationē quibus tibi pater miseri
cordiarū amantissimus atqꝫ dulcissimus
aggaudet atꝫ blandit᷑ Utinā sentires am
plexus eius ⁊ oscula quibus super colluꝫ
tuū cadens irruit. Sicut legitur Luce. xv.
proculdubio aquas maledictionis ⁊ a-
maritudinis quas diximꝰ ore patulo in-
claussibili a te euacuares vt dei patris gra
tia replearis spurcitias abhominabiles
viciorum ⁊ peccatorū totis viribus ⁊ fe-
stinatione a te reijceres. vt aromatibus
donorum atqꝫ virtutū spiritualium reple
tus dominū habitatorem custodemqꝫ tu
um perpetueqꝫ felicitatis largitorem to-
ta virtute intra te auiditate reciperes nō
ostium oris tui clauderes deum a te exclu
dens ⁊ dyabolum hospicium tuorum p-
dicionissimū iugulatorem intra te ⁊ tuam
mortem atqꝫ perniciem retineres. Os tu
um ad confessionē aperires vt spiritū san
ctum ꝑ illud in te attraheres illud delata
res vt deus ip̄m impleret. Sicut legit᷑ in
psal. Os meū aperui ⁊ attraxi spiritū. Et
dilata os tuum et implebo illud aditum
deo aduenienti panderes vt supueniens
dyabolum a te deturbans ⁊ deijciēs te a
ꝯuitute turpissima ⁊ a seruitute tyrānidis
eius nequissima liberaret ⁊ in libertatem
glorie filiorū dei liberatum trāsferret.

Post hoc sequit᷑ vt loquamur de
poctā nominatiōe seu compatiōe
cōfessionis quā supra cōputatio-
nem diximꝰ. Pura em̄ integraqꝫ cōfessio
fidelis ꝯputatio est ⁊ redditio rationis q̄
nobis liberi arbitrij potestate seu facul-
tate ꝯmissa est. Huiꝰ ergo debitores nos
esse manifestū ē. Primū rōne villicatiōis
quā vt iā tetigimꝰ in ip̄a potestate liberi
arbitrij a deo accepimꝰ de hoc Luce. xvi.
Redde rationeem villicationis tue. Se-
cūdo ratiōe terre siue predij quod ab eo
excolendū suscepimꝰ. Tercio ratione ta-
lentoꝝ q̄ ab ipso ad lucrandū nobis tra-
dita sunt de qua legitur. Luce. xviiij. in
ꝑabola vinearū et Mathei. xxv. in ꝑabo
la talentorum. Quarto ratione offitiorū
in quibus constituti sumus. Quinto ra-
tione stipēdioꝝ q̄ ad militanduꝫ ꝑcipimꝰ

Sexto ratione dimissoꝝ hoc ē indulgētia
rum ⁊ remissionū que nobis a patre mise
ricordiarū facte sunt. Quia igitur dei vil-
licus es ⁊ quasi subregulꝰ in terra cordis
tui ⁊ corporis per potestatē liberi arbitrij
constitutus requiritur a te vt iudiciū ⁊ iu-
sticiam facias in terra predicta vt malefi-
cos ab ea extermīes hoc ē vicia ⁊ peccata
et demones. Et si forte incursauerint ⁊ q̊-
tiens incursauerint eos ex officio villicati
onis ⁊ custodie ville que cū ip̄e es arces
captiues iusticies et torqueas bona vero
ipius ville hoc est inhabitatores ⁊ bona
eorum custodias et nutrias et defendas
Primū ergo si fideliter examinare coraꝫ
dei dispensatore confessore vicꝫ computa
tionē facere volueris recordari debes q̄-
lem villaꝫ tibi dederit de quo manifestū
ē quia pulcre magnificeqꝫ edificatā archi
tecto eius atqꝫ opifice ipso deo. Deinde
duplici muro munitā videlicet angelorū
custodia ⁊ dei ꝓtectione. Eteniꝫ dominꝰ
in circuitu populi tanquā murus. Et iterū
ysa. xxvi. Saluator ponet᷑ in ea murus ⁊
añ murale. Et iteꝝ pr̄ ad filiū ī typo hier.
p̄mo Dedi te in murū eneum sup omneꝫ
terram. Tradidit etiaꝫ tibi nobilibus di-
uitibus ac magnis habitatoribꝰ populo
sam qui sunt donoꝝ atqꝫ virtutum popu
lus. Iste populus ⁊ hec villa tibi custodi
enda conseruanda nutrienda tradita est
tanquā villico. Hanc ampliare ⁊ magnifi
care debuisti diuitijs et gloria. Hanc ar-
mis ⁊ bello tueri. Redde ergo rationem
huiꝰ villicatiōis. Qualiter custodita est
villa ista. Est ne magnificatus et ditatus
populꝰ iste. Hoc est sunt ne adaucte ꝟtu-
tes ⁊ dona vel numero vel magnitudine
vel vtroqꝫ beatus es laudeqꝫ et remune-
ratiōe domini tui dignus. O villice si cre
dis iste populus tam numero q̄ꝫ magni-
tudine. Donis ei ⁊ ꝟtutibus sine quibus
non est salus adduntur diuine gratie lar
gitate interdum alia. Sicut donū ꝓphe-
tie et donum interp̄tationis linguaruꝫ et
alia huiusmodi. Similiter ⁊ multorū sci
entie ⁊ industrie sine quibus nō est salus
Ditatur aūt iste populus donoꝝ atqꝫ vir
tutum tam interioribus q̄ꝫ exterioribus
operibꝰ suis. Uerbi gratia. Ditatur fidēs
cognitione miraculorū illuminatione re-
uelationū. scientia. testimoniorū sc̄pture
Solertia ꝓbationū quibꝰ ipsa astruit᷑

et in omni quibus errores ꝯtrarij destru-
untur. Sic ditatur ⁊ caritas ardore desi
deriorũ de dei gloria de salute ⁊ edificati
one primorũ de affluentia gandiorũ de-
bijs duobus scꝫ gloria ⁊ salute primorũ
De vstionibus zeli cũ scilicet dei gloria vl'
ꝯtumelia vel cõspicitur vel auditur de fri
xionibus cõpassionis cũ primorum ma
la spiritualia vel tempalia conspiciuntur
vel innotescũt. Et ad hunc modũ de alijs
vt diuitie earum intelligant opera ipsarũ
vt diximus tam interiora q̃ʒ exteriora.
Qr si de hijs aliam rationẽ reddere non
potes o penitens nisi ꝙ euersa est illa vil-
la per incuriã ymo ꝑditionẽ ⁊ exusta est
cũ toto populo suo alio igne ĩfernali vicꝫ
igne sulphureo luxurie aut igne deterrio
auaricie. aut igne greco ĩuidie ⁊ ita đ alijs
Et dissipata omnia bona populi hoc est
omnia opera bona tam exteriora q̃ʒ in-
teriora Et hoc ipsum dic ⁊ confitere. Cum
enĩ hoc non dicere corã dominis seculari-
bus sit in cõputatione seu reddenda rati
one deficere corã domino seculorũ sic di-
cere est bonã rationẽ reddere sue villica
tionis ⁊ bene ac legaliter cõputare. Et cũ
illi malos villicos de mala villicatiõe cõ-
fessos aut conuictos a villicatione amo-
uentes damnent ⁊ puniant ⁊ vlteriꝰ bo-
na sua que eisdem cõmiserant amplius
non cõmitteant deus ecõtrario facit ma
lam villicationẽ cõfessor honorem officij
sui seruet ⁊ dissipata bona eisdẽ đnuo tra
dit. tantãq; virtutem ac meritũ pie ac sin
cere confessioni dissipatiõis sive male vil
licationis largit' vt nec sibi nec villico qc
quã de dissipat' pereat. Omnia de inde-
ficientissimis diuitijs sue bonitatis repe-
rans ac restaurans. Ad quid enim miseri
cordissimus iudex confessionẽ male ad
ministrationis audire vellet si confitentẽ
ex ore suo iudicans damnare intenderet.
Presertim cũ huiusmodi ꝯfessio nusquã
sine postulatione venie fiat. Frustra er-
go confessione delictorum ⁊ postulatiõe
venie rei fugerent Si ab ea damnationẽ
merita reportarẽt. Primũ autem impos-
sibile manifestũ videlicꝫ ꝙ frustra ad dei
misericordiam fugiatur. Si enĩ non esset
consultũ dissipatoribus si villam eis pro-
uidisset sue restaurationis misericordiã
manifeste diminuta esset eiꝰ misericordia
quantũ ad ipsos. Amplius. nabuch
odonosor tam male ad ministrãte regnũ
sibi cõmissum a deo de illam directã ma
lamq; ad ministrationẽ suam ad dissipa
tionem ꝯfessum ac recognoscentẽ denuo
restituit maioriq; magnificentia ⁊ gloria
q̃ʒ prius haberet donauit. Quomodo
non subregulos istos hoc est vnumquẽ-
q; peccatorem malam villicationẽ reco-
gnoscentẽ non denuo restituet ac restau
rabit. cum ille diuine religionis ꝑsecutor
esset atrocissimꝰ. ⁊ ydolatris impijssimus
deoq; omni peccatore xp̃iano odibilior.
Iuxta hunc modum de iudicio ⁊ iusticia
interrogandus est villicus videlicet si fe-
cit iudicium. Primũ de seipso ⁊ hoc deo
deinde virtutibus quas de ꝓpria habita
tione ⁊ hereditate ipsarũ hoc est de seip̃o
turpiter eiecit ⁊ inimicos earũ capitales
hoc est vicia ⁊ peccata illis exhereditatis
in dei cõtumeliam et preiudiciũ ipsarũ su
scepit. Si latrunculos primorũ secundo-
rum ⁊ terciorum motuũ. hoc est cogitati
onũ desideriorũ et delectationũ que sũt
citra consensũ gladio discipline persecu
tus est. Si iudiciũ et iusticiam deo ⁊ ṽtu-
tibus de ipsis fecit deo cuius templũ pol
luũt cuius villã vastant exurunt euertunt
cuius ciuiũ bona diripiunt et furantur. si
isti latrones in villa ista multiplicãt' vel
viuere sinũtur. que vtiq; vis est ⁊ heredi-
tas propria virtutũ apparet iniquũ eẽ vil
licum. Sicut legit' ysaie. xxvj. Iusticiam
non fecimꝰ in terra. ideo nõ ceciderũt ha
bitatores terre iustum etiã est vt ipsa luat
supplicia que latronibus istis irroganda
erant ꝓ eo solo ꝙ ipis pepercit. Sicut le-
gitur. iij. Re. xx. Quia dimisisti virum di-
gnũ morte de manu tua erit ania tua ꝓ
anima eius. Quid ergo si eos nutriat et
defendat. Si villã dei totũ ymo templũ
dei hoc est seip̃m. fecit speluncã latronũ
qui enĩ participat cum fure fur est. Sicut
legitur ꝓuerb. Et tu iam nosti quia iusti-
cia secularis receptatores fure ⁊ ipsos fu-
res pari dãnatione ac plena inuoluit ⁊c.
ET quia vt diximꝰ velut dei coloni
sive agricultores sumus de p̃dio
q̃ð nobis excolendũ tradidit rati
onem reddere tenemur. tamẽ de ipa agri
culatione cum de fructibus predium istõ
nos ipi sumꝰ in vinea ⁊ ager. Sicut legi-
tur ysa. v. Vinea domini sabaoth domꝰ
israel est ⁊ vir iuda delectabile germen
eius ⁊ in psal. Vineam de egipto transtu
listi. Et Osee. x. Vitis frõdosa israhel. Et

non potui hoc emendare

hiere.ij. Ego plantaui vineam meã electam omne semen verum. Et deutronõ ij xxxij. De vinea sodomoꝝ vinũ eoꝝ. Simil'r Mathei.xx. Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exijt pmo mane conducere operarios in vineaꝫ suam. Ager vero sum⁹ et ortus. Sicut legitur Cañ.iiij. Ortus conclusus soror mea sponsa ortus conclusus Ager vero sum⁹ Sicut legitur Mathei.xiij. Simile est regnum celorũ homini qui seminauit bonum semen in agro suo. Et iterum Simimile est regnum celorum thesauro abscõdito in agro. De hoc eodem pma ad Corin.iij. dei agricultura estis. De vtroqꝫ vero simul legitur Prouerb.xxiiij. Per agꝝ hominis pigri transiui per vineam viri stulti. et ecce totum repleuerant vrtice ꝛ cetera. De ista agricula tione spirituali qualis esse debeat qua fide ꝛ diligentia et laboriositate exercenda ipsa litteralis agriculatio velut liber sufficiente per similitudinem euidenter atqꝫ perfecte docet neqꝫ necessarium est vt hic vrticas spinas ꝛ vepres herbasqꝫ noxias atqꝫ pestiferas spirituales enarrem⁹ quia declamationes ecclastice ꝛ populares sermones de hijs sufficiunt cuilibet talia cognoscere cupiẽti fructus autem agriculationis nostre re uera qnqꝫ sunt. Primuꝫ est gloria dei seu glorificatio cui fructui educendo de agro vel vinea nostra. et in primis et maxime inuigilandum et insudandum est sic docet veritas Mathei.v. Luceãt opera vestra coram hominibus vt videntes opera vestra bona glorificent patrem vestrũ qui in celis est In hijs fructibus hec ẽ dei portio ꝓpͣ iqua noluit hr̃e participẽ vel consorte sicut ipsemet dicit ysaie.xlij. Gloriam meam alteri non dabo hanc suam esse totaliter totiens confitemur hanc illi totiens recognoscim⁹ quotiens gloria tibi domine vl' gloria patri ꝛ filio ꝛ spiritui sancto cantamus. Hac portione sua ꝛ iure suo deum ɔ̃fraudant qui que recta sũt facere non nisi in abscondito nolunt volentes oculte ꝛ quasi inconfessione tantũ esse christiani et furari hoc est clam subripere regnum celorum cũ tamen non sit dictum regnũ celoꝝ furtũ patitur quĩ poti⁹ scriptum est Mathei.xj. Regnum celorũ vim patitur ꝛ violenti rapiũt illud. Et luce.xvj. Omnis in illud vim facit. Isti vero tanqꝫ fures ꝛ latrones intrare nolunt regnũ celoꝝ Cũ nõ furtu ſꝫ maifeste rapine ꝛ depredationẽ publice expositum sit regnum celorum Isti autem in abscondito volunt esse christiani ꝛ in manifesto eẽ antechristi et proditores dyaboli dum faciem exterioris conuersationis se seruos eius eẽ pretẽdunt et habitu exteriori ꝛ velut de abbacia ipus in qua null⁹ ordo ſꝫ sola peruersitas ẽ se eẽ oñdunt vel poti⁹ simulant dum intus id est corde ad deum pertinere volunt sponsum suum christuꝫ dominum erubescentes. Et adulterium vero munduꝫ vel dyabolũ palam ꝛ publice non solum absqꝫ erubescentia recipientes sed etiã hoc id ẽ tã execrabilis adulterij ignominiam honorem ꝛ gloriam reputãtes sacratissimumqꝫ qđ cum christo in baptismo contraxerunt matrimonium velut ignominiosam turpitudinẽ abscõdẽtes ꝛ a dyabolico vt dixim⁹ adulterio tanquam specioso operimento id operiẽtes. Non attedentes qđ dictum est Ecclesiastici.ij. Ve duplici corde ꝛ peccatori terram ingredienti duabus vijs ꝛ Mathei vij. Nemo potest duob⁹ dominis seruire. ꝛ Luce.vj. simil'r Et pma ad Coꝝ.vj. Que est participatio iusticie cum iniquitate aut que societas lucis ad tenebras. que autem conuentio christi ad Belial ꝛ cetera. Hij sunt qui erubescunt filium dei coram hominibus ꝛ facto negant ipsum coram eisdem. Et propter hoc negabunt et erubescentur. Sicut legitur Mathei.x. ꝛ Luce.ix. Hij sunt qui contra mandatuꝫ euangelicũ. Lucernam accensam ponũt sub modio vt nemo eam videat contra illud qđ legitur Mathei.viij Qui autẽ gloriam operum suorum sibi vendicãt aut inanis glorie amatores et bonorum que reuera non habent ostentatores et iactatores fures dei indubitãter sunt qꝫ gl'iam q̃ soli deo ɔpetit ꝛ iure singl'ari atqꝫ plenissimo ad ipm solũ ptinet ꝛ subripiũt ꝛ furant. Qui ṽo euidẽti ꝛ maifesta vite sue turpitudine alijsqꝫ notabiles et contemptibiles efficiunt nomen dei ꝓculdubio polluunt. Sicut legitur Ezech.xxvj. Et de orto conuersationis sue vnde ꝛ laudem

⁊ gloriam metere deus debuit blasphemiarum iaculis spiritualiter ꝯfigitur. Hij quoqꝫ qui bona opera ꝓximoꝝ que procuIdubio opera dei sunt ⁊ que ipse operatur et suis et in suis ore maledico lacerãt vituperant blasphemant. Et propter hoc dyabolo illa attribuunt ⁊ asscribunt gloriam suam. De huiusmodi operibꝰ deo auferunt ⁊ illam dyabolo conferunt eãqꝫ in ipm̃ transferunt. Uerissima em̃ confessione debent sancti ysaie. xxvj. Omnia opera nostra operatꝰ es in nobis domine verissime etiã dicit Apl's. iij. ad Philipp. Deus est qui operatur in nobis velle ⁊ ꝑficere pro bona voluntate.

Secundus fructus ex agro vel vinea que nobis retinendus est et noster ꝓprius est. Primũ in redẽptionẽ nostrã a carcere ignis purgatorij ⁊ a carcere penitentialis afflictionis. Et ẽ iste fructus de quo legit. Mat. iij. Facite fructum dignũ penitentie. Similr ⁊ Luc. iij. fructus dignos penitẽtie. Certuꝫ em̃ est qꝫ opera penitentie velut ꝑcium sunt cuiusdam redeptionis quibꝰ ⁊ carcerẽ purgatoriũ effugimꝰ si ea sponte atqꝫ gaudenter soluerimꝰ. Ipm̃ em̃ carcerẽ infernalẽ q̃si precio eorundẽ operũ iuxta multoꝝ opinionem ꝯmittamꝰ. Pena nãqꝫ gehennalis ⁊ eterne dãnationis suppliciũ in penitentialẽ afflictionẽ cõmutat penitẽtibus diuine mie largitate. Iuxta istorũ opinionem. Deinde fructus iste fructus scꝫ terre nostre est ꝺ quo impletur celeste ꝓmptuarium celeste horreũ atqꝫ celeste celariũ Sic legit ꝓuer. xxiiij. In doctrina iplebũtur cellaria vniuersa ꝑciosa atqꝫ pulcerria De hoc expsse Ecc. xv Iocũditatẽ ⁊ exultationẽ thesaurizabit sup eum. Queãdmodum em̃ ꝑtinaces in malicijs suis ⁊ penitere nolentes thesaurizãt sibi nam in die ire ⁊ reuelatiõis iusti iudicij dei. Sicut legit in. ij. ad Ro Sic penitentes ⁊ que recta sunt agentes thesaurizãt sibi iocuuditatem ⁊ exultationẽ in celis. Licet em̃ de elemosina expsse ⁊ de abdicatiõe tempalium dictũ sit in euãgelio qꝫ ipis thesaurizatur in celis. Mathei. vj. ⁊ eiusdem. xix. ⁊ Marci. x. ⁊ Luce. xvj. Tum nullo mõ dubitandũ est qn om̃i tempore bono thesaurizetur in celis.

Tercius fructus agri nostri vel vinee exemplũ est seu edificatio ꝓximorũ. In ipsa em̃ vita nostra tanqꝫ in exemplari vite ⁊ veritatis legere debent proximi exempla rectitudinis. Quẽadmoduꝫ ergo siquis publicũ. exemplar publici armarij transcribere inde volentibus ⁊ indigentibus abscõderet omnibꝰ illis iniuriosus esset ⁊ boni publici impeditor. Sic ⁊ qui decus xpiane sanctitatis tanqꝫ si esset latrociniũ aut illud nephariũ ne ab hominibꝰ videatur abscondũt publici boni spiritualis qꝫ tam vtile tanqꝫ salubre est impeditores sunt. Accidit eis insuper. vt qui duces debuerũt esse cecoꝝ ⁊ luminaria videntiũ preeundo ⁊ ostendendo viam ṽitatis seu mandatorũ dei iudices duces efficiant erroris. ⁊ vt ita dicamꝰ luminaria tenebrarũ. Incidentes in illam dei maledictionem. Deut. xxvij. Maledictꝰ qui errare facit cecũ in itinere Transgrediunt etiã illud dei mãdatum qꝺ legit Leui. xix. Coraꝫ ceco non pones offendiculũ Offendiculũ nanqꝫ corã ceco ponit q exemplo ꝑuersitatis occasiõꝫ scãdali ei tribuit. In itinere cecũ errare facit q exemplo mali sui opis ipsum a via veritatis abducit. Siqdem vt dicit Gre. tot mortibus vnusqsqꝫ reus est quot exẽpla ꝑditionis ad alios transmittit.

Quartus fructꝰ ẽ ꝓximorũ subsidiũ adiuuant em̃ ꝓximi ad ea facienda bona q̃ ab hijs fieri cõspiciunt ⁊ animant atqꝫ ꝯfortantur in idipm̃ Leuius em̃ portãt que a multis fieri cõspiciunt. Insup ⁊ bonoꝝ q̃ fieri vident amãdo ⁊ aggaudẽdo ꝑticipes fiũt. Qui ergo vel mala aperte faciũt vel bona in abscõdito tm̃ tribus subsidijs ꝓximos defraudant vicꝫ societatis solatio quod eis esset ad alleuiationẽ laboris qꝫ in faciẽdo bona sustinẽt et cõfortationis fulcimẽto qꝺ ex multitudine socioꝝ haberẽt si eos euidenti ⁊ aperto bonoꝝ operuꝫ testimonio cognoscerent. Tercio vero qꝺ triũ istorũ maximũ est ipso scilicet bonoꝝ operũ ꝑticipio quod amãdo et aggaudendo acqrerent si ipa bona opera q̃ abscondũt viderent.

Quintus vero fructus est dyaboli terror et metus vt em̃ de alijs bonis taceamꝰ solus habitus religiosus aut saltim compositus ⁊ christiane professioni congruens a deo

deterret ⁊ diffugat iterdū dyabolū ⁊ eos
qui ex parte eius sunt vt armatura fortissi
ma. Mulierem nanqꝫ religiose aut com-
posite se gerentē ⁊ ipso habitu ac vestitu
sanctitatē licet eam nō hēat ꝓferentē nec
eē ꝑcatissim⁹ corruptor ac ipudētissimus
sollicitare audebit. Ipꝫ etiā religiosū ha-
bitū terrori eē ipi q illū defert ita vt ꝓ ꝑtē
ipꝫ magis horreant ipsa peccata. Nemo
dubitat nisi homo infrontis ⁊ effrenis ani
mi atqꝫ irreuerentis. Quēadmodū enim
olim quidam mortuos bellatores erexit
⁊ armatos castri sui ꝓpūgnaculis alliga
uit, quos cum exercitus castrū obsidens
cōspiceret viuos credidit ⁊ captionem ca
stri ꝓpter hoc desperans soluta obsidio-
ne recessit. Credebat nanqꝫ prius exercit⁹
bellatores ac defensatores in castro ptim
fame partim gladio interfectos esse. Et ꝓ
pter hoc subita apparitiōe mortuorū qui
ꝓpter arma quib⁹ circumtecti erant viui
videbantur ꝺ captione castri desperauit
fugiens a facie mortuorꝝ. Sic multi spiri-
tualiter ⁊ intus mortui exteriori habitu ⁊
cōuersatione viui videntur exterius ⁊ ar-
mati decor enim xpiane religionis exteri
us quasi armatura est ad terrendū dya-
bolum et suos ⁊ ad ꝓtegendū etiaꝫ defe

De hijs ergo quinqꝫ fructi[fe]rētes.
Dobus rationē deo sepe in confessi-
one ⁊ oratōe solitaria ac familari
temporeqꝫ ⁊ loco coram camerario eius
ac dispensatore ꝯfessore reddere tenemur
Et quoniā quemadmodū se habet ad iu
sticiam dei prudētis fidelis ac bone agri-
colatiōis exhibitio seu ostensio sic ⁊ eius
dem misericordiaꝫ imprudentis infidelis
ac male hoc est inutilis et pernitiose ag-
griculatiōis accusatoria ꝺprecatoria qꝫ cō
fessio necesse est vt quemadmoduꝫ illa et
absolutionem ⁊ retributioneꝫ optinet a
iusticia dei. Sic ista ab eiusdeꝫ misericor-
dia. Sicut eñ iusticie est iudicio suo inuē
ta bona merita laudare atqꝫ remunerare
Sic misericordie est in cōfitentibus deꝑ-
cantibus defectum eorum supplere.

Tercia vt supra diximus obligatio
nostra ad deum est ratione talē-
torum nobis ad lucrandū ab ipo
traditorum ⁊ ne in enumeratiōe eoruꝫ di
uti⁹ immoremur generaliter dicim⁹ talē
tū intelligi oē id. ex q̄ lucrū spirituale ꝓ-
uenire debet prudenter negociantib⁹ Et
vt de alijs taceam⁹ ipa pauptas magnū
talentū ē, ⁊ octo magna lucra seruis pru-
denter beneqꝫ in ea negociantibus ex ea
ꝓueniunt. Horū primum est humilitas.
Quemadmodū enim vmis diuitum sup
bia est sicut dicit Augustin⁹ Et ꝓpter hoc
Apl'us in vltimo ad Thimo. dicit diuiti-
bus huius seculi precipe non sublime sa-
pere. Sic humilitas ꝓprium ius est pau-
perum vt ita loquamur ⁊ pauptatis quo
dam modo filia. Inde est ꝙ superbia in
paupere vehemēter execratur ac detesta-
tur scriptura. Sic legitur Ecci. xxv. Tres
species odiuit aīa mea ⁊ aggrauor val-
de anime eorū pauperꝝ superbum ⁊c. Se
cundū lucrum est mundicia. Non enim
mirum est cū diuitie stercora sint. Exo. xx
ad Philip. Et ex thob. xx. vbi sūt cora yrū
dinum calide excecasse leguntur faciē tho
bie. Et. xxij. Ecci. de stercore boū lapidat⁹
est piger. Non mirū inquā si inquinātur
multipliciuꝫ sordibus peccatorꝝ dum ster
cora diuitiarū incessanter incontrectant.
⁊ in illis assidue volutant. Et hoc ē ꝙ legi
tur Eccle. xj. Si diues fueris non eris im
munis a peccato. Dum ergo paupē te fe
cit domin⁹ stercora diuitiarū elongauit
a te. Merito ergo ex ipsa pauperta te tāqꝫ
ex elongatiōe a stercoribus lucꝝ puritatē
siue mūdicie a te reqrit deus Terciū lucꝝ
est expeditio siue leuitas aut agilitas Di
uitie eñ tpales onera grauissima sunt. et
sicut ad lr̄am corpora onerant. ⁊ de nau-
fragio enatare aut ab insequentibus aut
effugere ab lr̄alibus seu materialib⁹ nō
sinūt. Sic ⁊ corda qbus cathena amoris
⁊ funicul⁹ desideriorꝝ alligata fuerint ne-
qꝫ enatare de mari mūdi hui⁹ nec euola-
re in sublime spiritualiū ⁊ eternorꝝ ꝑmit-
tunt. Et hoc est ꝙ dicit vitas. Mat. xviiij
Facilius ē camelū ꝑ foramē acus transire
qꝫ diuiteꝫ in regnū celorum. ⁊ Marci. x. ⁊
Luce. xviij. Cū ergo diuina clemētia pau
perem te esse voluit liberū te ab oneribus
fecit. Merito ergo a te leuitatē seu agilita
tē ⁊ expeditiōꝫ ad enatandū ꝑiītibus de
ꝑiculis ad euolandū de mundi cōclusio-
nibus ⁊ obsidiōib⁹ ad currendū viā man
datorꝝ suorū a te exigit. Quartū lucrū de
talento pauptatis reqrit a te dn̄s qetē cor
dis siue tranqllitatē. Alligati eñ mobili-
bus ⁊ inqetē nccarium est vt cū eis omni
inqetudīe moueāt ꝙ ex ipa eorꝝ ꝯfessiōe
⁊ loq̄ndi tristissima ꝯsuetudīe manifestū
ē dicunt eñ se ꝯburi cū dom⁹ eorꝝ ꝯburū

No etiã paupertate esse talentū unde oportet nos reddere ratioz in ꝯfessione

tur ⁊ degrandinari cum vinee earum de grandinantur destrui cū destruunt deuorari cū deuorantur similiter augeri ⁊ minui ⁊ eousq; processit ista dementia vt ꝑ dia sua membra sua audeant nominare nec erubescunt dicere istud prediū est dextra manus mea Istud aliud est cor meū nihil omnino se esse nisi aceruū suorum temporaliū reputantes. Si eñ decreuisti vt dicis. O insanissime delyrator. ⁊ nihil creuit in te nisi aceruus diuitiaꝝ tuarum et reuera tu sic te habes et sic te reputas. Cum ergo pauperem te fecit domin⁹ ab omniū inquietudinū istarum tormentis que sola mortua corda non sentiūt te misericordissime eripuit. Merito ergo de talento pauptatis lucrū a te interne quietꝭ ⁊ tranquillitatis exigit. Quintū lucrum ē pax a litib⁹ ⁊ bellis. Nulla eñ lite vel bello pauptatis inpungnatur aut impetitur Null⁹ pro ea coram quocunq; iudice cōuenitur. Non pro ea defendenda in iudicio necesse est aduocatos adiri vel eorū patrocinia salarijs vel modicis vel magnis emi. Non oportet pro eius defensione tribunalia frequentari iudicib⁹ supplicari. nec iurisperitos consuli. nec libros legū aut decretoꝝ aut decretaliū euolui. Similiter nec ꝯtra fures ⁊ latrones custodum excubias adhiberi nec cōtra insidiatores illius ducatus securitatꝭ inquiri nō pro eius tutamine menia vel arces edificari vel machinas erigi non arma fabricari. In ipso bello est ei pax. In medijs gladijs tuta est. In ipso conflictu quantūq; ingenti ⁊ acerrimo nō solum illesa ſ; etiā intacta ꝑsistit. De talento ergo pauptatꝭ merito pax tāquā nobile lucꝝ ac ꝓciosum ipius deus eiusdē dator merito requirit. Sicut legitur. Eccle. xj. Pauptas ⁊ honestas a deo sunt. De hac Seneca. Paupi etiā in obsessa via pax est. Et iterum. Cum classita īsonuit scit se non peti paupertas Illud lucrum videlicet pacis a litibus et bellis soli amittunt inimici paupertatis ⁊ qui ei bellum indixerunt. qui scilic; eam de se citra seipos gladio ⁊ igne totisq; studijs ac virib⁹ illā diffugare ⁊ extermiare ꝯtendunt. Nec mirū si bono pacis se ipos defraudāt qui matrē pacis efficatricē scil; pauptatē odio implacabili ⁊ bello inplacabili ꝓsequūt. Hij sūt amatores diuitiarū q̄s recte intelligētib⁹ maifestū ē matrē īqetudinū eē ac scaturiginē solicitudinū iurgiorū fomitem ⁊ belloꝝ. Propter hoc dictū ē. Proijce pecuniā ⁊ redime tibi pacem. Queadmodū aial quod dicitur castor proprijs dentibus testiculos abscindens ⁊ insequentib⁹ se venatorib⁹ illos ꝓijciens pacē sibi redimit. Sic ⁊ Joseph pallium relinquens egiptiace pace sibi ab improbitate ꝓcacitatis domine sue sicut legitur Geñ. xxxviij. Sicut ossa nudata a carnibus pacem habent a canib⁹ feris ⁊ auibus. Sicut locus exhaustus ab haurire volentibus. Sicut domus exterminata a furibus ⁊ raptoribus. sic paupes pace; habēt. Et quemadmodū cadauera carnosa frequentanť a canibus ferꝭ et auib⁹ ⁊ hoc ad diripiēdū ⁊ deuorādū Et quemadmodū lacus exhaurire volentib⁹ ⁊ hoc ad exhauriendū Queadmodū etiā mollita ⁊ desup vncta a muscꝭ ⁊ hoc ad exugendum Sic diuites ⁊ magnates frequētatur a cupidis predam eñ sequiť turba illa cupidiorū non hominē. Sextū lucrum de talento pauptatis ⁊ securitatꝭ ab omnibus malis ⁊ periculis que diuitijs accidūt eadem ⁊ hūs qui diuitijs per amorem cupiditatis vniti sunt siue vnu; cum illis ꝯfecti vt supra ostendim⁹ accidere necesse est. Et ꝓpter hoc tot faucibus deuorantur auarorū corda ꝙ eorum cibi ⁊ potus tot dentib⁹ cōtringunť ⁊ ꝯterun tur ꝙ eorum panes ꝙ ipemet cōfitentur dicentes se comedi ⁊ deurorari ab eis q bona sua comedūt vel deuorant. eodem modo deuorantur ⁊ corda eoru; a lupis qui oues eorū deuorauerūt Judiciū aūt deuorationis huius spiritualis dolor est cordiū ipsorum. Non eñ dolenter a morsibus ciboꝝ vel ouiū suarū nisi dentes comedentiū ac deuorantiū corda eorū frangerēt atq; trāsfigerēt. Jō aūt dentes deuorantiū diuitias auarorū corda eorū transfigunt ⁊ conterūt quia illa in ipis diuitijs vnita ⁊ inmixta per insanissimū amorem inueniunť. Et ꝓpter hoc nulla dementia insanie auarorum compabilis est qui tot dentibus corda sua transfigenda ⁊ conterenda exponunt. Nec solum dentib⁹ sed etiā omni igni et aque. omni grandini et fulguri oī tynee et rubigini et generaliter omni nocumēto. cū diuitie eoꝝ obnoxie sť. Oia eñ icomoda q̄ ipe diuitie paciūť ⁊ ipa corda ꝑ insaniā cupiditatis eis vni

ta ⁊ in mixta cū ipsis diuicijs pati necesse
est. Et si ergo non aliud lucrū de talento
paupertatis prouenire posset q̄ȝ securitas
a tot tantisqȝ tormentis atqȝ ꝑiculis tamē
ꝓpter istud solum amandū esset ac p̄cio-
sum reputandū. Septimū lucrū de talen
to pauptatis ꝓueniens prudenter nego-
ciantibꝰ esse ipa diuitiarū possessio ⁊ im
periosa super eas dominatio. Hij em̄ in-
talento pauptis soli prudenter negociāt
quia eam sortē suam reputant ⁊ talentū si
bi cōmissum ad lucrū ⁊ ꝓpter hoc illam
diligunt De hijs ergo manifestū est quia
diuitias sub pedibus spūalibus suis hoc
est affectbus habent. ⁊ eas spūaliter id ē
contemtu ⁊ aspernatione cōculcant. Hij
eas in tantam seruitutem redigerunt vt
nunquā de sub pedibus eorum leuare se
possunt ⁊ solo nutu ad oēm visum illi ser
uiant pro omni suo beneplacito volunta
tis. Siue em̄ deo illas offerri velint siue
pauperibꝰ erogari statim oblate statim-
qȝ erogate sunt dei iudicio q falli non p̄t
statim corā deo sunt misericordia ⁊ inco-
gitabili obedientia ante cōspectū dei vo-
latu pene incogitabili iusse statim veniūt
ipso facto clamantes assumꝰ. Nulla eniȝ
mora est inter voluntatem impantem di-
uitijs in hac parte ⁊ obedientiā earū. Ha
bent auari fures ⁊ latrones multiplices
qȝ direptores ac consumptores diuitiarū
suaꝝ vt diximꝰ amatores vero pauptatꝭ
illos eosdem diuiciarū habent custodes
ac in celestes thesauros deptatores. Nō
em̄ fures aut raptores quicqȝ amatoribꝰ
pauptatis de diuitijs suis subripiūt aut
asserunt quin potius qđ furari vel tollere
videatur velut eorū serui siue sagmarij in
celestes thesauros deportēt. Statim em̄
vbi gratias agit dō pauptatis amator ꝓ
furto vel rapina qđ ei irrogari intēditur
velut gratissime deo oblationes ⁊ flagrā
tissima sacrificia insuper celesti altari ante
ocnlos diuine maiestatꝭ res ille spūaliter
imposite sunt statim vt p̄ciosissima mūe-
ra in thesauros celestes recepta. Nec pa-
rum reputes pecuniā in seruituteȝ obedi-
entie redigisse cui obediūt omnia. Sicut
legitur Eccle. x. Octauū lucrum pauptatꝭ
est ipse celestes diuitie que sunt ⁊ eius p̄-
cium. Sicut legiť Mathei. v. ⁊ Luce. vj.
Beati paupes spiritu quoniā ipsoꝝ est re
gnum celorū. Et iterū. Beati paupes q̄m
vestrum est regnū celorum. Expssius aūt
sequitur de hoc. Mathei. xviiij. Si vis ꝑ
fectus esse vade ⁊ vende vniuersa que ha
bes ⁊ da pauperibus ⁊ habebis thesau-
rum in celo. Similiter ⁊ Luce. xviij. Attē-
de autem q̄ soli amatores pauptatis vt
dixim̄ in ea negociant ⁊ non quēadmo-
dum in talentis secularibus negociari cō
sueuerint homīes videlicet dando qđ ha
bent vt accipiant qđ non habēt. Nō em̄
in ista negociatione pauptas dimittitur
aut amittitur. Sed potiꝰ amore victorio
sissimo retineť. Si em̄ dimittereť hoc est
si amoris vīculo nō tenereť eo ipso ⁊ ipa
⁊ eius p̄cium hoc est celestiū diuitiarum
opulentia amitteť. Et merito nō habere
pauptatē dicūť q eaȝ nō solū a corde suo
abiecerunt. Sed etiā quicquid ad eā per
tinet de finibꝰ suis extermiauit ⁊ nihil eo
rum apud se vel circa se morari paciunť
Ferro ⁊ igne ea implacabil'r ꝑseq̄ntes fri
gus em̄ qđ est vna expticularibꝰ pauptati
bus igne ꝓfligant. Fracturas ṽo ⁊ rimu
las in edificijs ferro diffugāt. Propter qđ
non est mirū si tā atrocibus inimicis suis
pauptas inimica ē ⁊ molesta. Et si omino
sibi aduersantibus ipa omino aduersať
amatoribus aūt suis non solū pacata est
⁊ trāq̄lla sȝ etiā ꝓfuse habūdantissimeqȝ
beneficientie amica. Non em̄ solūmodo
vtilis ē in aduertēdo mala sed etiā bene-
ficia imp̄stando bona. q̄ vt de alijs tacea
mus ipsas tꝑales diuitias sola largitur ⁊
vnū ad vnum dicamꝰ nō nisi cū ea ⁊ per
eā haberi ṽaciter aut possideri vnquā pos
sunt. Soli em̄ veri domini diuitiaꝝ sunt
qui pauptatem diligunt ⁊ soli earundem
serui qui eam oderunt. Iuxta hunc mo-
dum querenda sunt lucra singulorū talē-
torum que nos paupertati studiosiori di-
ligentia assignauimꝰ quia ipam eē talētū
de cuius tanta negociatione tot et tanta
lucra ꝓuenire debeant minus verisimle
uidebať. Lucra ṽo talenti potestatꝭ duo
sunt videlicet dei honorificentia seu glo-
ria ⁊ animarū salus. Secūdaria ṽo mul
ta sunt sicut est repressio malorum aut ne
fiant omnino, aut ne tanta vel tot vel to-
tiens vel tam facile. Secundum est liber
tas bonorum qua aufertur impedimen-
tum ⁊ difficultas ea faciendi. Et ista duo
lucra de talento potestatis requirit domi
nus Ad hoc enim potestas cuiuscūqȝ do
minationis adeo data est vnicuiqȝ vt per
eam mala reprimantur ⁊ compescantur

Nō ad lucra talenti ptat

audacia eorū qui timorē et amorem dei
abiecerunt. ⁊ vt liberū sit bona facere de-
um timentibus ⁊ amantib⁹. Est em̄ pote-
stas sicut baculus in manu ianitoris viā
domino suo facientis ⁊ turbas hinc inde
ꝓpellentꝭ ⁊ scandala seu offendicula de
ip̄a via. Et hoc est ꝙ legit̄ ysa. lxij. Uiam
facite p̄bete iter declinate d̄ semita auferte offendicula de via ppl'i mei. que vox in
dubitāter ad publicas potestates dirigū
tur tanquā baculo potestatꝭ impediētes
eos qui recte ambulare volunt cohercēāt
vt libere absq; impedimento malignan
volentiū dei populus cui⁹ serui atq; mi-
nistri potētes sunt per viā mandatoꝝ dei
per viam v̄itatis gradiat̄. est similiter ea
dem potestas sicut gladi⁹ ignitus ⁊ acu-
tus ad deterendos malos ne grassent̄ in
bonos ⁊ ad p̄scindenda noxia ⁊ vrenda
putrida de corp̄e ppl'i dei Justicia em̄ seu
disciplina secl'aris exterior velut cyrurgia
quedā est qua per huius potentes mede
tur clemētissim⁹ deus populo suo vt mē-
bra que nec vngētis sacramentoꝝ aut be
neficiorū nec potiōibus exhortationū sa
nari p̄nt tanquā ferro ⁊ igne exterioꝝ pe-
narū vrantur ⁊ p̄cidant̄. Alia vero lucra
sunt de talento scientie ꝓuectus siue ꝓfe
ctus in se ⁊ m'ltiplicatio in alijs. ⁊ de om̄i
dono gratie diuīe eodēmodo se hʒ. Re-
quirit em̄ deus ab vno quoq; nostruʒ vt
dona q̄ acceperit bono vsu adaugeat ⁊
in eis incessanter ꝓficiat. Sil'r ⁊ vt illa ea
dē in alijs aut doctrina aut exēplo multi-
plicet. Cum em̄ talentū scientie creditū est
illaʒ per doctrinā in alijs multiplicare te-
netur. Cui vero vite sanctitas et laudabi
liū moruʒ honestas ip̄am velut sigillū et
velut forma viuendi alios per exēploruʒ
rectitudinis euidētiam quodāmodo sigil
lare et informare debʒ. Juxta ꝙ legit̄ ad
Phil. iij. Obseruate eos q̄ ita ambu-
lant sicut habetꝭ formā nostram. Et p̄ma
Canōica petri vlti. Forma facti gregis ex
animo. Hoꝝ aūt exemplū euidens in na-
turis inuenit̄ Unaqueq; em̄ arbor fructi-
fera in seip̄a ꝓficiens in semetip̄am dila
tat ⁊ prouehit ⁊ per semen qđ ex ea oritur
in alijs naturā suaʒ multiplicat et in oīb⁹
generātib⁹ vis generatiua ē ad multipli-
candū indiuidua sp̄ei sue quasi qđdā ar-
tificiuʒ negociatiōis ad lucrū et in nobis
etiam ip̄a talenta tanquā semīa sunt spi-
ritualia ⁊ nos bono vsu eoꝝ patres ⁊ ma
tres nominamur ip̄oꝝ in q̄bus illa mul-
tiplicauerim⁹. Unde ap'ls. j. ad Cor. iiij.
In xp̄o iesu p̄ euangeliū ego vos genui
Sciētia ergo absq; vita sicut lux ē alienas
formas ostendēs ⁊ sicut signū posituʒ nō
ex similitudīe naturali. sed tanquā ad pla
citum significās. Uita etiā vero absq; sci-
entia ip̄a veritas est p̄ oculos spectātium
eorundē cordibus se infundēs et ipse de-
cor est diuine similitudinis speculis cordi
um se ingerens. Sic clara et tersa siue for
ma siue sigillū similitudinē suam illis im
p̄mens si mollita fuerint sicut dicit. Job
xxiij. Deus molliuit cor meū. Generaliter
ergo ex omni talento qđ nec p̄tās est nec
p̄uatio sed est dei donū intrinsecum vt v̄
tus aut sciētia duo lucra p̄ncipalia q̄ di-
ximus requirunt̄ ⁊ duo secūdaria que in
primo enumerauim⁹. Hoc aūt nccariuʒ
ē scire cōfessorib⁹. Alioq̄n q̄uo cognoscēt
vtrū fideliter ꝯputēt et sufficentē rationeʒ
reddant ꝯfitētes. Qui em̄ nō nouit quiq;
talenta ep̄is tradita ꝓpter que infestiui-
tatib⁹ ep̄orum legitur euāgeliū de p̄abo-
la talentoꝝ qui nunq̄ talenta ista cogno
uerit qual'r episcopoꝝ aliquis cōfessiōes
audire p̄sumet. Primū siquidē eorum est
auctoritas docendi que altera clauiū est
Secūdā ē potestas iudiciaria. Que duo
vocat. Augustin⁹ instructiōem et cohertionem. Terciū est auctoritas sacramen-
tandi plena et integra hoc est tradēdi seu
ministrandi om̄ia sacramēta. Quartū est
officiū interpellandi pro populo ad deū.
Quintū est potestas instituendi p̄sonas
ī ecclesijs quā mercenarij ⁊ horriales siue
cellariales et coquinarij clerici vocant po
testatem beneficia ꝯferēdi. De hijs quiq;
interrogandi sunt in confessionibus suis
episcopi videlicʒ qualiter doceāt populū
qualiter iudicēt qualiter sacramentēt qua
liter interpellent pro populo ad deū qua
liter ecclesias edificent hoc est ex quibus
p̄sonis vel potius vtrū ecclesias edificēt.
Quidā enim nō nisi zodamā ⁊ egyptum
sp̄uales nō nisi babilonē edificant Quid
em̄ ex sodomitꝭ nisi zodimia ⁊ ex egypcijs
nisi egiptus ⁊ egipto nisi babilon edifica
ri potest. Licet aūt multa de talētis ꝓpt̄
eruditionē simpliciū ⁊ cōmunitonē ꝓue
ctorū hic ⁊ dicenda ⁊ scribenda eēnt a q̄-
b⁹ ex ip̄a temporis ꝓlixitate ꝓhibemur.

nō q̄lr eporꝫ talēta

Quartā obligationē ad reddendā rationē posuimꝰ susceptionē officiorū. Quemadmodū p̄dicatorꝫ officiū dicimꝰ piscari venari. Sicut legiť Hiere. xv. Mittā piscatores multos dicit dominus ⁊ piscabunť eos. Et post mittā eis venatores multos ⁊ venabūtur eos. Similr̄ Gen̄. xxvii. Sume arma tua pharetrā et arcū et egredere foras. Cunqꝫ venatu aliquid apprehenderꝫ fac mihi inde pulmentū sicut velle nosti. Ex hoc iā eris homines capiēs Mathei. iiij. Faciā vos piscatores hoim̄. Predicatores ergo incōfessione interrogādi sunt p̄mū an exerceant ista officia venandi scꝫ atqꝫ piscandi. Non em̄ venatur aut piscatur q̄ nō vult cape aliq̄d. Sꝫ potiꝰ arma ⁊ rethia ostētare intēdit. Et mirꝝ ē q̄ retibꝰ s̄monū tot vigilijs ⁊ meditatiōibus ꝯtextorū nō magnos pisces piscari. sꝫ vanarū laudū musculas tātopere venari n̄ solū studēt sed ardent. Quā abusiuū autē quāqꝫ indecēs sit feras id ē ferinorū moꝝ hoīes omino dimittere captionemqꝫ eoꝝ penitus non curare. ⁊ arcu eloquētie sagittisqꝫ verborum huius musculas insequi ⁊ fame insaciabili esurire. Ve illis quia arcus eorum ꝯuertitur in arcū prauum. ⁊ sagitte eorꝫ reuerse retrorsū ipsos miserabiliter trāsfigunt. Ipsiqꝫ suis retibus ipimet dānabiliter capiuntur. ⁊ dū sibi vanissimas adulationum musculas capiūt semetipos dyabolo venātur atqꝫ piscanť. Contingit em̄ illud eis vissime gladiꝰ eorū intret in corda iporꝫ ⁊ arcus eorū confringatur. gladius em̄ exacutus non vt cedat victimas. et elimmatꝰ non vt splēdeat ad illuminationē audientiū. Sicut legitur Ezech. xxj. Sed potius exacutus vt p̄dicet peritiam fabricantꝫ ⁊ ostendat id est appare faciat eloquentiā predicantꝫ. Ille inqꝫ gladius intrat corda hm̄ōi predicatorū in sanissimo amore ⁊ fallacissima voluptate vane laudis. Sicut legitur. puer. xv. Letať hō in snīa oris sui Arcus vero eorū confringitur. quia de hm̄ōi hoim̄ eloquentia sicut de arco cōfracto nihil validū nihil viuax nihil efficax ad vulnerandas hm̄ōi feras emittiť Vn̄ nō emittūť sagitte ex ore eoꝝ sed cadunt potius ⁊ sagitte paruuloꝝ facte sunt plage eorū ⁊ confirmātur contra eos lingue eoꝝ. Sicut legitur i psal. Sic de vno quoqꝫ officioꝝ interrogādꝰ ē confitens vtrum illud agat. Non em̄ agitur officiū nisi intendatur finis illius. Et attēde q̄ i sacris officijs ac ministerijs diligēter interrogandi sunt cōfitentes. Maledictus em̄ est qui agit opus dei fraudulenť Sicut hiere. legitur. xviij. Interrogandū etiam ē quo animo qua intentione suscepta sunt hm̄ōi officia. verbi gratia. quo animo factus ē clericus aut sacerdos aut ep̄us. Si em̄ alio animo quā vt deo fuiret ad honorificētiam ⁊ gloriā ⁊ animarū salutē manifestū est quia non ē ingressus sine macula. intrauit p̄ ostiū cum sc̄ptum sit. Johā. x. Ostiū xp̄s est Est quia trigita vel plura sunt officia clericoꝝ ⁊ sacerdotū scientibus ea confessoribꝰ multa suppetit copia interrogationū circa hec.

Quintā diximꝰ obligationē stipēdiorꝫ que dantur ad militandū deo ⁊ aīabus et vt alia trāseamꝰ stipendia beneficioꝝ tp̄alium id ē ecclesiasticorū redditū ꝑpter sp̄ūalem miliciā et constitaꝫ et data sunt. Sicut legitur. ij. Paralipp̄. xxxj. Precepit rex pp̄l'o habitātium hierl'm vt darent p̄tes. sacerdotibꝰ ⁊ leuitis vt possēt vacare legi domini. Et in psal. Dedit illis regiōes gentiū ⁊ labores pp̄l'orum possiderūt vt custodiant iustificationē eius ⁊ legem eius exquirant. Interrogādi ergo sunt clerici in ecclesijs tytulati vtrū militent deo ⁊ aīabus ⁊ qualiter militent vtrū s̄m q̄ requirūt stipēdia vtrū laborēt s̄m q̄ comedūt. Cum dicat Ap̄l'us sc̄da ad thessa. iij. Si q̄s non vult opari non māducet. ergo qui nō vult operari dupliciter vel tripliciter. non māducꝫ dupliciť vel tripliciter. Māducant q̄ tres p̄bendas habent. debēt ergo laborare tripliciť. vicꝫ tria paria horaꝝ dicēdo. ⁊ alia omnia bona triplicādo. Hoc ē vigiliaꝫ dicēdo tripliciter. Jeiunādo tripliciter. ⁊ ita de alijs. Ve infelicitati tp̄orū nostrorum in qua ad miliciā istam scribūtur p̄uuli et omnino inbelles. ⁊ rei istius militarꝫ penitus ignari. Accidit em̄ vt pro robusto exercitu fit ecclesie dei grex p̄uulorum arma omnino ignorātiū ⁊ pondꝰ eoꝝ ferre nō valentiū. Dicit aliquis se militare se clericaliter deo ⁊ aīabus si dicit horas suas dictione qualicūqꝫ. Tu aūt attēde milicias id est milicie istiꝰ p̄tes que indubitanter iste sunt. Pūgnare ꝯtra vicia ꝯtra demones cōtra malignos hoīes. ⁊ ꝯtra irā dei cōtra quā pungnať oratione ⁊ afflictione a malis recessione. Cōra demones

et vicia ꝟo pugnaꝫ disciplina oratiõe ele-
mosynarũ largitione ⁊ peccantiũ in se re-
missione. Cõtra malignos vero homines
hoc ẽ ad vincẽdũ eoꝝ malignitatẽ. Inter-
dũ virib⁹ et potestate. Interdũ supplica-
tione et obsecratiõe. Interdũ bñficiencia
sicut legiꝫ. xij. ad Ro. Si esurit inimicus
tuus ciba illũ ⁊c. Interdum iuditio ⁊ iusti
cia sicut iniuste oppressorum coram iudici
bus defensione. quãdoqꝫ ratione seu dis
putatione. sicut contra incredulos. Pluri
mũqꝫ ꝟo paciencia ⁊ tolleratione q nullo
istoꝝ modorũ militat tanqꝫ fur et latro sti
pendia malicie istius ꝑcipit aũt ad minus
sine causa. Et ꝓpter hoc ad restitutionem
merito teneri videtur. Partes etiã milicie
istius sunt signa seu verilla ꝓferre in isto
dei exercitu qđ ẽ magnificẽtia ⁊ mirificen
tia exemploꝝ alioꝝ pire. Similiꝫ tubis clã
gere qꝫ ẽ vocibus ꝑdicatiõis ad bellũ au
ditores inuitare ⁊ aduocare. Eodẽ modo
⁊ arma fabricare qꝫ ẽ sacram scripturã do
cere ⁊ ex ea argumẽtoꝝ ⁊ exhortationũ te
la sagittas ⁊ scuta prudentiũ rationũ eli-
cere. Similiter in castris aut arte excuba-
re qꝫ ẽ cõtra insidias hereticorũ et insult⁹
demonũ vigilare. Pars etiã milicie istius
ẽ hostes explorare qꝫ ẽ cõsilia ⁊ vias qui-
bus capianꝫ salubriter aut repellãtur ne
noceãt excogitare artes et menia suffode
re nõ nulla pars militie salutaris ẽ. Hoc ẽ
machinamẽta hereticoꝝ ⁊ oĩm incredulo
rũ subtilitate prudẽtie spiritual' destruere
Sicut dicit Apostol⁹ in. x. ij. ad Coꝛ. Ar-
ma milicie nr̃e nõ sunt carnalia. sed potẽ
tia a deo ad destructionẽ munitionuꝫ ⁊c.
Qui nullo istoꝝ modorum militat ⁊ ꝯtra
animã suã ⁊ alios si ipa stipẽdia tpaliũ in
arma iniqtatis cõuertit vt de ipa pecunia
stipendioꝝ pascat luxuriam. nutriat mini
stros iniqtatis. ⁊ vt vno ꝟbo dicam⁹ si so
lo peccato pecunia illa seruiat ⁊ in solis vi
cijs insinuaꝫ. Ue ducib⁹. ve neqssimis di
ꝓditoribus q tales ad dei scribũt militiã
ve dispensatoribus qui dei stipendia tali
bus distribuunt.

Sextam posuimus obligationẽ ra
tione cõmissorũ id ẽ collatoꝝ nob
et dimissoꝝ de quib⁹ interrogãd⁹
ẽ ꝯfitens quas gratiarũ actiones. quãtas
deo de hiis agat ⁊ si cõtinue hoc faciat an
forte a memoria eius exciderit an qđ dete
rius ẽ sibi dei bñficia ⁊ dona ⁊ nõ deo at
tribuat vl' meritis suis illis asscribat ⁊ vtꝝ
recte de eis sentiat videlicet qꝫ magna qñ
qꝫ meritꝭ suis indebita sint. Deinde đ ipa
dimissione peccatoꝝ sollicite interrogan-
dus erit si eam forte vilipẽdat. aut non sa-
tis eã appreciet. si nõ intelligat eã esse ere
ptionẽ de ore leonis infernalis ⁊ extracti-
onẽ de ventre ceti. et liberationẽ a carcere
⁊ vinculis a qbus egrediẽdũ erat ei ad in
fernale patibulũ. Et de hiis multa iam di
ximus qꝫ si eã talẽ ⁊ tm̃ bonũ eẽ aduertat
interrogãdus erit. Quid spiritus deuotio
nis ꝑ ea in deũ habeat qđ noui seruicij ꝓ
ipa deo faciat. Hoc eñ moris ẽ hiis q de
magnis ꝑiculis dei miseratione eripiunꝫ
⁊ nouo se aliquo voto obligãt vel astrin-
gant ⁊ speciale aliqđ seruiciũ pro sua libe
ratione deo ꝓmittant. Et quoniã in prece
dentib⁹ ostẽdim⁹ quia cũ ira ⁊ misc̃dia cõ
traria sint. Silr̃ cõtumacia ⁊ penitencia ⁊
iteꝝ remissio ⁊ vindicatio seu pene irrogã
tio. Sintqꝫ ista duo q̃ vltimo posuimus
effectu duoꝝ ꝑmorũ videlicꝫ ire ⁊ misc̃die
affectus descẽdentes sup illa duo extrema
et hoc descensu rectissimo rectitudine scili
cꝫ diuini iudicij ita qꝫ ab ira via rectissima
descẽdat vindicta seu pena sup ꝯtumaciã
⁊ a misc̃dia remissio sup penitenciã. Cõse
quenter manifestum ẽ ex hiis sup quãcun
qꝫ faciẽ seu cõꝑationẽ penitẽcie congruen
tẽ seu ꝓportionalẽ sibi descẽdere faciẽ seu
comꝑationẽ remissionis verbi grã sup irã
penitudinis pax siue placatio et sup vomi
tũ ꝯfessionis purgatio ⁊ sup obligationeꝫ
cõputationis absolutio. Nec cõstituim⁹
vim vtrũ dicaꝫ sup iratuꝫ penitudinis an
sup iram. Silr̃ an sup venientẽ confessio-
nẽ an sup vomitũ cõfessionis. De hiis au
tem multa dixim⁹ supra in destructiõe er
roris eorũ qui dicũt nullã eẽ animabus a
peccatis reuersionẽ nullũ eis esse post lap
sum reparationẽ.

Ultimã eius nominationem poni
mus crepationẽ quã sequiꝫ visceꝝ
efusio. Et hãc significauit funis Iu
de suspensus crepuit medius ⁊ effusa sunt
omnia viscera eius. Iudas nanqꝫ ꝯfitens
siue cõfessio interꝑtatur. Mors ergo cõfi
tentis quantũ ad veterẽ hominẽ debet eẽ
crepatio ex vehemẽtia contenti spiritus sa
lutis irrupentis ⁊ dirumpẽtis ipum cor et
omnia viscera eius id ẽ cogitationes ⁊ af
fectiones ⁊ oꝑationes atꝫ locutiones per
confessionẽ eijcientis. quidaꝫ aũt hic pctã
ꝑ cõfessionẽ emittunt. Quemadmodum

vinū ď dolio ꝑ extractionē ductil'. Queād
modū ei dirupto corde tota virulētia seu
fetulentia peccatoꝝ effundēda ē. sicut legi
tur Job. xxviij. En venter meꝰ quasi mu-
stū sine spiraculo. Et Johelis. ij. Scindi
te corda vestra. Et in Psal. in ꝑsona vete
ris hominis. Sicut aqua effusus sum.

Post hoc quatuor questiones que
multos turbāt ⁊ exagitāt determi-
nare tentabimꝰ. Quarū pͥma est
de tp̄e ip̄o cōfessionis videlicet vtrū omni
hora qua nobis possibile ē confiteri cōfes
sionū facere teneamur an liceat deferre ⁊
quociens deferre liceat. Scd̄a ē an liceat
eam diuidere videlicet vt peccatorū pars
vni sacerdoti ⁊ pars alteri in cōfessione re
ueletur. Uel vt vnus sacerdos cōfessionē
audiat alter v̾o absolutionis beneficium
impendat penitēti. Tercia ē vtrū eam ite-
rari necesse sit ex integro post quēcunqꝫ re
lapsum vel quociensc̄uqꝫ cōfessor mutat̾.
Quarta ē vtrū peccata redeāt quocūqꝫ re
cidiuo siue relapsu peccati mortalis vel q̄
cunqꝫ nouo lapsu. Et quoniā testimonia
sacre scripture sacrorū ꝗꝫ doctoꝝ dicta sup
hijs vsu et frequentia disputationū multi
tudineqꝫ scriptoꝝ certissima sunt ea addu
cere supsedemus ꝓbationibꝰ ⁊ exemplis
sup hoc solummō insistētes. Q̄ ergo nec
ad modicū vel momentū differre confes-
sionē liceat vnicuiqꝫ ꝓpter multa pericula
videri potest. Primū ne ꝓpter negligētiā
faciēdi ꝯfessionē dū quis potest dum non
vult iusto dei iudicio īfligat̾ ei nō posse cū
velit. Hoc ei mō ꝯsueuit iustissimꝰ deꝰ ne
gligētias nr̄as punire. Scd̄m propter pe-
riculū obliuionis peccatoꝝ. Que eniꝫ ip̄a
sua recētia memorit̾ tenent̾ ip̄a vetustate
interdū abeunt in obliuionē. Tercio ꝓpt̾
ip̄m ꝑiculū more q̄ non mediocrit̾ aggra
uat peccatū. Quarto ꝓpt̾ peccatū ruēdi in
aliud. Peccatū ei qđ statim ꝑ penitenciā
nō diluitur suo pōdere trahit ad aliud sic
dic̾ Greg. ⁊ pylosos clamat alter ad alteꝝ
Sicut legitur ysa. xxxiiij. Nescio ei q̄ exe-
crāda liberalitate pctā se inuicē aduocant
⁊ inuitāt. Ita vt nō solū sui gener̾ ⁊ sibi si
milia attrahāt. Sꝫ etiā ꝯria et inimica vt
ꝓdigalitas auariciā vt v̾e in illis impleat̾
Iuxta ꝯgruentiā suā Illud psal. Abyssus
abyssum īuocat. Amp̄. qꝛ peccatū debi
tū ē ⁊ īiuria irrogata deo. Manifestū ē ꝙ
nō nisi de assensu ⁊ volūtate eiꝰ cui irro-
gata ē potest differri emēdatio. Et qꝛ nō ē
dubiū q̄ꝫ cito irrogata ē iiuria tā cito et de
beri satisfactio ꝓ illa. Manifestū ē non
eē sue peccantiū nec sue volūtati vllo mō
eē ꝯmissum vt hmōi satisfactionē ꝓ bene
placito suo differat. Amp̄. quis hoc ve
stimēto suo vel calciamēto faciat vt nō q̄ꝫ
cito inquinatū fuerit illud ablui vel abster-
gi curet. Quis in luto illud vsqꝫ ad putre-
factionē dimittat. Si v̾o dissolutū vel de
tritū fuerit. Quis nō statim illud sutori vl'
refectori tradat vt resuatur vl' reficiat̾. De
niqꝫ qs equū suū vel asinū statim nisi iclī
natus fuerit aut alteriꝰ lesionis qppiā pas
sus nō statim illū in marestallo curādū mit
tat. Et attēde silitudines istas qꝛ ꝓp̄e ⁊ re
cte sunt peccata eīn inquinamēta et detritio
nes sunt vestis spiritualis q̄ ē decor vite ⁊
vulnera animaꝝ sunt. Si autē tāto tp̄e in
quinamēta ⁊ detritiones vestimētorū et cal
ciamentorū corꝑaliū curātur a nobis qua
studiositate et vigilātia curāde sunt detri-
tiones et inquinamēta vestimentorū spiritu
aliū. Si tanta solitudine occurrere festina
mus vulneribꝰ ⁊ lesionibꝰ equorū nostro
rū et asinorū ne crescāt aut inualescāt. q̄n-
to fortius accelerandūꝫ ē nobis ne morbi
aut lesiones animarū nr̄arū crescāt et me
dicamentū ꝯfessiōis statim adhibere atꝫ
apponere. Amp̄. si serpētes ac colubres
asino nr̄o. Si venenū de corꝑe expellere.
Si hostē vel latronē de domo nr̄a tantis
studijs atꝫ conatibꝰ eiicere ꝓperamus. et
morā illud faciēdi tā acriter et in nobis et
in alijs culpamꝰ et petere inducias aut di
latōes quo minus hec statim fiant tāta di
strictione damnamꝰ. Quid nobis de spūa
libꝰ serpētibꝰ colubris ⁊ veneno de dya
bolo hoste et latrone faciendo putamus.
Amp̄. Si ignis incendio domū cuius-
qꝫ vastare ceperit quis sup extinctiōe illiꝰ
inducias ei et vnius momēti p̄cedens sug
gerere audeat vel suadeat. Quis etiā adō
cecus aut demēs eē potest vt hoc suadentē
vel suggerentē audiat ⁊ de quodā quidaꝫ
pctō scriptū ē Job. xxxj. qꝛ ignis ē vsqꝫ ad
ꝯsumptionē deuorās. de oībꝰ v̾o genera-
lit̾ in psal. illud dictū ē Supcecidit ignis ⁊
nō viderunt solē. Et iterū. Incensa igni ⁊
suffossa. Quia ei volūtate tm̄ peccatur Ut
dic̾ Augꝰ. Peccatur inq̄ꝫ agēdo alioquin
passio tm̄ eēt q̄ nō potest esse peccatū aut
omissio q̄ peccari nō potest agēdo. Pura
nāqꝫ ⁊ sola passio nō potest eē peccatum.
Idcirco ꝓpt̾ volūtatē peccatū om̄e actua

le hoc ē peccatur agēdo siue intra siue ex-
tra ignē diximus. Amplius. si confessio
vt supra diximus debita ē quemadmoduz
cōputatio supiori dispensatori ab inferio
re debet. Et si ē debita velut accusatio ac
detectio seu reuelatio reoꝝ a subditis do
mino debetur aut iudici. Et iterū si est de
bita queadmodum detectio seu ostensio
vulnerū eoꝝ q infirmantur debent medi
co qui vterqꝫ medicus ē nō volūtate infir
mantiū. sed publico officio et statuto ma
nifestū ē ꝙ deferri nō potest absqꝫ assen-
su eius ꝛ volūtate cui debetur vt diximus
Nō licet ergo inqꝫ deferre ꝯfessionem au
ctoritate sua seu ꝓ bn̄placito suo nisi q̄te-
nus visum fuerit ei q preest visum inqꝫ ex
aminata cōsideratione. Nō aūt ꝑcipiti et
temeraria volūtate. Amplius. q furē vel
hostē tenuerit ꝑter conscienciā iudicis ꝛ as
sensuz quō absqꝫ iniuria eius facit vsuali
ter nāqꝫ dicitur ꝙ fures ꝛ latrones iudici
sunt ac ꝑfecti ꝑtorio. In hijs enim omībus
ꝛ similibus illud diligēter attende. qꝛ pe-
nitudo interior quā supra contritionē no-
minauimus ꝛ sacrificiū deo acceptissimum
ac placabilissimū cōtra eiusdē iram et iu-
stificatio rectissima delinquētis ꝛ remēda-
tio ꝑcipua iniurie deo irrogare et absolu-
tio fortissima inquinamētoꝝ spiritualiū ꝛ
refectio optima detritionū vestis nupcial
ꝛ calciamentoꝝ ꝛ meditatio saluberrima
vulnerū ac morboꝝ spiritualium. Et extin
ctio validissima incendioꝝ. De quibus agi
tur ꝛ ꝓpter hoc nō ē in mora nec indilati-
onibus noxijs ac ꝑnitiosis q corde peni-
tet ac cōuertitur. nō serpētes aut colubres
in sinu suo morari patit. nec solū eos a se
abijcit aut excutit sed etiaz occidit intra se
metipm ꝛ ꝓiecit. nec furem detinet aut la
tronē sed eos in se iusticiat ꝛ occidit. lꝫ aūt
ꝑiculosa. sit interdū ꝯfessionis dilatio nō
tamē vsqꝫ ad damnationē culpabil. Mul
tis ei modis militat sacramēto ꝯfessionis
ipius dilatio. ꝑmo recogitatiōe ad reme-
morandū ipa peccata. Secūdo examina-
tione ipoꝝ videlicꝫ ad ea exaggregēda ꝛ
semetipm fortius accusandū. Tercio inue
stigatiōe ipoꝝ ad plenā cogitationē ꝓpter
confessorē iudicē melius instruēdū. Quar
to inquisitiōe vel electiōe ꝯfessoris cui cor
suū sentit facilius ac melius effundendū.
Quinto ipius sacramēti reuerencia ꝛ ho-
noratione ꝓpter q̄s cū ipsi penitētes excō
municati sunt ante ad illud sacramentuz
accedāt absolutionis est obtinendū. Se-
xto deuotionis ꝓcuratiōe. hoc ē vt deuo
ta sit ipsa ꝯfessio ꝓpter qd aut pia oratiōe
nōnulli hoc ꝑus impetrare studēt aut sa-
cra lectione aut interna meditatōe aut sa
cre exhortationis auditiōe ꝓcurare conā
tur. Nec vllo mō sequit de q̄cūqꝫ re si pe
riculosa sit eius dilatio ꝙ idō sit vel culpā-
da vel dānabilis. Nullū ei ē opus bonū
adeo examinate ac depurate ꝑfectiōis qd
nō ꝑiculose agat i vita ista q̄ tota non so
lū circūdata ē ꝛ obsessa. Sꝫ etiā vt ita di-
cat imersa ꝛ imixta ꝑiculis. Si vero dilatō
ꝯfessionis nullū huiusmodi fructū habu-
erit nō solū nobis videt inutilis sꝫ etiā ꝑni
tiosa nec ē in potestate cōfessoris et de iu-
re officij sui nullatenus ei cōpetit ꝯfessionē
exigere in preiudiciū cōfiteri volētiū atꝫ in
preiudiciū officij sui. Et ꝓpter hoc quoniā
oīa hec cōfessionē aut adiuuāt aut melio
rāt Et idcirco ꝯfessoris expediūt officiū nō
ē indebita ꝯfessio nisi saluis hijs penitēti.
Qui si forte ꝑ negligētiā suā tempus q̄ ista
ꝓcurare debuit penitus impatus labi ꝑmi
serit dilationē vlterius hr̄e nō debebit imo
ad ꝯfessionē faciendā districtiōe eccl'iasti-
ca cogendus erit verbi grā. Cū generali sta
tuto ecclesie oēs fideles tpe q̄dragesimali
ad minus iussi sunt annis singulis cōfiteri.
si toto tpe q̄dragesimali ꝛ ꝑcedēti ꝑpara-
re se ad confessionē dignā atqꝫ decentē ne
glexerit. ꝓculdubio si illo tpe nō cōfiteat
etiā nō vt diximus preparatus delinquit. De
linquit autē ꝓꝑius preparationē negligens
Tandē vero grauius peccat cōfessionem
omittēs. Penitudinē vero internā seu attri
tionē aut ꝯtritionē nulla ex causa debꝫ ne
gligere ꝛ differre Sicut legitur Eccl'iasti. v
Nō tardes cōuerti ad dn̄m ꝛ ne differas
de die in diē. Et eiusdē. xvij. Ne demoreri
i errore impioꝝ. Quecunqꝫ aūt supius ob
iecta sunt ꝛ ꝯ eū locū habēt solūmō sicut ꝛ
multa similia. Et qꝛ etiā attritio donū dei ē
sicut omis ꝑparatio ad gratiā. Suffragijs
sanctoꝝ elemosynis sacris lectiōibus sacris
meditatiōibus auditu verbi dei pijs excitati
onibus ac sanctis exercitationibus. Alijs ꝓ-
curāda erit ꝛ adeo ipetrāda. Et multo eis-
dem adminiculis postulāda a patre miseri-
cordiarum et obtinenda erit.

C Onsequēter questionē scdam de-
terminare aggredimur. Et quia i
ꝑcedentibus iam diximus multis de
causis ꝓprijs sacerdotibus occultāda esse

exaggerenda

siue occultari debere. Interdum quedaȝ
peccata subditoꝝ suoꝝ et ratiōes ꝑpt̄ q̄s
ita fieri opteret exposuim⁹. Quarū sūma
hec ē videlicet ne ꝑ viā salutis hoc ē ꝯfessi
onē vtraqȝ ꝑditio hoc ē tam anime q̄ȝ cor
poris eueniet. Quia ergo in hijs casibus
nō fructus ꝯfessionis. imo fructui contra
riū ex confessione ꝓueniret cuȝ salute soli
seruire ⁊ militare debeat cōfessio aliū q̄ȝ ꝓ
prio sacerdoti. De hijs casibus seu pecca
tis alijs q̄ȝ ꝓpō sacerdoti erit cōfessio faci
enda ⁊ hoc de licēcia ipius sacerdotis vel
episcopi loci. Siquis aūt obiecerit q꞉ grā
sanctificationis indiuisibilis ē et imptibil'.
Nō ei potest eē in parte sanctus et in par
te peccator. Quemadmodū nō potest eē
partim in inferno et partim in paradyso.
Et q꞉ impossibile ē ꝯiungi in vno ⁊ eodeȝ
subiecto eternā damnationē ⁊ eternā glo
riā cōiungi inq̄ȝ neqȝ ſm idem ꝓpter repu
gnantiā ꝯtrarietatis q̄ in nullo genere cō
trarioꝝ istā ꝯiunctionē patit̄ in eodē ⁊ ſm
idē. Sȝ neqȝ ſm diuersa ꝓpt̄ remotissimā
distanciā q̄ abinuicē distant supremū glo
rie et infimū dānationis eterne ⁊ ꝓpt̄ im
partibilitatē anime hūane ꝓpter quaȝ in
ipa hūana anima impossibile ē repire di
uersa illa in quoꝝ vno sunt pena iehenna
lis in altero vō gloria beatitudinis illius
Quare in eadē anima hūana ipossibile ē
ꝯiungi retributionē beatitudinis et penā
eterne dānationis. Proportionalia autē
sunt merita ⁊ ꝑmia. Merita ergo incōiū
gibilia sunt ⁊ eadē etiā ratio ē incōiugibi
litatis ipoꝝ meritoꝝ. Cū eīm cōtraria sint
adinuicē ac repūgnātissima sanctitas seu
grā gratūfaciēs et mortalis culpa ipsa re
pugnātia cōtrarietatis nō patitur ambas
simul eē in anima humana ſm idē et ipsa
imptibilitas anime hūane non patit̄ eas
dē eidē inesse ſm diuersa hoc est diuersas
ptes cū diuersitas partiū in ea esse nō pos
sit. Ad cui⁹ ergo sacerdotis bn̄dictionē et
absolutionē gratiā sanctificatiōis recipiet
penitēs. Cū ei partē peccatorū suoꝝ cōfite
atur vni ⁊ partē alij ⁊ gratiā sanctificatio
nis per partes recipe non possit ab vtroqȝ
illā recipiet vel a neutro ⁊ si a neutro cuȝ ꝑ
ipm nō stet manifestū ē q꞉ sola diuisio cō
fessionis gratiā sanctificationis impediuit
Quare cōfessionē omino diuidere nō lice
bit. Si vō ꝑ vtrūqȝ sacerdotē grām sancti
ficatiōis ⁊ absolutionis recepit ⁊ istud vi
detur nō solū incōueniēs sȝ etiā iniquum
videlicet vt iudex ꝓnūciet de hijs de qb⁹
non cognouerit ⁊ absoluat a criminib⁹ d̄
qbus coꝝā eo actū nō ē. Cū ei vterqȝ ipoꝝ
sacerdotū penitentē plene absoluat. Nō
ei sicut plene ostēdim⁹ potest i pte absolui
a vinculis pctōꝝ ⁊ in pte remanere ligat⁹
Uterqȝ ei sacerdotū absoluit ipm ab omi
bus ⁊ ita cū neuter oīa audiuit. Uterqȝ ꝓ
nūciat de hijs de qb⁹ nō cognouit. In q̄
dubitandū nullaten⁹ ē q꞉ per vtrunqȝ sa
cerdotē plenā gratiā sanctificationis ⁊ ab
solutionis recipit nisi ꝑ ipum steterit neqȝ
more iudicū forinsecoꝝ ꝓnunciat cōfessor
absoluim⁹ te nō ꝯdemnam⁹. Sed magꝭ
orationē facit sup eū vt de⁹ absolutionē ⁊
remissionē atȝ grām sanctificatiōis tribu
at. et nemo dubitat quin possit et debeat
confessor orare patrē miscdiarū vt etiā re
mittat peccanti peccata q̄ nec ipe penitēs i
se cognoscit ⁊ eidē confessori recognoscit.
Unde ⁊ in absolutiōe ꝯfitentiū nō cōsue
uerūt dicere sacerdotes dimittat tibi de⁹
peccata q̄ cōfessus es mihi. sȝ potius oīa.
Qui si ꝑ aliū sacerdotē gratiā sanctificati
onis ⁊ plene absolutiōis recepit. sic confi
tēs ꝑ alterū accipiet augmentū grē. Siue
ro querat cū plene absolut⁹ sit iste coraȝ ꝑ
mo sacerdote ad qd addit scōm ad qd eti
am facit ꝯfessionē de peccato. Iā rn̄sum ē
in hoc cū ei per grām ꝯtritionis remittūt
peccata. nihilomin⁹ tn̄ post acceptā grām
ꝯtritionis de eis confessio faciēda ē ⁊ cau
sas in hoc supius assignauim⁹. Dicimus
etiā q꞉ potest diuidi confessio ita vt ali⁹ au
diat ad consiliū ⁊ iniungendā penitenciā
salutarē alius autē bn̄dictionē sacerdota
lē ⁊ absolutionē faciet sup penitentē. Hoc
autē ibi licitū ē vbi sacerdos simplex ⁊ sa
crarū lr̄arū ignarus ibi ei potest aduoca
re sociū tanq̄ȝ cōsiliariū ⁊ assessoreȝ sibi in
iudicio penitenciali. Si eīm in iuditio forē
si ⁊ seculari hoc licet ne erret in illo quan
tofortius i isto iudicio vbi error incompa
biliter piculosior. Cū eīm dyaconus claues
nō habeat interdū auteȝ et scienciā medi
cine celestis habeat non ē dubitandū de
fectū sacerdotis in hoc ipum posse ⁊ debe
re supplere. Et vt verius loquamur in hu
ius casu non penitēciā ipe iniungit. sȝ ma
gis sacerdos cui⁹ auctoritate ipe facit hoc
Quemadmodū assessor licet sentenciā di
cet iudici non tamen ipe iudicat nec etiaȝ
cum de mādato iudicis sentenciam ꝓfert
ipe sentēciat sȝ magis iudex per ipm. Idē

dicimus. Si forte barbarus fuerit cõfitẽs
quia sacerdos potest aduocare q barba-
ri confessionẽ audiat et ipse interpretetur.
Q. si forte illitteratus ille sacerdos fuerit
etiã totũ interpreti potest ꝯmittere. Si sal
tem sacerdos sit dyaconꝰ reseruata tamẽ
sibi benedictiõe ꝛ absolutiõe que sine po
testate clauiũ in peccatis mortalibꝰ locuꝫ
non habent. In venialibus autem pecca
tis ꝑm quosdam absoluere possunt etiaꝫ
layci in necessitate.

Utrum autem iteranda hoc est ex
integro iterũ facienda sit cõfessio
post quemcunqꝫ in mortale pecca
tum relapsum seu recidiuũ quã questionẽ
tercio loco posuimus plane dicẽtes ꝙ nõ
ex debito. ita vt qui nõ iterauerit. ex eo re-
um mortis eterne se faciat absit hoc a no
bis ꝛ vt ex hoc morti eterne adiudicemus
ex hoc videlicꝫ quod post recidiuũ hmõi
confessionem ex integro non iterat et sin-
gula peccata sua cum ipo in quod lapsus
est denuo non cõfitetur. Q. si quis dixerit
quia iudex penitẽciarius est id ẽ confessor
non aliter plene instruetur ad iudicandũ
de peccato recidiui nisi omnia alia que p̄-
cesserunt audiat. Quemadmoduꝫ siquis
aliquẽ iniuste percussisset cui ille iniuriam
percussionis benigne gratisqꝫ remisissꝫ at
ꝯ percussor ingratus denuo illum percu
teret de secũda percussione iudex recte iu
dicare non posset si de p̄ore ei percussione
eiusdem gratuita remissione non ꝯstaret.
Longe enim maior iniuria est secunda ꝑ
cussio q̃ꝫ prima. Non constabit ergo ei de
magnitudine secũde iniurie si ei taceatur
p̄ma et indulgentia ipius ꝛ ita nec estima
re nec iudicare poterit illã quãta ẽ ꝛ quali
ter emendanda. Cũ ergo sacerdos iudex
penitẽcialis sit. non poterit iudicare vł esti
mare posterius irrogatas iniurias ꝛ cõtu
melias nisi constiterit de p̄mo irrogatis ꝛ
etiã de remissione ipaꝝ si facta est quoniã
ingratitudo nec leue peccatũ est nec leuis
circũstantia peccatorum. Sed valde gra-
uis et aggrauans. Non potest autem cõ-
stare de p̄oribus iniurijs et peccatis nisi ꝑ
confessionem nec plene constare nisi ꝑ ple
nam cõfessionem. Plene ergo ex integro
iteranda erit confessio post recidiuuꝫ ma-
xime nouo sacerdoti. In hoc autem dici-
mus quia si iudicium penitenciale meruꝫ
iudicium eẽt. Ita esset reuera in ea sicut in
iudicijs forensibus faciendum verum. ga

nõ tam iudicium est q̃ꝫ etiam sacramen
tum. Et plus in virtute sacramentali agit
q̃ꝫ iudicio. imo minori discretione iudicia
ria agenduꝫ est q̃ꝫ in eis que sunt mera iu
dicia. Et ꝓpter hoc non est necesse vt tam
diligens examinatio fiat de peccatis in ꝑ
te ista. Pie ergo credimus misericordie di
uine sufficere vt in generali ista dicat con
fitens quia cuꝫ deo multas et magnas in
iurias irrogassem peccando ꝛ de quibꝰ re
colo ꝛ de quibus per negligentiam meaꝫ
ꝛ incuriam memoriam non habeo. Om-
niaqꝫ illa mihi in debita largitate miseri-
cordie sue remisisset meqꝫ indignũ. in gra
tiam suam per penitenciaꝫ reuocasset om
nium istorum tantorum et tam inestima-
bilium benefitioruꝫ ingratus denuo ipm
offendere sic nõ veritꝰ sum. et hoc cũ mul-
ta aggregatione dicendũ et multis lachri
mis si datum desuper fuerit penitenti. De
ingratitudine enim vt alia taceantur eam
cognoscentibus modis omnibus facien-
da est confessio. Illa enim est id quod so-
lũmodo sibi deus in omnibꝰ donis suis
sibi soli retinuit totuꝫ surripit ꝛ furatur vi-
delicꝫ gratiarũ actiones gloriam laudeꝫ ꝛ
benedictionem. Nihil enim istorum deo
reddi patitur iniqssima ingratitudo. Pro
pter quod et ipm fontem bonorum redũ-
dantissimum atqꝫ largissimum pene plus
omnibus vicijs nobis obcludit ꝛ fluenta
beneficiorum eius velut ob ex infernalis
durissimus ꝛ impetrabilis a nobis auertit
nec solum absistit largitati diuine quo mi
nus noua munera largiatur sed etiam vt
predonata tanq̃ꝫ iniustis detentoribꝰ au-
ferat. Merito enim et iure euidentissimo
feudum vel predium amittit qui domino
a quo habet illud ius q̃d in eo solum reti
nuit reddere contradicit. Licet autem ite-
rationem confessionis saluberrimaꝫ ꝛ in-
credibilis virtutis esse nouerimus et eam
ꝓut nobis datum ẽ predicare suadere cõ
sulere non cessemus nec vnq̃ꝫ cessare pro-
ponamus. Illud tamen et hic ꝛ vbiqꝫ sal
ua fidei pietate et catholice doctrine veri-
tate possumus declarare intendimꝰ ꝛ vo-
lumus ne laqueos mortis nobis aut alijs
iniciamus. ne nos aut alios eterne dãna-
tioni obligemus aut obligatos dicamus.
Si vero nouus sacerdos fuerit cui confes
sio facienda ẽ hoc est qui al's peccata pre
ter id in quod relapsus est penitens ei cõ-
fiteri teneatur tentione vtiqꝫ vel debito q̃

mortis et damnationi eterne illum obliget et adducat dicere nō audemus nec istam negligentiā iudicare mortalem. non enim inconfessa relinquit pterita peccata qui de ingratitudine vt dixim⁹ de eis in generali se accusat ⁊ culpabilem reddit. Ingratitudinem autem non agnoscere et non confiteri nō modica pars ē ingratitudinis nec culpe leuis.

Relinquitur nobis quartā inuestigare questionem atq; determinare videlicet vtrū peccata redeāt p relapsum seu recidiuum que fuerant ante dimissa. In quo illud pmo manifestū est ⁊ omino declaratione pbationū nō indigens scilz q neq; male cogitationes redeunt atz resurgunt neq; male affectiōes neq; male locutiōes et hoc sensu manifestū est neq; aliquē eousq; delirare aut insanire posse credimus vt ei videatur. Restat ergo vel vt macule seu inquinamenta ipoꝝ redeant vel debita penarū q p ipsis ante acceptam remissionis gratia debebant. et q maculas redire impossibile sit declarabimus declaratione irrefragabili ⁊ manifesta. Primū quoniā auariciā maculā aliquam impmere dicimus esse impossibile Sicut enim virtus non aliam pulchritudinē impmit q ipa sit nec pulchram aut speciosam facit animā humanā alia speciositate ⁊ pulchritudine q seipa. Si em aliaz pulchritudinē impmeret illa vel eēt virtus vel non eēt virtus. Q si nō eēt virtus impossibile eēt ea eē pulchram animā humanā. Si enim alio q virtute pulchra esset ⁊ hoc formalit accideret vt sublata omi virtute p itellectū abstrahentē itelligat remanere pulchra. Causam ei sufficientē abstrahere aut separare ab effectu suo possibile ē intellectui mō sicut frigiditatē abstrahere vel separe ab albedine. Hāc ergo positionē recipit itellect⁹ noster videlicet vt remaneat corp⁹ aliqd albū sublata frigidite aqua erat ei albedo. nō aūt recipit hāc positionē vt remaneat aīa hūana pulchra vel speciosa omi vtute sublata. Nō sūt ergo sepabiles itellectu ab inuicē pulchritudo anime hūane ⁊ vtus. Si aūt haberēt se ad inuicē vt causa efficiens ⁊ ei⁹ effect⁹ pculdubio separe posset eas ab inuicē intellect⁹ noster. Amp. sublata illa pulchritudine quā ibi somnias nihil depiret. de meritis anime hūane cū oia merita ex solis vtutib⁹ sint. Quare nihil depiret eidē de pmijs ⁊ ita qntū ad merita et pmia superuacua ē huiusmōi pulchritudo ⁊ qntū ad naturā silr quoniā ⁊ p⁹ illā ē ⁊ p⁹ graz sicut tu ponis. omino igit ociosa ⁊ supuacua ē. Amp. Si vtus imprimit hmōi pulchritudinē ⁊ ē sue speciei erunt due forme eiusdē speciei in eodē vt fm idē videlz virtus ⁊ pulchritudo quā impmit. Si vo fuerit alteri⁹ speciei ⁊ hoc cōtra naturaz ē vt virtus p se ⁊ secūdū se agēs generet nō virtutē aut hō. nō hominē. Amplius huiusmodi pulchritudo eadē ratione impmet aliā et ita in infinitū. Amp. quoniā agere ⁊ pati cōtraria sunt sicut dare ⁊ accipe manifestū ē quoniā ipossibile ē ipa esse in eodē fm idez agit autem vnūquodq; subiectū p formā suā omē id qd forma eius agere dicit ergo pulchritudinē quaz virtus impmit seu efficit in aīa hūana efficit ipa ⁊ impmit sibipsi p virtutē. Qua de causa erit impmens ⁊ impssa agēs et paciens ⁊ dās ⁊ recipiēs sibipi pulchritudinez hmōi nō fm diuersa q; imptibil ergo fm idē ⁊ hoc impossibile qre ⁊ illud ex quo sequr erit impossibile. Impossibile ergo ē virtutē aliā pulchritudinē impmere eisdez vijs ⁊ pbationibus ē ostēdere q impossibile ē viciū maculā aliā seu deformitatem seu turpitudinē aliā impmere. Iā ergo declaratū ē maculas peccatoꝝ nō aliud q ipa peccata eē ⁊ pulchritudines virtutum nihil nisi ipas vtutes eē. Amp. Manifestū ē intelligibilia intelligentib⁹ auariciā nō debere generare naturalit vel pdigalitatē vel defectū ipius vel qd debet eē ex opposito seu cōtrario naturalit ipossibile ē. Licet ergo iste relabat in peccatū auaricie nō ido vl pdigalitatē vel effectū pdigalitatl ex hmōi peccato generari necesse ē imo nec p naturā etiā ē possibile. Amplius. vñ ista fecūditas tā monstruosaz tā q nature cōtraria vt ex vno generēt tanta monstra aliarū specieꝝ videlz ex pctō auaricie oim alioꝝ peccatoꝝ mōstra. Neq; em hoc naturalit eē potest neq; voluntarie hoc fit cū hoc nec itēdat nec velit ipse. q peccat nec violēte tñ ei iputet q peccat violēta aūt nūq; iputāda sūt illi cui iferr. Sz poti⁹ inferēti. Restat ergo peccata redire solūmō qntū ad penā hoc ē relapsum denuo iputari ad penā. Nō ergo alio intellectu vl sensu dicūt peccata redire q hoc sentiūt q qntū ad penā. Utrū aūt pter hoc quecūq; relapsū apud eos dissensio est. q

dā ei in eis solis casib⁹ in qbus expssuȝ est
ea redire cōcedūt in alijs aūt negāt. verbi
grā q: ipā vitas in euāgelio math. ca. xviij
hoc expmit de ipenso fratno odio. siue d
miscdia nō ipensa primo. ⁊ Jacob. iij. vi
def hoc ideȝ expssum vbi d. Judiciū sine
miscdia fiet illi q nō fecerit miscdiam. Ju
xta hūc modū in crimine apostasie ⁊ i he-
resi dicūt oia redire peccata. Apostasia ei
et heresis omino auertūt a deo ⁊ hostem
vel inimicū dei faciūt ⁊ ppter hoc omneȝ
gratiā dei extinguūt ac oēm remissionem
euacuāt. Eodē mō dicūt de penitēcia peni
tēcie. Hoc ē si penitet aliquē penitēciā egis
se de peccatis suis. Sicut em penitēcia de
peccatl et ipa peccata ⁊ debita penaꝝ eua
cuat. sic ista execrabilis ⁊ dyabolica peni-
tēcia debita penarū q p penitenciā relaxa
ta erant reducit ⁊ reuocat qa testimonijs
scripture ac sanctoꝝ aut cogētib⁹ ⁊ validis
eis rationib⁹ vrgent ad ita senciendū in
hijs casib⁹. Jdcirco et ita senciunt in alijs
omnino negātes redire pctā sicut exposui
m⁹ aliq vo in omi recidiuo mortali debēt
omia redire pctā sicut exposuim⁹. Alij vo
interptant reditū eoꝝ in ingratitudinē di
cētes oia peccata redire ppt ingratitudi-
nē. Jngratus ei ē de remissione oim et sin
guloꝝ ⁊ ppter hoc p omib⁹ ⁊ singulis pu
niēdus. Questionē aūt hȝ etiā si in aliq ca
su iustū ē oia redire peccata. Si ei apd ho
mines iniqssimū iudicat ita vt iusticia hu
mana istud pati neqat quāto fortius iusti
cia diuina istud pati nō poterit. Cū ei iste
de pteritis peccatis cōdigne deo satisfece
rit et plenā eoꝝ remissionē ab eo obtinue
rit i qdcūqȝ peccatū relabatur. nihil pene
vel satisfactiōis vlterius p illis ab eo exi-
gi potest de iure. Amp. cū p penitencie
sacramētum adeo restitut⁹ sit in itegrū vt
vt oia ei⁹ pctā p nō factl habeant cuȝ nō
labat nisi in vnū peccatū nō pōt exigi ab
eo nisi pena illa debita. Alia ei nō habet
cū p penitenciā oia deleta sunt ⁊ resurgere
omnino nō poterūt vt ostendim⁹. Amp
peccatis illis q dimissa erant nō debet ni
si pena hic quā mō exigit de⁹ qui totā de-
bitam p illis exigit ppter relapsum vt ipi
ponunt. iniuste ergo exigit deus penaȝ pe
nitencialem p illis. Ampli⁹. non erit
secundū hoc ratum penitenciale iudiciuȝ
cum enim per relapsum seu recidiuum re
nocetur penitencialis reabsolutionis sen
tencia et irritetur penitenciale iudiciū nec
fatum est nec stabile ppter hoc in erroreȝ
impietatis inducti sunt quidam vt dicerent
penitencialem absolutionem conditiona
lem tm̄ esse ⁊ peccata per penitenciam re-
mitti sub conditione tantū videlicet si nō
relapsus fuerit vel non recidiuauerit.
Hic autem error pmnm facit deuȝ ini-
quum esse et impium. et hoc trib⁹ de cau-
sis. Quarum prima est in hoc q plus pos
sunt apud deum ad damnandum penitē
tem peccata que nondum habent esse nec
dum fecit. q̄ȝ bonum penitencie qd habet
ad soluendum ipm. Secunda in hoc
q iudicatur penitens non qualis est. sed
qualis futurus est qua puersitate que ma
ior esse potest vt non iudicetur bonus qui
bon⁹. nec penitēs q veracit penitēs ē. Sȝ
magl iudicet ptumax qualis nondū ē qa
contumax forsitan futurus est. Tercia
causa est in hoc q iustum punit deus pro
peccatis futuris anteq̄ȝ ipsa faciat dum ei
gratiam remissionis et absolutiōis ei sub
trabit p peccato qd nondū fecit. Sed fa-
cturus est indubitanter punit enim deus
anteq̄ȝ peccauerit. Ql autem error iste im
possibilis sit non solum impius euidenter
docemus hac vna probatione. Possibile
enim est duos penitentes quoꝝ alter pas
surus est recidiuum alter vero pseueratu
rus in bono equaliter omnia facere que p
tinent ad penitencie sacramentum. Cum
ergo isti duo eque atterantur eque conte-
rantur equaliter omnino peniteant. om-
nia autem equalia merita equales remu-
nerationes seu pmia apud dei iusticiam.
Si aliter ex merito obtinet a dei iusticia
plenam remissionem peccatorum necessa
rio obtinebit et reliquus. hoc autem non
est verum scdm ipsum quia ille qui perse-
ueraturus non est. remissionem non obti
nebit. Jn hoc ergo casu accidit euidenter
deum iniustum esse vt equalium merito-
rum alterum respiciat et alterum non.
Amplius. Scdm hoc quid reportant
fideles ex sacramento confessionis cuȝ em
incerti sint de futura perseuerantia incer-
ti sunt et de absolutione sua incerti de re-
missione et venia. Et propter hoc quā te-
meritate accedent ad percipiēdam sa-
cratissimam eucharistiam cum merito du
bitant an sint sacramento penitencie mū-
dati et loti et a peccatorum vinculis abso-
luti. Et cetera.

REuertamur ergo ad inquirenduꝫ
que sit causa reditus peccatorū si-
ue in casibꝰ nominatis siue alibi.
si fraterno odio redeunt dimissa peccata.
aut hoc est ꝑpter magnitudinem peccati
istius aut hoc est quia alia eousqꝫ pendēt
ex eo vt sine ipis eē non possit aut ex alia
causa. Qḋ autem magnitudo eius causa
huiusmodi reditus non sint inde manife
stum est quia multa alia maiora sunt fra-
terno odio sicut blasphemia aut ipm̄ pec-
catum homicidij aut ydolatria. Si ergo
magnitudo huius peccati cogeret debita
eē aliorum peccatorum et obligaret ad pe
nas aliorum omnia maiora. multo fortiꝰ
hoc ipm̄ efficerent. et hoc siue eēnt dimis-
sa siue non. Remissio enim p̄cedens non
potius videtur facere ad destructionem ⁊
mortificationem peccatoꝝ q̄ꝫ ad resuscita
tionem ipoꝝum. Si vero hoc est ex neces-
saria colligatione ⁊ comitantia alioꝝ pec
catorum ad ipm̄. tunc nec ante remissionē
nec post potest eē fraternum odiuꝫ absqꝫ
debitis aliorum. Amplius. iste non pec
cat nisi fraterno odio et forte peccato igra
titudinis ergo non est puniendus nisi pro
hijs duobus. Non ergo erit puniendꝰ ꝑ
iam dimissis. Ut ergo ista expediamꝰ. di
camꝰ quia lex iusticie est ⁊ rectitudo vt in
ea puniatur quis in quo deliquit ⁊ ꝑ que
peccat quis per hec torqueatur. Sicut le-
gitur Sap. xj. Coꝝ enim bonorum maxi-
me debitores sumꝰ in alios que maxime
recepimus ꝙ omnes in se creature osten
dunt. que eniꝫ maxime lucem receperunt
maxime lucis large sunt. et maxime eam
transfundunt. Sic et de odore. sic ⁊ de sa
pore euidens est in omnibus alijs. ita vt
nulla creatura sibi donū aliquod seu bo-
num recepisse videatur. Sed potius omi-
bus quibus illud ꝯmunicare potest. Sic
et de donis gratiarū in toto corpore eccle
sie sciendum est. Queadmodum enim in
corpore humano quod est exemplum ⁊ fi
gura corporis ecclesie. Sicut ostendit apo
stolus in. xij. ad Rom. Et in. xij. p̄me ad
Coꝝ. Nullū membrū sibi vel seipsum vl'
officiū quo indictum ē approp̄are potest
sed toti corpori et singulis membrorū ser-
uit ⁊ viuit se toto atqꝫ officio suo tāqꝫ hoc
notū. Sic et in membris eccl'ie dei ex lege
spiritus quo viuūt necesse ē vt dona gra-
tiarū nullū sibi appropriet aut excōmuni
cet. Sꝫ magis alia alijs in eis ⁊ ministrēt

Sicut dicit idē Apostolus in eisdē capitu
lis Et Petrus in. iiij. p̄me. Unusquisqꝫ si-
cut accepit gratiā in alterutrū illam admi
nistrantes sicut boni dispensatores multi
formis gratie dei et ꝑpter hoc furti reus ē
in alios ⁊ amittit merito et iuste ꝙ sibi in
ste approp̄are volebat et sibi retinere pro
pter hoc qui misericordiaꝫ in alios facere
recusat ipm̄ fontem miscd'ie sibi obstruit.
et hoc quacunqꝫ hora et quādocunqꝫ fra-
tri in se peccāti nō remittit nec adeo remis
sionem accipit. Nō ergo ꝑ magnitudine
peccati tm̄ hoc ē sed ꝑpter naturam pecca
ta que peccatorem suum inimicum dei ef-
ficit. Inimicus enim cuiuscunqꝫ hominis
inimicus dei est eoip̄o deū enim in essen-
cia sua impugnare nō potest sed in homi
ne suo. Reges em̄ et p̄ncipes et si in perso
nis suis impugnationes hostiū suorū nō
sustineant. in hominibus tamē suis susti-
nent et in alijs rebus suis. Non est auteꝫ
mirum si is qui se inimicum dei constituit
quantūcunqꝫ autem placatus ei fuerit ira
tum illum sibi reddit. Sed dices fortasse.
quia reuera merito iratum illum sibi red-
dit q̄ntū ad peccatum illud videlicet odij
fraterni. Sed q̄ntū ad alia que ex miseri-
cordia sua remiserat. nō nisi immerito et ī
iuste irasci decetero potest. Propt' hoc ad
iecimus de lege iusticie de qua dictum est
Luce. vj. et in casu isto ea mensura q̄ men
si fueritis remecietur vobis. Lex enim iu
sticie est vt ꝙ quis in alios statuit eodem
ip̄e vtat' vt q iram ſuat in alios seruet'. et
ipi. sic legit' Eccl'iasti. xxviij. Hō homī ſuat
irā ⁊ a dn̄o q̄rit medelā. Et alia ml'ta simi-
lia legūt' ibidē. hec ergo ē iusticia ꝑpt' quā
dimissa debita repetūtur quia dimittēda
nō dimittūt' accedit ad hoc igratitudo cu
ius pena iustissima ē vt bn̄ficiū ꝑ q̊ gr̄a cō
digna nō reddit' igrato penitꝰ auferat'. si
cut ⁊ alibi de seruo manumisso dicit' vt in
ſuitutē p̄stinā ꝑpter viciū igratitudinis re
digat'. Uidēt' aūt eq̄les eē ſm hoc vnum
q̄dqꝫ peccatū ⁊ igratitudo ō remissiōe ipi
us. Si ei ꝑpter igratitudinē de remissiōe
auferēda ē de iure ipa remissio ⁊ iuste pro
pter igratitudinē ō remissiōe facta denuo
efficit' pene p̄us dimisse debitor. eiusdē er
go pene efficit' debitor ꝑ ingratitudinē re-
missiōis ⁊ ꝑ pctm̄ añ dimissū. Queūqꝫ au
tē eiusdē pene debitorē efficiūt siue ad eā-
dē penā obligāt eq̄lia pctā sūt ī vno q̄ꝫ. Ex
quo manifeste consequēs ē per ingratitu-

dinē seu ingratitudines tātas penas redi
re sup relabētes quāte pus eis debebant
p oīb⁹ peccatl' suis. Cū ei de vnoq̄z pecca
torū sit facta remissio erit et de vnaquaq̄z
remissione recidiuante seu relabente vna
ingratitudo ⁊ ppter hoc nūero erunt eq̄
les peccatis pus dimissis et subsequentes
per recidiuū ingratitudines equales autē
erāt et magnitudine siue intensiōe vt ostē
dimus quare et pene eis debite erūt equa
les. Equalis ergo pene debitor efficitur re
cidiuans per ingratitudinē illi cuius pus
debitor anteq̄z per penitenciā remissionez
an multas ⁊ vnam ingratitudinē an mul
tas. Siue enim sit vna remissio aggrega-
ta ex omnibus remissionibus singulorum
peccatorū siue sint multe per se et de ingra
titudinibus similiter idem sequit. Si em̄
partes singule cuiusq̄z toti⁹ equales sunt
similibus partibus singulis cuiuscunq̄z al
terius totius erit totum equale toti. Imo
generaliter sicut pars ad partez similē hoc
est eiusdē denominationis. ita totū ad to
tum se habere necesse est ⁊ etiam si non sit
ibi aggregatio totalitas. Si tamen est in-
gratitudo vna de tota remissione peccato
rū facta vel de omnibus illa erit eq̄lis om
nibus peccatis ante esse dimissis siml' ac-
ceptis cum sit eiusdem obligatoria vel ea-
rundē sicut ostendimus. siue ergo ppt' le-
gem iusticie quā diximus siue ppter igra-
titudinem recte dicuntur redire peccata id
ē debita penarū quia tāte debent ingrati
tudini q̄nte dimisse fuerant ppter legem
autē iusticie dicim⁹ q̄ntū ad casus expres-
pressos in quibus solum volunt quidam
locum habere reditum peccatorū. Tenta
bim⁹ autē declarare istud aliter ⁊ dicem⁹
quia quocunq̄z peccato mortali q post re-
ceptā remissionē relabitur indubitāter ex
tinguit in se grām qua deo gratus erat. et
ppter hoc sequelā ipius aut effectū ac sal
tem cōicantē insepabilit' remissionē. Sic
enim non potest prestari remissio pctōruz
qn p̄stet ⁊ grā sic nec eē. Amp̄. Sicut di
uidi nō potest grā ita vt i pte sit aliqs san
ctus ⁊ i pte peccator. Sic nec remissio pec-
catorū diuidi potest videlicz vt in parte te
neant et in pte dimittantur. Hoc aūt acci
dit hic si ita est vt maneat facta pus remis
sio cum p̄terita dimissa sunt ⁊ recidiuū te
neatur. In pte ergo dimittūtur ⁊ in parte
retinent peccata istius. Amp̄. si reuer-
sus fuerit, et receptus in gratiā pncipis sui

vel dn̄i aliquis ex hostibus eiusdē. Si de
derit ei castrū vl' prediū quodcūq̄z nunq̄z
si recesserit ab eo postmoduz ⁊ ad hostes
eius si transtulerit aliq̄d ex donarijs sibi a
pncipe datis ei seruabitur certū est q̄ nō.
Ql' si donata ei iure auferantur. Et meri-
to cur non et condonata. verbi gratia. si
debita ei multa cōdonata fuerint. cur nō
et ipa cōdonatio datorū iure ⁊ merito re
uocabitur. Amp̄. si vita ipa indignuz
se efficit ⁊ mēbris quibus contra deuz pec
cauit quantofortius ipa remissione pecca
torum. Si enim bonis naturalibus indi-
gnum se reddit ita vt merito ei auferri pos
sint quantofortius gratuitis. Ampli⁹.
locus grē ⁊ remissionis peccatorū ecclesia
dei ē certū enim est quia extra illā nec grā
nec remissio peccatorum. Cum eniz p pec
catum mortale recidiuum quodcunq̄z ex-
tra ecclesiam recidiuans se faciat extra gra
tiam et remissionē omnino se facit. Quē-
admodum si quis orbem luminis solaris
exeat extra calorem et lumen solis se faci-
ens vtroq̄z se puat. Est enim ecclesia velut
orbis veri solis intelligētie atz iusticie quā
et luce ⁊ cognitione salutaris veritatis il-
luminat ⁊ calore viuifice charitatis infla-
mat. Amplius. In sola ecclesia ⁊ ipi so
li est et grā ⁊ pax extra vo ira ⁊ pditio vni
uersaliter ⁊ faciens artus extēti ⁊ imminē
tis gladij. Qui vero in ecclesia sūt sicut in
refugio sunt ⁊ sicut sub scuto diuine prote
ctionis. Qui ergo a foris in ecclesia veni-
unt tanq̄z a facie arcus ⁊ imminentis gla
dij fugiunt. Cum ergo exeunt inermes ar
cui eidē extento diuini scilicet iudicij ⁊ gla
dio imminenti hoc est vindicte ipius iner
mes seipos exponunt. Ex hoc ergo exem-
plo manifestū est q̄ recidiuantes peccato
res in ipam iram quā per penitenciā effu-
gerant incidunt et gladio quem euaserāt
se exponunt ad infernale patibulum a cu
ius via reducti erant deuiantes a via veri
tatis et rectitudinis recurrūt. Intellige er
go sane et circumspecte remissionez pena
rum quia magis proprie euasio est siue ef
fugium ab eis. Quemadmodū enim qui
videt casuz fluminis et declinat ictū ipsi⁹
vel trahit ab aliq̄ a patre scilz vl' amico se
orsuz a via fulgurl' ne cadat sup ipm. Sic
largissim⁹ miserator de⁹ fulgurātissimam
iram eterne dānationis vidēs casuraz sup
peccatorē trahit ipm seorsū in ptem sortis
sanctoꝝ que pars sua est trahat inq̄z ipm

per penitenciam et declinat a via p̲ q̄ſiām
venit horrenda illa damnatio. Et q̄a hoc
facit gratis tum ipse peccator contrarium
meruerit dicit̃ remittere penam siue dam
nationem eternam et ipsa peccata remit-
tere q̄ntum ad penam dum ꝑpter illa nō
dimittit quin auertit ipsum atq; declinet a
via qua currebat ad eternam damnatio-
nem. Sicut ergo eadem est iehenna. nec
mutatur siue vt curras ad illa; siue diuer
tas ab illa et manet semper eadem. Sed
dicitur remitti tibi cum declinaueris ⁊ ab
straheris a via qua itur ad illam. Sic ad
iram et incendiū vnum. et idem redit pec-
cator recidiuās a quo ꝑus ꝑfugerat p̲ pe-
nitenciā ergo peccata remittit deus pecca
toribus q̄tū ad penā. id ē non iputat quā
do nō sinit illos ire ad illā. Quātū v̄o ad
culpā qualit̃ remittat. Jam diximus in p̄
cedētibus. Q̄l ergo dicitur redire peccata
q̄ntū ad penā magis ꝑꝑe diceret̃ redeūt
peccatores p̲ recidiuū ad penā ⁊ ad illam
eandē ad quā ante penitenciā recurrebāt.
S; tm̄ p̲ recidiuū maiorē effectū. Quid au
tē abijcit de diuino iuditio quia nō videt̃
eē ratū ⁊ sentēcia absolutionis irrita post
q̄ȝ oīa reuocantur p̲ recidiuū euidēti exem
plo soluim⁹. Si em̄ duceretur latro ad pa
tibulū et iudex misc̄dia motus in eū eripe
ret eū de manibus tortoꝝ et in domū suā
adduceret et īter filios collocaret atq; co-
herede quoniā illis ꝯstitueret. Jlle v̄o spre-
ta illa hereditate p̄clara ac societate filioꝝ
grā q̄ adoptionis illi⁹ contempta domū
exiret et se tortoribus tradens eadē via vl'
alia denuo ad patibulū spōte iret. Omīa
data sibi et ꝓmissa ab ip̄o rege facta et ir-
rita faceret et inutilia sibi redderet. Sic et
miser peccator quecunq; per penitenciam
a rege regum vel data vel promissa fuerāt
euacuat et sentenciam absolutionis ꝑ se.
vt ita dicamus latam inutilem sibi reddit
et penitenciale iudiciū irritat nec ratum ē
q̄ntū ad ip̄m dum ip̄m seruare non vult.
Talia em̄ iudicia in potestate sunt iudicā-
tiū et alioꝝ iudicioꝝ sentencia. ita vt eos
contra quos late fuerint eas seruare com
pellant hic autē non fit. Q̄l v̄o abijcit ad
penam satisfactionis multū abutitur no-
men satisfactionis. et multū nomīe pene
magis eī sacramentū ē ⁊ medicina ip̄a pe
nitēcia quia satisfactio vel pena. Insuper
penitēcia tota donū dei est. Et ꝑpter hoc
nihil dictū ē ꝙ deus iniuste penā illam sa
tisfactoriā exegerit cum potius dicendum
esse ꝙ donū illud medicinale ac virtuosū
peccatori deus misericordissime dederit.
Sed de hijs melius loquemur in sequēti-
bus et attende ꝙ rectius dicitur peccatorē
recidiuantem penas sibi dimissas repete-
re q̄ȝ deum. Quemadmodū qui de aquis
extractus est et denuo se immergens aq̄s
repetit et de incendio raptus. Jteru; se p̄-
cipitans in illud ꝓpriū incendium repetit
Non autem vtriusq; extractor aut libera-
tor qui se forte habent in aqua illū in igne
ꝑpter incorrigibilitatem suam et ꝯtuma-
ciam dimiserit non penarum illarum ex-
tractor sed potius p̲missor hac de causa di
cendus est quāq̄ȝ placeat ei et merito con
tumaciū atq; rebeliū iustissimis pena at;
damnatio. Si quis autem quereret vtrū
magis malus recidiuans peccator q̄ȝ an-
te fuerit scilicet q̄ȝ peniteret. licet dici poss;
ꝙ sic et a multis et magnis iam dictū sit.
quia maioris pene debitor cu; sit debitor
et penarum per penitenciā ante a dimissa
rum et penitencie pro quo recidiuo pecca
to debetur eidem hoc enim quasi ꝑ regu-
la habēt vt magis malus sit qui maioris
pene debitor est gehennalis. Potest tamē
dici iuxta ea que ante dixim⁹ ꝙ magl̄ ma
lus est tanto. q̄nto addit peccatum recidi-
uum ex ingratitudine tam malus q̄ntum
ante vt supra ostendimus. Super ingrati
tudines aute; habet maliciam peccata re
cidiui. Si quis aute; obijciat ergo maior
penitencia iniungenda est ei q̄ȝ prius si in
intelligat magis penalis male esset scd̄m
hoc peccatoribus consuetudinarijs ⁊ cor-
pore delicatis. Preterea ibi sequitur ho-
mo est magis infirmus q̄ȝ ante. ergo ma-
ior ei potio seu medicina danda. Manife
stum est ꝙ non sequitur. Si autem ita in-
telligat quia magis malus. imo magl̄ pu
niendus iehennaliter ergo et penitencia-
liter hoc vtiq; sequeretur si penitencia vel
penam directe intenderet vel virtus eius
et efficacia consisteret in pena. Nos aute;
in sequentibus fructus penitēcie nomina
te et numerate intendimus declarare.

Summa autem omnium istorum est
penās peccatorum iam dimissorum redi-
re ex integro de iure et iusticia vel potius
recidiuantes peccatores redire et recidere
in ip̄as quantū est de iure et iusticia meri-
torum ipsorum fines autē misc̄die dei vl' li
mites nō hic s; alibi ꝑscribim⁹. s; immēsi

tatē eiꝰ semper et veneramur et ꝑdicamꝰ.
Post hoc ergo de ipa satisfactōe q̄
et q̄lis eē debeat ꝓut nobis dona
bitur desup dicemꝰ. In q̊ adiuua
mur ab ipo noīe satisfactiōis rōne ipius
satisfactio ē q̄ đo satis fit hoc ē deo satis ē
vel deo sufficit de vita vel de ꝯuersatione
penitētis ꝓ iniurijs et ꝯtumelijs q̄ ei pec-
cādo irrogauit. Et ꝓpter hoc ipa cōtritio.
Interdū ipa satisfactio ē vltra quā nihil re
quirit deꝰ a penitēte ꝓ oībꝰ peccatis atqꝫ
delictis suis. Tantū ei ē nō nūqꝫ desideriū
reuertendi ad deū in penitente et restituē
di atꝫ augēdi deo quicqd subtraxit ei ho-
noris aut glorie. Tātus zelus vlciscendi ī
semetipm irrogatas deo īiurias vl' contu
melias tāta ira et odiū in oīa ea q̄ deo dis
plicent vicia et peccata. tantus ardor dile
ctionis in ea que deo placēt et ad ꝟtutes
⁊ opa earū tātus dolor de offensa dei ⁊ re
cessione ab ipo tā magnificū tāqꝫ feruens
ꝓpositū oīa agrediēdi augendi et sustinē
di quecunqꝫ beneplacitū dei fuerit ipsum
agere et sustinere tanta humilitas abijciē
di se et subijciendi consilio ecclesie tāta de
ꝑcationis ⁊ orationis deuotio: vt merito
baptismus flaminis vocāda sit Baptismꝰ
inqꝫ plene emēdationis a culpis et plene
liberationis a penis vt euolare absqꝫ sen
su et purgatorij experientia faciat penitētes
si ipa hora ex corpibus excesserint et retro
qdā tanta grā ꝯtritionis. Aliq illustrātur
qa ꝟo peccatū omne cōtumelia est ī deū
⁊ vulneratio ipiꝰ peccatoris et damnifica
tio ꝓximorū necessario emēdatio eius vel
expiatio debet continere tria istis ꝯtraria
videlicet vt sit honoratoria seu meditato-
ria penitentis et restitutoria ꝓximorum ⁊
quia iniuria seu īiusticia seu iniqtas ē om
ne peccatū Sicut dic̄ Job. i iij. ꝑmacano
sine necessario satisfactio debet eē iusticia
toria ipius. Quia ꝟo medicatoria ē debet
esse ꝯsumptoria seu expulsoria morbi atꝫ
reliquiarū ipiꝰ debet esse ꝯfortatoria calo
ris vital' siue viuifici quem vsitato noīe di
cimꝰ charitatem. Tercio dꝫ esse ꝯseruato-
ria sanitat' siue salutis. Hij sunt septē fru
ctus penitentie vicꝫ dei honoratio ꝯtra ir
rogātem ei ꝯtumeliā peccati peccāt'. Ipi-
us iusticiatio ꝯ iniqtatem et iniusticiā pec
cati dānorū illatorū. restitutio cōtra dāni-
ficationē et nocumentū ipius. Quarto sa
natio cōtra lesionem seu vulnerationem
peccātis. Cuiꝰ tres fructꝰ noīauimꝰ vide-
licet cōsumptionem morbi seu reliquiarū
ipius cōfortationem vitalis ac viuifici ca-
loris conseruationem salutis seu sanitat'.
Septimꝰ vero fructus est sanctificatio pe
nitent'. Que est elōgatio nō solū ab exe-
crationibꝰ pctōrū sꝫ etiā a ꝓphanatiōibꝰ
cōis ac secular' vite atꝫ applicatio ⁊ adhe
sio sanctorū tā scilicet hominū sanctorū qꝫ
rerū et hoc quoniā oīe peccatū execratō
est hoc est sanctificati contrariū.
Confessor ergo in iniūgendo satis
factionem sollerter penset dei cō-
tumeliā ī peccato penitent' vt ho-
nore cōtrario expiet ꝟbi grā. Si peccauit
penitens ī loco dei honori et glorie depu-
tato puta in eccl'ia iniūgendū ē ei vt in ipsa
ecclesia specialē honorē ꝓ expiatiōe illius
ꝯtumelie vel ad tp̄s vel ꝑpetue deo repen
dat. Quemadmodū vt flexis genibꝰ atqꝫ
nudatis sit ī eccl'ia tpe aliquo vl' hora. Si
militer si cōtra locū sanctū peccauerit effūdedo
gerendo seu aliqd auferēdo ex ipo vt illū
eundē vel aliū honoret vel vite ꝯstructio-
ne vel ornamēti alicuiꝰ oblatiōe. Q' si cō
tra sacratissimā eucharistiā aliqd execra-
bile cōmiserit. verbi grā. blasphemiā aut
maleficiū qđ vulgo sorciariā dicūt iniūgē
dus erit ei specialis. Honor ac veneratio
ipius vt ab ipa hora q̄ sacerdot' manibꝰ
eleuatur ī missa salutanda a popul' ⁊ ado
rāda flexis ac nudatis genibus caput ad
terrā ponat ⁊ q̄ deuotiōe ei datū fuerit tā
ti sceleris veniā ꝑcetur a misericordissimo
redēptore idē faciat. Ubicūqꝫ eandē sacra
tissimā et venerandissimā eucharistiā vel
repositā vel transeuntē cognouerit. Q' si
diues hoc tpalibus habundans fecerit vt
vas ꝑciosuꝫ atꝫ speciosum ī quo reponat'
ipa veneranda eucharistia redemptoris
offerat iniungatur. vel cereos qui añ ipaꝫ
die ac nocte ⁊ ardeāt lucidant vel incensū
qđ cremetur in hora incensus sui int' ma-
nus sacerdotis iuxta morem laudabilem
quarundā ecclesiarū cum ydoneis ⁊ thuri
bilis. Juxta hunc modum si cōtra sanctū
chrisma aliquid nepharium fecit vt in ali
qua afflictione corporis sui intersit conse-
crationi ipsius vel aliquo alio opere ho-
norem ipm aut oblationem vasis speciosi
aut reponendū seu deportandum ipsum
radix autem ꝓbationis in hijs et in alijs
de quibus hic agitur contrarietas est qua
efficitur. vt contraria contrarijs conueni-
entius ⁊ efficacius expientur. Eodem mō

ꝓ blasphemijs laudes ⁊ benedictiões et
cetera oris obsequia iniungēda erunt iu-
xta hunc modū iniungēda erit satisfactio
ꝓ exhonorationibus seu cōtumelijs sctō
rum vt si gloriosam dei matrē blasphema
uerit ad impendendū ei specialē honorē
vel obsequij vel oblatiōis inducaꝛ. Hinc
ē ꝙ eis qui metu suppliciorum xp̄m dn̄m ne
gauerūt coram infidelibus vt illū ibidem
cōstanter cōfiteanꝛ ꝯtumeliā abnegatio-
nis honorificētia cōfessionis emendātes.
ꝓpter hoc etiā et hijs qui turpitudine con
uersationis ecclesiā dei scandalisauerunt
⁊ exempla ꝑniciei sue transmiserūt ad ali-
os consulte ac salubriter iniūgiꝛ vt mani-
festo sue correctiōis exemplo scandali sui
corruptionē aboleant ⁊ bonū nomen xp̄i
qd̄ fecerat fetidū apd̄ maledicos sanctū ⁊
venerabile efficiant facti bonus odor ipi-
us bone oꝑationis fragrantia ⁊ resonan
tia bone fame. Sicut legiꝛ ad Cor. ij. De
hijs specialiꝛ intelligiꝛ illud Ecclesiasti. xx
quoniā bonū est correptū manifestare pe
nitenciā q̄ꝫ gloriosum scʒ deo ꝓpter deuo
tionē inde ipsum laudantiū q̄ꝫ vtile ꝓpter
edificationem inuitari volentium q̄ꝫ salu-
bre ꝓpter reꝑationem reuertentiū q̄ꝫ sua
ue ꝓpter flagrantiam opinantiū atꝫ nar-
rantium.

Deinde quia peccatū om̄e iniq̄tas
ē ⁊ iniusticia. ipsa satisfactio ꝓ illo
debet eē iustificatio penitētis ⁊ eē
iusticiatio q̄ mortē ipius spiritualē aut vi
te culpabilis extinctionē efficiat. Juxta il
lud Exodi. xxij. maleficos nō paciēs viue
re. Jeiuniū ei qd̄ gule voracitatē nō extin
guit ieiuniū nō ē. sed dilatio ꝯmestiōis ꝓ
pter melius aut auidius comedendū. aut
commutatio commestionum duarum in
vnā que ⁊ lautior ē ⁊ seruiētibus laborio-
sior. gule vero et ventri suauior. dyabolo
gratiosior et precio sumptuosior q̄ꝫ due.
Jeiuniū ergo qd̄ quinqꝫ fructus istos ⁊ se
xtū q̄ est elemosyna auferre debuit ad mi
nus Quādoqꝫ ista detrimēta seu nocumē
ta deo ⁊ animabus infert. Sic ⁊ de omni
afflictione attendendū ē vt mortiferā vo
luptatē abradat penitus ⁊ extinguat. Nō
ei quēadmodū de materialibꝰ latronibꝰ
macerationibꝰ sola mutilatiōe interdum
iusticia fit eo ꝙ correctio ⁊ emēdatio eorum
speraꝛ ita ⁊ de spiritualibꝰ maleficis faciē
dū ē in hijs vbi nulla spes ē emēdationis
Nihil ei recipit ꝯtrariū eēncie sue natura

liter. Sicut albedo non potest fieri nigra.
nec nigredo alba. Sic vicia peccata nūq̄ꝫ
fieri possunt bona. Nulla ergo spes emē-
datiōis de ipis habenda ē ⁊ idō de terra
cordis et corpis ꝑ mortē ipoꝝ penitꝰ aufe-
rēda Sicut legitur ad Coll. iij. Mortifica-
te mēbra vestra que sūt suꝑ terrā. Ue illis
qui latrones penitus occidēdos solūmo-
do mutilāt quales sūt q̄ multo nūero fer-
culorum vnā tm̄ abstinētie detrahūt cum in-
gluuialis illa multitudo atꝫ varietas nō
solū ꝑ symoniā necessitatis p̄cidenda ē sʒ
etiā vlterius detruncāda. Moderatiōe ei
necessitatis soli p̄senti gulositati occurriꝛ
⁊ obsistitur sed p̄terita ꝑ illam nequaquā
iusticiaꝛ nisi ⁊ ab ipa necessitate hoc ē p̄ci
osa ⁊ necessaria refectionis sufficiēcia ali-
quid detrahaꝛ. Nōnulli ꝟo in illud inci-
derūt ridiculū vt latrones q̄s crucifigere ⁊
occidere debuerūt honestēt potius et de-
corent quasi indecentē suꝑfluitatē capillo
rū ⁊ barbe eisdē recindētes vt honestiꝰ sci
licet incedāt ⁊ ab irrisiōe ⁊ obprobrio ho
minū parcaꝛ eisdē. Hij sunt qui a vicijs cō
messatiōis et ebrietatis frequētatiões ta-
bernarū et inductiones saccorū ceterasqꝫ
ribaldice vilitatis ignominias absciderūt
claris ac fulgidis vestibꝰ magnificeqꝫ stru
cture domibus p̄fata duo officia exornā-
tes ac decorātes. Uides ergo ꝙ frequēta-
tio tabernarū ac denudatio corporum a ve-
stibus suis induitioqꝫ saccorū non de sub
stācia sunt cōmessatiōis aut ebrietatꝭ. Sʒ
sicut suꝑfluitates sunt capillorum aut barbe
deturpātes ea. Et ꝓpꝛ hoc q̄ talia ab istis
suis vicijs auferūt. sunt quemadmodum
iniquissimi p̄fecti et ridiculosi iusticiarij q̄
latronibus crucifigēdis nō solū parcūt sʒ
eos exornāt atꝫ decorāt vt sine obprobrio
⁊ ignominia intꝛ iustos et sanctos viuant

Amplius. ea debet eē cibi potusqꝫ p̄ci-
tas q̄ virtutē continēcie adiuuet eaqꝫ san-
cti laboris exercitatioqꝫ suꝑfluū tercie di-
gestionis cōsumat. Ex illo em̄ sunt ebulli-
tiones ⁊ inundationes temptationū luxu
rie. Juxta hūc modū ea debet eē sanctarū
exercitationū occupatio q̄ nullū locū ocio
sitati parcere sinat. Est em̄ occupatio sicut
murus altus et fortis omninoqꝫ dyabolo
inpuius ⁊ impenetrabilis omnē viā ei re
mouens ⁊ omnē aditū ad cor nostrū eidē
obcludēs ociositas ꝟo sicut muri defectꝰ
atꝫ clausure ⁊ via patēs hostibꝰ infernali
bus absqꝫ repagulo ꝓpter qd̄ diciꝛ Eccle

siastici.xxiiij. Multā malitiā docuit ociōsi
tas Et iuxta exempla ista de alijs iusticia
tionibus sentiendū est.
Restitutio vero quā tercium fructū
satisfactionis supra posuimꝰ spiri
tualis intelligēda est ⁊ non tem-
poralis. Temporalis eñ restitutio nō est
pars satisfactiōis vllo modo sicut restitu-
tio vsurarū ⁊ rapinarū. Restitutio ṽo spi
ritualis ē primū animaꝝ quas miser pec-
cator dō abstulit quā dicimꝰ penitēti si ei
dem possibilis est p̄mitus ⁊ maxime iniū
gendum esse. Siue eñ ꝑuersitate dignita
tis aliquas animas subuertit vel deo ab
stulit siue prece vel p̄cio siue vi siue frau-
de siue eti am exēplo aliquas animas cor
rupit ⁊ in peccatorū mortē induxit ad eaꝝ
reꝑationem siue recuperationē deoꝗ fa-
ciendā refectionē. In p̄mis ⁊ maxime la-
borare debet. Si puellas aliquas corru-
pit aut ꝓstituit vt eas vel nuptui tradat si
facultates eidem in hoc suppetūt vel alio
modo ad viā vite reducat. Si eñ non di
mittitur peccatū nisi restituatꝛ ablatū tꝑa
le ⁊ hoc vel effectu vel saltē affectu. Quā
tofortius non dimitteꝛ si p̄ciosissimū ab-
latum spūale cui deus aliud p̄ciuʒ impo-
nere voluit ꝙ vnigenitū suum pro quo ⁊
ip̄m dedit nisi restituatur quatenꝰ possibi
le est ablatori. Secūdo si impediuit aīaꝝ
salutem vt bonū pastorē haberent aut fa
ciens aut ꝓcurans vt malū haberent qui
animas nō quereret. Que dānatio quia
pene ꝑpetua est. Et in mēsuram aut estia
tionem nostraʒ nō cadit eiusꝗ restitutio
impossibilis vix habet cōsiliuʒ. Quot eñ
milia animaꝝ pereant ꝑ vnius prelati ne
gligētiā aut malitiā quis estimet Deinde
huiꝰ ꝑditio hereditaria est multiplicatis
eñ nepotibus ⁊ malitie suē ministris atꝫ
fautoribus accidit vt hereditate sanctua-
riuʒ dei possideat in posterꝰ. Quicūꝗ eñ
ex carne sua ibidē canonici ꝯstituti sūt ca
ro sꝰ ⁊ ꝓpꝰ hoc qcūꝗ in eadē i posteꝝ nas
cetur p̄latus ex ip̄is aut per ip̄os caro erit
Q; eñ nascitur ex carne caro ē. Sic legiꝛ
Johan.iii. Huic ergo quid aliud iniungē
dum videtur nisi ex vt laboret ad libera-
tionē ecclesie illius ⁊ animarū totius epi-
scopatus ꝑ āmonitionē scilicet ip̄ius p̄la-
ti qui tante stragis animaꝝ ⁊ caput est ⁊
auctor ⁊ ad substitutionē pastoris q ani-
mas ⁊ querere velit ⁊ sufficiat. Quā diffi-
cile aūt ⁊ plerumꝗ impossibile sit consili
um istud adimplere vedelicet maloꝝ pre
latorū āmonitionē ⁊ bonorū substitutio-
onem ꝓcurare aut facere omnino cecus
ē qui nō videt. Tercio si ip̄emet locū regi-
minis exigat vel occupat in dei ꝯtumeliā
⁊ perniciē animarū ecclesieꝗ ꝓprie sub-
uersionē cui similꝛ ipsa restitutio dānorū
irrogatorū deo ⁊ animabꝰ ad integrum
impossibile est. Iniungendū est aūt ei vt
resignationē suaʒ ꝓcuret ⁊ ꝑ collaterales
atꝗ ministros qui animas querant ꝑiculꝭ
eaꝝ occurrere. Iamꝗ ꝑditas recuperare
totis studijs ac viribꝰ enitatur ꝓpter hoc
quantū capio duo genera malorū hoim
ꝑditissima sunt ⁊ a perditiōe pene irreuo
cabilia et quibꝰ via salutis etiā a doctis-
simis vix īueniri possit videlicet ecclesiaꝝ
ꝯuentualiū canonici vel monachi mino
res maioresꝗ prelati vnius eñ electionis
peccato vicʒ qd vnius in ea canonicꝰ aut
monachus cōmittit ⁊ difficilis ē inueniri
conueniens ⁊ cōdigna satisfactio ⁊ pene
impossibilis effectu etiā si aliud in ea nō
reqretur ꝙ restitutio dānificationis quā
dixīmꝰ aīaꝝ Que aūt satisfcō iniūgenda
sit p̄lato maiori qui talē minorē nō dico
in ecclesia instituit. Sʒ tali lupo atʒ carni
fici animas cruciādas tradit tā flagicioso
corruptori xp̄i spōsam ꝓstituit nisi vt illo
amoto ydoneū p̄ficiat qui ꝓ ipso sancte
ꝯuersatiōis meritis ac diligentissima pa-
storalis officij executiōe satisfaciat. Quar
to si defraudauit deuʒ debitis officijs et
animas debitis suffragijs atꝗ seruicijs
officia intelligimꝰ hic ecclesiastica videlicʒ
orandi psallandi ⁊ legendi si horas scilicʒ
canonicas omnino nō dixit aut nō vt de
buit ⁊ decuit. Si missas nō celebrauit aut
missis non interfuerit aut si vtrunꝗ fecit
non tamē ꝓut debuit et decuit. Si nō suf
fragia debita animabꝰ impēdit videlicet
bonis vt ꝑseuerēt atꝗ ꝓficiant malis vt
reuertanꝛ ⁊ resipiscāt eis qui sunt impur-
gatorio vt cito liberentur ⁊ ꝓmissam glo
riam obtineāt. Iniūgendū ergo erit ei vt
ista aut minor aut maioris ꝺuotiōis pin
guedine in posterū restituat aut restitui
a viris sanctis ⁊ collegijs sanctoꝝ emēdi-
cando ꝓcuret vel quod extremū est sup-
pleri hoc qbus suffragiorū debitor est de
magnitudine misericordie dei omnibꝰ di
ebus quanta deuotione ei datnm fuerit
precetur ⁊ oret. Seruicia vero animarū.
Vocamꝰ docere iudicare p̄dicare pacifi-

care. Horū omniū restitutio facienda est
et districtius iniūgenda circūspecte vero
indicātibus nec pars satisfactiōis nec fru
ctus iudicādus eēt cuȝ oīa hec alias de/
bita sint hec ē per semetipā licet peccatuȝ
nullū p̄cessisset. Quinto si fama dānifica=
uit aliquē qd̄ furtū grauissimuȝ iudicat.
Ambro. dicens ꝙ tollerabiliores sunt fu=
res q vestes ⁊ alia bona nostra diripiūt
quā detractores qui famā nostraȝ lacerāt
⁊ cetera. fame ergo ⁊ opiniōis lese facien
da est restitutio que q̄dem p̄difficilis est ⁊
a nullo eā adhuc factaȝ audiuimꝰ ⁊ ꝑpt̄
hoc appet magnitudo p̄iculi ⁊ pene ieua
sibilitas in istis dānificatiōibꝰ quas no=
minauimꝰ. Quid ergo iniūgendū erit de
tractoribꝰ nisi vbicūq; mala seminauerīt
ibi ⁊ p̄dicent ⁊ suadeant ne de malis ꝓxi
morū vel dictis vel dicēdis eis credatur ⁊
hoc iudicāt eos qui ipsis in p̄te ista credi=
derant prout commode possunt.

Medicatoria vero dȝ esse satisfactio
p̄mū scȝ ꝯsūptoria morbi aut reli
quiarū ipsius vbi grā Si luxuria
extinguēda ē declinandꝰ ē aspectus mu=
lierū declināda earū colloq̄a auerte au/
res a cātilenis amatorijs ⁊ a flatibꝰ vena
cissimus hoc ē suggestionibꝰ p̄cibus tra/
ctatibus venerie turpitudinis declinādo
etiā ciboꝝ ⁊ potuū luxuriā carnis iflamāti
um vel vsus vel saltē superfluitas. Sicut
eī ista q̄ enūerauiꝰ luxuriā carnis incēdūt
augent ⁊ nutriūt. Sic subtractio eorū ne
cessario illā extinguit penitusq; cōsumit.
⁊ in hoc est ꝓbatio a ꝯtrarijs ⁊ generali
ter medicina efficatissima ad extinguēdū
omnē morbū viciorum ⁊ peccatorū confi
citur ex omnibꝰ cōsideratiōibꝰ quas tibi
in tractatu de attritione ⁊ ꝯtritiōe noīaui
mus ⁊ nūerauimꝰ et colligunt̄ oīa hec
atq; assumūt̄ ex ipis vicijs ⁊ peccatī. Quē
admodū ex serpentibꝰ ⁊ scorpionibꝰ me
dicina efficitur cōtra nocumēta iporum si
cut ibidē ostendimꝰ valent ⁊ ad idē sacre
obiurgatiōis. Et ꝓpter hoc iniūgendū ē
hmōi penitētibus vt mordaces p̄dicato/
res asperrime acerrimeq; vicia suggillā=
tes frequēter audiāt. Lanes etiam detra/
ctores linguas habēt medicinales in par
te ista ⁊ ꝓpter hoc expedit huiꝰ penitenti
bus vt infamia sua morsusq; detractorū
ad eos p̄ueniat. Medicina aūt vehemen
ter efficaciterq; ꝯsumptiua rememoratio
est ⁊ recogitatio mortis assidua. mortī di
co tam t̄palis quā eterne. Ceterū egritudi
nes vulnera carceres vincula omneq; ge
nus tribulationū medicamēta validissi=
ma ac saluberrima sunt. Sed illa miseri=
cordissimꝰ deus interdū per semetip̄m so
lum interdū per alios adhibȝ penitētibꝰ
⁊ ꝓpter hoc illa non sunt a cōfessoribus
iniungenda. Sanctis vero labor ⁊ volū=
taria afflictio multū conferunt ad ꝯsum/
ptionē ⁊ extinctionē viciorum ⁊ peccatorū
generaliter autē seorsum fieri a peccatori
bus ⁊ peccata cōciliantibꝰ seu ꝓcuranti=
bus ⁊ declinare oportunitates ⁊ intētiua
vicioruȝ ac peccatorū ⁊ cohabitare cū san
ctis ac iustis ac vacare bonis exercitatiōi
bus que peccatis cōtrarie sunt ac repun/
gnātes medicina cōsumptiua ac extincti/
ua viciorū ac peccatoꝝ. Hoc autē medica
menta tantū loquimur que in nobis idē
in potestate nostra posita esse vidētur Sci
mus enī scriptū esse in. iiij. Deutro. ꝙ deꝰ
noster ignis consumēs est nec dubitamꝰ
ipsam gratiā dei super omnia mortificati
uam esse ac extinctiuā viciorū ⁊ peccatorū

Debet esse cōfirmatoria siue con/
firmatiua ita vt non solum vitaȝ
spiritualē deficere nō desinat sed
etiam vt roboret ⁊ augeat ⁊ quia vita spi
ritualis vita omniū virtutū est omniū in
q̄ȝ sine quibus nec deo placetur nec eter/
ne felicitatī merces acq̄rit̄ ea dȝ eē satisfa/
ctionis exercitatio que oēs virtutes au
geat et roboret. Quēadmodū fidem mi=
raculorū auditus ⁊ lectio iporum aut in=
spectio si ea videre datū fuerit similit̄ cha
ritatē diuine bonitatis cōtemplatio ⁊ be
neficiorū eiusdē crebra rememoratio Sic
spem diuinarū ꝓmissionū exhibitio ⁊ ele
ctorum in tribulatione positorū liberatio
⁊ consolatio inimicorūq; humiliatio si tā
ta cogitatiōe et mente ⁊ pre oculis cordis
fuerint eodem modo ⁊ timorē diuine stri
ctionis ⁊ iudiciorū meditatio ac tormen=
torum infernaliū precogitatio ⁊ iuxta has
vias ea penitenti iniūgenda sunt que vi
tam spiritualē nutriant ⁊ cōfortent. Inter
que lectio ⁊ oratio diuinorūq; officiorum
frequentatio sanctorūq; virorum conui=
ctus ⁊ cohabitatio vel saltē frequens vi=
sitatio dū mō declinēt̄ ꝯtraria p̄cipuū
locum obtinere videntur virtuteȝ autem
humilitatis mirabiliter excitat ⁊ roborat
ipsum exemplū domini saluatoris de ab
lutione pedum seruorū sicut dicit Augꝰ.

super.xiij. capitulo Johan. Prudētia aūt magna est et saluberrimū artificium exercitare se in modicis ac leuibus verbi gratia. si a toto ferculo abstinere non potes egrediaris gulam vincere in vno saltem morsello ꝛ postea expiaris ꝛ in alio et videbis atq; gaudebis insperatū ꝛ incredibilem abstinentie profectū diuino adiutorio ac iuuamine inde tibi succurrere sicut ꝛ experimēto didicimꝰ de illo q mul tavi ac difficultate vix abinitiō portare poterat vt septimā partē dñice oratiōis vna die tota dicere sufficeret deinō paulatim adiutus atq; confortatus diuinitus vt eā totam vna die diceret postmodū vt vna die septies diceret. Q cū aliquantis diebus obseruasset eousq; fauēte diuina gratia ꝓuectus est vt omne onus iniūcte sibi satisfactionis non solū leuiter. sed etiam gaudenter portaret. Sic ꝛ de illo quē tanta fuit ute auaricie viciū oppsserat vt omnino nihil dare posset omnipotentis dei misericordia operata est. Primū siquidē ꝓcepit dispensatori suo aliquid de bonis suis pauperibus erogare verū adeo modicum adeoq; occulte ꝛ nullomō ad noticiam eius perueniret minatus dispensatori quia si hoc quocūq; modo deprehendere posset ipsum tanq̄ dispensatorē atq; furem puniret. Deinde cū in fine anni rationem reddente dispensatore bona sua duplicata esse cognouisset interrogauit illum si quid illo anno paupibus erogassꝫ Quo respōdente quia erogasset et etiaꝫ quantum ꝓcepit ei vt duplo tantū in anno sequenti eidem erogaret veruntamen hoc eo inscio faceret. similes ei minas ꝓoribus intentās qō et ipe fecit. Elapso ꝟo anno facta computatione inuenit bona quadruplicata. Et interrogauit a dispensatore sicut prius auditoq; ab eo quid et quantū ꝓcepit ei dicēs furare mihi et isto anno quadruplū eiꝰ quod ꝓterito anno furatus es mihi ꝛ da pauperibus veruntamen modis omnibus caue ne istō sciā tia. nullo enim modo videre possum qō aliquid de bonis meis datur paupribꝰ Q cum ita per multos annos factum esset videlicet quod dominus piꝰ furtum dispensatori multiplicare ꝓciperet dispēsator vero fidelissimā fraudem domino suo faceret ꝛ misericordissimꝰ deus multiplicationes bonorū suorum ad augeret atq; magnificaret tam magnifico celestis ꝟtutis adiutorio victa est auaricia adeo q; deiecta vt dispensatori preciperet dicēs Caue de cetero ne parcas bonis meis furare inde quicquid poteris et rape vi de manibus meis ꝛ da pauperibus etiā iussus ꝛ prohibitus a me. In quo a quanta infirmitate et debilitate ad quantam fortitudinem a quanta puitate ad quantaꝫ magnitudinem virtus largitatis in eo ꝓuecta fuerit que furtum et rapinam non solum vicit sed etiam sibi seruire voluit ꝛ coegit. Sic et simile miraculū virtutꝭ sue operari dignata est diuina clementia tēporibus nostris in quodā nobili et diuite. Qui cum terre sancte peregrinationē agressus esset ꝛ ad mare vsq; peruenisset videns mare extimuit ingressum nauis et expauit et in littore remansit. Luctabatur de die in diem virtus fortitudinis in eo licet modica ꝛ debilis contra timiditatem ꝛ horrorē maris Q cum vincere nō posset ꝑ semetipam incidit cordi eius diuina inspiratione cōsilium magnificum videlicet vt ꝓciperet seruis suis vt eiꝰ pedibus ꝛ manibus fortiter ligatum quantumcūq; inuitum ac renitentem illum in nauem mitteret nulla iracundia eius nullis minis aut terroribus ipsius ipsum de naui emitterent. donec ad terram sanctā applicuissent et vt etiam iuramento exactissime firmarent. Que omnia sic facta sunt. transuectus est in tertam sanctaꝫ iratus ꝛ renitens ac repungnans ꝓ uiribus seruis minas tormentorū et mortis omnibꝰ diebus ꝛ noctibus transiectationis ingeminans in quo facto q̄ꝫ modica fuerit ab initio virtus fortitudinis ꝛ q̄ꝫ debilis que maris aspectum ferre non poterat deinde ad illud culmen perfectionis ꝓuecta est vt eum adeo inuincibilē rederet vt ipsemet victus et sponte manus dans pusillaminitati etiam de ea inuitus voluntate ꝛ ꝓposito triumpharet. Propter quod modis omnibꝰ suademus vt teneris adhuc infirmis penitentibus et tanquā de grauibus morbis ꝛ egritudinibus conualescere incipientibus non solū leues ac salubres exercitationes sed etiā iocunde si fieri potest iniungātur. Jocundum autem est sanctoq; risu plenissimuꝫ illudere dyabolo et eum velut iocando cōfundere verbi gratia. Dum tenes morsellum suauē in manu paratos caro tua ꝛ aperit ad recipiendū illuꝫ parat se ꝛ ex

tendit manu gule ad recipiendū momē-
tanei lenocinij de eodem pedagiū quod
lenociniū deo pedagium dicim⁹ quia a
palato et guttere per transitum ꝛ ratione
transitu ꝫ percipitur. Parat fauces ꝛ ven
trem dyabolus vt te per illum morsellum
deuoret. aut saltim aliqd de sanguīe tuo
suggat deuorat te per morsellum cum gu
le lenociniū mortale peccatū tibi ē. Sug-
git aliquid de sanguine tuo infixo vulne
re non letali. Sed tamen nōnullo. Ille
ergo vitio gule fit atqꝫ dyabolo vt mor-
sellum ad quem toto hyatu fauces porri-
gunt non soluꝫ non percipiāt. sed pro eo
plagam quemadmodū dum solet illudi
canibus. Ipse enim est draco formatus
ad illudendum ei. Dum em̄ ꝓijcit huius
morsellum inter reliquās mense tue eo ꝑ
cutit dyabolus ꝛ gula simul eo velut sua
uissimi odoris sacrifitio delectatur clemē
tissimus deus eo velut lancea transfigū-
tur hostes tui dyabolus ꝛ gula sicut legi-
tur. Eccle. xxix. Super lanceam inimicū
tuum pungnabit elemosina.

Debet esse et cōseruatoria vt non
solum cōseruet vitam spiritualeꝫ
sed etiam ꝯseruet a futuris. Et im
minentibus nocumentis in quo quattu-
or remedia validissima sunt. Quorū pri-
mum est oratio q̄ seruatio atqꝫ custodia
tota deuotione atqꝫ obsecratiōe a miseri
cordissimo omniū bonorū largitore deo
expetende sunt. Sicut legitur in psal. Cō
serua me domine. Et iterum. Custodi me
vt pupillam oculi. Secundū est occupa-
tio sancta atqꝫ continua Est em̄ interpola
tio sancte occupatiōis velut aptio ianue
adultero. Et velut ruptio muri hostibus
Et velut foramen in naui nauigantibus.
et velut foramen in vase liquorem ꝑciosis
simum in eo portantibus. Quanta ergo
solicitudine obstruenda sunt foramina ꝛ
rimule in naui ne aque intrent obstruen-
dum foramē vasis. ne liquor effluat. Cō-
tinuanda ē occupatio sctā ne aque ama-
rissime ac fetidissime peccatoꝝ nauē cor-
dis intrent ne balsamuꝫ preciosissimum
diuine gratie effluens effundatur Terciū
est nouissimorū memoratio videlicꝫ mor
tis corporalis mortis eterne et vite eterne
de hoc Eccle. vij. In omnibus operibus
tuis memorare nouissima tua ꝛ ineternū
non peccabis. Quartū est ipsa visitatio
speciei nostre. Sicut legit̄ Job. v. Uisitās
speciem tuam non peccabis q̄ est dicere
id est solerter considerans nobilitatē spe-
ciei tue quia homo es ad ymaginē scilicet
dei conditus ꝛ formatus. Et hoc est q̄ di
cit. Tullius in libro tusculanarū questio-
num sedationem animi ꝓtinet in conspe
ctu posita humana natura quicquid con
gruat in eandē artem confugiendum est
Eadem sunt arma sumenda. Alij intelli-
gunt vite speciem visitationē fratrum in-
tribulatione positorum hoc est visitare in
firmos incarceratos ꝛ pauperes hoc est
consolari eos et alere. Et recte quantum
capim⁹ intelligūt. In huius enim operi-
bus humilitas et pietas coniuncte sunt.
Humilitas autem conseruat a casu quo-
niam suum et in ymo detinet possessoreꝫ
Unde Augustinus. Humilitas in ymo ē
ꝛ ideo non habet quo cadat. Pietas vo
quicquid subsidij vel solacij nos facit im
pendere corporalibus infirmitatibus fa-
ctum hoc impetrat a deo rependi spiritu-
alibus nostris. Audiuimus etiam dicen-
tem ex hoc multum se ex frequentatione
pauperum et infirmorū in parte ista ꝓfe
cisse et robur multum contra peccatoruꝫ
insultus accepisse. Eccle. Ne pigriteris vi
sitare infirmū ex hoc enim in charitate fir
maberis.

Septimū fructum satisfactionis po
suimus supra. Satisfactionē con
tra execrabilitatē peccatorū. Hec
autem est que penitentē a mundo et eis
que mundi sunt seorsum facit ꝛ ad deum
ip̄m colligit et in deum ip̄m confert ita vt
ipsi soli viuat. Sicut legit̄ in psal. Et aīa
mea illi viuet. Et hoc est q̄d dicit. Apl's in
ij. ad Corinthi. xx. Nemo militans deo
implicat se secularibus negocijs hoc est
que nō solum illicita ꝛ ꝓhibita id est vi-
cia ꝛ peccata declinantur. sed etiam licita
ꝛ concessa ꝓpter hoc iniungenda est in-
terdum penitentibus abstinentia ab am
plexibus ꝓpriarum vxorum. Sicut dicit
Apostolus in septimo prime ad corinthe
Nolite fraudari inuicem nisi forte ex con
sensu ad tempus vt vacetꝭ orationi. Silr
ꝛ declinare consortia hominū ꝛ conspe-
ctus publicos fugere atqꝫ spectacula a ne
gociatiōibus desistere ab armorū exerci
cijs cessare licet ista licita ꝛ concessa sint.
Nōnunqꝫ tamen penitentib⁹ iniungen
dum se recedere ab hui⁹ maxime in hijs
qui in huius ꝑiclitati sunt. Duabus autē

de causis ab hijs secedendū ē penitētib⁹ ⁊ hoc vel ex toto vel ad tempus videlicet ꝓpter periculū vt dixim⁹ quia vix et raro sine peccato exercentur. Et quia vacare deo aut omnino non sinunt. aut saltē vocationem ipsius non parum detrahūt ꝓpter hunc fructum iniungende sunt diuinorum beneficiorū consideratiōes orationes gratiarū actiones benedictiōes ⁊ sanctorum veneratiōes. Non solum sanctorum angelorum ⁊ hominū. sed etiam sanctorū locorum vasorū ⁊ ornamentoꝝ atq; sacrorū dierum ꝓpter ꝙ vigilie ⁊ cetere obseruātie solennitatū de consuetudine ecclesie iniungūtur penitētibus Tūc enim erit omni laude tumulta satisfactio tunc erūt digni fructus penitentie

Post hoc sequitur determinare vtrum iterari necesse sit satisfactionē si in mortali peccato facta fiūt In quo visum est quibusdā ꝙ pro infecta habenda sit sicut dies ritus nazareoꝝ q ꝓ infectis habebant si vel vno die ante expletum numerū satisfactionis sue quocunq; modo se polluerent. Nos autē dicim⁹ distinguendū esse. Sunt enim quedam opera quoꝝ nec augetur gratia nec minuitur peccatū. Verbi gratia. Basilica pons domus cū sint bona quedā opera nec meliora sunt si cōstructa vel edificata fuerint ex charitate nec mala aut nimis bona. Si edificata fuerint ī peccato vel etiā ex peccato. Et ꝓpter hoc quantū est in se ipsis. deo min⁹ accepta. Et ideo si facta fuerint in mortali peccato ex iniūctiōe satisfactoria nō sunt ꝓ infect' habēda Nec ergo ex necessitate iterāda hmōi opa operata. Sūt ⁊ alia quoꝝ bonitas ⁊ acceptabilitas aut charitas ē aut ex charitate. Et ꝓpter hoc ad placandū deum non sufficiunt nisi cū facta fuerint ex charitate. Si enī per charitatē ⁊ placent deo ⁊ placant ipm. aut nō placent ei nec placāt ipm. Et ideo nec eis satisfaciūt. Manifestū est ꝙ quantū ad placationē seu satisfactionem irrita sunt et ideo vel iteranda vel locorū eorum que deo placeāt iniungēda. Et hec sunt opera que ꝯsuerunt vocari opa operantia. Et hoc est ꝙ dn̄s dicit ysaie. lviij. Ecce in die ieiunij nostri inuenit volūtas nostra. Ecce ad lites ⁊ cōtentiōes ieiunatis Nunqd tale est ieiuniū qd elegi. Nunqd istud vocaui ieiuniū. Opera ergo ista opantia vocam⁹ ipm operari nostruz vt ieiunare. orare. psallere. edificare ergo est opus operans ipm vero edificiū est op⁹ operatū. Si qs querat ad qd ergo valebunt opera huius scz de genere bonorū facta ī peccato mortali Respōdeo qm̄ ad multa. Primū enim sunt accessus ⁊ appropinquatio ad viā vite ⁊ quasi reuersio ad ipsam. Quēadmodū si quis querat de iterante qui aberrauit a via sua et reuertit ad ipam. Rn̄deo ꝙ ipa reuersione reuera non agit interceptū. Sic ⁊ huius penitens per huius opera in mortali facta reuera non vadit ad vitam sed ad viā vite si perseueret in eis. Reuertitur ergo vn⁹ fructus huius operum est reuersio ad viā vite. Secūdus est diminutio tentationū Nemo enī dubitat quin ieiunia ⁊ alie afflictiones omnesq; bone exercitatiōes licet in peccato mortali fiant ꝙ tentationes diminuūt ⁊ vtute et nūero ita vt etiā pautiores sint ⁊ debiliores ⁊ hoc ē eis ex ipsa natura sua. hoc est ex naturali ꝯtrarietate quam habent ad tentationes atq; ad vicia ⁊ peccata. Tercius fructus est restrictio potestatis dyabolice. min⁹ enim ex necessitate potest in eos qui vtrūq; rebellant contra eū atq; repungnant quā in eos qui omnino cedētes. eum super se pacifice regnare permittunt. conantibus enī contra dyabolū ⁊ vicia atq; peccata necesse ē adiutorē adeē misericordissimū deū Quartus est ꝯfortatio nostraꝝ viriū naturaliū seu inualescētia ipsarū. Omīs enī virtus ipo vsu sui ⁊ exercitatiōe moderata ac debita cōfortat ⁊ inualescit. Abusione vero sui ⁊ ocio inmoderato debilitatur ⁊ tandem deficit. eo enī vsq; pt qs gescere vt omino deficiat in eo vtus gressibilis ⁊ eo vsq; cessare a visu ꝙ omnino efficiatur cecus. Quintus fructus est ꝑparatio ad gratiā. Quēadmodū oratio ⁊ rogatio ꝑparatio sunt ad semis exortiū et remollitio cere ad scripturā ⁊ sigillationē sic supra dixim⁹ in ca. de attritiōe. Sext⁹ fructus ē impetratio grē gratum facient'. hui⁹ enī opera cū manserit desiderio reuertēdi ad deū ⁊ inualuerint ꝯsuetudine atq; pingerint deuotiōe. meritoria efficiūt ipsi⁹ grē gratū facient'. meritoria inq; ex cōgruo diuine largitatis et clemētie non aūt ex condigno nostre iusticie congruit siqdem diuicijs ⁊ largitati diuine pietati sic pulsantib⁹ apire. sic ⁊ petentibus dare sic querentibus se ostendere.

Notantur sex valores bonorum operum in peccato peractorum

Que cum mortali bona fiunt dant bona terre
Cor faciunt habile minuunt tormenta gehenne

Post hec reliqȝ nobis īquirere vtrū
satisfcōnes iste arbitrarie sint aut
determīate aut limitate. ita vt ni-
hil de eis minuere vel detrahere cōfessori-
b⁹ ꝯcessū sit: nihil adijcere. Qꝫ siqs dixerit
eas eē limitatas hoc mō necesse ē. vt ea li
mitatiōe quā sacri canones ꝓscribere vi-
dent̄ aut alia limitatiōe q̄ nondū ē eccle-
sie reuelata. Qꝫ si limitatiōe canōica ma
nifestū est hoc ꝛ falsum eē ꝛ iniquū. falsū
quidē q: ipsi sacri canones eas dicūt esse
arbitrarias iniquū vero q: in eodē gene-
re peccati ꝯtingunt vnū plus peccare aliū
min⁹ canonica em̄ penitentia seu satisfa-
ctio hoc est in canonibus statuta. Una ē
pro genere peccati in vno aūt genere pec
cati incidūt maius ꝛ min⁹ peccatū vt dixi
mus. quare maius ꝛ min⁹ peccatū scōm
limitationē canonū vna et eadem pena
penitētiale punirentur et vna atq; equa-
lis ꝓ inequalib⁹ peccatis satisfactio iniūge-
retur. Et hec est iniquitas vicȝ vt in equa-
liter peccātes equaliter iusticient̄ vno em̄
et eodē adulterio cōtingit duos sacerdo-
tes inequalr̄ peccare. et etiā vnum ꝛ eun
dem adulterantiū interdum graui⁹ inter
dum min⁹ grauiter peccare. Non oportȝ
immorari in hijs cū ipsi canones hoc det̄
minent vt dixim⁹ ꝛ ipsa auctoritas eccle
id ē sedes apl'ica hoc fatetur in ipis cano
nib⁹. Quare canonice iniūctiones magꝭ
pene ad correctiōȝ peccantiū statute quā
sacramētales satisfactiōes nōnullis īmeē
vident̄. Nōnullis aūt exemplaria satisfa
ctionū pnīalium iuxta illas vel cū visum
fuerit aliq̄ de hijs aut etiā ipemet pnīe ca
nonice penitētibus iniūgant in q̄ non pa
rum videt̄ consultū eē ꝯfessoribus dū eis
deȝ vie penitēcialiū iniūctionū p ipas pe
nitentias canonicas ex parte aliq̄ sunt a
perte. Nec dubitandū ē ꝯfessores seq de
bere canones pnīales quaten⁹ et fragili-
tati nr̄oꝝ tempoꝝ ꝛ q̄litati penitētiū con-
gruit q̄ten⁹ etiā tam multiplex ruptura vl'
laceratō retis petri patit̄ q̄ ꝓ magnitudīe
ꝛ mlt̄itudīe ꝯclusioꝝ piscīū valde modi
cū hȝ hodie integrū vel illesū. Scire etiaȝ
debes errorē multorum qui penam corre
ctoriā ꝛ vendicatoriā delictorum penitē-
cialem satisfactionem reputant ꝓpter q̄ ꝛ
delicta que in eis sīt punita vel vindicata
fuerint confiteri ampli⁹ omino non curāt
Uerbi grā statuit in oībus abbacijs vt q
tale qd fecerit ꝯtradat̄ ad carcarē grauis
culpe vno anno. Estimant ergo q̄ postq̄
sic delinquēs penā hmōi carceris p annū
sustinuit q̄ nec cōfessione nec penitentia
ampli⁹ indigeat ꝓ illo delicto. Et genera
liter de qbuscūq; delictꝭ in capitulis suis
per ipaȝ disciplinā capitularē siue regula-
rem vindicatū fuerit se reputāt apud deū
penit⁹ absolutos. ex quo errore de neces-
sitate accideret q̄ in ipo pretorio a pecca-
tis suis ꝛ delictis absoluent̄ per ipas ꝓto
rianas penas ibidē damnati mutilati sus
pēsi. dūmodo penas illas eo animo ꝛ in-
tentione exciperet a carnificib⁹ quibus illꝭ
capitulares disciplinas a ꝓoribus ꝛ alijs
maiorib⁹ suis. hij ꝓfcō nesciūt forꝝ capitu
lare iudiciale tm̄ eē quasi q̄ddā vt ita loq̄-
mur pretoriū Ignorant etiam intentionē
eē etiam ꝓsidentis capitulo nō ad remis-
sionem peccatoꝝ sed magis ad vindictā
eorum et ad repressionē atq; correctioneȝ
ipsorū per penas ꝛ disciplinā regularē forꝝ
vero penitētiale magis eē sacramētale q̄ȝ
iudiciale Intētionemq; ꝯfessoris in eo q̄
ꝯfessor ad sacrationē animarū ꝛ remissio
nem peccatorū quam etiā omnipotentis
dei misericordia ꝯfessoris ministerio ꝟtu
te clauiū inuisibilr̄ operatur. Manifestū
autem est q̄ non attendūt q̄ nec absolu-
tio sic punitꝭ ac disciplinatis nunq̄ȝ presta
tur in capitulis sicut nec in ꝓtorio seculari
ꝓtoriali seueritate dānatis ac punitis. nec
ideo minꝰ iudiciale ē siue ꝓtorianū capi
culare forū q̄ȝ seculare pretoriū qa mino-
res in eo pene quā in seculari ꝓtorio infli
guntur. Si em̄ minoritas penarū siue dif
ferentia penarū in maioritate ꝛ minorita
te eousq; fora diuersificaret necessario di
uersificaret ideȝ femina seipso ꝛ ipa fora
pretoria secularia eousq; diuersificaret vt
etiā minoritate penaꝝ cogeret interdū ea
esse regularia siue claustralia. Cū em̄ Apo
stolus a iudeis q̄nquies quadragen̄. vna
minus accipet sicut testatur in. xi. scd̄e ad
Coꝝ. et vtiq; in foro seculari ac ꝓtoriano
a iudicibus em̄ ꝓpter ista pena infligēda
erat. sicut ꝛ ipse domin⁹ in lege statuerat
Ut legitur deutro. xv. In capitulis aūt re
gularib⁹ interdū maior flagellatio omni
bus hijs q̄nq; irroget̄ delinquētibus ac-
cideret de necessitate regulare forum forū
magis esse ꝓtorianuȝ quā ipsum seculare
pretorianū. Docendi ergo sunt huius er-
ronei non debere eē contēti disciplina re-
gulari. Sed post vel ante illā debere adi-

re forum penitētiale ꝓpter sanctificatiōꝫ
⁊ ad dei reconciliationē que etiaꝫ diuina
largitione prestatur. Qm̄ vero quibusdā
omnis satisfactio penitentialis videt̄ de-
terminata esse apud deuꝫ ac limitata ita
vt omnis minor necessaria suppletiōe in
digeat cui si hic quod deest additū non
fuerat in purgatorio supplebit̄. Si quid
autem supra quā liminatū est apud deuꝫ
habuit de iniunctiōe sacerdotali illō esse
superfluū vel iniquū quid veritas de hoc
habeat euidenti declaratiōe ostendimus
Si em̄ ita est duo incōuenientia euiden-
ter sequuntur. Primū est vt nulla sit pote
stas ecclesie nulla virtꝰ clauiū. Si em̄ de-
terminatuꝫ iudicio vel statuto regio que
et quanta pena furi irroganda sit. ⁊ ꝑ fur
to nulla est potestas carnificis. Manife-
stum est nullā esse potestateꝫ pretoris vel
carnificis augendi vel minuēdi vel mutā
di illam. Confessor aūt non est nisi sicut p̄
co vel carnifex in hoc quare nulla ē ptās
ipsius in foro penitētiali. Amp̄. sicut ir
ritum est quicquid agit mandatarius mā-
datum habēs limitatū si mādati fines ex
cesserit ita ⁊ irritum erit plerūqꝫ quicquid
confessor qui vtiqꝫ mandatū de iniungē-
da satisfactiōe ⁊ de absoluendo peniten
te mandatū habet absoluendo ⁊ penitē-
tiam iniungēdo egit. Ampli. quis au
debit esse cōfessor ⁊ quid stultius demen-
tius q̄ꝫ confessoris officiū suscipere ⁊ hoc
officiū sit iiungēdi ⁊ absoluēdi penitēs. Si
nemo scire posset q̄s quātas quales peni
tentias iniungere debeāt. Secundū incō
ueniens est qd̄ cum deus nemini reuelet
quantitatē ⁊ limitationē penitentialiū sa
tisfactionū quid aliud velle videt̄ quā er
rare ministros suos ⁊ iniungēdis penitē-
tijs. cū nec eis reuelare curet quid in par
te ista facere debeāt. nec ipi hoc per semet
ipsos cognoscere valeāt. Amplius. omi
rege omni presidēte erit deus secundū er-
rorem istum negligētior. Nemo em̄ regū
vel p̄sidentiuꝫ vult habere ministros qui
bus non iniūgat atqꝫ declaret quid face
debeant. Cōfessoribus aūt non determi-
nat nec declarat deus beneplacitū volun
tatis sue in parte illa. Amplius. quis
adeo insipiēs est ex presidētibus vt in ali-
q̊ officio velit institui inscios ⁊ ignorātes
quid agere ex illo officio debeant. Idem
enim esset hic ac si cecos ministros institu

eret. ⁊ idem est deo in officio penitētiario
tales ministros instituere ꝙ cecos duces
in via reconciliatiōis ad ipm penitentiaꝫ
prebere ⁊ hoc esse vel velle eos errare vel
nolle penitentes reuerti ad ipm ⁊ velle il
lud penitentibꝰ cum nō reportent benefi
tium absolutiōis a confessoribus. Plerū
qꝫ cum vel potestatē non habeāt vel ipsi
us officiū sui ignorātes et ignari sint vt di-
ximus. Secundū hoc ergo nihil sunt re-
missiones siue indulgētie quas facit eccle
sia ⁊ mutatiōes penitentiarū. Apparet er
go hunc errorem claues ecclesie destrue-
re ⁊ potestatē sacerdotum adnullare. Et
iudiciū penitentiale qd̄ in p̄cedentibꝰ taꝫ
multipliciter stabiliuimꝰ penitꝰ euacuare.
Et qm̄ nec falsum nec impossibile incōue-
niens sequi potest nisi ex falso aut impos
sibili aut incōuenienti. Manifestū est hūc
errorem falsum eē ⁊ impossibilē catholi-
ceqꝫ doctrine ac veritati omino insonum
⁊ inconuenietē. Dicimꝰ ergo determina-
tum eē apud deū certitudine infallibilis
scientie sue que quāta qualisue iniungen
da sit satisfactio penitentialis penitēti cui
qꝫ. Non autē determinatū precisa quan-
titatis limitatiōe ⁊ hoc est qr vnus et idē
penitens liberari pōt ⁊ absolui diuersaꝝ
penitentiarū iniunctiōe ⁊ equaliter peccā
tibus atqꝫ penitentibꝰ iniungi salubriter
possūt inequales penitētie seu satisfactio-
nes. Cuꝫ enim in arbitrio cōfessoris in vo
luntate penitentialē satisfactionē positaꝫ
esse dicamus. Dicimꝰ cōsequēter ꝙ in bo
na fide ipsius hoc positum ē. Hoc autē exi
git bona fides vt cōsolant̄ periti iuris ce-
lestis atqꝫ diuini vel scripta sanctorū atꝫ
prudentiū de penitentia atqꝫ iniunctiōe
vbi confessori ꝓpria pericia non sufficit ⁊
ꝙ debita deliberatiōe atqꝫ consilio pe-
nitenti iniunxit hoc misericors deus tan-
quā gratam satisfactionē ⁊ sacrificium re
cōciliatiōis seu ꝓpiciatiōis a penitēte susci
pit. Si enim ne erret̄ in iudicio q̊ de agro
vel fundo vel de alia re temporali agitur
tantopere cōsuluntur libri legum ac iudi
ciorum seculariū taꝫ solicite examinatur
factum de quo vel per quod iudicandūꝫ
est tanta circūspectione cogitatur deputa
tur circūciditur atꝫ ꝓnunciat̄ etiā inscri-
ptis sententia quantomagis similia om
nia faciēda sunt i hoc iudicio spūali. Et q
minori diligentia vteretur in isto iudicio

quā in iudicio seculari. Manifeste negli-
gens eēt ⁊ iniquus atꝫ infidelis iudex. Cū
esse debeat diligēs inuestigator iuris vtri
usqꝫ partis que corā ipso contendūt ⁊ fi-
delis ꝓspector ambobus ac debitor con-
seruationis iuris sui nec possumꝰ non ma
le fidei iudicē reputare q periculosissimā
arduosissimāqꝫ causam animarū impicie
sue cōmittit. Interdū tamē misericordissi
mus ac sapiētissimꝰ deus hūilitᵉʳ ac deuo
tionē confitentiū respiciens imperitis con-
fessoribus etiā ignorantibꝰ inspirat salu-
berrima consilia satisfactionū. Quia er-
go contingere potest in eodē genere pec-
cati diuersis confessoribus sollerter ac stu
diose agentibus diuerse inequales vide
antur iniungēde satisfactiōes. ⁊ hoc ꝺ cō
silio prudentiū vel de ꝓpria circūspectio-
ne atꝫ prudentia pie credimꝰ ⁊ sentimus
quia vtraqꝫ satisfactio grata est deo ⁊ ac-
cepta ⁊ vtraqꝫ sufficit. Licet ineq̄les sint
ipse ⁊ equalia peccata pro quibus iniun-
guntur. Illā enim reputamꝰ satisfactionē
sufficientē que de consilio ecclesie iniungi
tur. Consiliū aūt ecclesie in quo necesse ē
~~deum~~ deo prouidente ⁊ faciente copiam
esse consiliorū salutariūqꝫ prudentiū cir-
cūspectio vel scripta sanctoꝝ dictauerit et
hanc dicimꝰ esse ptātem ecclesie et hoc ei
in parte ista ꝯmissum vt satisfactiōes q̄s
ea fide eoqꝫ consilio quibus diximꝰ con-
fitentibus iniunxerit ratas gratas ⁊ accē
ptas habeat misericors deus nulliqꝫ pec
cati precidit aut limitauit deus satisfactio
nem quin ⁊ maiori ⁊ minori ꝓut iuris di
uini ꝯsultꝰ videlicet valeat experiri. Si
cut eīm non artauit totā ecclesiam suam ⁊
omnes diuini iuris consultus ad dandū
vnum ac singulare in vnoquoqꝫ peccato
consilium. Sic neqꝫ omnes equaliter pec
cantes ad vnā nūero ⁊ singularē satisfacti
onem Et ꝓpter hoc licꝫ ecclesie dei cui tra
didit claues regni celorū. Alijs aūt aliter
aperire. Et cui cōmissa est apotheca me-
dicamētorū spūalium alijs sic alijs aliter
consulere ⁊ mederi ⁊ augeri ⁊ minuere pe
nitētiales satisfactiōes ⁊ mutare ꝓut hoc
pertinere videbit ad dei gloriā et honorē
⁊ saluti penitentiū expedire.

P Ost hec nominabimꝰ ⁊ numera
bimꝰ officia confessoris. Horū er-
go omniū primum atqꝫ precipuū
est officium sanctificatiōis. Ex quo officio
q̄ ad absolutionē ⁊ benedictionē ipsius di
uiniqꝫ nominis inuocationē vincula pec-
catorum disrumpunt in cordibus penitē
tium. Macule absterguntur gratie infun
duntur venie ⁊ remissiōes penarū gehen
naliū ⁊ etiam penitentialiū de diuini lar
gitatis munificentia tribuunt. Propter
hocqꝫ maxime congruit eidē vt sanctus
ipse ⁊ immaculatus sit cuiꝰ ministerio et
per quem penitētes ⁊ confitentes sancti-
ficari ⁊ sperant ⁊ querūt. Congruit etiam
⁊ vt in loco sacro si fieri potest ⁊ sacra sto
la ornatus ꝯfessiones audiat ꝓpter reue-
rentiaꝫ ⁊ sanctitatē sancti ministerij ita vt
ipse locus ⁊ ornatus ministri deuotionē
aut augeat aut excitet cōfitentibꝰ Existo
officio imcumbit idē longe facere penitē-
tes non solū ab execrationibꝰ peccatorū
sed etiam a mundo ⁊ de hijs que mundi
sunt deoqꝫ illos ꝓximos facere ⁊ in sepa
biliter adherentes ⁊ quotiēs pōt illos ⁊
q̄ illoꝝ sunt in honorem ⁊ obsequū eiꝰ cō-

S Ecundū officium est of uertere.
ficium iudicādi ex quo incumbit
ei vt sciat singulorum terminūqꝫ
insticiationes ꝓpria ⁊ ipa crimina ad in-
uicem dinoscere atꝫ distinguere videlicet
vt sciat exurendū esse apostataꝫ spūalem
immactandū esse domino sacrilegiū ⁊ ex
heredandū esse cum tota posteritate reū
maiestatis ⁊ lapidandū esse adulteruꝫ ⁊
suspendendū seu crucifigendū latronem
⁊ submergendū esse pyratam ⁊ illusioni-
bus ac ꝯtumelijs alieni honoris raptorē
⁊ refigandū esse seruū fugitiuū ⁊ sepelien-
dū esse viuū ꝓditorē apostatam aūt spūa
lem intelligimꝰ oēm peccatorē xpianum
eo ꝙ post susceptaꝫ ritū xpianū ⁊ partici
patiōꝫ sacramētoꝝ a deo recedēs ꝑ mor-
tale peccatū dyabolo adheret factus ser-
uus ipius. hūc exurendū diximꝰ igne ire
sancte q̄ aduersus semetipm excādescere
dꝫ totusqꝫ ꝯflagrari donec apostasia hꝰ
in eo penitꝰ ꝯsumat vel igne tribulatiōis
pnialis vel igne spūssancti qui ꝓpē cha-
ritas nūcupatur. iuxta hūc modū et sacri
legum oēm xpianū pctōrem dicimus qui
templū dei vel ipsemet ē in seipo violauit
occidens in ipo hominē scꝫ spiritualiter
ꝯtaminatione peccati. euertit edificiū v-
tutū ⁊ bonoꝝ operū subuertens excussit
incēdio scꝫ ire ⁊ inuidie aut odij aut cuiꝰ
cunqꝫ alteriꝰ huiꝰ pestis et hoc ē qꝺ legit
ꝑma ad Coꝝ. iij. Siqs templū dei viola-
uerit disperdet illū deus. Templum eīm

dei sanctuꝫ est qd estis vos. Et iterū. Ne scitis quia templum dei estis. et spiritus domini habitat in vobis. Templū inqꝫ sunt omnes christiani opere spūssancti di catum ꝛ cōsecratum vt dicit Aug⁹. Meri to ergo tam nepharius sacrilegus disper dendus atqꝫ mactand⁹ dñō hoc est in ei⁹ seruitio totus cōsumandus ita vt nihil sa crilege istius execratiōis in eo remaneat inconsumptū. Sic ꝛ reum maiestatis di cimus esse exheredandū ꝛ exterminandū esse cum tota progenie sua. Verbi gratia Fornicator hoc ē reus maiestatis diuine scilicet contra cuius honorē ꝛ dominatio nem inimicū etiam capitalem id est dya bolum in castrum seu ciuitatē quā ab ipo dō singulari omagio ac ligio tenebat id est semetipm introduxit dominūqꝫ eius dem feudi mortalis peccati seruitio atqꝫ seruituti illum cōstituit ipsoqꝫ ciuitate vl castro deo quantum in ipso est exhereda uit seqꝫ a deo recedens dyaboloqꝫ ad he rens hostē dei efficit fornicator ergo reus est maiestatis huius genus seu ꝓgenies sunt fornicationis cogitator fornicatiōis concupitor fornicationis delectator. In fornicationem consentitor fornicatiōis ꝑ petrator fornicatiōis iterator fornicatōis assuefactor. Deinde excusator defēsor glo riator. Cognati vero eius atqꝫ ꝓpinqui sunt ꝓlocutor ꝓcurator receptator simili ter intentor seu infamator In quibus vo lumus vt intelligantur exornator turpiū qꝫ cantilenarū decanator Et omnimodo quicquid est huius turpitudinis adiutor Tota ergo ista meledicta ꝓgenies exter mināda est cum ipo capite suo scilicet for nicatore. Adultera vero lapidanda erit q̄ spreto honorabili ꝯnubio qd cuꝫ rege re gum christo domino ꝯtraxerat in baptis mo spretoqꝫ regis celestis dotalitio oim corruptionū atꝫ lenonuꝫ vilissimum eter naqꝫ damnatione a celesti regno fore bā nitum dyabolū patibuloqꝫ infernali abs qꝫ vlla spe redemptionis ad iudicatum abiecta veste preciosissima ac speciosissi ma omniumqꝫ virtutum decore ac varie tate cōtexta nuda ꝛ ignominia plena pec cando seq nec erubuit nec verita est. Me rito ergo lapidanda est durissimis obiur gationibus sacrorum eloquiorum q̄ sunt lapides limpidissimi de torrente quibus quondam percussus est golias a dauid Sicut legitur. j. Re. xvij. Plena siquideꝫ adulterarū lapidatio erat i lege. Sicut le gitur Leuiti. xx. ꝛ Johan. viij. Lapidatio autem hic duobus modis facienda ē vel vt audeat penitens frequenter mordina tissimos doctores ꝛ predicatores qui scilꝫ durius peccata reprehendendo ꝑcuciunt Uel si ipe penitēs sacris litteris fuerit eru ditus hoc ipse faciat semetipm duriter ac sepius obiurgando donec omnino cōfra cta cōminuta atqꝫ contraria fit adultera anima eius Quia vero etiā fustigatio pe na litteralis id est flagellatio priuata in iungēda est ei vt adulter peccati sui reco lat ad confusionē adducentem gratiam ꝛ gloriaꝫ. Sicut legitur Ecc. iiij. ꝛ ipm adul terum pena cōsueta vindicet. Juxta hos modos ꝓsequendum est de aliis vt spi ritualis pirata iniurgatur in mari lacri marum ꝛ alieni honoris raptor hoc ē am biciosus et inanis gloriator ꝓpriis irriso nibus atqꝫ cōtumeliis aut alienis efficia tur non declinans alienas irrisiones vt ꝓbra nisi ꝓpter dei honorē et ecclesie scā dalum irrisiones etiam ꝛ subsannatores suos habēt vt iustificatiōis sue ministros et executores et tāto amplius eas diligat quanto ipsi magl gratis hoc est sine sum ptu curie sue iusticiaꝫ exsequitur. Alii em̄ ptores non absqꝫ sumptu ꝛ mercede tor tores habēt atqꝫ carnifices Penitens vo tales habet quales dixim⁹ q̄m nō solum vlcio sed etiā improbe se ingerūt vt curie ipsius penitentis iusticiā siue iusticicatiōꝫ absqꝫ diminutione ꝛ fictione dulciter ex ercent Sepeliri vero viciū intelligim⁹ in cludi penitētem in reclusorio ꝛ intrudi in monasterio vel a publicis cōspectib⁹ atꝫ spectaculis quolibet mō secludi vel occul tare ꝑterite vite turpitudinē noue ac san cte cōuersationis decore. Solem⁹ autem viuos sepultos ꝓprie intelligere eos in q̄ bus adhuc qui viuit quidem peccādi vo luntas. Sed timore ac pudore nō mani festatur operib⁹ ymo clausa tenetur non audens exire in luceꝫ manifestatiōis. Si militer et regularis ꝓfessionis omnes in quibus vetus homo viuit voluntate pec candi carnalibus cogitatiōibus ac desi deriis nondum extinctis sub habitu ve lut sudario et sub aggere claustraliuꝫ ob seruantiarum velut tumulo viuunt sepul ti viuūt inquinati veteri hec autem pena videlicet sepultura viuentis magnorum scelerum pena est apud iudices seculares

Uerꝫ put hic intēdim⁹ nisi de tumulis istī ꝓrumpentes exeant in testimoniū infernalis ac dyabolice resurrectiōis facile in ipsis tumulis extinguitur ꝓpter quod periculosissimū est penitētibus ⁊ horrendū spiritualib⁹ oculis sepultos huius exire de tumulis ⁊ vulgo mortui equitantes ⁊ armis dimicantes et in hastis ludentes familia exercitus herlechini dicuntur apd̄ gallicos. apud hyspanos vero exercitus antiqu⁹. de hijs vero ⁊ de huiusmodi in tractatu quem de angelis et demonibus ceterisqꝫ spiritualibus ac nobilibus substantijs deo fauente et deo comite scribere ꝓponim⁹ prout nobis celitus donabitur dicemus.

Tercium officiū confessoris officiū est pacifici inter deum ⁊ penitentem mediatoris. Ex hoc autem officio incumbit ipsi primū nosse modos ⁊ vias quib⁹ pax reformari solet etiā apd̄ homines inter discordes qui sunt septem in vniuerso. Primū est iudiciū. Sicut legitur Prouer. xvi. Iudicium determinat causas. Siquidem si penitens qui ⁊ pereat in foro penitentiali ⁊ iudicio illius stet secundū oēs partes illius iudicij quas in p̄cedentibus nominauim⁹ ⁊ numerauimus pacem habebit cū deo. Nihil eīn vltra id quod iure deo adiudicandū est a penitente reqrere potest In quib⁹ omnibus primū est vt deo possessionē fundi quo ipꝫ penitens iniqissimeqꝫ spoliauit restituat. fundus autem iste ipsemet penitens est. Secūdo vt de fructibus medio hoc est toto peccati tempore amissis ante ingressum litis deo per cautionē siue satisfactionem cū alias nō possit satisfat. Hec autem cautio intelligēda est firmitas boni ꝓpositi non votum non iuramentum nec etiam ꝓmissio simplex Nullū enim horū trium exigendū est a penitente ne fiant laqueus maioris ruine De hijs aūt in alio tractatu de penitentia nos lacius diximus penas vero spirituales ⁊ nō nullas corporales q̄s dei iniuriator atꝫ malefactor penitentiali iudicio sustinere debꝫ ꝓ parte numerauim⁹. Genera vero patibulorum siue tormentoꝝ in tractatu quē de passione dominica scp̄sim⁹ diligenter ⁊ nominata et elucidata sunt. Secūdus modus reformatiōis pacis dicitur vulgariter legittima inquisitio per quā de iure vtriusqꝫ partis litigantiū constet vbi vtrāqꝫ partem cōtentam esse oportꝫ eo quod per inquisitionē ad eam pertinere inuentum fuerit Si inter deū ⁊ penitentē inquisitione de vtriusqꝫ iure per fidelem ac veridicam attestationē ipsius penitentis diligentissime facta. Nihil amplius sibi vēdicet penitens quā quod eidem inquisitō donauerit hoc est solam cōfusionē in facie solamqꝫ culpam atqꝫ penam culpe debitam ⁊ generaliter omnia bona deo tribuant sibi mala Sicut legitur Daniel. ix. Nobis confusio faciei tibi autē domino deo nostro misericordia ⁊ ꝓpitiatio. Nihil enim amplius ad se ꝑtinere miser peccator inueniet per actissimam examiantissimamqꝫ inquisitionē quam culpam ⁊ penam meritam quibus si cōtentus esse voluerit ⁊ in omnibus dei bonis nihil se prsus iuris se habere recognoscens ea deo dimiserit nullū de cetero nisi de mādato eius aut bn̄placito vsurpaturus pacē habet cū deo vt iure suo contentus ⁊ ius diuinū quantum est de ꝓposito eius ⁊ voluntate non inuasurus. Tercius modus reformandi pacis dicitur per consensum siue corde ad cor fit autem pax per hanc viam inter penitentē ⁊ deum cū penitēs ad consenciendū diuine voluntati inducit vicꝫ vt facere velit siue cōsentiat ꝓ recupanda dei pace ⁊ amore quod eum facere sciuerit diuine beneplacitū voluntatis. Confessoris aūt est nosse in parte voluntatem diuinā hoc est quā satisfactiōeꝫ ab vno quoqꝫ penitente ꝓ peccatis suis deus gratam habeat ⁊ acceptā. Quart⁹ modus est arbitrio complacito per quaꝫ pax inter penitentē et deum reformatur quotiens penitens arbitrio hoc est beneplacito cōfessoris omnino se subdit committit ⁊ tradit prudentis eīn ac fidelis cōfessoris voluntati ac beneplacito causas quas aduersus habꝫ deus simil'r cōmisit vt ita dicam⁹ in ei⁹ bn̄placitū irascibiliter ac irreuocabiliter cōpromisit Sigilliqꝫ ꝓprij appensiōe hoc est filij ꝓprij suspensio qui est figura ⁊ caracter substātie sue. Ex p̄mo ad hebre. ac litteris euangelicis cōpromissiōꝫ formauit Mathei. xvi. Quodcunqꝫ ligauer' quodcunqꝫ soluer'. Quintus modus est tradere siue reddere miserationē eius ꝯtra quē peccatū est seu delictū. Sic ⁊ penitēs deo pacificat cū beneplacito diuīe mīsatiōis omino se tradit. Sext⁹ mod⁹ dono vel ꝑcio. Interdū eīn

ꝓijcit quis pecuniā vt redimat sibi pacē
quoniam pax fit inter deum et penitentē
⁊ cum ipse penitens de consilio confesso-
ris aliqd eoꝝ que voti sunt domino deo
offert dat sicut est ingressus religionis as-
sumptio hierosolimitāe peregrinationis
et hmōi alia dona ideo vocamꝰ qa gra-
tuito et non ex debito offeruntur Que ve
ro mandatoꝝ sunt siue in precepto non
dona licet debita nō donata sed reddita
sunt dicēda. Septimus modus est victo
ria que interdū bellis fiunt paci imponit
et inimicos in subditos ⁊ seruos cōuertit
Sic interdū vincit deus penitētes aut be
neficijs aut flagellis aut simul vtriusqꝫ
itaqꝫ vt rebellare aduersus eū de cetero
vel non audeant vel non velint quin po
tius deo seruiant vel non velint quin po
tius deo seruiant subiugati ad pacē vero
penitentes inducere vrgentissimū ac effi-
cacissimū est eisdem ostendere quanta in
stantia per legatos suos doctores scilicet
et predicatores rogare non cessat ea q̄ pa
cis sunt ac si rebellione nostra vinci formi
darent ac si de nobis vindicare non pos-
sent nec rogare solū contentus est sed eti-
am redimere ⁊ emere toto precio diuitia-
rum celestiū ⁊ regni sui. Intātam autem
insolentiā ymo dementiā nonulli pecca-
torum abalienati sunt vt nec verbum de
pace ista hoc est sacras exhortationes au
dire dignent. et attende ꝙ oēs isti modi
pacificationū re vnū sunt faciebꝰ atqꝫ re-
spectibꝰ

Quartū officium cōfessoris est officiū medici siue medi-
cantis ex quo etiā conuenit ei nos
se distinctionē ⁊ diuersitatē pulsuū id est
motuū cordis q sunt desideria. Eius em̄
est nosse si desideriū reuertendi ad deum
in penitēte forte est ac validū. si vitalis ca
lor hoc est viuificatio dilectio q̄ deus est
fortis est in eo autē debilis si sudor lacri-
maꝝ multus an paucus. Si vniuersalis
hoc ē omnia mēbra lauans oībusqꝫ su-
perfluens ac superinundans vt ꝑ omniū
mēbroꝝ male administratis officiūs fluat
qđ est cū ipse penitēs luget sigillatim pec-
cata que oculis ꝑpetrauit ⁊ que auribus
et ita de alijs mēbris. Amplius. si ipse
sudor fortis fuerit ita vt causam et radicē
morbi spūalis expulerit. ita vt nullū eius
vestigiū in corde penitenti remanserit.
Postmodū incumbit ei scire de ipsa satis
factione ꝙ dieta debꝫ esse ⁊ medicina pa
riter penitēti de quo aliqd supra diximꝰ.

Quintū officium confessoris est of
ficiū obstetricis de quo Job.xxvi.
Obstricante manu dei eductus ē
coluber tortuosus. Hebree siquidē mulie
res obstetricandi habent scientiā. Sicut
legitur Exo.x. Hee mulieres intelligūt cō
fessores ꝓpter familiaritatē per quā secre
tissima absconditissimoꝝ peccatorū eisdē
creduntur ac reuelant. Sicut obstertrici
bꝰ parientes mulieres ea q̄ maxime eru-
bescuut maximeqꝫ abscōdita esse volunt
detegunt ⁊ cōmittunt. Secūdo ꝓpter su
auitatem cōtractandi et educendi partū
tenellū. Tercio ꝓpter muliebris benigni-
tatis et cōpassionis dulcedinē. Hic ergo
tota vigilantia studendi est cōfessoribus
vt cautissima sit eoꝝ suauitas suauissima
qꝫ cautela inducēdis horrēdissimorū pec-
catorū monstris in lucē confessionis ⁊ p̄-
cipue ignominie passionibus id est extra
ordinarijs peccatis carnis et generaliter
omībus illis que maxime erubescentia ⁊
confusione ora penitentiū obstruūt ⁊ per
confessionem ea egredi non sinunt.

Sextum officiū est amantissimi pa
tris. Sic em̄ excipiendus est peni
tens a cōfessore vt ab amātissimo
patre filius rediuiuꝰ hoc est toto gaudio
et agratulatiōe toto applausu atqꝫ festiui
tate. Sic em̄ illum recipit pater miserico-
diaꝝ queadmodū legit Luce.xv. de filio
ꝓdigo reuertente.

Septimū officium ē matris dilecte
⁊ munusculis puulo blandientis
ad bona q̄libet inuitātis. De hoc
Osee.xx. Lactabo eum ⁊ adducā in solici
tudinē. Et iterū ysai.lxiii. Advbera porta
bimini ⁊ supblandietur vobis q̄uo sicut
mater blandiatur filio ita ego cōsolabor
vos Et hoc quidē de penitentia finē facie
mus p̄termittētes multa ꝑ necessaria atqꝫ
sulubria que nos alibi dixisse et scripsisse
meminꝰ ⁊ in alioꝝ scriptis legisse. Mul-
ta aūt hec diximus ad elucidationē ipius
sacramenti. Multa etiam vt viā sacrarū
exhortationū p̄dicantibus apiremus vbi
ꝓbationes inducere supersedimus eo ꝙ
narratio ꝑ seipam illa sufficiēter declarat

Quinto loco in ordine sacramēto-
rum ponemꝰ matrimoniū. Inci
piemꝰ ergo auxiliāte deo ⁊ dicemꝰ
qđ matrimoniū est sancta sanctificatiā et
ꝑfecta societas mari ⁊ femie in gñe hūa-

no. siue vinculū siue necessitudo que eos
huius societatis facit inuicem sui in alter
utruʒ debitores. Siqdem natura hūana
velut arbor nobilissima ⁊ dei agricolātis
plātatō pciosissīa velut ex duob⁹ ramis ē
mascul⁹ scʒ ⁊ femina cui⁹ indiciū ē vis ge
neratiua que ambobus istis ramis insit
indita est. In neutro vero eorū comple-
ta. Sed partē sui habēs in altero ⁊ partē
in altero. Quēadmoduʒ ⁊ semen hūane
generationis ex neutro eorū totaliter est
ymo parti ex altero ⁊ ptim ex altero. Non
em̄ solū semen masculinū generatiōi hu
māe sufficit aut solū femininū. sicut nec so
lū coagulū aut solū lac ad generatiōʒ ca-
sei sic neqʒ sola masculinitas que ē virtus
abscindendi ō se siue a se semē actiuū ad
generationē qō ē sicut coagulū. Neqʒ so
la feminitas que ē virtus abscindendi de
se siue a se semen passiuū ad generationē
qō est sicut lac ad generationē casei. Nō
inqʒ altera istarū sola virtus coaguli ne-
qʒ virtus lactis per se virtus generatiua ē
casei. Ql aūt semen masculi ⁊ semē femi-
ne sicut coagulum fuit ⁊ sicut lac et legis
Job. x. Nōne sicut lac mulsisti me ⁊ sicut
caseuʒ me coagulasti. Neqʒ figura mem-
broꝝ genitaliū tantū indiciū est seu testi-
moniū masculinitatl aut feminitatl. Cuʒ
in quodā genere animaliū mas semē re-
cipiat aut membꝝ genitale femininū tan-
tū habeat id ē portā ⁊ matricē femina vo
ecōtrario masculina mēbra habeat iudi-
ciū hmōi certissimū est ipse fructus id est
ples que non potest eē nisi duoꝝ fructus
aūt ⁊ arbor quasi correlatiue ad inuicem
dicuntur nec accidit vnqʒ nec dicit vt fru-
ctus vn⁹ numero multarū arboꝝ. Qua-
re manifestū est masculū ⁊ feminā arbo-
rem semen eē in specie humana ex duo-
bus ramis ⁊ vim generatiuā integrā atqʒ
cōpletaʒ in tota arbore ⁊ in vtroqʒ ramo
rum huius ptem sui habere vt diximus.

Amp. natura nō adiuuat masculū ⁊
femiaʒ vnum ⁊ vnā in opere generatiōis
Impossibile em̄ est vt adiuuet vnū ⁊ du
as aut duos ⁊ vnā. Quare manifestū est
totalitatē ⁊ integritateʒ huius arboris in
duobus iam dictis ramis consistere cum
nec opus generationis perfici nisi a duo-
b⁹ dictis ramis simul adunatis nec fru-
ctus esse possit nisi ex duabus naturaliter
Nullus em̄ naturaliter vel est vel eē pōt
nisi duorū. Et pp̄ter hoc quicūqʒ natura-
liter hac operatiōe naturali sola nascunt
in specie hominū filij hominū i scriptura
tam crebro nominant.

His aūt ita positis dicim⁹ qꝫ nece
est adunationē maris ⁊ femie so
cialem esse ⁊ sanctā hoc est vincu-
lo societatis quā supra noiauim⁹ astrictā
⁊ fūād⁹ ē pciosissim⁹ fruct⁹ suus arbori tā
nobili ⁊ seruanda ipa fructificatio. Perit
aūt fructificatio per sodomā ⁊ publicā ac
pstitutā fornicationē perit fructificatio id
est opus generatiōis siue sanctificatiōis
qa inutiliter agitur quātū ad fructū. Pre-
ter vinculū aūt sancte societatl maris ⁊ fe
mine. Et si fructus interdū ex opere gene-
rationis exoritur aut ex parte aut ex toto
perit. Cum nō sit q custodiat nutriat. edu
cet erudiat ⁊ alia necessaria ac salubria p
li puideat aut inumera et intollerabilia
nature pariter ⁊ gratie patit detrimenta.
Quis em̄ enixe in tanta miseria cōstitute
puideat ⁊ in tanta indigentia posite cum
ignoretur de quo plē suscepit. Quis aūt
impungnādo eā occasiones tante miserie
⁊ indigentie dederit cū possim ⁊ indifferē
ter fuerit omnib⁹ libidinātibus pstituta
Appet ergo immanitas atqʒ pnicies odi-
bilissimarū ⁊ execrabilissimaꝝ bestiaꝝ so
domite scʒ ⁊ pstitute ac meritricie fornica
tiōis Siqdeʒ bestie quasi vastie dicte sūt
a vastando scōm ysidorum. Hee aūt infā
dissime belue nō sola mobilia ac primo-
nia vastant eorū qui spurcissimā turpitu-
dinē earum pfessi sunt Sed etiā corpora
velut infernales ac dyabolice sanguisuge
⁊ immundissimaꝝ dissenteriaꝝ ab homi
nabilissimū fluxūs dissipant ⁊ cōsumunt
Et hee q devastatiōes pene nulle st cōpa
ratione duaꝝ quas faciūt velut em̄ pestes
seuissime ipsa semīa humane generatiōis
nō expectātes exortuʒ siue ptum pfocant
et pextinguūt. Nobilissima ergo vniuer
se nature arborē seu plantā scilʒ humanā
naturam fructu suo pciosissimo innunere
prolis orbant. Quapropter ⁊ in celū ipm
consurgere cōtra pestes istas qui innūe-
ros ciues pripiunt ⁊ terra armari cui⁹ ple
nitudinē ⁊ habitationis decorē tanta sui
parte pcidunt ac mutilant. Ipaqʒ natura
humana toto furore excandescere debʒ
cui fructū et munere prolis in ipo semine
generis absorbēt ⁊ deuorāt. Si em̄ inimi
cas humane nature bestias lupos atqʒ ser
pētes quarū seuicia tā paucos homines

deuorat ꝛ consumit. Reliqui hominū tā ta ira et odio merito īpugnant ꝛ ꝑsequūt Quanto fortius contra bestias istas infernales gladio et igne totisq3 studijs acviribus pugnandū ē vsq3 ad ipum exterminiū. Si eruca ꝛ erugo ceteraq3 huiusmodi pestes que non nisi detrimentū olerum aut aliarū modicorū et vilium faciunt tantopere euitantur. Quid contra istas faciēdū ē humane nature. si ꝓpter semina custodienda agris armant agricole fundis et lapidibus arcubus sagittis vt coruos et cornices a deuoratiōe ipoꝝ arceant et diffugent. quāto fortius a beluis istis immanissimis ac crudelissimis humano semini ac generi ꝓuidendū ē. Et si ergo non alia de causa cōtra bestias istas seuissimas ac pestes infandissimas amore tamē ipi⁹ nature q̄ tam nequiter q̄3 tam atrociter impugnant omni gladio et igne pugnandū ē multo fortius amore gr̄e. dum enim naturam aut extinguunt penitus aut execrabiliter inquināt nec gr̄e nec glorie in pte illa quicq3 relinquunt Merito autem clamor sodomoꝝ multiplicatus ad deū ascendisse dicitur Genes. xviij. Clamor inq̄3 nature vim seu violentia3 in tam nepharia sui abusione pacientis cōtumeliā. intāte abominationis inquinatione detrimentu3 et iacturam. intanta sui fructus damnificatione. ꝓpter has iniurias qua a sodomitis natura paciebat quasi clamore multiplicato clamauit ad deū. Et est aduertendu3 ꝙ istius spurcissime libidinis vesania vsq3 ad polluendos angelos ausum sue presumptiōis erexit ꝙ vt angelice pulchritudinis ꝛ puritatis ꝓus nepharie istius libidinis rabies parat. Et ꝙ etiam angelicis officijs id ē diuinis laudibus ꝛ sacrificijs ceterisq3 sacris ministerijs consecratos tam clericos seculares q̄3 sacerdotes inquinare non veretur. Et cum huius spurcicie clamor solus ad quorundā ascendere potuerit nostroꝝ temporu3 fecib⁹ ne dicam finibus in ipos celos celoꝝ. id est cetus claustraliū nephanda execratione debachat Cuius ignominiosissime ac ꝑsordide passionis turpitudo tanq̄3 execrabiles vt ꝙ ea homines se polluerunt quasi hoc non sciuerit deus multiplicatus inde clamor sicut diximus ad eum ascenderit. Sed tanq̄3 aspectu hoc ꝓbare volens descēderit. In quo facto q̄3 sit ei odibilis nephanda ista flagitiositas duabus rebus ostendit. Primū in hoc ꝙ ipsemet ad iudicandum damnandū et vlciscendū scelus istud ta3 detestabile ꝑ semetipm lic3 in angelis descendit. Scd̄o quia ipsa quattuor elemēta cōtra pestem istā cōmouit ꝛ excandescere fecit ꝛ ignis ē adurens cū sulphure et aer concutiens ꝛ subuertēs tanq̄3 tempestas et terra absorbens at3 deglutiens ꝛ aqua submergens contra tam execrandum nephas diuino nutu ꝛ imperio velut densata acie pugnauerūt. Quoniā autem ignominia sodomitica ꝛ ꝓstitute ac publice libidinis fornicatio ipam nature humane fecunditatē ad sterilitatē redigunt. huiusq3 diuine plantationis nobilissimum fructum in ipis seminib⁹ suffocant ꝛ preextingant. Et hoc tam euidenter tanq̄3 indubitate supuacuū eē iudicamus contra istas immanissimas beluas disceptare rationibus. Sed hoc solū resecare ꝑdicādum est publiceq3 clamādū vt tanta seueritate diuine iusticie semel damnate bestie ferro ꝛ igne exterminent. Destructio enim et vastitas quā faciūt sufficere debet ad destructionem et exterminiū ipaꝝum.

Nunc autem descendamus ad destruendū quoscūq3 concubitus ꝑter matrimoniales. ꝛ ostendam⁹ ꝙ cōcubinatus oīs illicitus ē. Incipiētes ergo ab altiori dicimus ꝙ voluptas luxurie nō debet causa eē cuiusq3 opis. Sicut neq3 cupiditas aut superbia aut aliq̄ alia hmōi pestium. Omne enim opus qd̄ dat ad vicium seu peccatū vicium est ꝛ peccatum. Et si enim arbor creatura dei ē et bona sit tamen male amans illā ꝛ male plātans et male agricolans eandē male agit et culpabiliter. Siue eni3 plantetur ad luxuriam siue ad auariciam. siue ad supbiā exercendam certum ē ꝙ male plantaẗ lic3 bona ipa sit et bonum. Idem est de seminatione triticea et cuiuslibet alterius grani quantūcunq3 bonū salubre vtile ac necessariū sit. tamen si seminetur ꝓpter malum inde faciendū ipe tamen qui seminat peccat et non solum in seminibus corporalibus ita se habet. sed etiam in spiritualibus. Qui enim seminat quantūcūq3 salubrem ac necessariam doctrinam ex mala intentione quemadmodū heretici q interdu3 vera ac salubria seminant, vt falsa dolose admisceant ꝛ vt eisde3 in falsis credatur manifestum est eos peccare ꝛ male agere et seminationē eoꝝum licet sit veroꝝ

M

Circa Sodomam ꝛc

ac salubriū malū eē. eo q̄ seductoriā ⁊ fallacem. ¶ Manifestū ergo ē bonitatē fructus aut etiā seminis quātacunq̄ sit aut etiā q̄liscūq̄ sit hoc ē corpalis siue spiritualis nō ꝓhibere seminationē aut plantationē eē malā. Seminatio eñ ⁊ plantatio ceteręq̄ opationes ex causis suis. alijsq̄ circūstancijs bone aut male sunt. Nec sufficit bonitas eius q̄ ex quacūq̄ operatione ꝓuenit bonā efficere operationē. Alioquin ꝓditio inde ⁊ accusatio iudeoꝝ contra xp̄m dn̄m nō solū bone sed etiā optime ex necessitate fuissent. Cum ex eis mūdi salus ⁊ redemptio quodāmodo prouenerūt. Cū ergo cōmixtio maris et femine in natura humana re ipsa ⁊ subiecto seminatio prolis que vtiq̄ ꝓles magnū nature ē ⁊ magnū dei opus atq̄ mirabile necesse ē sit ex mala causa vł intentione facta fuerit nec ꝓhibebit hec bonitas ꝓlis. neq̄ obstabit quin mala sit, mala ē aūt omnis opatio ꝓuata debito fine. Quia ergo cōmixtionis seu seminationis finis debitus ⁊ primus ē fructus prolis. Manifestū ē si isto fine ꝓuata fuerit ipsam esse malam. ¶ Amplius. si ꝓpt voluptatē tm̄ sit commixtio maris et femine cū debeat esse fructus prolis. Manifestū ē ipsam cōmixtionem eē abusiuam. Abusio enim est detorsio a debito fine in aliū. ⁊ hec abusio contra naturā ē vt inimica sodomia. ¶ Amplius. qui iactat semen tritici vel alterius grani in agro non intentione vt fruct⁹ inde subcrescat. Sed aliq̄ alia quacunq̄ ex causa quātū in eo est nō solū nō seminat sed semē dispgit atq̄ dispdit ⁊ agro pariter ⁊ semine abutens. Cū alius vsus spersionis seminis in agro inquātū ager ē nō possit esse q̄ seminatio. ¶ Amp. manifestū ē vim generatiuā tam in mare q̄ in femina ad opus generationis ⁊ fructū q̄ ꝓles ē ⁊ nō ad voluptatē licet voluptas huius operis incidat vł accidat. Qua ꝓpter vti instrumentis genitalib⁹ seu genitiuis ad voluptatē tm̄ ē abuti eisdē ⁊ ꝓpter hoc peccare. Peccatū eñ ē declinatio a rectitudine. Quare declinare a rectitudine vsus debiti siue a recto vsu peccare est. ¶ Amplius. cū pedes creati sūt ad gressū si quis eis vti velit ob aliud q̄ gressū ꝓhibeat et comoditatē nullā adferat manifestū ē eū peccare abusione. Hoc aūt dicim⁹ q̄a pedibus ad calcādas vuas vt vinū inde exprimat. Et alias mł'tas comoditates vti pos sumus. Voluptas aūt carnalis non solū nullā comoditatē affert. Sed etiā comoditates spirituales aufert ⁊ prohibet ⁊ se ipsa pniciosa ē. Est eñ in seipa velut vinū inebrians mentē humanā ⁊ velut declinatio rigorē eius et virtutē eius emolliens ⁊ eneruās et oīno virilitatē ei⁹ effeminās Et est velut caligo oculos mentis obtenebrans et velut aqua profunda mētem immergens et velut laqueus ⁊ vinculū ipā captiuās ⁊ velut toxicū ipam. Et quoniā contraria ē spiritualibus ⁊ sublimib⁹ gaudijs ⁊ ab illis animā hūanā oīno auertit palatū cordis adeo inficiens vt nullū bonū sublime ac nobile eidē sapere pmittat sicut et ecōtrario ē vt q̄bus spiritualia ⁊ eterna sapiunt quiq̄ palatū cordis spiritualiū deliciarū habent sensitiuū. eis necessario desipiāt et abominabiles sūt delicie corpales ꝓpter q̄ḋ q̄ eas gustauerint ab hijs id ē a corporalibus tanq̄ a spurcicijs et abbominationib⁹ fugiētes lōge se faciunt. Unde Aug⁹. Gustato spiritu desipit omnis caro. Et vnus ex sanctis p̄ribus in vitas patrū abbominatio ē deo oīs voluptas carnalis. Quare manifestum ē voluptatē carnis tanq̄ pestē bonoꝝ spiritualiū vastatricē ⁊ exterminandā esse q̄tenus natura patit ⁊ fugienda ⁊ eā maxime q̄ in ope generatiōis carnalis. Quemadmodū dicit Aug⁹ in libro soliloquiorum Nihil adeo animos viriles effeminat nihil adeo animū ex arce virtutis deijcit vt muliebria blādimēta opus quidē illud sine quo vxor hri nō potest. Illa eī maxime ē ⁊ captiuās ⁊ inebriās ⁊ effeminās atq̄ immergēs ⁊ obtenebrās mentē humanā magisq̄ absorbēs. Cū si ipa nō tā fugienda ē q̄ etiā extermināda q̄ten⁹ hūane corruptionis infirmitas patit ⁊ nature fecūditas pmittit. Manifestū ē ꝓpt ipsā obtinēdā nihil eē oīno faciendū. Temperāda ergo et frenāda ē ibi vbi effugi aut exterminari penit⁹ nō potest. Et q̄ multiplicatio ꝯcubinarū ⁊ etiā vxorū effrenatio ei⁹ est ⁊ excessus eiusq̄ maior inflamatio. Manifestum ē nec ꝯcubinas neq̄ vxores eē mł'tiplicādas. cū eī morib⁹ ⁊ sublimibus bonis hoc ē spiritualib⁹ ⁊ eternis totalr̄ intendere debeat mens hūana vtpote ad illa obtinēda creata ⁊ cōdita ⁊ amore illorū ac desiderijs ardere illā deceat. Imo q̄tenus potest oporteat cōtrariū amorē contrariorū q̄ desiderioꝝ flamas necesse ha-

cōtra fornicatores [illegible]

bet aut extinguere si p̄ualet aut saltem p̄-
posse rep̄mere. Quare necesse est intencio̅ꝫ
huius flamarū aut omnino si potest a se
auertere aut saltē minuere hoc ē quatenꝰ
potest. Potest autē vsqꝫ ad vnā. Una em̄
sufficit indubitāter nō dico effrenate luxu
rie sed rep̄sse ꝯcupiscēcie et ad hūane vere
cundie modestiā temperare. Ex q̄ etiā ma
nifestū ē q̄ꝫ salubre quāqꝫ vtile sit bonum
ꝟginitatis ⁊ ꝯtinēcie dū qcqd detrahitur
ꝯcupiscēcijs carnalibꝰ spiritualibꝰ deside-
rijs addit. Et diminutio corꝑaliū deside-
rioꝝ ac delectationū augmētatio sit spiri-
tualiū. Quapropt̄ ꝯsumptio ⁊ extermina
tio istoꝝ plenitudo erit et ꝯsumptio illoꝝ.
Ip̄a ei expientia certissimū ē q̄ quibꝰ ista
minuūtur augent̄ illa et ecōuerso. Ul ve-
re intelligebat q dixit. Renuit ꝯsolari ani
ma mea volēs vti felici ꝯmertio amissiōe
ꝯsolutionis delectationū t̄paliū seu corpo
raliū cōsolationū deliciarū spiritalium et
eternarū saluberrimo ꝯsilio cōmunicare.

Amplius. quoniaꝫ inter vnius maris
et femine cōmixtionē opus generatiōis p̄
ficitur et fructus ꝓlis consequitur q finis
ē et fructꝰ ꝟtutis generatiue ꝓpter quem
solū et creata ē et mari et femine indita si-
cut iam in p̄cedētibus diximus necesse est
vt adinuicē pactione ꝯiugali se obligēt sā-
cteqꝫ societatis vinculo se obstringāt ita vt
non sit alteri liberū arbitriū alterū relinq̄
re vt quēadmodū associat eos natura ad
opus generationis sic et eos associat ꝯiu-
gale vinculū ad vite ꝯmunionē ad prolis
educationē eruditionē totāqꝫ cōsequentē
eiusdē ꝓuisionē. Hoc ei natura in om̄i ge-
nere ad ius et tāqꝫ legē ac statutū dei om-
nipotētis ostēdit. Si ei obligati viri cōiu-
galiū pactionū vinculis vxores tam leni-
ter tantoqꝫ p̄iculo tam ip̄arū q̄ꝫ ꝓlis tāqꝫ
sepe dimittūt ac derelinquūt qd fieret vbi
tanta ē ineruditio sensuū humanoꝝ tāta-
qꝫ lubricitas ⁊ incōstancia atqꝫ p̄uersitas
humane volūtatis. Si ei mala q̄ ꝓuene-
rūt ex huiꝰ discidijs et discessionibꝰ quibꝰ
mares feminis nō adherērēt ꝟo m̄rimoni
ali alterū ꝓ stulticia sue voluntatis dimit
tit. nec numerū habet nec estimationē eti
am cū magna multitudo viroꝝ et mulieꝝ
vinculis m̄rimonialibꝰ astricti sibinuiceꝫ
adhereāt absqꝫ sep̄atiōe quāta eēt abyssꝰ
⁊ imensitas huius maloꝝ si nullū ⁊ nullā
matrimonialium vinculoꝝ obligatio reti
nent. Quia ergo p̄ leges atꝫ statuta ꝯtra
mala voluntaria humāno generi cōsulit̄
necessario p̄ legē atqꝫ statutū occurrendū
fuit. Quare lex statuēda fuit de necessita-
te de matrimonijs cōtrahēdis atꝫ seruan
dis de fornicationibus et sodomijs exter-
minādis. Et sicut cohercendi fuerūt homi
nes p̄ legē positā a spurcicijs sodomorum
⁊ fornicationū ita et cōpellēdi fuerint ma
trimonialis societatꝭ ⁊ federis inire con-
sortia vel quod ē perfectio ymo angelice
puritatis seruare scilicꝫ corporis castitatē.

Amp̄. aut frenāda ē ista bestia. bestia
scꝫ ꝯcupiscētie carnalis tante indomabi-
litatis tāqꝫ ifrenate impetuositatꝭ aut nō
Ul si in nullo frenanda vel restringenda
est quid restat nisi vt habeat natura hūa
na in om̄ia flagicia non solū sodomitica
sed in alias etiā nephandas abhomina-
tiōes ac detestabiles spurcicias ita vt nec
etiam a ꝯmunione brutorū animaliū cō-
tineat. Si vero restringendā eam dixerit
sed vsu mulierū limitandā quemadmo-
dum p̄fidus machometus in lege sua di-
xit vt casti essent omnes preter quā in mu
lieres. qui etiam voluit vt vnusqsqꝫ viroꝝ
quattuor haberet vxores legitimas em-
pticias vero ⁊ captiuas q̄t vellet ⁊ exhibe
re posset. Et hic quidā error multas habꝫ
destructiōes. Primū quia virorū ⁊ mulie
rum similis est in parte ista conditio nisi
q̄ concupiscētia muliebris vehementior
est. ⁊ ꝓpter hoc magꝭ fuit ei consulendū
de multitudine viroꝝ q̄ꝫ viris de multitu
dine vxoꝝ. Quare statuendū fuit iuxta p̄
fidiaꝫ ip̄ius vt vnaqueqꝫ mulier iuxta ve
hementiā libidinis sue ⁊ possibilitatē di-
uiciarū suaruꝫ seu facultatū habere mul-
tidinem virorum. Ul neqꝫ natura patit̄
sicut ostēdimꝰ neqꝫ vnquā aliqua ex mu-
lieribus hoc attentare presumpsit. Scd̄o
ip̄sa natura contradicit cū naturaliter nō
sit tanto maior multitudo feminarū quā
virorū vt vnusquisqꝫ viroꝝ posset habe-
re multitudinē mulieꝝ. Natura ergo ip̄a
manifeste contradicit huic errori que ma
res ⁊ feminas in specie humana numero
pene p̄ficiat absqꝫ excessu sensibili seu p̄-
ceptibili vbi ꝓculdubio si excessꝰ a parte
masculoꝝ numeri esse verisimile autē est
speciei humane que ꝓuidentia diuina re
gitur ⁊ administrat̄. Et sicut adiuuat ma
sculum ⁊ feminam et vnā ad opus gene-
rationis. ita etiā ꝓcreet vnū ⁊ vnaꝫ non
vnum et multas neqꝫ vnā et multos. Cū

em̄ ipa natura vel species humana velut
ager diuina virtute fecundatus et largita
te redundans mares ⁊ feminas velut ar
bores vt diximus īdita ꝟtute generatiua
fructiferas in se ꝓducat. nec sint fructifere
arbores iste nec consistere possint nisi ex vi
uis ramis maris scꝫ et femine sicut nullus
ex ramis istis absqꝫ paratione sibi cōgru
enti virtutis generatiue naturalit̄ nascit̄.
ita nullus sine congruo adiutorio ⁊ cōsor
tio sui corporis naturaliter nascat̄. Qua
re verisil'e ē ⁊ ꝑfectioni nature necessariū
diuineqꝫ ꝓuidēcie illam regentis et admi
nistrātis conuenientissimū vt naturaliter
numero pares nascantur mares ⁊ femīe
in vniuersitate generis humani. Am
plius. Ipsa natura cōtrarietatis hoc ipm̄
requirit cōtraria ꝟo veri nōis in omnibꝫ
eq̄lia sunt naturalit̄. Mas aūt et femina
masculinitasqꝫ ⁊ femininitas ꝟi nōis con
traria sunt. Quare ⁊ ꝟtutes nūero natu
ra habet equales Sicut legitur Genes̄. iij
Masculū ⁊ feminā creauit eos nō ē dictū
masculos ⁊ feminas nec ē audiēdus Aristot̄
q dixit in libro suo de naturis animalium
ꝙ femina ē mas imꝑfectus. Eodē em̄ mō
necesse habꝫ dicere ꝙ mas est femina per
fectaqꝫ sentēcia sapit heresim sodomiticā.
Nos autē dicimꝰ ꝙ masculinitas vis ge
neratiua ē actiua vt supra diximꝰ. Et femi
ninitas vis generatiua passiua ⁊ vtraqꝫ ē
bona et laudāda dispositio atꝫ ꝑfectio in
suo subiecto et femininitas ē adiutrix siue
adiutoriū masculinitatis. Quare ergo ex
mare et femina q̄si ex duobus ramis cōsi
stit arbor ista p̄ciosissima ⁊ vis generatiua
seu fructificatiua huius arboris erit et con
sistet ex duabꝰ viribus dictis. Natura au
tē nihil gignit naturaliter incōpletū neqꝫ
actiuā sine passiuo neqꝫ adiutoriū sine ad
iuuabili neqꝫ id qđ natū ē esse consors vl'
hr̄e consortem sine consorte neqꝫ vnqꝫ ra
mū solū natura ꝓducit sed arbores inte
gras. Manifestū ergo ē vnicuiqꝫ ma
ri feminā naturaliter ipam naturā produ
cere. Q̄ꝫ autē pereunt vel peste vel gladio
interdū mares interdū femine p̄ter inten
tionē nature ē et actioni ē q̄ntuꝫ ad ipsam
Q̄ꝫ autē perit de vniuersitate indiuiduoꝝ
humane speciei naturali defectu ac ꝑ ꝟtu
tē generatiuā eidem repatur instāter vsqꝫ
ad terminū a creatore generationi ⁊ corru
ptioni p̄finitū quē vsualiter vocamꝰ finē
vite p̄sentis ⁊ seculi huius. Tercio ꝟo con
tradicit naturalis equitas atꝫ iusticia Po
tentes eī ⁊ diuites scḿ ꝑfidiaꝫ machometi
absqꝫ iniuria pauperū ⁊ impotentū faciēt
eos sine vxoribus. aut saltē magnā partē
eorū. Quapropter destruetur ager iste di
uine plantationis ꝑ ꝑte magna ramis in
numerabilibus adiutorio ad fructum ne
cessario ꝓuatis et consortio aliorū et amo
rū iniq̄ssime destitutꝰ siq̄dē scꝫ decem po
tentibus in vna regione hr̄e viginti milia
feminarū necessario multos viros ibi fa
cient eē sine vxoribus cū numerus mulie
rum eis et alijs viris sufficere non possit.
Hoc autē est contra naturalē equitatē eui
dentissime scꝫ vt cogātur arbores iste con
tra naturalē fecunditatē steriles eē per po
tenciam et diuicias superiorum.

Euertamur ergo et dicamꝰ ꝙ cuꝫ
ꝑ leges et statuta occurrenduꝫ sit
malis q̄ diximꝰ per matrimoniuꝫ
autē occurritur illis malis maxime ꝑ virgi
nitatē eī et continētiā in paucis obuiaret̄
malis eisdē necessario condēde fuerunt le
ges et statuta de ꝯtrahēdis matrimonijs
⁊ s̄uandis cum eorum sequelis ac accesso
rijs. Quia ꝟo omnis positio ⁊ lex concors
eē debet et consona nature ⁊ non contra
ria maxime scḿ naturā ipsam constituitur
necesse ē leges ⁊ statuta de mr̄imonijs cō
cordare nature. Sic ergo vnū ⁊ vnā adu
nat binosqꝫ tm̄ coniungit ad ꝑficiendum
opus generationis. Sic et lex binos et bi
nas cōiūgere debet matrimonijs seu ma
trimonialiter. Amplius. si extrema cō
sistūt in duobꝰ necessario ⁊ media. Quia
ergo extrema consistūt in duobus scꝫ vis
generatiua ⁊ ꝓles. ꝓles eī non ē nisi duo
rū filius aut filia ⁊ vis generatiua duorū
⁊ duarum ē vt diximus. Ipsum opus eti
am generatiōis quod est vnū medioꝝ in
duobus consistit scilꝫ vno mare et vna fe
mina. Quare et reliquū mediū scꝫ matri
moniū qđ ē q̄si generādi officiū. Amp.
cum vir et femina coniungunt̄ mr̄imoni
aliter aut dant sibinuicē ius plenum alter
vtendi corꝑe alterius opere generationis
aut alter dat alter non. aut in ꝑte siue pro
ꝑte sibinuicē hoc concedunt. Si totaliter
⁊ integre manifestū ē ꝙ non potest eē ma
trimoniū nisi int̄ vnū et vnā. Impossibi
le eī ē duas pleno iure aliq̄d possidere di
uisim ita vdelicet ꝙ vtraqꝫ illud pleno iu
re possideat. Quēadmodum īpossibile ē
agrum aliquē vel fundum duorū nō esse

ita ꝙ vtriusqꝫ sit pleno iure ⁊ de seruo si-
militer. Si em̄ pleno iure esset vir iste isti
us mulieris q̄ntū ad vsum corpis sui ꝯiu-
galē non nisi de licencia ipius posset alia
mulier eodē iure vti hoc autē factū ē cum
pleno eēt alterius ſm hoc. Postq̄ꝫ em̄ ple
no iure eēt illius alterius indubitant̄ absq̄ꝫ
licēcia et assensu ꝑoris imo ea contradi
cēte liceret eidēꝫ eo vti. Q̄l si dixerit ꝙ alt̄
dat ius plenū corpis sui alteri q̄ntum ad
vsum corporalē alter vero nō. Ecce mani-
festū ē ꝙ ex altera pte nō ē matrimoniū.
Sed sicut solet dici claudicatio est ex alte
ra parte ꝓpter inq̄sitionē consensus. Et q̄2
nō dat ius vtendi corpore suo illi aliū. sed
ad tempus vt meretrix aut cōcubina aut
amator turpis aut fornicator. Inter ama
siū autē et amasiā ⁊ si sit turpis cōsuetudo.
nemo tamen vocat vinculū turpis societa
tis que ē inter eos mr̄imoniū. Consentire
enim ad tp̄us vel dare vsum corporis ad
tp̄s nō ē cōtractus vllo mō matrimonial̄.
Si aūt dicat ita vir volo ita vti corpe tuo.
cū voluero et volo sil'r te vti corpe meo qn̄
similiter voluero ⁊ q̄ꝫdiu. ¶ Manifestū
ē quoniā iste remotior ē a mr̄imoniali cō-
sensu q̄ꝫ meretrix vel amasia. Meretrix ei
⁊ amasia nō sibi totū retinent ius corpor̄
sui. Ad tempus em̄ corpus suū vtraqꝫ po-
nit in voluntate vel potestate amātis vel
fornicantis iste autē totū sibi retinet et to-
tū ponit in sola voluntate sua. Qua d̄ cau
sa nō ꝯtrahit mr̄imoniū. ꝓculdubio nec
ꝯsensus eius mr̄imonialis ē vllo mō. sed
fornicatorię tm̄ multominꝰ aut non erunt
vir aut vxor si neuter alteri plenum ius in
corpore suo dederit. Si ei altero solo non
dante necesse ē eos nō esse mr̄imoniuꝫ ꝓ-
pter insepabilē coherenciā ⁊ cōnexionem
correlatiuorū. Multofortius neutro dan-
te alterius ius huiꝰ. Qua ꝓpter huiꝰ mas
⁊ femina habebunt seinuicē sicut amator
turpis et eius amasia et sicut fornicator et
meretrix turpitudinē inuicē volūtarie ope
rātes. ¶ Manifestū ergo ē ⁊ clarū iā nō
aliter esse mr̄imoniū inter marē ⁊ feminā
mr̄imoniū inq̄ꝫ veri nois nisi plenum ius
ꝯiugalis vsus vterqꝫ alteri ī corpe suo de-
derit. Ex q̊ declaratū ē cōsequēter nec esse
nec potuisse vnq̄ꝫ eē mr̄imoniuꝫ nisi inter
vnū ⁊ vnā. nec aliquē virū nunq̄ꝫ potuisse
scilicet hr̄e plures mulieres veri nominis
Quare q̄cunqꝫ plures scilꝫ habuisse legū
tur necessario aut oēs fuerūt ꝯcubine. aut

ōmēs p̄ter vnā. Et qm̄ mr̄imonia sola do-
mos edificāt. cognationes ꝓpagāt. fami-
lias multiplicāt. Ciuitates seu popl'os cō-
gregāt seu coadiuuāt. ⁊ p illa sola fornica
tionū turpitudinibꝰ ⁊ ignominiarū flagi
ciis ceterisqꝫ malis q̄ nūerauimꝰ. q̄ adeo
inimica ac pestifera sunt nature humane
apparet euidēter q̄ꝫ vtile q̄ꝫ honestū quā-
qꝫ fecunditati nature hūane necessariū et
felicitati future acquirēde expediēs sit ma
trimonia inire iuraqꝫ eorū ſuare. ¶ Am-
pliꝰ. si nō ē sic firma adherencia societatisqꝫ
maris et femine sꝫ liberū sit eis atꝫ lici-
tū adinuicē ꝯiungi ⁊ abinuicēꝫ voluntate
sua discedere cuꝫ rarissima inueniat̄ inter
mares et feminas diutina pseuerāsqꝫ cō-
cordia seqꝫ ex multis inuicē aut odiant fa
stidiāt aut alias cōiūctiones affectant seu
cōmixtiones. ¶ Manifestū ē q̄2 pibit in
maximo generis hūani eē: non solū edifi
catio domoꝝ sed tandē cōgregatio popu
loꝝ ⁊ ciuitatū. pibit etiā pietas parentum
in filios ⁊ filioꝝ in parētes: peribūt innūe
re necessitudines hoc ē amoris indissolu-
bilia vincula cū seinuicē nō agnoscant. vi
delicet nec parētes filios nec filij parētes.
nec fratres seinuicē nec cognati. Cum em̄
grauiora instabūt eis onera apte femina
rū hoc ē grauidas eas deꝑhendent vel su
spicabūtur eas dimittent. Propter q̄d pe
ribit bonū educationis paruuloꝝ in ma-
ximo generis humani pibit etiā innune-
ra multitudo puuloꝝ ꝓpter defectū edu-
cationis. Peribit ⁊ bonū educatiōis ipso
rū ceterēqꝫ ꝓuisiones vt diximꝰ. ¶ Ma
nifestū ergo est necesse fuisse ⁊ eē vt firme
tur ꝯiunctio siue societas maris ⁊ femine
in genere humano. Non potest aūt fieri
firme nisi efficiat̄ iuris ꝑpetui. Coniūctio
autē siue societas verissima diffinitiōe est
matrimoniū. Jus aūt istud idcirco perpe
tuū dicimꝰ q̄2 marē ⁊ feminā obligat ⁊ astrī
git ad ſuandā inuicē societatē istā. ius vo
ꝓpter hoc dicimꝰ q̄2 sine iiuria ⁊ iniq̄tate
neutri licet cōtrafacere. Et quoniā iura so
la nō sufficiunt cōponere mores hominū
nec eos īstruere ⁊ īformare vt decet nobili
tatē nature ⁊ speciei humane ꝓpter inna-
tā eis aut ꝯsuetā virilitatē hoc ē desiderio
rū aut aliarū passionū effrenitatē. Ex qbꝰ
ꝑmissuꝫ sunt honestissimorū p̄ceptoruꝫ et
trāsgredi limites ⁊ irrumpē vincula neces
sariꝰ fuit timor quo insanissima ista com-
pesceretur audacia ⁊ ius seu potestas que

non potui emendare

iniqua comp̄meretur violentia. Quap̄ro
pter necessaria fuit lex que terrorē cōmina
tione icuteret ⁊ magistratus q̄ gladio pu
blice potestatis transgressores rep̄mit. Ex
q̄bus iam declaratū tibi ē vnde ortuz ha-
buit lex de fustigādis. seu aliter puniēdis
adulteris ⁊ lex de lenonibus eijciendis ꝺ
ciuitatibus. Et quoniā lex nō ē nisi hone-
stas p̄ hos magistrat⁹ aut scriptura reue-
lata ante ꝓmulgata imposita seu indicta
populis. Magistratus aūt nō ē nisi myni
ster ipsius legis. Manifestū ē q̄ honestas
ē diuine auctoritatis statutū. Manifestuz
ē et clarū q̄ omnis mynister hui⁹ leg̃ mi
nister dei ē ⁊ si sit popl̄i magistratus sicut
dicit Apl̄s in .xiij. ad Roma. Et quoniā ꝺ
hijs q̄ p̄tinēt ad magistratū nihil faciēdū
ē inconsulto magistratu ⁊ nisi scd̄m qꝺ di
ctauerint magistratus. Manifestū est
mr̄imonia nō eē contrahēda nisi per ma-
gistratū cui cōmissum ē matrimonia iudi
care. hic aūt ē magystratus ecclesiasticus
siue clerus. Quare p̄ ecclesiaz contrahēda
sunt mr̄imonia. Et ideo p̄ prelatū ecclesie
q̄ totius ecclesie vices et auctoritatez gerit
vel p̄ eius vicariū ad hoc ab eo deputatū.
Si q̄s autē dixerit q̄ꝛ liberū ē sibi dare po
testatem et ius corporis sui cui voluerit et
quotiens siue q̄zdiu voluerit. maxime de
assensu recipientis cui licitum ē renūciare
iuri suo ꝓut voluerit. Dicim⁹ q̄ errat p̄ni
ciosissime. Primū q̄ꝛ si nō licet filio famili
as ante emancipationē suā quicq̄z ꝺ se vl̄
de suis disponere sed totaliter ē in cōsilio
⁊ dispositione patrisfamilias. Et si quid se
cus egerit ip̄o iure irritū ē a patrefamilias
reuocat̄. Oēs autē viri ⁊ femine filijfami
lias sunt patris celestis dei scilꝫ om̄ipotē-
tis nullo tēpore emancipabiles. ergo mul
tofortius non licet eis quicq̄z de se vl̄ suis
contra preceptum eius aut voluntatez fa-
cere. Si enim hoc debetur patribusfami-
lias carnalib⁹ quātofortius patri illi ex q̄
omnis paternitas in celo et in terra nomi
natur Sicut legitur ad Ehes. iij. Am-
plius. si non licet pupillo q̄zdiu sub tutela
patris est quicq̄z de se vel suis facere abs-
q̄z voluntate tutoris. ex necessitate autem
semper sub tutela dei sumus. Quare nun
q̄z licet nobis quicqz de nobis vl̄ nostris
facere preter eius voluntatem ⁊ assensum
Ualidissimū autem est argumentū de ser
uo qui de corpore suo nec de alijs quicq̄z
facere potest nisi de voluntate domini sui
Incomparabiliter autez pinguiori ac plē
niori vite seruitutis deo subditi sumus q̄z
serui dominis suis corporalibus. Quare
nihil nobis multofortius de nobis aut no-
stris facere licet nisi de assensu ⁊ volunta
te ipsius. Si autē querat vnde addiscā vo
luntatem dei in parte ista. Respondeo q̄
omnis honestas est dei voluntas Lex au
tem honestatis est dei volūtas p̄ sc̄pturā
reuelata. Quare manifestū ē firmitatem
dico matrimonialem et honestatem esse
et dei voluntatem. Amplius. quia ma
nifestū est dei voluntatem esse vt multipli
centur indiuidua speciei humane in mun
do et vt multiplicentur sicut maxime decet
et maxime expedit pro statu corruptionis
istius. maxime autem decet sicut maxime
honestum est sicut maxime ē longe ab in
honestate et turpitudine. Et hoc est p̄ ma
trimonium. Maxime autem expedit sicut
maxime est longe a nocumentis ⁊ pericu
lis et hoc iterum est per matrimonium si-
cut ostendim⁹. Quoniam scilicet alie vie
habent nocumenta et pericula absq̄z nūe
ro et estimatione. Manifestū ergo q̄
non est voluntas beneplaciti dei vt multi
plicentur indiuidua speciei humane p̄ ali
am viam in mundo isto q̄z per matrimo-
nium. Multiplicentur intelligimus hoc ē
vt fiat opus multiplicationis siue genera
tionis aliter q̄z per matrimoniū intelliga
tur actiue q̄ dictum est sub hoc sensu. nō
est voluntas dei vt multiplicentur indiui
dua huiusmodi id ē vt seinuicem multipli
cent. Q̃ si dixerit quis multiplicatio gene
ris humani bonuz est ⁊ ꝓpter illam ē vis
generatiua mihi a deo data et mulieri il-
li similiter data fecunditas velut agro no
bilissimo volo in agro illo seminare nobi
lissimum fructum ꝓlis. Et de isto respon-
demus q̄ similiter errat. Non enim licet
tibi seminare in agro non tuo. Non autē
potest fieri ager tuus nisi per matrimoni-
um quare non licet tibi seminare in agro
illo donec tibi per mr̄imonium tuus effe-
ctus fuerit. Certū eñ est q̄ in alieno agro
nulli seminare licet preter voluntatem do
mini cuius est ager. Q̃ si dixerit cuius est
ager ille ipsius mulieris est. nos iaz remo
uimus hoc. nec sequitur si potest tibi da-
re corpus suum mulier illa ad tempus qꝺ
ideo possit hoc facere ad horam. Quem-
admodum episcopus potest dare preben
dam alicui iure perpetuo non tamē ad di

em vel horam licet et h[illegible]casum. Manifestum sit limitatum esse et prescriptum auctoritate diuina vt nō possint dare in corporibus suis q̄ntū ad opus generationis nisi ius perpetuū et hoc ꝓpter bona que ex perpetuitate et firmitate iuris istius ꝓueniunt et mala que ex contrariis ꝓuenirent. bona autem que enumerauimus videlicet edificationes domorum. propagatiões cognationum. multiplicationes familiarum. cōgregationes vrbium seu populorum. Et iterum ꝓuisio seu procuratio enixarum. educatio liberorum. custodia et eruditio eorum. totaq; consequens ꝓuisio illorum. Hec inq̄ȝ omnia bona intelligimus ꝓuenire ex m̄rimoniis secundum q̄ et in pluribꝰ indiuiduis humane speciei. licet autem in aliquibus eorum bona ista ex m̄rimonio non ꝓueniunt. quia in paucissimis. hoc accidit propter multiplices casus et causas. Non ideo tamen cessare debuit lex generalis de matrimonio. Nulla enim lex est lata contra maleficia que malefactores omnes compescat et a maleficiis absterreat. Lex enim lata de latronibus suspendendis non omnes latrones a latrociniis retrahit et ad hūc modum se habet de aliis vt in pluribus autē et vt in maximo huius leges faciūt quod per eas intenditur. In paucis autem et raro secus accidit et contrarium fit. Quēadmodum ergo natura humana intēdit cōplere matrimonium membrorum et decorem et in omni indiuiduo suo. Econtrario tamen multis casibus et causis interdum accidit videlicet vt excedenter generentur numero membrorum excedentes. vt qui nascuntur senos digitos habentes in manibus. alii diminuti vt qui nascuntur ternos vel quaternos digitos habentes tm̄. Sic lex omnis que veri nominis lex est. et omnis magistratus suum implens officium. decorem honestatis et compositionē morum intendit in subditos qui licet non in omnes proueniant per sollicitudinem magistratus ꝓpter paucorum maliciā ac rebellionem publicū bonuȝ quod in plures prouenit nec cessare nec omitti debet. Non enim propter paucorum transgressionem lex euacuanda est nec ꝓpter paucorum rebellionem magistratꝰ desistere debet a sue coniunctionis officio. Si qs autem dixerit vxorem habeo sterilem cuȝ possem in alia forma feminea generare, eius sterilitas impedit fecunditatem meam. non sum compellendus in agro sterili seminare. cessat hec causa matrimonii. scilicet fructus prolis qui nullus omnino potest ex ea succrescere. absoluēdus ergo sum a vinculo matrimoniali quo ei me astrinxi. Respondemus quia nō solus fructus prolis causa est matrimonii neq; totum bonum istius proles. fortassis autem locum habuisset ab initio ip̄a sterilitas vt matrimonium contrahendum impediret et omnino cuius sterilitas certa esset tibi ducenda non esset. Postq̄ȝ autē ius ei ꝑpetuum acquisitum est in te et corpore tuo sine culpa sua. quin merito hoc requirat. non priuabitur illo.

Epylogus.

Et quia iam declarauimus necessitatem et vtilitatem matrimonii et causas dedimus atq; ꝓbationes ꝓpter quas firma debet esse atq; ꝑpetua coniunctio siue societatis maris et femine. Et quia omnis alia eorum coniunctio ad opus generationis turpis et omnio illicita. Enumeramus etiam et nominauimus bona ꝑ parte q̄ ex matrimoniis ꝓueniūt. Reuertamur nūc ad ostendendam et declarandam honestatē ac sanctitatem matrimonii aliaq; bona propter que etiam sacramenti nomine dignum est et inter sacramēta numeratum. et que sit perfectio societatis ipsius queq; debita que sibinuicem debent coniuges seu coniugati. Deinde respondentes contradictionibus sarracenorum et aliorum qui de matrimonio male senserant. erroresq; eorum palam facientes finem faciemus tractatus istius.

Dicamꝰ ergo quia honestatis matrimonii decor licet ex turpitudine inhonestatis cōtrarii sui satis elucēat in proximo fieri manifesta. Quicquid enim naturale est honestum est. Manifestum autem est quia matrimonium a deo naturale est vt etiam in nōnullis brutis animalibus ip̄a natura illud instituisse videatur. sicut apparet in volatilibꝰ scilicet columbis turturibus et cyconiis et pene in omnibus aliis. De gressibilibus autem maxime in vrsis q et in opere generatiōis velut fidem ꝯiugii sibinuicē inuiolabiliter seruant adulterium non ferentes. Ampliꝰ. q͡a honestas ē q̄ inhonestati maxime repugnat illaȝ q̄ȝ maxīe: scd̄m se

destruit: matrimoniū autē scdō; se turpitu-
dinē fornicatiōis ac meretricij ceteraqꝫ hꝰ
flagicia destruit ⁊ impugnat vt ipa cōtra
rietate quā habet ad illa. adherere em̄ vni
ꝯtrariū ē illi qđ ē ꝯiungi multis. Et iterū
adherere ꝑpetuo contrariū ē ei qđ ē adhe
rere ad tps siue ad horā. Silr̄ ꝯiungi libe
re siue volūtarie. Sic ⁊ cōiungi insepabi-
liter ꝯtrariū est ei qđ est ꝯiungi vni mascu
lo aut multis iuxta coplexiones ꝯtrariorꝝ
Quia ergo ista matrimonij sunt ꝑ se ⁊ in
se honesta. Illa aūt cōtraria mr̄imonio ⁊
in seipis īhonesta ac turpia. manifesta est
honestas mr̄imonij qđ sua contrarietate
tantam inhonestatem destruit et repellit.
Amplius. quoniam decor ē qđ decet.
Nulla autē ꝯiunctio decentior ē qꝫ actiui
et passiui inqn̄tū talia sunt adiuuabilis ⁊
adiutorij. agricolantis et agri. partiūqꝫ in
suo toto cōueniens cōiunctio ⁊ ramorꝝ in
arbore sua. Hec aūt oīa mr̄imoniū ē. Ap-
paret ergo decor ipius ex ipa decētia qua
marē decet femina et econuerso. Qꝫ si qs
dixerit ꝙ iuuenem masculū nō decet femi
na vetula nec fecundū sterilis. Et ꝓpt̄ hoc
mr̄imoniū inter huiꝰ nō ē decoris. dicimꝰ
ꝙ eodē mō dicere posset ꝙ strabonē non
decet recte aspiciēs. aut ecōuerso. Et vidē-
tē nō decet ceca. Et sapientē nō decet stul-
ta. et egruꝫ nō decet sana. et ecōuerso. aut
recte ambulantem clauda. Ista ei ⁊ ꝑ acci
dens sunt tanqꝫ casu. alia seorsūqꝫ longe
ab intentione ⁊ ratiōe mr̄imonij. Accidūt
aūt alonge mr̄imonio ꝓpter ꝑsonas i q-
bus sunt qbus ⁊ accidit vt sit iter eas mr̄i
moniū. Nullatenꝰ autē in mr̄imonio vl̄
de mr̄imonio ē hmōi īdecentia nec tangit
ipm. Si qs aūt decorē naturalez generis
humani diligēter ꝯsideret iueniet ipum ꝑ
mr̄imoniū velut arborē speciosaꝫ fructife
rā Sicut legit̄ hiere. xj Et sicut agrū plenū
cui bn̄dixit dn̄s Gen̄. xxvij. Domꝰ v̄o ꝯiu
gatorū inuenies sicut arbores frondosas
ac fructibꝰ onustas q̄s meretriciū aut so-
domia nō exusserit. aut fornicatio non di
ruperit. aut sterilitas seu aliud incomodū
nō occasionauerit. Que v̄o decor generl̄
humani occupat sodomia sicut exusta sūt
Que v̄o occupat fornicatio ⁊ meretriciuꝫ
sunt sicut cōculcata. Que v̄o sterilitas sic
arida seu arefacta q̄ntū ad fructū genera
tionis carnalis Sicut legit̄ ysa. lvj. Non
dicat eunuchus. Ecce ego lignuꝫ aridum.

Sanctitas autē mr̄imonij. Primū
est elongatio a turpitudine et exe
cratione ꝓhibitarū turpitudinū ⁊
immudiciarꝝ. Illa ei debet eē intentio nu
bentiū vt ab hijs ꝑ mr̄imoniū longe se fa
ciant. Scdō ex custodia ⁊ rētractione con
sortis ab huiusmōi. Tercio ex iugo perpe
tue s̄uitutis quo se subijcit alter alteri abs
qꝫ ꝑticipe. Quarto ex susceptōne onerum
videlicet ꝓuisionis educationis ⁊ cetero-
rū que numerauimꝰ. Quinto ex suscepti-
one regiminis ipius vxoris qđ dicimꝰ q̄n
tum ad virum. in regimine totius domus
pars sollicitudinis incumbit vxori. Nō ei
vxorem recipit solummodo exhibendam
in necessarijs victus et vestitus. sed etiam
regendam compositione morum ipsius:
eruditioneqꝫ et correctione quatenus suū
est perficiendam. Nec reputes leuem cu-
ram ⁊ onus modicum regimen mulieris
vnius. Sexto ex fructu ꝓlis. per se solum
licet magnum bonum sit coniunctionē tm̄
maris et femine sanctificare nō sufficeret.
Septimo v̄o ex ipso sacramento q̊ ipsum
matrimoniū sacrum signum est matrimo
nij spiritualis. Quod esse debet inter deū
et animam humanā. vt queadmoduꝫ vir
ꝯiunctione ⁊ amplexu carnali de vxore q̄-
rit et intendit in ea generare filios littera-
les siue carnales. sic sciat recolat et legat i
ipo suo matrimonio velut exemplo et cō-
iunctione charitas et amplexu ex anima
ipsa sua filios spirituales hoc est bonoruꝫ
operum sobolem et ꝓlem. Et nisi ex ipso
viro semē transfunditur carnalis genera-
tionis in ipam vxorem vt concipiat et pa-
riat alios nec conceptura nec paritura ꝓ-
lem carnalem. sic sciat ab omni fructu bo-
norum operum animam suam remanere
sterilem nisi a deo spirituali viro illius vi-
uificum semen verbi dei et diuine gr̄e in-
fundatur. Legat etiaꝫ in libro sacramenti
eiusdē vt queadmodū iure mr̄imonij car
nalis istius subiecta ē regimī eiꝰ vxor: ita ⁊
animā suā subiectā deo exhibeat legibus
eius ⁊ iussis in nullo ꝯtradicēte: legat ⁊ q̄r
to vt queadmodū vxorē suā vult eē specio
sam ⁊ ornatā scilicꝫ sibiqꝫ ꝑ oīa placētem
Sic ⁊ animā suā decore v̄tutū speciosaꝫ ꝑ
oīaqꝫ placētem deo exhibere studeat tāqꝫ
eiusdē spiritualē spōsaꝫ. legat ⁊ qnto vt sic
castitatē corpalē zelat i vxore sic ⁊ deū sci-
at imo ampliꝰ icōpabilit̄ deū zelare casti
tatē spūalē i aīa illiꝰ: legat ⁊ sexto vt sicut

ipsam vxorem decet habere curã domus
videlicet vt mũda sit custodiãq; ꝛ educa-
tionẽ filioꝝ sic ꝛ deus animã eiusdez vult
curã et sollicitudinẽ gerere domus consci
encie sue scʒ vt mũda sit ab omni inquina
mẽto carnis et spiritus. et vt educet et nu-
triat pinguedine deuotionis. et lachrima
rũ cõtinuitate. et assuefactionis filios bo-
norũ opeꝝ. Ista em̃ tria sunt que maxime
nutriũt eos et augmẽtãt. Deinde custodi-
at eos ꝑ timorẽ humilitatẽ ac disciplinam
que sunt custodes fidelissimi oĩm bonorũ
ꝓpt̃ hoc bonũ scʒ sacramẽti qđ ẽ radix et
causa optima ac ꝑcipua cõiunctionis ma
ris ꝛ femine. Ubi autez alter ꝯiugũ bonũ
istud impugnat in altero ꝑtinacit̃. separã-
di sunt abinuicẽ ne bonũ cui militare po-
tissimũ debet ipa ꝯiunctio econtrario ipu
gnet et destruat. Et attende ꝙ ipum sacra
mentũ matrimonij fortissimã habet imp̃s
sionẽ spiritualis mr̃imonij ꝓpter vehemẽ
tiã rememorationis ipius. Assidue eniʒ il
lud ꝯiugibus quãtũ in ipo ẽ rememorat ꝛ
imp̃mit. et ꝓpter hoc fortissimũ ẽ adiuto-
riũ apte ista vehemẽterq; imp̃ssiuũ sancti
tatis. Sanctitas eĩ nõ est nisi elõgatio ab
execrationib9 ꝛ cõtaminationib9 vicioꝝ
ꝛ peccatoꝝ. Et adherẽtia totalis ad deum
In ꝑte vero alioꝝ bonoꝝ sex que iaʒ no
minauim9 ꝛ numerauim9. Jam tibi claꝝ
ẽ ꝙ efficax sit adiutoriũ ꝛ velut instrumen
tũ sanctificationis. Cũ ꝑ ipum oẽs luxurie
turpitudines ꝛ abhominationes ꝓpellã-
tur. Quid aũt pietatis habeat ꝛ beneficẽ-
cie tã spiritualis q̃ȝ corꝑalis ipm regimen
vxoris eruditioq; liberoꝝ ceteraq; ĩ parte
ista a nobis iam dicta euidẽter ostendũt.
Ex qbus omnibus manifestum ẽ cõiuges
q hec oĩa bona ꝛ singula in sua mr̃imoni
ali cõiunctione incenderũt ꝛ ꝓpter sola si
binuicẽ mr̃imonialit̃ cõiuncti sunt non so
lũ ꝓdentissime sʒ etiã sanctissime esse con-
iunctos Et iste modus coniũctionis ẽ quẽ
laudauit raphael archãgel9 thobie Tho-
bie. vj. Qui ṽo saltẽ in generali bona ma
trimonij ꝑ mr̃imoniũ intendũt ꝛ querunt
licet sigillatim illa ac distincte nõ nouerit
pia intẽtione ac laudãda cõiungunt Qui
ṽo mr̃imonio contrariũ intendunt verbi
grã. Qui amore explẽde libidinis sue tm̃
forinsecus matrimonia ineunt potest eis
dici sicut idẽ archangelus in eodẽ dicit p̃-
ualere demoniũ ꝛ an veri nois matrimo
niũ cõtrahãt questio ẽ apud nonnullos.

Non eĩ videtur matrimõnialis eẽ cõsen-
sus inter hmõi sed amatorius tm̃ p̃sertim
cũ dicit Aug9. Q̃ vehemẽs amator vxo-
ris adulter ẽ. Et alibi. Adulter est q in vxo
re ꝓpa querit transitoriam voluptatem.
Amplius. cum omnia bona matrimo
nij excludat ab intentione sua ꝛ consensu
q̃liter iudicabitur ꝯsensus hui9 mr̃imoni
alis Amplius. Cũ ꝯiunctio istoꝝ forni
catoria sit vel amatoria tm̃. Qualiter erit
sacramentũ spũalis ꝯiunctionis siue mr̃i
monij int̃ animã humanã ꝛ deũ. Respõ-
dem9. Q̃ ꝛ si amor explẽde libidinis sue
solus illos moneat vel eorum alteruʒ ad
oĩa tamẽ onera matrimonij vterq; se ob-
ligat pactione ꝯiugali hoc est ad vxorẽ re
gendã ꝛ exhibendã ꝛ seruandã ꝛ fidẽ tho
ri ꝛ oĩa alia onera q̃ noĩauimus. Queãd
modum autẽ si qs baptizaret̃ causa luxu-
rie tm̃ concupiscẽs scʒ speciẽ alicui9 xpiane
mulierĩ quã alit̃ nõ posset nisi baptizaret̃
ṽe baptizaret̃ ꝛ veꝝ sacramẽtũ baptismi
reciperet. Sic ꝛ iste veꝝ sacramẽtũ matri
monij ꝑcipit et si non recta intẽtione ꝯsen
sus etiã iste ꝛ si amore libidinis sit tm̃ mr̃i
monialis cũ ẽ non fornicarius aut amato
rius. Nõ eĩ in solã libidinẽ consentit. Sʒ
etiã in omnia onera mr̃imonij ꝛ ad omĩa
illa portãda se obligat sic ꝛ ille q causa lu
xurie sue explende tm̃ baptizat̃ non ĩ solã
luxuriã consentit sed etiã in hoc vt bapti-
zetur ꝛ xpianus fiat ꝛ ad oĩa agẽda et su-
stinenda q̃ xpianissimi sunt se obligat ipa
susceptione baptismi sic et ille ipa suscepti
one matrimonij. Et quemadmodũ mul-
ti xpiani sarracenice viuunt aut iudaice si
ue sarracenizant aut iudaizant in multis
Juxta prefatum verbum. Inquinantes ꝛ
polluentes quantum in ipis est. Sicut il-
li sacramantum baptismi. Utrum autem
peccet mortaliter qui causa voluptatĩ car-
nalis tm̃ vxorem suam cognoscit si qs que
rat. Respondemus ꝙ non. licet enim vo-
luptatem intendat et non alium finez. nõ
tamen excludit alium finem siue aliud bo
num. et ideo non peccat mortaliter sancti
tate matrimonij excusante. Sed si matri-
monium ꝓpter solam voluptatem carnis
aut solã auariciã aut sup̃biã ab initio iniit
et contraxit matrimonium. bonis autem
exclusis ac neglectis. hoc est non curatis.
ibi verisimile est illũ peccasse mortaliter si
adult9 sit adoq; ꝓuect9 atq; eruditus vt ta
lia nosse merito debeat. Aliud eniʒ est ad

horā et impetu et vehemētia ꝯcupiscēcie
trahi. aliud ē totā vitā scilicet dare concu-
piscēcie seqꝫ illi quodāmodo ꝑpetuo dedi
care qđ indubitater facit qui sic matrimo-
niū ꝯtrahit. Q̄ si forte in hoc ꝯtinuus sis
siue assiduus sit vt vxorē suaʒ amore solo
voluptatis cognoscat. Iā iuxta v̄bū aug⁹
illā vt adulterā seu fornicatoriā habet. nō
vt vxorē. Nō ei possidet hmōi hō vas suū
in sanctificatiōe ⁊ honore sʒ in passiōe de-
siderij sicut gētes q̄ ignorāt deū Sicut dic
Apostolus in. iiij. p̄me ad Thessal. Uas
autē suū intelligitur vel corpus ꝓꝓꝛium vl
corpus vxoris. quoꝝ vtrūqꝫ sanctificatiōe
⁊ honore possidendū ē nō incōtaminati-
one et ꝯtumelia. Intendere ergo debet in
ip̄o oꝑe ꝯiugali vterqꝫ ꝯiugū vel ius mu-
tue seruitutis qđ ē reddere debitū. ꝓpter
qđ dicit Ap̄lus in. vij. p̄me ad Corꝫ. Quia
vir non habet potestatē corpis sui sʒ muli
er nec ecōuerso. vel fructū prolis. sicut An
na Thobie. vij. Uel remediū fornicatōis
et hoc tam sibi q̄ꝫ cōiugi. Non ei vt ip̄e so
lus effugiat fornicationē cognoscere debʒ
vxorē. sʒ etiā vt ⁊ ip̄a vxor. Nō ei sibi soli
alteruter cauere debet qn etiā alter alteri.
Cōmune ei remediū amboꝝ ē mr̄imoniū
Et ꝓpter hoc neuter debet sibi illud solita
rie vel singularit̄ vēdicare. Q̄ si forte per
aliquā surreptionē nihil hoꝝ q̄ diximꝰ in
tendēs alter coniugū. Uel vterqꝫ aliquan
do ꝯmisceant̄ nō adiudicamus alterutꝝ
coꝝ ꝓpter hoc morti eterne. nec tamen a
culpa veniali eos dicimus immunes.

Habet et matrimoniū non parum sanctitatis ex benedictione vl' oratione sacerdotali sine q̄ nūq̄ꝫ cele-
brandū ē matrimoniū quā quicūqꝫ ꝯtem
pserint aut declinauerint. nisi metu iusto.
aut alia causa necessaria non sunt coniu-
ges habēdi sed fornicarij nec filij eoꝛuʒ le
gitimi eē censendi. Si ei nec cibus sumē-
dus ē absqꝫ oratiōe ⁊ bn̄dictiōe sacerdo-
tali vbi sacerdotis ē copia nec aliqđ opus
etiā leue aut modicū q̄ꝫ opis noīe dignuʒ
sit aggrediendū vl' faciēdū absqꝫ bn̄dicti-
one ⁊ diuia iuocatiōe sicut dic Ap̄ls i. iij.
ad Coll'. Oīa quecūqꝫ facitis i v̄bo aut
oꝑe oīa i noīe dn̄i iesu xp̄i facite gr̄as agē
tes ⁊ deo pr̄i ꝑ ip̄m. Ampliꝰ. qꝫ gr̄a sā
ctificationis ꝑ mr̄imoniū querenda et exe
crationes carnaliū cōtaminationū exter-
minā de. Ip̄aqꝫ cōiunctio marꝭ et femine
sanctificāda ē ꝯ carnis illecebras et antiq

serpētis isidias. gr̄a v̄o sanctificationis et
puritas spiritualis nec deo acceptabilius
queri nec efficatius aut facilius obtineri a
pr̄e miscđiaꝝ q̄ꝫ gratiosissimis eccl'ie preci
bus. nō solū saluberrimū sʒ etiā decēs ne-
cessariū nubentibus īpendi. sacerdotaleʒ
bn̄dictionē ⁊ orationes eccl'ie fieri suꝑ eos
qbus eis mr̄imonialis sanctitas impetre
tur. Ampliꝰ. bonū pacis ⁊ cōcordie si-
ne qbus bona mr̄imonij nō ꝓueniūt eis
quorū p̄ces sibi nō sufficiūt ꝑ ecclesiā que
nunq̄ꝫ ꝑ largissimū largitorē oīm bonoꝝ
dei repulsam patit̄. sicꝫ i tractatu baptismi
declarauimus. Cuius p̄ces aūt q̄ꝫ vacue ⁊
postulandū impetrādū ē a deo q solus il-
lud p̄stare potest q masculū et feminā ab
initio creauit coniunctionēqꝫ eoꝝ sanctifi
cauit eosqꝫ ad multiplicationeʒ sua bn̄di
ctione fecūdauit. Amplius. manifestū
ē vxores patriarchaꝝ fuisse steriles videli
cet Sarā ⁊ Rebeccā Sicut legit̄ Gen̄. xv-
iij. ⁊. xxv. et orationibus eoꝛū fecunditatē
ipetrasse Sicut legit̄ ibidē de alijs multa
exempla sūt i veteri testamēto ⁊ i nouo de
Elizabeth Luce. j. Quibꝰ exemplis qđ ali
ud edūcent̄ cōiuges q̄ꝫ bonū fecunditatꝭ
a pr̄e miscđiarū ꝑ oratiōes ecclesie obtine
re etiā si opus ē ꝯ naturam. Amplius.
si contra omne ꝑiculuʒ oratione muniēdi
sumus. Ubi autē castitas i maiori ꝑiculo
esse potest q̄ꝫ iuxta incentiuū libidinis scʒ
vbi vir iuxta vxorē ⁊ vxor iuxta virū. Ubi
v̄o corpus mulieris i maiori periculo esse
potest q̄ꝫ i partu. Tū ergo ꝓpter pericula
spiritualia. tum ꝓpter corꝑalia adiuuādi
sunt ⁊ muniendi nubētes oratiōe ⁊ bn̄di-
ctiōe sacerdotali que ē oratio tocius eccle
sie. Amp̄. si nemo religiose eruditus vl'
plantat arborē vel iserit vl' ramū iteriꝰ ise
rit ramū ramo absqꝫ benedictiōe ⁊ diui-
ni nominis iuocatione. Quātofortiꝰ rami
isti scilʒ ⁊ mas ⁊ femina cōiungēdi nō sūt
absqꝫ oratiōe et diuini noīs innocatione
Amp̄. si p̄mi materiales lapides i edi-
ficio domus materialis non ponūtur abs
qꝫ oratione ⁊ bn̄dictione quātofortius in
edificio domus spiritualis non sunt ponē
di seu coniūgendi isti lapides primi mas
scʒ ⁊ femina ⁊ vt ad vnū dicamus qa con
iunctio maris ⁊ femine ꝓxima ē ꝯtamina
tioni libidinis ac vicinissima ⁊ sola v̄tute
diuina superabilis nullum opus est ma-
gis adiuuandū magisqꝫ muniēduʒ ora
tione ⁊ benedictione sacerdotali.

Et quia matrimoniū superius di-
ximus vinculū ꝑfecte societatis.
Restat nobis determīare ꝑtes so
cietatis istius. Harū ergo ꝑma ē in ipa ve
ra religione que ē diuine honorificēcie de
bitus cultus. Cum autem vere religionis
vterq̈ debitor sit ꝑ se tn̄ ex vīculo mrimo-
niali debent in ea sibinuicem ad eam ser-
uandā augendā aut ampliandā in totaq̈
domo sua. non solū in filios dilatādā sol
licite ac fideliter adiuuare. Uera enim re-
ligio ē obseruantia. hoc ē integra et illesa
iuris matrimonialis qđ ē vel eē debet inť
deū ⁊ quālibet animā humanā. Hoc ma-
trimoniū ꝯtractū ē inter omnes ꝟe religi-
onis ꝓfessores et deum. In hac ergo socij
debent eē cōinges fidelesq̈ sibinuicem vt
diximus coadiutores. vt alter alterum de
uiare a veritate religiōis nō sinat. ⁊ ipam
veram religionem ꝑtinaciter ac desperate
correctionis contumacia impugnantē. cō
silio ecclesie deserat. Hmōi autē causā iā
assignauimꝰ videlicet ne matrimoniū qđ
religionē veram et dei cultū fouere ac nu-
trire debꝫ. matrimonio spūali militare to
taliter ac seruire. ipm discindat atq̈ disrū
pat. Et hoc ē consilium apl'i in. vij. ꝑme ad
Corꝫ. Intelligimꝰ aūt istam impugnatio-
nē ꝟe religionis q̄ntū ad fidē ⁊ cultū non
q̄ntū ad mores. Nō enim si vir cogere ve
lit vxorē ad furandū vel rapiendū vel eti
am fornicandum. vel ad quodcūq̈ aliud
qđ xpianum nomē ⁊ ꝓfessionē non aufe
ret. dicimꝰ mrimoniū eē sepandū. nec lice
re vxori vt ꝓpter hoc ad alia vota se trans
ferat. Sed si infirma ē vt viri molestias in
ꝑte ferre nō valeat. cōsilio ⁊ auctoritate ec
clesie se cedendū ei eē a viro ad tp̄us expe
ctareq̈ ⁊ ꝓcurare prudēter si potest corre
ctionē ipiꝰ. Scđa ꝑs ꝯiugal' societat' ē cō
munio corpoꝝ ad opꝰ ꝯiugale seu genera
tionis. Tercia ꝯmunio bonoꝝ tp̄aliū qui
bꝰ nō licꝫ alteꝝ alteri fraudē facere. Quar
ta cōmunio ē hominū ꝓpoꝝ q̄ ē custodiē
da seinuicē ac fuiēdi ꝓuidēdiq̈ sibinuicē
tā ī sanitate q̈ ifirmitate. Quita est cōmu
nio hominū liberoꝝ tociusq̈ familie que
sūt educatio eruditio regīm̄ ⁊ in posterū
ꝓuisio. Est ergo perfecta societas ex hijs
qnq̈ ꝯmunionibꝰ ⁊ in hijs integre totali
terq̈ consistit ⁊ ad istam societatē se obli-
gāt ad omnesq̈ partes ipius quicūq̈ ma
trimoniali vinculo sibinuicē astringūtur.
Epylogus.

Iam ergo declaratū ē tibi quid est
matrimoniū quoniā ipm est san-
cta ac sanctificatiua ac ꝑfecta soci-
etas maris ⁊ femine in genere hūano. Et
qm̄ sanctitas eiꝰ ꝑtim ex vij. bonis q̄ ex eo
ꝓueniunt. ꝑtim ex bn̄dictione nupciali et
sanctificatione sacerdotali. Et qm̄ ipum ē
ꝑfecta societas sive ꝑfecte societatis vincu
lū. Noīauimusq̈ tibi ⁊ nūerauimꝰ ꝑtes.
societatis istius videlicet quinq̈ cōmuni
ones q̄s nō ē necesse vt repetamꝰ. Conse-
quēter ꝟo destruemꝰ voluptatē ipam car
nalē omnis ꝯcubitus. Potest ei volupta-
tē hr̄e spiritualē concubitꝰ licet carnale sit
om̄e ei opus ꝟtutis aut habet delectatio-
nē aut hr̄e potest. iuxta illud qđ dictū ē in
Psal. In custodiēdis illis retributio mul
ta. Hoc ē suauitas ⁊ hilaritas in ipsis opi
bus ⁊ executione mandatorū dei. Qua ꝓ
pter si fuerit opus ꝯiugale ex iusticia red-
dēdi debitum. vel ex charitate custodiēdi
se vel vxorē a macula vel contaminatione
fornicatiōis. Nemo dubitare debet quin
ex opere isto possit esse in corde operātis
aliquando delectatio spiritualis.

Incipiamus ergo adiuuāte deo ꝑ
sequi bestiā istā q̄ maiorē partem
generis humani ab initio vsq̈ ad
finem deuorare ⁊ absorbere nō cessat per
cucientes ipsam in ipsa radice sua. Primū
enim cōcupiscēcia quā si precidere acumi-
ne disputatōis celesti ꝟtute preualuerimꝰ
exterminabitur ipsa ⁊ destruet radicitus.
Dicamus ergo ꝙ membra genitalia nul-
lum habent ꝓuilegium exceptionis q̊ libe
ra sint et exempta a subiectione et obedi-
entia rationis seu liberi arbitrij seu libere
voluntati subiecta. Ergo sunt naturali le-
ge et iure ratiōi subiecta sicut et cetera mē
bra exteriora ergo nō licet eis moueri cō-
tra ꝓhibitionē ⁊ volūtatē ratiōis. ꝙ si mo
uent iniuste mouet. q̈ ꝯtra ius ipsiꝰ ra-
tionis ⁊ ꝯtra iusticiā obediēcie quā natu-
rali lege debent ipsi rationi. Namq̄ ois
volūtas ratōnis sane ⁊ nulla ex ꝑte errāt
bona ⁊ iusta ē. Et ab hijs q̄bꝰ de iure ipe-
rat faciēda. iure aūt nature ratio imperat
om̄ibꝰ viribꝰ inferioribꝰ oībꝰ carnis mē-
bris. Sanissime aūt ⁊ absq̈ oi errore vult
ratio q̄etē mēbroꝝ genitaliū ⁊ pacē omni
modā ꝟtutis castimonie q̄ motu mēbroꝝ
hmōi neq̈ssime impugnat Quare mēbra
genitalia lege nature q̈escere dn̄t ac cessa
re ab hmōi motibꝰ ad iussū vl' iperiū rōis

Amplius. Concupiscit ꝺo caro aduer
sus spiritum et spiritus aduersus carnem
vt dicit Apostolus in. v. ad Galathas. Et
nos omnes et singuli hoc ipm̄ ipa expien
tia sensus vltra q̄ꝫ opus est cognoscimus
Aut ergo iustum habet bellum aduersus
spiritum caro. aut non. Si iustū ergo spi-
ritus habet bellum. iniustū siue iniquum
aduersus carnē. quare iniquū ē vel iiustū
spiritum vincere carnem. Nō est ergo ad
iuuandus spiritus contra carneꝫ. Inique
ergo laborauerunt tot milia sanctorꝫ di
micantes tam strennuiter cum spiritu cō-
tra carnem. Amplius. Si iustū est bel
lum carnis contra spiritū ergo iustum est
eam vincere. Quare adiuuāda erit in isto
bello contra spiritum. ⁊ sequitur ex hoc ꝙ
spiritus teneatur desistere a rebellione et
repugnantia contra carnem et ita tenebi-
tur cedere et succūbere carni et subire ſui-
tutem eius turpissimā atqꝫ nequissimam.
Quare ꝯstituere se omni vicio et deside-
rio carnis et abire post omnia flagicia. et
passiōes ignominie. Restat ergo iniquuꝫ
esse et iniustum bellum carnis contra spi-
ritum. Compescenda ē auteꝫ caro ab om
ni eo ꝙ iniquum ⁊ iniustum ē. Compescē
da ergo est ab omni rebellione cōtra spi-
ritum. Quare ab omni concupiscencia si-
ue concupiscere contra spiritum. Nullꝰ er
go motus concupiscencie contra spirituꝫ
sustinendus ergo occidendꝰ vel extinguē
dus. Amp̄. si totum bellū carnis ꝯtra
spiritum est iniquuꝫ ergo omnes bellato
res carnis contra spiritum iniqui. Quare
totus exercitus carnis qui militat aduer-
sus spiritum iniquus. Quare ⁊ oēs acies
exercitus ipius. ergo et p̄ma que est p̄mo-
rum motuū. et secunda que est delectatio
num citra consensum. Et tercia que ē con-
sensuum. et quarta que est operum. ⁊ qn-
ta que est consuetudinū. et sexta que est ex
ecutionū. et septima que est defensionum
⁊ octaua que est gloriationū de huiusmo
di. et nona que ē dogmatizationū et p̄di-
cationum quibus dogmatizantur et p̄di-
cātur opa carnis. Et decima que est impu
gnationū puritatis ac mundicie carnalis
q̄ siue aperte siue occulte castitas carnis ⁊
mundicia impugnātur. siue detrahendo.
siue disputando siue insidiando siue vim
aut violenciam inferendo.

Et quia impugnādum ē contra ex
ercitum carnis vsqꝫ ad interitionē
⁊ generaliter contra omnia vicia et pecca
ta. Non enim est victoria de hijs nisi per
mortificationem et extinctionem. Cū eniꝫ
hostes visibiles vinci scilicet possunt ⁊ vi-
uere esseqꝫ victi simul et viui. vicia tamē
⁊ peccata sola sua mortificatione vincanť
nec vnq̄ꝫ victa esse possint nisi mortua fue
rint vita solaqꝫ vicia sua de nobis trium-
phant. hoc est eo solo ꝙ in nobis viuūt ⁊
quatenus viuūt nos vincunt. Mani-
festum igiť ē quoniā p̄mi motus cōcupis-
cencie carnis occidendi sunt. ⁊ non sūt oc
cidendi. nisi ꝓpter iniquitatē rebellionis
aduersus spiritū et suā culpabilitatē. Ma
nifestū ergo est q̄s omnes sequētes acies
multofortius occidendos. Prima em̄ aci-
es minimū habet culpe. Secunda plus ⁊
sic deinceps. Quoniā aūt omniū istarum
acieꝝ velut dux et regina est ipa voluptas
carnalis cui et sub qua militāt. multoforti
us ipa occidēda ē. Amplius. si omnes
motus ad eā vel in eā occidēdus est ⁊ hoc
vtiqꝫ nō nisi ꝓpter eā multofortius ē ipsa
occidēda. Amplius. si omnis via eius
siue q̄ ipa veniat siue qua veniať in ipam
p̄cidēda ē ac p̄rumpenda. Manifestū
ē ꝙ ⁊ ipa exterminā da ē a nobis ⁊ nos lō
ge faciēdi ab ea. Amp̄. cū ipa sit ꝑ quā
⁊ ꝓpter quā caro pugnat cōtra spiritum ⁊
per quā maxime fortis ē et p̄ualet ꝯtra spi
ritum. ipeqꝫ spiritus maxime debilis ꝯtra
ipam. adiuuādus autē sit spiritus ꝯtra car
nem maxime occidenda est euidenter.

Attestať autē huic veritati ipa na-
tura hūana que motus istos vni-
uersaliter erubescit ⁊ membra ge-
nitalia plusqꝫ alia occultat ⁊ abscōdit eru
bescens appitionem ipsoꝝ et aspectū. Cū
enim erubescēcia sit iuste rephensionis ti-
mor fit autem ista erubescencia in quoli-
bet indiuiduorꝫ speciei humane natura
liter. Manifestū est timorē istū esse na
ture. timor autē nature vniuersaliť nō po
test esse iiustus aut indebitꝰ Merito ergo
et iuste timet natura humana rephensio-
nem in huiusmōi motibus. Iure ergo re-
p̄hendi sunt motus isti. Ampliꝰ. quo-
niā ipa erubescencia ē confessio quodam
mō culpe. erubescit autē vniuersaliť natu
ra humana huiusmodi motus ergo ꝯstat
eē culpabiles. Confessio auteꝫ nature vni
uersalis mendax eē nō potest. nec eius te-
stimoniuꝫ. Ipa ergo attestatione natura
manifestum ē ipsos eē culpabiles. Et ho c

est indubitāter causa ꝓpter quam mēbra
genitalia abscondūtur et erubescitur aspe
ctus eorum. qa radix erubescende concu
piscencie sedem habet in ipis a qua et pu
denda noiata sunt. Judicium autē hmōi
ē ꝙ aīn erubescūt pueri aspectui huiusmo
di membrorū vel abscondunt ea ab ocul'
hominū ꝙꝫ huius motus incipiāt fieri in
eis. Qui motus quātomagis inualuerint
et increbuerint. tanto amplius inualescit
erubescencia illorum. sollicitudo abscon-
dendi ea. Amp̄. et si aliud non habe-
ret perniciei voluptas carnalis ꝙꝫ ea q̄ di-
ximus videlicet ꝙ inebriat mentē huma-
nā: ⁊ transuertit sensum ipius: atꝫ corrum
pit palatū spirituale ipius. faciēs ei desipe
re omne spirituale bonum ac nobile. tan
dem vero ex toto auertit a deo ⁊ a vera reli
gione que ē digna honorificencia ⁊ cult⁹ ei
solus debitus eiqꝫ acceptus. Recte autē
attendētibus manifestū ē naturā hūanaꝫ
ad verā honestatē que vera religio est. et
ad cultū ipius dei q vere sanctificatio est
deū rite collentiū creatā ac conditam esse
Quare manifestū ē nature hūane inimi-
cissimā eē hanc de q̄ agimus carnis volu-
ptatē. Q' si qs dixerit q: immoderata
voluptas ē que auertit a deo et supīducit
obliuionē ipius. Querendū ē ab eo cuius
mōi sit illa quā intelligit. moderatam lege
mr̄imonij quā legē supra tetigimus neces
se habet confiteri. onmē aliā inimicā esse
nature humane. Et ꝓpter hoc iplacabilit̄
ꝑsequendā ⁊ hoc ē qđ intendebamus. Si
vero intelligat moderatā congruēcia et pos
sibilitate ipsius corpis humani. Jnuenit̄
autē hec diuersitas in hoībus ex diuersita
te complexionū vt alij magis potētes sint
in vsu mulierū. alij minus. alij penit⁹ ipo
tentes. Jntelligit ergo moderataꝫ esse vo
luptatē complexioni corpis adequataꝫ ac
ꝓportionatā. Jmmoderatā vero complexi
onē ⁊ possibilitatē corpis excedentē. Quia
vero sic imoderata voluptas minor est ⁊ sic
moderata maior. Que autem minor ē mi
nus inebriat ⁊ captiuat mentem humanā
minusqꝫ auertit a deo. Quare moderata
voluptas carnis iuxta itentiōeꝫ suā magl
inimica est nature hūane. Uoluptas em̄
in desiderio est vt ait tulius nō in sacietate
Et ꝓpter hoc qui maxime eam sequntur
ipsam nūme assequntur. Amplius. sic
maxime amantib⁹ voluptatē istam maxi
me sapit ipsa ⁊ maxime desipit voluptas

spiritualis. Sic econuerso maxime aman
tibus delicias spūales maxime sapiūt ipe
maxime desipiunt eis carnales. Quid er
go respōdebit aduersari⁹ aut vterqꝫ isto-
rum habent palatū cordis sanum ⁊ bene
dispositū aut nō Jmpossibile aūt euidē
ter ē ꝙ vterqꝫ. Cum em̄ ꝯtraria iudicēt de
saporibus hijs. necessario errat alteri eoꝝ
siue palatum cordis alterutroꝝ. Palatuꝫ
em̄ cui desipit quod ei sape debet aut ecō
trario necessitate errat. sicut ⁊ visus qui iu
dicat album nigrū ⁊ ecōuerso. Alterutros
vero eorum errare necesse est. ergo vel ne
cesse errare sapiētes in eo ⁊ ex eo maxime
sapientes sunt ꝙ in eis sapiūt bona spūa
lia ⁊ desipiunt delicie carnales. vel errare
luxurios qui ex hoc maxime insipiētes ⁊
habēdi sunt et habent̄ ꝙ in eis sapiūt vi
les ac sordide delicie ⁊ desipiūt nobiles ⁊
mūde. Procedamus aūt vlteri
p   us ⁊ ingram⁹. Utrū veri nois vo
luptas sit ista de qua hic agimus
Uidetur em̄ veri nois voluptas q̄ tanto
ope q̄ritur tātisqꝫ dispēdijs compatur. a
qua nec etiā viri sanctissimi nisi diuini mu
ner' admirādo adiutorio se ꝯtinēt aut cō
pescūt. Deinde ex diffinitiōibus delectati
onis que sunt coniūctio conueniētis cum
conueniēti ⁊ ꝑceptio rei que naturalis est
virtuti apphendenti. Conueniētis autem
cum cōueniente coniūctio est maris et fe-
mine ꝯmixtio. veri nois ergo voluptas ē
siue delectatio cū ei ꝯueniat ipa nois ra-
tio. Ad hunc modū se habet ⁊ de alia ra-
tione. virtuti em̄ tangibili que est in mem
bris generatiōis naturalis est. hoc ē na-
turaliter ꝯueniens correlatiua ⁊ coadiuti
ua generationi. pars adiuuantis corpis.
Amp̄. cum in brut' animalib⁹ iuenia
tur ꝯcupiscētia ⁊ desideriū huius volupta
tis. ⁊ hoc de natura tm̄ nullaten⁹ autē ex
ꝑte damnationū vel orginali corruptiōe
⁊ nullo modo ex pctō vt ꝓpter peccatum
atꝫ vt pena sed vt natura tm̄ ⁊ velut lex q̄
dam diuine institutiōis. ergo in specie hu
mana quantū ad id ꝙ cū brutis aīalibus
habet ꝯmune necessario erit hmōi ꝯcupi
scentia seu desideriū nō vt plaga neqꝫ vt cor
ruptio. sed vt natura ⁊ lex diuine instituti
onis ꝓpter quod etiā in brutꝭ animalib⁹
vocat̄ ius naturale. Hui⁹ āt iudiciū vide
tur ꝙ in omni indiuiduo speciei hūane
inuenitur ista dispositio ⁊ concupiscen-
tia ⁊ desideriū hmōi voluptat'. Que em̄

accidūt ꝑter naturam ⁊ aſſoꝛis adueniūt
ſubſtancijs.in paucis repiunt̄ indiuiduis
⁊ raro.merito ergo videt̄ eē naturalis hu
iuſmodi ꝯcupiſcētia ſeu deſideriū nihil āt
naturale inhoneſtū vel illicitū eſt ſeu pec
catū. Quare videt̄ amoꝛ hmōi volupta
tis licitus eē.amoꝛ aūt illiciti aut mali ne-
ceſſario illicitus ⁊ malꝰ ē. voluptas ergo
iſta nec mala ē nec illicita. Rńdemꝰ autē
in hoc qꝛ nec vera nec veri noīs voluptas
eſt iſta.ſed ſomniata tm̄ ꝓpter quod ⁊ de
lectamentū ſomnij vocata eſt. Sapiē.vij.
Quēadmodū autē mulieribꝰ grauidis
carbones ⁊ cineres ſuauit̄ ſapiūt interdū
⁊ ꝓpter eos naturalibꝰ cibis naturaliter
qꝫ ſapidis ⁊ delectabilibꝰ ꝑferunt.auidiſſi
meqꝫ appetūt. ⁊ ipſe erroꝛ ꝟtutis appeti-
ue ſiue coꝛruptio palati coꝛpis mentit̄ eis
delectationē guſtabilē et q̊dāmodo eas
ſomniare facit illā. Sic coꝛruptio palati in
terioꝛis ac ſpūalis. hoc eſt palati coꝛdis
mentit̄ nobis ſuauitatē eſſe ſeu volupta-
tem quod reuera nō eſt ſuauitas vel vo-
luptas. ſic ⁊ ſcabioſo ipa ſcabies ⁊ pruri-
go ſcabiei mentit̄ ſuauitatē eſſe in ſcalpti-
one ⁊ in cutis ſue laceratiōe. cum reuera
non ſit veri noīs ibi voluptas ſicut appet
econtrario. amaritudo enī ſaliue ⁊ fumꝰ
colere mētitur febꝛicitanti amaritudinem
amigdaloꝝ.cū reuera in eo amaritudo
nō ſit ymo dulcedo ſit. ⁊ vehemētia famis
mentitur ſuauitatē interdū ſapoꝛis in eo
in quo eſt. Sicut legit̄ ꝓuer.xxvij. Anima
eſuriēs amarū ꝓ dulce ſumit. Sił iob.xx.
Cū ſingula repiſſet ad ea cū clamoꝛe curre
bāt. ⁊ eiuſdē ſexto. Que ꝓ̄us nolebat tan-
gere aīa mea.nūc pꝛe anguſtia cibi mei
ſunt. Sic vehemētia ⁊ prurigo concupiſcē
tie mentitur cōuenientē coniūctionē que
non eſt. Et voluptatē vbi non eſt. Et hoc
appet in abhominatiōe ſodomitica So-
lumō vbi manifeſtū eſt diſcōuenientes cū
diſconueniēte ꝯiunctio. Iā autē declara-
uimꝰ qꝺ oꝛiginalis coꝛruptio ⁊ bꝛutalitas
in nobis plaga ē. Et qꝺ vniuerſalitas ipiꝰ
⁊ ꝑpetuitas indiciū ſunt.non qꝺ a natura
ſint.ſed potius qꝺ non a caſu ymo ex ꝓui
dentia ⁊ iuſticia illata. Sꝫ neqꝫ hoc qꝺ in
quolibꝫ in diuiduoꝝ ſpeciei hūane inue
nitur iſta diſpoſitio ſcꝫ ꝯcupiſcentia ⁊ de-
ſiderium voluptatis huius indicium eſt
qꝺ naturalia ſint hoc eſt ab ipſa natura ſꝫ
potius qꝺ ipſi nature illata. Qꝫ ſi quis
dixerit qꝺ virtus animalis ⁊ virtus ſpūa-
lis due ſunt virtutes. quēadmodū tam ꝟ
tus viſibilis quā virtus audibilis ſuā ha
bent ꝓpꝛiam delectationē ⁊ ſuum ꝓpꝛiū
delectabile.ita nihil ꝓhibet vtranqꝫ illa-
rum ſimiliter ſcꝫ ſuam ꝓpꝛiam habere ꝓ
pꝛium delectabile.vel ſua ꝓpꝛia delecta-
bilia. Et ſic vires ipē non ſunt cōtrarie ad
inuicem ſic nec delectatiōes. Sed quēad-
modum delectatio que eſt ſcđm viſū im
pedit ne illa hoꝛa ſit delectatio ſcđm audi
tum. ⁊ illud impedimentū non eſt ex con
trarietate que ſit inter viſum ⁊ auditū aut
inter delicias eoꝝ cum ꝓculdubio cōtra
ria ipſa non ſint.ſed potius ex imꝑtibilita
te mentis hūane ⁊ aggrauatiōe.quā pati
tur. hoc eſt ex coꝛruptiōe coꝛpoꝛis ꝓpter
quas partiri ſe non pōt ſimul pluribꝰ ōfi
cijs mens humana. nec vacare duobꝫ eſt in
coꝛpoꝛe.quaſi toto pōdere incūbens vni
ſoli donec abſtrahatur ab illa. Reſpōde
mus qꝺ ipſo ſenſu ⁊ experiētia manifeſtū
eſt illud quod ē aīale in nobis rebellare
aduerſus id quod eſt ſpūale in nobis cū
debeat iure nature omnino eē ſubditū et
ex toto obediēs. ⁊ hāc dominatiōē ami-
ſiſſe ſpūale noſtrum nō caſu ſed ꝓuiden
tia. neqꝫ immerito ⁊ abſqꝫ culpa ſed iuſti
cia irrepꝛehenſibili atqꝫ iudicio cuncta regē
tis atqꝫ adminiſtrātis dei. Qꝫ enī iure ad no
ſtrum ſpūale ꝑtinet abſqꝫ iniuria eidem
auferri non potuit niſi ablatiōem iſtā me
ruerit alicuiꝰ culpa. Alterutū ergo duoꝝ
vel vtrūqꝫ foꝛſitan neceſſe eſt factum fuiſ
ſe in natura humana. videlicet vel vt ſpi
rituale noſtrū debilitatū ſit a foꝛtitudine
ſua naturali ⁊ deꝑſſum ab altitudine do-
minatiōis iſtius quibus pꝛeeē ⁊ ſupereſſe
iure ⁊ lege nature debebat ei qꝺ eſt anima-
le in nobis a debita ſubiectione eiectum
vſqꝫ ī rebellionē. ⁊ a ſua debilitate in iſtā
inſolentiā confirmatū. vt iam nō liberta-
te ⁊ imperio ſuperioꝛis ſui hoc eſt eius qđ
eſt in nobis ſpūale moueatur. ſed quem-
admodū in bꝛutis neceſſitatis violentia fe
ratur. ⁊ ſicut furioſus ruptis vinculis ⁊ ca
thenis in ſeipm̄ deinde in alios ſeuire cō-
tendit iugo legittime ⁊ naturalis ſeruitu-
tis abiecto. cuius figura eſt demoniacus
ille euāgelicus qui frequēter in aquam et
in ignem ſe ꝓ̄cipitabat. Sicut legitur. Mar
ci.ix. Nec aliter audiēdi ſūt quā pecudes
gens epycurioꝝ qui poſuerūt vires aīa
les in nobis ad aīales ſeu carnales deli
cias creatas ⁊ conditas eſſe tanquā ad ſū

mu⸗ſm bonū et ſummū finem. Tunc enim
in ↄtumeliā ſuaꝫ vires hmōi creaſſet deꝰ
ſi ꝓpter hmōi delicias ipſas creaſſet. et ꝓ
pter hoc non ad delicias naturales. ſꝫ ad
exquiſita flagitia execrandaſqꝫ libidines
potiſſimū create eſſent. cū paſſiōes igno⸗
minie maiores videātur habere delicias
quā viſus naturales. Alioquin nec tanto
ardore nec vehemētia ad eas trahi nec tā
ta difficultate ab eis reuocari poſſe vide⸗
rentur flagicioſi. Idem dicimꝰ de alijs tā
ta ſtudioſitate coquorū et hyſtorionuꝫ ex
cogitatis delicijs. que omnes ſicut diximꝰ
quia maxima eē videntur ꝙ ꝓbat ſtudio
ſitas ac labor eas querentiū ⁊ ſtudioſitas
ipā. quia maxime deo contumelioſe ſunt
vtpote religionem ac cultum eius maxi⸗
me deſtruētes. eiuſqꝫ obliuionē maxime
inducentes. in ſui ipſius iniuriam ⁊ contu
meliam vires aīales ꝓculdubio creaſſꝫ
ꝯhmōi delicias illas nobis dediſſet. Nō
eſt ergo ſimile de viſu ⁊ auditu cū neuter
alteri iniuriet dum iuſſum ſeu iniunctuꝫ
ſibi ab imperāte virtute peragit officium
Manifeſtū ergo eſt de omnibus que dixi
mus fugiendā eſſe omnē corpis volupta⸗
tem hoc tñ ſcḋm magis ⁊ minus fugiendā
ipāmqꝫ eſſe vt laqueū irretitiōis. vt piceꝫ
inquinationis. vt vinculū captiuationis vt
ignem ſpūalis exuſtionis. hoc eſt quo ſpi
rituale noſtrū exuritur omniaqꝫ bona nō
ſtra ſpūalia id ē ꝟtutes eoꝝ opa tā extio⸗
ra quā interiora penitus ↄcremātur. fugi⸗
endā etiā vt aquam extinctionis que ſpi⸗
rituale nr̄m quo ad omnē viuificū calorē
extinguit. Silr̄ etiam vt aquā immerſiōiſ
vbi totus chorus ꝟtutum ⁊ gratiaꝝ ſub⸗
mergitur. vt virium inſaniſſime debria⸗
tionis vt toxicum peſſime ac turpiſſime
enecationis. vt adulteria fallaciſſime blā
dationis. ⁊ vt ſpuicia execrāde ab homi
natiōis. Uerū quoniā ꝗnec effugere neqꝫ
etiaꝫ fugare poſſibile eſt cōitati hominū
in ſtatu preſentis corruptiōis abſqꝫ deteri
mento fructus nobiliſſimi quā ꝓlem dixi
mus ⁊ abſqꝫ nature noſtre multiplicatio
nis. Neceſſario cōſulendū fuit generi hu
mano ⁊ excogitāda ac ꝓuidenda via me
dia. ad hibendūqꝫ remediū quo nec ipā
fugeretur in dānum fructificatiōis. neqꝫ
poſt eam abūretur in tam multiplicē per⸗
niciem euntiū. Jam aūt declarauimꝰ nul
lum eſſe remediū nullamqꝫ viam mediā
qua occurratur vtriqꝫ iſtorum periculorū

preter matrimoniū. Quoḋ ſiquis dixerit ꝙ
in opibus nature opꝰ generatiōis eximi⸗
um eſt ꝓpter precioſitateꝫ fructus. ⁊ ideo
creator ⁊ inſtitutor nature inſtituit ipſum
inter omnia corpora delectabiliꝰ vt ei opi
ꝓpenſius ⁊ inſtantiꝰ intenderet. Si em̄
tanta diligentia ⁊ labore inſtatur ab ipiſ
hoībꝰ multiplicatiōi ceteroꝝ aīaliū imo
etiā ml̄tofortius inſtandū ē multiplicati⸗
oni hoīm. Reſpondemꝰ qꝛ ⁊ iſte fructꝰ ē
ſicut equus ⁊ mulus quibus non eſt intel
lectus. Sicut em̄ delectatiōꝫ in potu aut
cibo magis facit ⁊ auget vehemētia ⁊ ar⸗
dor ſitis ⁊ famis quā ipſa potatio ⁊ come
ſtio. ſic ⁊ delectationē in vſu mulieꝝ facit
vehementia ⁊ ardor cōcupiſcētie. ⁊ ſic co⸗
meſtio ⁊ potatio per ſeipās non ſunt de⸗
lectabiles ſed per eſuriem ⁊ ſitim Sic nec
cōmixtio maris ⁊ femine per ſeipām dele⸗
ctabilis eſt delectatiōe carnali ꝯhabet em̄
delectationem ſpūalem hmōi cōmixtio
duplicem ꝑmam ſcꝫ naturaleꝫ quā faciūt
ſpes ⁊ amor ꝓlis. cuius ſimilis inuenitur
in omni aratore ⁊ ſeminatore ⁊ omnis ge
neris agricolatore. quibus ſpes ⁊ amor
fructus etiam acerbiſſimos labores agri⸗
colantiū delectabiles faciūt. Quia ꝟo ea
que a creatore ſunt. ordinata ſunt contra
ordinem vero eſt vt id quod melius ē ſit
ꝓpter minus bonū. aut id quod nobiliꝰ
eſt ſit ꝓpter vilius. Uilior aūt ē voluptas
ex opere generatiōis quam ipm ⁊ minus
bona quare nunquā ex ordinatiōe crea⸗
toris eſt opꝰ generatiōis ꝓpter volupta⸗
tem que eſt ex illo. ¶ Ampliꝰ. cū vis ge⸗
neratiua non ſit niſi ꝓpter fructum ꝓlis
ex inſtitutione creatoris nec opus genera
tionis qḋ non eſt niſi via ad fructū debet
eſſe niſi ꝓpter ipſuꝫ Intorquere ergo ipm
in aliunm finē. abuſio eſt contra ordinati
oneꝫ creatoris. ¶ Amp̄. ſi ſuffecit in alijs
operibus agriculationis ſpe et amore fru
ctus mouere agricolas ad opera ſua. Et
ſufficit etiam agricolis ad eos mouēdos
in parte iſta. quātofortiꝰ ſufficere debuit
⁊ iſti ⁊ illis in illo opere tam nobilis agri
colationis. hoc eſt in cōmixtione marꝭ et
femine vt ſola ſpes ⁊ amor ꝓlis eos na⸗
turaliter ad opus generatiōis mouerent
Quanto etiaꝫ magis decuit creatorē hāc
ſpem ⁊ amorem augere qui recti ſunt dū
in finem debituꝫ ſolumodo intendūt atꝫ
reſpiciunt. quā iſtum curuū amorem ſcilꝫ
voluptatis. Maxime cū iſte amor. iſtum

finem et fructus ꝓlis impediat. et op⁹ ge
nerationis quod in finē fructus ⁊ prolis
dirigendū ⁊ exercendū erat. ad se rapiat
⁊ in seipō stare cogat. Ita vt non solum
fructus prolis nō curetur a cōmiscentib⁹
sed vt etiam nō ꝓueniat ꝓcuretur ne vo
luptatē ipam aut minuat aut ex toto etiā
tollat. Amplius. ipa voluptas suo au
gmento ⁊ vehementia impedit fructū ge
neratiōis. Qui em̄ maxime ardent hmōi
ꝯcupiscētia pauce generatiōis sunt. ⁊ pau
ci fructus aut nullius. ⁊ cito steriles effici
untur. ⁊ ad generatiōꝫ inepti. siue ꝓpter
hoc quia ex hmōi ardore semen generati
uū ꝯsumitur siue quia frequētatio ipius
ꝯmixtiōis ne in vitā coalescat hmōi semē
impedit. quod apparet in mulieribus ꝓ
stitutis que raro vel nunquam cōcipiunt
vel nimio ardore exhauste vel nimia fre
quentatia turpitudinis semen in se vitaꝫ
habere ⁊ coalescere prohibente. Mani
festum est aūt indicium et multiplicatio
ꝯcubinaꝝ quas falso noīe vxores nuncu
pant ⁊ ꝯtra nature legem eē ⁊ deo penit⁹
non placere. ⁊ ꝙ multiplicationē gentis
sue quā per hoc intendūt sacraceni nō as
sequantur. Inq̄cunqꝫ em̄ regno alterius
gentis eiusdem amplitudins ⁊ fertilitat̄
terre. inuenit̄ tanta nūerositas populorū
indigenarū quanta in quocūqꝫ regno gē
tis sarracenoꝝ. nisi forte peste aut gladio
aut alio incomodo secus ꝯtingat. Quare
manifestum est ꝙ multiplicatio vxorum ⁊
opeꝝ quā dant generationi nō efficiūt gē
tis sue multiplicatiōꝫ quaꝫ intendūt. Ne
qꝫ castitas coniugalis ⁊ singularitas mr̄i
moniorū diminutiōꝫ aut detrimentū pe
rit gentis nostre quā diminutionē in sua
gente tātopere formidant. Diligenter aūt
attendētib⁹ in hoc manifestū. satis orna
tū eē virū cuiuscūqꝫ ꝯditiōis ⁊ eē quātecū
qꝫ potētie aut opulētie sit ꝓuisiōe ⁊ exhi
bitiōe dom⁹ vni⁹ eē mediocr̄ numeri q̄ ē
xij. continēs sibi liberos. cū salia necc̄aria ⁊
ꝯcenti. etiam si rex sit ꝑpotens atqꝫ ditissi
mus pro ꝯgruentia glorie sue ac magnifi
centie vix poterit duodecim filijs decēter
atqꝫ competenter ꝓuidere. Poterit vtiqꝫ
eis tanquā seruis vestitum ⁊ cibaria ꝓui
dere ⁊ hoc absqꝫ onere ⁊ difficultate nō āt
vt regis filijs vt decet celsitudineꝫ regiam
Et quia ꝓportionalia sunt genera hmōi
diuitiarum seu potentiarū ipsius diuicijs
⁊ potentijs. Manifestū est hmōi nu
meri donū oīs gener̄ diuites ꝑexigentiā
virium onera. Pauperes ꝟo importabili
liter. vix aūt inuenitur vir ⁊ vxor qui edu
cando et erudiendo omniqꝫ modo ꝓui
uidendo duodecim liberos ad virilem ꝑ
ducāt etatem. et quia quod est nidus ma
nibus aut nido simile hoc est domus in
hominibus. vnus autem et vna tantū in
vno nido pullificant. Sic vnus et vna tā
tum in vna domo generāt. et hoc est per
se ꝓprium matrimonij domū scilicet vnā
edificare ꝓpter quod mas et femina pa
trem et matrem reliquunt. sibiqꝫ adinui
cem adherent. vt sibi aliam domū edifi
cent. Sarraceni vero non domos edifica
re. sed ciuitates singulas intendunt. et in
fra domoꝝ singularuꝫ angustias ꝯclude
re ciuitates. misera cecitate domum et ci
uitatem pariter ꝯfundentes dum domū
non prius edificare ꝯtendūt quā ciuitatē
imo ciuitatē vt dixi⁹ intra domū. Ciuitas
em̄ oīs quedam multitudo domorū est.
Manifestū ergo est mr̄imonia singu
laria scꝫ inter vnū et vnam ipsas limites
et angustias facultatū ac diuitiarū requi
rere. ⁊ quātumcūqꝫ ampla ipsarum opu
lentiam satis onerare. ⁊ extensionem seu
multiplicationē ipsoruꝫ aut non satis esse
portabilem facultatib⁹. aut nullaten⁹ de
cere humanā naturam. Ex quo ⁊ aliud in
conueniens sequitur manifestū vicꝫ tan
ta inhūanitas tantusqꝫ filiorū cōtempt⁹
vt ipsi parentes non pluris habeant pro
prios filios quā porcos suos dum simul
ad forum rerum nō alias. filios adducūt
ad vendēdum nec aliter vxores suas ha
beant quam porcos. Equaliter em̄ defe
cunditate ꝓpriarum vxorum questū faci
unt vt porcorū suorum. Jam ergo manife
stum ē ex hijs quia matrimoniū est reme
dium infirmitatis et salus ⁊ conseruatio
fecunditatis. Propter quaꝫ dictum est ꝙ
nuptie implent terrā. et quia infirmitas ē
ardor ⁊ febris virtutis generatiue. ardor
quia excess⁹ caloris febris quia est super
grediens cursuꝫ nature. nature dico in sui
ꝓmitiua institutiōe. ⁊ intellige admirādā
diuine bonitat̄ sapientiā que malo isti⁹
infirmitatis tam bene vtitur. Tantus qp
pe est dolor partus tanta erumnositas ꝑ
gnantiū. tantus labor ⁊ miseria nutrimē
tum. vt ad opus generationis aut nulla
aut pene nulla semel ab hijs liberata. re
uerteretur mulier. nisi eam illecebra volu

ꝓtatis huius traheret ⁊ concupiscentie ar
dor vrgeret idem dicimus ⁊ de viris. Nõ
enim est leue onus prouidere de pregnã
tibus enixis ⁊ nutrientib⁹. Siĺr custo
dire puulos nutrire et erudire. Quapro
pter ab opere generationis omnino desi
sterent nisi eos ad illud concupiscentie
carnalis infirmitas impelleret nisi ipsos
intẽtio sublimior charitatis ⁊ iusticie aut
boni alterius de quibus supra intentiõẽ
fecim⁹ ad hmõi opus induceret.

Post hoc relinquitur nobis deter
minare q̃stiones circa hoc hee ãt
sunt numero quattuor. Prima ẽ
que sit virtus sacramentalis matrimonij
scilicet quã gratiam prestet ⁊ quod reme
dium cõtra peccatũ ⁊ hoc sacramẽtaliter
Manifestum eñ est ꝙ ipa ꝯtrarieta
te quã habet ad ꝓstitutionẽ fornicariã et
abhominationẽ sodomiticã adiuuat cõ
iuges contra illos nec min⁹ manifestum
est intelligẽtibus ipo sui merito apud de
um contra carnaliũ inquinationũ execra
tionem apud largissimũ retributorẽ om
nium bonorũ deum remedium obtinere
ꝯiugibus. Qui eñ ea pia intentione vin
culis matrimonialib⁹ se astringũt. et one
ra matrimonij que tam grauia sunt sube
unt vt deo se immaculatos a ꝓhibitis cõ
tamiationib⁹ carnis custodiant. ⁊ vt eidẽ
filios generẽt ⁊ nutriant. ⁊ ne per infirmi
tatem carnis ipm offendant. Dubitandũ
non est eos apud eiusdẽ misericordiã ꝓ
mereri qđ intendunt. Presto eñ est deus
adiuuare conantes ad ipm manum suã
porrigere. venire cupiẽtibus ad ipz. Neu
ter autem eorũ modorũ sacramẽtalis est
quod eñ facit matrimoniũ virtute sua es
senciali hoc est contrarietate aut quod fa
cit merito suo. non facit virtute sacramen
tali siue virtute benedictionis ⁊ oratiõis
que consueuit fieri sup nubentes. Ad hoc
autem respondem⁹ quod digne pieq; su
scipientibus sacramentũ istud reuerenter
q; seruare volentibus ipsa ꝟtute sacramẽ
ti prestatur multum refrigeriũ contra ar
dorem ꝯcupiscẽtie carnalis ita vt interdũ
etiam ad ꝓprias vxores iuuenes ⁊ corpu
lenti ciborũq; et potuum opulentia ⁊ de
licijs incessanter vtentes frigidi sint lz ipe
speciose sint. ad alias autem mulieres pe
ne gelidi et etiam si speciose sint. Idem et
de mulieribus dicimus non ex rumuscul'
hominũ aut opinione sed de ipa experiẽ
tia et certitudine loquẽtes ex ipso eorum
testimonio quibus hoc diuinitus datuz
est in ipsa sua confessione hoc cognoscen
tes. Nõ inuenim⁹ aũt cui attribuere pos
simus donũ istud tam magnũ tanq; mi
rabile nisi virtute sacramẽtali ipsius ma
trimonij. ꝙ autem secus accidit inpleris
q; ꝯiugatorum. peccatis eoꝝ imputandũ
est. qui nõ vel pia intentiõe matrimoniũ
ꝯtraxerant. vel non in ea reuerẽtia et ho
nore quo decet illud habent. Utrum aũt
sacramentũ veri nominis et sacramẽtalis
virtutis sit si preter nuptialẽ benedictionẽ
et orationẽ qm hre potest ꝯtrahat. Uerũ
certũ est quia et sacrũ signum est et sacrãs
siue sanctificans virtute essentiali seu cõ
trarietatis vt dixim⁹. Et forsitã merito dũ
modo nuptialis benedictio nõ ꝯtemnat
sed virtutẽ sacramentalẽ omnino nõ ha
bet nec veri nominis est sacramentũ nisi
sicut diximus. Unde et matrimoniũ apð
fideles et apud infideles equoce dicitur
apud infideles eñ non ẽ nisi sicut dixim⁹
apud fideles autẽ et illo modo et insuper
sacrans benedictiõis virtute. Nã eñ pro
prie ac verorũ plene virtutis sacramẽtoꝝ.

Scða questio est circa ꝟtutem virgi
nitatis ⁊ continẽtie ꝯtra quas multi nequi
sime senserunt. Si eñ ꝓstituta fornicatio
et sodomia. belue. nature humane inimi
cissime. ⁊ fruct⁹ eius vastatrices seuissime
licet non desinit et de medio exterminan
de eo ꝙ fructificare nobilissimã arborem
hũane nature non sinunt. Idem aũt faci
unt virginitas et ꝯtinentia. ergo inimice
hũane nature sunt et de medio tollende
In quo rñdem⁹ quia virginitas et ꝯtinẽ
tia non impedimentũ aut destructionem
huius fructus querunt. sed inmanissimã
beluã imo horrendissimã voraginem car
nalis voluptatis formidãtes quã operi
generatiõis insidiari non dubitant semẽ
retinent et ab opere isto se ꝯtinent Quẽ
admodũ si agricola sciret lupum aut leo
nem et insidiari sibi et ꝓpter hoc agrum
intrare nõ auderet et semen in eo sperge
re inimicus non essent habend⁹ fecundi
tati ipsius agri. Sic virgines et casti non
inimici habendi sunt fecũditatis humãe
sed magis sibi ꝓspiciẽtes et cauti Similr
qui hmõi agricolã ne in agro tali semina
ret auerteret inimicus fecũditatis agri nul
latenus habẽdus esset sed potius amic⁹
agricole reputãdus. Cũ ergo femina sit si

Ni

cut ager humane seminatiõis ⁊ masculꝰ
sicut agricola insidiatᷣ aũt in hmõi agro
bestia fallacissima voluptatꝫ ipi agricole
ꝟginitas ⁊ continentia que hmõi agerico
lam non ab agro vel eius seminatiõe sed
a belue insidiantis faucibꝰ auertunt ami
ce agricole talis manifeste sũt nullatenꝰ
ante agri vel agricole inimice. quanꝙ̃ ⁊
sublimior plerunqꝫ ⁊ esse debeat virgini-
tatis ⁊ castitatis intentio. Qui em̃ amore
et honore celestis sponsi ⁊ ipam volupta
tem ⁊ oẽm fructum ꝓlis despicit ⁊ ne eidẽ
impedimẽto essent quo sincerius atꝫ libe-
rius amori ⁊ honori eiusdẽ vacaret decli-
nat et fugit omnia hec quodammodo ipi
ymolat. Quemadmodũ rex dauid quõ-
dam aquaꝫ cysterne quã vehementer cõ
cupiuerat volens bibere libauit domino
Sicut legitur .ij. Re. xxiij. Prostitute libi-
dinis et sodomitice abhoiationis hoies
in ipas fauces huiꝰ bestie irruũt. et in vo-
lutabrũ spurce voluptatis toto ꝑcipitiose
demergunt. non solũ de industria fructũ
declinantes. Sed etiã ipsum opus ꝙ de
buit eẽ generatiõis in turpitudinẽ detor-
quentes et ad fructũ penitus inutilem ef-
ficientes. Rñsum etiã est per hanc viam ⁊
per exemplũ premissuꝫ ad illud aliud qđ
nõnullos sarracenoꝝ in errorem induxit
Uisum em̃ est eis de masculo ad genera-
tionẽ ex complexiõe apto ꝙ seminare de
beat in omni agro hoc est in omni mulie
re fecunda dũmodo hoc possit sine iniu-
tia alterius Qđ dicunt ꝓpter mulieres q̃
maritos habẽt. Idem em̃ exemplũ belue
rñderi potest de omni agro quod de vno
respondimꝰ. Rñdemus aũt ⁊ aliud si ali
cui talentũ traditum esset ea conditiõe ꝙ
siue in eo negociaretᷣ siue non. Illud ta-
men ⁊ integrum et illesum seruare et red-
dere teneretᷣ dño suo. cũ terra autẽ nego-
ciatiõis eẽt plena latronibꝰ atꝫ raptoribꝰ
alijsqꝫ ꝑiculis inuũerꝫ. Dubiũ eẽ eẽt eidẽ
⁊ omino incertũ an lucrũ de negociatiõe
ꝓuentum esset an non. Manifestũ ẽ
quia in hoc casu tutius esset ei sup sedere
negociationẽ et duo simul pericula decli
naret videlicet ne simul operã laboris sui
ꝑderet nihil lucrans ⁊ insup creditaꝫ sibi
sortem. Iste est casus in quo sunt ꝟgines
omnes ⁊ isti; vnicuiqꝫ em̃ velut talentũ si-
bi creditũ et ꝯmissuꝫ a deo est ipsemet vꝉ
anima eius quam seruare ⁊ reddere inte
gram et illesaꝫ tenetur deo creditori. Ter

ra negociatiõis ipsa femina ẽ vt statꝰ vtẽ
di femina plenus illecebris voluptatẽ ve
lut latronibus q corda furantᷣ ⁊ alijs dif
ficultatibus a quibus non nisi fiat vio-
lentia velut violẽtissimus raptoribus ne-
mo eripitur aut euadit. Lucrũ vero huiꝰ
negociatiõis fructus est ꝓlis. negociatio
ipm opus generationis de isto lucro du-
bium aut omnino incertũ est an ꝓuentu
rum sit ex opere vel opera generationis.
Quia ergo qđ tutius magꝭ eligendũ ma
nifestum est ꝙ magis eligenda est ꝟgina
lis securitas quã coniugalis discriminosi
tas. et hoc eis potissimũ quos infirmitas
carnis ad id qđ minꝰ bonum est non im-
pellit hoc autem est qđ innuit Apl's. j. ad
Corin. vij. Qui cum vxore est solicitus est
que sunt mundi quomodo placeat vxori
et diuisus est. Qui autem sine vxore solici
tus que domini sunt. Et iterum in eodeꝫ
melius est nubere quã vri. Qui enim ar-
dent ꝯcupiscentiarũ desiderijs ne vrantᷣ
necesse habent repetere refrigerium ac re
medium nuptiarũ. Respondemꝰ autem
ad aliud quia non licet cuiquã seminare
sic nisi in agro ꝓprio. Non potest autem
fieri muliebris ager cuiusqꝫ viri proprius
nisi per matrimoniũ. Ampliꝰ. furtuꝫ
est contrectatio rei aliene inuito domino
Manifestũ autem est quia om̃is mu-
lier ⁊ om̃is vir res dei est iure plenissimo
ac singularissimo. Nõ licet ergo illis se in
uicem contrectare nisi quomodo vult et
quando dñs. Non aũt vt contrectent se
vel vtentur se inuicem nisi matrimoniali-
ter. Omnis em̃ alia ꝯtrectio deo displicit
ꝓpter sui turpitudinẽ et nocumẽtũ quod
instat humane nature. Om̃is enim alius
vsus eorum inuicem omnis alia ꝯmixtio
maris ⁊ femine aut amatoria ẽ aut meri-
tricia aut extra ordinaria quã a sodomia
non multum distinguimꝰ Iam aũt decla
rauimus turpitudines istar ꝯmixtionũ et
nocumenta que nature humane irrogãt
ꝓpter q̃s causas eas dõ displicere iaꝫ du
bium non est. Declaratũqꝫ est simul non
aliam ꝯiunctionem maris et femine deo
placere quã eam que sacramento matri-
monij ⁊ excusatur et quantũ in eo est san
ctificatur. Ampliꝰ. intuere diligenter
ipsam honestatẽ matrimonij decoremqꝫ
eius ⁊ vtilitates. Et videbis hec om̃ia ap-
tissime indicare ꝙ sola ꝯiunctio maris ⁊
femine que ſm ipm est deo placita est et

accepta nō imposita pcepto vel debito necessitatis. Sed magis indulta defectu humane infirmitatis ꝛ collerata ꝯseruatiōe fecunditatis

Tercia questio que non mediocriter mouit ꝛ mouet adhuc sapientes sarracenoꝝ ꝛ nonnullos iudeorum hoc est cū toto tempore grauiditatꝭ ppter inutilitatē seminatiōis abstinendū sit viris ab vxoribus illo em̄ tempore inutiliter seminaretur proles. Similr̄ tempore enixiōis seu purgatiōis ex partu eo qḋ piculose seminaret. Similr̄ tunc ꝓles propter periculū lepre ꝛ aliaꝝ occasionū que seminatis eodem tpe partubus aut innascuntur aut post natiuitatē accidunt. Manifestū est ad modicum temp⁹ ꝯcessum esse in vxorum ꝓpriarū vsum. Toto ergo residuo temporis necesse est ociosaꝫ esse vim generatiuā in eis ꝛ incōtinentie patere piculis nisi multitudine vxorū quēadmodum ꝛ multitudo agrorū vt quemadmoduꝫ seminato vno agro seminatur alius et non est ociosus agricola. Sic et vna pregnata impregnetur ꝛ alia nec sit ociosus vir qui est in parte ista velut nature quidā agricula. Similr̄ ꝛ dum vnus ager ad suscipiendū semen preparatur et ad seminandū nondum aptus ē seminetur qui ad seminandum ꝑparatus ē. Preparatur aūt mulier ad suscipiendū semē ꝛ fouendū atqꝫ ꝯcipiendum purgatione menstruali. In quo respondem⁹ eis qꝛ frenanda est ꝯcupiscentia carnis ꝛ moderanda ꝓpter pericula spūalia que supra tetigimus ꝛ ꝓpter spirituale bonum continentie. Similr̄ quod expssim⁹ Moderāda ē etiā ꝓpter proleꝫ que ꝓpter hoc nascitur vberior robustior ꝛ modis omnib⁹ laudabilior. Ipa em̄ frequentia hmōi seminatiōis semen hūane generatiōis diminuit tā substantia quā virtute. Non ē ergo ociosus agricula qui de ocio suo tot fructus spūales ꝛ ipsum corpalem laudabiliorē colligit ꝛ reportat fructū. Nec negam⁹ incōtinētie semp imminere picula maribus et feminis q̄diu feruet concupiscentia Sed ea habere scimus mr̄imonij fortissima ꝓsidia que mr̄imonio debitā reuerentiā ꝯuauerunt ꝛ honorē. Nec dubitam⁹ vllaten⁹ illis adeē ꝛ presto eē diuie gratie ꝛ virtutꝭ auxilia. qui ꝓpter dei honorem ꝛ gloriā contra carnis illecebras ꝛ desideria statuerint ꝛ studuerit pugnare

Hee aūt cause multo forti⁹ cogerent supplendum esse mulieribus viroꝝ defectū cum ipe magis pateant incōtinentie periculis vtpote infirmiores hac parte et concupiscentie vehemētiorꝭ. Uiro em̄ egritudine detento aut in negociatiōe in remotis partib⁹ occupato. aut alijs de causis ad tempus a cohabitatiōe corpis vxoris ꝓhibito prouidēd⁹ erit vir alius vxori ne ager illo ipe sit ociosus ꝛ ne ipsa vxor incōtinentie pateat piculis qḋ est manifestum inconueniens.

Quartam q̄stionem nobis p multa exempla pr̄iacharum ꝛ regum sanctorū sicut Abrahe iacob ꝛ dauid qui om̄es multitudinē vxorum leguntur habuisse ꝛ insuper etiā iacob ꝛ dauid ꝯcubinas nec ꝓpter hoc nomē sanctitatꝭ amisisse. Multitudinem etiā vxorum apꝓbare videtur vetus lex expsse sicut in libello repudij. In quo rn̄dendū est viros spū dei ꝑditos nihil temeri⁹ nihil absqꝫ dei consilio ꝛ reuelatione in rebus tā discriminosis egisse ꝛ deū ex certa causa aliquid vltra ꝯmunem legē indulsisse. Sciebat em̄ eos velle portare onera multitudinis mr̄imoniorū vt large vtamur vocabulo matrimonij. Sciebat eos seruare fidem multis vxoribus magis quā vnū ex hominib⁹ nostri tpis vni soli vxori. Sciebat ꝛ eos speciositate vxorū ꝛ multitudie ea tpantia vti velle qua ꝓpagande proli ꝛ non carnis voluptati inseruirent. Quēadmodū ergo indulsit eis diuicias ꝛ gloriam qbus vtēntur cū modestia ꝛ humilitate. Sic multitudinē vxoꝝ ac speciositatem quibus vti nouerūt cum tpantia ꝛ castitate. absqꝫ iniqtate tamen ꝛ iniuria alteri⁹ potuit omnipotēs deus statutor legis mr̄imonialis ꝯtra legem illā dispēsare cum qbus voluit ꝛ illi derogare qualr̄ voluit ꝛ ꝑuilegiare in parte ista ꝛ eximere ab huius seruitute quos voluit maxime qui hūilis ꝛ sanctius ꝑuilegio libertatis istius vti nossent. quā nos sciamus vinculo seruitutis. Rectius aūt dicitur sanctos pr̄es vxoꝝ multitudinē suscepisse quā duxisse. vt potius hoc eis factū siue de eis diuino cōsilio vel mandato quā ipos illud fecisse. Cui em̄ videri potest viros sanctitate ꝛ grā eminētissimos timore dī plenissimos nuptiaꝝ multitudine nō tā lasciuire voluisse quā eē seipos libidini ꝓstituisse. Uerisile etiā est ꝛ modis oibus fide di

gnū eos ✠i ac viui dei cultū ⁊ religiōꝫ am
pliare ac dilatare voluisse. ac ꝓ virib⁹ stu
duisse Qui cū doctrina et exēplis ꝑtinaci ⁊
rebellione ydolatrarum ⁊ ꝑuersitate cor-
ruptionis facere impedirent et ꝓhiberē-
tur prudenti consilio genus suū multipli-
care elegerunt. vt saltem in suis vere reli-
gionis inuenirēt susceptionē facilem. quā
alieni cōtumatia inuincibili respuebant
Non enim ignorabant spiritu dei docti
homines filios ad imitationē patrum na
turaliter pronos esse et ad eorundem do
ctrinam capiendam atqꝫ tenendā facilio-
res difficilius auersibiles ab eisdem. No
uerat quid virtutis habeat ⁊ efficatie ge-
neris seu cognationis amor quam forti-
ter natura impsserit vniuersorū ⁊ singulo
rum cordibus credendum esse patribus
et parendum. Quare manifestū est intel-
ligentibus eo ꝓfundissimo sapientie cō-
silio hos fuisse in parte ipsa quo ipius na
ture consilium contra tenebras errorum
impietatis cōtra vesaniam ydolatrie cō-
traqꝫ totius hūane corruptionis ꝑuersita
tem ⁊ neqtiam aduocarent. Et vis gene-
ratiua corpis virtutem generatiuā spūalē
sicut reuera dignū ⁊ iustum est adiuuaret
gratieqꝫ natura seruiret. Vinculisqꝫ neces
situdinū hoc est cognationū et affinitatū
⁊ retraherentur ab vtraqꝫ morte sanctoꝝ
filij ⁊ retraherentur ad vitā secureqꝫ ⁊ abs
qꝫ ꝑiculo ⁊ generarent et nascerentur q̄s
parentum ⁊ religio nascentes accipet. sa-
lutarisqꝫ doctrine viuificoꝝ exemplorum
presidijs ab vtraqꝫ hoc est natiua ⁊ aqsi-
tam corruptione seruaret Tales ergo me
rito decuit et etiam oportuit filios non so
lum generare sed etiā generationi eorum
multitudine vxorū multiplicare qui eos
non morti gingnerent nec mortis pabulū
efficerēt. sed vite natos statim traderēt vi-
teqꝫ erudiendo ⁊ instituēdo seruarēt. Ce-
teri hominū quemadmodū querc⁹ silua
rum porcis infernalib⁹ fructificabāt ⁊ de
ipsis ventribus matꝝ ipsi fructus liberoꝝ
nullo pietatis presidio excepti siue ꝓiecti
infan tes porcoꝝ infernalium quemad-
modum poma putrida cadebant potuit
autē esse in aliquo tempe maior erit mul-
titudo mulierū in populo dei quā virorū
Et ideo necesse fuit vnum virū multas du
cere ne cum ipe mulieres cōtinere vel nō
possent victe concupiscentia. vel non vel
lent amore posteritatis an forsitan volu-
ptatis ista occasione viris se ydolatris co
pularēt sicqꝫ facte sb potestate eoꝝ adeo
auerse ad ydolatriam se transferrent. po-
tuit et esse illa infirmitas viroꝝ tunc tem-
poris cum nec erant eruditi nec in vera re
ligione firmati vt multitudinē vxoꝝ emu
lantes ydolatris. Sicut et multi multitu-
dine diuiciaꝝ eos ex hoc bonos ⁊ se mise
ros reputarent. Non em̄ minor fuit vxo-
rum ꝯcupiscentia abinitio quā diuitiarū
cupiditas nec minus habuit emulatiōis
Maxime viris aut in luxuria aut inter lu
xuriosos emitteris. Adeo enim exarsit sꝑ
in hominibus illis hoc est transmarinis
concupiscentie incendium vt magna mul
titudo eorum nec etiam vxorū multitudi-
ne voluerit esse contenta quantacūqꝫ spe
ciositate pollerent quin etiam in mares ⁊
bruta animalia ceca libidine insanirent.
Quid ergo facerēt tam flagiciosi viri si ad
singularia hoc est ad singulariū vxorum
matrimonia artarent. Ql aūt pestis ista
in isto populo iudeoꝝ inualuerit expresse
apparet. xxix. Judicuꝫ vbi vix filij benia-
myn parentes leuite vxorē eius nepharia
abusione suffocauerūt. Ut ergo ⁊ ꝑiculo
ydolatrie. et flagiciositati sodomitice et
emulationi insipiētie occurreret vt cultus
dei q alienigenas nō poterat in filijs sal-
tē sanctoꝝ ꝓpagaret multitudo vxoꝝ aut
tollerata ē. ne deteriora scꝫ vt diximus fie
rent. aut suscepta diuio ꝯsilio vt gens san
ctoꝝ multiplicaret ⁊ diuini cultus religio
dilataret Quātus em̄ honor sancte poste
ritatis sanctis mulierib⁹ antiqtus fuerit
euidenter ōndit sara que virum sanctū et
sanctoꝝ prem abrahā ingredi sua sit vl' po
tius coegit ad ancillā suaꝫ agar. Sicut le
gitur Gen̄. xvj. Eodē modo ⁊ filie Loth q̄
patri suo dormienti ꝯmixte sunt vt vel sic
generis sui semen quodam totius hūani
generis qđ subuersiōe sodomoꝝ timebāt
quā in eis cum erat seruarent atqꝫ salua-
rent. Viris ergo ꝑfectis alia fuit causa vt
dixim⁹ multitudinis vxorū alia lasciuiēti
bus. alia deteriora timētib⁹ ⁊ hoc ꝑcipue
mōo adhuc in dei noticia ⁊ cultura noui-
cio ⁊ nudi peneqꝫ lamētario. Veꝝ ꝑfectio
nis euāgelio siue lacius ⁊ copiosi⁹ radiā
te oīa hec abrogata sunt ⁊ auctoritate di-
uina interdicta. Sic legit mat. xix. ⁊ luce
xvj. Ubi ipa ✠itas ore suo sacratissimo vt

oꝝ multitudinē imo et qualitatē ꝓhibuit ꝛ sepatione ꝛ excepta sola cā fornicatiōis interdixit. Sequitur.

De diuorcijs autem ꝛ repudijs quā iniq atq; immisericorditer iudei ꝛ sarraceni et sentiant et agant faci le est fieri manifestum. Lex enim de repu dijs q̄ legitur Deut. xxiiij. ꝑmissio fuit nō preceptio obduritiā cordis iudeorum vt cūq; tollerata hoc est lege non vindicata Nunc ipsa veritas testata est eisdē. Ma thei. xix. Ne enim in vxores quotiēscūq; eis displiceret grassarentur ad mortem. su stinendum repudiū id est sine vltione pte reundum et non tanquā adulterium vin dicandum dixit domin?. Jam aūt decla rauim? matrimoniū ius esse perpetuū et vinculū indissolubile vbi ex eis causas q̄s supra nominauim? videlicet si forsitan ea bona vel bonū istud potissimū ꝓpter qd̄ maxime institutū est id est matrimoniū spirituale impungnauerit. Causam vero fornicationis non solū prudenter sed etiā iuste ipā dei sapiētia que xp̄us dominus est in. xix. Mathei adiecit duab? de cau sis. Qui em̄ fidē non seruauit thori marita lis vt ei seruet indignum se merito reddit ꝛ ius thori quod polluit iustissime amisit Deinde ne viri ipius hereditas que iure successionis ad cognatos eius atq; ꝓpin quos ptinet transeat ad adulteros hoc ē ad filios ex vxoris adulterio genitos. Ter tia etiā causa esse potuit. Zelus viroꝝ q maxime excandescere cōsueuit in vxores ꝓpter adulteriū. vt ergo ꝛ viris a morte spūali quā incurrerent vxores occidēdo et vxorib? a morte corporali p timorē di uorcij a morte spūali in quā fornicantes inciderēt. Sunt forsitā ꝛ alie ꝛ lrales ꝛ spi rituales q̄s nos industria ptrāsim? Si er go fornicata fuerit vxor alicui? vel innu pta maneat vel viro suo recōciliari ꝓcu ret Sciendū tn̄ est q̄ ex hac causa nō con sueuit diuorciū celebrari ꝓpter fragilitatē tempoꝝ nr̄oꝝ. vix ne viri cū mulieribus se polluāt ꝛ mulieres amplius fornicent. Et q2 ista causa. que ad fortius astringen da matrimonia introducta sunt ea intol labiliter dissoluent ad omnē pene discor diam que inter vires ꝛ vxores suboriretur ꝛ quotienscūq; vel viro vxor. vel vxori vir alius plus placeret non solum fornicare tur vxor. sed etiam viroꝝ malignitas for nicationem ꝓcuraret vxorum. ꝛ sic maior pars matrimonioꝝ ꝓculdubio solueret. Salubrius ergo ꝓcurat reconciliationē ecclesia sustinet q̄ adultera ad temp? su spendatur a thoro maritali vt ista vltione ꝛ ipsa erubescens hūilietur. atq; penitcat ꝛ ira mariti quiescat. Nisi forsitan simili culpa fornicationis se maritus inuoluat. Tūc em̄ ei nō licet in vxore punire qd̄ ipe noscit ꝯmisisse. Sed de hoc iam iura edi ta sunt et ecclesiastica statuta. Si quis aūt querat cur viro solo fornicante discedere vxori ab ipo non liceat Inpromptu r̄nsio ē quia nec illa pericula litteralia neq; spi ritualia sunt que hec cogant ꝛ muliebris leuitas sub potestate viri potius cohercē da est ac frenanda quā paritatis in viruꝫ audatia indulgēda. Q̄ aūt ex eis causis quas ipi sufficiētes ad hoc reputāt diuor cia eē non debeāt manifestū facim? hijs rationib?. Prima em̄ eorum est odiū vel ira ex q̄bus timet mors vxoris. Scd̄a te ditas qualis est lepra vel iugis mēstruosi tas hoc est menstruorū fluxus irrefragibi lis. Tertia deformitas Quarta sterilitas Quāq; istarum dicunt sarraceni sufficere ad matrimoniū dissoluendū et ex vnaq̄q; licere viro ad alia vota se transferre. Q̄ si verum est licebit idipsum ꝛ mulieri bus ex necessitate. cum non minus consu lendum sit eis quā viris et longe magl in digeat hmōi subsidijs. Amplius. si postq̄ aliquot annis eam habuerit vir le prosa efficiatur mulier aut deformis lice bit secundū hoc viro eam derelinquere. Certum autē est q̄ cum leprosa vel defor mis effecta est magis eget solatio mariti proprij. vtpote cui ꝓpter deformitatē aut lepram precisa est omnis spes aliarum nuptiarum. Amplius. cōsensus quo inuicem consentiūt mas et femina. q̄diu durabit mulieris speciositas sanitas atq; fecunditas cōsensus amatorius est tantū siue cōcubinari? aut fornicarius sicut ostē dimus. Quare qui sic cōueniunt cōcubi narie tantū seu amatorie conueniūt. Nō est ergo inter eos nisi ꝯcubinat? aut ama toria turpitudo nō solum dissoluēdi sed nec ad horam etiā sustinēdi. Nihil ergo ad matrimoniū de hijs Non enim refert q̄ntuꝫ ad mr̄ioniū qd inter ꝯcubinarios aut amatores agat neq; nos de hijs hic intēdim? Cōsens? aūt inꝑpetuū ꝛ indissolu

bilem societatem maris et femine solus
matrimonialis est. Hmōi autem consen
sus manifeste prohibet diuortia faciēda
esse hmōi enim consensu ius ppetuū alte
ri alter in seipō dedit. ⁊ adseruādā inuicē
societatē indissolubilē seu indiuiduam se
mutuo cōiuges obstruxerūt. Mani-
festū ergo alterū alteri ius illud auferre
non posse ⁊ societatē que auctoritate diui
na firmata est dissolui p hoiem nō licere.
Amp̄. qꝛ hunc amorē sola pepit lasci-
uia et non iusticia manifestū est iusticie si
quidem pars est altera pietas contra pie
tatem aūt euidenter ē vt ꝓpter miseriam
mulier deseratur cū ꝓpter ipam miseriā
miserendū sit ipsius ⁊ intentio pietatꝭ ꝓ-
pria finisqꝫ ipsius sit miseriā tollere ⁊ leni
re. Amp̄. quis p septimanā vnam ha
bebit vxorem. per pauci quidē atqꝫ rarissi
mi cū tam facilis sit vxorū desertio ⁊ hu
iusmodi cause deuortioꝝ in maiori parte
maritatarū inueniantur. Paucissime nā-
qꝫ sunt que nō sunt menstruose aut lepro
se aut deformes aut odiose sint maritis
suis. Amp̄. quid restabit secundū hoc
viris iracūdis ⁊ ad odij passionē abilibꝰ
nisi multitudine mulierū vnam post aliā
polluere. ⁊ nuptias septimanis singulis
innouare cū nulla inueniri possit cū qua
valeant in pace et ɔcordia diebus paucis
simis habitare. Amp̄. fm hoc non erit
mr̄imoniū nisi ptentatio et quasi ꝓbatio
feminaꝝ. Amp̄ . quā inique quā impie
agatꝛ p ista diuortia cōtra mulieres qs nō
videat. Potest ei odio hr̄i mulier sine cul
pa sua ⁊ ita postqꝫ deflorata fuerit a viro
⁊ etiam grauidata dimittetꝛ a viro vilifi-
cata simul et onerata cetérisqꝫ viris despi
cabilis effectu ⁊ hoc totum sine culpa sua
Quare iniqꝫ neqꝫ hmōi desertor aufert
ei seipm̄ solū. Sed etiam oīes alios vi-
ros quantū in eo est dum talem eam effi
cit talemqꝫ dimittit vt inde possit oīibꝰ
viris alijs displicere. Jam ergo apparet
ex hijs que diximus necessitas mr̄imonij
quā coegit infirmitas et vtilitas ipsius q̄
nature hūane seruatꝛ fecūditas. ⁊ emien-
tia virginitatꝭ ⁊ castitatis q̈ non tam vin-
citur infirmitas q̈ etiā fragrantissime sua
uitatis sacrificio ⁊ ymolatꝛ deo carnis vo
luptas et offertur quodāmodo ipsa que
nascitura videbatur posteritas. et obtine
tur ab immanissime beluevoracitate secu
ritas. Elucescit etiam ex hijs statutorū ec-
clesiasticoꝝ circa matrimoniū rationabi-
litas vt enim matrimonio spūali liberiꝰ
vacetur vt spūali copule artius inseruiatꝛ
vt spiritualis fecunditas vberius ꝓpage
tur. matrimonio carnali quod nō est nisi
ꝓpter spirituale quantū ad vsū corpora
lis ɔmixtionis. vel ad tempꝰ vel ppetuo.
ex cōsensu tamē mutuo coniugū derogā-
dum est sicut docet. Apl's in. vij. p̄me ad
Corinthi. dicens. Iterum aūt ex cōsensu
causa orationis. Propter hoc fideles cō-
iuges sacre obseruatiōis diebꝰ causa de-
uotionis ⁊ orationis ab amplexibꝰ carna
libus abstinent ex consensu. aut si non ti-
met carnalis infirmitatꝭ periculum etiā
continentie voto perpetuo se astringunt.
etiam tanto verius tantoqꝫ pfectius ma-
trimonij carnalis fidē mutuo sibi seruan-
tes. quantū ad obseruāda mr̄imonij spi-
ritualis iura cui carnali militare totaliter
debent fortius se astringūt. Non enī de
substantia matrimonij est nec de necessi-
tate matrimonialis societatꝭ ɔmixtio cor
poralis. Sed potius medicamentū infir-
mitatis. et exceptoriū humane ruinosita-
tis. ⁊ āminiculū conseruatoriū ipsius quā
diximus societatis. atqꝫ naturalis fecun-
ditatis ⁊ hoc qdem finem tractatꝰ istius
faciemus.

Post hec aūt de sacramento ordi-
nis quod sexto loco superius ordi
nauimꝰ eo qꝛ posuimus instituto
hoc ē p viā ꝓbationū ⁊ detestationū tra
ctare tenptabimꝰ. Primū stabiliētes ipi-
ɔ̄entia stabilitatiōe ap ꝓpriata ⁊ spāli. De-
ind nūerꝝ ordinū Tertio opatiōes ⁊ ṽtu
tes quibus ab hereticis vsqꝫ in sanissima
cecitate ac ptinatia cōtradicitur. Dicemꝰ
ergo in p̄mis qꝛ sanctificatio est inter ope
ra que ministerio hominū exercentur no-
bilissima atqꝫ precipua. Necessario ergo
specialē ac ꝓprium oportet eius ministrū
approbatosqꝫ habere ministros. Si eniꝫ
mistratio panis ⁊ vini ceterorūqꝫ carnali
um et tempaliū in omni domo perfecte
dispositionis p deputatos sibi ministros
ad ministretur. Quanto fortius in rebus
spūalibus solicitudo ista ⁊ diligentia ad
hibenda est ne confusio scꝫ aut indecētia
ministrorum nō solum defectum et imp-
fectionē sed etiā periculum pariat spūale.
Amp̄. cū gratia sanctificationis mini-
stretur per hoies hominibus nonū autē
misterio discretio certa sit inter mistros

⁊ eos quibus ministratur ymo velut op-
positio quedaꝫ est inter ipsos ministrare
enim et ministrari opposita sunt. Sic mi-
nistros et mistratus. Quare alios opꝫ eē
mistrātes ⁊ alios mistratos in misterio sā
ctificationis. Neccario ḡ instituēdi sunt in
domo dei magna q̄ eccīa ⁊ tēplū eiꝰ est q̄
min isterio sanctificatiōis specialiter ⁊ ap
ꝓprietate deseruiant. ¶ Amp̄. ipsum mi-
sterium sanctificatiōis sanctum ē ymo sā
tissimū ad sancta vero vel sanctissima ne
minē phas est vnquā ingredi nisi aliqua
ꝑsignificatiōe preparatū. Necesse ergo ē
ad ministeriū sanctificationis ingredien
tes ꝑsanctificari ⁊ ꝑsacrari. Si āt sacratio
nccaria ē ⁊ sacramentū ꝑter ꝯmune ergo
gratiam sanctificationis qua oēs fideles
sancti sunt. Necessaria ē specialis gratia
et sanctitas qua ꝯmuniter gratia ⁊ sancti
tas ministrent. ¶ Amp̄. quia domꝰ dei
reuera domus ē necessario hꝫ hostiarios
⁊ custodes ⁊ sacruꝫ auditoriū est ⁊ vbi di
mādata atꝫ iudicia ceteraqꝫ viteverba iu
giter recitanda ⁊ audiēda sunt ad dei lau
dem ⁊ gloriā et auditorū coniūctionē ne-
cessario habet libros huius scꝑturaruꝫ et
lectores ⁊ recitatores sanctissimorꝫ vborꝫ
Et quia templū dei est vbi sacra lumina-
ria attendēda sunt ac ꝑferenda sacris mi-
nisterio necessario habꝫ acholitos seu ce
roferarios qui sacris luminaribꝰ attēdē-
dis ⁊ ꝑferēdis officio apꝓpriatio discernāt
Et quia peccatis exigentibꝰ maligni spi-
ritus interdū corꝑa hominū obsidēt mul-
tiplicique vexatiōe infestant necessario hꝫ
eccīa dei spiritualis gratie fuuos atqꝫ mi
nistros q̄ officij sui potestati demōes ab
hmōi inuasione cohercea nt ⁊ a corpora-
libus obsessis abijciāt. Et hij sunt q̄s gra
noiotionis dicimꝰ exorciscas. ¶ Amp̄. qꝛ
necessario habet deus sacrificiū siue san-
ctuariū visibile hoc est templū cultui eius
⁊ honori dedicatū et consecratū. Habet
necessario et vasa cultus eius ministerio
sanctificata. Qua ꝓpt̄ necesse est vt ⁊ ha
beat ministros templi istius cultui ⁊ mini
sterio deputatos et cōsecratos. Generali
siquidē cultui diuino qui non est nisi reli-
giosa ac sancta vita vocare potest cōmu-
nitas hominū ⁊ solicitudinē gerere suorū
exteriorū seu temporaliū cultui isti specia
li qui deo in templo suo visibili inuisibili
ter impendit̄ qui assiduitatē diei et noctꝭ
requirit intendere non potuit nec potest

ꝯmunitas hominū Quare necesse ē ip̄m
cultum ministros habere determinatos
⁊ ꝓpꝛios qui eiꝰ solū generāt solicitudinē ⁊
ab alijs seorsum se faciāt. Hij ergo qui in
sacris siue sanctis die noctuqꝫ versari ha
bent necesse est vt ꝑter ꝯmunis necessita-
tis gratiam quā cum omnibꝰ electis com
munem habere debent. sanctificatione
congruēti siue officijs cōsecrent̄. Si eñ tē
plum ⁊ vasa ipsius ꝓpter dei honorem ⁊
cultum dedicāda ⁊ sanctificanda sunt vt
in eis ipsi reuerētius honorificētius ⁊ san
ctius seruiatur. Quanto fortius ipsi mini-
stri ad hoc deputati sanctificatiōe apꝓpri-
ata consecrādi erunt incōparabiliter eñ
plus ꝑtinet ad ministros ministerij sancti
taꝫ q̄ꝫ ad templum vt vasa ipiꝰ ¶ Amp̄.
ipse cultus templi atqꝫ seruitiū medius ē
ymo meditatorius inter ip̄m deuꝫ cui im-
penditur ⁊ cōmunem religiose ac sancte
conuersationis cultū. Sic ⁊ ministri ipiꝰ
ex necessitate medij sunt ⁊ mediatores in
ter deū et alios ipsius cultores. Quare ḡ
du officij et seruiendi ministerio ꝓpinq̄o
res et vt ita dicamꝰ ceterorū hominū nō
solum internūcij ad deum. sed etiam in-
troductores. Sicut ergo in eo q̄ homies
et cōmunis religionis honorificētiaꝫ dei
cultores necessariā habent communem
gratiā sanctitatꝭ. Sic in eo q̄ ministri spe
ciales ipsius diuini cultus spālis hoc est
specialiter eidem visibiliter in huiꝰ tēplo
visibili impenditur necessariā habet spe-
cialem gratiaꝫ sanctitatꝭ qua huic cultui
et ministerio specialiter dedicentur ⁊ ap-
ꝓprientur. Quare dedicandi ⁊ consecran-
di sunt dedicatiōe ⁊ cōsecrationē seu san
tificatiōe speciali ⁊ suis officijs apꝓpriata
⁊ omni consecratiōe seu sanctificatiōe spi
ciali aut sanctitas vna aut due impmun-
tur sicut sup̄ra intractatu baptismi osten-
dimus Necesse est diuinorꝫ officiorum sa
criqꝫ cultus ministros sanctitate vna con-
gruenti suis officijs sanctos Alioquin ad
exercenda ipsa officia nullatenꝰ admittē-
dos. Congruit autē vt digne et laudabi-
liter ministrent eisdem sancte sanctitatis
gratia que deo gratum et placitum facit.
Aliud aūt ē indigne ministrare indigne-
qꝫ exequi susceptum officiū vel ministeriū
aliud alienū penitꝰ vsurpare. Qui enim
assumpti nō sunt ac deputati ꝯsecratiqꝫ ⁊
apꝓpriati sacrꝭ officijs ⁊ ea exeq̄ attētāt vꝫ
agrediūt̄ alienū officiū ibi vsurpare ꝑsū-

mit. Quia ꝟo ꝯgruenti consecratiōe ad
hoc dedicati sunt ꝛ assumpti licꝫ peccatis
ꝛ vicijs polluti ministrēt in suis officijs ꝙ
suum est vtiqꝫ faciunt licet irreuerenter ꝛ
interdum damnabiliter.

D Eclarabim⁹ aūt istud delectatiōe
euidentioꝛi ac certioꝛi per diffini-
tionē eius. Qꝛ ordo est ſm ꝙ hic
de eo intendim⁹ et dicem⁹ Qꝛ oꝛdo ē san
ctitas p̄ma siue sanctificatiā qua diuino
cultui exercēdo quis sanctificatꝰ ascribitur
ꝛ qdāmmodo intitulatur ꝛ in nūero mi-
nistroꝝ eiusdem deinceps habeatꝰ intelli
gim⁹ sanctitatē primaꝫ siue sanctificatiuā
que tam in hominib⁹ sanctificatꝭ quā va
sis quā etiam tēplis nulla pollitione pec
cati. nulla inqnatōe coꝛpali ꝓphanatiōe
tollitꝰ. Aliogn vt supꝛa dixim⁹ in tractatu
de baptismo sola p̄ma pollutiōe vel scđa
ecclesie ꝯsecratiōe ꝯmitteretur sacrilegiū
cū sacrilegiū ꝯmitti n̄ possit nisi in re sacra
Non aūt remaneret sacra post pꝛimā pol
lutionē. Sꝫ per pollutionē sanctitas p cō
secratiōꝫ acquisita tolleretur. Quare nec
in eius ꝯtaminatiōe secunda cōmitteretꝰ
sacrilegiū. Quia ergo qualibet ꝯtamina-
tione simul sacrate rei ꝯmittitur sacrilegi-
um ꝙ non nisi in re sacra ꝯmitti pōt neces
sario in q̄libet ꝯtaminatiōe remanet sa-
cra res quecunqꝫ deo semel sacrata fuerit
Hanc ergo sanctitatē insepabilem p̄maꝫ
vocam⁹ quia p̄ma per ꝯsecrationē infun
ditur ꝛ p̄statur sanctificatiuā eam eandeꝫ
idcirco dixim⁹ quia per ip̄am et cum ip̄a
quemadmodū per sigillum ꝛ cū sigillo re
gio vel pōtificali tēpoꝛale ꝛ spūale bene-
ciuꝫ p̄statur. Unde ꝛ ip̄a non tā sanctitas
est quā etiam signū ꝛ caracter sanctitatis
scđe que gratia est gratū deo faciēs ꝛ ac-
ceptū ab eis q̄ ꝯtra deū sunt subiectū siue
possessoꝛem suū seoꝛsum faciēs ꝛ auertēs
deo ip̄m mancipās ꝛ adūciens ipsiqꝫ illū
adherere faciūt ꝛ vacare. Qualꝛ autem si
gnaculū ꝛ caracter p̄ma sit scđe in tracta-
tu p̄cedenti de baptismo iam dixim⁹. Qꝛ
ergo q̄dam et vasa ꝛ loca dicanda ex ne-
cessitate sunt deo ꝛ appꝛopꝛianda cultui
eiusdē ꝛ honoꝛificētie totaliter ꝑuitur ꝛ ad
alios vsus nullaten⁹ transferenda neces
sario aūt sancta optet esse ꝛ deo sanctifi-
cata q̄cunqꝫ cultui eius ꝛ honoꝛificētie ap
ꝓpriata sunt et abdica coꝛā eis ꝓphana
arcenda sunt a sanctis ac santificatꝭ eisqꝫ
nullaten⁹ admiscenda. Ip̄aqꝫ sancta sup
eminere debent lōgeqꝫ p̄eē ꝯmunib⁹ et
ꝓphanis reuerētia et honoꝛe qua ꝓpter
ꝛ vasa ꝛ loca deo sanctificata distincta de
bent esse atꝫ discreta ab alijs ꝛ hoc nō ni
si ꝓpter dei cultum ꝛ honoꝛificētiam. Cū
ergo magis maioꝛqꝫ consistat dei cultus
ꝛ honoꝛificētia ministrꝭ multofoꝛtius ne
cesse est eos esse sanctificatos dn̄o distin
ctosqꝫ esse atꝫ discretos ab alijs ꝛ hec oꝛā
vocabuli ē apta. Cū magis se sanctis im
misceant qui ip̄a sancta contrectent circū
ferent custodiūt ꝛ totaliter administrant
quā ipsa vasa vel loca sancta. Quare in
pollutione seu ꝯtaminatiōe ipsoꝛum vel
alia quelibet iniuria magis deoqꝫ odibi
lius sacrilegiū ꝯmittit quam iniuriatione
locoꝝ siue vasoꝛū et hoc quidē per se ma
nifestum est magis em̄ iniuriatur diuino
cultui maioꝛēqꝫ contumeliam deo in suo
cultu irrogat qui ministrū eius interficit
quaꝫ qui vas ministerij ꝯfringit Quēad
modum ꝯtra deum magis pꝛeliatur qui
bellatoꝛē eius vulnerat aut occidit quam
q vas belli hoc est scutū vel gladiū ledit
aut destruit. Si aūt maius sacrilegiū ma
gis sanctum est sanctitate pꝛima. Quare
necesse ministros diuini cultus et magis
sanctos eē necessariū eos hoc modo san-
ctificari N Amp̄. iam manifestū per se est
oꝛdinari nihil aliud eē quaꝫ ad diuini cul
tus ministeriū pontificali benedictiōe et
manuū impositiōe sanctificari. ergo a cō
iugatis. oꝛdinē necesse est nihil aliud esse
quā sanctificationē seu sanctitatem hmōi
pontificali ministerio imp̄ssam. Qꝫ si qs
dixerit quia nec ministrꝭ neqꝫ vasis neqꝫ
locis qdquā hmōi benedictione imp̄mitꝰ
Seqꝰ ergo vt vasa hic i nullo dr̄ñt a vasis
ꝯmūib⁹ siue foꝛme et sue materiei ꝛ qđ sā
ctitas ō q̄ loqꝰ nihil sit. Quare sacrilegiū
ſm hoc nihil erit. qꝛ hoc mō nihil sancti-
ficari poterit nihil eē sanctū cuꝫ sanctitas
nihil sit. Accidit ex hoc ex necessitate nul-
lum honoꝛē vel reuerentiā impendendū
esse vasis locis vel etiam ministris diuino
cultui deputatis et ascriptis quā in alijs
Hic autem est erroꝛ cui consulendum est
et occurendum est magis penis atqꝫ sup
plicibus quam pꝛobationibus. Reueren
tia enim et veneratio sanctoꝛū non tam
suadenda est et declaranda rationibus
quā motu et sensu supplicioꝝ ingerenda
ꝯtumacibus. Jam ergo clarū est ex hiis
que p̄cesserunt quia necesse est ꝛ oꝛdines

esse ꝛ ordinatos ꝑpter diuini cultus exhi bitionem visibilē. Et quia necesse fuit ꝛ vasa ꝛ loca sanctificari dn̄o et etiā ministros qui in locis hmōi seu templis diuino cultui deseruirent sacra vero siue sancta nec custodire vas ē nisi sacratos ꝛ scītificatos

Post hec loquemur de numero ordinū et dicemus ꝙ non nulli posuerunt nouenariū ponētes clericatū qui in p̄ma tonsura cōfertur ꝛ summū sacerdotiū siue ep̄atuꝫ extremū. Alij vo clericatū dixerunt non eē ordinē sed tantū velut milicie simplicē tytulum vt quemadmodū miles efficitur ex hoc ꝙ miles efficitur ꝑcise et simplr̄ nullū ei singulare vel speciale officium committitur Sed in generali ad hoc vt militet assumitur. nec decurio nec centurio nec ciliarchus nec dux cohortꝭ aut legionis aut exercitus cōstituitur. Sic per p̄mam tonsuram milicie clericali simplr̄ assꝯ̄ptus nō ex hoc alicuiꝰ clericalꝭ officij specialem dignitatē adipiscitur. Qui vero clericatū ordinem ponūt p̄mum dicunt huiꝰ ordinatis incūbere psallendi officium. Et ꝑpter hoc psalmistatū primum ordinē posuerūt ſm hostiariorū. Qui vero septeꝫ ordines tantū ponunt. Ep̄atum dicūt non esse ordinē sed honorē ponentes sacerdotiū ordinē eē ſꝫ duos habentē gradꝰ dignitatꝭ. Et ꝑpter hoc secūdi ordinis sacerdotꝭ id est secunde dignitatꝭ in ordine sacerdocij Sacerdotes inferiores vocati sunt. ꝛ in p̄fatione ip̄a consecratiōis ipsorū sacerdotum ita vt legitur vt cū sacerdotes sūmos regēdis populis p̄fecisses seqn̄tis ordinis viros secūde dignitatis eligens. Et est sequens expositio p̄cedentis. Ita ꝛ secūdꝰ ordo dignitatꝭ intelligatur secūda dignitas in ordine sacerdotali. Uerū ratio septenarij in ordinibus status ecclesie p̄mitiue fuit rerumq̧ sacrarū reuerentia ꝛ veneratio ꝙ in p̄mitiua ecclesia calente adhuc sanguine redēptoris ꝛ martirū ꝛ habūdasse ꝛ ferbuisse noscūt. Quapropter nullos ad custodiā ipsius loci sacri ꝛ vasorū sacroꝝ nisi p̄re sanctificatos ad hoc specialiter cōsecratos ecclesie p̄mitiue rectores et institutores apostoli scꝫ ꝛ sancti martires duxerūt admittēdos. Et hij sūt quos vocamꝰ hostiarios seu ianitores q̄rum est p̄mꝰ ordo primaq̧ dignitas hoc ē minima seu infima circa sacras res qb ꝰ diuini cultus honorificētia exterior exercetur in templis. Quia vero v̄ba vite inter sancta merito reputata sunt que etiaꝫ sanctissima in ip̄a scp̄tura vocātur scilicet Eccle. xliiij. ad recitationē eoꝝ similr̄ sanctificari specialiter ministros ꝑpos volue runt. ꝛ hij sunt quos vocauerūt lectores. Nullatenꝰ autē ꝑmittebatꝰ alijs recitare seu ꝓnunciare in ecclesia verba vite siue eloquia sacra. Duo aūt dederūt causam huic ordini vicꝫ sanctitas ip̄a verborū et edificatio populi seu eruditio. cū eīm non sit populo edificatio seu eruditio salutarꝭ nisi per verba vite. Hoc autē recitare siue annūtiare ꝑpter eorū venerandā sanctitatem non decet nisi sanctos. Sicut legitꝰ in psal. Pctōri autem dixit deus ꝛc̄. Coegit ipsa religiositas ecclesie vt sanctificaretur ad hoc minister. Deinde vo vt gratia ipiꝰ ecclesie ꝛ potestas quā a deo acceperat videlicet ambulādi sup aspidē ꝛ basiliscum ꝛ ꝯculcādi leones infernales vt virtus fidei ꝛ impiositas super potestates cōtrarias ad dei gloriā ꝛ ipsius edificationē ꝛ infidelitatis cōfutatione clarius atꝫ sublimius elucerēt voluit misericors deus aliqꝭ in ecclesia sua ea gratia p̄ditos eē vt istar p̄triarchaꝝ sanctoꝝ atꝫ celestiū dmōes cohercerent ꝛ de corporibus obsessis ꝑicerent. Istamq̧ gratiaꝫ voluit hmōi ministris pontificali benedictiōe ꝛ oratiōe p̄stari. Claruit aūt iste ordo ꝛ ordinis gratia videlicet cohercēdi ꝛ abijciendi demones sicut et aliorū miraculoꝝ chorusc̄atis in ecclesia p̄mitiua. Qꝛ ꝛ imitari voluerūt ausu temerario septeꝫ filij Seuei p̄ncipis iudeoꝝ. Sed temeraritas coꝝ ab ip̄o demone quē eijcere tentabāt duriter repssa ꝛ attrociter vindicata ē. Sicut legitꝰ Act. xviiij. Sic ne aliquis simili temeritate sacris exorcismatibꝰ demones eijcere accepraret statuit ecclesia p̄mitiua vt nisi ad hoc institutiꝫ ordinati talia nullatenꝰ p̄sumerent. Quia vo sacratissimū venerāde eucharistie. Sacramentū non decebat absq̧ ornatu ꝛ solennitate luminari celebrari que etiā non parū decoris addūt cultui ꝛ ministerio templi ꝛ decuit ꝛ oportuit vt deputarentꝰ sancti ministri ad ea accedēda ꝛ ꝑparāda. Non eīm ꝓbas erat appropinq̄re sacris altaribus maxime t̄pe q̄ tūc sacr̄m celebratꝰ nisi p̄rescitificatos Intꝰ oīa eīm que ī suba sunt tēpli visibilꝭ altare santissimū ē ꝛ lōge solēniori scītificatiōe q̄ꝫ cetera ꝯsecratꝰ misteriū ꝗ accedēdi ꝛ thurris

ficādi seu p̄ferēdi luminaria in sacro alta-
ri vel circa vel ante sacratissimā euchari-
stiā tantū dedit ordini ministroꝝ qui gre
ce acholiti latino ceroferarij vocant̄ Qui
bus etiam cōmissum est vt ampullas vi-
ni et aque diachonis siue ministris porri-
gant ad suggerendū vinum et aquā in sa
crum calicem. Ad horū ergo ministeriū
ꝑtinent pelues ⁊ mapillas ꝑparare atq̄ te
nere ad abluendas manus sacerdotis q
presto est altari. Merito ergo ista mini-
steria quibus tanto sacramēto inseruitur
vtpote sancta sanctitatē requirunt mini-
strorum. Si quis aūt querat si est vnꝰ or-
do lectorū cur non et alius psallentiū et
tercius cātorum et quartus p̄dicatorum.
Rn̄demꝰ ꝙ ecclesia p̄matiua cātus non
habuit neq̄ psalmodiā. sed simplicē solā
ꝓsaice pronūctiatiōis lectiōi psalmodia
et cantus. Postmodū causa solennitatis
et excitāde deuotiōis ampliato de corde
diuini cultus postmodū super addita sūt
Et quia eadem qua in p̄mitiua ecclesia le-
gebātur. Et eiusdē penittus sanctitatis cū
hijs q̄ modo psalluntur et decātant̄. Idē
ordo eademq̄ sanctitas necessario ꝑmā
sit in ministris. Cū em̄ per psallentiū et cā
tus nec rem nec rerū sanctitatē mutauerīt
ordinē mutare nullatenꝰ debuerūt. De p̄
dicatione vero rn̄demus q2 illa semꝑ perti
nuit ad sacerdotale officiū. Sicut legitur
Malach. ij. Labia sacerdot̄ custodiūt sci-
entiā et legem ex ore eiꝰ reqrunt. Angelꝰ
est em̄ domini exercituū et sequētes vero
tres ordies q soli anthonomasice sacri vo
cantur diachonatus et p̄sbyteriū iam nō
ex toto ad sacri altar̄ ministeriū pertinēt
ꝑtinent em̄ ad sacerdotale ministeriū. re-
citatio ap̄licarū lectionū et totius veteris
testamēti. Ad diachonale vero recitatō euā
gelicarū ꝓpter quod nō nulli opinant̄ ꝙ
ad ip̄m ꝑtineat et docere et p̄dicare euā-
geliū populo s3 ip̄a forma ordinatiōis cō
tradicit. Cū enim accipiunt textū euāgelij
de manu ep̄i non dicit̄ ei. Accipe ꝑtātem
docendi et predicādi euāgelium. Sed ac
cipe ꝑtātem legendi euāgeliū in ecclesia
dei tam ꝓ viuis quā ꝓ defunctis. In no-
mine dn̄i Ex quo magis insinuat̄ eos tūc
recipe orandi officium quam predicandi
vel docendi. Et q2 ipsa recitatio euāgelice
lectiōis magis sit oratio ad impetrandū
aliqd pro viuis ⁊ ꝓ mortuis quā ppl̄i edi
ficatio. Absurdum enim est intellectu ⁊ di
cto vt docens aut p̄dicans euangeliū do
cere intelligat̄ aut p̄dicare ꝓ viuis ac pro
mortuis Inde aūt euāgelicā recitationē
in missa orōē diciꝰ q2 ꝓpt̄ īpetrandū ma
xie fit vero q2 diachoni si eis sacra scientia
suffraget̄ de ꝯsuetudine docēt aut p̄dicāt
de institutiōe est beati petri ap̄l̄i Sicut le
git̄ in Ep̄l̄a eiusdē ad Clemētē vbi exp̄sse dicit.

Non nullis aūt visum est
ab initio diachonale fuisse offici-
um paupum ministrare mensis.
Cum em̄ apostoli necesse haberēt derelin
quere ꝓ parte verbum dei. eo ꝙ nimis oc-
cupabant eos quotidianaꝝ mensarū hu
iusmodi volentes verbo dei ⁊ orationi li
bere et q̄si solitarie vacare. Elegerūt septē
illos quorum p̄mus et p̄nceps fuit. Ste-
phanꝰ ꝓthomartir. Sicut legit̄ Act. vj.
Manifestū autem est ex ipsa ꝯsuetudine
euidētissima ecclesie diachonale officiū
totum circa missarū solēnia ꝯsistere. Pre
cipue aūt tria sunt diachonalis officij or-
dinis ministeria. Primū est euāgelice le-
ctionis recitatio vt diximꝰ. Scd̄m est pa
nis ⁊ vini ad conficiendū eucharistie mi-
nisterij oblatio seu ministratio. Illa em̄
recipit ī sacro calice ⁊ patena sacerdos de
manu diachoni. Terciū custodia ⁊ repo-
sitio ip̄ius eucharistie ⁊ vasorū sacrorum
videlicet calicis ⁊ patene corpaliū ac pal
larū Manifestū autem est qd̄ ipsa eminē
tissima sanctitas sacratissime eucharistie
cuius custodia diachoni creditur causā
dedit ordini diachonali Sctōꝝ enī custo
dia ⁊ cōtrectatio vt supra ostendimꝰ san-
tificatos ex necessario reqrebat ministros
Si em̄ ipsa luminaria ⁊ vasa ip̄orum san
titatem requirebāt in ceroferarijs seu a cho
litis que vtiq̄ nihil sanctitat̄ habent nisi
hoc quod sacris ministerijs ad ea solēni-
zandi ⁊ decorāda adhibēt̄. Quāto fortiꝰ
palle altar̄ in corpalia. Sacer calix ⁊ pa-
tena. Et deinde ip̄a sacratissima euchari-
stia sanctitatē in suis custodibꝰ ⁊ ꝯtrecta-
tionibꝰ reqrunt. Subdiachonale vero of-
ficium est panē ⁊ vinū ⁊ aquam ad ꝯficiē
dum illō ineffabile ministeriū diachono
q2 ⁊ illa porrigat sacerdoti ministrare vi-
nūq̄ ⁊ aquā post missaꝝ celebrationē ad
expalmationē manuū sacerdotaliū, ⁊ sa-
cri calicis porrigere ipsumq̄ sacrū calicē
extersum ⁊ exsubstantiatum corporalia-
q̄ plicata et pallas de manu dyacho-
ni recipere et in sacrarium reuerenter re-

p̄dicac̄o sp̄ ptinuit ad sacerdotale offi̅m

ꝑtare. Apparet ergo manifeste ex hijs et
alijs que p̄cesserunt missarū solennia al-
taris sacrificiū tribus hijs ordinibus cau
sam sue institutiōis dedisse licet sacerdo-
talem ⁊ dyaconalē ordinem multa officia
omitētur sacerdotalē vero ordinē vt dixi-
mus alij in gradus alij in species diuise-
runt Sic em̄ acholitis ampliato ⁊ decora
to cultu diuino preter officiū attendēdi et
p̄ferendi luminaria cōmissuꝫ est certū fer
re thurribulū. Similiter collectariū hoc ē
librum orationū. necnō sanctā crucem a-
quāqꝫ benedictaꝫ in ꝓcessionibus p̄ferre
Nec optuit lꝫ ista oīa sacra sint ꝓpt̄ eoꝝ
contrectationē siue ministeriū nouos mi-
nistros ordinare siue sanctificare Sic ⁊ di
aconibus ⁊ subdiachonibꝯ positū ē onꝯ
cantandi ⁊ psallēdi sacrasqꝫ reliquias in
ꝓcessionibus deferendi eosqꝫ deoculan-
das interdū fidelibus exhibendi. Postq̄ꝫ
em̄ diaconibꝯ cōtrectatio repositio et cu-
stodia sacratissime eucharistie tradite sūt
⁊ concesse omniū aliorū que longe mino
ris sctitatis sunt ꝯtrectatio ⁊ exhibitio me
rito intelligit̄ nō esse ꝓhibita quin potiꝯ
cū decore ac necessitas diuini cultus hoc
exigit necesse eis intelligant̄ esse non tam
concesse q̄ꝫ etiam imposite et iniūcte. Sic
cum sanctorū luminariū accensio totūqꝫ
eorundē ministeriū ad acholitos ꝑtineat
eo ipsa similia ac minora sacri ministerij
vasa ꝯtrectare portare et exhibere merito
ad eosdē aspectare nr̄is autē temporibus
etiam p̄mam solā tonsuraꝫ habētibꝯ etiā
talia facere iniungit̄. Sed hoc dispensati
ue tantū ⁊ non secundū institutionē ac re
gulam ecclesie p̄mitiue in qua tanto faci-
lius statuta patrum seruari poterāt quan
to minor erat in eo fideliū multitudo vbi
ꝓpter miraculoꝝ chorusantiā ⁊ sanctita
tis exemplorū euidentiā et deuotio subdi
torū erat feruentior ⁊ obediētia ꝓmptior

Quoniā āt sacerdotali ordini ma-
xime contradictū est ⁊ adhuc con
tradicitur ab hereticis maximeqꝫ
virtutē eius ac potestatē euacuare penitꝯ
⁊ de medio auferre contendūt ipsum la-
cius ꝑsequi nos oportet calumniasqꝫ eo-
rum refellere virtutesqꝫ ⁊ vtilitates tam sa
cri ordinis tāqꝫ venerandi ministerij ꝓut
desursuꝫ nobis donabit̄ stabilire. Et qm̄
iam clarū est necessario debere eē cultum
diuinū ⁊ honorificentiā. vtpote humane
vite perfectionē vnicam ac decus singula
re exactissimū ac districtissime obligatio
nis debitūqꝫ auctori suo deo obnoxiuꝫ ⁊
totum genꝯ humanū ⁊ debitum tota ho
minū vniuersitas cōfitetur Nulla em̄ est
natio adeo barbara adeoqꝫ īdocta adeo
ue indomita que cultum diuinū iuxta in
tentionē suam nō exerceat ⁊ que aut deū
verum ab ipso in hoc illuminata aut ali-
quid aliud pro ipō. hoc est vice ⁊ loco ipi
us seducta et execrabiliter errās nō colat
diuini cultus contradictio non tā ꝓbatio
nibus retundēda est q̄ꝫ et exterminanda
supplicijs quod ⁊ omnis natio iuxta ⁊ in
tentionem suā vel rectam vel erroneaꝫ vt
diximus facit nulla em̄ est natio que ritus
sui ac religionis cōtradictores ⁊ rebelles
gladio et igne non ꝑsequat̄. Propter in
quā hanc causaꝫ non optet nos laborare
instabiliendo diuino cultu quē oīs na-
tio vniuersaliter confitetur ⁊ iuxta inten-
tionem suā vel opinionē vt diximꝯ velut
distinctissimū debitū ab iniquis debitori
bus ꝓ viribus exigit ⁊ extorquet. Uerum
aūt dei cultū ipsiqꝫ solū acceptū ac remu-
nerabilē ipō auctore alibi statuere in alio
tractatu disponimꝯ. Hic vero ꝑtes diuini
cultus narrabimꝯ tm̄ ⁊ enūerabimꝯ nar-
ratione ⁊ nūeratione adeo euidenti vt ꝓ
batione non egeant. Huius ergo p̄ma ꝑs
est adoratio secūda collaudatio cum par
tibus suis que sunt gratiarū actio benedi
ctio ⁊ glorificatio. Tertia est interpellatio
que ꝓprie est intercessio ꝓ alijs. Quarta
est sacrificatio. Quinta sacramētatio hoc
ē sacrificatio siue iniciatio aliorū. Sexta
est purificatio ꝓpria. Septima ē solenni
zatio seu festiuatio. Huius tres sunt par-
tes ꝓprie videlicet apparatus ministroꝝ
ornatus tēpli siue in parte siue in toto sa-
crorū cantionū ⁊ laudum celebritas. Qz
vero supra ostendimꝯ necessariū fuisse mi
nistros eē q sacro cultui inseruirēt ⁊ huiꝯ
mōi mīstros spūali ac ꝓpa significatiōe
ꝓpter ipm̄ cultuꝫ debere eē p̄ditos. Ma
nifestum est consequēs vt sanctiori parti
diuini cultus addicti et aꝓpriati ministri
maiori sanctitati prediti sunt. Euidens āt
est per se interpellationē sacrificationem
et sacramentationē longe sanctiores esse
sublimioresqꝫ ministerij ceteris quattuor
temporibus oībusqꝫ inferioruꝫ ordinū
ministerijs. Quare necesse est tantofor-
tius ministros esse spirituales ⁊ aꝓpria-
tos hijs misterijs tātoqꝫ maiori sanctitati

preditos quāta ista officia ceteris antecel
lunt. Amp̄. si necesse fuit qđ causis tē-
poralibus oppressos in eis ac reos aduo
catos habere iuris qꝫ secularis ꝑitos qui
eas agerent quāto fortius ꝓ causis spūa-
libus necesse est ⁊ oppssos aduocatos ha
bere celestis iuris peritos q eas agant co
ram iudice viuorū ⁊ mortuorū deo. Am
plius cōsulendū fuit impicie ⁊ simplicita
ti comunitatꝭ hominū in causis animarū
suaruꝫ cū ipsi eos agere aut nescirent aut
nequirent officioꝝ suorum ⁊ artificioꝝ oc
cupationibus p̄pediti ventilationē auteꝫ
causarū nō pōt consuli nisi ꝑ aduocatos
nec in genere tꝑalium nec in genere spūa
lium. Necesse ergo fuit ꝓuideri ⁊ institui
huiꝰ aduocatos. Amp̄. si p̄nceps rei pub
lice tꝑalꝭ ꝓuidit reipublice sue ⁊ adiutorio
seu ꝯsistorio ne decēnt ei q ꝓ reis ⁊ opp̄s
sis oībusqꝫ in digētibꝰ īterpellarēt Qn̄to
fortiꝰ p̄nceps vniuersitatꝭ atqꝫ p̄cipiū ōs
voluit spūales aduocatos deeē curie sue
consistorio. Quicqd enim ꝑfectionis lau
dādeqꝫ ordinatiōis in republica tēpora-
li. In regnoꝝ quoqꝫ temporaliū apparet
aut īuenit aspersio ꝑ modica ē ac silitudo
ꝑtenuis ac pene vmbratilis ꝑfectionis et
ordinatōis reipublice spūalis cui īmedia
te ac per semetip̄m preest dispositor ac gu
bernator deꝰ. Jam ergo clarū est ex hꝫs
causas animaꝝ hūanarū aduocatos ac
interpellatores habere debere quorū sit
officiuꝫ publicū interpellādi ꝓ animabꝰ
et in causis earū conuenīēs ac necessario
prestare patrociniū. Si quis autē dixerit
ꝙ ipsa gratia sanctitatꝭ melius ⁊ efficatiꝰ
interpellat ꝓ animabꝰ quā hmōi publi-
ce functionis officio. R̄n̄demꝰ ꝙ in spūa-
li re publica neutrū deesse debuit. Hoc ē
nec interpellādi officiū qđ debito nc̄citatꝭ
impēderetur nec beniuolētie ⁊ mi̇atiōis
gratia q̄ viros sanctos ac dei amicos ꝓ
fratribus orare faceret. Hoc em̄ ⁊ in ma-
gnatum curijs inuenit Jnueniūtur em̄ ⁊
viri misericordes q ꝓ miseris supplicent
magnatibꝰ affectu ꝯpassionis. Jnueniū-
tur ⁊ aduocati qui causas eorū agant offi
cio publice functiōis. Amp̄. aliud ē in
terpellare vt amicū siue beniuolū ⁊ inuiti
gratie ꝓprie sanctitatis. Aliud ē interpel-
lare vt nunciū ⁊ preces interpellationis q̄
offerre aliene vt ita dicāꝰ charitatꝭ. Jllō
enim primū omniū est ⁊ singuloꝝ sancto
rum. Jstud aūt ꝓp̄um ē sacerdotū ex of-
ficio quippe sacerdotali. Sacerdos non
p̄ces suas sed supplicatiōes ecclesie vt eiꝰ
ad deum inter nūctius ⁊ mediator. ⁊ sicut
aduocatus non iura sua vel statuta alle-
gat. sꝫ aliena ⁊ verba eius cui patrociniū
p̄stat in ore gestat. Sic sacerdos ex officio
publice interpellatiōis v̄ba ecclesie ⁊ ora
tiōis in ore gestat ⁊ eas quodāmodo ore
suo patre mi̇icordiaꝝ offert vel porrigat
audiendas ex parte ecclesie sue. Et atten
de diligenter ꝙ istud est ꝙ fecit errare he
reticos circa istud sacerdotale officiuꝫ scꝫ
interpellādi non em̄ attendebāt ꝙ sacer-
dos ex officio sacerdotali p̄ces ecclesie nō
suas offert. Et ꝓpter hoc interpellationē
malorū sacerdotū irritā ⁊ nullā dicebant
Et orōnes ex ore eorū nullatenꝰ exaudiri
Sumentes occasionē ex verbo illo quod
legit Johan. ix. Peccatores deus nō au-
dit quo magna cecitate abusi sunt. Jlle
enim ꝓp̄e auditur cuiꝰ desideriū imple-
tur ⁊ exauditur oratio. Oratio quā v̄o ge
stat ore sacerdos et deo offert ac porrigit
audiendā non sua est sed ecclesie dixímꝰ
Et ꝓpter hoc non dicit orē ex ꝑsona sua.
Sed ⁊ oremꝰ ex ꝑsona ecclesie. Quēad-
moduꝫ ergo peticio aliena in sc̄ptis obla
ta p̄ncipi recipitur ob gratiā eius. cuius ē
⁊ ex cuius nomīe offertur Qui ⁊ in ea loq
tur petens ac supplicās ⁊ ip̄e ꝓprie exau-
ditur cuius desideriū adimpletur ⁊ pro q̄
ip̄a peticio admittit. Non aūt ille ꝑ queꝫ
sc̄ptura peticiōis porrigit illi enim nihil
gratie fit sic dicimꝰ ⁊ de petitione ecclesie
que ꝑ sacerdotē licet malū p̄ncipi dō por-
rigitur Non em̄ refert quantū ad hoc an
voce an sc̄ptura petitio offeratur nec ali-
quid. Amp̄. vēdicare debet in gratia
exauditiōis ꝓcurator qui ꝑ vocem petitio
nem porrigit quā ille qui ꝑ sc̄pturam nec
vox Amp̄. aliquid hꝫ vel oꝑatur in ea
dem gratia quā sc̄ptura. Vox dico exteri-
or id est auriū strepitꝰ. Amp̄. vox inte
rior id est intellectus et significatio hmōi
orationū vox ecclesie ⁊ nullatenꝰ vox sa-
cerdotis ⁊ illa est quā audit pater miseri
cordiarū. Exteriorē enim strepitū ꝑ se non
curat ymo tacitā tantam vocē. illum repu
tat ⁊ clamorē tacituꝫ. Sicut legit in psal.
Tacui duꝫ clamarē tota die. Qui em̄ stre
pitu iteriori tm̄ clamat tacere illū apud se
reputat deus. Manifestū ergo est ꝙ solā
vocem ecclesie solaqꝫ vota que eiusdē ora
tiones cōtinent ⁊ exp̄munt exaudit deus

Et qđ ē ei solū magis sacerdotis q̄ȝ eccl'ie.
id ē strepitū exteriorē vocalē p se nec curat
nec exaudit deus nec potest dici ꝓprie qđ
malū sacerdotē exaudiat deus in hoc ca-
su. Jlle ei ꝓp̄e exaudit cuius p̄cibus fit
qđ fieri debet et petit. Si em̄ duo quoruȝ
alteri p̄nceps iratus sit. alteri vo ꝓpitius
et amicus idē petant ab ip̄o p̄ncipe. conce
dat aūt p̄nceps illud fieri ꝓpter illum cui
vt diximus ē ꝓpicius et amicus. Manife-
stū ē illū exauditū esse a p̄ncipe. alteꝝ aūt
cui iratus ē ip̄e p̄nceps ⁊ ꝓpter quē de pe-
titione p̄fata nihil omnino factū ē licet fa
ctū sit quod petebat cum amico p̄ncipis.
Nemo tamen illum audet dicere exaudi
tū. Uerūtamē audit deus peccatores pec-
cata sua confitentes lugentes ⁊ ꝓ eis ve-
niā ex corde dep̄cantes. Sed pro alijs ve
rū ē q͛ eos non audit ⁊ hoc modo intelli-
gitur testimoniū illud Johānis. Quoniā
autē manifestū ē sacerdotes in officio int̄-
pellandi inter nūcios eē ecclesie ad deum.
in officio autem vtendi seu p̄dicandi inter
nūcij sunt dei ad ecclesiā velut lr̄as dep̄ca
torias ac supplicatorias ex p̄te eccl'ie orati-
ones eiusdē ad deū deferunt et ei offerūt.
velut autem litteras moniatorias exhor-
tatorias cōminatorias abiurgatorias ser
monibus declamatorijs. Et velut episto-
las doctrinales ac decretales ī ip̄a doctri-
na ex parte dei ad ip̄am ecclesiā deferunt
Sūt ergo velut petitiōarij portitores hoc
est petitionū portatores ⁊ ꝓcuratores ad
impetrandū ad illū summū pontificē xp̄m
dn̄m et velut nuncij lr̄as quales diximus
deferentes ex parte charissime sponse sue
ad ip̄m regem regū. Queadmodū procu
rator falsus est qui nec missus nec manda
tum habet ⁊ nō solūmodo nō ē repellen-
dus ab adiutorio sed etiā ꝓ falsitat' crimi
ne puniendus. Sic qui nō ē missus ab ec-
clesia nec ꝓcurator ab ea constitutus. Si
ꝓcurationis istius vsurpet officiū non so
lū nō impetret ex p̄te ecclesie nec solum re
pellitur a dei adiutorio. Sed etiā tam fla
minis a deo iuridice et vindice punitur.

¶ Amplius. sicut non est procurator nisi
constitutus ab ip̄o dn̄o litis seu cause. Est
aūt sacerdos ꝓcurator ecclesie q̄ntū ad in
terpellandi officiū. ergo nō est q̄ntū ad in
terpellandi officiū nisi ab eccl'ia ꝯstitutus
Est iterū sicut ꝓcuratorē nō facit gr̄a ipsi-
quā habet apud p̄ncipē. Sed constitutio
⁊ mandatuȝ eius qui causam agit coram
ip̄o p̄ncipe esse autē sacerdotē ē esse procu
ratorē q̄ntū ad officiū interpellandi vt di
ximus. ¶ Manifestū ē ergo q͛ sacerdotē
nō facit gratia seu sanctitas quantacunq̄ȝ
illa sit cuicunq̄ȝ p̄sone apud deū. Sed cō
stitutio ⁊ mandatū ecclesie qđ ei dat ad ī
terpellandū sacerdotē inq̄ȝ q̄ntū ad istud
de quo nunc agimus officiū. Juxta hunc
modū nunciū nō facit deportatio littera-
rū sed missio. Jdē autē ē constitutio sacer-
dotū ⁊ ordinatio siue missio interpellan-
dum q̄ntū ad idē officiū. ¶ Amplius. si
virtus et fortitudo bellica non faciūt mili
tē sed ascriptio ducis ⁊ institutio nec po-
testas super decē milites decurionē sȝ ip̄a
p̄ncipis electio et constitutio ita gr̄a ⁊ po-
testas impetrādi non faciūt ꝓcuratorem.
Sed vt diximus constitutio. ¶ Amplius
Sicut aduocatū publicū nō scientia iur'
aut eloquentia nec etiam ip̄a iusticia faci
ebant. Esse autē sacerdotē ē eē publicū ad
uocatū in causis animarū. Ergo nec scien
tia iur' celest' nec sacra eloquētia nec ipsa
spiritualis iusticia facient sacerdotē. Sed
queadmodū ibi constitutio p̄ncipis ita ⁊
hec ꝯstitutio seu ordinatio pontificis. id ē
ecclesie ministerio illius. Et queadmoduȝ
non licebat cuiq̄ȝ vsurpare publici aduo-
cati officiū. ⁊ si vsurparet repelleretur nisi
electus esset ad hoc et institutus. Sic nul
li licet vsurpare publice interpellatiōis of
ficiū hoc ē sacerdotale q̄ntū ad hoc. Ma-
nifestū ergo ē q͛ nec sanctitas quantecun-
q̄ȝ gratie sit apud deū facit sacerdoteȝ q̄n
tū ad p̄dictum officiū neq̄ȝ iniquitas quā
tacunq̄ȝ sic aufert officij sacerdotalis ordi
nem quemadmodū nec iusticia quātacū-
q̄ȝ sit nunciū aut ꝓcuratorem aut aduoca
tū efficere sufficit. Sed missio vt dixim⁹ et
constitutio neq̄ȝ iniquitas quantacūq̄ȝ sit
in nuncio ꝓuocare vel aduocare. Sȝ mā
dati reuocatio. Sicut eniȝ sola missio aut
constitutio vt ita loquamur destruūt hoc
ē ne sicut faciunt. Non negamus aūt quī
do omnis vir sanct⁹ et in conspectu dei
gratiosus orare ꝓ omnibus teneatur. Et
quin apud diuine misc̄die diuitias audi-
atur. Sed audiatur vt amicus et filius. et
orat similiter atq̄ȝ interpellat. Non auteȝ
vt ꝓcurator vt nuncius vniuersalis eccl'ie
neq̄ȝ vt ab ea missus ad hoc q͛ ē ꝓprium
sacerdotalis ordinis officiū. Quis em̄ du
bitat iuxta reges ⁊ principes esse pauperū
⁊ opp̄ssorum interpellatores ⁊ hoc non p

officiū publice ad hoc ꝯstitūtos ſȝ magis
beniuolētia et miseratiōe ad hoc ⁊ prom-
ptos nec cum eo rogatu ipi rogant princi
pes ꝓpter hoc nuncij aut ꝓcuratores sūt
miseroꝝ. Amplius in rege tꝑali inue-
niunt interdū duo. scilicet regale officiuȝ
atꝫ iusticia. Et sicut regale officiū se habet
ad iusticiā sic sacerdotale officium ad san
ctitatē. Sicut eī nō ē eligendus rex nisi iu
stus sic nec sacerdos nisi sanctus. Et sicut
rex mynister debet eē iusticie. sic sacerdos
sanctitatis. Sic ergo iusticia ꝑ se regē nō
facit nisi suipius nō eī eoipo ꝙ iust⁹ ⁊ rex
ē suꝑ alios Et si sit rector iustus iusticiator
suipius Sic neqꝫ sanctitas ꝑse faciet sacer
dotē nec eoipo ꝙ sanctus ⁊ sacerdos erit
alioꝝ. Et si forte fit sanctus custos sanctus
qꝫ iuiolator suipius et sanct⁹ orator ꝓ se ⁊
alijs. Et hec qdem charitas ⁊ pietas non
publice functionis vt diximus officio. Et
attende ꝙ ꝯgruis similitudinib⁹ vtimur
inter ordines eccl'iasticos ⁊ secl'ares. Sūt
eī varij ordines reipublice tꝑales. Quat-
niones decuriones cēturiones. Cyliarchi
reges ⁊ ꝑncipes ⁊ iterū nuncij procurato
res oduocati ꝯsiliarij intercessores ⁊ iudi
ces. Et iterū Coci pincerne panices custo
des et dispensatores. Sic et in domo dei
magna in reqꝫ publica spirituali eiusdeȝ
sunt ordines mynistroꝝ q̄s noīauimus et
alij q̄s nōdū curauim⁹. Attēde autē dili-
genter ꝙ ordinatio sanctificatio ꝯstitutio
ad sacerdotale seu quodcunqꝫ aliō sacrū
mynisteriū subiectorie ⁊ essencia vnū sunt
Ordinare eī ⁊ sanctificare et ꝯstituere hu
iusmōi mīstros euidēter vnū sunt substā-
cia sil'r eē nunciū eē ꝓcuratorē eē aduoca-
tū hui⁹ scilicet apud deū vel corā deo pro
ei⁹ ecclesia. vnū sunt. Sil'r subiecto fiue re
Sȝ nūtius ōr inquātū defert l'ras q̄les di
cim⁹ ⁊ ex ꝑte eccl'ie aduocat⁹ inq̄ntū ꝓpo-
nit allegatiōes ꝓ causa ecclesie coraȝ deo
ꝓcurator inquantū petitiones eius offert
deo aut porrigit. Euidēter aūt idē ē differ-
re ibi offerre ⁊ proponere. Sicut eedē sūt
l'ṙe petitiōes ⁊ allegatiōes qō ē apte vide
re ī oratiōib⁹ sc̄ptis q̄ vsualit' collecte no-
minant. Appet etiā euidēter ex hijs q̄liter ⁊
merito sacerdotē hereticū ⁊ hereticoꝝ an-
tistitē dyaboli beat⁹ Cyꝑanus martyr di-
xerit ⁊ sacrificia hereticoꝝ inania et fatua.
Cū eī ecclesia hereticoꝝ ecclesia malignan
tium sit ⁊ deo odibilis vtpote adultera et
apostatrix siue apostatica. Manifestū

ē ꝙ nec ꝑ se nec ꝑ nuncios audit de⁹. Et ꝓ
pter hoc cū sacerdos ei⁹ se gerit determia
te aut exp̄sse nihil ipetrat ex ꝑte ei⁹ neqꝫ in
aliquo nullaten⁹ exaudit. Et dicimus ꝙ
hmōi sacerdos mutat formam ecclesie ca
tholice ⁊ mutat etiā rem ⁊ petitionē ipius
Cū eī dicit in archano misse vt nobis fiat
corp⁹ ⁊ sanguis dilectissimi filij tui det'mi
nate itelligēs ⁊ intēdēs nobis manicheis
aut alterius heretice ⁊ damnate factionis
Aliter prorsus petit q̄ȝ petat vel intendat
ecclesia catholica ⁊ alij petit ⁊ ex ꝑte alte-
rius q̄ȝ ex ꝑte ecclesie catholice. Petit em̄
ecclesie manicheoꝝ neqꝫ aduocatū. neqꝫ
procuratorē. Quare merito neqꝫ sacerdo-
tē nisi maledicte illi⁹ factionis. Sacerdo-
tē inqꝫ q̄ntū ad hāc petitionē ⁊ ideo meri
to gerit se antistitē dyaboli nullaten⁹ aūt
sacerdotē xp̄i ⁊ ecclesie sue. Quare nulla-
tenus gerit se mediū inter ecclesiam xp̄i et
ip̄m. Si autē vel determinate intēdit pro
ecclesia catholica vel saltē in generali et ī
plicite seu īuolute ꝓ ecclesia dei ⁊ id face-
re vel petere qō faciūt mīstri ecclesie dei ꝓ
culdubio nec formā mutat. nec petitionis
substanciā ⁊ ex ꝑte ī veritate ecclesie loqui
tur eiqꝫ petit eiusqꝫ petitionē ore porrigit.
Ecōtrario v̄o nō ecclesie sancte petitionē.
Sȝ ecclesie vt dixim⁹ malignātiū apostati
ce factiōis more gestat sacerdos maniche
orū sic intendēs vt dixim⁹. ⁊ vox ipa inte-
rior q̄ intellectus ē significatio vox ē dya-
bolice illius factionis. hinc aūt vox ē san
cte ac deo dilecte ꝯgregationis. Quid er-
go mirū si hāc exaudit misericors de⁹ et si
eius ꝓcurat celestis aduocat⁹ q ē eiusdeȝ
sponsus ecclesie. Et qd mirū si illā repellit
vt vocē ꝑtis inimice. hic ergo indubitan-
ter fuit itellect⁹ beati Cyꝑani quātum no-
bis mō videri potest ⁊ hoc mō intellexit.
Sacramēta eoꝝ irrita ⁊ inania q̄ tūc eoꝝ
eē intelligēda sunt quādo totū ⁊ tota peti
tio vt dicim⁹ eoꝝ ē hoc ē ꝓ ꝑte eoꝝ ⁊ nomi
ne ⁊ etiā siue pro eis determinate sit. hoc
eī ē īdubitāter ꝯ formā ecclesie catholice ⁊
etiā extra illā cū oīno excludat. Q' v̄o dic
beat⁹ Aug⁹ errasse p̄fatū martyrē ⁊ reseca
tū fuisse errorē illū ī eo saltē martyrij pro-
culdubio sentiebat beat⁹ Aug⁹ prefatuȝ
martyrē tāto ȝelo fidei exarsisse ꝯtra here-
ticos eosqꝫ esse odibiles deo credidisse vt
etiā ī forma ecclesie veritatē traderēt sacra
mentoꝝ. dic autē idē Aug⁹ hereticis. Sa
cramēta q̄ nō mutastis prout sunt sic fuit

Nota bn̄ intencōēz hāc bti Cypriani

apud nos. In casu autē quē q̄uātā muta-
tionē faciāt dum in ꝑsona petentis ⁊ eam
cui petitur alias om̄ino faciūt q̄ꝫ eccl'ie ca-
tholice sacerdotes euidēs ē et q̄ꝫ longe sit
ex pte canū ⁊ canibus panē petere filioꝝ
⁊ a p̄re misc̄diarū ab eo ꝙ ē ex p̄te filioꝝ
panē petere filioꝝ ab eodē p̄re. Quāqꝫ lō
ge sint ꝑsone canine a ꝑsonis filioꝝ ꝑsona
adultere ⁊ apostatricis a ꝑsona sponse in
corruptibilis castitatis etiā inseparabilis
charitatis. Deinde vox cornina a colūbi-
na. latratusqꝫ caninus a voce filioꝝ quis
nō videat. Amplius. ponamus ponti
ficē hereticoꝝ ordines celebrare cum ergo
dicit in oratiōe vt ecclesie tue ministri puri
accrescāt hoc intelligit atꝫ intendit detmi
nare ecclesie hereticoꝝ petit ergo ex parte
ecclesie hereticoꝝ adeo vt illi ecclesie ac-
crescat ipi quos ordinat mistri ⁊ ipi eccl'ie
sue hic. Quare aggregatis hoibus ⁊ pen
satis ⁊ ex parte hereticorū petit ⁊ ipi eccl'ie
petit augmentū ministrorū ⁊ ꝓ ipis myni
steria petit et accrescant heresi et sacrilego
mynisterio. Quare ex parte inimicoꝝ dei
petit ⁊ inimicis ipis petit ⁊ hoc ad dei ꝯtu
meliā ⁊ perditionē ipoꝝ ministrorū. Oia
ergo ibi absistūt ne ipetret ⁊ hec intētio sit
detminata ⁊ limitata vt diximus forma ē
q̄ ordinare ⁊ sanctificare mistros ecclesia-
rū suaꝝ credūt heretici. Si aūt intētio eo-
rū eēt q̄lis ē pontificū nostroꝝ licet malo-
rū ⁊ pctōꝝ ⁊ interdū sceleratoꝝ q intēdūt
in generali ⁊ grosse facere qđ facit ecclesia
merito impetrarent gratiā sanctificatiōis
mistris quos ordinat. nō qdē merit' suis
ſꝫ merit' ecclesie ex cuiꝰ ꝑsona ⁊ nomie pe
tunt tibi puritatē ⁊ augmentuꝫ postulant
mistroꝝ. Et sicut i ꝓposito casu oia subsi-
stūt ne pontifices hereticoꝝ impetrēt. Sic
oia hic adiuuāt. Scelera ei ministroꝝ nec
merita ecclesie minuūt. nec eius gratiā seu
gratiositatē ipediūt apud sponsū. Q' aūt
diximus ꝙ mistri impetrāt in hoc casu sit
telligimus in hoc casu sicut ⁊ de ꝓcurato-
re ꝓ quo vel ꝓpter quē nec exauditur nec
admittit' nec magis aut citius. ſꝫ solūmō
ꝓpter gratiā eius cuius ē ⁊ ex cuius parte
vel noie porrigit' vel offert'. adhibet tamē
solū misteriū porrectionis vel oblationis
Sic ⁊ ministri hmōi solū ministeriū adhi
bent petitiōibus ecclesie porrigendo eas
seu offerendo nec ꝓ eis nec ꝓpter eos ex-
audiant' ⁊ oino cū nihil ꝓpter eos addat'
exauditionem q̄ꝫ nec faciliꝰ nec magi' nec
melius pro eis vel ꝓpter eos exaudiunt'.
Debes aūt scire ꝙ nihil magis est de for-
ma sacramentorū q̄ꝫ ipa intentio. Et ꝓpt'
hoc manifestū est hereticos vbi adō ꝯtra-
ria intentiōe agūt formaꝫ ecclesie mutare
in cōtrariū q̄ntū ad ipam intentionē ipaꝫ
formā vel verborū ⁊ si exterius nō mutent'
mutāt tamē interius dū itellectū ipoꝝ ad
semetipos siue ecclesiā suā inuertūt interi-
us ⁊ intorquēt. Manifestū ergo est ex
hijs oibus quoniā q̄ntū ad interpellandi
officiū nō potest sacerdos nisi vt diximus.
Missus ꝯstitutus ⁊ institutus atꝫ sanctifi
catus missus scꝫ vt nūcius. ꝯstitutus vt ꝓ
curator. institutus vt aduocatus publicꝰ.
sanctificatus vt sacrorū minister hoc ē sa-
crorū p̄cū ⁊ sacrorū elogiorū q̄ntū ad istō
officiū. Appet ergo falsos eē secerdotes q̄
cunqꝫ alios vsurpāt sibi hmōi sacerdota-
le officiū nec esse vl' haberi ratū aliqd qđ
in hijs attentare p̄sumāt. Qđ vō dicūt he
retici ꝙ ois sanctus sacerdos apparet eē
manifeste falsum nisi nomine sacerdotis
equiuoce vtantur.

Destruamus autē et hunc errorem
aliter ꝓsequētes scđm sacerdotal'
officij ministeriū qđ supiꝰ vocaui
mꝰ sanctificationē. hoc ē sacri mysterij. id
ē sacratissime eucharistie ꝯfectionē. Dice-
mus ergo in p̄mis ꝙ cū nō possit esse cer-
tū vllomō nisi ꝑ reuelationē an sanctꝰ sit.
qui sacerdotale foris exequit' ministeriuꝫ
nō erit nullatenꝰ certū an sit sacerdos an
nō scđm hmōi opinionis errorē. Et ꝓpter
hoc erit incertū ex necessitate an ꝯficiat sa-
crū istud misteriū an nō. ⁊ ꝓpter hoc illu-
det' sepissime fidelibꝰ populis dū ꝓ sacra
tissima eucharistia dabit' eis plerūqꝫ pu-
rus panis materialis. Illudet' etiam deo
duꝫ pro vero illo ⁊ immaculato sacrificio
offertur ei panis purus et materialis.
Amplius. ipē q sacerdos foris agit mi
steriū in altari vbi dicit in archano misse.
Nob fiat corpꝰ ⁊ sanguis dilectissimi filij
tui ⁊c. ecclesia et hoc petit fieri et ex pte vel
noie ipsius ⁊ vox ecclesie intus ē vt supra
diximꝰ ⁊ vox ē ipius ecclesie quā ore gestat
⁊ petitio sil'r ipius ecclesie ⁊ quā p̄ri miseri
cordiarū vt diximꝰ offert ⁊ porrigit qđ er
go dicūt de sanctitate sacerdot' illius aut
sufficiunt merita ecclesie ad impetranduꝫ
qđ petitur ex pte ipius. aut non sufficiunt
Q' si sufficiunt nō ē ergo necessaria sancti
tas ipsius ergo absqꝫ sanctitate sacerdot'

nota bn quo heretici interiꝰ forme muertut

exauditur hui⁹ petitio. Quare conficit sa
cratissime eucharistie absq; sanctitate sa-
cerdotis. Q̄ si dixerit q; ꝛ merita ecclesie
non sufficiūt nisi adiuuent ab ipa sancti-
tate sacerdotis hoc euidēter ridiculosū ē
hoc ei ē ac si diceretur magnus exercitus
innumerabiliū fortiū milia continēs non
sufficit ad portandū pondus vnū nisi ad-
iuuetur a publico vno. Et ꝙ milia miliū
sanctorum amicorū dei non sufficiunt im
petrare hoc apud misericordiam eius nisi
adiuuent ab isto. Amplius. cū oratio
sit sicut arbor suauitatis ex aromatib⁹ vir
tutum ascendēs ad nares miscđie dei cū
ipa ecclesia tota sit velut apotheca aroma
tum spiritualiū. Totum vō qđ habet sa-
cerdos grē et sanctitatis quantūcūq; emi
nens sit et excellens nō sit millesima vni⁹
gariophili ad totam apothecā erit dicere
non sufficiunt merita ecclesie sine sanctita
te sacerdotis ac si diceretur non sufficit to
ta apotheca nisi adiuuetur millesima vni
us gariophili. Amp̄. Aut id qđ ꝯtinet
petitio supradicta ecclesie debetur meritꝭ
eccl'ie aut nō. Si sic. Nō ergo sine iiuria ec
clesie potest ei denegari. Impossibile aūt ē
patrē miscđiarū irrogare ecclesie sue. Im-
possibile ergo ē ipm̄ non exaudire petitio
nem illam. Si vō non debetur meritis ec
clesie aut ea tamen ē gratiositas eius piis-
simi patris vt hec semꝑ obtineat quociēs
opus ei est aut non. Si sic ergo cū nō mi
nus opus sit ei obtinere petitū cū per ma
lum sacerdotem offertur eius petitio. q̄ꝫ
cum ꝑ bonū porrigatur nō minus obtine
bit illud malo sacerdote mynistrāte q̄ꝫ bo
no. Non obsistit ergo malicia sacerdotis
quo minus ꝯficiatur sacrū illud euchari-
stieq; mynisteriū. Si vō dixerit ꝙ nō est
ea gratiositas ecclesie in conspectu dei pa
tris vt obtineat id qđ illa petitione ꝯtinet
Nihil autem aliud continet illa petitio ni
si vt panis vt potus vite hoc est corpus ꝛ
sanguis redemptoris ministretur et detur
ei sub forma panis ꝛ vini. q̄ꝫ euidēter fal-
sum sit hoc in ꝓmptu est videre. Si enim
nulla ē familia l'ralis seu corpalis q̄ in cō
spectu sui patrisfamilias gratiā istā non
habet videlicet vt det ei victum corpalem
quotiens opus est. Et sicut opus est ei. In
compabiliter aūt maioris gratie ē seu gra
tiositatis in conspectu dei patrisfamilias
familia spiritualis ipsius id ē ecclesia. In-
compabiliter autem magis datur ei quo

tiens opus est et petit. Iam autem decla-
rauimus tractatū de eucharistia ꝙ opus et
necessariū est vt detur ei sub forma panis
ꝛ vini visibili. Manifestum ergo ē nō
obsistere maliciā sacerdotis quo min⁹ mi
nistretur ꝛ detur a deo patre ecclesie sue ci
bus et potus vite. Eodē est argumentariū
ex ꝑte patrisfamilias. Si enim paterfami
lias l'ral' ex stilla seu scintilla ꝑmodica di-
lectionis et pietatis in familiam litteralē
non obsistente quacunq; seu quantacun
q; aliena malicia ꝓuidet illi victum l'ralē
necessarium quotiens petit et opus ē quā
to fortius paterfamilias ecclesie de⁹ ex to-
ta fornace dilectionis totoq; fronte pieta
tis non obsistente quacunq; mynistrantꝭ
malicia ꝓut dictum est eidem dabitur.
Amp̄. que ē causa quare malicia mini
stri merito reprobat et repellit ꝛ eam con-
tumelia tanto sacramento non sustinet ir
rogari videlicet vt polluto ore consecret.
et immūdis manibus contrectetur. Hoc
enī indignū ē ꝛ indecens sacramētō. Ape
ri ergo oculos ꝛ vide impiissimum errorē
latitare sub ꝓtextu et velamie iusticie et pi
etatis. Primū quia secundū hoc plus po
terit vnius iniquitatis apud dei iusticiam ꝛ
pietatem ad impediendum quo minus ex
auditur ecclesie petitio q̄ꝫ innumerabili-
um sanctorum miliū gratiositas ad ꝓmo
uendum eandē. Et qđ iniquus ē manife-
ste quia in ꝑte ista poterit necesse ipi eccle
sie aliena malicia apud dei iusticiam ꝛ eti
am misericordiā quam ꝓpa sanctitas ꝛ
gratia prodesse dum ꝙ tota ipa ecclesia ꝑ
oblatam petitionē obtinere nititur mali-
cia sola mynistrantis et vt obtineat impe-
dit et auertit. Amplius. si propter hoc
ne tam venerādo sacramento fiat hic cō-
tumelia videlicet vt immūdis manib⁹ cō
trectetur. Retrahit pater misericordiarū
largissime manum pietatis sue. imo clau
dit ne apiat ad porrigendum panem vite
sub forma ꝛ modo quo id facere postula
tur. Incompabiliter autem fuit ꝯtumelia
ꝯspui flagellari et crucifigi et occidi. Qua
re si adeo ꝑcere vult cōtumeliis et iiuriis
charissimi vnigeniti incompabiliter forti-
us prouidit ne traderetur conspuentibus ꝛ
flagellantibus et crucifigentibus ꝛ occidē
tibus. Hec ergo impietas ad hos deducit
errores vt ipam filii dei passionē euacuēt.
ꝛ mūdi redemptionem atq; salutem irri-
tent. Q̄ si dixerit ꝙ tm̄ bonum fuit redem

ptio et salus mundi vt ꝑ eo merito decuẽ
rit dei filiũ tam indigna perpeti. Et nos ex
aduerso replicam⁹. ꝙ tm̃ bonũ ẽ sustenta
tio ⁊ ꝯseruatio cõuersio ipius mundi hoc
ẽ eius totius qđ passione redemptoꝛ ac
quisitum atq; saluatũ ẽ vt ꝑ eo merito de
ceat ipm̃ saluatoꝛem. Hic de quibus agi
tur tamlonge minus indigna sustinere.
Indigna enim passionis non minus ex
cedunt indigna vt ita loquamur sacramẽ
talis confectionis. imo incompabiliter lõ
ge plus q̃ȝ bonũ redemptionis bonũ su
stentationis seu cõseruationis. Tante em̃
fuerunt ille iniurie et ꝯtumelie vt maioꝛes
foꝛte non maius est aut nõ multo maius
bono conseruationis cũ sine illo et inuti
le sit conseruari indigentib⁹ et occasiona
liter noxiũ non ꝑseuerantib⁹ in grã redẽ
ptionis ꝓpter ingratitudinem maioꝛ erit
ipa damnatio sicut legitur. ij. Canoni. pe
tri. ij. Melius erat illis viam veritatis nõ
agnoscere.

Euertamur autẽ et dicamus ꝙ cõ
tumelie ⁊ iniurie que in sacramẽ
to altaris redemptoꝛi fiũt ꝑ quan
tãcunq; maliciam ministri seu ministroꝛũ
maloꝛũ ad contumeliã vel iniuriã passio
nis nulla ẽ compatiõ. Est autẽ boni ꝯser
uationis ad bonũ redemptionis compa
ratio. Nõ em̃ in infinitũ melius ẽ ad gra
tiam redimi seu reparari q̃ȝ in eadem nu
triri conseruari confirmari ⁊ augeri q̃ oĩa
sacramento altaris p̃stantur. Decuit autẽ
ꝓ illo bono redemptionis illã tantã cõtu
meliam et iniuriam redemptoꝛẽ pati mul
tofoꝛtius ergo pꝛominatis bonis in sacra
mento altaris decuit ⁊ etiam optuit malo
rum ministroꝛũ iniurias et ꝯtumelias pa
ti saluatoꝛis. Intelligamus ergo tantã in
iuriã contumeliãq; ea ꝓpoꝛtione vel com
paratione se habere ad iniuriã ⁊ ꝯtumeli
am passionis q̃ se hȝ bonũ qđ p̃statur sa
cramento altaris ad bonũ redemptionis
Dico ergo si ꝓ bono redẽptionis tãta fuit
sustinenda iniuria vel ꝯtumelia redẽpto
ri ergo ꝓ duplo minoꝛe duplo minoꝛ ⁊ ꝓ
triplo minoꝛe triplo minoꝛ. Ita de alijs.
Quare pꝛo bono qđ nobis p̃statur sacra
mento altaris sustinẽda fuit iniuria quaȝ
posuimus. Euidẽtius aũt erit in pꝛecijs ⁊
emptionibus. Uocemus ergo bonũ redẽ
ptionis a ⁊ iniuriã passionis b bonum vo
sacramẽti altaris c ⁊ positã iniuriã d. qꝛ er
go sic se habȝ bonũ a ad bonũ c. ita se hȝ
p̃ciũ qđ ẽ b. ad p̃ciũ qđ ẽ d. Fuit aũt emẽ
dũ bonũ a p̃cio b. erit ergo emendum bo
nũ c p̃cio. d. Omnis aũt iniuria vl̃ ꝯtume
lia q̃ ꝑ malos mynistros fit sacramẽto al
taris ⁊ in ministrãdo minoꝛ ẽ incompabi
liter omĩmõ ꝯparabili seu ꝓpoꝛtionabili
ipi b. d. autẽ vt posuimus comparabile ẽ
⁊ certe pꝛopoꝛtionis ad ipm̃ b. Posit̃ em̃
quibuscunq; duobus quibus quoꝝ alteri⁹
ad alterũ sit certa pꝛopoꝛtio. necesse est vt
omne qđ ẽ certe pꝛopoꝛtionis seu cõpara
tionis ad alterũ sit similiter ⁊ ad reliquuȝ
Quare manifestũ ẽ emenda seu redimen
da esse p̃cio d. que sacramento altar̃ eccle
sie dei p̃stãtur d. ei est incompabiliter ma
ioꝛ iniuria vel ꝯtumelia oĩbus illis q̃ irro
gantur sacramento altaris ꝑ indignitatẽ
seu maliciam ministrantiũ. Cũ ergo d. di
uine bonitati in parte ista nõ obsistẽt illa
qua minus exaudiatur pꝛecio ecclesie.

Ampli⁹. Si ita refugit sacratissima eu
charistia indignitatẽ atq; maliciã. qd fiet.
si rite consecrata fiũt ⁊ ꝯfecta per sacerdo
tem scilicet iustum et sanctũ. Postmoduȝ
autem attentet eam contrectare ac fideli
bus distribuere minister indignus et ma
lus aut fugiet aut euanescet panis vite de
sub foꝛma illa visibili panis vite aut non.
Si nõ palam ergo ẽ ꝙ sustinet se ꝯtrecta
ri manib⁹ pollutis panis vite nec refugit
eas. Multofoꝛtius ergo nõ refugiet v̾ba
siue vocem ecclesie sue licet ex oꝛe polluto
et multofoꝛtius nõ pꝛohibebit eum adue
nire sub foꝛmã illam visibilem. Cum attre
ctatio manuũ pollutarũ multo mai⁹ ma
lum sit. imo incompabiliter q̃ȝ oꝛatio siue
sanctoꝝ verboꝝ p̃sumptio ex oꝛe polluto.

Amplius. si distribui se sustinet ꝑ ma
nus pollutas quãtofoꝛtius poꝛrigi se susti
nebit siue dari ad petitionẽ ecclesie sue li
cet ꝑ vocem pollutaȝ. Qđ si fugit ⁊ euane
scit accidunt multa incõueniẽtia. Primuȝ
scilicet illusio ecclesie q̃ credit se recipe pa
nẽ iuste de manu ministri mali ad minus
occulti ⁊ non recipit nisi panem materia
lẽ scđm eos. Deinde plus poterit malicia
ad ipm̃ effugandũ q̃ȝ deuotio ⁊ sanctitas
totius ecclesie ad ipm̃ retinenduȝ. Tercio
accidit hanc medicinã oĩm medicinarum
infirmissimã esse. Nulla enim ẽ medicina
coꝛpoꝛalis adeo debilis et parum efficax
vt eius virtutem infirmitas meditantis si
ue poꝛrigentis euacuet. Infirmitas spiri
tualis sacerdotis poꝛrigentis hanc medi

cinam est eius indignitas siue malicia.
¶ Amp̄. quia sacramentū hoc euidēter ē medicamentū saluberrimū humanaruꝫ animarū et hoc virtute propria ac diuina
¶ Manifestū ē nihil pertinere ad ipsuꝫ vel virtutē eius sanitatē vel infirmitatem porrigentis seu meditantis pertinere inq̄ꝫ q̄ntū ad hoc vt ex illa augeatur vel minuatur virtus eius. In nullo em̄ medicamētoꝝ corporaliū hoc inueniri potest vt sanitas vl' infirmitas ministrantis ip̄m pro se addat aliud vel minuat v̄tuti ip̄ius. Quātofortius ergo medicina ipsa diuinissima hoc ē diuina virtute plenissima non pendebit in aliud ex sanitate vel infirmitate spirituali ministrātis illam. ¶ Amplius. Quid ad panē vel virtutē ip̄ius si satur ē. aut ieiunus qui mynistrat ip̄um. ⁊ q̄d ad ignem de calore aut frigiditate mynistrātis ip̄um. ¶ Amp̄. ꝙ malicia vel indignitas mynistrorum impedit sacramentum istud ⁊ hoc naturaliter fit. id ē naturali actiōe aut merito siue iuditio. Naturali actione esse non potest quia malicia ista nō agit nisi in ꝓpriū subiectū sed neq̄ꝫ in sanctitatem ecclesie aut ip̄am ecclesiam nec in deū aut eius bonitatē. Hoc em̄ impossibile ē. Restat ergo vt hoc sit merito ip̄iꝰ diuinoq̄ꝫ iuditio. Diuinoq̄ꝫ iudicio fit vt ꝓpt̄ maliciā mynistri huius subtrahat̄ panis vite filijs ⁊ ita innocētes filij iudicio diuino tam attrociter puniūtur ꝓpter maliciā alienaꝫ. ¶ Amp̄. ip̄e malus mynister qui p̄sumit indigne tam venerandū mynisteriū necessario punitur aut puniendꝰ ē diuino iudicio. Sicut autē peccat in hoc. sic dignū et iustū est eū solū puniri pena em̄ non debet excedere peccatum nec extendi in innocentes grauissima autē pena ē subtractio panis vite. Quare nullo modo ꝓpter indignitatē vel maliciā mynistri puniēda ē dei familia subtractione v̄tus sui.
¶ Amp̄. ⁊ adeo magnū ē peccatū huius mynistri ꝙ non potest puniri seu vindicari in eo solo sufficiente aut non Q̄l si adō grāde ē magis extendēda est vindicta illius etiā̄ complices ⁊ fautores peccati sui q̄ꝫ in om̄ino inscios et innocentes. Si vero non est adeo grande nulla ergo necessitas vt pena illius extendatur in alios.
¶ Amplius. anteq̄ꝫ iste p̄sumeret sacruꝫ istud mynisterium certa erat pena ⁊ determinata que reddēda erat peccatis suis in iehenna peccatis illis addit p̄sumptioneꝫ sacri mynisterij. Hec autem p̄sump̄tio nō minuit p̄cedentia peccata. Hec autem presumptio aut est mortale peccatum puniēdum morte eterna cū alijs aut veniale tm̄ Si mortale aut merito istius soli impeditur sacramentū aut merito istius ⁊ aliorū aut ergo detrahit aliquid de pena debita alijs peccatis aut non detrahit pena dico iehennali. Si detrahit aliquid et hoc nisi occasione huiꝰ noue pene videlicꝫ quam infligit ratione ip̄oꝝ ꝑ pte ⁊ ꝑ parte ratione huiusmōi p̄sumptionis. Commutat ergo id quod detrahit de pena illa iehennali que tota eterna est in eam temporalē penam, quam infligit in isto mynisterio siue mynistratione sacramēti. Hoc autē est euacuatio virtutis sacramēti ꝑ parte maiori. Cōmutatio autem pene gehennalis in temporalē quantacunq̄ꝫ gratia magna ē et beneficium. Accidit ergo vt in debita p̄sumptione tanti mynisterij beneficiū reportetur p̄sumptio et ecclesia in pte illa oīno indecens damnū et penam nō leuem videlicet subtractionē viuifici panis quorum vtrūq̄ꝫ apud dei iusticiam manifeste inconueniens. Si v̄o nihil detrahit d̄ pena iehennali debita p̄cedentibus peccatis reseruat ergo sufficienter punienda in iehenna vltra sufficientem aut et debitā penam nullam penam infligit iustissimꝰ deus ergo nec mynistrum. nec alium potuit ꝑ huius peccans vlterius nec in parte nec in toto. Nulli ergo infert occasioneꝫ illorum penam quācunq̄ꝫ. Quare occasione illorum non aufert penā tanti damni quāta est amissio virtutis ⁊ fructus tanti sacramenti. nec in parte. scilicet infert eam nec in toto maxime ecclesie sue infert eaꝫ que omnino immunis et innocens est ab huius peccato. Si autem p̄sumptio mynisterij huius est veniale peccatum manifestū ē ꝙ occasiōe illiꝰ nō infert deꝰ tantā penā vt ꝑ illa subtrahat panē viuificū et salutarē filijs. ¶ Amp̄. Attende dominicā passionem que fuit holocaustum tota apotheca spiritussancti refertum totaq̄ꝫ suauitate omnium aromatū spiritualium fragrantissimū. ⁊ vide quia tm̄ tanq̄ꝫ venerandūꝫ sacrificium solum ꝓcurauit. ⁊ vt ita dicamus mynistrauit peccatum. Totum enim ꝙ circa illud siue ꝓpter illud opatus ē dyabolus peccatum fuit ire inuidie odij atq̄ꝫ supbie. Totumq̄ꝫ quod iudas cupiditas ⁊ detractio totum quod scribe et pha

risei inuidia cupiditas ⁊ ambitio qua ho
noꝛibus suis ⁊ dignitatibus per eius moꝛ
tem consulere se credebant. Et iteruꝫ totū
quod pylatus fecit malo timoꝛe fecit. Si
militer ⁊ populus peccauit clamando cru
cifigatur. Carnifices vero quid fecerunt ni
si peccatuꝫ. Similiter testes ⁊ accusatoꝛes
Uide ergo tam sanctum venerandumqꝫ
sacrificiū in ara crucis vndiqꝫ vallatum ⁊
obsessum peccatis ꝓcurantium petentiuꝫ
ratum seu gratum habentiuꝫ contrectan
tium. Et si fas est dicere inuiolantium ille
sa per omnem modum suauitate fragrā
tissimū et indiminute penitus placoꝛe pa
tri misericoꝛdiarum acceptissimū atqꝫ gra
tissimū. Uides ergo manifeste ꝙ tota mi
nistratio tanti sacrificij peccatuꝫ fuit et tm̄
peccatum cui simile atꝫ compabile nec co
gitari quidem potest. Deinde enim veruꝫ
ac dei filium extremis iniurijs ⁊ contume
lijs afficere. moꝛteqꝫ turpissima occidere
sup omnia alia peccata est que in eum cō
mitti possunt. Manifestū ergo est q̄n
tum errent in parte ista heretici huiꝰ. Qui
enim manibus impioꝛum flagellari cruci
figi et occidi ꝓ salute suoꝛum tam pia di
gnatione sustinuit ⁊ in peccatis eoꝛū ma
nibus sacrificium nostre reconciliationis
esse voluit. Quo non leue vt ita dicamus
⁊ momentaneum ad tactum pollutarum
manuuꝫ in sacramento altaris quotiens
opus est sustinebit. Ampliꝰ. Cū a ma
nibus quantūcunqꝫ pollutis nihil inqna
menti ad mundissimum vite panem nihil
lesionis a quātacūqꝫ malis ministris ad
eum omnino ꝑuenire possit. Qua de cau
sa refugiet huius cum soꝛdes manuum il
larū nec ipi nec alij noceant nisi solis hꝰs
qui eas polluerunt. Ampliꝰ. Quia pa
terfamilias etiam ꝑ canes aut poꝛcos pa
nem filijs mitteret si ꝑ illos in nullo inqui
nari in nullo ledi panis posset. Quemad
modum et deus ipe ꝑ poꝛcos panes ⁊ car
nes mittebant helye Sicut legitur. iij. Re
gum. xvij. Ita autē est de mundissimo sa
cratissimoqꝫ pane vite. Q. per caninos ⁊
poꝛcinos homines nullatenus inquinari
vel ledi potest Idem dicimus de immun
dis pincernis atqꝫ dapiferis si eoꝛum im
mundicia nec escas nec pocula inquinare
potest quis paterfamilias abhoꝛrebit mi
nisterium eoꝛum Ampliꝰ. Si longius
sunt ab ipso pane vite soꝛdes spirituales

ministroꝛum. id est peccata quā celū a ter
ra qualiter ꝓpter illas dimittet panis vi
te venire ad ecclesiam suam licet per ma
nus impioꝛum. Manifestum autem ē
ꝙ peccata ministrorum in animabus eo
rum sunt. Maioꝛ autem est distantia ani
marum a quocunqꝫ coꝛꝑe quam distātia
coꝛꝑalis celi et terre. et quid de hoc sit ma
ioꝛ distantia indubitanter quoꝛumcunqꝫ
peccatoꝛum a pane vite qui est xp̄s domi
nus q̄ꝫ inter celum et terram. Sicut legi
tur ysa. lvj. quia sicut exaltantur celi a ter
ra. ita exaltate sunt vie mee a vijs vestris
⁊c. Amplius. Petitio ecclesie nō inni
titur nisi dei misericoꝛdie et meritis eccle
sie. Sed nihil ad hanc vel illam de pecca
tis ministroꝝ nec in hanc nec in illam ali
quid possunt. Quare nihil possunt cōtra
ea quibus solis innititur totaliter ecclesie
petitio nihil ergo possunt cōtra petitionē
ipius ergo non possunt eaꝫ impedire quo
minus exaudiantur. Amplius. si om
nes mali q sub celo sunt eo tempoꝛe quo
offerenda hostia agni immaculati in ara
crucis peterent a patre misericoꝛdiaꝝ eaꝫ
offerri ex ꝑte ipius ecclesie dei et nomine.
Nunquid malicia petentium impediret
quominus dei ecclesie petitio. Certum est
ꝙ nō sic ergo cum dei voluntas bona sit
pane vite nutrire filios non ꝓpter maliciā
eoꝝ q hoc petunt ex ꝑte ecclesie et nomine
dimittet deus quin ergo filios suaꝫ bonā
impleat voluntatem. Amp̄. Quis pa
terfamilias ꝓpter fracturam vel immūdi
ciam cophini que cibum nullatenꝰ ledat
aut inquinet dimittet in illo ⁊ per illum fi
lijs mynistrare cibū. Amplius. aut ali
qua est virtus sacramentoꝛū in seipis om
nino non pendens ex ministris aut nulla
Si aliqua siue boni siue mali sint ministri
virtus illa manet salua per omnia et ille
sa ergo nihil ad virtutem sacramentoꝛuꝫ
de bonitate vel malicia ministroꝛum. Si
vero nulla est que nō pendeat ex ipis nō
est ergo virtus diuina virtus sacramento
rum. Nulla eniꝫ virtus diuina pendet ex
hominibus. Amplius. Si sacramen
ta sunt sicut medicamenta virtus aūt me
dicamentoꝛum nullo modo pendet ex me
dicantibus quin salua sit eis et integra si
ue illi sani sint sine egri. ergo virtus sacra
mentoꝛum non pendet ex mynistrantibꝰ
Amp̄. Uirtus diuina est que transub

stanciat mirabiliter et inestimabiliter panem materialem in dominicum corpus. Huic autem virtuti nihil obsistere vel resistere potest quin hic faciat quandocunq; voluerit et vbicunq; siue in manibus impij mynistri vel aliter. Restat vt si hoc facere voluerit in manibus impiorū mynistrorum q̄ hec peccata mynistrorum nullatenus auertere possint vult autem ꝓculdubio hoc facere ibi si decet et expedit. Decz autem diuicias bonitatis eius vt plus fauoris et gratie inueniant apud eum milia milium sanctorū qui in ecclesia sunt quaz vnus malus mynister ire ꝛ indignationis et vt plus trahatur tantisq; sibi gratis innumerabilium sanctorum meritis ad prestandum eis panem vite quā retrahēt vnius mali demeritis a tanti beneficij largitione. Expedit autem euidēter ac saluberrimum est toti familie sue hoc fieri scilicet prestari hoc eis sic panem vite. Nulla ergo malicia mynistri potest obsistere q̊minus hoc faciat et in manibus impiorum.

Amplius. Sacerdos in altari se gerit vt mynistrū et gestorem alieni negocij videlicet negocij ipsius ecclesie personaz etiam et vocem seu verba gerit ecclesie. Ille autem agit negocium cuius nomine agit̄ Et illi fit totum quod fit ꝓpter quem vl' cuius nomine fit. Cum ergo in isto mynisterio nihil suum gerat nihil ex persona vel nomine suo sicut euz admittere in hoc vel exaudire sic ipm̄ repellere in eo q̄ talem ꝛ sic agentem extra ecclesiam expellere siue non exaudire non erit ꝓpter personā. Impossibile autem est deum repellere vl' nō exaudire ecclesiam suam. Impossibile ergo est irritum vel vacuum esse mynisteriū sacerdotis in altari licet eius persona ꝼm se accepta non sit. nec vllo modo necessarium est ꝓpter hoc q̄ dicit. Oremus aut. Da nobis quesumus domine vt ipe vnꝰ eorum sit vl' qui petunt vel quibus hoc petitur sicut non est necessarium vt aduocatus qui proponit ꝑ vniuersitate quacūq; vel collegio sit de illa vel illo. Si enim interpellando iudicem diceret. adiudica nobis hoc cōnumerans se vniuersitati cum de ea non esset non audiretur ꝑ vniuersitate. Non enim ꝑ vniuersitate peteret sz ꝑ se ipo et vniuersitate. Sic oportet q̄ sacerdos rite orans ꝑ ecclesia personam ecclesie induat et vocem ecclesie assumat.

Non ꝓhibemus tamen quin et suam et ecclesie petitionē deo offerat. licet aut sua non admittatur. ecclesie tamen petitio rite ꝓposita vt diximus semper proculdubio exaudiatur in talibus.

Amplius. mynistri sanctitas ꝛ iusticia ꝓculdubio necessaria est sacro mynisterio ad honorē et reuerenciam. Certum autem est q̄ nec virtutem nec efficaciam p̄stat eidem. Virtꝰ enī et efficacia sacramenti desursum tunc est. Item gratiam et fauorem apud deuz nō prestat ecclesie neq; aliter auget gratiaz ꝛ fauorem ipsius nisi merito. Hoc autem facit quilibet sanctorū equali sanctitate preditorum. Istud autem augmentū nō ita est necessarium ecclesie vt per absentiaz siue defectū ipsius necesse sit petitiōes eiusdem rebelli. Cū eniz quotidie cadunt multi de ecclesia i peccata mortalia nisi totidē aut tante sanctitatis resurgerent in eadez Si diminutio ista vniuersalis fauorē suū aufferret ecclesie quotidie impediret̄ orationes ecclesie et ꝓhiberetur earum exauditio apud deum essetq; in potestate mynistrorū auresq; misericordie dei claudere vel aperire petitionibus ecclesie sue.

Iam ergo declaratum est bona vl' mala merita mynistrorum nullatenus pertinere ad virtutem vl' efficaciam sacramentorū. et si ad honorificenciam vel contumeliam pertinent eo q̄ sola omnipotentie diuine virtute et misericordia fiat soliusq; meritis et gratiositati ecclesie p̄stentur sicut medicamentorꝫ corporabilium virtus ex sanitate vel infirmitate medicorum nullatenus pendet. sicut nec virtus panis ex saturitate vl' esurie cōtrectātis nec virtus cuiuscunq; lapidis ex fortitudine vel infirmitate gestantis ipm̄. Vt autem clarius faciamus istud dicimꝰ q̄ si adeo refugeret peccatorum immūdicias panis vite non solum manus mynistrorum malorum. sed etiam omniū astātium altari atq; circumstantiū sacrificio p̄sentiam ꝓpter vnius solius maliciam declinatet. Sic et omnem locum quocunq; mortali peccato pollutum tanq̄ p̄sentiaz glorie sue indignum declinabit et auertet se ab illo. Loca enī peccatorū sordibꝰ polluta indigna sunt vt ea inhabitet vel etiā intret. Vides ergo q̄liter ꝓscripserunt ipm̄ isti heretici et tam pauca loca reliquerunt ei in mūdo isto inferiori. Accidit ꝛ ꝼm hoc

ipam diuinam essenciam quoniā iam de
claraimus esse vbiq; et nulla substancia
que mortale peccatum habeat esse posse.
Cum enim supra omnem opationē et co-
gitatum maioris sanctitatis. Sit ipa diui
na essencia quā corpꝰ et sanguis. imo quā
tota humanitas redemptoris. Corpꝰ au-
tem et sanguis ꝓpter sui sanctitatem cont
rectari non possint nec paciantur. Incom
pabiliter fortius non pacietur fons omni
um sanctificationū diuina essencia se esse
in ipso peccatore longe enim maius ē esse
in illo in quo ⁊ peccata sunt q̄ȝ contrecta-
ri se gestari ab illo. Quaresequeret ex ne
cessitate vt fugiat diuīa essencia a facie hu
ius inquinamentorum spiritualium scili-
cet quemadmodū caro et sanguis domi-
ni saluatoris ⁊ ꝓpter hoc mori et destrui
essencialiter oīes peccantes fugiēte eniȝ
essencia que vnūquodq; portat ⁊ sustinet
et esse necesse est recidere in non esse. Un-
de p ipm erat a ductum adesse. Et hoc qui
dem alibi iam declarauimus. Accidit etiā
⁊ aliud ridiculū apteq; falsitatis blasphe
mia. Idemq; vt sacratissima eucharistia
quā ipi heretici saluberrimā eē ꝯfitent nō
possit ꝯferre nisi sanis ⁊ ita non erit salus
egris nec vita mortuis. Hoc autē ē euiden
tis absurditatis hoc eñ ē dicere vt de ipo
fonte sanctificationis minꝰ incōpabiliter
hauriāt accedētes q̄ȝ ex vno riuorū ipius
Sacramētū eñ eucharistie fontē totū cō
tinet sanctificationū et amorē salutꝪ xp̄m
dñm ⁊ hoc ẜm vtrāq; sui naturā diuinam
scilicet ⁊ humanā. Et hoc p̄sencialiť atȝ ve
rissime sicut iam in tractatu de eodē sacra
mēto patefecimꝰ. Sacramētū vo baptis-
mi ⁊ sacramentū ꝯfessionis licet plene ac
pfecte sanctificatiōis sint fluenta tñ vel ri-
uolos solos ꝯtinēt graꝝ. Ipa eī substācia
panis vite reficimur absq; medio qḋ fit ī-
ter ipm ⁊ refectionē. Sȝ riuis graꝝ sancti
ficamur tam ipius q̄ȝ baptismi sacramē
to. Qꝫ aūt nob obiicit qꝛ si is q displicet
ad intercedēdū mittiť irati animꝰ iudicis
ad deteriora ꝓuocať veꝝ ē. Sȝ ꝯ ipm qui
temere intercedere p̄sumit ⁊ maiestatꝫ iu
dicis nō vereť spurcicias vicioꝝ et pctōꝝ
suoꝝ irreuerēter ⁊ impudēter oculis eius-
dē ingerere. Silr ⁊ ꝯtra illū q talē scienter
ad intercedendū mittit. Nullatenꝰ autē
cōtra ecclesiā sanctoꝝ q̄ in pte ista oīno
innocēs ē ⁊ imunis. Aliogn ex alieno de-
licto ipa ecclia incurreret offensam dei q̄
iniqissimū ē. sibi ergo huiꝰ p̄sumptor iudi-
ciū mādúcat et bibit Sicut legitur. j. Coꝝ.
xi. Ecclesia vo de fonte illo salutaris hau
rit aquas salutares īdulgēciarū doctrina
rū. sicut legiť ysa. xij. Et haurit salutem a
dño. sicut legiť Prouer. xij. Qui bonus ē
haurit sibi gratiā a dño.

Habet aūt q̄stionē de suspēsis et ex
cōicatis. vtrū ipi ꝯficiūt sacrū alta
ris misteriū tpe excōicatiōis vl' sus
pensiōis ⁊ visū ē aliqbꝰ q̄ nō. ꝓcurator
aūt cui inťdiciť ꝓcuratio vel q suspēdiť a
ꝓcuratiōe si se igerat tpe suspēsionis huiꝰ
seu iťdicti falsus ꝓcurator dr. p falsū aūt
ꝓcuratorē qcqd agiť irritū ē. Qua de cau
sa irritū eē sacerdotale officiū tpe suspēsi-
onis ⁊ excōicatiōis ⁊ ita nihil agi p huius
sacerdotes. Sȝ sciendū q̄ aliḋ ē suspēde-
re ꝓcuratiōis officiū ad tp̄s aliud reuoca
re. Si reuocatū ex toto sit ꝓcuratorꝫ offi-
ciū. Manifestū ē q̄ ea q̄ iiurie ꝯsistūt tm̄
si p ipm ꝓcurata fuerint ipo iure nlla sūt.
ꝓpť hoc iudiciū q̄ p hꝰ procuratū eēt ipo
iure nullū eēt. Et sentencie sic late ipo iure
nulle. Sȝ si suspēsus eēt procurator ne pe-
terent aliqd ex pte dñi sui vel ne īpetraret
vsq; ad tp̄s si peteret medio tpe petitū eēt
⁊ si impetraret impetratū eēt. maxīe si im
petratū aliqd qḋ ī facto vno ꝯsisteret. Si
eñ impetrasset aurū vl' argētū medio tpe
nō minꝰ eēt bonū aurū vel argentū q̄ȝ il-
la iubēte dño impetrasset. Nec potest di-
ci propter solā prohibitionē falsus procu-
rator donec dixerit ipe q ꝯstituit ammo-
neo te ab isto officio penitus nec ratū ha
beo quicq̄ȝ q̄ p te procuretur. Quia ergo
suspensio vel excōicatio nō aufert officiū
nec ab illo ammouet sȝ eiꝰ executionē in-
hibet ad tp̄us nec tollit ratihibitionē p̄us
ipius ecclie. ideo nec falsos efficit procura
tores hmōi procuratorꝫ nec vacat ne eua
cuat ministeriū ipoꝝ. Exauctoratio autē ⁊
depositio sic sacerdotes a clero oīno re-
mouet ⁊ abiicit p̄uilegioq; clericali oīno
p̄uat ⁊ exuit ita ab officio sacerdotali oīni
no ammouet ⁊ deponit. Et propť hoc sa-
cerdotali officio decetero nisi falso atȝ fal
laciter igerere nō possūt. vt ei verꝰ procu
rator sit duo ex necessitate reqrūť vicȝ vt
dñs cause ꝓcuratorē habeat se ⁊ reputet.
deīde ⁊ ne ipemet ꝓcuratorē se gerat vicȝ
illḋ solū qḋ ei iiunctū ē petēs aut ꝓseq̄ns

Cum ergo ecclesia exauctoratos atꝫ depo-
sitos licet sacerdotes suos eos constituat
Sacerdotes tamen ip̄os post exauctora-
tionē et depositionē non habeat nec repu
tet. imo a sacerdote penitusqꝫ subiectos ⁊
ideo nec ratum habeat quicquid de sacer
dotali ministerio attētare p̄sumpserit ne-
cesse est presumptionem eorum et attēta-
tionem q̄ntum ad sacerdotale officiū va-
cuam et irritam esse et hoc ip̄m forma ex-
auctoratiōis et exordinatiōis iudicat eui
denter qua vestimentis sacerdotalibus si
gillatim ⁊ illis inuersatis exuūtur ꝑ quod
iudicare intendit ecclesia manifeste nihil
eis dignitatis potestatis officiūqꝫ sacerdo
talis relinqui sicut de vestimētis sacerdo-
talibus nec vnū eis relinquitur. ¶ Apo-
state ꝟo et heretici publice ⁊ manifeste ab
ecclesia recedētes ⁊ ad synagogam satha
ne hoc est quācunqꝫ sectam ꝑfidie transe
untes. nec sacerdotes ecclesie catholice sꝫ
potius synagoge sathane se gerentes ⁊ ex
ecrandas eius petitiones in sacrilego my
nisterio suo vt supra diximus ore gestātes
nihil agunt ex ꝑte ecclesie catholice cuius
neqꝫ nuntios neqꝫ ministros se gerēt. Sꝫ
nec ex parte ꝑfide factionis ex cuius parte
loquūtur cuius vocem deus omnino nō
audit. sed tanq̄ꝫ coruinam tanq̄ꝫ sibilum
serpētum exhorret et execratur. Et ita ma-
nifestum est. ꝙ duabus concurrentibus
perficitur sacerdotale officium. vel myni-
sterium videlicet ratihibitione ecclesie et
procuratoris officij limitata executione.
Et similiter duabus de causis irritatꝰ cum
euacuatur hoc est ꝑte ecclesie ⁊ ꝑte ip̄o
rum ministrorum. Hinc est ꝙ rationabi-
lissime dixisse videtꝰ ꝙ exauctoratos atqꝫ
depositos reordinandos esse si redierint.
⁊ ecclesia eos restituere voluerit. Ceteros
autem ab ecclesia apostantes recōcilian-
dos tm̄ nō autem iterum ordinādos. Si
enim ecclesie intentio et exauctorando et
deponendo siue degradando ordinātes
episcopos characteres ordinū delere siue
abolere in illis non solum verisimile. Sꝫ
etiam necesse est ecclesie intentionem om
nipotentie diuine virtute que ministerio
ecclesie semper assistit ⁊ per ip̄m operatur
impleri. Sicut eīm ministerio ecclesie adest
omnipotens virtus ad imp̄menda sancti
tatis signacula siue characteres quos or-
dines vocamus. et ad infundendā gratiā
ip̄ius ordinibus cōgruentem. Sic et ad
abolendum ip̄a signacula dubitandū nō
est eiusdem ecclesie ministris eandem ad
esse et operari virtutem et perficere intus
ꝙ agit foris ecclesia. ¶ Amplius. si diui
ne virtutis tm̄ est et ecclesie ip̄ius ministe-
rij ordines imp̄mere fundare. Sic eiusdē
virtutis est per contrarium ministeriū eos
dem delere auferreꝰ. ¶ Ampliꝰ. quomo-
do deesset diuina virtꝰ ecclesie in isto mi-
nisterio auferendi ordines ꝙ tamꝫ salubre
tanqꝫ necessarium est ad iusticiam exercē-
dam contra execrabiles eorundē presum
ptores ⁊ cōtaminatores. Qꝫ si ecclesie intē
tio non fuerit ip̄os ordines auferre myni
sterio exauctoratiōis et depositionis s̄m
solam eorum excusationem manifestū ē.
ꝙ ordines in auctoratis et depositꝫ rema
nere necesse est. eosqꝫ ab ip̄a executiōe so-
lummodo de ꝑpetuo esse suspensos. Et ꝓ
pter hoc si postea suffragantibus restituā
tur ordinari iterū eos nullo modo ē possi
bile ⁊ tm̄ in tractatu baptismi de hoc dixi
mus docuimus. Qui enim sacerdos ē or
dinari sacerdos iterum non potest. Et ge-
generaliter impossibile est vt ordinē queꝫ
habet quis recipiat sicut album albedinē
recipe non potest. eo ꝙ duas formas eius
dem speciei simul in eodeꝫ esse impossibi-
le est. Et quoniā carentia omnis motus ⁊
mutationis p̄ncipium est sine quo nō po
test. ¶ Manifestū ergo ē ex hijs ꝙ si fue
rit intentio ecclesie auferre seu abolere ca
racteres ordinum exauctoratis et deposi-
tis. Si postmodum restitui obtinuerit ite
rum ordinandi sunt ⁊ ordinuꝫ signaculis
imp̄mendi seu significandi vtpote in qui
bus ministerio ecclesie foris agente et vir-
tute diuina intus operāte characteres or-
dinum aboliti fuerant penitus et abrasi.
Alioquin exauctoratio et depositio nihil
aliud esse viderentur q̄ꝫ ab ip̄a executio-
ne perpetua suspensio nec timendum nul
latenus iniuriam fieri sacramēto ordinis.
si hoc modo vt diximus iteretur. Sic eniꝫ
non reputatur iteranduꝫ quod nescitꝰ esse
factum. multofortius non est reputanduꝫ
iteratum ꝙ scitur abolitum esse penitus
et destructum. Similiter si debaptizaretꝰ
quos iuxta hunc moduꝫ vt ei penitus au-
ferretꝰ sanctitas baptismalꝰ character sic ꝑ-
fidia iudeorꝫ somniat posse fieri q̄busdaꝫ
execrādis abrasionibꝰ ⁊ nephandis ac im

mundis ablutionibus et postmodum reuo cante eum diuina gratia ad ecclesiam reuerteretur Denuo baptizandus est vtpote sibi nullum baptismi refugium remansisset verum ecclesia istud non fecit vnquam nec faciet nec credimus eam quacunque suggestione vel suasione ad hoc posse induci vt aliquem de baptizare intendit vel dexpianare licet aut in baptismo longe aliter senciendum sit quam in alijs sacramentis de iniuria iterationis In alijs autem nulla videtur iniuria secundum ea que diximus si iterentur tum omnia iterentur euidenter absque vlla sui iniuria excepto solo ordinis sacramento cui nulla omnino fieret iniuria in casu quem posuimus ex auctoratorum atque depositorum. Si ecclesia ex auctoratione et depositione characteres ordinum ab eo abradere penitus intenderet et auferret. Sacramentum vero baptismi quia sacramentum et figura est mortis christi qua propter largisimam sufficientiam suam vnicam et solam esse necesse est iterari non solum non decet. Sed nec etiam possibile est vt iam diximus et ostendimus. In ordine vero nec prohibet figura nec designatio aliqua si ipm abradi vt vt diximus et aboleri omnino contingeret Que autem sit intentio ecclesie in opere exauctorationis et depositionis ab ecclesia Romana penes quam residet auctoritas vniuersalis ecclesie cuius et auctoritate de auctorationibus et depositionibus omnia statuta edita sunt. adijciendum est tamen eius legem interpretari est qui condidit. Intentio autem ecclesie semper aut sacra eruditione aut diuina inspiratione in hijs que generaliter statuit et formauit procul dubio et firmatur propositum vero nostrum non est hic vel canones sacros exponere vel contrarias opiniones doctorum ipsorum de hijs ad concordiam reducere. sed veritatem et sanctitatem ordinum virtutumque eorum nec non et potestatem ecclesie impstandis et auferendis ipsis rationibus ac declarationibus quantum possumus astruere. Sequitur aliud.

Quia vero sacerdotalis ordinis vnum officium est soluere et ligare cui heretica perfidia consueta insania contradicit consequenter et istud officium astruere tentemus. Et quia iam ostendimus duos modos soluendi atque ligandi alterum videlicet in foro penitenciali quod iam in tractatu de penitentia et stabilinimus et declarauimus cum omni virtute sua et efficacia atque fructu. Relinquitur nobis alterum prosequi consequenter quod est in foro penitentiali hoc est potestas qua pontifices excommunicant et interdicunt. Et vocatur potestas ligandi atque soluendi et iurisditio ecclesiastica. Scito ergo quod duo sunt errores hereticorum circa officium istud. Horum primus est quo dicunt non nisi bonos sacerdotes et sanctos habere potestatem huiusmodi. Secundus est quo dicunt bonos et sanctos sacerdotes hanc potestatem non habere nisi in malos et peccatores subditos nihil autem posse eos in parte ista contra bonos subditos peccatum enim inquiunt excommunicant hominem non sentecia. Nunc ergo in primis aggrediamur primum errorem destruere et dicemus quod sicut regum secularium potestas est excommunicare corporaliter hoc est communionem auferre corporalium. Ita est et regum spiritualium excommunicare spiritualiter hoc est auferre communionem spiritualium. Hic autem sunt sacramenta et sacramentalia. Amplius. Sicut de ciuitate corporali eijciendi sunt qui leges eius atque statuta que susceperunt seruare contradicunt nec quamdiu hoc faciunt in numero ciuium sunt habendi. Sic de ciuitate spirituali que ecclesia est qui professi sunt cum christiani effecti sunt seruare contradicunt eijciendi sunt et sicut inde per iudicem secularem ac seculare iudicium sic habere per iudicem ecclesiasticumque iudicium. Amplius. quia manifestum est esse duas res publicas necesse est et duo esse genera admynistratorum vel res publica absque mynistratoribus atque rectoribus seu procuratoribus esse non possit. Quia ergo proportionales sunt admynistratores reipublice secularis et res publica secularis eiusque subditi seu ciues atque leges statuta et iudicia eiusdem reipublice sic administrationes ad rem publicam spiritualem eiusque subditos statuta atque iudicia. Manifestum est quod quicquid licet magistratui reipublice spiritualis statuere in subditos suos bonum aut reipublice spiritualis. Primum maximum est dei glorificatio et honoratio. Deinde animarum salus. Tercio emendatio delictorum. Quarto declinatio ab ipsis. Quinto bonorum spiritualium salutarium Sexto ampliatio seu propagatio ipsorum quicquid ad ista sex bona pertinet Et ad ea efficienda conseruanda siue au-

gēda aut amplianda pertinet et coopera-
tur. Licȝ statuere magistratui spirituali in
subditos suos. Quia ergo ad dei gloriaȝ
ꝑtinet vt eius ꝯtumelia tollatur de medio
et, vt ꝯtumeliosi eidem eijciant̄ de medio
sanctoꝝ et hoc magistratui reipublice soli
commissum ē eiqȝ soli incumbit ex officio.
Manifestū ē huiusmodi magistratui
licere tales eijcere de consortio sanctorū.
Amp̄. quantomagis e vicino sunt ho
stes ciuitatis sanctificate deoqȝ dilecte ei-
dem tanto grauiꝰ ipsam impugnat atqȝ ꝑ
nitiosiꝰ. Maxime aūt e vicino sūt illi quā
do populi ꝑmixti ⁊ imixti sunt a maximo
autē nocumento et maxima impugnatio
ne maxime cauendū ē ei dē ciuitati. Qua-
re a ꝑmixtione seu immixtione malorum
maxime cauendū eidē. Ista autē cautela
manifeste incumbit rectoribus ⁊ magistra
tui eiusdeȝ ciuitatis in alio tamen genere
maloꝝ incumbit magistratui seculari pur
gare ꝓuintias siue ciuitates a malis ho-
minibus. In quo et adiutores sunt pote-
states seculares magistratus spiritualis ⁊
debitores adiutorij. ꝓpter qȝ inuocandi
a magistratu spūali cum pena spiritualis
intimet̄. Amp̄. nulla ē cōgregatio nul-
lū collegiū nulla ciuitas si ydoneos habȝ
rectores q̄ mynisterio eoꝝ rebelles ⁊ con-
tinuatis ꝓfessionibus ⁊ obseruancijs su-
is ⁊ inobediētes legibꝰ atqȝ statutis suis.
id ē se nō eijciat ⁊ ꝯmunione sua non pri-
uet ⁊ hoc nō tam iuste ⁊ legittime q̄ȝ etiaȝ
vtiliter et salubriter ne fermentuȝ malicie
etiā paucorū si nō expurget̄ totā massam
corrumpat. Magis aūt cauendū ē incom
ꝑabiliter a fermento malicie. Ciuitate sā
ctitate quā diximꝰ ꝓpter salutē spiritualē
et alia bona spiritualia q̄ ciuitati seculari
ꝓpter bona corꝑalia vl' tꝑalia. Quare in
comꝑabiliter magis incūbit rectoribꝰ spi
ritualibus q̄ȝ rectoribꝰ secularibus expur
gare suo mō. Multo ergo fortius euidēs
eē debet expurgationē hmōi fermenti in-
cumbere ex officio regiminis spiritualis re
ctoribus spiritualibꝰ. Hec aūt expurgatio
excōicatio est siue de tota ecclesia eiectio.
Amp̄. qs pastor ouē morbidam hoc ē
morbo cōtagioso laboranteȝ a grege suo
seꝑare nō debet. Et ꝓpter hoc salutē oīm
corꝑaliū corporalē. quāto ergo fortius pa
stor spūalis cōtagiosam ouē spūaleȝ ⁊ ne
vel ꝑ vnā ouem aliā inficiat ne dicā totuȝ
gregē seꝑare debet a grege. Et si illā incū-
bit pastoribꝰ lr̄alibus ex officio pastorali
lr̄ali. Quātofortius incūbere debet sepa-
tio siue excōicatio ouiū spūaliū pastoribꝰ
spūalibꝰ ex officio pastoralitatis. Am
pliꝰ. si hoc in mēbris lr̄alibꝰ faciendū ē me
dicis corporalibꝰ videlicet vt putrida pre
scindāt seu resecēt ne putredo eorū serpēs
se transfundat in alia. Quāto fortius me-
dicis spūalibꝰ curā salutis hmōi sacratis-
simi corꝑis habētibꝰ qȝ ex omī coaptatio
ne sanctoꝝ deo ipo operāte cōpactum est
ꝓuidendū est a mēbris putridis ne putre
do eorū serpat in alia. Ql' si medicinaȝ re
ceperint nulla alia via sanis mēbris caue
ri potest ab infectione ipoꝝ nisi ꝑ separa-
tionē istoꝝ ⁊ hoc ē execratio ꝯmū. Deinde
etiā alia separatio scilicet carcerl' aut mor
tis ex necessitate adhibēda erit. Amp̄.
cū innūerabiles sanent̄ hoc ē resipiscāt et
reuertāt̄ a delictis suis ꝑ ipam excōicatio
nē. Manifestū est excōicationē medici
nā eē delictorū salutarē. Omī aūt salutari
medicina vtendū ē medicl' spūalibꝰ ꝯtra
morbos vicioꝝ ⁊ pctōꝝ. Quare ⁊ hoc am
plius si nō haberet medici ecclesiastici po
testatē vtēdi ista medicina nec eēt ista me
dicina in ecclesia dei tm̄ euidēter ⁊ necessa
ria sit in viris egris spūalibꝰ et manifeste
salutaris vt diximus nec egris suis de me
dicamētis salutaribꝰ nec medicl' ď hijs q̄
ad officiū medicādi ꝑtinēt sufficiēt̄ ꝓuidis
set deꝰ. Quare nec saluti generl' hūani q̄ȝ
summoꝑe curat vt deceret prouidit. Cum
aūt et de ꝓpa carne fecit antidotū et de
ꝓpo sanguine fecit antidotum. et de ꝓ-
prio sanguine fecit syropum nullum nolu
it deesse medicamentū saluti. Amp̄. si
medici eccl'ie nō habēt potestatē nisi mo-
nendi exhortandi arguendi interꝑtandi ⁊
similia faciendi et ista multorum morbis
curandis nō sufficiant. Quid fiet eis cum
amplius scd̄m hunc errorē ecclesia nō ha-
beat quid faciat. Neglexit ergo deus salu
tem eorum quibus nō prouidit remediuȝ
et minus insufficienter instruxit. armauit
armauit atqȝ ꝓparauit ecclesiam suam cuȝ
in ea sufficientia remediorum ꝯtra omnē
morbū spiritualeȝ nō inueniatur. Et ꝓpo
stere egit cuȝ corpora magis curauerit in
parte ista q̄ȝ animas. Corporibus em̄ suf
ficientiā remediorum contra omneȝ mor
bum eorum curabilē prouidit. Si anima
bus ꝯgruētē sibi remedioꝝ sufficiēciā pro
uidere neglexit qm̄ sacramēta sctissima st̄.

¶ Manifestū ē execratis ꝛ omnino indi
gnis cōmunione eoꝝ illa nullatenus esse
ꝯmunicanda. Pertinaces aūt in quocun
ꝗ̄ peccato mortali ꝛ hoc manifeste et pu-
blice maxime execrabiles sunt et maxime
īdigni sanctitate sacramētoꝝ et hoc ē quo
niā longissimi sunt sicut remotissimi a gra
tia sanctitatis vtpote contrarij ꝛ repugnā
tes eidē ꝛ aduersus ipām armati atꝫ cur
rentes Sicut legitur Job.xv. Tetēdit ad
uersum deū manū suā ꝛ contra omnipotē
tem roboratus ē scuto scilicet ꝑtinacie seu
ꝯtumacie ꝛ gladijs defensionū. ¶ Ma-
nifestū ergo ꝙ talibꝫ sacramentoꝝ cōmu
nio denegāda ē ac penitꝰ dicēda. Eiusdē
autē potestatis ē sacramēta impendere ac
denegare eiusdēq̄ officij. Quarū sacerdo
tū erit vtraq̄ potestas siue officiū videlicꝫ
sacramenta impendēdi et eadē denegādi
seu īterdicēdi. Et hec ē potestas ligādi atꝫ
soluendi. ¶ Amplius. quia sacramenta
medicamēta sunt spiritualia medicis spi-
ritualibus ꝓpter curā ꝛ curationē anima
rū tradita certū autē ē q̄ꝛ medicamenta et
medicine male ꝑparatis noxia sunt atq̄
mortifera. Medicoꝝ aūt spiritualiū offici
um ꝛ potestas est medicantis quoꝝ vł cu-
rationē susceperūt ꝛ iniūgere salubria et ī
terdicere noxia atꝫ mortifera. Male igiẗ
paratis ad medicamenta sacramentoꝝ
interdicere seu ꝓhibere ꝯmunionē eoꝝ
potestas et officiū ē atꝫ medicoꝝ spūaliū.
Jam autē declarauimus in tractatu ď pe
nitentia ꝙ ē iudicibus spūalibꝫ siue recto
ribus ꝛ medicis omnino parendū siue obe
diendū ē a subditis ꝛ cure ipoꝝ cōmissis.
Quare parendū ē sentētijs excōicationū
ꝛ interdictionū seu ꝓhibitionū quas dixi
mus ¶ Amp. omi dispensatori victualiū
in q̄cunq̄ domo cum ipo officio dispensa
tionis cōmissum ē ꝛ quibꝫ dispenset et q̄-
bus deneget. Quare dispēsatori victꝰ spū
alis ꝛ viuifici panis ꝛ vini ꝯmissum est in
domo dei magna ꝛ q̄bus illa dispenset et
quibus illa deneget ¶ Amp. qs dubitat
ydolatras ꝛ mensis demonioꝝ cōmunicā
tes ꝓhibēdos eē ꝛ omnino arcēdos a men
sa xpi. Per quos autē fiet istud nisi ꝑ ipiꝰ
mense mistros sacros scilicet panifices sa
crosq̄ pincernos hoc ē sacerdotes. Cuꝫ er
go peccatuꝫ cōtumacie ac ꝑtinacie ex ipsa
natura sui euidenter sit peccatū ydolatrie
spiritualis. Et sicut legitur. j. Reguꝫ. j. Pec
catū ariolādi sit repugnare ꝛ q̄si scelꝰ ydo
latrie nolle acquiescere. ¶ Manifestū ē
contumacibꝰ interdicenda ē mensam sa
cre cōmunionis. ¶ Amp. cum sacramē-
ta medicamenta sunt animaꝝ ꝛ vtiq̄ illa
rū solummō q̄ sub cura medicoꝝ sunt spi
ritualiū. q̄ꝛ ꝛ ꝓpter illas solūmō medicis
tradita sunt q̄a ꝛ illis solum salutaria ꝛc.
Quia ergo aut cura hmōi medicoꝝ dya
bolico priuilegio q̄d ē supbie ꝑtinacia ab
earum cura se eximunt nihil iuris habent
in sacramentis. Arcendi ergo sunt ab eis
sicut a iure alieno. Et si se ingerāt reputan
di inuasores ꝛ per vim armatā etiā rebel-
lendi. ¶ Amp. nulla ē domus adeo ma
le disposita in qua ꝛ ꝓuisores eiusdē nō
habeāt potestatē vt ab ea hostes eijciāt et
etiā alienos. Multo ergo fortius immun
da ac venenata animalia porcos scilicꝫ ꝛ
canes serpētes et scorpiones ꝛ alia hmōi
Quia ergo peccatores a peccatis suis resi
piscere ac reuerti nolentes. imo penitꝰ re-
uerti contradicentes non solū alieni a do
mo dei sed etiaꝫ hostes eiusdē sunt. Et in
super porci ac canes spirituales immūda
q̄ animalia ꝛ venenata in domo dei spi-
rituali reputātur. ¶ Manifestum ē mini
stris et ꝓuisoribus eiusdem domus. non
solum cōmissum est. sed districtius prece-
ptum vt tales ꝓijciant ꝛ arceant ab eadē
¶ Amplius. quis mynister sanctoꝝ nō
habeat potestatē non dare illa canibus
Sicut legiẗ Mathei. vij. Nolite dare san
ctum canibus. Et quis mynister seu filioꝝ
dapifer mense filiorum nō habet potesta
tem ꝓhibendi inde canes et arcendi. Si-
cut legitur Mathei. vij. Nō est bonum su
mere panem filiorum ꝛ mittere canibus.
ꝙ si verbo ꝓhibitionis astricti mense nō
auerterint baculo sunt seu gladio potesta
tis exterioris arcendi ac rebellendi. ¶ Am
plius. si ꝑ magistratum secularem leprosi
corporales a ciuitatibus secularibus. pro
pter contagij periculū sunt corporaliter ex
pellendi. Quanto fortius per magistratū
spiritualem leprosi spirituales ꝓpter incō
parabiliter magis spiritualis cōtaminati
onis periculum erunt a ciuitatibus spūa-
libus. id est ecclesijs eijciēdi. Et insuper si-
cut certi sūt iudices ac ꝓbatores lepre cor-
poralis in ciuitatibꝰ corpalibus quoꝝ iu-
ditio siq̄ leprosi declarati fuerint ad sentē-
tiā eoꝝ necesse hn̄t secedere a cōi habitati
one sanorū. mł̄to fortiꝰ necesse ē certos iu-
dices ac ꝓbatores lepre spūalis ad quoꝝ

iudicium atqꝫ sententiam huius leprosi se
parent ⁊ seorsum fiant a sanctis et iustis.
¶ Amplius. qꝛ manifestū est custodiam
sanctuarij atꝫ sanctoꝝ ꝯmissam esse ac cre-
ditā sacerdotibus. Potissime autē ne pro
phanent ad officiū pertinet custodū. In-
quinātur autē ⁊ ꝓphanent maxime ꝑ cō
municationē ingnatoꝝ ⁊ ꝓphanorū. Ad
eoꝝ ergo officiū ꝑtinet ne talibus ꝯmuni-
cent. Quare eos arcere ab hijs ⁊ exclude-
re ex necessitate ē sacerdotis officiū. Quia
si magistratus secularis absqꝫ iudicio nō
erit de ciuitate sua nisi manifeste reū. mul
tofortius magistratꝰ spiritualis a temeri-
tate ⁊ p̄cipitatione seruare se debet vt nul
lū feriat sentētia excōicationis absqꝫ iudi
cio. ¶ Amplius. qa ꝑ se manifestuꝫ ē nō
passim exponēda eē sancta dignis et indi
gnis ⁊ ad secularē magistratū non ꝑtinet
omino iudicare inter sancta et prophana
Necessariū autē ē ne iudiciū omino sit in
voluntate mīstroꝝ reputare quos volue-
rūt prophanos. Sequit ergo iudicio de-
clarandū eē magistratus spiritualis q ha
bendi sunt sancti et q prophani. Iudiciū
ei nō iudicis. id ē nō habētis iurisditionē
nullū ⁊ nullius momēti. Quare necesse ē
eos iudicare de sanctis atꝫ prophanis po
testatē hr̄e iudiciariā in hoc siue iurisditio
nē. q̄re ⁊ cohabitationē. Quoniā autē iu-
risdictio ⁊ subiectio opposita sunt ⁊ hec vt
relatiua quoꝝ alterū sine altero eē nō po
test. ¶ Manifestū est ⁊ sanctos et ꝓpha
nos subditos esse magistratui spūali siue
iudicibus ecclesiasticis. Quare ex necessi
tate ⁊ parere debere eoꝝ in ꝑte ista senten
tijs. ¶ Amp̄. qꝛ eiusdē iudicis ē cognosce
re ⁊ pronūciare de qbus cognouerit. Co-
gnitio autē de hoc scꝫ vtrū aliqs sit arcen
dus a sanctis an nō. non est nisi magistra
tus ecclesiastici. q̄re ⁊ pronunciare de hoc
siue sententiare nō erit nisi eiusdeꝫ. Nihil
autē proderit aliquē pronūciasse esse indi
gnū sanctis absqꝫ cohertione. Quare ne-
cessario habent cohertionē a sanctis q ha
bent hmōi cognitionē. ¶ Amp̄. Manife
stū ē ꝙ excōicatio pena ē q̄ innūerabiles
digni sunt. Est ergo iusta eoꝝ pena et idō
infligēda. Nō ei īfligenda ē a q̄cūqꝫ pena
nisi ꝑ iudicē atꝫ iudiciū. Est ergo ex necessi
tate iudex siue magistratus q ꝑ iudiciū hꝫ
īfligere hmōi penā. Certū autē est ꝙ ma-
gistratus secularis nō hꝫ īfligere quia hec
erit ex necessitate magistratus ecclesiastici

siue spiritual' potestas atꝫ officiū. ¶ Amp̄
paterfamilias filiū ꝓteruū ⁊ ꝯtumacem a
domo eijcit quē alias corrigere nō potest
ꝑuat eum iuste ipa ꝯmunione victꝰ corpa
lis atꝫ vestitus. Multo ergo fortius prꝭfa-
milias spiritualis. id ē p̄latus simili pena
animaduertere ⁊ potest ⁊ debet ī filios re
belles ⁊ ꝯtumaces. similē ei ꝑ oīa potesta
tē hꝫ paterfamilias spūalis in domo spū-
ali et in familiā spiritualem potestati prꝭs-
familias lr̄ali. id ē in domo lr̄a ⁊ familiaꝫ
lr̄alem. Iam ergo declaratum ē in ciuita-
te spirituali de q̄ loqmur in ecclesia habe
re magistratū spiritualem ⁊ iurisditioneꝫ
et iudicia ⁊ penas et negocia ad eiꝰ cogni
tionē solā ꝑtinentia. Et qꝛ parendum ē ex
necessitate sententie ipius et ipsi sententie
excōicationis ad minus cum iusta fuerit.
Quādo vero iniusta fuerit in sequentibꝰ
determinabimus.

Debes autem scire ꝙ q̄ttuor debēt
ꝯcurrere ī intentiōe ꝓnunciatiōis
siue ferētis hmōi sentētiā. Primū
est dei honor pro cuius ꝯtumelia tollēda
gladiꝰ excōicatiōis exercet. Scōꝫ dꝫ eē ho
nor sanctoꝝ hoc est sacramentoꝝ ⁊ aliorū
quia ꝓpter ferenda est huiusmodi senten
tia ne sancta scilicet prophanentur ⁊ cōta
minentur. Terciuꝫ est ecclesie ipius salus
spiritualis. ꝓpter quā ꝯseruandam mem
brum putridum seu morbidum gladio ex
communicationis prescinditur. Quartuꝫ
est correctio ipsius. qui excōmunicatur et
aliorū. Nostris vero temporibus iste gla
dius dilatatus est et extentius adeo vt eti
am temporalia eo maxime defendantur.
Attende autem quod excōmunicatio du
plex vt ita loquamur vinculum est. videli
cet quo ipe excōmunicatus ligatus ē ⁊ ne
se sanctis immisceat et ne cōmunioni fide
lium se ingerat exceptis vite necessarijs q̄
licet ei a quocunqꝫ petere tempore necessi
tatis. Alterum vero vinculum quo ligati
sunt ipi fideles ne ipi excōmunicato com
municent inuite communionibus nisi ne
cessitas ꝯcessa in sacris canonibus expres
sa relinquimus. In necessitate vo idcirco
diximus qua nec fame nec siti nec alio pe-
riculo perire s' mēdus est excommunicatꝰ
Debes aūt scire ꝙ scōm vinculū sequit ex
ꝑmo. Quē ei paterfamilias ob sui ꝓterui
tatē ⁊ ꝯtumaciā abiecit nec familia nec ali
qs de familia debꝫ admittere ⁊ quē rex fo
ro bāniuit siue seclaris siue spiritualis nul

ius debet subditorũ receptare. Cui em̄ in-
terdicta ē ciuitas interdicta ē et omnis do
m⁹ ciuitatis. Alioquin familia euacuaret
sententiam patrisfamilias ⁊ irritaret eius
iudiciũ ⁊ subditi destruerent qđ ageret ꝑ
regem et pugnaret ciuitas contra ꝓprium
magistratum.

Et quoniã iam patefactum est ma
gistratũ ecclesie hoc ē sacerdotes
potestatē hr̄e ligãdi atqꝫ soluendi
in foro iudiciali ꝯsequēter destruēdus erit
nobis secundus error hereticoꝝ quo erra
uerunt circa potestatē istã dicentes solos
sanctos et iustos sacerdotes habere illã
huiusmodi ergo erroꝛ destructio facilis
ē cognoscentibus potestatē magistratus
siue secularis siue spiritualis esse potesta-
tem ciuitatis ipsius cui⁹ ē ipe magistratus
Magistratus em̄ omnis ciuitatis sue ser-
uit etiã imperando. Solam ei habet exe-
cutionem siue exerciciũ iurisditionis q̄ ipi
us ciuitatis est pleno iure hoc autē euidēs
ꝑ se ē in ciuitatibus q̄ sibi ꝓficiunt ⁊ cōsti-
tuũt magistratus nec rex ibi in regno suo
Aliquid ampli⁹ ē q̄ꝫ mynister ipius regni
sicut dicit ad illos Sapiē. vj. Ad vos ergo
reges sũt hij sermones mei q cũ essetꝛ mi-
nistri regni mei ⁊c. Si enim aliqđ ampli⁹
sibi vendicat q̄ꝫ mynisteriũ dyabolice pre
sumptiōis et sup̄bie vsurpatio ⁊ inuitatio
simul est. Ad hoc em̄ ꝓmũ constituti sunt
reges vt in officio regiminis seruirent po-
pulis videlicet i regēdo eos ⁊ defendēdo.
vnde et reges romanoꝛũ ꝓmũ reipublice
ꝓcuratores se nominabant. Et hoc tãdiu
seruatuꝫ est q̄ꝫdiu durauit fidelitas in eis
amministratiōis seu ꝓcuratiōis. Postq̄ꝫ
aũt libido dñatōis ⁊ fast⁹ ⁊ isolēcia se imi
scuit. Jmꝑatores se noiare ausi sunt q de
bent eē seruoꝛũ omniũ subiectissimi atqꝫ
ꝓmptissimi ꝓuitores. Princeps vo reipu
blice spiritualis Roman⁹ pontifex agno-
scens sibi nō aliud eē ꝯmissum q̄ꝫ ꝓuituꝛ
officiũ seruũ seruoꝛũ dei se nominat. Huc
morē ab ap̄lis accipiens q seruos xp̄i iesu
se nominabãt ⁊ maxime a paulo q seruuꝫ
xp̄i iesu ⁊ seruoꝝ eius fatebat᷑ Sicut legit᷑
in. iij. ꝓme ad Coꝝ. Non nos metipos p̄
dicam⁹ sꝫ iesũ xp̄m dñm nr̄m. Nos auteꝫ
ꝓuos nr̄os ꝑ iesum. Ad hoc ei publica po
testas cōstituta ē vt reipublice seruiat. hic
ergo ꝯstãte ꝓfixaqꝫ radice videlicet q̄ po-
testas ligãdi atqꝫ soluēdi iudiciaria ipsius
ecclesie ē manifeste consequēs ē merita mi
nistroꝝ siue ꝑ q̄s pronunciat siue ꝑ q̄s exa
minat causas ligandoꝝ atqꝫ soluendoꝝ ni
hil addere nihil detrahere hmōi potesta-
ti. Nulli aũt iudici denegatũ ē etiã ꝑ iniq̄s
simã assessorē iustã ꝓferre sentenciã. Sen-
tētia ei ꝑ assessorē siue iustũ siue iniquũ de
mãdato iudicis lata et auctoritate ipsius
iudicis. Amplius. Cum exequi senten
tiam non minus sit in se q̄ꝫ preferre illam
imo magꝛ tãto q̄nto ē facere q̄ꝫ dicere ma
ius. Si ergo ꝑ carnifices impijssimos in-
iustissimarũ sententiarũ potest executio in-
iustissime fieri multofortius ꝑ iniquos et iu
ste et efficaciter potest fieri iustarũ senten
tiarum pronunciatio. Amp̄. edicta iu-
stissima et saluberrima ꝑ precones vilissi-
mos vitaqꝫ turpissimos ac clamata ac pu
blicata et valent ⁊ tenent non obstãte tur
pitudine aut infamia eorum valent et te-
nent propter auctoritatē ꝯstituentiũ. Quã
to ergo forti⁹ cottidiane sentētie litigatio
nũ ⁊ solutionũ valebũt ⁊ tenebunt ꝓpter
auctoritatē ecclesie ⁊ potestatē cũ ei⁹ aucto
ritate ferrent᷑ Amplius, sedet ꝯciliũ et
vilissimus atqꝫ nequissim⁹ ꝓnũciat statu
ta ipius. Nunqđ ideo minus valent aut
vigent statuta huiusmōi. quia per talē ꝓ-
nunciata publicata sunt. Absit. Et nemo
vnq̄ꝫ ad illam insaniaꝫ deuenit vt iniqui
tates ⁊ peccata pronunciantes ⁊ publicã-
tes illa credere possit nullatenus infirma
re. Sic sedet etiam in solio regis spiritua-
lis dñã gentiũ prouinciarũ ꝓinceps. statu-
ta sua edicta sententias vilissimis atqꝫ ne
quissimis interdũ ad pronunciandũ ⁊ pu
blicandũ interdum ad exequendũ de mã
datis ⁊ nec pronunciantiũ nec exequentiũ
peccata ea que fiunt auctoritate ipsi⁹. aut
etiã deum irritare nunq̄ꝫ possunt aut ifir-
mare aut quo minus valeant nullatenus
efficere. Quia ergo iudex ecclesiastic⁹ co-
ram auctoritate ipsius ecclesie facit in hu-
iusmōi q̄ rite facit ⁊ vt ipius ecclesie orga
nũ ⁊ mynister quia manifestum ē q2 vicia
eius et peccata in nullo infirmant vel sta-
tuta vel edicta vel sentētias ipsius ecclesie
Rate ergo ⁊ valide sunt sentētie ecclesie q̄
cunqꝫ etiã ꝑ sceleratissimos late. Amp
si nō potest ecclesia demãdare seu ꝯmitte
re ꝑctoꝛib⁹ iudicia hui⁹ siue causas. Seq̄t᷑
ex hoc vt nec ꝯsiliũ regrere a iurispitꝛ iniu
ste viuētib⁹. Et cũ mai⁹ sit dare cōsiliũ sen
tētiãqꝫ dictare q̄ꝫ ipaꝫ ꝓnũciare ⁊ ꝯseq̄nt᷑
seq̄t᷑ vt neqꝫ examiatione testiũ neqꝫ scrip

curā depositionū ipoꝝ autē ipi⁹ sentētie
possit cōmittere nisi sanctis. Si em̄ pecca-
ta iudicis sententiā irritam faciunt cur et
nō et peccata examinatoris testiū exami
natione vt ipo iure nō valeat vt per pecca
torem et iniquum facta. Eodem modo et
scriptura scribentium tentationū siue ipsi
us sententie nulla erit ꝑ peccatorem facta
Si enim ꝓnunciatio iniqui ꝓnunciantis
irritat sentenciam cur nō et scriptura iniq
scribentis euacuabit eam cum ꝓnuncian
dum sit in scriptis. et ideo scribenda sentē
tia anteq̄ȝ ferenda. Similiter cur nō pec-
cata et iniquitates examinātis testes eos
irritet vt testimonium eorum non valet.
Ad hoc ergo ex necessitate deducūt eccle-
siā dei heretici isti vt omnino iudicare pos
sint alios ꝑmū cū s̄m eos nō nisi sancti et
iusti iudicare possunt alios. nemo autem
inueniat̄ qui hoc de se p̄sumat aut vix in-
ueniatur qui hoc de se presumere audeat
erit ex necessitate. aut vniuersalis defect⁹
iusticie et iudicij isti⁹ in ecclesia dei. aut pe
ne vniuersalis. ⁊ hoc q̄ntū incōueniēs sit
appet euidenter ex hijs que p̄cesserūt. Tā
ta em̄ erit bonoꝝ maloꝝ ꝑmixtio tanta sā
ctorum ꝓphanatio tanta innocenter op-
p̄ssio aut vix aut nusq̄ȝ inueniatur iudex q
malos a bonis segreget ⁊ ꝓphanos atq̄ȝ
imundos a sanctis arceat qui iniustos ali
orum oppressores comp̄mit et compescat.
Accidit ⁊ id aliud incōueniens vt gladiū
istū et potestatem pene inutiliter hoc ha-
beat ecclesia sanctis et iustis prudenti hu
militate potestatem istam recipe refugiē-
tibus. Malis autem et iniquis nō solum
imprudēter et improbe sed etiam violēter
in illam se ingerentibus et impingentib⁹
Tercium incōueniens ē quod necesse ha
bebit iudex ecclesiasticus ꝑmū semetip̄m
discutere atq̄ȝ corrigere anteq̄ȝ iudicare p̄
sumat. Deinde sanctos ac iustos assesso-
res testiū examinatores ⁊ scriptores san
ctos ꝑquirere. Similiter et sententiarum
pronunciatores omino absq̄ȝ macula pec
cati. ne iniquitas alicuius istoꝝ sententiā
irritet aut processum. Quartū incōueniēs
ē malorū impunitas atq̄ȝ defensio Tot em̄
habebūt mali refugia tot defensionū scu
ta quot inueniri poterūt in p̄nominatis ꝑ
sonis peccata. Hij ergo sunt q volunt nisi
furtis et palis aureis eijci posse lutū et im
mūdicias de domo dei cū nō nisi ꝑfectos
⁊ iustos nolunt posse mūdari ecclesia dei

ab immūdis hij volunt lapidari posse spi
rituales adulteros nisi lapidibus p̄ciosis
nec ligari posse nisi vinculis aureis aut ar
genteis. Deinde vero ipam potestatē ec
clesie et auctoritatē adeo minuunt vt ma-
lis subditis ea vti nō posse dicant in hus
in qbus vnus eorum maxime vtilis maxi
meq̄ȝ salubris. Sanctificatio enim et cor-
rectio omnium operū que ꝑ homines fie
ri possunt optima ac saluberrima sunt i q
bus dicunt ecclesiam dei malis vti nō pos
se cū dicunt ad sanctificandos alios eccle
sia ꝑ malos mynistros nihil facere verita
tem et virtutē sacramentoꝝ eoꝝ mynniste-
rio subesse negātes. Similiter ⁊ ad corre-
ctionem malorum que vtiq̄ȝ per iusticiā
dei et iudiciū facienda ē per malos myni-
stros eam nihil posse facere penitus affir
mantes cum potestatem ligandi atq̄ȝ sol-
uendi malos mynistros omnino asserunt
habere non posse.

Destruamus autem et alijs vijs er-
rorem istum et dicamus. q̄ cū de
nullo constet vel cōstare possit in
vita ista ipm eē mundū ⁊ immunē omni-
no a mortali peccato Sicut dicit Salomō
Prouerbioꝝ. xx. Quis potest dicere mun
dum ē cor meum ⁊ purus sine peccato. Et
iterū Ecclesiastici. ix. Nescit hō vtrū amo
re vel odio dignus sit. Non posit autem
s̄m errorem istū soluere vel ligare nisi san
ctus ⁊ iustus. nō poterit certum esse cuiq̄ȝ
an soluat neq̄ȝ an liget. Similiter nec sci-
re poterit aliquis an ligat⁹ sit neq̄ȝ an ab-
solutus ⁊ ita ꝯmittet se discrimini ꝯmuni
cando sacramentis ⁊ ingerendo se sanctis
Similiter ⁊ ipi qui p̄sumunt officiū ligan
di pares erūt necessario in huius potesta-
ti ligandi atq̄ȝ soluendi cōmittunt se discri
mini cum nō sciant se habere potestatem
quā p̄sumunt ⁊ illudent sepe subditis val
de discriminose cum eos cōpellant serua
re sententias que forte nulle sunt siue sint
absolutionis siue ligationis. Nulla autē
periculosior fieri potest hominib⁹ q̄ȝ si ꝓ
absolutiōe eis ipendat̄ q̄ nō ē absolutio
Amplius. potest eē q̄ ipe p̄latus toto
tpe excōmunicationis cause sit in charita
te et ipsa hora qua ꝓnunciatur⁹ ē cadit ꝑ
consensum in peccatū mortale. Quid er-
go faciendū erit tunc ex necessitate erit dif
ferenda sentētia absolutionis vel ligatio
nis cum cadens a charitate p̄latus ille ce
ciderit pariter ⁊ ab huius potestate. Et ita

expectandū erit donec resurgat per peni-
tentiam vel alius sanctus ⁊ bonus eidez
subrogetur. De quo poterit simil'r accide
re ⁊ ita fiet ridiculū potestas ligādi ac sol
uendi. ¶ Amp̄. potestas ligandi atz sol-
uendi aut ē ip̄a sanctitas aut insep̄abil'r
ꝯmunicās sanctitatē aut neutrū. Q̄l si est
sanctitas. Quicūqz ergo habz hāc hz illā
Quare om̄is sanctus habebit potestatez
istā ligandi atqz soluendi ⁊ pares in san-
ctitate pares erūt necessario in hmōi po-
testate ⁊ eminētissimꝰ. Simil'r sanctitate
erit maximꝰ in hac potestate. Pōt autem
esse ꝙ laicꝰ vel mulier aliqua sup̄ emine-
at omnibꝰ alijs sanctitate quare ꝑerit in
tota ecclesia dei siue sup terrā totā ecclīaz
ista potestate ⁊ ita hēbit iurisdictionez su-
per totam ecclesiam. Qualiter autez erit
hoc cū occulta sit ꝓcerto huius sanctitas
Tales em̄ secundū eos indubitāter sctūs
erit siue papa siue forsitan papissa. Quid
ergo erit cum omniū sanctoꝝ qui in ecclīa
dei sunt merita ignorent. ⁊ p̄sumant po-
tius quā sciantur et diuersorū iuditio idē
bonus ⁊ malus sit. Ad hec tandē deducz
ecclesiam error iste vt necesse sit ip̄az scin
di scismatibus innumerabilibꝰ. Quē em̄
iudicabit multitudo vnaq̄qz sanctissimū
illū habebit ⁊ papam siue pontificē sum
mū. Quare erunt innumerabiles pape
siue pontifices summi ī ecclesia ymo nec
ecclesia quia non erit vna sed lacerata p̄
partes ⁊ frusta. ¶ Amp̄. aliud est ex me-
ritis agere cū hominibꝰ aliud ex potesta-
te ⁊ auctoritate. Ex meritis em̄ vel gratia
quibus aliq̄s apud deū preditus est ali-
quid hominibꝰ facere. Non aliud ē quā
id eis fieri a deo suis meritis obtinere ni
si ipse deus indubitāter operator est ⁊ ef
fector. Ip̄e vero qui impetrat ⁊ cuius me
ritis agitur causa est ꝓpter quā fit et mō
facit ⁊ alterīꝰ p̄tāte agitur id quod fit nō
sua. vbi vero quis ex p̄tāte sua seu virtute
agit. Ip̄e est qui agit non ꝓpter quē agi
tur. Et intelligimꝰ large p̄tātem suam siue
sit ordinaria siue delegata siue indita si-
ue innata seu quolibet mō acq̄sita. Sil'r
⁊ agentē dicimꝰ eadē amplitudine tā au-
ctorem quā ministrū tam mouentē quāz
organum seu instrumentū. manifestū er-
go ex hijs quod aliud ē p̄tās ligandi atz
soluendi aliud sanctitas seu iusticia.
Amp̄. cuiꝰ actus eiusdē ⁊ potētia. Et si di
uersi actus diuerse potentie p̄ se ad illos

Quia ergo alius actus est per se soluere
⁊ ligare quāz mereri siue impetrari. aliud
adeo necessario alia ē potentia merendi
alia absoluendi ⁊ ligādi. Ip̄a autem san-
ctitas seu iusticia potētia est ⁊ p̄ncipiū ex
quo est ip̄e actus merēdi. ¶ Manifestū
ergo est q̄m ip̄a sanctitas non ē ipsa pote
stas ligādi atqz soluendi Sed ꝯmunicās
ip̄am insep̄abiliter. Accidūt eadem incō-
ueniētia que p̄us diximꝰ videlicet quod
inutiliter ⁊ vane largiat̄ eam deus maxīe
pro parte sanctoꝝ cū ea nec vtant̄ nec vti
velint. Deinde cū nec credent nec confite-
antur se habere illā in maximū vicium in
cidūt ingratitudinis. ¶ Amp̄. sicut se hz
potestas regia ad iusticia. sic p̄tās ista sa-
cerdotalis vel pontificalis ad sanctitatē.
Quēadmodū enim p̄tās ꝓpter hoc vt ser
uiatur iusticie sic p̄tās ista sacerdotalis vl'
pōtificalis vt seruiat sācritati. Sicut ergo
p̄tās regia non ex necessitate sui eē sed ex
volūtate hn̄tis seruit iusticie ⁊ ꝓpter hoc
ab illa sep̄abilis sit p̄tās ista sacerdotalis
nō ex necessitate eēntie sue seruit sanctita-
ti sz ex volūtate habētis. Et ꝓpter hoc ab
ip̄a sanctitate sep̄abilis. ¶ Amp̄. p̄tās et
dignitas habēdi illā vbiqz sep̄abiles sūt
ad inuicē. Non em̄ omnis q̄ dignꝰ est illa
⁊ ita de alijs. Sicut non omnis q̄ dignꝰ
est castro ⁊ hz illud. Sicut nō omnis q̄ di
gnus est honore magisterij illū habet et
ita de alijs deo solo excepto ⁊ gratia eius
quā habet omnis q̄ dignꝰ est eo. Quicū-
qz habet illā dignus est ea ⁊ generaliter
ita inuenies in omni alio bono ⁊ dignita
te ip̄ius. ¶ Amp̄. p̄tās ligandi atz soluē
di nec v̄tus nec gratia est s̄m hoc. Omni
aūt bono ꝙ nec v̄tus nec gratia ē contin-
git vel possibile ē abuti habenti illō hoc
est male ⁊ iniuste vti. Sicut visu auditu ⁊
p̄tāte regia vel ep̄ali possibile ergo est ha
bentē p̄tātem ligandi atqz soluendi ea in
iuste vti. Necesse aūt est iniuste vtentē in-
iustū esse. Quare impossibile ē iniustū ha
bere p̄tātē ligandi atz soluendi cū impos
sibile nō habentē hmōi p̄tātem ea vti vl'
bene vel male. ¶ Amp̄. soluere ⁊ ligare
sunt forinseci actus liberi arbitrij. Om̄es
aūt forinseci actus sunt receptibiles boni
tatis atz malicie siue iniq̄tatꝭ ⁊ iusticie ꝙ
appet in ip̄is egregijs eiusdē actibꝰ q̄ sūt
docere p̄dicare elemosinas dare. Ip̄i em̄
actus ⁊ boni ⁊ mali eē possunt ⁊ iniq̄ ⁊ iu
sti. Quare multo fortius soluere ⁊ ligare

non possunt aūt esse iniusti actus qn ⁊ fa
ciētes. Possibile ergo ē iniq̊s habere ptā
tem ligandi atꝫ soluēdi. ¶ Amp̄. qd est
excōicatio q̄ntū ad ꝯmūicantē ptinet
nisi ꝓhibitio vtriusqꝫ ꝯmūionis quā dixi
mus. Et q̄ntū ad excōicatū nisi vinculū q̊
ipē ꝓhibitus ē et ligatus ne alioꝝ cōioni
se misceat. Et q̄ntū ad alios nisi vinculū q̊
⁊ ipi ꝓhibiti cōicare illi. Nō est āt dubiū
qn naturalr̄ ⁊ inse ⁊ indifferēs sic ꝓhiberi
a cōione forinseca sctōꝝ ⁊ sacroꝝ ⁊ qn pos
sit eē iniustū ⁊ iniquū. Similr̄ et ipm̄ ꝓhi
bere. Quare tā excōicare quam excōicari
naturaliter pōt eē ⁊ bonū ⁊ malū ⁊ iustū
⁊ iniquū. Non pōt aūt esse iniqu⁹ actus
nisi in iniquo subiecto. Iust⁹ aūt oīs act⁹
aut est aut saltē potest eē in subiecto suo.
Quare excōicare q̄ntū est de natura sua
naturalr̄ pōt eē in subiecto iusto quā iniq̊
Ubicūqꝫ autē potest eē actus ⁊ potētia.
Quare ptās excōicandi quantū est de na
tura sua eē potest in bonis ⁊ in malis. Q⁊
si ptās ligandi atꝫ soluendi. nec ē ipsa san
ctitas nec iusticia. nec cōicans eā insepa
bilr̄. Manifestū ē euidēter eā posse sine il
la ⁊ ita posse eē sine subiecto in quo nec sā
ctitas ē nec iusticia. Manifestū g̊ ē ptātē li
gādi atꝫ soluēdi eē ī malis ⁊ iniq̊s hoīb⁹
¶ Amp̄. si de mādato sententie excōicatio
nis fieri pt̄ per iniustū ⁊ peccatorē cur nō
⁊ ꝓnunciatio. ¶ Amp̄. esto ꝙ iudex san
ctus et bon⁹ ꝑcipiat subdito malo ⁊ pec
catori ⁊ excōicet aliquē ⁊ ille excōicet de
facto de mandato tamen iusti ⁊ sancti iu
dicis nūquid non erit excōicatus talis. si
em̄ ille excōicet cuius auctoritate cōicatur
¶ Manifestū est ꝙ ipē mandator excō
municat non obstāte iniqtate mandata
rij. Sic cū ecclesia per ius canonicū scp̄tū
ꝑcipiet ⁊ mandet excōicari tanquā per lit
teras suas excōicatione ipsa excōicat pre
lati vero velut mādatarij ꝓnunciant nū
ciant ⁊ exequētur ecclesie sentētias. Et attē
de ꝙ non refert an dicas p̄latos ptāte vti
ecclesie an ptāte christi in ptāte ista. Om̄s
em̄ rationes quas adduxim⁹ eque valēt
vtrūlibet illorū duorū dicas. Ecclesia em̄
auctoritate vtif diuina in hijs ꝙ ipsa for
ma excōicationis exp̄mit dicēs. Et aucto
ritate dei omnipotētis ⁊c. Scito etiam ꝙ
omnes rōnes iste eque ꝓbant ptātem li
gandi atꝫ soluēdi in foro penitētiali. Cau
sa aūt erroris istius est ignorātia erroneo
rum qua non vident ptātem siue officiū si
ue ministeriū ligandi atqꝫ soluēdi non re
quirere in ministro fundamentū substra
mentū iusticie et sanctitatis. Sed solum
modo canonice seu legittime institutōis
Canonica enim seu legittima īstitutio in
episcopo seu sacerdote reqritur preesse si
ue subesse ptāti ligandi atqꝫ soluendi to
ta dyocisi Sicut ⁊ in rege nō iusticia pre
stat ptātem regiam nec p̄iacere de necessi
tate exigitur vt illa supueniat. Sed cano
nica seu legittima eiusdē electio vel insti
tutio. Si quis aūt dixerit ꝙ p̄latus mal⁹
vtpote ligatus vinculis dyabolicis hoc ē
viciorū ⁊ peccatorū non potest aliū liga
re cum et ipē extra cōmunionē sanctorū
sit et extra corpus xp̄i misticū ꝙ est eccle
sia neminem potest extra cōmunionem
facere. Similiter cū ipse ligat⁹ sit neminē
posse soluere errat manifeste quia ipē ali
ter ligatus ⁊ aliter ligat et absoluit. nō est
ligatū in eo videlicet officiū vel potestas
Quēadmodū si rex in ferro ligatus sit vt
obses vel ob aliā causā dūmodo admi
nistrationē regni liberam habeat ligat ⁊
soluit captiuat ⁊ liberat in regno suo quo
vult non ex libero vel soluto corpore sed
ex libera soluta ptāte. Sic malus p̄latus
non ex soluta et libera mēte ligat vel sol
uit. sed ex sola et libera ptāte. Excōmuni
catus aūt vel suspensus prelatus notorie
ideo non potest soluere vel ligare quia id
in eo ligatū est per quod solum potest sol
uere vel ligare scilicet ipm̄ pontificale vel
sacerdotale officiū. Ab ipso vero corpore
christi quod totū viuit de spiritu eius vita
gratie precedenti ptātem. Si tamen ptās
dicenda est ⁊ non potius defectus ruino
sitas ⁊ dolēda ac lugenda semꝑ debilitas
solus habet miser homo. deus ⁊ si potest
inde quemquā prescindere vel abrumpe
non quidē ex potentie penuria. sed ex ha
bundantissime bonitatis sue iusticia que
nec iniuriam nec contumeliā sui vt in no
strum tantū detrimentū illud quicquā fa
cere ꝑmittit. Iniuriam em̄ eius ac cōtume
lia solū peccatum ē ⁊ nostrum totū ⁊ ma
ximum detrimentū. Inde est ꝙ neminē
in mortem peccati ꝑcipitare pōt cum oīa
possit omnipotēs neminē deserere qui ei
adhereat. Solū ergo exteriorē cōmunio
nem sacramētorum et sanctorū auferre
possent de officio suo siue ptātem prelati.
Quod si quis dixerit ꝙ ius meū est com
munio sanctoꝝ ac fideliū iniuste me ꝓhi

Nō s̄nia pastoris etiā iniusta esse timēda atq̄ tenenda

bet ⁊ arcet inde ꝑlatus me⁹ nolo eius pa rere inique sentētie ius qđ mihi iniuste au ferre nititur vi defendā ⁊ violēter me san ctis ingeram repellētib⁹ ⁊ arcentibus me viribus resistaȝ multis de causis male co gitat ⁊ male agit. Primū cōtra paciētiaȝ qua et tantaꝙ metuenda paciēter sustinē da est Deinde contra iusticiam potestati et ordinationi dei resistens vbi ſet recogi tare debet. Quia ⁊ si forte ex causa illa q̄ pretenditur penam excōicationis nō me ruit aliquo tamē alio peccato vel ignorat vel emendare ꝯtempsit diuina ꝓuidētia ꝓcurante ei infligitur Quod si alia causa eidem non occurrat. Istam saltē cogitat que omnes inuoluit videlicet ꝙ sancta aut irreuerenter frequētamus. Hac ergo de causa et si in illa alia subesset merito ab illis interdū arcemur ꝓpter hec ⁊ alia multa dictum est ꝙ sententia pastoris ⁊ iniusta timenda vel tenēda ē nō nocumē ta malicie sue que medicinalis ⁊ salubris est bene vtētibus ⁊ corrigi volentib⁹. Sȝ ne forte in eo inquā lata est aliqua sic ex causis quas diximus. Timēda etiam ē sen tentia pastoris nō soluȝ quia pena rubo ris est vel confusiōis magne extra castrū fideliuȝ quasi infidelē ꝓhiberi. Sed etiā quia pena damni inestimabilis ē. Quis enī estimet beneficia remissionē ⁊ gratiaꝝ que ꝟtuti sacramēti ⁊ orationis eccīe spe cialis que ad deū ꝓ circunstātibus in mis sa funditur tibi nō est tota gratia deuoti onis q̄ populis in ipo aspectu redēptoris est manib⁹ redēptoris vel sacerdotis ele uatus salutādus ⁊ adorand⁹ ipsis in for ma illa sacramēti ostēdit. Que oīa bona ꝓculdubio amittūt excōicati Est etiaȝ nō mediocris pene nec leuis doloris ⁊ luctus multis fidelibus singulis dieb⁹ inter ma nus sacerdotis nō videre sicut ibi phas ē ⁊ eis concedit redemptorē vicȝ in forma siue sub forma sacramēti. Manifestū autem damnū est ⁊ euidens vnicuiqȝ nō admitti ad sacramentū confessiōis vel eu charistie vel ordinis vel matrimonij vbi amittūt ⁊ excōicati indubitāter quicquid boni ꝓuētuꝝ erat eis ex officio sepulture ⁊ exeqarum suffragijs. Illa enī excōica tis non impendūtur nec fiūt ꝓ eis. Si qs aūt obiecerit de occulte excōicatꝭ q̄ etiaȝ ad sacra admittūtur qb⁹ etiā Jura exeqa rum in morte impendūt. Rñdem⁹ ꝙ oc culte excōicati duob⁹ mōis intelligi pñt videlicet quantū ad ipos quantum igno ranter vl' quantū ad ecclesiā ꝙ est dicere ꝙ vel ipsis excōicatis occulta est excōica tio sua vel ipsi ecclesie ꝙ si occulta fuerit eis ⁊ non per culpam suā dummodo ali as pie viuant in nullo quantū ad remis sionem peccatorū vel gratiam obtnendā nocet eis ⁊ si quantuȝ ad alia nocere eis possit verbi gratia ad incurrendā necessi tatem. Si vero in tali statu susceperit or dines vel in susceptꝭ administrauit pie tñ credimus ⁊ sentimus ꝙ misericors deus ignorantiā hmōi in suis non sustinet qn potius illuminet reducens eis ad memo riam hmōi errata siue aliter ꝓcurās ipis vt absolutiones suas ꝓcurent ⁊ ꝓuideāt beneficia absolutiōis ⁊ ideo pium est mi sericordieqȝ et iustitie dei magis ꝯueniēs ita credere et sentire ꝙ pie viuentes deus in hijs errare non sinat cū scriptum sit in ij. ꝓme Cano. iohānis Unctio docet nos de omnibus. Et iterum iohā. xiiij. Para clitus quē mittet pater in nomine meo il le vos docebit omnia. Nullo enī modo verisimile est in mente q̄ȝ sol iusticie habi tat tam ꝑniciose ignorantie tenebras re manere. Qꝛ si forte remanerēt et pietati si dei consonū et diuine bonitatis diuicijs congruentissimū vt episcopus vel pastor animaꝝ xp̄us domin⁹ sicut in vincl'a pec catoꝝ occulta ꝟtute sua atȝ misericordia di mittit atȝ disrumpit sic auctoritate sua et ꝑtāte occulte excōicationis vinculū per se metipm soluit. Primā vero absolutiōeȝ. Grego. cōfirmat dicens pius deus pie pe nitentibus aut nō intellecta cōdonat. Et ita non ē possibile aliquē sanctū ⁊ iustum occulte esse excōicatū. Qꝛ vel docēte vncti one innotescit ⁊ reuelatur excōicatio ⁊ ita non ē occulta vel absoluēte xp̄o pontifice dissoluitur ⁊ ita nulla. Si ꝟo per culpaȝ suā ⁊ negligentiā qua ignorat scȝ se eē ex cōicatum. Necesse est hmōi culpam suaȝ ⁊ negligentiā esse mortalē cū culpaȝ veni alis nec vnctiōȝ spirit⁹ scȝ abolere nec ab radere valeat nec claritatem solis eousqȝ obnubat ⁊ tā damnosū tanqȝ ꝑiculosum vinculū electo ac dilecto suo oñdat.
Amp̄. cū vinculo excōicationis nemo li getur nisi rōne peccati mortalis excōica tionis dico maioris. In isto aūt de q̄ agi tur si nulla ē culpa mortalis nullū omino tale peccatū. Manifestū est ꝙ non ꝑ mittit deus ipm esse ⁊ tam ꝑnicioso erro

re tanq̄ piculoso qn ostēdat ei statū suū
Alioqn multo grauiꝰ ipm punit quā ipse
delinqret cū negligentia vel culpe venia-
lis tm̄ sit et tenebre huiꝰ ignorātie tā pni-
ciose. nēo em̄ auderet ei iniūgere ꝓ q̄ntocū-
q̄ peccato veniali q̄draginta dierū ie-
iuniū in pane ⁊ aq̄. Cui āt non tollerabi-
lius ē non solū q̄dragīta dieꝝ sꝫ q̄dragin
mensiū asꝑrima pnīa quā ista tā noxia ig
norātia tanq̄ discriminosa q̄ ignorat an
liceat ei intrare ecclīaꝫ cōicare sacramētis
⁊ sacramētalibus immiscere se cōioni fi-
deliū an teneat̄ ab hijs oībus abstinere.
Amp̄. cū culpa venialis in nullo dimi
nuat gratiā vt alibi oñdimus q̄liter fiet vt
nec dono intellectꝰ nec dono scīe nec do-
no consilij nec luce fidei nec ꝟtute prudē-
tie videre possit in domo cōscie sue in via
morū suorum tm̄ vinculū tantūq̄ laq̄um
et si forte ip̄e non videret q̄liter miſīcors
deus ip̄m tam pniciose ligatū non solue-
ret. Qñ ipꝫ ingerit orantē atꝫ petentē. Da
mihi intellectū. Illumina oclos meos ne
vnq̄ obdormiā. huiꝰ cū sanctus ⁊ iustꝰ
non exaudiet. Amp̄. cū pctm̄ illud mor-
tale ꝓpter qd̄ vinculo excōicationis liga
tus ē miſīcors deus dimiserit ⁊ indiminu
ta gratia sua non obstāte veniali illa ne-
gligētia q̄liter eū in vinculo excōicatiōis
dimisit. Qualr̄ eū in pte absoluit ⁊ in pte
ligatū reliq̄t ymo deliq̄t atꝫ deseruit eousq̄
q̄ nec ip̄e absoluit a vinculo excōicati-
onis nec ip̄emet absolutionē suā ꝓcuret
adiuuit. Q̄ si dixerit q̄ tunc cū dimissum
fuerit ei mortale pctm̄ bene oñsum fuit ei
vel int̄na inspiratiōe vel ext̄na cōicatiōe
ip̄m vinculū excōicationis q̄ tenebatur.
Sꝫ postmodū p negligentiā venialem q̄
oblitus ē ipsius. ⁊ hoc impossibile mani
feste videtur ex multꝭ causis. Primū apte
miſīcordie dei q̄ illū queꝫ gratie restituit
cui ⁊ ip̄am gratiā adhuc ꝯseruat tm̄ sui pi
culū ignorare paciat̄ iugiterq̄ orantēꝫ et
dep̄cantē vt ab oībus piculis ip̄m eripiat
⁊ qd̄ maius ē ip̄am ecclīam sanctoꝝ ꝓ eo
cū alijs incessanter supplicantē non exau
diat. Amp̄. q̄s in boue suo vel asino tm̄
piculū sustineat. Quāto fortiꝰ pater mise-
ricordiaꝝ i filio suo electo atꝫ dilectio nō
sustinebit. Apte ꝟo ip̄ius excōicati simil̄r
impossibile eē videtur Cū enim ꝓ illo pec
cato ꝓ quo excōicatus erat ⁊ ꝯtritus fue-
rit et cōfessus ⁊ pnīam egiter si ꝓ illo scie
bat se eē excōicatū. Quo credibile est vel
possibile q̄ absolutiōꝫ pcurare neglexe-
rit maxīe cum sanctis et electꝭ excōicatio
adeo terribilis sit adeoq̄ odiosa vt nihil
magꝭ fugere videat̄. Si ꝟo nesciebat tūc
se eē excōicatuꝫ ꝓ illo qualiter misericors
deus illū in alijs ad salutē pertinētibꝰ il-
luminauit ⁊ in hoc ad salutē adeo ptinet
illuminare nō curauit. Amp̄. q̄ magꝭ
exq̄rendū est fidelibꝰ quā vt indigne san
ctis appropīquet ⁊ vt indigne ꝯmunicēt
sacramētꝭ. Quid ē ad q̄ tāta solicitudine
tātaq̄ diligentia se p̄parēt. Quare mani-
festū ē viris sanctis totis studijs in semet
ipsis pscrutari atꝫ pq̄uirere ne q̄d habeāt
⁊ ne q̄d lateat i eis qd̄ eos indignos san-
ctis ⁊ sacramētꝭ efficiat. Q̄ ergo pctā ⁊ ex
cōicationes eos maxīe sanctis ⁊ sacramē
tis efficiūt certum ē conseq̄ns esse eos illa
studiosius in se pq̄rere ⁊ inuenta a se per
grere. Et non nullatenꝰ a se viros sanctos
p negligētiaꝫ posse latere. Amp̄. etiaꝫ
si lateāt in viris sanctis excōicationū vin-
cula in eis nullatenus remanēt cū ipsi in-
confessionibꝰ suis sp̄ petāt generalē abso
lutionē non solū a pctis de quibꝰ non re
colunt. sꝫ ⁊ a sentēcijs si q̄ sunt q̄bus tene
antur. Q̄ si q̄s dixerit q̄ multis sentēcijs
teneri possunt etiā viri sancti in q̄bus con
fessores eorū nullam penitus habēt ptātē
Rñdemus q̄ si inuincibilis ignorātia eo
rum in pte ista q̄si in ea statu sunt quātuꝫ
ad ꝓcurandū absolutionē suam in q̄ illi
excōicati a domino papa q̄ laborāt extre
mis sicut em̄ isti non possunt adire sedem
ap̄licam et ibi ꝓcurare absolutionē nccī-
tate egritudinis corpalis detēti sic nec illi
egritudinis nccītate spūalis scꝫ ignorātie
et in vinculis ꝓhibiti neq̄unt ꝓcurare et
petere absolutionē suam cū ip̄sam excōi-
cationē suaꝫ inuincibiliter ignorēt ⁊ ideo
subuenit eis dei miſīcordia i pte ista sup-
plens p semetip̄am q̄ minꝰ hꝫ ptās con-
fessorū aut eorū in pte isti. Amplius ptātē
Si aūt vincibilis ē ignorātia vincit̄ ꝓcul
dubio ꝟtute gratie ꝯpūctionis atꝫ ꝟtute
sacrī. Mirū videtur āt teneri aliq̄ꝫ snīa
excōicationis ignorāter hoc est cū ad ipꝫ
omino nunq̄ ꝑuenerit. Queadmodū ac-
cidit in q̄busdā tam clericis quaꝫ laycis q̄
adhuc ignorāt ⁊ canoneꝫ qui contra eos
ꝯstitutus fuit in manꝰ violentas mitterēt
in clericos ⁊ religiosas psonas ⁊ eē cano-
nicuꝫ istū et eē late snīe multi adhuc igno
rant ⁊ vt videt̄ sine culpa cū nihil adhuc

de eo audierint vel scptuȝ legerint. Non
em̄ videt teneri ad oƀuandū statuta ec
clesiastica cū ꝑ prelatos suos eis publicā
da sint. Preterea esto ꝙ publicād⁹ sit iste
canō in regione aliq̄ p̄t esse ꝙ sine culpa
eoꝝ q de nouo nascunt cesset publicatio
ista ⁊ ꝑ neminē veniat ad illos cū ad an
nos maiores venerit. Erūt ergo tales fm̄
hoc excōicati. Eadē rōe quācito ꝓmulga
tus fuit ille. Canō vel rome vł alibi. Si q
scȝ dietas longe a loco ꝓmulgatiōis seu
ꝯstitutiōis istius canonis mitterēt man⁹
violētas in clericos statim eēnt excōicat.
Et ita si papa rome excōicat aliquē q eo
tp̄e sit in anglia ipsa hora q̄ ꝓnūciabit
Rome ista sn̄ia erit excōicatus in anglia
Et ita si exeq̄tur officiū ordinis efficiet ir
regularł in magno ergo ꝑiculo sunt q ro
me cās hn̄t a roma tā longe remoti. Q̄ŏ
si qs dixerit ꝙ tales non sūt excōicati q̄li
ter effugiēt eū excōicare ⁊ excōicati corre
latiua sūt ⁊ alteꝝ sine altero eē non possit
Si em̄ papa excōicat istū iste excōicat a
papa ꝙ aliud ē sn̄ia excōicationis aliud
vinculū. Sȝ interdū adheret denūciatio
nē siue ꝑuentiōi sn̄ie ad illū ꝯtra quē lata
ē. Et ꝓpt̄ hoc dictū est ꝙ sn̄ia excōicatio
nis neminē ligat vincło excōicationis an̄
q̄ȝ ad ip̄m ꝑuenerit. Q̄m̄ siue denuntiati
oni siue ꝓuētioni. Huius āt manifestū ē
exēplum ē statutū regiū siue lex q̄cunqȝ a
p̄ncipe suo ꝯdita q̄ ꝓculdubio neminē li
gat ad obƀuationē sui nec vinculo trans
gressionis quēq̄ȝ obligat nisi publicata ei
dē aliq̄mō hoc siue ꝑ p̄conē siue ꝑ scp̄turā
Et inde ē ꝙ p̄us ligat ciues vni⁹ ciuitatis
quā ciues alteri⁹ si p̄us eis publicet quā
aliis. Cuȝ v̄o facto adheret excōicatio cū
ipso facto ꝑiter incurrit. Sic cū ip̄o facto
iniectiōȝ .s. manuū clericos vel religiosas
ꝑsonas. Et idē ē simł̄r de factł dānatis sic
de heresi dānata de incēdio ꝟ falsificatio
ne ap̄lice pulle. Cui⁹ euidēs exēplū est in
statuto regio si ita statuerit rex aliquis vel
p̄nceps q̄cunqȝ tale qd fecerit soluat tm̄
pecunie obligatio solutiōis talis summe
nō adheret ipsi statuto quo hui⁹ fctm̄ dā
natū ē adheret ipsi facto dānato. Ita vt q
cunqȝ in factū incidit incidat i obligatiōȝ
soluēdi hui⁹ summā. De hoc ꝙ q̄ris ꝙ pa
pa excōicat istū ergo iste excōicat a papa
Scire debes ꝙ excōicatus siue excōicari
dupł̄r ꝺ̄r. Est em̄ excōicare excōicationis
sn̄iaȝ i aliquē ꝓnūciare ⁊ ē excōicare vin
culo excōicationis ligare. Et ꝓpt̄ hoc ex
cōicatus dupł̄r ꝺ̄r vicȝ excōicationis sn̄ia
dānatus excōicatus vinculo innodatus ⁊
duplicitas ista ꝓuenit inde q̄ excōicatio
ꝺ̄r ꝙ ipsa sn̄ia excōicationis in ip̄m vincu
lū. Vn̄ ⁊ absens longe ꝯ̄ quē lata ē excōi
cationis sn̄ia ⁊ ad quē nondū ꝑuenit ex
cōicatus ꝑ sn̄iaȝ q̄dem ē non aūt ꝑ huius
vinculū astrictus ⁊ vsualł̄r ita ꝺ̄r cuȝ q̄rūt
hoīes qd factū est in curia illa seu ꝯsisto
rio ꝯtra illū q p̄n̄s non erat sȝ per ꝓcura
torē ibi hēbat excōicatus ē ꝙ aliter nisi si
cut diximꝰ fieri non p̄t intelligi. Hinc ē ꝙ
medio tp̄e hoc ē inter sn̄ie ꝓnūciationem
⁊ ad sit excōicatū ꝓuentionē non peccat
vllomō si se immisceat sacramētł vicȝ vt
ipsi ꝓpt̄ hoc irregularitatł ꝑiculo metuē
dū Si qs aūt q̄rat si forte ꝑ negligētiaȝ p̄
latoꝝ. Canones hui⁹ scȝ late sn̄ie non ꝓ
mulgent aut publicēt Quid erit de icidē
tibus dicim⁹ ꝙ excōicati sunt ⁊ ignorātiā
istam si aliis pc̄tis deputare nesciāt impu
tant eā saltim ipsis factł dānatł ꝓpt̄ que
in excōicationē incidūt. Omne em̄ pc̄tm̄
tenebra ē ⁊ seip̄m ⁊ seq̄lam suā abscōdēs
a ꝑpetratore suo. Reuertētes aūt ad illŏ
in q̄ eram⁹ ⁊ dicam⁹ declaratū eē si ex di
ctł oīb⁹ n̄ eē possibile electoꝝ ⁊ dilctōs ꝺi
teneri vinculo occulte excōicatiōis occul
te inq̄ȝ q̄ntū ad ip̄os quā ipsi ignorāt q̄m̄
in hui⁹ ignorātiā non possunt incidere ꝑ
culpā venialē vt diximꝰ. Sȝ nec ꝑ culpaȝ
venialē mortalē. Cum em̄ desinerēt eē ele
cti atȝ dilecti. Si v̄o occłta excōicatio q̄n
tū ad ecciaȝ notā aūt ipsis excōicatł. Ma
nifestū est non solū nō ꝓdesse eis sacra ⁊
sacra q̄bus se in digne ⁊ irreuerēter inge
runt. Sȝ etiā obeē. sic ꝺ̄t Ap̄lus in .xi. p̄me
ad Coꝝ. Si qs mādūcat ⁊ bibit indigne
iudiciū sibi mādūcat ⁊ bibit ⁊c̄. Iaȝ ergo
declaratū ē de vtriusqȝ excōicatł .i. de oc
culte excōicatł q̄ntū ad se q non possunt
eē nisi mali ⁊ de excōicatł occulte q̄ntum
ad ecciam q simł̄r non p̄n̄t eē nisi mali q̄
non ꝓdest ei imo obest excōicatio sacroꝝ
⁊ sacroꝝ De malis aūt ⁊ manifeste excōi
catis manifestū est q̄ illis obest ꝯmūica
tio sacroꝝ cū non solū irreuerēter se immi
scēant.

P Ost hec aūt ꝓseq̄mur
vel potius ꝑseq̄mur errore terciū
q est bonos non posse excōicari
nullaqȝ sn̄ia iudicł ecclesiastici posse eos
vinculo excōicationis astringi sed solū vt
ayūt pc̄tm̄ excōicat hoīem. In quo p̄mūȝ

ab eis q̄rēdum ē quid intelligāt ipsam
excōicationē vic꜡ aut separari a commu-
nione exteriori sacramētorū at꜡ fidelium
aut sepationē ab interiori cōione ipsoru꜡
Q. si dixerint intētione excōicationis eos
separari ab interiori cōione sacrorū ⁊ fi-
delium adhuc q̄rimus ab eis quid intel-
ligunt cōione꜡ interiorē. Quia ipsa indu
bitanter est cōmunio ⁊ societas sanctorū
atq꜡ iustorum. De hac nemo dubitat q̄n
solum peccatū ab eo sepet ⁊ ea priuet nec
vnquā cogitatum fuit ab eccia dei ꝙ ma-
gistratus ecclesiasticus ptātem illā in hoc
haberet. Ista em̄ potestas eēt indestructi
onem. Excōicare enim ſm hanc intentio-
nem esset corpus xp̄i mysticū ꝙ ex sanctis
at꜡ iustis fidelibꝰ constructū est at꜡ com-
pactum trucidare at꜡ mēbratim lacerare
hoc esset ⁊ vitā gratie quam de cōione ⁊
societate mēbrorū de spūsancto viuentiū
vita gratie cōicant vel contrahūt extigue
re vel auferre hoc eēt p̄latos vel iudices
ecciasticos qui prefati corpis mēbra esse
debent gladio in ip̄m corpus prenoīatu꜡
⁊ in ipsam matrē sanctissimā ecclesiam in
audita crudelitate sequire. Ptās enim sic
excōicandi in manu p̄lati esset in manu fi
lij ad iugilandū spūaliter patrem spūalē
xp̄m dominū ⁊ trucidandā matre꜡ eccia꜡
⁊ gladius eēt datus vni mēbro ad conci-
dendum corpꝰ. Hec aūt insania sicut di-
ximus nnnq̄꜡ ascendit in cor hoīs sani ca
pitis. Et supra diximꝰ nec ipse omp̄s sic ex
cōicare potest nec ex d̄fectu potētie seu pe
nuria sed ex habundātissime bonitat. iu-
sticia. Solus miser hō ptātem istā habet
que nunq̄꜡ ptās nominanda ē sed magis
in potētia ⁊ miseria ꝓsus infirmitas pos
se em̄ peccare non posse ē. Sicut neq꜡ pos
se esse vulnerari neq꜡ posse ledi aut posse
mori imo potiꝰ ē a potētia seu ptāte defi-
cere. Et ꝓpter hoc posse ligari vinclis pec
catorū est posse mori morte culpe posse p̄
scidi a viuo corpore posse separi ab hijs
quorū societate ⁊ ɔmunione viuit ⁊ sta-
tur. Si intelligāt excōicationē ab illa exte
riori cōione erroris istius. Quis em̄ dubi
tat viros sanctissimos eīci posse de eccle-
sijs visibilibꝰ ⁊ arceri posse a sanctis ⁊ sa-
cramentis etiā inuitos. Quis dubitat fi-
deles posse abstiere a cōione eoꝝ in iure
cōibus. Quis dubitat sacerdotes posse
denegare eis ⁊ sacramentū confessionis
⁊ alia sacramenta. Manifestū ē ergo

eos posse ꝓhiberi ⁊ arceri a sacr. ⁊ sacra
mentis ⁊ vtraq꜡ cōione priuari. Q. si dixe
rint ꝙ non potest hoc fieri p̄ sniām sed p̄
vim tm̄ necesse est vt dicant alterū duorū
vic꜡ eos non seruari cōione de qua loq-
mur. Et si eijciāt de ecclesijs vel vt dicant
eos per vim violentie vtrūq꜡ istorum pos
sunt tam mali quā boni vtiq꜡ em̄ possunt
ingerere sacris ⁊ sacramētis ⁊ contra pro
hibitionem prelatorū ⁊ per violentiam si
viribus eis p̄ualuerint. Quare quantum
ad hoc in nullo potiores sunt boni qua꜡
mali. Nisi forte dicāt ꝙ bonis ꝓsunt sa-
cramenta etiā cum ꝓhibiti fuerint siue ex
communicati. Malis vero semper obsunt
quia indigne ⁊ irreuerenter illis se ingerūt
Ad hoc ergo tandem deuenit iste error vt
necesse hānt confiteri alterū duorum vic꜡
vel ꝙ boni iuste excōicari non possunt vel
q̄tumcunq꜡ iusta sit sentētia excōicationis
ei parere non teneant vtriusq꜡ autē isto-
rum facilis est destructio. Primū ergo q꜡
iste vir sanctus ⁊ iustus potest credere in
se esse peccatū mortale qđ reuera non est
In hac consciā tenetur ipsemet arcere se
⁊ a sacramētis ⁊ nullomō immiscere se il
lis licet sanctus ⁊ bonus sit. Si ergo ex ꝓ
prie ɔsciē sententia tenetur abstinere a sa
cramentis multo fortius ex sniā superioris
sui ⁊ iudicis. Amp̄. ex sola hūilitate et
reuerentia sacrorū ⁊ sacramentorū potest
vir iustus ⁊ sanctus abstinere se a sacra-
mētis siue ɔmuniōe eoꝝ. Sic legit ꝓuer.
xxviij. Beatus hō qui sp̄ est pauidꝰ. Et pe
trus. Luce. vj. Procidit ad genua iesu xp̄i
dicēs. Exi a me dn̄e quia homo peccator
sum. Et eiusdē. vij. Centurio ad ip̄m. Dn̄e
non sum dignus vt intres sub tectū meu꜡
ꝓpter qđ ⁊ me ip̄m non sum dignus arbi
trans vt venirē ad te. Manifestū ergo est
ꝙ vir sanctus potest a sacris ⁊ sacramētis
secedere ⁊ hoc ꝓprio iudicio. Multo for-
tius iudicio superioris. Amp̄. esto ꝙ ob
mittatur vel obijciat contra virū iustum
⁊ sanctū aliqđ crimē vel debitū a quo se
immunē ipsemet bene scit. sed probatur
contra eū per falsos testes aut instrā con
tra que ipse nihil obijcit iudicabitur reus
criminis illius vel debiti tanqua꜡ conui-
ctus non vult satisfacere quia scit se non
teneri postmodū ꝓcedit iudex contra eū
tanq̄꜡ contra contumacē excōicans eum.
Manifestū est sententiā excōicatiōis
iustissime latam in eu꜡ licet sanctus et iu-

stus sit iuste aūt sententie necesse habz pa rere quare necesse habet sustinere excōicationem ꝛ gerere se excōicatū. ¶ Amp. esto ꝙ sanctus ꝛ iustus intret religionem alienam vbi nescitur de eo ꝙ christianus sit et apparet ex facie iudeus esse vel sarracenus et ꝓpter hoc credat explorator certum est ꝙ non admittetur ad sancta vel sacramenta licet sit vir sanctus ꝛ iustus et iustissime repellit a sanctis ꝛ sacramētis. Euidentius aūt est si ꝯstat ipz fuisse iudeum vel sarracenū ꝛ nō potest docere se fuisse baptizatū. Quis dubitat qn iuste repellatur a cōione sacrorum ꝛ sacramētorum atqz fideliū. Nulli autem licet repūgnare iusticie quare non licet ei repūgnare ꝓhibitioni seu excōioni cum iuste siue per iusticiam ei fiant. Necesse ergo habz ei parcere. ¶ Manifestū ergo est viros sanctos ꝛ iustos iuste posse excōicari et ꝓhiberi a sanctis ꝛ sacramentꝭ iuste q̄ntuz ad iudicem atqz sententiam: non q̄ntum ad merita ipsorū. Qꝫ si dixerit ꝙ iuste sententie iuste quidē ex ordine non debet parere vir sanctus in casibus ꝓpositis cum et benefaciat iudex excōicando et benefaciat etiam vim contumatia inferendo eū ꝙ ad parēdū sententie ꝯpellendo. Male ergo faciet ipse resistendo merita ꝛ bona ꝛ sancta subditorū in nullo minuūt vel infirmant iurisdictionē vel potestatem p̄latorum. In nullo ergo eximunt vel ꝑuilegiant subditos suos quo minꝰ debeant parere sententijs superiorū. ¶ Amp. cū excōicatio pena sit ꝛ iuste illata impꝛposito casu licet non ex meritis cum merita defendere non sufficiāt ipsum cui pena ista intendit ꝛ aliam defensionē non habeat necesse hz illaz sustinere patiēter. Merita eñ neminē excusant. Alioqn ꝛ sctūs Job. ꝛ multa qui innocentes tā dira passi sunt cōtradicere ꝛ resistere diuinis iudicijs merito potuissent. Iudiciū autem omne dn̄i dei ē Sicut legit Deut. j. ¶ Amp. leges ꝛ iudicia ꝛ oīa iura omnibꝰ edita sunt qꝫ ꝯdentibꝰ illa siue edentibus subditi sunt oēs ergo tenent ꝛ ligant. Nullꝰ ergo eoꝝ exemptus ē q̄ntocūqꝫ priuilegio meritorum ꝛ si forte dicerent ꝙ vir sanctus ꝛ iustus eiectus foris ab eccīa a sacrꝭ ꝛ sacramentis eiectus inquam eiectione exteriori ꝛ litterali adhuc cōicat sanctis ꝛ sacramentis ergo necessario intus ē. Idem eñ ē cōmmūicare sanctis ꝛ sacramētis ꝙ intus esse siue intra eccīaz esse. Ecce non videt erroneus qd loquitur cum eñ intus ꝛ extra contraria sint. Impossibile ē ea dici simul de eodē ſm idem eodēmodo se habent cōicatio et excōicatio. Cum ergo certuz sit ipm eē cōione exteriori ꝑuatiōnū. ꝑuatio ꝟo ꝛ habitus de eodē simul dici nō possunt. Quare manifestū ipsum cōionē exteriorem ſm se non habere. Restat ergo vt dicat ipm solam cōionem interiorē habere per se ꝛ hoc ē indubitanter fructꝰ ꝛ vtilitas exterioris cōionis ꝛ res illiꝰ illa ꝟo signū istiꝰ. Quare ad hoc deueniet vt ꝟitatem necessario confiteat. quia soluz fructū siue rem exterioris cōionis non atipsam ſm se. Jam ergo clarū est quid sit excōicatio et quid excōicari ſm vtrunqꝫ modum et q̄tiens errauerunt isti nouissimi qui dixerunt bonos non posse excōicari. ¶ Manifestū enim est eos posse excōicari sicut eos excōicare intendit ecclesia. Non eñ intendit eccīa quemq̄z ꝑuare nisi cōione exteriori. Qꝫ ꝓpter hoc priuat cōione exteriori vt reducat ad cōionē interiorē. ꝓpter hoc solū percutit gladio excōicationis exterius vt sanet medicina sp̄ualis ꝯmunionis interius. ꝛ alias intelligere non possūt erronei qō pctm̄ solum exꝯmūicet hoīez nisi q̄ntū ad ꝯmunionē interiorē que est ꝯmunio vite sp̄ualis ꝛ victus. Sciendū tamen ē ꝙ ipse ꝯtemptus excōicationis ꝛ rebellio etiam vnū de peccatis ē que maxime sp̄ualem cōionē auferunt. Sicut le. j. regū. xv. qꝛ quasi peccatū ariolādi est repugnare ꝛ q̄si scelus ydolatrie nolle acqeſcere. Istud eñ peccatuz scindit ꝛ lacerat ipsam eccīaz scissuris ꝛ scismata introducit duz enim subeē nolunt hūiliter atqꝫ pacifice necesse ē vt rebellent ꝛ ꝓpter hoc opꝫt non solū vt diuidant ab inuicem. Sed etiā vt contra se inuicē pungnent. Possibile tamē est vt qui ꝑuatus est exteriori ꝯmunione per ꝟtutē paciētie ꝛ hūilitatis interdū plus ꝓficiat magisqꝫ meritorie sustineat excōicationē quaz vtēdo ante ea ipsa ꝯmunione exteriori. Sicut verbi gratia aliquis cōtraxit de facto cū sorore sua non potest ꝓbare eā esse sororē suā. Separat eū thoro excōicatur qa non vult ei reddere debitū coniugale. certum ē ꝙ tenetur potius sustinere excōicationem quā incestū cōmittere cum sorore Multis aūt ipsam excōicationē exteriorē sustinere non minꝰ molestū est ꝛ horren-

nota licenciatum habere auctoritatem docendi liberam

dū q̄ȝ martyrū ꝓpter quod diximꝰ. Pos-
sibile est aliq̄ plus ꝓficere quantū ad int̄-
nam cōionē vt viros sanctos et iustos ex
sustinenda taȝ dire tanq̄ȝ horrende pene
q̄ȝ ꝓficerent in ipsa pace exterioris cōio-
nis sancti viri ꝛ iusti ex aduersitate maxīe
ꝓficiūt in ipsa pace exterioris cōionis san
cti viri ꝛ iusti ex aduersitate maxime ꝓfici
unt. Sicut legit̄ Exo. j. Quanto opp̄me-
bant eos tanto multiplicabant̄ ꝛ cresce-
bant fecit em̄ deus cū ipsa temtatione ꝓ-
uentū. Sicut legi. ix. p̄me ad Cor. Et dat
eis auxiliū de tribulatione ṽgaq̄ȝ ipsa et
baculus diuine consolatiōis eos consolā
tur atȝ in tribulatiōe dilatat eos dominꝰ
Sicut legit̄ in psal. Manifestus ergo est
error iste tercius quo debet nullū sanctuȝ
ꝛ iustū posse excōicari vinculo excōicatio-
nis exterioris ꝛ forte illud dedit causam
erroris istius qd̄ nō fraudant̄ toto fructu
interne cōionis. Interdū enim ꝛ ꝓficiūt
vt diximus in illa. Quā salutaris aūt me-
dicina sit excōicatio exterior cū hijs q̄ di-
ximus appet euidenter ex publice siue so
lēniter penitētibꝰ qbus non tanq̄ȝ pena
infligitur ymo tanq̄ȝ pnīa satisfactoria in-
iungit̄ et tanq̄ȝ medicina salutaris morb
ꝛ vulneribꝰ viciorꝝ ꝛ peccatorū ipsorꝝ ap-
ponitur. In capite em̄ ieiunij ab epis de
ecclesijs eijciunt̄. ꝛ vsq̄ȝ ad q̄rtam vel qn-
tā feriam penalis ebdomode extra ecciaȝ
positi tanq̄ȝ excōicatos a sacris ꝛ sacramētis
se gerunt donec p̄noiatis per ep̄m in eam
reducant̄. Qꝫ aūt dicit ṽitas in euāgelio
Mat. Quodcūq̄ȝ ligaueris sup terraȝ erit
ligatuȝ ꝛc̄. Ita intelligendū est. Oīs snīa
tam ligationis q̄ȝ absolutionis quā rite
tuleris sup terram rata habebit̄ in celis.
Et ꝓpter hoc dic̄ ibi auctoritas claue nō
errante non em̄ voluntate p̄latorꝝ ꝯmissuȝ
ē soluere vel ligare. Sȝ prudenti eorꝝ di-
spensationi ꝛ ꝓpter hoc condita sunt iu-
ra qbus declarat̄ q̄n snīe eorꝝ nulle ergo
est q̄ntum ad ecciam triūphantē id ē liga
tionē eius ratā hȝ eccia triūphās quā fec
hic eccia militās lȝ sit vir sctūs ꝛ iustꝰ liga
tꝰ ē q̄ntum ē ad vtrāq̄ȝ foris tm̄. Si qs āt
q̄rit de occulte excōicato vel suspēso p̄la-
torꝝ vtrū ipse liget vel absoluet. Rn̄demꝰ
q̄ licet eis sententia nulla sit in se tamē q̄r
foris habetur aliq̄ q̄m ipse non appet ex-
commūicatus vel suspēsus necesse habet
illam obseruare ille contra quē fertur ta-
men non possit ꝓbare excōicationeȝ vel

suspensionē. Si autē probare posset licet
liceret ei non seruare ꝛ minuere applicati
one. Quēadmodū non fuerit venal̄ snīa
ꝯtra quē lata ē licet ipso iure nulla sit. ta-
men si ille contra quē lata est non potest
ꝓbare vel non vult q̄ venalis sit necesse
hȝ ei parere. Qꝫ si quis q̄rat vtrum oēs
sacerdotes habeant ptātem ligandi atq̄ȝ
soluendi. dicemꝰ q̄ habēt claues tam po
testatis q̄ȝ scie. Clauis aūt scientie. aucto-
ritas ē docēdi ꝛ doctores instituēdi ꝛ nō
est ista clauis ista scīa sicut qdam opinan
tur nec habēt claues ligatas nullomodo
ymo solutas et liberas. Quemadmodū
electus siue licēciatus ad magisteriū sta-
tim hȝ auctoritatē docendi liberā et solu-
tam licet non habeat discipulos vel audi
tores q̄s doceat. Sic ꝛ clauē hȝ qui ptāteȝ
ligandi ꝛ soluēdi liberam ꝛ solutā rite or-
dinatus in sacerdotē licet non habeat do
mū id est ecciam vel parrochiā quaȝ clau
dat vel aperiat. Quēadmodū ꝛ liberā hȝ
ptātem equitādi ꝛ nauigādi q sanus ē cor
pore licet non habeat equum vel nauem
quam ascendat.

Quia ṽo circa sacerdotalē ordineȝ
errāt adhuc hostes ṽitatis contra
dicētes idulgētijs ꝛ remissionibꝰ
q̄ per eos ex officio sacerdotali fiunt ncc̄e
habemꝰ errorē istum destruere ipasq̄ȝ re
missiōes indulgētias stabilire Cā ergo er
roris atȝ p̄ma potissima ē stulticia opiniōis
q̄ credūt venales eē huiꝰ indulgētias. ea
venalitate q̄ oēs defraudaret̄ n̄ solū vltra
dimidiū iusti p̄cij. sȝ etiā vltra estimatiōȝ.
Cū em̄ benefactoribꝰ alicuius loci tercia
pars iniūctarū pnīarꝝ remittit̄ benefacto
res aūt sunt q nūmos singl̄os vel obulos
vel etiā oua tribuunt ꝓ q̄ tercia ps pnīarꝝ
iniūctarꝝ vt dicūt remittit̄. Defraudet̄ er-
go deꝰ cū duorꝝ annorꝝ pnīaliū sacrificiū
cū vniꝰ oui vel obuli oblatiōe cōmutat̄
Scda causa ē alia stulticia opiniōis q̄ ini
quū credunt vt ex p̄cio longe ꝛ g̃ues pnīe
q̄ breues eq̄li et leues redimātur. Si em̄
cui longa ꝛ aspera pnīa iniūcta ē nummū
vnū vel obulū offerat tali loco eq̄ reptat
terciā partē remissionis pnīe sue vt ille cui
iniūcta ē breuis ꝛ leuis tantundē offerēs
eodē p̄cio redimunt̄ maxime nūme pnīe
Tercio visuȝ ē eis qd̄ hoc ē facere spm̄ san
ctum scȝ g̃ram venalē. Quarto inq̄ūt qd̄
restat nisi vt ipi magꝭ peccēt hoīes si tā le-
uis imo ridiculosa ē peccatorꝝ redēptio ꝓ

q̄dcūq̄ȝ ligaueris ꝛc̄
nota intellectum eius

Nota hic pulchra de indulgētijs et peccatoꝝ remissionibus

tribus eñ nūmis per tres tales indulgē-
tias absoluitur iste a tota pnia sua et ita
eq̄bunt triū oblatiōes nūmoꝝ ꝑegrina
tiōi hierosolimitane vl' cuicūq; alij q̄ ꝯtra
inimicos fidei. Insanissima ergo sunt q
causa agēdi pniam longas istas ⁊ labo-
riosas ꝑegrinationes suscipiūt ⁊ qui car-
ceri et religiōi ⁊ mrīmonio se sbūciūt ⁊ ad
dicunt cū tria oua vel tres obuli tm̄ ꝓ eis
ꝓdessent. Contra ꝑmū errorē dicimus ꝙ
non ē ibi venalitas cū ꝓ peccunia nil ibi
fiat. Prelatus eñ qui hmōi indulgētiam
dat. non peccuniā sed dei honorē intēdit
⁊ animaꝝ vtilitatē non eñ intēdit coacer
uare peccuniam sed ampliare dei honori
ficentiam ⁊ cultū. Ad hoc eñ edificat ec-
clesia vt dei cultus ⁊ honorificētia ampli
etur vt in ea sancti digna veneratiōe cele-
brent ⁊ ad hoc insuꝑ vt diuinū officiū ser
uitiū ⁊ remissiones ⁊ gratie. ceteraq; dei
beneficia aīabꝰ impetrent. Sic ergo ⁊ nō
ꝓpter peccuniā licet per peccuniā edifice-
tur ecclesia. Sic non ꝓ peccunia fit ipa in
dulgētia. sꝫ pro dei sola indulgentia licet
non sine peccunia qm̄ locꝰ hmōi non pt̄
edificari sine peccunia. Contra defrauda
tionē vero huiꝰ quia ipe dator ē ⁊ honor
cultus ipius atq; seruitiū non solū suplet
ꝙ de penitētijs ꝑ indulgentias detrahit
sed etiā super habūdat in multo maxime
cum sacrificiū laudis orationū incensa et
laudum thimitha plus deus diligat q̄
tormentorū pnialiuꝫ carnificinā sicut ipe
met testatur. ysaie. lviij. Nunquid tale ē
ieiuniū qd̄ elegi ꝑ diem affligere hominē
animā suam. Nunqd saccuꝫ ⁊ cinerē ster
nere. ⁊c. Et sicut non pro aqua sed tamen
per aquā ⁊ non sine aq̄ in baptismo dat
remissio peccatoꝝ. Sic non pro peccunia
sed tamē ꝑ peccuniā et non sine peccunia
fiunt huiꝰ indulgētie. Ad illud aūt qd̄ de-
lirant de iniquitate videlicet ꝙ de eodeꝫ
precio maiores ⁊ minores penitētie redi-
mi videntur qd̄ est iniqtas vt ipsi putant
euidēter se ostendunt nescire ꝟtutem dei
et clauiū potestatē. Sic enim nō maioreꝫ
remissionē obtinet peccatoꝝ qui in maio
ri aqua baptizatur q̄ qui i minori. Sic
qui maiorē peccuniā offert non maiorem
remissionem suam q̄ minorē habent. Et
hoc ē quoniā sicut non ex aqua est remis-
sio in baptismo sed ex ꝟtute diuina que
adest sacramento sic ibi non ex oblatiōe
siue ex oblatis sed ex clauibus ⁊ ministe-
rio prelatoꝝ. Ad tertiū vero. Iam ex hijs
responsum est cū nihil ibi venalitatis esse
dicamus et insuper cū in veritate magis
cōmutatio sit q̄ remissio. Sed quia lon-
ge leuius est offerre habentibꝰ ⁊ habun-
dantibus. q̄ peniten tiales labores atq;
molestias ferre remissio reputatur ꝯmu-
tatio penitētialis afflictiōis et munus ob
lationis. Qꝫ aūt quarto obijciūt videlicet
de impniali peccantiū sic soluimus. Qm̄
cum certū sit eos solas indulgētias huius
ꝑcipere qui mūdi sunt ⁊ immunes a mor
talibus peccatis. Nulli aūt est certum ꝙ
immunis sit et mundus ab illis. nulli er-
go certum est ꝙ indulgentias huius per-
cipiat. certū autem est vnicuiq; se esse de-
bitoreꝫ iniūcte sibi penitētie vel iniūgen-
de. quare certum ē nemini debere ꝓpter
huius indulgētias cessare ab agenda pe-
nitentia ne cōmittat se ꝑiculo ⁊ in estima
bileꝫ acerbitatē ignis purgatorij incurrat
pniaꝫ negligentia agēdi pniaꝫ suam que
q̄ntumcunq; aspera sit leuissima tamē est
compatiōe acerbitatꝭ illius ignis. Et hoc
nulli ꝓ certo atꝫ precise ꝓmittimꝰ indul-
gētias istas. Sed sub cōditione illa si im
munes sint ⁊ mundi a mortalibus. Quia
ergo viri sācti ⁊ iusti sꝑ timorati sunt et cū
aplo semꝑ dicūt. Nihil mihi ꝯscius sum
non tamē in hoc iustificatus sum qr esse
potest qd̄ ignoro. Manifestū est nullū
virū sanctū ⁊ iustū ex huiꝰ indulgētijs im
pnialitatē ꝓsumere maxie cū eā timor dñi
timere faciat culpas etiā vbi nō sunt hoc
eñ bonaꝝ mentiū ē vt dt Grego. Qui āt
vltra adijciūt ꝙ nō plus ꝓsunt religiōes
carceres atꝫ materia viris religiosis. ⁊ nō
plus lōge laborioseq; ꝑegrinatiōis ꝑegri
nātibꝰ q̄ tria oua vel tres obuli indulgē
tias istas freq̄ntātibꝰ hꝫ iaꝫ solutū ꝑ ea q̄
diximꝰ scꝫ per hoc qd̄ non ꝟtute oblatio-
nis nec ꝑ ea huiꝰ indulgētie obtinent lꝫ
non sine eis. Dicimꝰ tamē vnuꝫ exemplū
ad elidendā ipsam quā ipsi obstinant ab
iectionem ⁊ dicimꝰ ꝙ quēadmodū plus
ꝓdest trina immersio in aquā sanctifica-
tam ad remissionē peccatoꝝ ⁊ ꝓpter ꝟtu-
tem sacramēti q̄ quecunq; q̄ntumcūq;
aspe ablutiōes seu balneatiōes in aqua
frigida licet fiant ⁊ penaliter ⁊ plus valet
peluis huius aque ea baptismaliter vten
tibꝰ. Sic modica oblatio aut leuis labor
in opibus seu fabricis ꝓpter quas indul-
gentie fiunt longe plus ꝓsunt ad optinē-

dam remissionẽ ꝙ magne oblatiões gra
uesq; labores alias facte aliasq; suscepti
⁊ hoc quidẽ ꝓpter ṽtutem clauiũ non ꝓ
pter se. Sicut inde ꝓpter ṽtutem sacr̃enti
baptismalis absolutiões tam mirifice tã
ꝙ magnifice ꝑsunt non ꝓpter se. Preter
ṽtutem autem clauiũ ꝯsidendum est de
sanctoꝝ suffragijs spãliter quoꝝ in locis
huius memoria ⁊ veneratio habeẗ. Se
cundo ex ipsis meritis eccĩe totius cuius
vox in locis huius de cetero non silebit.
Quicqd enim ⁊ psallendo ⁊ legendo vł
etiam cantãdo vel alias quocũq; modo
orando in dei seruitio ibi de cetero diceẗ
vox ecclesie ẽ cum ex eius ꝑsona dicatur.
Tertio ꝯsiderandũ est de merit̃ atq; suf
fragijs oĩm sanctoꝝ qrũm aut generalis
aut spãlis veneratio ⁊ mẽoria ibi faciẽda
⁊ habẽda ẽ. Quarto de ipã gratiositate
⁊ ṽtute cultus q non potest eẽ nisi gratio
sus apud deũ cuius honor ipse ⁊ glĩa est
neq; eĩ ṽtuosus ab ipso ad absterrẽdos
demones ad muniẽdos insultus ipoꝝ et
tentationes ad debilitãdas vires eorum
Deinde aduocãdum grãm ꝯpunctiõis
grãmq; deuotiõis. graciosus aũt ẽ apud
mĩficordissimũ deũ ad impetrãdas veni
as ad optinẽdas grãs ad eas roborandas
in tẽdas ⁊ augẽdas. Postq̃ aũt re
spondim⁹ ꝯ̃dictionib⁹ erroꝝ istoꝝ ⁊ dis
soluim⁹ obiectiões eoꝝ ⁊ declarauimus
cãs erroꝝ istoꝝ. Modo relinqẗ nob sta
bilire ipsas indulgẽtias ꝓbationibus ac
declaratiõibus. Dicem⁹ ergo in p̃mis ꝙ
cui⁹ ptãs ẽ pñiales satisfactiões iniũgere
eiusdẽ ẽ eas augere minuere ⁊ mutare ꝓ
vt ad dĩ honorificẽtiaꝫ ⁊ aĩaꝝ salutẽ pub
licam specialẽ vtilitatẽ videret expedire.
Quare ⁊ pñialẽ afflictiõeꝫ in elimosinas
oblatiões ⁊ or̃oes ⁊ in oẽ qđ deo mag̃
acceptũ vederit eẽ licitũ ẽ p̃lato sueq; ptã
tis ẽ ⁊ officij mutare ꝓut ip̃i penitenti aut
eccĩe de q̃ est aut ciuitati aut patrie aut to
ti eccĩe viderit expedire. ꝓpter hoc tanq̃
pñialẽ satisfactiõꝫ iniũgim⁹ interdũ re
gularib⁹ vt suscipiãt admĩstratiões q̃ eis
imponunẗ vt p̃oratũ ꝓpẗ reformationẽ
aut ꝯseruatiõꝫ religionis aut camerariaꝫ
ne ali⁹ ꝓpẗ secularẽ freq̃ntiã ꝑiclitẽẗ ac fi
deliter et prudẽter ⁊ sine frm̃ scãdalo tpa
lia dispẽsenẗ. Silr̃ ⁊ viro prudẽti ⁊ iusto
atꝫ potẽti ⁊ incorruptibili acceptiõe ꝑso
naꝝ vel munerũ ꝯsulim⁹ in foro cõfessio
nis vt ꝯsulatũ vel p̃fecturaꝫ ad hoc elect⁹
recipiat ⁊ tanq̃ pñialeꝫ satisfactionẽ hec
ei imponim⁹ ⁊ sic de alijs maiorib⁹ ⁊ mi
norib⁹ admĩstratiõib⁹ manifestũ est eẽ ⁊
sentiendũ et faciendũ. Hec aũt exẽpla ꝓ
pter hoc posuim⁹ qa om̃ia in eccĩa dei de
bẽt esse ꝯmunia ꝓprietatẽ enim ⁊ excõica
tionem omnino detestaẗ et reijcit ꝯmunio
sanctoꝝ. Manifestũ ergo ꝙ cũ maior
honor deo sit maiorq; vtilitas aĩabus ꝓ
pter causas; q̃s diuino seruitio seu cultui
sanctius assignauim⁹ edificari basilicam
vnã in qua deo iugiter seruiaẗ. aĩabus
sacrificijs ⁊ or̃onibus assidue succurratur
sanctoꝝ suffragia qui quecũq; voluerint
apud dñm possunt die ac nocte eis impe
trentur. in q̃ incessanẗ hostes inuisibiles
impũgnenẗ. ceteraq; bona q̃ numeraui
mus ⁊ noĩauim⁹ ibi sine intermissiõe aĩa
bus impendãtur. Maior inq̃ ẽ honor dõ
maiorq; aĩabus vtilitas quã quantacũ
q; afflictionũ pñialium carnificina. Epa
lis ergo ptãtis ⁊ officij ẽ carnificialẽ illam
afflictionẽ q̃ntamcũq; siue ꝓ parte siue ꝓ
toto sicut expedire viderit in huius bonũ
vel silr̃ vel etiã alterius mõi ꝙ publica re
q̇rit vtilitas cõicare. Amp. q: omnis
seruus bona dñi sui in honorem ipsius ⁊
glĩam et regni vel domus sue vtilitatẽ te
netur expẽdere et vbi maiorẽ vel honorẽ
vel vtilitatẽ vel ambos videt ibi largius
cũ ei⁹ fidei ꝯmissa sit eoꝝ dispẽsatio. Ad
ditiões aũt diminutiões ꝯmutatiões re
laxatiões pñialium satisfactionũ p̃latis
indubitãter ꝯmisse sunt. Manifestũ g̊ ẽ
ad eos ꝑtinere vt bona ista q̃ noĩauimus
expẽdent largius aut ꝑtius ꝓ vt negocia
vel oꝑa ex paruitate vel magnitudĩe diui
ni honoris spũalisq; vtilitat̃ plus aut mi
nus reqsierit. Et ꝓpẗ hoc q: maximus dei
honor ẽ in terra. xp̃iana religio maximaq;
aĩaꝝ vtilitas et p̃uata ⁊ publica. certũ ẽ ꝙ
ꝓ ea plantãda ꝯseruãda ampliãda et de
fendẽda necesse hꝫ hmõi expendere p̃fati
serui dei. de p̃noĩatis bonis qcquid p̃di
cte nc̃citates reqrunt. Necesse ergo habẽt
relaxatiões diminutiones ꝯmutationes
pñiaꝝ facere q̃ntãcunq; reqrit plantatio
cõfuatio amplicatio defẽsioq; christiane
religionis siue vltra mare siue in prouin
tia siue alibi vbicunqꝫ ⁊ hec est causa ꝓ
pter quam largissime indulgẽtie fiunt ab
ecclesia pro subsidio terre sancte ⁊ genera
liter contra inimicos fidei et christiane
religionis. Amplius, si rex vel prin

ceps bellum habebat dat potestatem du
cibus suis perquirendi ⁊ conducendi bel
latores dignisqꝫ stipendijs remunerandi
Quia ergo rex regū ⁊ dominus dominā
tium christus dominus bellum habuit a
tempore quo cepit eccīa bellum inqꝫ non
solum spūale sed etiam litterale seu cor
porale siue materiale contra hereticos et
alios christiane religionis inimicos vide
licet paganos ⁊ a tēpore machometi sar
racenos necessario dedit potestatem du
cibus suis id est prelatis perquirendi bel
latores materiales ⁊ conducendi eos cō
gruis stipendijs remunerandi Quid aūt
ē predicare indulgētias ⁊ ꝓmittere hmōi
bellatoribus nisi eos pergrere ⁊ condu
cere regi regū christo dn̄o. Et quid ē peni
tentias ei iniunctas remittere nisi partem
aliquam stipendiorū eis dare. Quemad
modū enim stipēdia peccati mors. Sic le
gitur. vj. ad Ro. Sic stipendia huius bel
latorū ꝑ maxima ac nobilissima sui par
te renumeratio eterna erit. ¶ Amplius
Quis rex pungnaturꝰ non aperit erariū
suum ad largiendū bellatoribus ⁊ alia fa
cienda que bellum requirit ⁊ rex regū chri
stus ergo dominꝰ aperit erarium suum ⁊
elargitur bellatoribus suis. Erariū eius
autem thesauros continet indulgentiarꝫ
gratiarum ⁊ gloriarū. ¶ Amplius. quis
habere bellatores si eos viderit debitis
obligatos que eos ꝓhibeāt ire ad bellū
suum nisi p̄us liberat ab huius quā mit
tat ad bellum. Quia ergo debita pn̄alia
huius bellatores bellū huiꝰ agere non si
nunt sic ieiunia ligature ferree alieqꝫ hu
ius afflictiones longeqꝫ orationes ⁊ alie
ꝑegrinatiōes necesse est vt deus bellato
res tales liberet debitꝰ anteqꝫ eos mittat
ad bellum liberatio autē non est hic nisi
per remissionē. ¶ Amp̄. cum ista stipen
dia remissiones scꝫ ⁊ indulgentias huius
toto ope desiderent ⁊ reqrunt bellatores
vt nihil a deo eos inducere videatur ad
huiꝰ bellū suscipiendū. Maxime aūt illa
facienda sunt bellatoribꝰ si comode fieri
possunt per que maxime inducuntur ad
fideliter acriterqꝫ pungnandū. Indulgē
tie ergo iste ⁊ remissiones faciēde sunt hu
ius bellatoribꝰ ⁊ non sunt faciende nisi ꝑ
ministros nec aliter comode fieri possunt
¶ Amp̄. nullus est p̄nceps milicie mate
rialis siue corporalis qui non habeat po
testatem conducendi bellatores ⁊ conue
niendi stipendijs cū ipsis ꝓut bello sue
gregi domini sui videtur expedire. Mul
tofortius ergo principibꝰ milicie spūalis
ex ipso principatu huius est potestas con
ducendi bellatores et conueniendi cū eis
de stipendijs ꝓut bello dei viderint expe
dire. Quia ergo manifestū est ꝙ stipen
dia remissionū et indulgentiarū maxime
colligunt deo exercitū maximeqꝫ augent
illum ⁊ maxime ꝓuocant ad bellandum
maxime huius stipendia promittenda ⁊
danda sunt bellatoribus dei. Si quis aūt
dixerit ꝙ sufficit huius bellatoribus mer
ces regni celorū dicimꝰ ꝙ ipso sensu ma
nifestum ē paucissimos intuitu solo mer
cedis illius posse colligi bellatores Quia
ergo querēda ē sufficiētia bellatorū per vi
am per quā fieri comodius potest ⁊ hec
via omnibꝰ ꝯmodior qm̄ ⁊ deo honorifi
centior ⁊ regno suo siue ciuitati que est ec
clesia eius vtilior atqꝫ salubrior. Nihil em̄
adest adeo gloriosum deo vt misereri et
penas meritas relaxare penitētibus nul
lum ei honorificentiꝰ quā dare se in mortē
aut mortis discrimine ꝓ eius honorificē
tia ⁊ cultu vel plantādis vel conseruādis
vel ampliandis vel defendēdis. Seruis
aūt dei nullū obsequm prestare deo pos
sibile ē sibi vtilius siue salubriꝰ. ¶ Amp̄.
si toto sanguīe totaqꝫ strage sanctorꝫ mar
tirum redimi voluit christianā religionē
ne periret per ydolatriam aut aliā super
stitionem siue per iudaismum litteralem
q̄ntofortius vult eam redimi leuissimo vt
dicamꝰ ita precio cū eam sic posse redimi
videat ⁊ defendi. Si em̄ tantos labores ⁊
dolores tantaqꝫ supplicia etiā mortis su
stinere voluit sanctos ap̄los et martires
sanctosqꝫ confessores ꝓ defensione chri
stiane religiōis. q̄ntofortius relaxabit lō
ge minorē pro defensione eiusdē cum in
comparabiliter magis pronus sit ad rela
xanda suorū supplicia quā ad ea irrogā
da aut irrogari sustinenda. Incompabi
liter etiā magis dispendiū est si phas est
dicere deo sustinere tantā afflictionē ami
corum suorꝫ quā relaxare incompabiliter
minorē in huius bellatoribus. Quare si
idem est fructus illius afflictiōis ⁊ istius
remissionis ꝙ apparet ex consensu. Mul
tofortius facit indulgētias ⁊ relaxationes
istas. Indulgentie aūt que fiunt ꝓ basili
cis vel ampliādis vel q̄libꝫ alio mō melio
randis etiam ꝓpam ꝓbationē habent

scʒ. Cum em̄ quilibet sanctoꝝ maioris in
compabilis gratie sit apud deū quam q
libet seruus malus apud dominū suum
vel etiā amicus apd̄ amicū. Cū ergo ma
nifestū est vnūquemqꝫ seruū gratiosum
a domino suo vel amicū ab amico in nu
meras remissiōes peccatoꝝ ꝛ pn̄iarum in
estimabiliter venatoribꝰ ac cultoribꝰ suis
a largissimo bonoꝝ oīm largitori deo. Et
si isti ex igniculo dilectiōis ꝛ stilla beniuo
lentie ita soliciti sunt ꝑ necessitatibꝰ cha
rorum suoꝝ q̄ntoforciꝰ sancti ex camino
charitatis quo toti ardēt ꝛ diluuio redun
dantissimo beniuolētie quo toti defluūt
soliciti erunt ꝑ necessitatibꝰ sibi deuotoꝝ
seqꝫ venerātiū atqꝫ colentiū. Manifestū
ergo ē ꝙ sancti quoꝝ mēoria ꝛ veneratio
haberet ex ꝓfundissima beniuolētia soli
citi intercedere ꝑ veneratoribꝰ suis ꝛ ex
gratia inestimabili quā habent deū potē
tes impetrare. Quia ergo ꝛ volūt ex beni
uolētia ꝛ possunt ex gratia necessario im
petrāt. benefactores aut ecciaꝝ in quibus
memoria ꝛ veneratio cuiuscūqꝫ habet ve
neratores spūales ipius sūt. Quare illis
impetrāt. Qui em̄ postulant dūmodo et
deū deceat ꝛ illis expediat accipe ꝙ intē
dunt certū est aūt ꝙ decet deū ꝛ honora
re sanctos suos in hoc vicʒ vt eos exaudi
at ꝑ veneratoribꝰ eoꝝ non solū in remissi
one culpaꝝ sʒ etiā penaꝝ siue sint pn̄iales
siue alie. Quarū ꝛ si nulla causa subeēt suf
fragia sola sanctoꝝ sufficerēt istas indul
gētias impetrare. Indulgētie ṽo que fiūt
ꝑ pōtibus edificandis ꝑ vijs sternendis
siue pauimētis siue faciēdis aut meliorā
dis illā habent rōem ꝑ se ꝓpam. Quia
ergo licet vnicuiqꝫ dispensatori ꝯducere
oparios ad agēda opera domini sui di
spēsatores aūt in domo dei magna que ē
eccia prelati sunt licʒ ergo p̄latis conduce
re oparios ad p̄fata opera q̄cunqꝫ precio
quo cū eis ꝯuenerint siue indulgētiarū et
remissionū siue alterius cuiuscūqꝫ rei la
borātibus aūt in huiꝰ opibus possunt p̄
lati ecciaꝝ dare indulgētias q̄s viderint
expedire. Communis aūt ratio seu ꝓba
tio de indulgētijs istis ꝛ eis q̄ fiunt bene
factoribus religiosoꝝ est ipsa cōicatio ser
uiunt em̄ huiꝰ pegrinātibꝰ ꝛ alijs ꝓpter
pias causas iter agētibus. Et si alia causa
non esset tamē iusticia cōis sanctoꝝ ex ne
cessitate requirit vt huius operū factores
spūalium bonoꝝ ꝑticipes sint omniū san
ctorum q̄bus opera illa seruiūt quorū la
borum ꝛ afflictionū quas illi iter agendo
ꝛ aliquo laborādo isti claustrorū carceres
sustinēdo habēt ꝑticipes fiunt merito eis
patitur a pn̄ialibus laboribus ꝛ afflictio
nibus qui meliores ꝑ se respōsales cōsti
tuerūt vicʒ viros sanctos q̄bus opera illa
fuiūt vel beneficia ꝛ deo magꝭ acceptos
labores quā ꝓprij pn̄iales eēnt per alios
reddunt. Non em̄ dubitādum ē quin la
bores sanctorū claustraliū et affectiones
deo magꝭ accepti sunt quā isti forinseci vt
pote purissima sacrificia. q̄re non tā remis
sio est quā in melius ꝯmutatio indulgen
tia in huiꝰ casibus facta. Iuxta hunc mo
dū etiam faciendū est de indulgētijs que
fiunt benefactoribꝰ pauperū. Quēadmo
dum ē ꝓpter dei amorē ꝛ honorē ꝛ labo
res ꝛ afflictiōes pauperū releuāt apd̄ dei
misericordiā merito reuelationē laborūʒ ꝛ
afflictiōʒ pn̄ialiū ꝓmerētur. Et ꝓpter hoc
merito ad animandos eos ꝓuocandos
magꝭ ꝛ magis ad opera pietatꝭ non solū
ꝯsuetudine largitatꝭ beneficia ꝓmittēda
eis sint. Sʒ etiam ꝓpter vrgentissimā xp̄i
pauperū necessitatē noue indulgentie fa
ciende. nec dubitandū est merita deuoti
onis offerētiuʒ ꝛ offerētium beneficia lo
cis indulgētiarū ꝛ preter remissiōes a mīe
deo ꝓut dignū ꝛ iustuʒ ē debita dona ob
tinere. Et paupes q non habēt q̄d offerāt
merito bone volūtatꝭ diuine largitatꝭ be
neficia ab indulgentijs huiꝰ penitus nō
fraudari nec omino eē exptes. Non autē
de ṽtute vel ꝑtāte clauiū sed ō multitudi
ne mīe dei que pia vota sancta desideria
suoꝝ nūqꝫ irremūerata dimittit. Hoc āt ē
q̄ñ in huiꝰ indulgētie offerētibꝰ seu bene
factoribus locorū atʒ laborātibus i huiꝰ
opibꝰ solūmodo fieri ꝯsueuerint vt quia
nullus p̄latus hʒ ꝑtātē ligandi atʒ soluē
di nisi in subditos suos Manifestū debʒ
eē tibi q̄r indulgētie iste siue remissiōes a
q̄cunqꝫ p̄lato fiunt ad alienos parrochia
nōs nullatenꝰ extendit. Iā ergo patefeci
mus tibi q̄nqꝫ ꝑtātes seu officia ordis sa
cerdotalis vicʒ officiū interpellādi officiū
sacratissime eucharistime sacrificiū offerē
di officiū sacrandi. Deinde officiū docēdi
doctoresqꝫ istituēdi q̄d est ꝓma clauis no
uissime ligādi atqꝫ soluendi in vtroqꝫ fo
ro officium q̄d est secunda clauis Et q̄r in
solis ep̄is plenitudo ꝑtātꝭ istorū officiorū
ꝙ ꝑfectio est. Manifestū est ep̄atum

plenū et pfectū eē sacerdotē. Officiuʒ em̄
sacramētandi plenū atʒ pfcm̄ minores sa
cerdotes n̄ habēt. Qꝛ sacramētū ↄfirma
tionis nec sacros ordines nec maiora sa-
cralia impēdere possunt Sil'r auctoritatē
docēdi seu doctores īstituēdi modica ha
bent. Cū sola em̄ cura aīaꝝ datur eis tan-
quā cure annexū ptās docendi ppl'm sibi
ↄmissum et predicādi ei ea q̄ salutis sunt.
Nunquā tamē dꝛ eis in ordinatiōe sua.
Ite docete et p̄dicate. docere em̄ ⁊ p̄dica-
re speciale officiū ē epi. ꝓpter quod incō
secratiōib⁹ suis eis dꝛ Ite p̄dicate ppl'is
ipsis. Epoꝝ etiā est doctores in diocesib⁹
suis instituere. Nulli licet em̄ p̄dicare vel
docere in q̄cūqꝫ diocesi nisi de mandato
epi. Ptātem aūt ligandi vel soluendi in
vtroqꝫ foro plenā ac largissimā epi habēt
⁊ accipiūt hāc plenitudinē in traditione
baculi pastoralis sicēt clauē scie intradi-
tione codicis euāgelij ⁊ hōc expsse q̄ dicūt
eis cū prefatū codiceʒ ⁊ baculū de manu
metropolitani accipiūt. Officiū auteʒ in
terpellādi maxīe incūbit epis q꞉ ipsi sunt
mediatores inter oēs alios ⁊ deū ꝓpter
hec oīa epi summi sacerdotes vocant et
in euāgelio. Mat. xxvj. Querebāt summi
sacerdotes q̊mō iesum pderēt ⁊ occiderēt
Et in ipsa p̄fatione ↄsecratiōis epoꝝ quē
ad sūmi sacerdocij misteriū elegisti. Ideʒ
etiā ē ⁊ apl'icū officiuʒ siue apl'atus Quic-
qd em̄ apl'is ↄmissuʒ fuit totū ↄmissum ē
⁊ epis. Un̄ ⁊ in sedib⁹ ī qbus sederēt apl'i
sedēt tāqꝫ pleni iur' successores tāquā locū
apl'ice ptātis eoꝝ ⁊ meritꝭ lōgissime distā-
tes. Si qs aūt dixerit cū epatus ordo nō
sit ad qd g̊ ↄsecrāt epi. Rn̄dem⁹ ꝙ ad cō
plendū ⁊ pficiendū atʒ ad summū ꝓdu-
cendū non solū officij plenetudine ⁊ am-
plitudīe ptātis. Sʒ etiā tumulādū gr̄a et
pinguedīe sctitat'. Quēadmodū ⁊ v̄gines
sctē non nouū m̄rimoniū cū celesti spōso
in ↄsecratiōe sua ↄtrahūt sʒ in baptismo
dudū ↄtractū firmāt poti⁹ ⁊ astringūt nō
noui sacro m̄rimonij xp̄o dn̄o se obligāt
vel astringūt. Sʒ vetus arti⁹ faciūt renū-
tiātes nuptijs carnalib⁹ maioriqꝫ gr̄a san
ctitat' impūgnāt r̄ligiōis votisqꝫ qbusdā
vinculis se eidē q̊dāmodo alligātes ⁊ sa-
craꝝ obs̄uationū sal'atu assiduo ꝑpetuo
deuouētes. Sic ⁊ summi sacerdotes siue
epi in ↄsecratiōe sua non nouū ordinē sʒ
ipius ordis sacerdotalis. s. quē p̄us hēbāt
pfctiōʒ ⁊ plenitudinē recipiūt q̄ntū ad ptā

tem ⁊ officia q̄ supra diximus. Si qs autē
dicere voluerit epatū esse ordinē aliū a sa
cerdotio miori nō opponim⁹ nos nec cō
tradicim⁹ ꝟm non effugiet facile qn opte
at eū dicere archiepatū ordieʒ eē Et dein
p̄matū ⁊ p⁹tea patriarchatū ⁊ nouissime
papatū Manifestū āt ē ꝙ ipe nō ē maior
quā petrus. non ē em̄ nisi successor ipsius.
q̄ntū ad ptāteʒ ⁊ dignitatē nec ipse vocat
se nisi ep̄m ī l'ris suis scribit se ep̄ʒ ⁊ in p̄ui
legijs noīat se ep̄m catholice eccie. In hy
storijs legit' vbiqꝫ. Siluester ep̄us vrbis
rome Bonifaci⁹ ep̄s vrbis rome Amp̄.
metropolitan⁹ siue archiep̄s cū sacrat⁹ ē
in ep̄m nil ampli⁹ expectat facieudū nisi
solā pallij tradicionē ꝙ etiā sine orōne q̄
cūqꝫ ⁊ benedictōe fit cū sola debiti iura-
mēti p̄statione. Amp̄. ipse dn̄s ih̄s xp̄s
non pl⁹ quā ep̄s ē in dignitatib⁹ eccīasti
cis. Sʒ qd hō in sui gr̄a nec archiep̄s nec
p̄mas nec p̄riarcha noīari voluit sʒ ep̄s ⁊
sacerdos tm̄ et pontifex. Manifestū ergo
ē vltra ep̄atuʒ nullū eē ordinē. Scire etiā
debes ad ep̄os tanquā apl'oꝝ successores
tanqꝫ ad apl'ice dignitat' ptinere mīstros
ex ipso ep̄ali officio. Institutiōes clericoꝝ
in ecclesijs prebēdarijs ⁊ sacerdotū in ca-
pellis ⁊ parrochijs institutiōʒ in quā ple
nam. q̄ntuʒ ē de iure ↄmuni sʒ ex sp̄ali col
latiōe epoꝝ. nōnullis iura p̄onatuū cō-
cessa sunt

Ostqꝫ expedim⁹ nos de ordie sacerdotali stabiliuim⁹ eēntiā eius ⁊ officia oīa ⁊ nūerauimus ⁊ noīauim⁹ ea. Restat nobis loq̄ d̄
sacralibus. De extrema em̄ vnctione non
optet nos ampli⁹ dicere quā dixim⁹ in p̄
cedētib⁹ Preserti cū ab inicio institutiōis
sue magis medicamētū sctitat' sic legit' in
Act. apl'oꝝ. vngebāt apl'i infirmos oleo ⁊
sanabāt. Et hoc etiā attestat' Jacob. vlti.
Infirmat' qs ī vob vocet p̄sbyteros eccie
⁊ orēt sup euʒ vngētes oleo in noīe dn̄i et
oratio fidei saluabit infirmū Incipiam⁹
ergo ⁊ dicam⁹ ꝙ cū sacraliter cur qb⁹ ho
mīes vt sint sancti ipi vel ad hoc vt mīstri
sint alijs sctificatiōis. Sacralia sunt et ad
iumēta sacroꝝ et liber adiumēta. Qm̄ eis
auget' ⁊ pficit' sctitas q̄ sacramēt' p̄statur
Et hoc appet euidēter in eis sacralibus q̄
impēdunt' hoībus sic euidēter on̄dimus
in cōsecratiōe ep̄ali q̄ sctitatē sacerdotalē
euidēter augʒ atʒ magnificʒ nisi p idigni
tatē steterit recipiēt' ptāteʒ aūt ⁊ misteriū
sacerdotal' ordis extēdit ⁊ ampliat ad pfe

ctū. Similr̄ et inconsecratiōe sacrarū vir
ginū manifestū est qa ipsa consecratiōe
spūale matrimoniū auget et perficit sic ⁊
Re. Bñdictio ⁊ abbatū huiꝰ aut ꝓbatio
ē et alioꝝ sacraliū q: oratio eccie est exau-
diri ꝓ hiis pro qbus fiūt nisi ipi forsitā re
ꝓbi sint a misicordie do nece ē Q: incōse
crationibꝰ ⁊ benedictiōibꝰ istis ex pte ec-
clesie hic adiumēta petunt ꝯsecrandis. ⁊
benedicēdis necario ⁊ p̄stantur eis a pre
miaꝝ nisi vt diximꝰ ꝑ ipsos steterit qbus
ista postulant. Semꝑ em̄ hꝫ patulas au
res misicordissimus deus ad p̄ces ⁊ vota
eccie sue sꝑ hꝫ extētas ⁊ ꝓmptissimas ma
nus benedictiōis sue non solū ad necitates
⁊ indulgētias suorū. Sꝫ etiā benepla-
cita largienda dūmodo ad eius gl'iam ⁊
ipsorum vtilitatē ptineant. Hec ergo ē ra-
dix ꝓbatiōis in oibus sacramētalibꝰ vicꝫ
graciositas eccie adeo placēs deo ⁊ adeo
qꝫ dilecta ē vt nunquā apud eū paciat re
pulsam. Inde ē qꝛ ꝓ indignis multociēs
exauditur. Impetrās eis ⁊ grām et veniā
aliaqꝫ bñficia ⁊ mias Q; si aliqn̄ aliq adeo
indigni sunt vt eis eccia non obtineat qꝛ
pro eis petat non ipa repellit sꝫ ipi. Quē
admodū si sponsa charissima ab amātis-
simo spōso liquore p̄ciosissimo petat vas
fetens impleri ac sordidū spurcitiaqꝫ ple-
nissimū. Quia vtiqꝫ hoc sponsū facere in
huius phas liquore p̄ciosum nō admittit
sꝫ repellit non ipa spōsa in huiꝰ casu sed
phas ipm ⁊ sꝑ citius a seipo dū liquori p̄
cioso repūgnat non solū ꝯrietate Sꝫ etiā
plenitudine ꝯdiectiōꝫ non recipiat pleni
tudo. Eodē modo si petat sanari egraꝫ q
sanitatē totis studiis ⁊ viribꝰ ꝑsequatur
q egritudinē suam ⁊ vulnera totꝰ dilecti-
onis brachiis amplectat totoqꝫ conatu
studeat retinere nūqd p̄ces ipsius minus
hꝫ gratie apd sponsū certū est qꝛ p̄ces eiꝰ
non repellent ⁊ qꝛ oratio eius in sinū ipiꝰ
reuertat. Sꝫ infelix eger manꝰ retrahit et
claudit ne porrectā sibi et oblatā sanitatē
recipiat. Non em̄ manꝰ largitatꝰ sue deꝰ
retrahit aut claudit sꝫ miser iste non solū
eas nō extēdit sꝫ etiā eas retrahit claudit
⁊ astringit ne hēat dona dei qbus manꝰ
eiꝰ plenissime sunt recipiat. Sinū claudit
obstruit ⁊ obstrīgit ne largissima dei ma
nus aliqd in illū mittat liber vo sunt sa-
cramētoꝝ sacralia ipsa ꝓpt expssaꝫ ⁊ eui
dentē designationē ipoꝝ. Quēadmodū
in ꝯsecratiōe pōtificū sacerdotal' ꝑfectio
⁊ plenitudo legit. sic in vnctiōibꝰ capitꝭ ⁊
manuū ⁊ pollicꝭ pīgnedo intꝰne vnctiōis
in traditiōe codicꝭ euāgelici auctoritas sa
cri magisterii q̄ ⁊ docere ⁊ doctores insti
tuere hꝫ ex officio in dyocesi sua. In tradi
tione vo baculi ptās cohercendi rebelles
q̄ est ptās iudiciaria ptāsqꝫ ligādi atꝫ sol-
uendi i foro iudiciali. Sic in consecratiōe
monialiū sctitas ⁊ perfectio mr̄imonii spi
ritualis et in signis ⁊ in vbis expsse legit
Idē est videre in regū ⁊ reginaꝝ vnctio-
nibus ⁊ benedictiōibꝰ sic ⁊ in benedictio-
nibus abbatꝰ. Sic ⁊ in benedictiōe cleri-
coꝝ hoc ē clericatiōe seu p̄me tonsure da-
tione. Et hec sunt qnqꝫ sacralia q̄ impen-
dunt in eccia dei hoibus in adiumentū
sacroꝝ ⁊ ꝑfectionē gratie ⁊ sctitatis. Pret
hec autem ꝯsueuerūt dari benedictiōes
peregrinātibus ⁊ fieri ibi benedictiones
epales sup ppl'os quas vtrasqꝫ nihil ꝓhi
bet anumerari sacralibꝰ q̄ntū adiumētū
gratie et sctitatis. Nā qnantū ad sacroꝝ
similitudinē et sctitatꝰ atꝫ gratie augmen
tū atꝫ ꝑfectiōꝫ digne suscipiētibꝰ p̄statur
ꝓpter qd ⁊ sacralia noiata sunt q̄si sacra
mētis in effectu sctificationis ⁊ de signati
one sitꝭa Sacramētalia vo aliis rebꝰ vicꝫ
que hoies nō sunt impēdunt ⁊ ad myni
steriū sctificatiōis et ad diuini cultꝰ hono
rificētiā ⁊ ad sctificatiōis misteriū vt oleū
aq̄ vinū cinis et sal baculus pōtificalis ⁊
anulus. sic vela ⁊ anuli sacraꝝ vginū ad
honorificētiaꝫ vo diuini cultꝰ impēdunt
sacralia vasis ⁊ calicibꝰ patenis ⁊ crucibꝰ
Hec em̄ tria ꝯsecrātur ꝓpt honorificētiaꝫ
diuini cultus. Silr̄ impēdunt ornamētis
altaris vicꝫ crismalibus regalibꝰ pānis et
corpalibꝰ. Propt hanc eandē cām calice
et sabulo lapidiqꝫ quo recōdunt sancte
relige et ipi baculo in quo recōdunt vel
reponūtur impēdunt sacralia qbusdā be
nedictionū tantū modo aliis benedictio
nibus in vnctionū prenoiatꝰ em̄ vasis ca
licibus ⁊ patenis p̄nomiatisqꝫ lapidi be-
nedictiones et inunctiōes impēdunt ba-
silicis aut ⁊ altaribꝰ impēditur ꝯsecratiōe
adiumentū gr̄e ⁊ sctificationis sic expsse
ꝯtinēt benedictiones eoꝝ. In ipis em̄ or-
dinibus expsse petunt ea q̄ sunt gr̄e ⁊ san
ctificatiōis sicut āt ad diuinū cultū ptinet
veneratō sacraꝝ reliqaꝝ ꝓpt qd ⁊ loculꝰ
repositiōis ipaꝝ ⁊ patibulū recōclusiōis
cū benedictiōe. Inungit sic ad honorē di
uinū cultꝰ ptinet ipe cultꝰ deiqꝫ fert seruꝰ

cium locū habeat deo approriatū atq; sanctificatū. Apparet autē euidenter intelligentibus q consecratio basilicarum liber quodāmodo est et figura & sacramētum id ē sacrarū signū sanctificatiōis baptismalis. sic et recōciliatio earū sanctificationis pnialis. sic & recōciliatio ecciarū duabus de causis vicz in expiationē cōtumelie que facta ē loco sancto & deo in ipo in horrorē facinoris siue sceleris in eo ppetrati. Scire aūt debes q nusquā additur honorificētie diuini cultus vel decori domus dei qn addatur adiumētum ad fideliū sanctificationem.

Post hec loquemur aūt de iustificatiōibus. Ubi nec pbatiōes inducere neccarium ē ppter lucidissimā euidētissimāq; ipārum & ppter csensum oim legum in ipsis. Nullā enī haberi ɔtradictionē apud hoīes veri noīs. Non enim hoīes noiandi sunt vel cū epicuro obrutuerāt vel qui solā barbariei siue firmitatē sapiunt q preciosissima ac nobilissima dona intellectus siue rōnis vel libere voluntatis animali vtute non solū oppsserunt sed sensibili immerserūt et vt ita dicam a regionibus suis. Hoc ē a sublimibus gratie & glorie eos adeo longe exulauerit & vt iā inde nihil vel videre valeāt vel audire Sz quemadmodū dt Apl's in vlti. Ad gall. Mundus mihi crucifixus ē & ego mūdo. Sic ille mortue sūt spūalibus & eternis. & illa ipis. Institutiōes ergo dnī ea opa que sua sola bonitate in iusticias viciorū & peccatorū p ɔtrarietatē quam habēt ad illas aut destruūt aut minuūt aut qlibet mō aliter impediūt aut inpugnāt qrum pma ē oratio que velut aduocatus nr apud deū graciosissimus & ad placādū ipm atz impetrandū ab ipo potissimus maxime si celesti rethorice pdit fuerit si i auribus laudū & gratiarū actionū benedictionū & glorificationū onust fuerit si vtutum aromatibus fragrātissimus ptextu hūilitatis mirabilissimus Sic assiduus & improbus si importunus extiterit si desiderio feruidus si ipse mīicordie largitatis diuine fidus nihilominus tū p pctis suis timidus celestis aūt rethorica in duobus maxime cōsistit in nrīs scz accusatiōibus & dei collaudatiōibus & hanc suo tpe scribēdam si di beneplacitū fuerit reseruamus. Scda est ieiuniū hoc ē intelligimus oēm causā abstinentiā siue corpalis siue spūalis. Anima ē que non ieiunat nisi a cibo corpali asinū suū id ē corpus suū pcuratorē suum constituit ad ieiunandū p se multo ē abstinēdum ē fortius a deuoratiōe primorū quā a cōmestione ciborū quos deus ad hunc vsū creauit. Et ppt hoc ieiunādum ē a detractiōibus primorū a dei blasphemijs ab omnibus illicitis loqlis & ociosis. Sic & ieiunādum est ab illicitis aspectibus ab illicitis auditibus gressibus cogitationibus & generaliter omni eo qd noxiū est & periculosum animalibus hūanis. Tertia elemosina aūt hanc intelligimus ex ipso nomine oēm mīicordie subiectionē seu corpalis sit seu spiritualis. Elemosina enī ab eleis qd misereri dicitur & ppt hoc omē bonū q intuitu pietatis alij feceris elemosina intelligitur sui exēpli consiliū siue auxiliū & hoc siue tpale siue spūale ex mīicordia primo impendis. elemosinā ei largitus es. Quarta ē remissio in frēs siue sit molestiarū siue contumeliarū siue dānorum. Certū est enim q remittentibus omnia sibi debita ab alijs remittunt & debita eorum. Quinta ē disciplinatus sunt tres ptes Prima ē afflictio doloris vt vberū ciliciorum loricarū ligutinarū ferrearū estus & frigoris ceterarūq; passionū que dolorē inferunt corpalem Scda est afflictio laborū Tertia ē occupationū afflictio. Hee ergo afflictiones cū ad impetrandā vel cōseruandū seu augendā siue defendendā iusticiam assumunt tunc iustificatiōes vocantur. Cōsidera ergo diligenter septem ista & videbis q iustificatiōes nr̄e sunt et iusticie impetratiōes incremēta & defensiones & sacrifitia deo gratissima placateq; oblatiōes. Et hic finē faciamus. Tractatus istius de sacramētis que vtute diuina sibi assistente potissimū sanctificauit & iustificationibus que ipa natura sua & merito iustificant maiora & altiora de hijs q̄ nobis nec est videre datū nec scribere permissum studiosis. & magis vacare valentibus atz apud deū maiori gratia pollentibus reseruātes. Et si enī ad perfectuz de rebus tam sublimibus tā magnis tāq; diuinis tāq; ab humani sensus paruitate distantibus put oporteret deserere plene ac pfecte scribere peccatis nrīs facientibus nō valemus. Gras tamen largitori omniuz bonorū deo agimus si vel modicā occasionē vt sapiores fiāt sapiētibus damus &c.

Incipit tractatus Guilermi parisieñ.
Cur deus homo.

P
Onā ad hoc q̃ttuoꝛ ra
dices. Pꝛima virtutis
nostre appetitiue inte
rioꝛis. erroꝛem coꝛru
ptionē atȝ ꝑuersitatē
Scđa aīalitatꝭ nostre
rebellionē. Terciā nr̄e
moꝛtis cui oēs addicti sumꝰ dānationem
Quartā totius naturalis nr̄e rectitudinis
incuruationē. Et has quidē radices a sen
sibꝰ omniū ⁊ expīētia accipi ꝙ quidē fa
cere in omni facultate licitū est. Pꝛimū pȝ
quia ipā vicioꝝ opera q̄ȝ suaue nobis sa
piant. Et ea que ꝟtutū sunt q̄ȝ asperum si
gnificans ipse experiētia nosq̃ȝ edocet. De
inde minoꝛa bona q̄ bona coꝛpis noīant
vt speciositas agilitas vt robur ⁊ sanitas
q̄ntostudiosius ardenciusq̃ȝ ament atq̃ȝ
q̄rant a nobis q̄ȝ ꝓpoꝛcionalia hūs aīa
rum nostrarū. bona quis ignoꝛat bona ꝓ
poꝛcionalia. hūs. vocamꝰ speciositatē aīa
rum agilitatē robur et sanitatē. que aut ꝟ
tutes sunt aut ex ꝟtutibꝰ. Tercio ipāꝝ mi
nima bona coꝛꝑalia quoꝝ oīs vsus ē aut
sustentatio coꝛꝑm vt esce. Aut ꝓtectio vt
vestis ⁊ tectio aut exoꝛnatio vt moniliū ⁊
annuloꝝ tātaq̃ȝ ardoꝛe ꝑuersitate ꝯuenit
vt meoꝝ omniū inquisitiōe nec oꝛdo fue
tur nec modus dū minima ipā in ꝓmis q̄
runtur et maxīe per oēm modū qm̄ ꝓmis
studijs et maxia amoꝛibꝰ similꝛ laboꝛibꝰ
⁊ siq̄d aliud via est ad inquisitionē illoꝝ.
In maximis aūt que nemo dubitat aīaꝝ
eē ꝓꝑa nisi q̄ eas aut ignoꝛat penitꝰ aut
eq̄t aut postponit coꝛꝑalibꝰ nulli sᷓt nob
amoꝛes nulla studia nulli laboꝛes nulle
delicie ⁊ hoc dicimꝰ q̄ntum ē decursu in
nate nobis coꝛruptiōis ⁊ naturalis ꝯsue
tudinis. Ql eṁ nōnulli ad amoꝛē sectati
onēq̃ȝ virtutū se transferūt ⁊ ꝯferūt diuie
bonitatꝭ est beneficiū Nō humane ꝟtutꝭ
officiū. Et hoc ī destructiōe pelagiane he
reseos palā deo adiutoꝛe faciemꝰ nobis
cū ad p̄sens sufficit. Ql in sectatiōe ꝟtutū
sunt nobis laboꝛes ⁊ doloꝛes ⁊ difficulta
tes onerose. Insectatiōe vero vicioꝝ deli
cie. Et istō iuenit diuino numine siue nō.
Quia ergo sic se habet bonū ⁊ malū ad
appetitiuā nr̄am interioꝛē vt amarū ⁊ dul
ce ad appetitiuā nr̄am exterioꝛē. Non p̄t
aūt eē vt appetitiue nostre exterioꝛi ama
rū dulcē sapiat. ⁊ econuerso nec vt maiꝰ
amarū minꝰ amare. Aut maiꝰ dulce mi
nus dulciter nisi ꝑuersitate ipius. Necesse
est et in appetitiua nr̄a interioꝛe similꝛ se
habere vicȝ vt bonū male ei sape aut ecō
uerso. neq̃ȝ minus bonū magꝭ bene idē
maius malū minus male nisi de ꝑuersita
te erroꝛe ⁊ coꝛruptiōe ipsius Et quēadmo
dum ꝑuersitas erroꝛ ⁊ coꝛruptio in exterio
ri appetiua exterioꝛē indicāt egritudinē sic
interioꝛi necesse ē vt indicēt interioꝛē siue
spūalem egritudinē. Manifestū est er
go oēs filios ade interioꝛi egritudine ⁊ vi
cio natiuo ex quo ē illis ista ꝟtutis appeti
tiue interioꝛis erroꝛ atȝ ꝑuersitas.

R
Ebellio ꝟo animalitatꝭ nostre ad
id qđ ī nobis spūale atȝ nobiliꝰ
necessario aduēticia ē ⁊ illata na
ture humane. Pꝛimū qm̄ ipsi p̄hi ponunt
ꝓpꝛium aīe ad coꝛpꝰ qđ hec quidē impa
tiuum illud aūt ministratiuū omne aūt
ꝓꝑum naturale ē. Aperte ergo coꝛpis nō
est rebellio naturalis ad aīam. Sed totū
qđ facit aīalitas aduersus aīam ē aperte
coꝛpis. aīalitas ergo naturaliter non re
bellat aduersus spm̄ siue aduersus id qđ
est in aīa nobilius atȝ sublimiꝰ. Amp̄.
si tanta ē pax viriū inferioꝛū atȝ mēbꝛoꝛū
vt sibi inuicē infatigabili necessitudine ob
sequant siue subseruiāt. Cū tamen nullū
alti natura supposuerit siue ꝓtulerit. Qn̄
tomagꝭ aīalitas nostra quā naturalis oꝛ
do institutiōis spm̄ id est aīe nostre parti
nobilioꝛi regendā ipsa natura lege ⁊ insti
tutiōe subdidit q̄ntum ē de natura ipā er
go cōtra nature legē est alteriꝰ ad alterū
rebellio. Amp̄. si naturalis ē ista rebel
lio cū nature oꝛdo ⁊ institutio nihil hēat
inhonesti nihil turpitudīs. n̄ hȝ ergo ista
rebellio aliq̄d inhonesti. Cur igitur rebel
lionē erroꝛum ꝯcupisciaꝝ ceterarū passio
num q̄bus virtus bellū indixit ⁊ cōtra q̄
oēs acies virtutū ꝑparant. Dia eaꝝ cer
tamina suscipiunt ꝓ domare atȝ triūpha
re et ꝓ viribus exterminare iubemur.
Amp̄. ipā natura nō solum docet de
aīalitate nostra per certamina virtutū in
quirere victoꝛiā. Sed ⁊ instigat nos ⁊ cō
mouet ad idipm̄. Nullus aūt motus na
ture frustra ē naturaliter aut vane frustra
aūt ⁊ vane eēt si eēt ad finē impossibilē igr̄
possibilꝭ ē parti aīe nostre nobilioꝛi victo
ria de aīalitate nostra. Amp̄. nullꝰ mo
tus nature ē contra ipām naturā igr̄ vnius
et eiusdē nature motus nō sunt inuicē cō

tra se. Ergo cū indubitāter alij sunt natu-
rales vicȝ illi q̇ sunt ad ꝑdomandū ⁊ tri-
umphādū animalitatē a parte aīe nostre
nobiliore q̄ꝫ more sc̄pture vocā⁹ hic spm̄
nccario mot⁹ rebellātes scȝ qui sunt a ꝑte
aīalitatis cōtra naturā sunt. Rebellio igr̄
ista quā fec̄ ignobilis aīalitas nr̄a quā cō
tra nature ꝑmitiuā īstitutiōȝ ē seu ordina
tionē. Amp̄. si rebellio ista ē naturalis
igr̄ contraria obediētia ⁊ pax erit inimica
nature. Sed hic ē status qui ꝑ certamina
virtutū queritur ⁊ ad queȝ per illa venit̄
Ergo per virtutes venit̄ ad statū inimicū
nature. Et hoc est manifeste falum. quia
per v̄tutes non venit̄ nisi ad melioratiōȝ
⁊ illustrationē nature. Amp̄. impossi-
bile est vnā naturam ꝑncipiū eē ꝯtrariorū
motuū ⁊ eā naturalr̄ vel mouere vl̄ mo-
ueri ad ꝯ̄rios fines. sȝ ꝯtrarij fines st̄ subli
me honestat̄ ⁊ deorsuȝ siue īfimū viciosaꝝ
passionū. ergo cū vna sit nat̄a hūana im
possibile est ipaȝ moueri naturalr̄ in vtrū
q̄ꝫ istoꝝ finiū. Nephas āt ē dicere qḋ mo
tus ad honestatē sit hūane nature cōtra-
rius. Restat ergo vt motus aīalitatis vbi
honestati rebellāt sint nature cōtrarij. er-
ꝑncipiuȝ hmōi motuū est viciū quia hone
stati cōtrariū. Et plaga ē quia nature ini-
mica passio ⁊ lesio. Confitent̄ autem no-
biscū ipsi phi gentiliū. vt Tulius vt; enim
inquit sepe dixerim⁹ ⁊ sepius dicendū est
natura sumus auidissimi appetētissimi ⁊
honestatis. Contra naturā factuȝ est. Q̄ꝛ
auidissimi appetētissimiq̄ꝫ sum⁹ in hone-
statis. Hec est plaga quā querim⁹ nature
humane illata. Hec est rebellio ꝓ qua di
xit Ap̄lus roma. vij. video aliā legem in
mēbris meis repugnātē legis ment; mee
⁊ captiuantē me in lege peccati. Condele-
ctor em̄ legi dei ẜm interiorē hominē quē
nos spm̄ vocam⁹ vt dictū est. Et iterū ego
ipse mente seruio legi dei carne autē legi
peccati Et iteꝝ in. viij. Qui ẜm carnē sunt
que carnis st̄ sapiūt q̇ v̄o ẜm spm̄ que st̄
spūs sentiunt. Itē in vij. Cū eēmus in car
ne passiōes pctōꝝ q̄ ꝑ legē erāt opꝑbāt̄ in
mēbris nostr̄ vt fructificarēt morti. Nūc
autem soluti sumus a lege mortis in qua
detinebamur vt seruiā⁹ in nouitate spiri
tus. Item in. v. ad gal̄. Spiritu ambula
te ⁊ d̄sideria carnis nō ꝑficietis caro ei cō
cupiscit aduersus spiritum spiritus anteȝ
aduersus carnē vt nō quecūq̄ꝫ vultis illa
faciat̄. Deinde manifesta sunt opera car
nis ⁊ enumerat vicia carnē vocans ip̄am
animalitatē nostram. Hic id totum in no
bis quod est nobis commune cum ani-
malibus ceteris hoc ip̄m veterē homineȝ
vocat. In. iij. col̄. Expoliātes vos igt vete
rem hominē cum actibus suis ⁊ induētes
nouum hominē qui renouat̄ in agnitiōȝ
dei. ẜm ymaginem eius qui creauit eum
nouum hominē vocans ipsum spm̄ cum
decore vt venustate hōstatis sue que ē in
tegra virtutū suarum speciositas. Hec āt
testimonia nō ideo adduxim⁹ vt velim⁹
eis inniti aut eis tanq̄ꝫ radicib⁹ ꝓ bonuȝ
vti. quoniā non cuȝ eis agim⁹ qui credūt
testimonijs scripturarū sed vt ipsam veri
tatem fidei quā q̄rimus sc̄ptā mōstrem⁹.

Nunc aūt circa terciā radicem nego
ciabunt̄ hec est mortis damnatio
vt diximus. cui oēs addicti sumus
Intendētib⁹ ergo anime humane nobi-
litatem ⁊ inquirētibus eā inquisitione ꝑ-
scrutata inuenit̄ indubitāter eius eēntia
perhēnis ⁊ indeficientis opationis. qua-
ꝓpter non congruit ei nisi organū perhē
nis et indeficiētis obedientie. Carpenta-
rium em̄ indeficiētis opatiōis in arte sua
nō decet dolabra deficiēs. nisi reuocatio
ne et multitudine dolabrarū compēsaret̄
ei vnius dolabre defectus atȝ caducitas.
Hoc autē in anima hūana eē non potest
vna em̄ anima humana nō nisi organuȝ
vnū id est corpus habere potest. licet Pi-
ctagoras et discipuli eius aliter senserunt
Quē errorem hic destruendū non susce-
pimus] Aristotiles tamē ⁊ eius sequaces
phicis ratiōib⁹ que adhuc extāt in libris
eorum destruxerūt. Organū igitur cadu-
cum ⁊ deficiens. ⁊ cuius defectus renoua
tione atȝ successiōe organorū non imple-
tur incōgruens est ⁊ insufficiēs perhēnitati
et indeficientie anime hūane. Ergo natu
raliter non ei datū tale organū aut apta-
tum cum natura in oīb⁹ que naturaliter
fac̄ qḋ decet ⁊ ꝯgruit et sufficit. Et vt aiūt
ipsi phi q̄nto melius potest atȝ ꝑfectius al
terius mōi ergo non ē naturaliter id ē in-
stitutione et conditiōe sua ꝑmitiua corp⁹
humanū tam caducū et deficiēs Caduci-
tas ergo ⁊ deficiētia non veniūt corpi hu
mano naturaliter. Sed aduētiue et illatē
Amp̄. siue equū siue domū aīe corp⁹
humanū noīes. animam v̄o sessorē aut
habitatorē nullomodo decuit sessorē esse
ꝑpetue sessionis. Et equū correlatiōȝ ha-

bere caducā Oppositoꝝ enim eadē optet
esse ea que a parte generꝰ habēt. Si ergo
ad inuicē sunt aīa humana et corpus ipiꝰ
vt sessor ⁊ equꝰ qui insidet vt inhabitator
⁊ habitaculū tamē relatiua naturalr̄ ne-
cesse sit eē coequalia. Si aūt ꝑpetua natu
liter ⁊ indeficiēs ipsa sessio a parte anime.
Similr̄ et inhabitatio a parte eiusdē. Er-
go ⁊ correlatiōes a parte corpis necesse ē
esse ꝑpetuas. Faciamꝰ aūt ⁊ istud plani
us vt ipsi phī bene dicūt ꝓpūm ē anime
ad corpus. ꝙ hoc quidē est imꝑatiuum ⁊
ministratiuū relatiua dicūt ad inuicē. Si
cut ⁊ actus eoꝝ. Sicut est imperiū ⁊ mini
stratio naturaliter ergo coeq̄lia sunt. Qr
ergo imperatiuū indeficiēs ꝑpetuū in im
perando necesse ē vt eius oppositū in op
posito id ē ministrādo sit ꝑpetuū et īdefici
ens. Similr̄ aūt sicut se hꝫ imꝑatiuuꝫ ad
imꝑationē. sic ꝓrsus ministratiuū ad mi-
nistrationē. Naturaliter igr̄ ꝑmutari im-
paratiuū ad ministratiuū vt imꝑatio ad
ministratiōꝫ. Quia ergo ministratiuū de
ficiēs est a sua ministratiōe seu morte seu
senio seu passiōe alia cōtra naturalē eius
⁊ primitiuā institutionē. hoc eē palam est
cū primitiua institutio eiꝰ requireret illō eē
ꝑpetuū sicut imꝑatiuū est eodēmodo est
insessiuo ⁊ sessibili inhabitatio ⁊ habitali
Similr̄ em̄ se habēt ꝑ modū relatiuoꝝ et
ꝓpter hoc necesse ē vt naturalis sit eis co
euitas. nō potest ergo eē vt alteꝝ sit natu
raliter ꝑhēnis eēntie. Alterū autem defici
entis ī tpe. Amp̄. sicut vita ⁊ mors ad
inuicē sic mortalitas ⁊ immortalitas na-
turalr̄ qr sunt ꝯtraria. Sic ergo naturalis
mors ⁊ vita nunꝗ̄ ꝯmūicant in subiecto
Nec illud sibi ꝑciūt aut diuidūt qō est di
cere. qr nō accidit nec p̄t accidere ꝑ natu-
ram alicuiꝰ subiecti vt silr̄ sit viuū ⁊ mortu
um Aut partē habeat silr̄ viuā ⁊ partē mor
tuā ergo mortalitas ⁊ immortalitas natu
ralr̄ nō ꝯmunicāt subiectū aliqō nec illō
diuidūt sibi. Naturalr̄ āt partē hꝫ sui im-
mortalē. Homo aiam vicꝫ ergo reliq̄ ps
eius vꝫ caro nō est mortalis naturalr̄. ꝙ
ergo est mortalis factū est ei ex accidēti.
Amp̄. si natura nūꝗ̄ ꝯiungit vitam ⁊
mortē in vno subiecto ergo neqꝫ ꝑncipia
earū Qō em̄ facit natura in actibꝰ hoc in
ꝑncipiis eoꝝ ⁊ ecōuerso. Cū ergo immor
talitas sit naturaliter in essentia hūana. ⁊
hoc ꝑ parte nobiliori q̄ est aīa. Mortali-
tas nō erit in eadē naturalr̄. Cū igit in ea

sit erit hoc necessario ab accidēti nec ē ob
iectio. si q̄s dicat ꝙ ī ꝑalitico ⁊ habēte mē
brum aliqō aridū ꝯiuncta sit sanitas egri
tudo et mors ⁊ vita. Qr hoc nō est ꝑ natu
ram ymo ꝑ nature lesionē. Natura autē
per se nō oꝑatur lesiones suas. Amp̄.
mortalitas ⁊ immortalitas opposita sūt.
Necessario ergo erūt circa idē susceptibi-
le ⁊ hoc ē viuēs. Neqꝫ ei mortale neqꝫ im
mortale p̄t eē nisi viuēs. Similr̄ ⁊ ꝑhēni-
tas vite ⁊ deficiētia illius nō nisi circa vi-
tam Abscisio aūt vite mors ē ꝯtinuatio āt
ꝑpetuatio. Sꝫ nec habitꝰ ꝑ priuatiōꝫ nec
alterū ꝯtrarioꝝ per alterū fieri hꝫ natura
liter. Ergo ꝯtinuatio vite hūane nō hꝫ fie
ri ꝑ mortē naturalr̄. qr ergo natura hūa-
na ꝑpetuāda erat ⁊ transferēdus erat hō
ad immortalitatē q̄ntū erat ō ꝯditiōe sue
creatiōis. Ad hoc em̄ creatus erat nō fuit
ergo trāsferēdus ꝑ mortē qr priuatio non
debuit eē ad habitū Qr igr̄ mors interue
nit ī ea inter vitā nature ⁊ vitā glorie. Nō
est naturalis ordinatiōis naturalr̄ ei plꝰ
distant mors ⁊ vita q̄ꝫ vita ⁊ vita vtpote
nobilior siue felicior ergo cū a vita incedi
tur ꝑ mortē ad vitā nobiliorē incedit ꝑ id
qō est remotiꝰ ad id qō est ꝓpingus. In
cessꝰ ergo ad mortē declinatio ē a rectitu-
dine naturalis incessus. Oīs aūt natura-
lis incessus rectus ē. Oīs ergo declinatio
a rectitudine ē ꝯtra naturā ⁊ morā igit et
mors ꝯtra naturā sit humanā. Cuius em̄
finis ꝯtra naturā ⁊ motus ⁊ vita ꝯtra eaꝫ
est. Qr ergo morimur nō nature ē ꝓpūꝫ
ymo extraneū ⁊ illatū. Amp̄. quicq̄d
natura intēdit nō est ei impossibile nihil
eni intendit frustra vel vane. Frustra aūt
⁊ vane intēderet qō ei eēt impossibile acq̄
rere. Itē quicq̄d aīa naturalr̄ in vita repu
gnāsqꝫ patit ꝯtra illā ē. qr genus ꝯtinua-
tiōꝫ vite sue naturalr̄ intēdit ⁊ q̄rit natura
hūana ⁊ morteꝫ repugnās inuitaqꝫ patit
Manifestū ē ⁊ mortē illaꝝ ⁊ vite eē cō
tinuatiōꝫ naturalr̄ non solū possibilē sed
debitā. Nihil ei q̄rit natura naturalr̄ nisi
qō ē sibi debitū. Manifestū ē ergo vi-
te ꝯtinuatiōeꝫ hūane nature eē ablatā et
mortē non eē vite humane ꝯfirmatiōꝫ. sꝫ
potius abscisionē nec ē simlr̄ de vita bru-
torum aīalium. qr illa corꝑalis tm̄ est vt ni
hil p̄t nobilitatꝰ extra vel vltra corpꝰ ⁊ iō
ꝯditiōes corpis seq̄t. Neqꝫ veresilr̄ ē na-
turā brutalē inuitā atꝫ repugnātē mortem
accipe nisi forte violēta sit ⁊ illata. Sed si

senio ⁊ naturali resolutiōe adueniat omnino eā nihil molesti hr̄e verisile est. Naturales em̄ motus omino immūes sūt a labore fatigatione et molestia. Adnouamur etiā ad hoc p naturalē luctū carorū et planctū q in funeribꝰ fieri ꝯsueuit. Iste em̄ luctus q2 oim ē ⁊ apud oēs necessario naturalis ē Et ppt̄ hoc tanq̄ vox nature habēdus vocē aūt nature impossibile est eē mēdacē. q2 ergo hac voce clamat natura hūana vbiq3 mortē extremū in malū suū eē. Necesse ē esse mortē extremū malū hūane nature hoc malū intelligo corporale. Si aūt eēt mors vite cōsumatio ⁊ naturalis cursꝰ expletio eēt bonū nature ⁊ finis quē intenderet. De fine aūt quē intendit natura nō solū non ē ei dolor siue molestia cū illum adepta fuerit. Sz delectatio ⁊ gaudiū igr̄ necessario mors ē vite abscisio siue p̄scisio nō eius impletio. ē ergo plaga mortis siue dānatio illata hūano generi ⁊ aduēticia nō p̄mitiua indita a deo vel innata.

Quarta vo radix quā p̄misimꝰ est naturalis nr̄e rectitudīs incuruatio. Rectitudinis dico spūalis cui attestat̄ ipa rectitudo hūani corpis. Cetera em̄ aīalia vt ait Tulius natura deiecit ad pastū. solū hoīem erexit ad sydera. Simile ē illud os hominū dt celūq3 videre. ⁊ generaliter in oi spē. Aliā figurā corpis et singulorū mēbrorū atz cōpensio nature iterior attestat̄ Sic vngues fortes magni acuti aduncati ⁊ dētes ⁊ oris fixio magna attestat̄ rabiei. Sicut appet in leonibus. Cōtrariū vero attestat̄ mā suetudini sicut appet ī hoībꝰ. Ipa ergo rectitudo hūani corpis indiciū est et̄ne ⁊ naturalis rectitudīs. Curuitas ergo quā ecōtrario videmꝰ in hoībꝰ ē hūane nature illata. Curuitas aūt ē q̄ interius eiꝰ declinatꝰ ē a sublimibꝰ. i. spūalibꝰ bonis ⁊ malis agnoscēdis atz vidēdis ⁊ sentiēdis. Incurnatꝰ aūt ad minima bona q̄ sūt t̄rena atz carnalia illudēdusq3 ab eis erroribꝰ ⁊ fantasijs ⁊ ornandꝰ solicitudinibus. Silr̄ et affectꝰ in spūalibꝰ ⁊ et̄nis bonis et malis pene funditus ē abalienatus. q2 ergo incuruatio ⁊ rectitudo ꝯria st̄. Rectitudo aūt ē naturalis erit necessario incuruatio contra naturam Cū sit naturalis egritudinis lesio atz plaga. Amp̄. ista curuitas ē sīlitudo q̄dam brutorū aīalium et eq̄tio q̄dam naturaliter aūt est hō sublimior q̄ bruta et vita eius nobilior igr̄ adeq̄tio ad illa ī natura ⁊ assimilatio ī vita cū ista duo paciatur et cōtrahat et ipa sua origine pene st̄ aduēticie ⁊ illate ipe quodā est brutū aīal lege p̄mitiue cōditionis. Hoc videmꝰ nasci hoīem p viciū originis. Aīal enim aīal nascitur p̄mitiua lege ⁊ conditiōe nature Hō autem nascit̄ aīal ea aīalitate d̄ q̄ superius locuti sumꝰ. Nascit̄ ergo eiꝰ conditionis et status cuiꝰ st̄ ipsa bruta aīalia per naturā. Nō ergo nascit̄ in sublimitate sua et nobilitate naturali natura hūana sed dep̄ssa ab altitudine q̄ debuit esse brutis supior. et de generata a nobilitate q̄ debuit eē brutis lōge p̄stantior. Deoq3 quadā assimilatiōe vicinior. transformatio igr̄ ista mōstruosa pene esse dubitari non pōt. q2 homo compatus ē iumentis insipictibus et silis factus ē illis Amp̄. si considerauerimꝰ aliq̄s hoīes in statu rectitudinis naturalis. Ceteros autē hoīes q̄les nascunt̄ videbimus manifeste illos hoīes. Ceteros aūt q̄si iumenta istā autē miseriā vt eēt q̄si iumēta nec anteq̄ nascerentur meruerūt cū non eēnt neq3 postq̄ nati sunt q2 fm hoc esset inflicta eis pena ista quā illā meruissent. Cū tales nati sint sine merito ergo suo nati st̄ tales. Quia ergo naturalis rectitudinis nobilitas iure erat eis debita. Et cū esset ablata necesse ē vt aliquo indicāte sit hoc factū. Durissima em̄ pena est hoīem q̄si iumentū fieri et contra naturā humanā indubitāter est tanq̄ magna et eius dep̄ssio et vilificatio Est ergo aduenticiū et illatū. Amp̄. si consideremꝰ amorē corpalis voluptatis et vincula desideriorū hmōi et locum miserie istius. Inueniemꝰ locū istū carcerē amorē vel cathenā desideria vincl'a ergo inueniemꝰ miserū hominē in carcere cathena et vinculis que oīa indicia sunt p̄cedentis peccati p quo ista inflicta sunt.

Ampliꝰ. sicut incuruatio corpalis non potest eē nisi plaga et lesio illata in corpe humano. Sic nec curuatio spūalis ī ipa anima. Sed neq3 errore nature facta esse potest ista incuruatio. Naturā em̄ vniuersaliter et cōtinue errare impossibile ē Hec aūt incuruatio et in omībus ē et ipsa non interrūpitur. Restat ergo vt plaga ista incuruatio plaga in quā illata humane nature vniuersaliter. Amp̄. si naturalis esset ista incuruatio quēadmodū in brutis nihil haberet turpitudinis vitupande in

nobis. Sicut nec in ipis ꝛ seq illā esset ad naturā viuere in nobis sicut ꝛ in illis. Et ꝑpter hoc doctrine ꝛ discipline moꝝ leges quibus passiones iste aut cōpescunt aut extinguunt inique eent q̄si nature ꝛ dei ordinationi ꝯtrarie q naturā sic instituūt et non potius agendū eēt nobiscū de moribus q̄ȝ cum brutis. Moꝝ etiaȝ ꝟtutū studia abijciēda eēt nobis tanq̄ȝ inimica nature. De hoc salomō Ecclesiastes. vij. Creauit deus hoiem simplicē et rectum. Ille vo se miscuit infinit questiōibus. Aggregantes aūt ex hijs q̄ttuoꝛ radicibꝰ sermonem. Dicimꝰ qꝛ oīa ista mala que enumerauimꝰ nō sunt casalia generi hūano cū vniuersalia sint atȝ ꝯmūia. Casꝰ em̄ rarꝰ ꝛ paucis ꝯtingit est. qꝛ ergo nec naturalia sunt nec casalia generis ꝑuidētia regētis aut immissa aut immitti ꝑmissa Sed nec immitti potuerūt a regēte nec ꝑmitti nec immitterent nisi iusto iudicio. Tā nobilem em̄ creaturā suam deus ꝛ morti adijci Et tot ꝛ tantis afflictiōibus affligi innocēter q̄liter ꝑmitteret ergo iusto iudicio patitur genus humanū oīa mala ista. Jniuste āt ista patitur si ista nō meruit. Non aūt meruit ista mala in nascēdo vt iā ōstēdimꝰ. Nascentes em̄ ista mala secū contrahūt et cū istis necessario nascuntur ergo ea meruit in aliq̄bus qui vel nati nō sunt vel non tales nati. Si em̄ tales nati eēnt nēcario pctm̄ eos ꝑcederet ꝑpter qd in ista dānatiōe nascērentur. Manifestū ergo aliq̄s vel aliquē ꝑcessisse ab istis immunē a pctō. et hoc effecisse vt talis id ē aīalis atȝ mortalis ex eo posteritas nasceretur. Jam ergo stabiliuimꝰ originale pctm̄ vtroq̄ȝ modo sue acceptiōis qa originale peccatū dicitur et est istud peccatū qd fuit meritū et origo totius dānatiōis istius. Et ipa originalis dānatio cū qua oēs nascuntur et certū etiā fecimus in aliquo vel in aliq̄bus parentuȝ naturā humanā. et peccato originali vicio atȝ dānatione olim fuisse immunē q̄ si adam ꝛ eua vocati fuerūt aut alijs nominibus nō refert quātum ad finē quem intēdimus vt magnū est si nihil in hoc infidelitas scꝑture crediderit. Manifestum est ꝛ illud apli Ro. viij. per ea que diximus et corpꝰ quidē mortuū est ꝑpter peccatuȝ. Jam em̄ inuentū est peccatū ꝑpter qd dānatio mortis inflicta est ꝛ originale vicium cōtractū exceptis quos ꝑuilegio gratie diuina bonitas exemit. Si qs aūt querat q̄ iusticia dei vno peccāte aut duobus tota posteritas in dānationē mortis derelicta ē. Rūdimꝰ in tractatu de originali pctō Et ad hoc ipm rūdemꝰ qd iusto dei iudicio pcātes ipi i natura sua corrupti sunt penaliter q̄ȝ ipsi culpaliter ꝑ pctm̄ corruperāt. Corruptio aūt illa naturali lege generatiōis trāsfundi debuit in filios. Et q̄ fuerat pena merita et inflicta parētibꝰ esset in filijs ꝑ legem generatiōis transfusa corruptio queadmodū si merito peccati alicuius lepra inflicta eēt eidem et trāsfunderetur ꝑ legē generatiōis in filios. Jn patre qdē eēt pena merita ꝛ inflicta lepra ꝛ hmōi. Jn filijs aūt esset q̄si natura non aūt peccati pena nō enim est in filijs pro peccato inflicta.

Post hec q̄ medicina curandū fuit originale peccatū qꝛ et vulnꝰ fuit in ꝑpetrātibꝰ ꝛ egritudo in posteris contrahētibꝰ qua satisfactiōe emendādum. Quia reuera trāsgressio fuit legi posite ꝛ alieni iuris inuasio quo sacrificio expiandū seu re ꝑpiciandū. qꝛ reuera peccatum fuit et offensa in deū quo lauacro diluendū quia ꝛ cōtaminatio fuit parentū ꝑpetrantiū. et posteroꝝ nascentiū q̄ precio cato redimendū quia ꝑculdubio venundatio fuit tam cōmittentiū illud parentū q̄ȝ contrahētiuȝ posterioꝝ ingrere tentabimus. Et ꝑmum dicamꝰ illud qd cōtraria cōtrarijs curantur tam in spūalibꝰ q̄ȝ in corpalibus vt vicia ꝟtutibus et effectꝰ viciorꝝ et opa effectibꝰ virtutū et opibꝰ. Deinde quia par aut maioꝛ dȝ eē satisfactio trāsgressiōis. Et dȝ eidē esse cōtraria. Procedamꝰ ergo ex hijs tribꝰ radicibꝰ ꝛ dicamus Quia ꝑmū peccatū nēcario inobedientia fuit ꝛ auaricia atȝ supbia. Qualiter em̄ verū sit illud qd in. x. ecci dicitur. Jniciū oīs peccati supbia. Et illud in. vj. ꝑme ad Thy. Radix omniū maloꝝ cupiditas Et illud peccatū est dictū vel factuȝ vel cōcupitum contra legē dei. Nō nunc ꝑbandum suscepimꝰ licet ꝑbatio expedita sit. Peccatum em̄ nihil aliud est q̄ȝ distortio a rectitudine Circa idē autem inqt Aristoteles sunt rectitudo ꝛ peccatū. volens indubitanter rectudinē ꝛ peccatū esse cōtraria. Rectitudo aūt est que et dȝ regularia esse totiꝰ vite diuine nr̄e volūtati quā lex eius exꝑmit. Propter hoc idē est declinare a lege q̄ d̄clinare a rectitudine diuine volūtatis. Et ideo declinare a lege verissi-

ma rōe peccare ē Supbire vō iuxta rōnē
verbi ipius sup ire ē hoc est sup statū sibi
ɔpetentē ⁊ ɔgruū ire et hoc tūc fit cū acō-
missa sibi āministratione seu in seipo siue
in alijs in eoꝝ dñatione quis ꝓsilit vt in
qb⁹ debuit eē seru⁹ dispēsator atꝫ mister
segerꝫ dn̄m ꝓpa volūtate āministrare vo
lens qd̄ aliena tm̄ fuerat dispēsandū. Cu
piditas aūt est velle suū facere vel suū ha
bere qd̄ habendū fuerat alienū. Auaricia
vō a ꝓpare sibi ꝙ ɔmissum fuerat ad di-
spensandū. Et ꝓpter hoc cupiditas ois et
auaricia furtū est spūale. Duꝫ res aliena
spūaliter ꝑ cupiditatē rapiṫ aut ɔmissa q̄
ꝓ beneplacito ɔmittētis dispēsanda erat
approriatur. Quia ergo in oī peccato ista
tria ɔcurrūt. In omni em̄ pctō ⁊ discrepa
tur a rectitudine diuine volūtatꝭ ⁊ alienū
ɔcupiscit. Aut in ꝓpūm vsurpaṫ ⁊ intelli
gimus rem alienaꝫ etiā nosipos vires no
stras mēbra ⁊ corpus ⁊ oīa alia. Hec em̄
oīa nobis ɔmissa sṫ ad aduertendū ꝓ di-
uino beneplacito volūtatꝭ. Et ꝓpter hoc
in quocūqꝫ eoꝝ vsum ꝓpe volūtatꝭ nobis
vendicam⁹ ab āministratiōe in dñatiōeꝫ
in illo offendim⁹. Et qd̄ nobis ɔmissum
est auare furtineqꝫ nobis appropamus.
non pōt autem dubitari qn in oī opere
malo in aliquo eoꝝ que enūerauim⁹ ꝓ
nr̄a volūtate ⁊ cōtra dei volūtatē vtamur
Manifestū ē ergo id in quo erram⁹ et
dicam⁹ q: manifestū est ex hijs que dixi-
mus qm̄ peccatū primoꝝ hoim qui pecca
uerūt necessario fuit supbia auaricia ⁊ in
obediētia. Ex radicib⁹ aūt positis supbia
curanda fuit ꝑ hūilitatē. Auaricia ꝑ largi
tatem ⁊ inobediētia ꝑ obediētiaꝫ.

De medicina contra lapsum.

Incipiam⁹ ergo ⁊ ꝓseq̄mur vnū-
quodqꝫ istoꝝ ꝑ se ⁊ dicam⁹. q: su
pbia illa fuit ab oīmoda ꝟuitute
in oīmodā dñationē Qui em̄ oīmode ser
uus erat se gessit dn̄m vel sui ab aliq̄b⁹ eo
rum q̄ sibi cōmissa erāt administrandum
ꝓ diuine beneplacito volūtatꝭ vtēdo ei⁹
beneplacito ꝓpe. Certū autē est ꝙ ista su
pbitio hꝫ hūilitatē eq̄lem atꝫ contrariā q̄
descensio ab dñatione oīmoda in illam
oīmodaꝫ ꝟuitutē oīmode reuera se gessit
dn̄m ꝑmus ille peccator. dū in nullo man
dato dei dñantis obediuit. Dū ꝓpaꝫ vo
luntatē tūc in oībus adimpleuit. ergo su-
pbitio ista q̄ fuit oīmode dñationis vsur
patio ab oīmoda ꝟuitute emendāda fuit

per hūilitatē que eēt oīmoda dominatio
ne oīmode ꝟuitutꝭ assumptio. Hoc auteꝫ
fuit in deo nr̄e hūanitatꝭ assumptio. So
lus aūt deus in alto ē oīmode dominati-
onis. ⁊ nos ī infimo oīmode ꝟuitutꝭ. De-
scensio ergo a suo alto ad nr̄m infimū de
scēsio fuit ⁊ hūiliatio quā requirebat ꝑme
hūane supbitiōis emēdatio. Est em̄ ei eq̄
lis q: ꝭm eosdē terminos. Ascēsus enim ⁊
descēsus ꝭm eosdem terminos necessario
sunt eq̄les. Est ⁊ cōtraria q: generalr̄ mo-
tus ad cōtraria contrarij sṫ. Amp̄. oī-
mode seruitutꝭ abiectio ⁊ oīmode ꝟuitu-
tis assumptio seu susceptio cōtrarie sunt ⁊
eq̄les ergo cū altera fuit peccatū ꝑmi pec-
cantꝭ hominis necessario fuit emēdanda
per alterā ergo necesse fuit aliquē assume
re oīmodam ꝟuitutē vt peccatū illud emē
daretur. Non potuit aūt illā assumere ni
si q ex pers ei⁹ erat penitus. Sol⁹ aūt d̄s
immunis erat ab oīmoda seruitute. Ois
nanqꝫ creatura oīmode seruituti eius er
erat abnoxia et subiecta. Amp̄. omni
mode dānationis vsurpatio furtaꝫ cōtra
riam habebat ⁊ eq̄lem oīmode dānatio-
nis spontaneā exinanitiōꝫ seu depositiōꝫ
Nec aliud potest ei inueniri eq̄le atꝫ con
trariū ergo necessario emēdenda fuit illa
vsurpatio per illā ⁊ hoc nihil aliud fuit q̄ꝫ
qd̄ legitur ad philipp̄. Et semetipm̄ exina
niuit formā serui accipiēs. Et id qd̄ legitur
xxij. luce. Ego aūt in medio vestrū sū sicut
qui ministrat. Et mathei. xx. fili⁹ hominis
non venit ministrari sꝫ ministrare. Si qs
autem dixerit quia vsurpate dominatio-
nis depositio ⁊ reditus ad infimū sue ser-
uitutis debeat eē emendatio huius vsur-
pationis errat indubitāter quia hoc non
est nisi restitutio ipius ablati Dum seipm̄
q̄ꝫ male vsurpauerat sibi d̄o restituit. Eꝫ
vsurpationis adhuc iniuriā ⁊ cōtumeliā
non emendat. Manifestū enim est q:
aliud est iniuria que domino irrogaṫ in
vsurpatiōe rei sue. Aliud res ipa que auf-
fertur ⁊ damnū quod irrogaṫ. Peccator
ergo quicunqꝫ in redeūdo ad statum pri
stinū seipm̄ vtiqꝫ deo restituit. Sed apo-
stasie iniuriā quā d̄o recedēdo intulit ꝟui
tutisqꝫ sue iacturā quā deo tp̄e peccati fecit
eo ipo ꝙ redijt nullatenus emendauit. Et
hoc inde palam est quia se totū debebat
deo. Debebat insuper ⁊ emendaꝫ iniurie
duorū ergo factus ē debitor et ꝓpter hoc
soluto altero tantummodo pro reliquo ma

net obligatus. ¶ Manifestū est ergo qꝛ pmi parentes restitutiōe sue pristine serui tutis ꝛ āministratiōis iniuriam apostasie nullatenus deo poterāt emendare. Sed neqꝫ etiā si magis serui vt ita loquar. magis qꝫ subditi redirent qa impossibile erat vt tantuꝫ p humilitatē descenderēt infra se. q̄tum per supbiam ascenderāt supra se hec aūt erat sola ꝛ condigna satisfactio vt quantū illi ascenderāt supra se. tantuꝫ aliquis descenderet infra se. Hoc aūt sol⁹ deus poterat vt dixim⁹. Et ꝑpter hoc solus deus in persona ꝑpria primoꝝ parētum supbiaꝫ hūiliatione sua potuit emēdare Nihil enim erat tantū infra primos parētes aut eis inferi⁹ quantū deus erat illis superior Solus ergo deus potuit tm̄ descēdere infra humiliādo se q̄ntū adam ascēdit. Ascendit supra se supbe eleuādo se. ¶ Amp̄. si ꝯcesserint nobis infideles qđ scriptura dicit in. iij. Genesis. quia ex illa suggestiōe ꝛ ꝑmissione serpētina eritis sicut dij sciētes bonum ꝛ malū peccauerunt. Deitat altitudinē ambiētes erit ꝑbatio lucidior qꝛ em̄ in altitudinē deitatis se extulerūt per superbiam. Recte fuit vt emendatio huiusmōi eleuationis eēt depressio ab alto deitatis vt ita sibi͛ unicē aptarēt trāsgressio ꝛ satisfactio. Ut quia illi ab humilitate hūanitatis in altitudinē deitatis supbiēdo se extulerāt emēdationi ab illa altitudine deitat ad hūilitatem hūanitatis descenderet.

¶ De auaricia ade.

Nunc vero circa auariciā ꝛ largitatem diuicias ꝛ paupertates negociabimur ostēdentes peccatū primoꝝ parentū non nisi satisfactōie quā expressimus q̄ntum erat de eius qualitate ꝛ magnitudine emēdari potuisse. Hoc aūt dicimus quia nouim⁹ deo de sue potestatis immensitate alium modū fuisse possibilem. Sed peccati modū ꝛ magnitudinem hunc modū requirere satisfactionis dicim⁹ Si ego peccatū illud fuit auaricia necessariū fuit et positis radicibus vt largitate contraria curarē. Contraria enim sunt auaricia et largitas. Restat ergo inter eas vt queratur equalitas. Necesse ergo fuit vt q̄nta erat auaricie rapina tāta esset largitio largitatis. quia ergo rapina fuit deitatis. Hanc em̄ pmi homines ambinerunt vt ponitur. Necesse fuit vt fieret et largitio illius ecōtrario vt quam auari fuerant in rapiendo spūaliter seu cupiendo alienū perditores primi tā largus esset in largiendo ꝑpriū repator. et ideo q̄ntum fuit qđ rapuerunt tantū oportuit eē quod ip̄e donaret et hoc erat deitas sꝫ ut ꝙ habē⁹ ex scp̄tura. ¶ Amp̄. oīmode pauper fieri diues illo peccato ꝯcupiuit ergo ecōtrario vt medicīa rn̄deꝛ ex eq̄ ꝛ ꝯtrario nccē fuit vt oīmode diues oīmodo paup efficerē. Oīno aūt paup pm⁹ hō erat q omnino nihil habebat suū omnimodo diues Deus qui totū habebat suū in omnimode aūt paupere vsurpatio oīmodaꝫ diuiciarū contrariū habuit et eq̄le in omnimodo diuite ꝛ appetitū oīmode paupertatis. ¶ Amp̄. cū esset primus homo omnimodo paup id est omnino nihil habens per auariciā factus ē omnimode diues. modo habens in hoc quidē facto nō iure sed iniuria ergo oportuit vt oīa iure habens omnimode paup ꝛ non habens efficeretur. Et vt planius faciam⁹ ꝙ diximus omnimoda omnino alienoꝝ vsurpatio p omnimodā suoꝝ omnimode largitiōem emendāda fuit. Nulla aūt creatura habuit aliqd omnimode suū preter peccatū. Et ꝑpter hoc omnimodā omnino suoꝝ largitionē solus creator efficere potuit. Sicut ergo adā p furtuꝫ ꝛ rapinā fact⁹ ē quasi diues cū nihil haberet. Sic oportuit vt deus fieret q̄si pauper cuꝫ oīa haberet. Et hoc videē p̄dixisse Salomon ꝑuerb. xiij. Est quasi diues cū nihil habeat et ē quasi pauper cū in multis diuicijs Sic apl's cum in. viij. scđe chorinti. expsse dicit. hoc scit inqt gratiam dn̄i nr̄i ihesu xpi qꝛ ꝑpter nos egen⁹ factus ē cum eēt diues. Nō p̄t dubitari qm̄ rapiā diuiciaꝝ assumptiōe pauptat ꝛ largitiōe eaꝝ emēdenda sit. hꝫ ei vtrunqꝫ ꝯriū in deo vt oñdim⁹ Item oīmoda sui ꝛ suoꝝ vsurpatio fuit pctm̄ pmi parētis peccātis. q se toto ꝛ suis ꝑpa volūtate vsus ē cōtra imperiuꝫ dei illū iure plenissimo possidētis. Et hec vsurpatio nō habuit contrariū adeq̄tum nisi oīmodā sui ip̄i⁹ largitionē. Oīmode em̄ ꝛ iure plenissimo possess⁹ factus ē oīmodo possessor legitime possessori ablatus ergo optuit vt dn̄atissim⁹ possessor fieret oīmode possess⁹ ꝛ ius oīno nō habēti collat⁹. Et hoc ē ꝙ dicit ysa. ix. Paruul⁹ natus ē nobis filius datus ē nobis. Et illud redemptionē misit pplo suo. Attende cōtrarietates eoꝝ possidere ꝛ possidenti

aufferre ius omīmodū. ⁊ omīmodā iniu
riam auariciā e t largitatē. Et videbis per
ſpicue ꝙ alterꝝ fuit ſicut trāſgreſſio ⁊ alte
rum ſicut emēda. Paratqꝫ ꝯtraria nec ali
bi potuit illa trāſgreſſio ad ꝯtrarietatem
adequatā inuenire. Et ꝓpter hoc neqꝫ me
dicinā neqꝫ emēdatiōꝫ potuit aliūde hr̄e
NUnc aūt perſequendū erit nobis
terciū ſcꝫ inobediētia que neceſſa
rio primū peccatū fuit. Dicimꝰ er
go qꝛ inobediētia eius q omīmodo tene
baṫ obedire que nō habuit ꝯtrariū ſibi
adequatū niſi obediētiā eius q nullomo
do tenebaṫ obedire. Eſſe em̄ non hꝫ ꝯtra
rium niſi vnū et obediētia nō habet con
trariū niſi inobediētiam. Nec illa habet
iſtam ꝯplexionē que ꝯtrarietatē efficiat.
Sicut in libro Thopicoꝝ apđ ariſtoteleꝫ
didiciſti. Nō potuit ergo inobediētia eiꝰ
qui oīno tenebaṫ obedire ꝑ aliam emen
dari q̄ꝫ per obediētiaꝫ eius q nullomodo
tenebaṫ obedire. Hic aūt erat ſolus deus
Amp̄. inobediētia illa fuit ꝑ obediēti
am emēdanda. Sicut appet ex radicibus
q̄s ab inicio poſuimꝰ. qa ergo nulla obe
dientia inueriri poterat niſi in aliq̄ crea
turaꝝ aut ī ip̄o creatore neceſſario ꝑ obe
dientiā alicuiꝰ ex creaturis aut ꝑ obedien
tiam ip̄ius creatorꝭ. Non aūt per obediē
tiaꝫ alicuiꝰ ex creaturis ꝙ inde ē manife
ſtū. Qꝛ vnaq̄qꝫ creatura ex toto poſſe ſuo
⁊ viribꝰ eē ꝑ ſeip̄aꝫ ⁊ ꝓ ſe ip̄a obedire te
nebatur actori ſuo iure creatiōis ⁊ conſer
uatiōis ſue. Ergo quantūcunqꝫ obediret
etiā ſi totū poſſe in obediēdo creatori ſuo
expēderet nō ex olueret. niſi ꝓp̄uꝫ debitū
Debitū inq̄ꝫ ꝙ tenebaṫ ratione ꝓp̄e crea
tionis nō ſolueret ergo debitū p̄me ino
bedientie ſiue trāſgreſſiōis. Sꝫ neqꝫ p̄mꝰ
trāſgreſſor ꝑ obedientiā ſuam q̄ntumcun
qꝫ poterat inobediētie ſue debitū exolue
re Quantūcunqꝫ ei obedientiā deo impē
deret ad illā etiam ſine obediētie ſue debi
to tenebaṫ. ergo alio đbito tenebaṫ ad il
lam. Illud ergo debitū in eiꝰ exhibitione
nō aliud ſolueret. Qꝛ aūt quelibet crea
tura ad oīmodā obediētiā teneaṫ. ⁊ ꝑ ſe
ip̄m debito innato abſqꝫ vlla cōtracti de
biti ſuꝑadditione. Inde manifeſtū eſt. qꝛ
nulli ex creaturis licet naturaliter diuinis
legibus aut regulis in aliquo contraire.
Ad hoc igr̄ tēdit ratiocinatio noſtra ꝙ ꝑ
nullius creature obediētiaꝫ emēdari po
tuit illa p̄ma peccantiū hominū inobedi

entia. quia ergo ꝑ obedientiā neceſſario
emendāda fuit ꝑ obedientiā creatoris ex
neceſſitate emēdanda fuit. Neceſſe ergo
fuit creatorē fieri obedientem non ſolum
obediētia que illā obediētiaꝫ. Etiā tanq̄ꝫ
ſatiſfactio cōdigna equaret. Sed etiaꝫ q̄
illam tanq̄ꝫ morbū medicina ſaluaret. ni
ſi em̄ medicina morbū īterimat ſanitas ñ
poterit ꝑuenire Et iō neceſſe fuit vt maior
eēt obediētia redēptoris q̄ꝫ ꝓceſſerit ino
bedientia ꝑditoris. Quia non ſolū debe
bat eē emenda illius ⁊ ſatiſfactio. Sꝫ eti
am medicina. Hec aūt oīa que ad hoc p̄
miſſis ratiōibus ꝯſtruximꝰ paucis v̄bis
comp̄hendit ap'lus. ij. ad philipp̄. Semet
ip̄m exinaniuit formā ſerui accipiens.
Amp̄. eē ſub lege et eē liberū a lege ſunt
ꝯtraria. eū quoqꝫ q ſub lege ē fieri extra le
gem. hoc ē liberꝝ ſe gerere a lege ⁊ fieri ſb̄
lege ſubditūqꝫ legi ſe gerere ſṫ ꝯtraria. q
bus ſi vniuerſalꝭ addiderimꝰ erūt contra
ria adeq̄ta ꝙ eſt vt ita dicamꝰ hinc ꝙ eſt
omīno ſubditū legi omīno ſe liberꝝ gere
re non erit aliud ꝯtrariū adeq̄tum niſi oī
no liberū lege omīno ſe ei ſubdere. ergo
aliud non pōt eē ſatiſfactio aut medicina
illius. Qꝛ ergo pct̄m de quo intēdimꝰ tl'e
fuit ꝙ eo omīno ſubditꝰ legi omīno libe
ruꝫ ſe geſſit. Neceſſe fuit vt ſatiſfactio eiꝰ
⁊ medicina talis eēt qua oīno liber a lege
ſubditū oīno ſe gereret. Nullus aūt talis
erat excepto creatore creatorē ergo opor
tuit fieri oīno ſubditū. Oīs eniꝫ creatura
ſub legibꝰ ē creatorꝭ. Factus ē igr̄ creator
ſub lege ſic đt ap'ls in. iiij. Gal'. At vbi ve
nit plenitudo tp̄is miſit d. fi. ſuū factū ex
ml'iere factū ſub lege. Amp̄. nll'a creatu
ra potuit de ꝓprio ſoluere debitum pct̄i
illius qꝛ ſi etiā ꝯcedamꝰ aliquā creaturaꝫ
hr̄e ꝓp̄um. tamē non hꝫ illud niſi cōmiſ
ſum vt potius alienū ē. quicq̄d hꝫ et totū
hꝫ ab alio. ⁊ iō totū ⁊ ꝓ toto teneṫ. Dē
autē alienū debeṫ ei a q̊ habeṫ ergo oīs
creatura ⁊ ſe dꝫ ⁊ oē qđ hꝫ. Sꝫ nulli rei
ſolutione potuit ſolui niſi debitū quo illa
debeṫ. v̄bi grā. Cuiuſcūqꝫ pecunie ſoluti
one non ſoluiṫ niſi debitū q̊ illa debeṫ. ſi
tamen ipſa debetur. Si ergo ſeip̄am ſiue
aliđ quodcūqꝫ ex eis que habebat quecū
qꝫ creatura ſolueret non ſoluebat niſi de
bitū quo ſeip̄aꝫ debebat Nulla ergo cre
atura ſoluere potuit debitum p̄me tranſ
greſſionis ſiue ſeipſam ſolueret ſiue ali
ud ex eis que habebat et hoc eſt quia ex

vnius rei solutiõe nõ potuit solui nisi de-
bitum q̄ illa debebat vt dixim⁹. ¶ Amp̄.
necce fuit deū misereri generi hūano sal-
ua iusticia et iuste agere cū eodē salua mi
sericordia nihil em̄ obsistere potuit iusticie
diuine quo min⁹ meritā penam infligeret
generi hūano aut inflicta dānatiõe relin
queret nisi mis̄cdia. Simil'r et nihil obsiste
re potuit diuine mis̄cdie quo min⁹ aut mi
serie hūani generis occurreret aut eā rele
uaret atq̄ leniret nisi iusticia. quia ergo ī hoc
vno et ex toto salua erat vtraq̄ vt generi
hūano non habēti vnde satisfaceret. Nõ
dico ꝓ illo pctō tantū. Sed etiam ꝓ quo
cunq̄ sic ostendimus daretur. Unde satisfa
ceret condigne ⁊ sufficiēter. Per viā enim
istā obtinebat ius suū iusticia plenissime
que pro quocūq̄ peccato vel ampli⁹ pe-
tere poterat. Simil'r mis̄cdia absq̄ vlla di
minutiõe suum explebat officiū. Si ꝑ be-
neficiū suum genus humanū liberaret a
miseria. Hec est em̄ intētio mis̄cdie libera
re ab inflicta miseria. Et hec erat intētio
iusticie satisfactiõe condignā expetere de
culpa Dandū ergo fuit hūano generi per
dei mis̄cdiam tātū. Ac tale beneficiū quo
iusticie diuine satisfaceret de culpa condi
gne. Sic em̄ ⁊ obtinebat iusticia dei satis-
factionē condignā. Hoc autē beneficiū vt
ostendim⁹ non potuit eē a pura creatura
quia nulla pura creatura potuit exolue-
re debitū nisi quo ipā debebat id ē vt di-
xim⁹. Illō ergo beneficiū necessario fuit
ipse creator ⁊ ī eo sicut dicit psal. Misericordia
et veritas obuiauerūt iusticia ⁊ pax oscu
late sunt. Illō beneficiū via fuit in q̄ necca
ria cōuenerūt. ⁊ qō eas velut ad pacis oscu
lum sociauit. Dū eni altera ꝑ viā exigen
tie condigne satisfactiõis. Altera aūt ꝑ vi
am omimode remissiõis incederet obuiā
Altera alteri nūq̄ venisset. nisi altitudo
diuini consilij ambos in vno illo benefi-
cio velut pacis osculo qō eas in se iunge-
ret sociasset eas. Itaq̄ beneficiū illud in
seipō ita ꝯiunxit Dū vtraq̄ qō reqrebat ex
hibuit Et beneficiū illud vt dixim⁹ nõ po
tuit eē pura creatura. Sz ipē deus media
torē se interposuit nõ solū inter se hoīes.
sz inter suā mis̄cdiā et veritatē. Per ipm
ei vtriq̄ satis factū est ⁊ in eo vtraq̄ ob-
tinuit qō volebat. ¶ Amp̄. genus hūa-
num de lacu miserie ⁊ de luto fecis trāsfe-
rendū erat in regionē beatitudinis. Sed
non erat via q̄ illuc trāsferri possz nisi spes
illuc daret̄ ꝑueniēdi. Spes aūt ꝑueniēdi
non nisi diuino adiutorio et gratia fuit er
go ī eo erat ⁊ desideriū īflamandū hmōi
⁊ spes ita fulciēda. Quia ergo amor amo
re cōuenienti⁹ accēditur sicut ignis igne.
Decuit aūt sapiētissimū vnunqōq̄ quod
faciebat mō conueniētiori facere. Decuit
ergo illū amorē nostrum amore suo accē-
dere. Nullo aūt modo cōueniētius ignis
q̄ igne accendit̄ nec corpalis nec spūalis
vt ē amor. ¶ Amp̄. non eēt dignus ama
ri si ipē nõ amaret. ⁊ ꝑditio quodāmodo
est non amare amātez se. Sed amore pre
ueniri liberalitatis ē non em̄ patit̄ liberali
tas subiectū suū prius amari ab aliquo.
aliq̄ inq̄ nato q̄ ipsa amet eundem. Quia
ergo ad deū nec modo erat via nisi per
dilectiõez ipius. Ad dilectionē aūt ipsius
nõ erat via vlla recta atq̄ conueniētior ni-
si correlatiua dilectio eius ad nos. Sz ne
q̄ illa via erat ad nr̄am dilectiõez in ipm
nisi ꝑ sui ꝓbationē. Dilectio em̄ non alit̄
dilectionē excitat q̄ per sui ostēsionē seu
ꝓbatiõz. necesse ergo fuit vt dilectiõz suā
in nobis ostēderet. nõ decuit autē illū vti
nisi infallibili. ⁊ vsq̄ quaq̄ indubitatiõe
ꝓbatione oportuit ergo vt ⁊ signū sue di
lectionis ad nos eēt infallibile. ⁊ argumē
tum irrefragibile Non est autē repire nisi
vnū tale signū amoris ⁊ hoc ē maloꝝ ami
ci ꝑfecta cōiunctio ꝑ hāc ergo oportuit de⁹
ꝓbare ad nos suā dilectiõz. quia ergo non
erat via nr̄e reductiõis ad deū nisi per no
strū amorē in ipm nec ad nr̄m amorē via
recta nisi per ꝓbatiõz sui amoris ad nos
Nec erat irrefellibilis ꝓbatio dilectiõis
nisi perfecta maloꝝ nr̄oꝝ coniūctio Necce
ergo fuit deū gen⁹ hūanū ad se reducere
volentē dilcõz suā in gen⁹ hūanū ꝑ facta
maloꝝ eius assumptiõe ostendere. ¶ Amp̄.
nihil adeo innatū ē suadere alienū amo-
rem vt mori ꝓ alio. hec ei ē radix indubi-
tata q̄ oēs hoīes natural'r vocent̄ ad ꝓ-
batiõz dilectiõis. Unū ⁊ vnusq̄sq̄ volēs
ꝓbare dilectiõz alteri⁹ in se dt ꝓ me mo-
reret̄ ille si oporteret. Ista igr̄ radice ꝓba
tionis si necesse fuit vti sapiētissime dispu
tantē deū. Itē minus diligere ⁊ plus dili
gi maiorē dilectiõz exigere. ⁊ minorē im-
pendere iniqtatis ē. Sicut in alijs donis ⁊
beneficijs se habz. Maiora em̄ ab amico
requirere quē quis velit si possit impēde-
re iniqtatis est vere amicicie lesio quā er-
go diligi vult deus vsq̄ ad mortem ꝗ no

bis debuit p̄or. ꝛ tantā dilectionē ostendere non solū ergo vsq; ad extremi mali qȯ ē mors ꝯmūoꝫ diuia dilcō extēdit i amicos veꝝ etiā vsq; ad inimicos.

Amp̄. amicicia eq̄parantia est in p̄dicamēto relationis equiparat enim ꝛ adequat amicos. Eodē ergo iure eadē lege vti debet alter in alterū igr̄ quicqd debet alteri alter ratiōe amicicie debet ꝛ reliquꝰ illi Si igr̄ ratione amicicie dꝫ genꝰ humanū deo vt moriat pro illo debet eodē iure hoc ip̄m deus eidēꝫ.

Amp̄. aut potuit diligere deus genus humanū vsq; ad mortē suscipiendā p eo aut nō potuit. Si potuit ergo tantū dilexit ab eterno qm̄ dilectio nō recipit in se aut magꝭ aut minꝰ ab eterno ergo dilexit deus genꝰ humanū vsq; ad suscipiendā mortē pro eo. Si autē nō potuit est ergo minꝰ amicus generis hūani q̄ȝ genꝰ humanū ip̄ius. que liberalitas ꝛ ec iniquitas lōge est ab eo. Si aūt voluerit tergiuersari qs per hoc qȯ amare eq̄tate dicit de deo ꝛ de nobis. De illo em̄ dicitur eēntialiter. de nobis aūt ꝭm accidēs ꝛ participatiōe. nec sic effugiet. ꝙ em̄ non hꝫ in effectu deus. erga amicos suos. ncc̄e est vt habeat in effectu et qȯ essentialiter amare dicit. Nō p̄hibꝫ ap̄o vel minuit dilectiōis effectū. Sed potius adaugꝫ incorporaliter. Sicut em̄ ex bonitate eiꝰ essentiali maioꝝ beneficioꝝ p̄fluit multitudo et copiosioꝝ in oēs creaturas eo ip̄so ꝙ est eēntialis Sic ex amore eius eēntiali eo ip̄o ꝙ eēntialis est maior necesse est ꝙ redūdet multitudo donoꝝ i amicos. Eencialitas em̄ copiositatē augꝫ infōte. Et iō necesse ē vt augeat, aīal augeat ꝛ fluxus Qȯ em̄ eēntialiter calidū est maiores hēt fluxus caloris in alia ergo qȯ eēntialiter amās est copiosiores habꝫ redumdātias amoris id ē beneficia ꝛ dona in amicos. Si em̄ eēntialiter amat necessario ꝛ fontaliter. Et p̄pter hoc et in se copiosissimꝰ hmōi amor ꝛ in amicos redundātissimꝰ Sic ergo i extremo ꝛ sup̄mo ē copiositas in se. Sic ꝛ influxit ncc̄e est vt ꝑueniat ad maximū maximꝰ āt fluxus amoris ē id ē maximū opus eius maximū vicꝫ beneficiū susceptio mortꝭ p amico. Sic legit p̄mi. petri. ii. Maiorē hāc dilectiōꝫ ꝛc. Sic ab eēntialiter amāte ncc̄e ē vt sit maximꝰ fluxus amoris ꝛ oꝑatio ꝛ hoc ē mortꝭ pro amico susceptio. Ip̄e ergo eēntialitas amor diuini ꝑ quā effugere se credebat aduersarius illū maxime ꝯp̄hēdit ꝛ qȯ intēdebamꝰ efficatius ꝯcludit. Intēdentibꝰ aūt ꝑscrutatiusq; statū hūani generꝭ cōsiderantibꝰ. Triplex indigētia in eo inueit Primo q: em̄ pp̄ls multꝰ ē. inūerabilis ꝛ pctōꝝ pollutiōibus a natitate sua obnoxius pōtificali indiguit ꝛ sacerdotali quo sanctificaret officio. p̄pt̄ delictoꝝ multitudinē innumerabilē ꝛ magnitudine immensābilē. Scd̄o interpellatore indiguit ꝛ aduocato. q cām eius tantā corā deo ꝑ interpellatioꝫ ageret. ꝛ ei apȯ eū veniam ꝛ gratiā impetraret. Tercio tot ꝛ tātis offensus ē qui ꝑ seip̄m satisfacere deo non poterat mediatore opus habuit q partes ad pacē reduceret mediatiōe sua ꝛ intuētu. Si em̄ nec modicā ecclesiaꝫ eē decebat absq; sacerdote q ei sufficeret ꝛ cōpeteret Sic em̄ vniuscuiusq; ꝑticularꝭ eccie indigentia ad sui sacerdotꝭ officiū. Sic totius generis hūani ad illius sūmi sacerdotis officiū ex quo ꝑ locū a p̄portiōe seqtur vt sicut q̄si nihil ē alicuius eccie particularis seu ꝯuentus ad totā totius hūani generꝭ ecciaꝫ aut indigētie ad indigētiam illius. Sic ceteroꝝ sacerdotū ꝛ sanctitas nihil sē in cōꝑatiōe sctitatis aut officij illius vt sit ille sctūs sanctoꝝ absq; vlla cōꝑatiōe sanctissimus. Eodēmodo ꝛ cā totius generis hūani apud deū ꝛ corā deo agēda aduocatū reqrebat sibi pro magnitudine sua. Sic ꝛ cōpositio ꝛ pacificatio tātaꝝ ꝛ tot offensaꝝ mediatorē cōpetentē. Dico ergo qȯ eius sanctitatē ncc̄e fuit eē sūmā totiꝰ generꝭ hūani sacerdotū vt eiꝰ sanctitas ꝛ meritꝭ totiꝰ generꝭ hūani sanctificatio deberet. Si ei nō deberet ei ex meritꝭ p̄cul dubio nō sufficeret hūano generi ip̄etrare satisfactiōꝫ. sufficiēs enim sacerdos ē q ē sufficiēs ex meritꝭ. Impossibile āt fuit vt pura creatura eā hr̄et meritoꝝ sufficiētia vt ei deberet ex dei iusticia totius generꝭ hūani sctificatio. Et hoc ē q: quecūq; eēt sanctitas siue ꝟtutū seu oꝑm aliena erat ab illa. et ei a q̄ accepta erat totalit̄ debebat. Rōe ꝟo alienoꝝ nihil ei ꝺ iusticia deberi poterat. neq; enī laus alicui p factis alienis aut oꝑibꝰ deberi pōt ergo multo fortiꝰ neq; renūeratio. nō enim in vanū dictum est laudate dn̄m in sanctis eius.

Amp̄. q̄cunq; eēnt hmōi sacerdotꝭ obseq̄a vel opera sanctitatis postq̄ȝ oīa illa non eēnt nisi dona gratissima. Sicut dicit dauid in vltimo p̄mi paralipp. Ecce in

quit domine que tua sunt tibi obtulimꝰ
⁊ que de manu tua accepimꝰ dedimus ti
bi. Et ysa. xxvj. opa nostra oia paratꝰ es
in nobis dñe ⁊ ad phil. ij. Deus qui opa-
tur in nobis velle ⁊ ꝑficere pro bona vo-
luntate. Quid aliud in seruiẽdo vel in of
ferendo deo faceret nisi ꝙ eius erãt eideꝫ
faceret redditio aũt suoꝝ apud eum cuiꝰ
sunt ne dicam tãti meriti. Sed nulliꝰ etiã
meriti de iusticia eẽ debuit sicut supra me
morauimꝰ. Amp̃. omniũ obsequioꝝ
suoꝝ quantacũqꝫ essent debitor eẽt sacer-
dos hmõi ex cõmisso ergo impẽdendo
illa se tantũ absolueret. nihil aũt nouum
apd deũ alicui alij impetraret. Amp̃.
curramus ꝑ singulas ṽtutes certũ est ꝙ
obsequiũ qd deberet sacerdos hmõi do
toto posse ⁊ viribꝰ et dilectiõe vtrãqꝫ per
se etiam ⁊ ꝑ se legem exigebatur. ⁊ vtra-
qꝫ ab eo requirebat Et ad hunc modum
se habet de alijs virtutibus. Cum ergo
omnium virtutũ officia ⁊ obsequia per se-
metipm sacerdos huiꝰ teneret. Ma-
nifestũ est ꝙ non sufficerẽt eius opera q̃-
liacũqꝫ essent. nisi ꝓpijs debitis exoluen-
dis remanẽrent ergo adhuc oẽs alij obli
gati eodẽmodo. Manifestũ est qꝛ sa-
crifitio quod alias debitũ erat generis hu
mani. Satisfactiõꝫ impetrare non pote-
rat de iure et merito sic per pecuniã alias
debitã non potest ſm debitũ solui. Cũ er
go omnis pura creatura et se totaꝫ et sua
omnia deberet tanq̃ꝫ aliena et sibi cõmis
sa nulla sui vel suoꝝ oblatiõe aliquid im
petrare debebat ex merito apud deũ nisi
forte aut deus se obligasset ex pacto et se
remuneraret debitoꝝ sibi solutiõꝫ aut de
municicia sua remunerare vellet supra de
bitum hmõi. Hoc aũt miscdia iusticia. q̃
non est nisi quedã solutio debitoꝝ. Ex sa
crificio ergo nõ debito alias ⁊ sanctitate
alias non debita. Sed adhuc specialiter
assumptus et acceptus. Impetrare opor-
tuit apud deũ generi humano gr̃am san
tificationis. Nulla creatura pura habere
potuit alias non debita q̃ntum ad satis-
factionẽ humani generis sanctitateꝫ qm̃
oĩs pure creature sanctitas ꝑ semetipaꝫ
debita erat deo oẽqꝫ pure creature sacrifi
cium. Necesse ergo fuit vt ⁊ ista sanctitas
et illud sacrificiũ a non pura creatura su-
sciperet seu assumeret. Necesse ergo fuit
summũ sacerdotẽ humani generis nõ pu
ram creaturã esse. Et ꝓpter hoc creatoreꝫ
qui suscepto sanctitate sanctificatiõꝫ hũa-
no generi impetraret. Amp̃. si vnaque
qꝫ creatura adeo onerata erat ꝓpijs debi
tis et totiꝰ etiã sue posteritatis obsequijs
sufficiebat alioꝝ portãdis oneribus. Et si
diligenter attẽderemꝰ nihil potest aliqua
creatura portare p̃ter ipa onera mãdato-
ris que deꝰ illi imposuit. Nulla enim est
creatura que nõ legibꝰ et creatoris regu-
lis subiecta sit. ⁊ adeo occupata vt nihil
habeat spacij ad aliđ faciendũ cum ipaꝫ
occiositatẽ puniat dñs Nulli ergo pure cre
ature totius hũani generis onus nisi stul
te et inutiliter imponi potuit. qm̃ si consi-
derauerimꝰ abyssos pctõꝝ totius hũani
generis non vnã abyssum. Sed ꝙ hoĩes
ferrꝫ necesse fuit abyssos. vt sacrificiũ quo
iste immẽsurabiles abyssi expiãde erãt tm̃
esset deo placitũ ⁊ acceptum. Et amplius
quã tota illa peccatoꝝ immẽsitas displice
bat. Iterũ sanctitas cui totius hũani ge-
neris sanctificatio ex merito debebat aut
maior eẽ đbuit aut saltẽ eq̃lis omniũ pec
catoꝝ eius immẽsitati et totius hũani ge-
neris in vnũ collecte sanctitati. De iure ei
nõ debet pro quãtocunqꝫ obsequio nisi
eq̃le vel minus. Maiorẽ ergo oportuit eẽ
sanctitatẽ sacerdotis hmõi q̃ꝫ esset totius
hũani generꝭ sanctitas ⁊ q̃ꝫ eẽt omniũ pec
catoꝝ eiusdẽ immẽsitas. Ex quo appꝫt ꝙ
oporteret sacrificiũ illud maius bonũ eẽ
q̃ꝫ esset malũ totius generis hũani ꝑditio
Et insuꝑ maius bonũ esse vel eq̃leꝫ ei bo-
no q̃ꝫ totius hũani generis sanctificatio.
Appꝫt ergo nõ potuisse purã creaturã eẽ
vel ipm offerẽteꝫ vel sacerdotẽ. Amp̃.
summũ sacrificiũ totius humani generis
ergo si purus homo fuit oꝑtuit vt nõ so-
lum sibi ad placendũ deo ꝓpa bona suf
ficerent. Sed etiã vt de suꝑhabundantia
sua toti hũano generi remissionẽ omniũ
peccatoꝝ ⁊ gratiã sanctificatiõis impetra
re sufficeret. Apparet ergo q̃nta esse debe
bat in ea ꝓpa sufficientia. De qua tã am-
pla suꝑ esset largitio qꝛ toti generi hũano
ad remissionẽ omniũ peccatoꝝ et ad sanc
tificatiõꝫ impetrãdũ sufficeret. Eodẽmõ ⁊
de aduocato in cã totius hũani generis
ingrendũ erit. qꝛ em̃ per interpellatiõꝫ agẽ-
da erat cã hmõi. necce fuit vt aduocatus q̃
interpellãte causa ista totius hũani gene
ris agẽda erat. tãta gratia apud deũ tan-
taqꝫ iusticia in se p̃ditus eẽt. vt eius inter
pellatiõꝫ et p̃cibus cause istius expeditio

tantāqꝫ iusticiā tāqꝫ ꝺo acceptā vt merito
illius sup tot ꝛ tantꝭ offensis deꝰ merito
placaret Et insup sanctitatꝭ gratiā toti ge
neri humano. Deinde futura gloriā debꝫ
tribuere. Et qꝛ ꝯtinua erat offensaꝝ incur
sio ꝑpetua peccatoꝝ pollutio. necesse erat
vt ꝑhēnis eēt aduocati hmōi aduocatio
ꝛ sacerdotꝭ sanctificatio. ꝑhennis em̄ cau
se ventilatio ꝑpetuū reqͥrit aduocati pro
ciniū. ꝛ cōtinua pollutio ꝯtinuū sacerdo-
tis sanctificantꝭ officiū ꝑpetue ergo neces
se fuit aduocatū istū ꝛ sacerdotē corā deo
stare siue assistere. Si vnꝰ ergo sacerdos
totius hūani generis ꝛ aduocatus factꝰ
est sacerdos in eternū ꝛ aduocatꝰ ꝑhēnis
Et hoc ē dicere sicut legit̄. vi. ad hebre Sp
viuēs ad interpellādum ꝓ nobis. Sacer
dotale ergo officiū sacerdotū monialiuꝫ
ꝛ ꝓpter sanctitatꝭ insufficiētiaꝫ ꝛ ꝓpter vi
te ipsius incōstantiā corruptionē et inter-
ruptionē toti generi hūano sufficere non
poterat. Eodēmodo nec interpellatio ad
tāte pꝛociniū. Ut ergo colligamꝰ hec oīa
dicimꝰ qꝛ culparū immensitas ꝛ innūe-
rabilitas immēsitatē exigit i aduocato iu-
sticie ꝛ gratie. ꝛ immēsitas pollutionū im
mensitatē sanctitatꝭ in pōtifice ꝛ infinitas
in vtroqꝫ malo. Infinitatē requirebat in
vtroqꝫ bono sibi opposito. Simil'r perhē-
nitas ꝛ ꝯtinuitas vtriusqꝫ mali perhēnita
tem ꝛ ꝯtinuitatē exigebat remediātis bo-
ni. Aduocatū igr̄ debuit habere genꝰ hu
manū apud deū ꝛ perhēnis ꝛ ꝯtinui pꝛo
cinij pontificē sempiterni sacerdocij. ꝛ qui
eēt in vtroqꝫ officio infiniti multi apō deū
erat em̄ malorū pro quibus remediādijs
inspiciēdus erat infinitas Sufficere enim
illū oportuit non solū malis que vel fuerūt
vel sunt vel erūt remediādis vel abolēdis
Sed etiā omnibꝰ que eē poterāt. Illa aūt
sunt infinita tā multitudine qꝫ magnitu-
dine. oportuit ergo vt eius gratia ꝛ sancti
tas eēt infinita delere nō sufficerēt. Opor
tuit etiā vt eius sanctitas. ꝛ gratia a ꝓpꝛiis
oneribꝰ ꝛ debitis eēt omimoō de libera
alias que ꝑ se nulliꝰ debiti oneribus alio
rum ꝓ tantꝭ debitis soluēdis. negocijsqꝫ
expediēdis apud deū eēt posita. ꝛ ad istō
mynisterīū totaliter assumpta que oīa in
creatura pura eē non potuisse intelligen-
tibus ex dictis claruisse satis debꝫ qꝛ vero
pacificatio generis hūani ad deū ad quē
per seipm̄ accedere nō valebat mediato-
rem reqͥrebat manifestū est mediator ꝟō
cōmunicare debuit cū vtroqꝫ extremorū
Si ꝟo medius interuenire debuit. Sed
em̄ ab altera ꝑte eē solūmodo alteri meri
to suspectus eē potuisset. ꝛ causaꝫ sue ꝑtis
agere visus esset vt eēt omino. ergo verꝰ
medius ꝛ mediator insuspectus ꝛ vtreqꝫ
parti indubitate fidei atꝫ fiducie. Sicut
dicit deus pr̄ fiducialiter agā meo optuit
vt vtrāqꝫ naturā in se cōiungeret qō in oī
reperitur. Et hec quidē ratio moralis est
cuius rememoratiōꝫ inferiꝰ faciemus.

Amp̄. hereditas onerata nō deuolui
tur ad heredē nisi cū onere suo. Cur ergo
dictū erat filio dabo tibi gētes hereditateꝫ
tuā Et ysa. xlix. Dedi te in fedus ppl'i mei
vt possideres hereditates dissipatas. Et
ad hebre. ꝓmo quē constituit heredē vni-
uersoꝝ ergo ad vnigenitū dei patris ad
quē ꝑtinebat hereditas totius hūani ge
neris ꝛ ad eundē ꝑtinebat ꝛ onus. Sed
onus erat debitū quo se ad totā posteri-
tatem obligauerat adā. Et hoc erat debi
tum obedietie quo ꝓ cōmisso malo ꝛ ali
as obedire tenebat̄ ergo illud debitū in-
cūbebat heredi generꝭ hūani scilicet filio
dei.

Amplius. ad ipsum vnigenitum
dei patris pertinebat recuperare male-
distacta ꝛ alienata. De hereditate sua et
redimere etiā obligata qn̄ non est qui re-
dimat alius. Quia ergo merito volebat
ex hereditari merito voluit ꝛ velle debuit
redimere adā qui pctō peccati seipm̄ ven
didit et oēm posteritatē suā ꝛ hoc vite eo
cuius est arbor eiꝰ est ꝛ fructus. Cū ergo
tota posteritas ade fructus eius eē velut
arboris eo vendito tota posteritas eius
vendita ē. Et ꝓpter hoc ab ipō herede to
ta posteritas ꝯpetēti peccato erat redimē-
da. Sed nulla creatura pura potuit eē ꝑ
cium totius hūani generis. Pꝛeciū enim
oportet equare rē que eo emit̄ si iustū ꝑ-
cium est. ergo necesse fuit vt seipm̄ daret.

Amp̄. quia suspēdiū pena latronuꝫ ē
fures aūt et latrones fuerunt ꝓmi pctōres
vt iam ostēdimꝰ. Reos ergo suspēdio se
fecerunt q̄ pena ꝛ si iuste eis infligeret̄. tn̄
non absqꝫ ꝓ iudicio ꝛ detrimento dn̄i sui.
Detrimentū āt domū ē seruoꝝ dn̄i amis-
sio. Amittebat aūt hmōi seruos dei filius
ꝑ suspēdiū eoꝝ ꝛ sine culpa sua. ergo ꝛ si
suspendēdi erant suo merito ꝓpō. tamen
non erat dei filius afficiēdus dāno vt sal-
ua ergo eēt ꝛ omino illesa iusticia nccārio
ꝑ aliū vel ab alio qꝫ ab eo soluenda fuit

hmōi pena. Nos aūt intelligimꝰ hoc su/
spendiū infernale vel eternale. De tpalē
ēm certum ē quod non eēt pena cōdigna
pctō ⁊ nos illud certū alibi faciemꝰ in ca/
pitulo scꝫ d̄ etnitate penaꝝ futuraꝝ. Et vi
detur iusta ꝯpensatio p adeq̄tionē cōtra/
riorum cōplexoꝝ vt mors eterna eius qui
tpalis erat morte tpali eius q eternꝰ erat
redimeret. Sūma ergo huius rōnis ē q̄
non sine iniuria heredis filij dei de p̄mis
peccātibꝰ iusticia fieret. necessario inue/
nit redēptio que illos a morte redimeret
etna. Sꝫ mors eterna mortē eternā redē
ptionē habere non potuit q̄ mors illa et
na que eēt alterius redēptio. si par eēt. eēt
inutilis cū par dānum afferret domino si
minor eēt insufficiēs. si maior esset dānosi
or. nō potuit ergo mors etna redemptio
esse mortꝭ eterne p̄orꝫ parentū peccātiū
Necesse ergo est vt sit eterne psone mors
tpalis vt etnitate dignitateq̄ psōe mors
tempalis. quā mors eterna persone tpalis
Et si quis dixerit q̄ p̄mi peccātes non po/
tuerunt se vēdere cū non eēnt sui iurꝭ nec
mandatū haberēt ad hoc. ymo ꝓhibitōꝫ
ne istud facerēt acceperāt ⁊ maxime et in
p̄iudiciū domini sui de se nihil facere po/
terant qd̄ ratum eē deberet. Recte dicit ⁊
nos nihil aliud querimꝰ nisi vt saluū eēt
ius dn̄i Non aūt poterat eē saluū ius eiꝰ
nisi per redēptiōꝫ. q̄ nisi a morte eriperē
tur etna eternā possessionis iacturā ac fu
turis eoꝝ incurrebat dn̄s. Si autē fures
non suspēderet. iacturā ꝓprie iusticie in/
curreret ergo vt vtrūq̄ seruaret scꝫ ⁊ ius
suū in suis ⁊ iusticiā in se. Necesse fuit vt
redēptionē ꝓ eis daret. mors v̄o redem
ptionē non hꝫ nisi mortē hoc certū est q̄a
nullum preciū est compabile vite. Sicut
dicit veritas in euāgelio Mathei. xvi. et
Marci. viii. quā dabit homo ꝯmutatiōꝫ
ꝓ anima sua. et hoc est qd̄ querimꝰ quā/
liter necesse fuit vt furis tpalis eternū su/
spendiū innocentis eterni redimeret tpa/
le suspendiū. Amp̄. iusticiā ⁊ miscdiaꝫ
⁊ oēs v̄tutes necesse ē eē in vltio ⁊ sup̄mo
⁊ vltimo vltra q̄ n̄ sit cogitare misericor/
diam. Sed s̄m magnitudinē ipsius. sit et
misericordia illius cū ipso est. Sicut legi/
tur eccl. ij. quia ꝓporcionalia sunt habitꝰ
⁊ opera eoꝝ vbi circūstantie opera nō im
pediunt. Necesse ē opera misericordie vt
suo fonti respōdeāt ꝑuenire ad supremū
⁊ vltimū vltra q̄ non sit cogitare opꝰ mi

sericordie. Similr̄ et de iusticia necesse est
extremū aūt et supremū opus miscdie est
extremā inimicoꝝ miseriā i seip̄o suscipe/
re. neq̄ ēm hꝫ miscdiam vltra inimicos.
neq̄ opus vltra extremā miseriam eorūꝫ
quo se possit extēdere. Si ēm mulier extre
mū iusticie ⁊ supremū supplicij qd̄ alij de
iusticia infligendū eē a seip̄o solo iusticie
exigeret. et ista duo in isto fecit. qd̄ tociēs
replicatū ē euidenter appere vt ēm fieret
de primo peccato iusticia. a seip̄o exigit p̄
moꝝ peccatoꝝ suppliciū. et hoc vt iusticia
fieret absq̄ oī iniuria aliena Eodēmodo
appet et de opere miscdie. Amp̄. dn̄s
⁊ subditus eadē fide sibi tenent. q̄ ergo
nllq fidelior dominꝰ excogitari potest q̄
deus necessario fidē quā requirit a subdi
tis in necessitate debet ⁊ ip̄e impēdere illꝭ.
Si ergo requirit ab illis vt in necessitate
dꝫ hoc ip̄m eis impēdere ergo si mortem
eius tpalē tantū requirebat ereptio eorū
a morte eterna in tāta necessitate non po/
tuit eis denegare mortē suam tpalem.
Amp̄. si sine detrimēto suo potuit eis
p̄stare redēptionis illius beneficiū fidem
eis iure dominatiōis debitam non serua
bit. et insup immisericordē se eis exhibe/
bit Quis ei dominꝰ si sine detrimēto pos
sit subditoꝝ suoꝝ liberatiōꝫ non querat.
quis ēm adeo immisericors ē vt viscera sua
claudat misero si absq̄ detrimēto suo q̄/
cunq̄ possit eius miseriā releuare ergo q̄
sine omni d̄trimēto suo generꝭ hūani mi
serie occurreret deꝰ si ita occurrisset vt fi/
des p̄dicat necesse ē illū ita occurrisse. Ex
illa enim nostre hūanitātꝭ susceptione ni
hil ei d̄ hijs que ad deitatē pertinebāt de
perijt nihil aperte humanitꝭ ei accessit qd̄
detrimētū dici possit vl̄ d̄bebat nisi mors
ipsa ⁊ vite quā hic egit miseria. Sed cum
ista miseria quā habebat ip̄e in humani/
tate ꝯtinuauit diuine visiōis. gaudiū qd̄
animā suā nec in ip̄a morte deseruit. Ita
enim fides p̄dicat ⁊ ita esse necesse ē quia
ergo nulla compatio in magnitudine to/
tius illius miserie pauptatis ⁊ mortis est
illud gaudiū domini. Ceteraq̄ donorū
et crismatū diuicias quibꝰ ip̄e p̄ditus erat
interius manifestū est q̄ non solum p il/
la compēsabatur detrimentū huius mi/
serie. Sed etiā incompabiliter magis fe/
lix atꝫ beatus erat interius quā esse posset
miser exterius. Et nō interioris vite in ani
ma eius interrūpit beatitudinē. Sed ex/

terioꝛis vite miseriam. dimittam⁹ ãt hoc
⁊ compꝑem⁹ ad inuicẽ pꝛeteritas in eo pas
siones ⁊ posterioꝛes gloꝛias sicut dicit Pe
trus in p̃mo canonice sue ꝑsone et videbi
mus qꝛ non sunt cõdigne ad illas. Ille ei
ꝑpetue sunt. Iste fuerũt t̃pales. Si em̃ ad
eternas miserias nõ habent compatiõeꝫ
eterna gaudia multomin⁹ nec ad pꝛesen
tes. Deinde ꝯtumelie et illusiões iudeoꝝ
quid habent compationis ad veneratio-
nes totius ppl̃i ¶ Manifestũ est ergo ꝙ
dei filius plus honoꝝ absqꝫ vlla compa-
tione habuit ⁊ hꝫ in humanitate quã pas
sus fuit maloꝝ Absqꝫ ergo detrimẽto suo
omnino erit iste mod⁹ redẽptionis gene-
ris humani Non em̃ patitur detrimentũ
q dat nũmuꝫ ⁊ accipit centũ marcas. qa
ergo miseria hũana hoc reqrebat vt dixi
mus. ⁊ nullũ ei ex hoc detrimentũ immi-
nebat. ¶ Necesse fuit vt hoc mõ redẽptiõꝫ
faceret ¶ Amp̃. pꝛimi homines heredita
teꝫ et̃ne btitudinis ex pctõ illo p̃mo amise
runt et suis posteris abstulerũt. Quia em̃
se deo abstulerant merito se illis abstulit
deus. et qꝛ se moꝛti id est dyabolo ad per-
petuã seruituteꝫ obligauerãt cum iactura
ipius ⁊ sue seruitut̃ ꝑpetue. merito deus
quasi obligatã detinebat. q̃ntum ad eos
celestẽ hereditateꝫ donec se ⁊ seruicia sua
deo restituerẽt et de condigno placerent
Duo ergo necessaria fuerũt ad hoc vt ce-
lestis eis restitueret̃ hereditas. Sꝫ se deo
restituere nõ potuerãt ꝑ se. qꝛ peccãdo cõ
tinue infirmioꝛes dyabulo qꝫ subiectio-
nes fiebãt. Sed nec in eis aut in tota po-
steritate inq̃ntum erat posteritas inueni-
ri poterat placatoꝛ dei cũ oẽs ⁊ nascerent̃
peccatoꝛes. et ꝓpꝛia voluntate efficerent̃
magis p̃uaricatoꝛes. Ereptio aũt de ptã-
te dyaboli non potuit fieri nisi ꝑ gratiam
sicut et adeptio ptãtis eius in eos non est
facta nisi per culpã Necesse ergo fuit vt ꝑ
gratiã iustificarẽtur qꝛ re et subiecto nihil
aliud ẽ iustificatio nisi quedã in ius dei et
s̃uitutẽ de seruitute peccati trãslatio. Nõ
poterãt ergo redire ad deũ nisi per gratiã
qua iustificarẽt̃. Sanctificati aũt ⁊ iusti-
ficati adhuc obligat̃ hereditat̃ rei erant
cũ nihil adhuc soluissent de suo in eo em̃
ꝙ erepti sunt gratuito dei dono non ipsi
se absoluerũt. Sed maioꝛa mũera recipi-
endo se potius obligauerũt Adhuc ergo
q̃ntuꝫ ad eos remãsit obligata hereditas
remansit aũt obligata ꝓ ipis et ꝓ iactura
sue seruitutis ꝑpetua quã deo q̃ntum in
eis erat fecerãt. qꝛ qd̃ ipse gratia sua eos
recupauerat nõ eis erat cõputatũ ad ab-
solutionẽ suam. Sed deo ad habũdantẽ
miscd̃iam. Adhuc ergo restat q̃tum ad
eos saluendũ debitũ obligate hereditat̃
aut pꝛeciũ ab alienate. Adhuc restat offe
rendũ obsequium placatiõis. Adhuc de
erat placatoꝛ vt dixim⁹ qui aliunde q̃ren
dus erat q̃ꝫ ex genere hũano. cuꝫ genus
humanũ nec ꝓ iam acceptĳ beneficiis ad
gratiam solã sufficeret actionẽ ⁊ ad obseq
oꝛum iam debitoꝝ continuũ exhibitiõem
Opoꝛtuit ergo deũ sibi ꝓuidere victimã
holocausti Sicut dicit Abꝛahã. xxĳ. Geñ.
⁊ nouam victimã alias non debitã nouũ
qꝫ pꝛecium ad redẽptionem celestis here-
ditatis. ⁊ qd̃ non alias deberet vt sepe iã
dixim⁹. Hec aũt omnia ita dixim⁹ ne cui
videatur vt penitẽtes p̃mi ad dei gratiaꝫ
redeuntes. nõ ideo credant ꝙ ex necessi-
tate ⁊ tãq̃ꝫ ex illo d̃bito reddat̃ eis aut ali
enata vel obligata hereditas. quẽadmo-
dum si quis iuste ꝓ delicto suo amisit ca-
strum ipam quã gratia domini ad quã re
stituit tanta eẽ possit que castrũ restitui fa
ciat. Sicut ergo inter gratiã restitutã ⁊ ca-
stri restitutiõem necesse ẽ. Aut gratie ma-
gnitudinẽ aut noua obseqa supaddi. sic
et ex hac parte verũ est. ꝙ penitẽtibus ce
lestis hereditas reddit̃ diuine gratie ma-
gnitudine. Nõnunq̃ꝫ tamẽ longis ⁊ la-
boꝛiosis obsequĳs illa reddit̃ post gr̃aꝫ
ante adeptã. Nos aũt hic non attẽdim⁹
nisi inquirere qd iuris sit de exigẽtia meri
toꝛum hũani generis vt ad deũ redeat ⁊
celestem hereditatẽ merito pctõꝝ amissaꝫ
recipiat. ¶ Amp̃. qualiter melius ꝑ iusti
ciam ⁊ miscd̃iam suã ꝓuidere potuit de⁹
generi humano de eis que ꝑtinẽt ad san-
ctificationẽ ⁊ salutem nisi dando eis sacer
dotem cuius eẽt perhẽnis ⁊ asidua inter
p̃pellatio et necessaria ex merit̃ exauditio
non potuit aũt esse necessaria pꝛo toto ge
nere humano ex meritis exauditio. nisi
merita interpllãtis sufficerent. cuꝫ necesse
haberent vt ad opus alioꝝ vltra sufficien
tiã ꝓpꝛiam habũdaret. ¶ Amp̃. fulcien
da fuit hũana diffidentia ne infirmitate
ꝓpꝛia in desperationẽ rueret et erigenda
fuit spe foꝛtissima vt oĩa dedi amoꝛe ⁊ bõ
nitate p̃sumeret. seqꝫ obtenturã cõsideret
que necessaria eẽnt ad obtinendã eternã
felicitatẽ. Tale quid ergo faciendũ ei fuit

post ꝙ nulla ei restaret dubitatio de faciē
dis. hoc aūt solū erat mortis ꝓ nobis su-
sceptio. hac eñ exhibita de ceteris benefi
cijs non poterat genus hūanū vlla diffi-
dentia hesitare. Sicut dt apl's in. iiij. ad
Ro. Qui ꝓprio filio suo nō pepercit sed
ꝓ nobis oīb⁹ tradidit illū. quō non etiā
nob cū illo oīa donauit. Ideo ãt diximꝰ
quia erigi oportuit gen⁹ humanū spe for
tissima in deū. ne ꝑ magnitudine negocij
et multitudine infirmitat̄ sue et hesitans
diffidētia ꝛ grauitate et multitudine pctōꝝ
terret̄ deliqueret desperatū Contra terro
res ergo molestiarū ꝛ difficultatū erigen-
dus fuit spe ꝛ cordis magnificētia. ꝛ ꝯtra
illecebras retrahentiū ꝯcupiscentiaꝝ tra-
hendus fuit sursum amore fortissimo alli
gatus deo. ꝓpter qđ et se illi deus ꝑmum
amore nimio colligauit et hoc ē quod le-
git̄ Osee. xj. In funiculis adā traham eos ī
vinculis charit̄. Certū est aūt ꝙ nec for-
tius vinculū cogitare potuit ad trahēdū
hominem ad ipm contra minā diffidentie
ꝛ hesitationis supplantandū. Si ergo hijs
duobus indigebat hūana miseria. ꝙ in-
de apparet q: etiā hijs duob⁹ in adhibē-
tis vix sursum trahit̄ amore et desiderio.
ꝓpter retrahētes cōcupiscētias vix q̄ quo
minus ruat in baratrū diffidētie. Dū diffi-
cultates ꝛ obstacula. dum infirmitatē suā
per tantū fulcimentū sustinet̄. Amp.
si omniū recte phāntiu; vna ē indubitata
snīa hominē esse deificandū ꝛ hāc esse glo
riam ad quā rectitudine vite venit̄. Quid
mirum ē deum factū esse hominē ꝑticipa
tiōe humane nature. vt homo etiā fieret
deus congruēti sibi ꝑticipatione deitatis
Sic eñ longe ē hūana natura a sublimi-
tate deitatis vt deitas ab hūilitate hūani
tatis nec difficilior putari dꝫ descensio ad
hanc quā ascensio illius ad illā. Si quis
dixerit q: non potuit fieri tā longe ab in-
uicem distātia naturaꝝ tāta approximatio
iam de diuine potētie limitibus. et de ca
mensurāda quā ꝯstat esse immēsaꝫ ad di
sputandū nos ꝓtrahit. in quo nō est du-
bium q: tutius ē ample magnificeq; sen-
tire de diuina potētia. quā eam limitare
nostri intellectus angustijs. Ita enim an
guste sentire de illa nō facit quęq; nisi ꝓ-
prij intellectus angustia. Suasum aūt dꝫ
esse omniū intelligentiū q: diuina poten-
tia mēsurā ei capacitat̄ ꝑscripsit. ꝛ limites
vt de dei opibus nō capiat nisi q̄ntuꝫ dat

ei capere. Sibi aūt non hoc de⁹ imposuit
vt non operetur ipe nisi ꝙ intellect⁹ noster
capiat. Sic dt salomō in. viij. Eccliastes
Intellexi qđ opm dei nullā posset homo
inuenire rationē. Si vō dixerit ꝙ nō de
cuit maiestatis illi⁹ celsitudinē ad infima
nr̄a descēdere tanq; indigna suscipere ꝑ-
fecto non videt q̄ntum bonitatē blasphe
mat. Nihil eñ adeo decet diuinā bonita
tem vt amor ꝛ miscđia. amare ꝛ misereri
Isti cū sint ꝑmi ꝛ maximi bonitat̄ fluxus
vbiq; amor eñ nihil aliud ē quā amant̄
ꝛ amati vnio quedā. potissimū autem in
bonis. Miscđia autē vnio est miserētis et
miserati. et hoc in malis illis sicut sonat
ipm fontem miscđia. Est eñ miscđia mi-
seria cordis de alieno malo. Sic ꝛ bene
uolentia siue amor ē quedā alieni boni si-
bi vendicatio. Ipa ergo dei bonitas istō
coegit vt et se ꝛ sua oīa nobis ꝑ amorē lar
giretur. et vt mala nr̄a sibi assumeret per
miscđiam. Necessario fecit hoc eñ est ꝓ-
prium bonitatis vt ad sui fruicionē alios
associet et se malis eoꝝ portādis atq; do-
lendis omnino exponat. Manifestū
ergo est ex hijs q: ~~ergo~~ q hanc societatem
dei ꝛ hominū negant id qđ potissimū hꝫ
non solū diuinitatis Sed etiā quecūq; de
illa negarēt. verissima eñ ratio bonitatis
est ꝙ ipa est virtus associatiua aliorū ad
percipiendū bona sua. Sui aūt ad ꝑcipiē
da aliorū mala. qui ergo negāt rationem
diuine bonitatis de deo. negant nccārio
et bonitatē de illo. Aggregantes ergo ex
oībus antedictis ꝛ colligētes vnā ratioci
nationē dicim⁹ q: ꝑmum pctm̄. q: in oīb⁹
tantam medicinā et q: iniuria tantā satis-
factionē q: tāta suꝑbia tantā humiliatio-
nem. et q: tanta inobediētia tantā obedi
tionē reqsiuit etiā tantam ec totius hūani
generis causa tm̄ paternū tantaq; tāq; mul
tiplex pctōꝝ vniuersitas tāti sacrificij expi
ationē. tanta ec totius hūani gener̄ iniq
tas tantam in ꝓnono suo iusticiam. cui et
ei⁹ merito deberet̄ remissio. ꝛ insuꝑ oīm
pro quibus staret glorificatio. tanta toti⁹
gener̄ hūani pollutio. tantaꝫ ī sacerdote
suo sctītatē. Deinde tm̄ latrociniū tm̄ suspen
dium regrebat. ꝛ tanta dei bonitas cui⁹
non ē mēsura. tantā regrebat societas cō-
munionē vt de bonis suis nullū incōica-
tum retineret. ꝛ de maloꝝ suoꝝ nullū in-
susceptū relinq̄ret Ipa etiam diuine boni
tatis immēsitas pro ipa fontis abyssali co

Tucius est ample magnificeq; sentire de diuina poten̄ q̄ eam limitare nri intellect angustijs

ꝓpositate flux⁹ hr̄e debuit vsq; ad vltimū
et supremū vt ea essent opera miscd̄ie ab
ip̄a vltra que ⁊ supra q̄ quo se extenderet
nō hēret Et hoc indubitāter fuit sui ip̄ius
largitio.q̄ nihil hʒ mitius in bonis vt cō-
ferat ⁊.mort̄ ꝑ inimico susceptio q̄ nihil
inimici maius habēt in malis qd̄q; fides
et etiā amicicia q̄s sibi exhibere iubet a su
is primo ⁊ maxime eis exhibēda fuerunt
ab illo ⁊ q͛ ius hereditatē possidēdi gen⁹
humanum regrebat ⁊ on⁹ heres ip̄e por
taret ⁊ debitū quo obligatū erat ipse exol
ueret tui oneri portādo nulla creaturarū
potuit sufficere neq; preciuʒ toti⁹ humani
generis vlla creaturaꝝ potuit sufficienter
exoluere. Hec ē summa rationū q̄s iaʒ p̄-
missim⁹. Nūc vero moraliter id ē per ip̄os
hominū mores et etiā ad moꝝ informati
onem hanc fidē nostre redēptiōis inueni
re tentabimus.

Primū igr̄ illud dicim⁹ q͛ neces-
sariū fuit cultū diuinū ⁊ eē ⁊ insti
tui.in quo et eēt deo digna vene-
ratio et cultoꝝ sanctificatio. Uera em̄ reli
gio est q̄ ⁊ deo digna veneratio impēdit
et cultorib⁹ cōgrua sanctificatio. Et ppt̄
hoc necesse fuit legē esse ⁊ sacerdotiū ⁊ le-
gislatorē ⁊ sacerdotē. Sacerdotiū em̄ vtri
q; deseruit scʒ diuine veneratiōi ⁊ hūa-
ne sanctificatiōi.lex vo vtrūq; docet ⁊ p̄ci
pit. Manifestū est studiose intēdenti-
bus ꝙ nulla pura creatura tāto sacrificio
digna eē potuit. Nulla creatura tot milia
siaꝝ creatura sufficit. Unaq̄q; em̄ sat̄ oc
cupata erat ī ꝓp̄is vt supra dixim⁹. Curā
igr̄ tocius vniuersalis ecc̄ie ⁊ toti⁹ hūane
sc̄tificatiōis sacerdotiū purā creaturā hr̄e
non decuit. Quis ei tantā curā non expa-
uesceret. Sʒ neq; pura creatura qd̄ offer
ret ꝑ tot milib⁹ recōciliādis sanctificādis
glorificādis hr̄e potuit qd̄ offerret inq̄; .⁊
sua ip̄a acceptabilitate spē daret salutis.
Tm̄ igit̄ eē oportuit in seip̄o sacrificiū qd̄
ꝑ oībus offerendū erat vt spem obtinē-
di tria que dixim⁹ daret eis ꝑ q̄bus offer
retur. Et ꝓpter hoc necesse fuit vt eēt om-
nino ⁊ alias indebitū et in seip̄o tm̄ ⁊ deo
tā acceptū vt ex eius oblatiōe tria ista me
rito sperent̄. qd̄ si pura creatura eēt non
solum nō esset debitū. Sʒ etiam in infini
tum min⁹ eo cuius impetratio q̄rebat̄ ꝑ
illud.et ꝓpter hoc spem abrogaret oībus
et diffidentiā incuteret sui. quēadmodū si
bos aut hircus pro toto hūano genere of
ferretur ridēda eēt spes hūani generis in
hoc sacrificio. Manifestū igr̄ ꝙ deus
solus potuit et tantā ecciam regere. Et q͛
nō decuit vt in ea sacerdos institueret̄ ni
si homo.nō enim potuit habere qd̄ offer
ret in seip̄o de⁹ nec offerre sufficiebat hō.
Amp̄. duo nc̄caria erāt in mediatore
scʒ vt deo eēt minister fidelissim⁹ ⁊ mise-
rie generis hūani ꝯpacientissim⁹. Sʒ nec
deo fidelior ipso eius filio excogitarē po
tuit. Nec hoībus ꝯpatiētior. Et hoc ē qd̄
dt̄ Job.xxxiij. Si fuerit ꝑ eo angelus lo-
quēs vnus de similib⁹ inueni in quo ei ꝓ
picier. Et apl̄s ad hebre.iiij. Nō habem⁹
pontificē q non possit ꝯpati ifirmitatib⁹
nostris. Amp̄. si inter deū ⁊ hominez
sup pace reformāda oportuit inueniri me
diatorē.optuit vt eq̄liter ptinerent ad vtrā
q; partē. Hec autē erat eq̄litas filiatio scʒ
ad deum ⁊ ad hominē fraternitas ꝙ pri-
mus ē gradus ꝯsanguineitatis vtrūq; ꝓ-
pter officiū mediatiōis vt esset partib⁹ in
suspectus.⁊ propt̄ hoc arbitrandi officiū
nc̄ce fuit vt arbiter ptātem haberet in am
bobus. Et hoc ē de quo ꝯquerebat̄ Job
ix. Non ē q vtrūq; valeat arguere ⁊ pōere
manū suam in ambobus. Istud aūt esse
non potuit nisi mediator et arbiter deus
eēt ⁊ homo. Inde eo aūt ptātez habere nō
potuit. Amp̄. mulier fornicaria ⁊ pro-
pter solam fornicatiōʒ oīno ꝑdita ad ca-
stitatez nulla via meli⁹ reduci poterat q̄ʒ
per mr̄imoniū. Est em̄ matrimoniū reme
dium fornicatiōis ⁊ sicut carnale mr̄imo
nium remediū cōtra fornicatiōʒ carnalē.
Ita sp̄ūale ꝯtra sp̄ūale. Nec dubitat̄ dei
fili⁹ sp̄ōsus eē vniuscuiusq; aīe hūane cui
soli adherere dʒ et ꝓpter patrē et matreʒ
et ad illū naturalr̄ est ꝯuersio eius. Sicut
aūt matrimoniū carnale ꝯsumat̄ in copu
la carnis ad carnē. Sic mr̄imoniū natu-
rale per copulā naturaꝝ fuit consumādū
vniōeʒ dico nature ad naturā. Sicut illd̄
vnionē carnis ad carnē Aliogn relinq̄re-
tur naturale mr̄oniū incōsumatū. Quā-
tum ad corpus q̄ntumcūq; de⁹ ⁊ aīa spi-
ritualiter ꝯsiderarent̄. Qꝫ aūt aīa hūana
deum sponsum habeat inde manifestum
ē ꝙ vis aīe rōnalis ip̄a sponsam hʒ natu
raliter veritatē ⁊ ad illā ē naturalr̄ ꝯuersio
eius. Unū naturalr̄ eius amplex⁹ ⁊ copulā
q̄rit vt inde generet sobolē cōgnitionū et
sciaꝝ.qd̄ est optimū visionū aut visionis
vnius que sit lucidissima omniū. Eodem

modo se hꝫ de bonitate seu suauitate ad
vim ꝯcupiscibilē ⁊ gloria seu magnificētia
ad vim irascibilē. Hec igr̄ veritas que spō
sa est hũani intellectus aut ē deus aut nō
si non est deus igr̄ manifestũ est ꝙ deus
non est vir eius. nec intellectui hũano licꝫ
soli diuine veritati adherere. et eam solā
amplecti qꝛ eēt ei dimittere spōsum ꝓpri
um ⁊ adherere adultero hoc aũt manife-
stum falsũ. Restat igr̄ vt deus sit spōsus
naturalis aīe humane ſm se totā ⁊ ꝓpter
hoc totius humane nature totiusqꝫ hũa-
ni generis ſm potissimā eius partē. et per
ꝯsequens etiā ſm hoc qđ est forma corpis
⁊ corpus aliquid ipius est. Necesse igitur
fuit mr̄imonium hmōi naturali copula
consumari. Et hoc ē matrimoniũ de quo
sonant oīa ṽba sicut Osee ꝑmo et. ij. Qꝛ
vero inter virũ ⁊ vxorē ꝯmunia sunt oīa
Necesse fuit celestē spōsum comutare de-
bita totius hũani generꝭ. Quia ergo one
ratuꝫ debito mortis eterne. ⁊ obligatũ ge
nus humanũ in vxorē accepit necessario
onus ipm ⁊ debitũ mortis eterne ꝓ parte
eius ꝑsone soluendũ incubuit ipsi ṽo hu-
mano generi quasi hmōi debiti supple-
mentũ. Et hoc est qđ legitᷣ ꝑmo ad Coll'.
Adimplebo inqt apl's ea que desunt pas
sionum xpi in carne mea ꝓ corpore eius
qđ est ecclesia. Et ad hāc rationē pertinet
ꝙ lis ⁊ bellũ vxoris viro incũbere debꝫ
Virorꝫ enim ē lites ⁊ bella agere. Mulie-
res ṽo nec ad litigandũ admittũtᷣ. cũ vi-
ros hēant ⁊ ad bella sᷣt inepte. Causā igr̄
hũani generꝭ ⁊ bellũ agere rōne mr̄imo-
nij deo incubuit. Et si genus humanũ di-
ceretᷣ viduatũ. qđ de dei misc̄dia dignius
cogitari pōt quā causas viduarꝫ ⁊ pupillo
rum defendere. ꝓpter qđ dauid patrē or
phanorꝫ illũ vocat. Et ipemet de se dicit
ysaie. xliij. Ego sum q loquor iusticiā tan-
ꝗ aduocatus subaudi ⁊ ꝓpugnator sum
ad saluandũ ecce bellandi officiũ. Siue
ergo vxorē dicamꝰ vniuersalē ecclesiaꝫ de
iusticia ꝑtinuit ad eum causa eiꝰ siue bel-
la siue lites agende eēnt. Siue viduam
dicamus de misc̄dia ad ipsum ꝑtinuit. qꝛ
et in hoībus similis misc̄dia nōnunꝗ in-
uenta. Dicitᷣ sicut in milite qui vocatᷣ ad
hoc miles agneꝰ qui ꝓ nobili vidua et ex
heredata singulare certamen contra gy-
gantem quēdam dicitᷣ subijsse. Qđ quidē
siue sit hystoria seu fabula mirabiliter cō
gruit huic facto Quis em̄ dignīꝰ miles in

nocentia scꝫ ⁊ puritate cādissimꝰ congruē
tius ꝗ dei filius miles ad dimicandum
in hũanitate ꝓ nobis factꝰ accipi potest
que vidua nobilis ⁊ exheredata elegātiꝰ
accipi potest ꝗ vniuersalis ecclesia velud
a gygante dyabulo iuride ex hereditate
celesti eiecta. Amp̄. deducatᷣ causa hu
mani generis in iudiciũ coram deo patre
omniũ. an non in expensis eius debet ei
prouidere ds iudex propugnatorē si opꝰ
fuerit aduocatũ Hoc em̄ etiam legum hu
manarꝫ statuit equitas vt indigētibus pa
trocinio expēsis suis prouideatᷣ de patro
no. ⁊ reuera de expēsis humani generis
datus est aduocatus. ⁊ propugnator de
iũa etiam hũana natura datũ est dño scu
tum carnis ⁊ anima velut framea. ⁊ hoc
est quod ipe quondā clamabat ad ipꝫ ap
prehende arma ⁊ scutũ in quibus pro me
dimices et decertes. de suo etiā ipius hu-
mane nature prouisuꝫ ē eidem interpella
tionis sacrificiũ qđ offerret seipꝫ enim in
ꝗntum homo erat obtulit de eadē etiam
solariũ si dicere phas ē sue patrocinatiōis
eidē. et quotidie soluitur in eis ꝗs ꝗtidie
dat ei deus pater ipm enim regnũ eccle-
sie merces eius est. Sicut legitur ysa. liij.
Pro eo inqt deus deꝰ ꝙ tradidit in mor
tem animā suam dispertiā ei plurimas et
iusticia sua iustificabit multos. Hoc igitᷣ
modo et aduocatꝰ in expēsis suis huma
no generi prouisus ē et dei filius. ⁊ hoc ē
beneficiũ iuris qđ nulli reo negari potest
Amp̄. lites ⁊ bella magnatũ ꝑ matri-
trimoniũ firmius pacificari consueuerũt
Nullũqꝫ fedus firmius cogitari potest ꝗ
matrimoniũ. Nulla etiā via pacis ad pa
cificandũ eque cōueniens et efficax. Ipsa
em̄ facit vtriusqꝫ partis eē et vtranqꝫ ob-
tinere qđ in litē deducitur. Et hoc est qa
cōmunes sunt partiũ heredes per matri-
moniũ et vnũ sunt ipo quos vnit matri-
moniũ vnde quod habet vxor habet et
vir ⁊ econuerso. quod autē habet vir ha-
bet genus eius in eo. Sic ē et in vxore qđ
ipsa habet habet ⁊ genus eius. Recte igi
tur diximꝰ quia partes discordātes ꝑ ma
trimoniũ inuicem cōtractum obtinent in
tegre quod inter eas in litē deducitᷣ. Per
ipsum ergo vtriqꝫ partiũ ad votum satis-
fit ipsum igitᷣ matrimoniũ via est conue-
nientissima ad pacificandũ discordes.
Amp̄. firmissimũ fedus ipsum eligere
oportuit ne ruptura sitᷣ firmi federis. ne

dicā vnā renouationē Sed infinitas for-
san induceret ꝑ matrimoniū ergo decuit
sapientissimū deum pacem inter se ⁊ ho-
mines reformare. Amp̄. magnates dū
fedus adinuicem inierint consueuerūt et
amorꝫ suorum insignia cōmunicare ⁊ ve
stium formis et coloribus seinuicē confor
mare. Ipm ergo fed⁹ initum requirebat
vt deus ⁊ vestem sibi nostre mortalitatis
assumeret et nos immortalitate sua ⁊ glo
ria vestiremur. Amp̄. et pax et matri-
monium cōsueuit osculo conformari. Si
igitur pax reformanda erat inter deum et
hominē decens erat vt osculo partium fir
maretur. Necesse igit̄ erat vt os suū de⁹
pater homini porrigeret atqꝫ cōiungeret
que porrectio non fuit nisi filij eius incar-
nem missio. Os em̄ dei patris filius est. ⁊
si quis bene consideret oris ad humanā
naturā coniunctio non fuit nisi eiusdē hu
mane nature osculatio. q̄propter filij in-
carnatio nihil fuit nisi hūane nature oscu
latio. ⁊ hoc est qd̄ ipa petebat in ꝑncipio
Cantic dicēs. Osculet̄ me osculo oris sui
Confirmatiōꝫ igitur pacis ⁊ matrimonij
petebat sub noīe osculi. Egrū etiam erat
genus humanū quod ad medicum etiāꝫ
accedere nō valebat. Decuit igitur vt ipe
medicus visitaret. Sine medicina aūt et
cathaplasmate ad egrum accederet si sine
humanitate veniret. qꝛ nec frig⁹ ab amo-
re debito nec ꝯfidentia a debita spe alio
medicamento adeo ꝯuenīēter sanari po-
terant. Amp̄. inclinare debuit se quia
iacentem volebat erigere. Deum igr̄ vo-
lentem genus humanū quod infirmitatē
ꝑssum iacebat erigere optuit ab alto dei
tatis vsqꝫ ad infimū humanitatis descen
dere. Amp̄. decebat misericordissimuꝫ
deum hominē de lacu miserie ⁊ de luto fe
tis extrahere Decebat eū igitur dexteram
ei porrigere. Sicut dicit iob. in. xiiij. Ope
ri manuū tuarum porriges dexterā Sup
uacua autē esset dextere porrectio nisi ta-
ta fieret eius ad eū quo extrahend⁹ erat
alligatio vt pondere eius rumpi aut solui
non potest. Pondus aūt generis huma-
ni non erat nisi pena ⁊ culpa adeo igitur
tenere se oportuit dexteram dei patris ge
neri humano vt adherentia eius ad id
atꝫ ligatio nec pena nec culpa rumpi aut
solui posset. Quare igitur ligationē gra-
tie iam prius soluerat culpa. necē fuit ma
iorem eē ligationem quā gratie ergo pl⁹
facere q̄ꝫ faceret ligatio gratie in ligando
Sed gratia facit ea que ligat vnum gra
tie. Ligatio ergo ista de q̄ loquimur plus
vnū fec q̄ꝫ vnū gr̄e igr̄ fecit ligatio illa de
xterā dei pr̄is ⁊ hūanuꝫ gen⁹ vnū nature
Amp̄. nō potuit dxtera dei pr̄is hoīem
de lacu miserie extrahere nisi ipm appħē
deret appħēsiōe fortiori q̄ꝫ eēt appħēsio
gr̄e. Illa eī iaꝫ rupta erat cū eēt hō nulli-
pōderꝭ tam pene q̄ꝫ culpe. Optuit igr̄ vt
eēt forcior apprehensio scd̄a vel vnio q̄ꝫ
esset vnio gratie. Necesse igitur erat vt es-
set vnio nature. De hac apprehensione.
Ad hebreos ꝑmo. Nusq̄ꝫ angelos appre
hendit. Sed semen abrahe apprehendit
Ad hoc facit ⁊ illud quod tam crebrū est
in ꝓphetis apprehendit manū eorum vt
educeret eos d terra egypti. Et reuera for
tis fuit ista apprehensio que brachio dei
trahentis pre magnitudine ponderis ge-
neris humani quo trahebatur rupto fir-
ma permansit. Ruptum fuit brachium il
lud in die sancto parasceue. Et vt vulgo
dicitur in duo frusta volauit. Alterū scili
cet anime alterum corpis que ab inuiceꝫ
in illa preciosa morte separata sunt vnio-
ne duarum naturarū diuine scilicet hūa-
ne ⁊ inuicem illesa manente. Ex quo ap-
paret quanta oportuit esse vnionē duarū
naturarū adinuicem. quā nec mors que
vnionem corporis ⁊ anime separauit rū-
pere nequiret. fortior igitur fuit illa ligati-
one que morti cessit quā illa non solum in
uicta. Sed etiāꝫ illesa separauit. Apparet
etiam hoc ex hoc q̄ntum esset pondus hu
mani generis pro quo trahendo dei bra-
chium rumpi oportuit. Hic est funiculus
ille triplex qui difficile rumpitur. De quo
in. iiij. ecclesiastes. Funiculum illum tri-
plicem brachium suū fecit de⁹ pater. tres
in eo naturas. vnām deitatꝭ. alteraꝫ ani-
me. terciam corporis. quasi tres cordellos
in eo colligans vt eo genus humanū ad
se traheret. qui licet difficile tamen rupt⁹
est. Hanc rupturam fecit nostre extractio
nis difficultas. difficultatem vo pene simꝭ
⁊ culpe ponderositas. Ampli⁹. chaos
magnū peccati inter deum ⁊ hominē fir-
matum erat. Ponteꝫ igitur ⁊ viam neces
se fuit interponi per quem homo a seipo
transire posset ad deum. qui ponderosis
tante multitudinis transiture portare suf
ficeret ⁊ adeo longum qui vtranqꝫ ripaꝫ
cōtingeret et vterqꝫ firmiter se teneret. Al

tra ripa erat humanitas. altera deitas.
Pontez igitur inter istas duas ripas me
dium oportuit vtriusq₃ ripe et vnituz eē atq₃
continuū. quod est deum ⁊ hominē dice
re. et hoc videtur sonare illud Sapi. viij.
Attingit sapientia a fine vsq₃ ad finē for
titer quasi ripa ad ripam ⁊ iste pons sub
pondere tante multitudinis fractus est ⁊
fractus mansit per triduū per quā eiꝰ fra
cturam in chaos infidelitatis multi pro
lapsi sunt. ¶ Amplius. per dei sapientiā
dyabulo qui concluserat omnia sub pec
cato concludendū fuit conclusiōe confusi
onis perpetue. Et fuit sylogizanda maior
extremitas scilicet deitas ꝺ minore scilicet
de homine. Et nō tam inferenda vita ar
gumento huiusmōi quā etiam conferēda
Non enim solūmodo inferenda erat ne
ganti vel dubitanti homini deitas. Sed
etiam conferendo eodemmodo quo illū
eam recipere fas fuit. Medium ergo ter
minum huius silogismi. Sic oportuit in
ter. in duas extremitates esse. et vt maior
de illo predicaretur. et ipē de minore qꝺ
est dicere ꝙ xp̄us est deus et quidam ho
mo est xp̄us. Per hoc medium deitas hu
iusmōi non tam illata est quā etiaz colla
ta ⁊ conclusum est morti atq₃ dyabulo.
¶ Amp̄. decor diuine similitudis in ipsa
dei ymagine que est homo Iesus atq₃ de
formatꝰ per peccatū eiusdem sigilli imp̄s
sione reformādus fuit. quēadmodum vi
demus. Sz ꝓpressiori imp̄ssione reformā
dus fuit quēadmodū videmus in ymagi
ne cerea. Cuius si decor ⁊ figura lesa fue
rit fortiorē quā prius fuerit imp̄ssionem si
gilli requirit. fortius igiꝉ imp̄menda erat
dei ymago que vtiq₃ filius est quā fuerit
imp̄ssio naturalis aut gratie. Hoc aūt nō
potest cogitari nisi vnio vnienda igr̄ fuit
vnienda ⁊ decorāda homini. Et hec cau
sa quare potius vnitus est nature filius
qui est ymago dei inuisibilis. Sicut legiꝉ
ad col. p̄mo. Splendorq₃ et figura eius.
heb. primo. ¶ Amp̄. liber ⁊ nouum testa
mentum nō alio incausto scribi oportuit
quā vnigeniti sanguine. Scriptura enim
et liber nihil aliud est quā designatio cer
ta. Sed vt iam sepe diximꝰ ⁊ manifestū
est in se nllo alio signo sufficienter signari
potuit dei dilectio in nos quāta ⁊ qualis
esset nisi morte seu effusione sanguinis ꝓ
nobis. ¶ Manifestū est igitur ꝙ nec ali
ter nec alio modo scribi potuit liber gra

tie. Igiꝉ ipsa mors vnigeniti. et ipē calix
dominice passionis nouū testamentū si
cut scriptura dicit. Quia igitur testamen
tum erat scribendū quo heredes fierent ⁊
fedus similiter amoris. et pacis inter nos
et deuz iniri nec alio incausto scribi. Hoc
est ad certuz ⁊ liquidū designari oportuit
nisi isto vt diximus. ergo non aliter scri
bi potuit Scribendū autem fuit de neces
sitate quia omne testamentū ⁊ fedus scri
bitur. Effundendus igitur fuit sanguis il
le preciosissimus ⁊ mors subeunda.
¶ Amp̄. si vite corporali ꝺi bonitas om
nium viuentiū adeo large prouidit de es
ca ⁊ nutrimento igitur multo amplius vi
te spirituali vita autem spiritualis amor
est aut secundum totum. aut secundū sui
potissimuz. ꝓuidere igitur debuit diuina
bonitas nutrimentū amori quo diligi va
lebat a nobis. nutrimentū autez amoris
non est nisi beneficiū ⁊ amor correlatiuꝰ.
Igitur de hijs duobus oportuit diuinā
bonitatem ꝓuidere amori nostro. Sz vt
sepe diximus nec alio beneficio sustenta
ri potuit et nutriri. nec alio amore accēdi
ꝓut nostra regrebat infirmitas. Hec aūt
ratio melius aptaꝉ eucharistie sacramen
to quod est sp̄ūale nutrimentū charitatis
¶ Qua filius incarnatus est ⁊ non pr̄.

Unc aūt quare ⁊ qualiter ad hoc
venit filius ⁊ potius q̄₃ pater aut
spiritussanctus ostendamꝰ. Dici
mus igiꝉ quia indubitāter pro ipō patre
sufficiebat verbum eius. Et vt ita dicamꝰ
ymago ipiꝰ. Et q₃ de hereditate ipius filij
agebaꝉ. Ad illā em̄ vocabamur vocatio
facta per ip̄m ipso iure magꝭ rata ē effecta
¶ Amp̄. ip̄m verbum ⁊ loquētis sensuz
siue loquentē id est p̄rem ⁊ loquētis affe
ctum seu gr̄az seu amorē q intelligiꝉ sp̄ūs
sanctus clarissime disignat vbū. Igr̄ ⁊ se
ip̄m sua p̄sentia ⁊ p̄rem sua significatiōe
⁊ sp̄m̄sanctū simul tāq₃ designator maife
stus. ⁊ nunciꝰ ondit ⁊ indicat. merito igr̄
ꝓ tribꝰ venit ip̄m vbū seu filiꝰ. ¶ Amp̄.
si sp̄ūssanctus venisset qui vtiq₃ deus est
⁊ non heres. duabꝰ de causis minꝰ quā
filiꝰ ad hoc conueniēs esset. Primū quia
spiritussanctus in seipo est donum Amor
enim donū et donabilis nec̄ario est. nec
est euidentis necessitudinis siue pertinēs
ad ipsum donantem. Donū enim et do
nans nihil cognationis nihil alterius at
tinentie euidētis habere videtur adinui

rem. Sed neq; amor euidēter videtur eē
inter donum ⁊ donantē. Inter patrē aūt ⁊
filium euidens amor ⁊ vnicuiq; indubita
tus. qui enim audit patrem noīari vel fi-
lium statim amorē alteriꝰ in alterū intel-
ligit ex ꝯseq̄nti. Non autē qui audit no-
minari donantē ⁊ donū. minus igitur fe-
cisse ꝓ genere humano videri posset deꝰ
pater. Si spiritūsanctū misisset ⁊ in mortē
tradidisset quā fecerit filium mittendo et
in mortem tradēdo. Non ꝙ minꝰ diligat
spiritumsanctū quā filium. Sed ꝙ non
ita euidens et suasa sit generi humano di
lectio eius in donū suum vt in filium vni-
genitum. Secūdo quia reuera si spiritus
sanctus est auctor et dominꝰ omniū. Ta-
men heres non est omniū sicut filius De
hereditate aūt filij ꝯmunicāda alijs non
fuit agendum nisi eo presente. Ita etiam
vt euidens esset et certa ratibitio. Ratibi
tio autē non fit nisi per verbū quo consen
sus exp̄mitur. Igitur vel ip̄m verbum p̄n
cipaliter adesse oportebat vel aliud ver-
bum quo consensus expimeretur ⁊ rati-
bitio. Spiritus igr̄ sanctus sine v̄bo aut
verbo verbi nō ex omnibꝰ modis suffici
enter negociū nostre redēptiōis perage-
ret via igitur cōpendū fuit aduentus filij
Ip̄e em̄ solus sufficiebat pro tribus. Suf
ficiebat em̄ pro se eiꝰ p̄sentia sufficiebat ꝓ
patre. quia eius verbum sigillū et ymago
erat. Sufficiebat pro spūsancto cuius au
ctor et largitor erat a quo missus esse non
dubitari poterat. Non em̄ poterat dubi-
tari de consensu spūssancti. cum ex amo-
re nimio et solo mortē nostrā suscipet dei
filius. Amor aūt quo ⁊ se inuicē tres illi di
ligunt et spūssanctus est. Dari em̄ nobis ⁊
pro nobis in mortē nisi ex amore non po-
terat. Omne eniȝ datum aut amoris erit
aut ex amore est.

Sed querūt heretici sarraceni ⁊ in
dei Ecce mortuus est dei filius vt
dicit vos xp̄iani condigne igitur
satisfactū est pro peccato tocius mūdi ⁊ ꝓ
peccato originali. Ip̄e enim ꝓpiciatio est
pro totius mundi peccatis vt dicit Hiere.
Debet igitur cessare tanta satisfactio ne p̄
scita et originalis dānatio et tota presentis
vite miseria. Ita em̄ scripsit apl's in primo
ephe. quia in ea habemꝰ redēptionē pec-
catoꝝ. Et q: in ea ꝓposuit omnia instau-
rare q̄ in celis et que interra sunt. Et scdo
iterū ad Ephe. Cōuiuificauit nos in xp̄o
cuiꝰ grā saluati estis ⁊ ꝯresucitauit ⁊ ꝯsede
re fecit in celestibꝰ vbi ista salꝰ ista pecca-
torum remissio iste consessus incelesti-
bus. Ista expoliatio principatuū ⁊ pote-
statum deletio cirographi nostre dānati-
onis. Si em̄ cessat culpa ip̄ius. Cur non ⁊
pena quia cessante causa cessare effectus
debet. Si autē non cessat culpa nec pena
que igitur vtilitas mortis eius. In quo sci
endum qa queādmodum nō transit ade
dānatio nisi per generationē in carnaliter
ex eo generatos Sic non trāsit christi gra
tia ⁊ peccatoꝝ remissio nisi per regenera-
tionem spiritualiter per ip̄m regeneratos
Sicut ergo delictū ade non nocet nisi su-
is in eo ꝙ sui sunt. Sic nec gratia christi
prodest nisi suis in eo ꝙ sui sunt. Sui aūt
scilicet ade eius posteri sunt inq̄ntum ab
eo carnem cōtrahunt. Sic sui sunt christi
ip̄i fideles inq̄ntum ab eo spiritū accipi-
unt. Et sicut ante carnalē generationē no
cere non potuit damnatio originalis nec
etiam eē. Sic nec ante spūalem regenera
tionem locū habet xp̄i redemptio eo ꝙ ef
fectus causam suā precedere nō debent.
Nec debet ergo cessare originalis dāna-
tio in eis q̄ nascūtur ex eadē donec in xp̄o
renati sint. Sed etiā in regnatis cur rema
net ista penalitas q̄runt mortisq; damna
tio mortis. R̄ndemus q: non remanet in
eis vt pena ⁊ retributio. Sed magis vt cu-
stodia. Si em̄ tanta amaritudinū respsio
non arcet nos nec abrūpit ab amore vite
istius. qd eēt si nihil haberet vita ista nisi
suauitatē. si modicū qd̄ hȝ suauitatis adeo
absorbet nos ⁊ adeo nos auertit ac sepa
rat a veris bonis. q̄nto ampliꝰ pniciosa eēt
nobis ip̄a suauitatis plenitudo. remāsit er
go in custodiā i remeoriale diuine vindi-
cte ad incuciendū nobis amorē diuine iu
sticie Queādmodū pr̄ offensꝰ filio ⁊ post
reconciliationē partē pene ei reseruat ad
custodiā ⁊ metū vindicte vt quem luxuri
are fec affluētia pauptas custodiat. ⁊ me-
tus depreterite vindicte memoria. Non
igitur detinet ipsum in pauptate vt affli-
gat et pro meritis delictorū ei retribuat.
Sed potius vt illū conseruet sic facit pater
misericordiarū electis suis. ꝙ si cui videatur ꝙ
ad statū ade reducēdū fuit genꝰ hūanuȝ
pꝰ exhibitā satisfactiōȝ. attēdat ꝙ adam
cecidit et in illa felicitate quēmodū in aq
dulci caro recēs posita ꝯputruit. sic ⁊ p̄m

angelus q̄ ergo nō erant meliores futuri
hoies in isto statu quā fuit ipe adam. nec
melius vsuri erāt statu felicitatꝪ illius. nec
verisimile ē illos melius fuisse vsuros. pro
culdubio cecidissent queadmodū adam
Quapropꝣ incūbere per hanc viā poterat
deo iterum aliud onꝰ redēptiōis nostre.
et ita current res fortasse in infinitū qm̄ ea
dem rōe post singulas redēptiōes opte-
ret nō in illū statū reduci. ⁊ post singulas
similiter reductiōes immineret forsitā idē
casꝰ. Elegit igiꝣ dn̄s viā nostre redēptiōi
sufficientē quā nullo casu opteret denuo
iterari. QꝪ aūt querunt vbi ē ꝯfessus iste
in celestibus. Rn̄demꝰ q̄ iā magna pars
ecclesie gaudet in celestibꝰ ⁊ q̄tidie ꝑ par
tes non cessat illuc ascēdere Et hoc ē ꝙ di
cit apl's. v. Ad hebre. factus ē omnibꝰ ob
tꝑantibus sibi causa salutꝪ eterne. Suoꝝ
em̄ tantū exoluit et votuȝ. ⁊ tm̄ onera suꝑ
se assumpsit ⁊ debita ⁊ expēsas vt expensis
suis non illoꝝ illi militēt ⁊ seruiant

Nunc vo exponamꝰ illud qđ ipse
dicit Jo. xij. Nunc iudiciū ē mūdi
Nunc ꝑnceps huiꝰ mundi eijcie-
tur foras ingramꝰ quo iudicio obtinuit
ꝯtra dyabolū. Dicimꝰ ergo q̄ iusticia dei
hoc efficere debuit vt ab eo patereꝣ dya-
bolus ꝙ illi inique intulerat scȝ vt ab eo
ligareꝣ quē iniuste ligauerat seu ligari ꝑ
curauerat. Ab eo eijcereꝣ de mūdo queȝ
ipse ⁊ spūaliter et corpaliter iniuste eijce-
rat đ cordibꝰ em̄ iudeoꝝ ⁊ spūaliter ⁊ per
infidelitatē illum eijcerat ⁊ de mūdo tan-
dem per mortē illū eiecit. Quia igiꝣ nihil
equs dei iudicio fieri potuit quā vt ꝙ dy-
abolꝰ dei filio iniquissime intulerat hoc
ab eodem iustissime patereꝣ. Seuiū ⁊ in
iuria cōtumlia dānumq̄ qđ iniqssime il
latū est dei filio emendāda fuerūt illi ⁊ eē
ꝯpensanda. Si aūt meciamur ꝑciositatē
vite que ei ablata ē non eq̄bunt eam oēs
vite omniū q̄ntumcūq̄ boni sunt. ⁊ hoc ē
quia ipe habuit spem nō ad mensurā. sic
legiꝣ Jo. iij. Cetere aūt omnes mēsurate
sunt ⁊ finite bonitatꝪ finite etiā numero
sunt. qm̄ finitus ē numerꝰ bonoꝝ ⁊ malo
rum finita aūt numero ⁊ mensura impos
sibile est vt simul eq̄lia accepta sunt ei ꝙ ē
infinitū mēsura. Et hoc voluit forte dicere
psalmista. melior ē miscdia tua suꝑ vitas
igiꝣ damnū illius nec sufficiēter etiā ꝯpen
satum ē per oēs vitas electoꝝ. Igitur ab-
latio sue vite que vtiq̄ mors fuit. nec per

oēs vitas sanctoꝝ sufficiēter potuit ꝯpen-
sari. Ois igitur bona vita sanctoꝝ debeꝣ
xp̄o dn̄o ex merito passionis ⁊ incōpabi
liter. Amp̄. nec solum vita gratie sȝ eē
glorie que nihil ē nisi glorificatio sanctoꝝ
Si em̄ glorias sanctoꝝ illi vite cōparaue
rimus eadē ꝓpositiōe inueniemꝰ eas lō-
ge minores eē. Certū enim ē virtutes san-
ctoꝝ etiam patere nūero et mēsura eē fini
tas ꝩtutes vero xp̄i immēsas aut saltē q̄-
libet illaꝝ incōparabilꝛ meliores. Iusto
igiꝣ dei iudicio ⁊ vite gratie sanctoꝝ ⁊ vi-
te glorie ꝓ vita que ei in passiōe ablata ē
recōpensande fuerūt. Amp̄. si mecia-
mur iniuriā ⁊ contumeliā quā passus est
inueniemꝰ ꝙ quodāmodo īfinita sit. Si
enim q̄nto maiorē ꝑsona tanto maior ē
iniuria ⁊ ꝯtumelia que ei irrogaꝣ. Iniu-
ria igiꝣ et cōtumelia sue passionis cū suis
ludibrijs necc̄ario sine mēsura fuit. ⁊ hoc
cogebat immēsitas ꝑsone ipsius paciētis
nec excusat ignorātes. ignota ī ꝑsona ista
qui scire noluerīt vel si existat nō obest no
bis. non em̄ actiones eoꝝ hic metiri vo-
lumus. Sed ea que passus est dei filius.
Manifestū igitur ꝙ ꝯtumelie iste nō
habent mensurā similiter et iniurie. hee
scȝ iniurie ⁊ ꝯtumelie quas in ꝓpria per-
sona deus sustinuit incōpabiliter em̄ ma
iores sunt omībꝰ iniurijs ⁊ ꝯtumelijs. q̄
ei alias irrogari potuerunt et hoc potuit
vnusquisq̄ videre in seipō. neq̄ enim est
hō qui potius eligeret oēs alias iniurias
et ꝯtumelias que ei inferri possent ab ho
mine vel a dyabolo. quā istas ꝑsonales ⁊
que manuū iniectione irrogant. Igitur
omnia mundi peccata minora manuū in
iectione in filiū dei. et omnes alie mino-
res irrogate deo iniurie. Igitur ꝓ dimissi
one istius. Sed sicut iniuria ad iniuriam
sic remissio ad remissionē. Si igitur iure
emendāda fuit necessario ista iniuria dei
filio irrogata necessario remittēde fuerūt
omnes alie đo irrogate iniurie. Igitur ꝓ
dimissione istius appendit christi passio
omniū delicta ⁊ insuꝑ. Amplius et in
compabiliter. omnia igiꝣ delicta mundi
condonando fuerunt et in satisfactioneȝ
et emendaȝ iniurie quā in ꝓpria persona
ꝑtulit crucifixus ⁊ moriēs. Nec potest qs
dicere ꝙ ei retributū ē ꝓ oībus hijs glori
ficatione sue ꝑsone qa illa glorificatione
q̄ntacūq̄ cogitari poterat alias. ei absq̄
passiōis merito ꝓpꝣ sanctitatē incōpabi-

lem debeat. Justo igr̄ iudicio eijcere mū-
di ꝑncipem ⁊ relegare ⁊ electis suis deli-
ctorum remissionē coram deo pr̄e debuit
obtinere. Simil'r potestatē q̄ tam nequi-
ter in dei filiū abusus est dyabol⁹ et in su-
os amittere debuit. Nec sufficiēter remu-
neratus eēt xp̄us dominus nisi ille in pro
pria ꝑsona puniretur q̄ potestate delinq̄-
rat illaꝫ inique extēdendo ⁊ qui tam neq̄
ter abutebat̄ hominib⁹ vt armaret eos
in dei filium et ad incidēdas in eum ma-
nus cōcitaret. nisi eos postmodū sentiret
Aduersarios simil'r et dei filius extētione
et amplitudine potestatꝭ remunerandus
fuit vt q̄nto humilius indignis se subdi-
dit. tanto illis postmodū dominaret̄ sub
limius. Et quos habuit aduersarios ad
ludibrium ⁊ tormentū. postmodū seruos
obtineret deuotissimos ad gloriaꝫ suam
⁊ gaudiū ⁊ acceptissimū famulatū.

Incipit liber Guilhermi parisieñ. de pe
nitentia.

SEcūda tabula p⁹ nau A
fragiū Qua post repa
rationē et liberationē
rursus mersi eripimur
penitentia ē. adeo sa-
lubris ⁊ nc̄c̄aria vt sine
ea baptism⁹ adultos
qui naufragiū mortale p̄ter originale pas
si sunt liberare nō sufficiat. Hec autē sine
baptismo cū tamen ↄtēptus eius non de
fuerit nulluꝫ timet naufragiū. Videt B
penitētia quasi pene tētio dicta. amisse in
nocētie. Penitēs q̄ppe pene amissam in-
nocētiam tenet dū volūtate ⁊ ꝓposito eā
tenet. Dū eam toto desiderio inseq̄t̄. to-
to dolore reuacot. toto studio ⁊ totꝭ viri-
bus eā recupare conat̄. Est igr̄ voluntate
⁊ ꝓposito in statu amisse inocētie. actu vero
solo non ē in illo. impossibile sola ꝓhibi-
bitus. Vides igr̄ ꝙ in ipa innocētia est. ⁊
eā tenet reputatōe diuine misc̄die magni
tudo. Inde eēc pene tenet eam quā ꝑdidit
inocētiaꝫ. q̄ꝛ modicū est qd̄ ei deēe q̄ min⁹
eam quā ꝑdidit innocētiaꝫ teneat. Ad est
aūt ei id qd̄ maximū ē adtēdendā eā. Ma
ximū omniū q̄bus innocētia tenet̄ volū-
tas. Minimū vero opus ē. ⁊ ꝙ deus nō re
putat aut ↄputat vbi ꝑfecta volūtas dif-
fuerit hoc āt pene tenere idubitāter dici⁹
scꝫ hr̄e maximū eoꝝ q̄b⁹ tenet̄. Minimū
vero vel modico carere. Penitēs q̄ppe nec
peccasse ipotētia ꝓhibet̄ vellet tenere in-
nociaꝫ quā ꝑdidit nec p̄t tot⁹ doloꝫ d̄ amis
siōe tot⁹ ardꝫ irecupatiōe totū qd̄ p̄t pat⁹
ē facere vt eā hēat. Merito ergo eā pene
tenet. pene q̄ppe tenet se. ⁊ pene heret ipi
nā aq̄ piclitatus ē. ⁊ pene heret littori a q̄
eū ꝓcella abripuit sic āt docere intēdim⁹
Penitēs om̄is q̄ noīe ⁊ re penitēs ē tantā C
sortē gr̄e iam accipit vt ab oī debito q̄ p̄ce
denti lapsu se obligauit absoluere se me-
rito sufficiat. Vere igr̄ estimatiōꝫ omniū
amissoꝝ in ipa gratia ↄpunctiōis recipit.
Sortē q̄ppe amissaꝫ ⁊ vsuras i medio tp̄e
fraudatas p̄t ex hijs q̄ iam recipit restitue
re ⁊ hec seq̄ntia docebūt. ⁊ hec ē alia cā ꝓ
p̄t quā statū amisse innocēe penitēs pene
tenēs sit dicēd⁹. Merito pene tenere. nō D
iprobabil'r āt pniam penalē tētiōꝫ ⁊ velut
carcerē aut mortē veterꝭ hoīs et himolizā
tes penitētiam dicim⁹ Est em̄ penitētia ve
terꝭ hoīs crux atꝫ patibulū aut mors aut

carcer aut sepultura q̈viuus qñq; sepelit̃ que pctõꝝ genera ⁊ pniaꝝ modi aperiũt Non aũt dicit̃ penitẽs q: ip̃m sola pena doloris iteꝝ teneat sꝫ q: ⁊ dolor eũ cõpunctionis vrget interi⁹ ⁊ labor satisfactiõis p̃mit exterius. Pniãꝫ vo ⁊ iudiciũ ꝓprie ꝯdẽpnatiõis dicim⁹ ⁊ termiatiõnẽ egritudinis ⁊ redditiõꝫ rõnis siue ꝯputũ ⁊ recõciliationẽ ab offensis ⁊ necessitateꝫ spũal' pturitiõis. ⁊ r̃surrectiõꝫ ex mortuis. ⁊ ortũ surgẽtis aurore de tenebris ⁊ egyptie serui tut' abiectiõem cõputrescẽte iugo a facie olei vt legit̃ Sap. x. Jtẽ veteris hois cõtritionẽ ⁊ anihilatiõꝫ ⁊ in puluereꝫ redactioneꝫ velut ferientẽ de sup pilo dolor' ⁊ malleo ĩdignatiõis. Jtẽ ꝺ cõclusiõe ⁊ carcere eductioneꝫ ĩ regnũ ⁊ sedis sue restitutionem ⁊ gr̃e p attritiões cõtra culpã dimicant' victoriã ⁊ triũphũ ⁊ siq̃ alia st̃ ĩ quib⁹ laus pnie ⁊ fructuositas p̃dicet̃ ⁊ sacre scripture noiat auctoritas ⁊ sctõꝝ doctoꝝ eloq̈a cõtestãt̃ Ex hijs aũt q̈ttuor pria diligẽter ꝓseq̃mur accomodaciora ei st̃ q̈ttuor generib⁹ ⁊ copiosiorẽ habẽt exhortatiõeꝫ Primũ qppe. Qua auctoritate iudicare seip̃m habeat qs vel debeat. Quis em̃ iudicẽ sup se ꝯstituerit qbus legib⁹ seip̃ꝫ iudicare hẽat. Vñ indultũ sit ei vt in cã sua iudex eẽ debeat et quo ad qd iudicare se ip̃m ⁊ q̃ auctoritate rata sit quã de se tulit sniam ⁊ vtrũ ex delegatiõe an ordinari⁹ sit iudex sui ip̃ius ⁊ si necẽ est retractari iudiciũ qꝺ de se ei fecerit. ⁊ si auctoritate fretus delegatiõe seip̃m iudicat vtꝝ hẽat instrumentũ autẽticũ sue delegatiõis q̈ clarere dꝫ q facta sit ei sue cause ꝯmissio an sit aliqd aliud q̈ iudicẽ sui qmuis se possit oñdere. Sniam em̃ a nõ iudice suo lataꝫ nullã esse ip̃o iure nec remedio appellationis egere tenera ipsa iura docuerũt.

De libero arbitrio.

Tractatus p̃mus de pnia ꝓut ẽ iudiciũ ꝓpe ꝯdẽptiõis ⁊ de ꝯditiõib⁹ iudicij.

G Hominez igr̃ libertate arbitrij sibi ip̃i preditũ esse. omniũ raciocinãtiũ sanctior ⁊ maior pie ac veridice fidei auctoritas ꝯtestat̃ hoc ẽ ethnicoꝝ et mũdanoꝝ phõꝝ qui de morib⁹ adscribere attẽptauerũt testimonijs elucescit. Si em̃ vel nature intẽtio vel vis inuincibilis libertatẽ volũtat' hoim abstulisset vana eẽt omniũ legum institutio nihil imputãdum esset homini. Cũ vel ncãtate nature ꝓhiberet̃ quo min⁹ faceret aut in vinculum rõne inuitus ad faciendũ traheret̃. Quare nec bene nec male qcq̃ fieri posset ab hoie. Supuacui etiã essent mgrat⁹ et magisteria moꝝ. non em̃ agendũ esset cũ hominib⁹ de moꝝ suoꝝ emendatione sicut cũ brutis aĩalibus aut lapidib⁹. Cũ per eos aut ĩpossibilitas nature p̃meret aut violẽtia raperet ad agendũ. Jnqrẽs aũt aĩa rõnal' inq̃sitiõe ꝑscrutata et interrogãs seip̃aꝫ vtrũ liberꝝ sit ei facere bñ t' male vel vtrũ volũtarie opet̃ ⁊ volũtarie declinet opa. Rñdebit enim nõ vtiq; per signa que plerũq; fallere solẽt. Sed ipsa pnia veritat' quã inter se penitẽteꝫ ꝯspicit se nullaten⁹ trahi ad operãdũ nisi volũtate et se non desistere ab oĩbus operib⁹ nisi volũtate. non q̃res igitur extra teip̃m an tui iuris ⁊ tue volũtatis sis an tibi sbditus sit tue volũtat' consensus vt in illud qꝺ te stimulat ip̃m ꝺclinare possis si velis aut ab eodẽ auertere si voluer'. Qꝫ si quis victure ꝯsuetudine ⁊ ea tanq̃ altera natura trahi ad cõsueta licet ꝯsuetudini reluctetur et obuiat̃. Jnterroget se vtꝝ delectet eũ facere q de cõsuetudinis necessitate facere se diceret an nõ delectet. Qꝫ si delectat igr̃ libẽter q delectabiliter facit Si vo non delectat nõ ergo ẽ amore vel desiderio obligatus hmõi operi. Quare non trahit̃ amore vel desiderio ad illud Non ẽ ergo ei ꝯsuetudinariũ opus illud Consueta em̃ oĩa necessario amant̃. Liquet ergo hominẽ scꝫ ip̃i libertate volũtatis preditũ et esse rectorẽ aut ducẽ suip̃ius. Unde recte aĩam humanã copis reginam phi dixerũt Tulius vo rectissime dixit rõnem eẽ regnũ anime a natura diuina tributũ esse. Hoc etiã ipsa natura nos docet. Primũ quideꝫ nos docet ip̃e ordo naturalis iusticie mõere eos qui nos leserunt vt lesionẽ emẽdent q est primũ petere ab eis vt de seip̃is iusticiam exhibeant quasi iudices sui eos eẽ et sibip̃is preesse nos ipsa natura docuerit. Cũ autem nob de seip̃is negant iusticiã ad sup̃iores eoꝝ causam deferre nos ip̃a iusticia docꝫ. Justicia aũt et oĩs vtus etiã teste Aristotele ẽ omni arte cercior ⁊ melior. Hũc ordiem iusticie docet ip̃a vitas Mat. xviij. Leges aũt ⁊ statuta qb⁹ se regere ⁊ iudicare dꝫ hõ in corde ei⁹ sup̃ius exorauit dispõꝫ vt ait quidã lex em̃ naturalis ip̃i homini innata est naturaliter impressa aut in scripta est. Est autem lex ista velut littere sue

delegationis sup̱ seipm ꝙ ex ꝯtinētia ⁊ te
nore ipsaꝝ clariꝰ poterit elucere hijs lr̃is
appēsū ē sigillū ⁊ ymago celestꝫ ip̱toris. ē
eni ipsa sui. Sinderesis sup̱ior scꝫ aīe nr̃e
pars ⁊ dignior ymago beate ⁊ gloriose tri
nitatꝫ ꝙ hic differēdū non ē hoc igr̃ diui-
ne imp̱ssionis sigillo siue signaculo seu ca
ractere littere legis naturalis appēso. Ju
dex sui ip̄ius ex diuine auctoritatis dele-
L gatione cognoscit hō. Huius igr̃ au-
ctoritate mandati de consequētibus iniū
ctum est iusticie plenitudinē exhibere. Si
igr̃ deus ip̄e de homine cōqueratꝫ ⁊ cum
ip̄o iudicari velit tātomagis ei de se iusti
ciam exhibere q̄ntomagis ⁊ nō iniuriosꝰ
esse tenetur. dominū aūt velle cū hoīe iu
dicari ⁊ paratū eē stare iudicio eius. Mul
tꝫ eiusdē testimonijs in sacra scriptura cla
rissimū ē. Hiere. xlvij. Judicemur sil' vna
Narra si quid habes vt iustificeris psal.
dauid vt vincas cū iudicaris. Michee. vj.
O homo indicabo tibi qd sit bonū ⁊ qd
dominus reqrit a te vtiqꝫ facere iudiciū ⁊
diligere miscdiam et alius iudiciū deo cū
hoibus ⁊ multa hmōi iob autē imp̱sona
xp̄i Job. xiij. Si recusaui cū seruo meo vl'
ancilla mea iudiciū subire. Tanta est dei
omnipotētis iusticia vnr̃is legibus ⁊ cō-
suetudinibus nobiscū iudicari nō dedi-
gnetur sicut incōsequētibus docebimus.
Mirare ⁊ lauda dei iusticiā que nr̃e con-
M suetudinis iusticiā nō recusat. Redeamꝰ
aūt ⁊ ostendamꝰ illud lucidius ex ip̄ius le
gis naturalis mādato. Si verū est ꝙ hō
quēcūqꝫ aliuꝫ auctoritate legis naturalis
ledere ꝓhibetꝫ. Si vo leserit lesionē emē-
dare eadē legis auctoritate iubetꝫ ⁊ omīa
dāna irrogata restituere. Sicut aūt lege
illa quā vtiqꝫ sibi innatā ⁊ insc̄ptam gerit
iubetur nullū ledere. Sic etiā a lesiōe sui
ip̄ius desistere ⁊ q̄ntum ei possibile fuerit
ad innocentiā redire. Innocētia quippe
in p̄cepto legis naturalis a qua si cadere
ꝯtingit per satisfactionē solam cū satisfaci
endi aderit facultas ad eaꝫ redire licebit.
Uides igr̃ quasi legēs intenet ip̄o velut q
busdam diuine sc̄pture lr̃is. Innocentiā
seruandā amissam reuocēdā quo ad pos-
sibile ē adeo quippe reuocandū vt nihil
nocumēti in emendatū relinquatꝫ. Si fa-
cultas emēdationis affuerit. Sin autē q̄
possibile ē innocētia volūtate ⁊ ꝓposito
reuocetꝫ. Sed ⁊ illud dubiū non est legeꝫ
naturalem ⁊ innocētiaꝫ volūtati impare

⁊ ꝓhibere nocēdi volūtatē. Quis em̄ pu-
tet esse licitū ⁊ ꝯcessum iure naturali velle
cuiqꝫ iniuriari. Amp̄. lex naturalis de N
bene actis gaudendū docet indubitāter ⁊
de male actꝫ dolēdū ꝙ manifeste iudicāt
dolores pn̄iales ꝙ etiā naturalr̃ pro nr̃is
malefactꝫ patimur iusticie ei naturalꝫ illō
semiariū nec ī ip̄o cayn suffocatū ē doluit
em̄ ꝙ ꝯmisisset fratricidiū ⁊ faciē domini
erubuit. Et q̄ntus eēt ei dolor vbis despe
ratiōis exp̄ssit dicēs Gen. iiij. Maior ē ini
quitas mea quā vt veniā merear. Nobis O
aūt adhuc sermo ē de penitētia quā natu
ra ip̄a post malefacta suggerit ⁊ de flagel
lo ꝯscie qd ē summa penaꝝ ⁊ de seua die
animi ⁊ de occursu sceleꝝ que vndiqꝫ vt
dicit Tulius ad tāta lumina occurrūt etiā
sicut furie. Q̄m igitꝫ maximā op̱tet esse in
iuriam vbi maxima debetꝫ iusticia ⁊ mi-
norem vbi minor est ad iusticiā obligatio
omniū peccatoꝝ ⁊ iuriaꝝ p viciosissimas
⁊ iniq̄ssimas eas q̄ in deū sunt eē necesse
est que vo improxios ꝯmittūtur minores
sunt iniquitates absqꝫ dubio. Jam ergo P
claruit tibi ex hijs que diximꝰ hominē iu
dicē esse constitutū sui ip̄ius ex delegatio
nis auctoritate. Scito tamē limitatā esse
eū habere supra se iurisdictiōꝫ. ⁊ certā for
mam mādati sibi p̄scriptā. Non em̄ ꝯmis
sum est illi nisi qd facit ad condēpnationē
ip̄ius hoc aūt est. q̄m causam dn̄i nr̄i iesu
xp̄i semp̱ iustam eē necesse est. In iudicio
igr̃ quo clemētissimꝰ ac iustissimꝰ deus cō
tra hominē agit si iuste quidē iudicetꝫ de-
um obtinere ⁊ hoīem ꝓprie codēpnatio
nis. Necesse est portare sn̄iam qua instā-
tia aūt imp̱tunitate deus ab ip̄o petat ho
mine de seip̄o causam ⁊ iusticiā suam ex
aminari deduciqꝫ in iudiciū lesiōes ⁊ in-
iurias quas ab hoīe sibi dicit irrogatas.
Singulis fere ꝓphicoꝝ eloqoꝝ testimo-
nijs elucescit. Clamat aūt fortiꝰ illa lex na
turalis quā totiēs ꝯmemorauimꝰ que in
iurias deo irrogatas instinctu vehemētis
simo suggerit emēdandas. Et ab irrogan
dis cauere de cetero iugi obiurgatiōe per
suadere conatꝫ. Uides igr̃ hoīem intra se
exercere oēs partes iudicij de cogitatiōe Q
maloꝝ seip̄m velut. Si cōtra se ꝯstitutus
ꝓcurator. Excusalis dū conscia recogno-
scente q̄ cōtra ip̄m ꝓponit. Cogitatio cō-
tra se de illis dicit testimoniū dum mala
ip̄a ex agerādo ex circūstantijs cōtra se ve
lut ferens sn̄iam ꝓ p̄o se condempta iudi

cio ꝛ deum iustificat. Cām ei totam adiu-
dicans dum velut gladio doloris ꝛ claua
indignatiōis seipm̄ ferit interius. Torto
rem se sui ipius exhibens. Et sniam quā-
in seipm̄ tulerat executiōi q̊dāmodo mā-
dat fitq; executor ꝓprie ꝯtra seipm̄ snie et
hec quidez sibi iniuncta omnia in litteris
cōmissorijs sue delegationis legit cōmis-
R sum agnoscit sibi sui damnationis iudi-
ciū. Nihil aūt sup sua absolutiōe ei cō
missum ēeo ꝙ deo aduersus ipm̄ nihil ꝓ
ponēte quasi accusatore nihil oīno possz
ex illi⁹ delegatiōis officio in fauorem ꝗp
pe auctoris totū ꝟgit delegatiōis autēti-
cum. Quia igr̄ frustra causaz suā homini
ꝯmisisset clemētissim⁹ ac iustissim⁹ deus
nisi ratū haberet ei⁹ iustū iudiciū potissi-
mū cū cām illā diuinis legib⁹ ꝛ examina-
ret ꝛ terminaret nulla ratiōe potest reuo-
care iudicium hmōi. Cū iustū fuerit Qua
liter em̄ recusatio locū habebit in iudice
qui ab inicio electus ē cū postea nulla no
ua cā suspitiōis emerserit. Deinde sciēs et
prudēs talē elegit dn̄s de iure ergo ipz re
uocare nō pōt. Qualiter verꝫ ē ꝙ nō iudi
cabit dn̄s bis i idipz. Sic auctoritate sua
et legib⁹ iudicatū ē. Ipe retractur⁹ ē post
S modū. Amp̄. si iuste iudicatū ē in foro
illo vtiq; ius suū totum deo adiudicatū
ē vltra ius vero suū nec deus nec homo
iuste quicq̄ȝ petere p̄t Quare cū rei iudica
te hō parere patus sit qd deus vlteri⁹ exi-
gere poterit Sz quō verꝫ eēt qd dauid dt
Justicia ꝛ iudiciū correctio sedis ei⁹ Que
vtiq; sedes aīa hūana intelligit nisi ò iu
sticia hac ꝛ iudicio intelligeret. Sola qp
pe iusticia ꝛ iudiciū que interi⁹ ꝛ exterius
nobis facim⁹ correctio mea est. Interius
nos iudicātes vt dixim⁹ ꝛ pnitentes exte
rius sibi ꝑ ꝯfessionē qdē accusantes nos
et ꝑ satisfactionē puniētes ꝓpt̄ hanc iusti
ciam et hoc iudiciū pniale secure petebat
dauid Feci iudiciū et iusticiā de meipo. s.
sibi. Qꝫ ē correctio mea Ne ergo tradas
calūniantib⁹ me. ꝛ iob. xxxiiij. Nunqd q
nō amat iudiciū sanari p̄t Lege aūt. xliij.
Ezech. ꝙ totū de pniali iudicio et iusticia
loqt̄ et videbis qr totā iustificatiōz pctōꝝ
vocat dn̄s iudiciū ꝛ iusticiā q̄ duo nullo-
mō aliter correctio sedis dei intelligi pn̄t
quā sicut dixim⁹. Sola qppe pnialis iu-
sticia ꝛ iudiciū corectio nr̄a sunt ꝛ pecca-
toris adulti iustificatio. Hijs solū deo de
nob conqrenti satis fit ꝛ ius suū ex toto

restituit̄ ꝛ hic ē. ordo iusticie vt deo de no
bis ꝯquerēti. Primū iusticie exhibeamus
et iudiciū faciam⁹ Deinde alijs de nobis
ipis. Primū iudicare ꝛ iusticiā exhibere.
Deinde de alijs nos optet et deo p̄mū ꝛ
deinde alijs Ecce iā dn̄suz ē tibi de iure na
ture pniaz interiorē eē et nature instinctu
eā agi velut q̄ndā inter deū et hoiez in di T
cem. Uerūtn̄ nostrā naturā ad hoc suf-
ficere vt vera et ꝑfecta sit pnia interior im
possibile ē an putas de manib⁹ dyaboli
queq̄ȝ virib⁹ suis eripi posse. cū ò eo dn̄s
dicat Job. xlj. Factus ē vt nullū timeat ꝛ
non ē ptās sub celo q̄ ei valeat ꝯpari. Pu
tas ne naturā pōdere mortalitatꝭ obrutā
ꝯcupiscētiaꝝ irretitā et onustā ꝯsuetudie
sua velut q̊dā agere opm suoꝝ sepultam
difficultatib⁹ i execrabilib⁹ vndiq; obclu
sam et tāq̄ȝ immutatā tenebris circūdatā
q̄ quidē dorsum habēs ad lucē ꝟam a po
steriori illūiari neqd ab anteriori suo pec
cato ipa obclusos ꝛ obturatos hz oculos
dum in oculo intellectus ē ei⁹ pctm̄ ꝑ me-
ditatiōz et in oculo affectus ꝑ amorē pec-
catū igr̄ meditatiōe sua obscurat oculum
intellectus aliò cogitari nō sinens an vi-
det tibi mediocrit vulnerat⁹ q de manu
dei cecidit in aculeos et gladios et in ma
nus durissimas dyaboli. Cōsidera casus
pctī altitudinē. Justus qppe cū eēt aīa ei⁹
erat in manu dei pctm̄ ꝟo in qd cecidit et
aculeus mortis et gladi⁹ sepissime vocat̄
In man⁹ ꝟo dyaboli pctōrē cecidisse nō
ē dubiū. An poterit lāpas extīcta ꝑ seipaz
iterꝫ reaccendi ꝛ cere⁹ silr̄. Justus ꝟo lam
pas ē vt legit̄ Johā. xij. et de iohāne ba-
ptista dt ꝟitas iohānis. Erat iohānes lu-
cerna ardēs et lucēs in corde em̄ iusti sunt
lux vere cognitiōis et ardor sctē dilectiōis V
Inde lucerna ꝛ cereus noīat̄. Putas
ne chaos pctī paruū eē ꝙ inter deū ꝛ ho
minē diuidit legit̄ ysa. lix. Pctā diuisert
inter deū et nos. et eiusdē. Qꝛ sic exaltāt
celi a terra. Ita exaltate st̄ vie mee a vijs
vr̄is ꝛc. Attēde qd dicat dauid Qui super
senes se intellexisse gloriat̄ ꝺm altitudinē
celi a t̄ra. cor. miaz suā sup ti. se. educit qdē
dn̄s pctōrē de lacu miserie et de luto fecis
Cōuertit ex basan ꝓfundū maris. Erigit
de stercore paupem vt collocet eū cū p̄nci
pib⁹ ppl'i sui Et. xxx. Re. ij. De stercore vti
q; sue ꝯuersatiōis i q̊ supult⁹ erat eleuās
paupem dt dn̄s. Attende quā in altū ele
uet eū vt sedeat cū p̄ncipib⁹ cuz sctīs suis

etsoliũ glorie teneat. Soliũ glorie tenet
in seipo cũ sibi legittie impat ⁊ se sibi sbdi
tas vires ⁊ mẽbra gl'iose regit ⁊ moderaꝛ
Qui pꝰcũ filio ꝓdigo pascebat ignomio
se porcos ifernales ⁊ cupiebat impleri vẽ
trem de siliqs. Nũc panẽ angeloꝝ mãdu
cat ⁊ ꝓ eo illð solenne totius curie celestꝭ
celebraꝛ ꝯuiuiũ ⁊ i medio applausu ⁊ gra
tulatiõe inũerabiliũ celestiũ miliciaꝝ mi-
sericordia suauitate resonat ꝯcẽtus sym-
phonie ⁊ chori. Cõmetire altitudinẽ celi a
terra hec em̃ ẽ altitudo mĩe dei vt de pa-
store qdẽ porcoꝝ infernaliũ in filiũ ado-
ptionis et heredẽ regni celoꝝ de fame sili
qꝝ ad angeloꝝ cõuiuiũ eleuaꝛ an putas
aliũ picturatorẽ et decoratorẽ diuine yma
ginis in nobis q̃ȝ ipm ymaginis creato-
rem et q̊dãmodo artificẽ deũ an videtur
tibi colores illi ꝟtutũ adeo nobiles ⁊ p̃cio
si qbus illustrãda ⁊ venustãda ẽ dei yma
x go t'reni eẽ. Absit. nl'aten' p̃t dubitari
nullã natura supra se posse ad ea igiꝛ spe
gratie sꝛ. cũ infra gloriã ⁊ supra naturã sit
gr'a media. nihil p̃t creatura ꝑ modũ qdẽ
r'ceptõis recipe gra; ⁊ gl'iã nata ẽ aĩa mea
s; efficẽ largiri sibi nl'lomõ. s; ⁊ vires suas
sibi repare ⁊ ꝯpare. cũ lese aut debilitate
fuerint aut mundare cũ in volutabꝝ por-
coꝝ infernaliũ immerse fuerint. Nõ ẽ sue
possibilitatꝭ. Qui aũt in hũs adhuc dubi
tat aut casu; mortis illũ nondũ se exper-
tu; glorieꝛ ⁊ gaudeat in dño. Aut difficul
tatẽ resurrectiõis ignorat. Qr eã aut non
du; ꝟiliter attentauit adhuc insterqlinio
pctõꝝ suoꝝ sepultus ⁊ putrescẽs. Aut ad
huc dine gratie se timeat detractorẽ dũ vl'
nature q̄ gr'e erat tribuit. Aut magnitudi
y nẽ gr'e ñ agnoscit. Unde ãt morbꝰ ⁊ vul
nera pctõꝝ agnosces ⁊ difficultatẽ tue cu-
ratiõis si ð solo palatu cordis tui ⁊ ꝯside-
ratiõ; diligẽter fecerꝭ attendẽs q̃ȝ difficile
sit tibi vt bona oĩa tibi bene sapiãt ⁊ ma-
la oĩa tibi ðsipiãt. Qui credis vi nature fi
eri posse vt molesta sit tibi suauitas p̃ñtiũ
voluptatũ ⁊ molestia ipa suauis vt diuitie
tibi sũt paupertas ⁊ paupertas diuitie vt glo
ria mũdi tibi sit ignoĩa ⁊ ꝯtumelia. Et ipa
mũdi ignoĩa sit tibi honor vt sapia mũdi
sit tibi stulticia ⁊ ecõuerso. Attẽde q̃ȝ lon
ge tibi sit corruptio palati cordis tui ab
hac sapia an nõ vides desursum sapiam
z eẽ. Qua oĩa illa tibi sapiũt ⁊ ꝯtria desi
piũt. An videꝛ tibi nr̃e possibilitatꝭ eẽ cõ-
uerti toto corde ad dñm. ⁊ ecciam celesti
magisterio eruditã stulte clamare icessan
ter. Cõuerte nos ds salutarꝭ nr̃. Qua ceci
tate putas eã adeo petere q̄ ipa in p̃tate
⁊ libertate h; sua sibi dare. S; reuera co-
nari p̃t vtiq; ad cõuersiõ; suã vnusqsq;.
Quẽadmodũ egrotꝰ q infirmitate p̃ssus
ꝟtere se nõ p̃t. Conaꝛ tñ vtiq; ⁊ petit ab a
stãtibus adiuuari ⁊ eẽ rogat vt ꝟtant eũ.
Uertite me dt ꝓpter hoc ãt q̄ nr̃m ẽ incõ
uersione nr̃a hoc ẽ ꝓpter conatũ nr̃m to-
ta die clamat dñs Cõuertimini ad me ꝓ-
pter illud ꝟo qð deus addit auxiliũ suũ
adiuuandã infirmitatẽ nr̃am ⁊ supplẽdũ
defectus nr̃os clamat eccĩa. Cõuerte nos
vtrũq; aũt iũgit dñs. Hie. xv. Si ꝯuerterꝭ
ꝯuertã te. Ecci. xxxi. Utrũq; silr' iungit cla
mans ad dñm dicẽs. Cõuerte me domĩe
et ꝯuertar. qr tu dñs deus meꝰ postq̃ȝ em̃
ꝯuertisti egi pn̄iaȝ ⁊ postq̃ȝ ostẽdisti mihi
ꝑcussi femur meũ cũ igr' enitimur vt possi
mus q̄ nr̃m ẽ faciẽtes opi manuũ suarũ
porriget dextrã dominꝰ ⁊ facit q̄ suũ est.
Tenet vtiq; manũ dextrã dñs ðducit nos
in volũtate sua de ꝟtute i ꝟtutẽ et tandẽ
in gloria suscipiet nos cũ videbiꝛ deꝰ de-
orum in syon. Cui videbiꝛ viribꝰ suis pos
se volare in celũ non p̃t mẽtiri ꝟitas q̃ cla
mat Iohã. vi. Nemo venit ad me nisi pr̃
q misit me traxerit. non vtiq; violẽtia aut
nccitate s; amore aut desiderio sui sicut dt
poeta. Trahit sua q̃nq; volũtas. Noli su
spicari queq̃ȝ placere ðo nisi qð donũ eiꝰ
fuerit. Quid credis i te posse eẽ q̄ oĩpotẽti
ðo placere dcat nisi q̄ ab ipo datũ fuerit
an ex nobis qcq̃ȝ sine ipo dei aspectui pla
citurꝝ nasci p̃t. S; hec oĩa magisterio expe
riẽtie melius et certiꝰ edocemur cũ studu
erꝭ ⁊ conaberꝭ totꝭ viribꝰ i captiũtatẽ redi-
gere ĩtellectũ tuũ i obsequũ ihũ xp̃i. Sic le.
ad Coꝝ. ii. Cũ ꝯcupiscias tuas velut q̊dã
mortꝭ incẽdiũ curauerꝭ ⁊ viriũ tuorum in
becillitas ⁊ dine gr'e magnitudo tibi clare.
De accusatiõe di ꝯtra pctõres. scit A
Nunc ergo cãm quã h; aduersus
peccãtẽ hoĩem clemẽtissimꝰ ac iu-
stissimꝰ deus examiare ꝑscruta-
bimur ⁊ t'miare tẽtabimꝰ. Sex igr' caussis
totũ hoĩem seipm deo debere intuẽtibꝰ
facile palã fiat. Primũ qr totũ seip; a ðo
ꝑ creatiõ; recepit hoc ẽ totũ q̄ viuit ⁊ mo
uetur corpꝰ et aĩam vires naturales ⁊ mẽ
bra oĩ; ergo istoꝝ debitor ẽ ei a q̃ hec oĩa
indubitãter accepit siue mutuo siue do-
no accepit. magꝭ quippe obligat doni li-

bertas q̃ȝ iusticia mutuo ⁊ magis delin-
qd ingratus erga beneficu̅ q̃ȝ fraudator
ꝯtra cõmodatorẽ Jure igr̃ creatiõis se to
tum cu̅ oib⁹ suis dȝ hõ creatori suo. Silr̃
et iure cõseruatiõis. Si ei alius eẽt ꝯseruator
⁊ custos q̃ȝ de⁹ illa oĩa eidẽ deberet cu̅ ꝑ
ipm̃ oĩa hȝ. Nõ em̃ min⁹ ẽ meritu̅ q̃ȝ q̃re
re ꝑta tueri. Qua igr̃ hec oĩa q̃ data sũt am
misisset nisi eadẽ largitoris bonitas ꝯser
uasset. Jndubitãter merito et iure ꝯserua
tiõis eidẽ debitor ẽ ac si ab eo d̃ nouo
siue it̃ata donatiõe oĩa illa recepissȝ. Ter
cio iure ⁊ merito redẽptiõis qppe. cu̅ hec
oĩa amisisset iure ⁊ se morti et̃ne obligas
set dign⁹ qppe erat hec amittere q eis tã
indigne abusus erat ⁊ ex diuĩe iusticie de
creto eternis erat plectendus supplicijs
merito ergo ei q hec oĩa ei restituit et eu̅
de et̃na morte eripuit seipm̃ in p̃ciu̅ re-
dẽptionis impẽdens totu̅ se dȝ cu̅ oĩbus
bijs q eidẽ sunt redẽptiõis isti⁹ beneficio
restituta. Quarto iure reformatiõis quã
intelligim⁹ oĩm ꝟtutu̅ decorẽ de q̃ dubi-
tari non dȝ qn maior sit ⁊ melior sup oẽȝ
ꝯparatiõȝ q̃ȝ sit ipa forma ⁊ pulchritudo
nostra quam ex creatiõe suscepimus. Si
igit̃ illa se totu̅ hoĩem deo iure ⁊ merito
obligabat cu̅ minor eẽt. Manifestu̅ eẽ
dȝ illã maiorẽ ad maius et si fieri posset
obligare Totu̅ igit̃ se dȝ hõ deo ꝓpter re
formatiõȝ .i. ꝯui eius p⁹ creatiõȝ ex ꝟtuti-
bus quodãmodo recreato. Quinto ꝓpt̃
ipi⁹ reformatiõis ꝯseruatiõȝ q̃ reforma-
tio lȝ maior ẽ formatiõe nc̃cario ⁊ eius cõ
ꝯuatio maior erit illius formatiõis ꝯꝯua
tione. Sexto iure ⁊ merito glorificatiõis
q̃ homini ꝓmissa ẽ. Quid ei dignu̅ ꝓmis
sa glorificatiõe poterit retribuere hõ deo
Etiã si centu̅ vitas ymo inu̅erabiles, ymo
si oĩa q̃ hȝ ipe hõ infinicies su̅me multi-
plicarent̃ nulli⁹ momẽti nullius ꝯpatiõis
eẽnt ad eã que ꝓmissa hoĩ glificatiõȝ. Si
venalis exposita eẽt felicitas illa q̃ scis in
fine ꝓmittit̃. Si tua eẽnt q̃ tibi ꝯcessa sũt
non reputares ea ꝯpatiõe illius nisi for-
tasse cecus eẽs estimator ad modu̅ canis
de quo vulgarit̃ ⁊ ridiculose d̃r. Cu̅ tenet
os et auide rodit ꝙ nõ acciperet ꝓ eo cẽtu̅
marcas. Hoc mõ ꝯpatus ẽ cecatus lumẽ
tis insipiẽtibus pctõr q appciat tpalia vi
lissima q̃ amat ꝓ qb⁹ recusat felicitatem
eternã a deo recipe. Uerȝ ẽ igit̃ ꝙ te totu̅
totãqȝ vitã tuam cu̅ oĩbus alijs q̃ habes
debes creatori totu̅ ꝯꝯuatori totu̅ redẽ-
ptori totu̅ reformatori q te forma illa grã
tuite nouitatis illustrauit q̃ ẽ vt alias di-
ximus vestis oĩm ꝟtutu̅ speciosa varieta-
te. ope plimator atqȝ polimita cõtexta. tã-
to qdẽ natiuo illo decore quẽ ex creatiõe
sortit⁹ ẽ nobilior p̃ciosior ⁊ speciosior q̃n
to ẽ ipsi pulchritudini iusticie. vicinior. to
tum ergo iterȝ te debes tãte illustrationis
tue cõꝯuatori deinde te dẽs glorificatori.
Non igr̃ qcq̃ȝ tui aut eoꝝ q̃ tua sunt tibi
vsurpare nisi ꝙ ipe cui oĩa debes idulse
rit. Oĩm ergo eoꝝ raptor es ⁊ furti cri- B
mini te obligas ꝓ oĩbus q̃ contradicẽte
et q̃si inuito dño eoꝝ oĩm q̃ ad te ꝑtinere
vident̃ aut contrectasti aut expẽdisti aut
q̊libet aliomõ in vsus tue ꝓprie volu̅tatis
vsurpata tibi iure aliena p̃sumpsisti. Dein-
de igit̃ hr̃e furti actiõȝ aduersuȝ te mani-
festu̅ ẽ ꝙ si q̃sq̃ȝ ꝙ eẽt diuinis vsibus con
secratu̅ rape si tẽplu̅ ꝙ in honore ei⁹ con
secratu̅ sciebas polluere aut violare nis⁹
es. sacrilegu̅ actiõe tecu̅ posse agere deu̅
nõ dubitas. Memẽto igr̃ baptismalis cõ
secrationis q̃ tẽplu̅ dei sctm̃ factu̅ es et in
honore diuini noĩs cõsecratus. Si tẽplu̅
illud porcoꝝ i infernaliu̅ voluptabulu̅ fe-
cisti per luxuriã. Si phanu̅ ydoloru̅ ⁊ vt
vulgo d̃r in h⁹ mĩa dyaboli ꝑ auariciã q̃
ydolatria ẽ vt d̃t Apl̃s ad Ephe. ij. Si ec
arcẽ ⁊ mu̅itiõȝ dyboli ꝑ supbiã. si cauernã
reguli ꝑ inuidiã. Si vulpiu̅ infernaliu̅ la
tibulu̅ ꝑ dolositatẽ. Si cubile leonis q cir
cuit q̃rẽs quẽ deuorat. vt d̃t petr⁹ in. iiij.
ꝑ iracu̅diã et ad hu̅c modu̅ de alijs vicio
rum pestib⁹ sacrilege executiõis reatu te
polluisse teipm̃ manifestu̅ ẽ. Quid de cri-
mine apostasie loq̃r. cuius tã manifeste
ꝑpetratio q̃ȝ manifesta in baptismo fidei
cõfessio et diuini cult⁹ ꝓmissio ⁊ dyaboli
negatio et oĩm põpaꝝ eius abrenu̅ctia-
tio. Du̅ adeo ꝯuersus dyaboli ꝯuitio te
mãcipasti ⁊ ꝯuituti dyabolice subdidisti.
Quid de adulterio .i. d̃ violatiõe mr̃imo
nij qd̃ cu̅ deo in baptismo ꝯtraxisti cuius
mr̃ionij irritã fidẽ fecisti. Quotiẽs vicioꝝ
te fornicatiõib⁹ polluisti. Fides qppe spi
ritualis hui⁹ ꝯiugij vicioꝝ abdicatio est
Qui igr̃ ad thoꝝ ꝯsciẽ sue qd̃cunqȝ ex vi-
cijs admisisti thoꝝ maculasti maritalẽ ꝑ
culdubio ⁊ crimĩe adulterij icurristi. Cu̅
aũt non dubites te regẽ eẽ ꝙ te docet vn- C
ctio baptismal̃. nõ eĩ vngunt̃ sacra vnctiõ
ne nisi reges ⁊ sacerdotes ⁊ tua oĩa velut
regnu̅ eẽ ꝙ fidei tue ⁊ solicitudini diuina

tribuit auctoritas sub certi tñ onere tribu
ti. Si ꝯtra impatorē illū vniuersalē in cu-
ius manu sꝫ oīꝫ regimoꝝ iura rebellasti
ꝛ aliū regni tui dñm ꝯstituere ꝛ eidē tribu
tuꝫ soluere qd̄ deo debas p̄sumpsisti. Eie
ctꝰ inde ꝟo dño. Cui oēꝫ fidē te dēre du-
bitare nō p̄t te crimē ꝓditiōis ꝛ lese maie
statꝰ incurrisse palā ē. Si cū eius capitali-
bus inimicꝰ fedꝰ ꝛ amiciciā inire nō timu
isti ymo quē reū lese diuine maiestatꝰ ab
inicio ꝛ ꝑ crimīe illo ꝯdēnatū manifestū
ē fedꝰ dico et amiciciaꝫ ꝯ deū iniisti nūqꝫ
te in eodē reatu maiestatꝰ nō īuoluisti dy
abolū ꝟo ab inicio reū fuisse lese diuine
maiestatꝰ inde maninfestū ē ꝙ regnū in
celo sibi voluit vsurpare. Et tñ dānatū et
irreuocabili exilio religatū. Eodēmō cogi
tare debes te a deo ꝯstitutū custodē eius
ꝙ tu ip̄e es castri ꝛ defensorē ꝯtra hostes
suos. Quid ergo si nō īplorato auxilio ñ
expectato succursu ab ip̄o deo p̄ma obsi-
diōis castrametatiōe castrū tradis hosti
bus aut p̄uenis hostes ip̄os ꝛ hocip̄ꝫ cri
men eē ꝓditiōis certū eē tibi manifestū ē
D Quid debere possum de traditiōe cla-
uium ip̄iꝰ castri anqꝫ obsidiarꝰ vel eē im-
pugnerꝰ Clauis huiꝰ castri ē cogitatio hec
ei castꝝ apit. hec ei introducit diabolū ad
cor. si clauē istā dyabolo tradis spōte. Cū
nōdū impūgnerꝰ nō dū te vrgeat ad tra
ditiōeꝫ aut insultꝰ aut obsidio nūqꝫ rea-
tum ꝓditiōis effugias. Clauē istā dyabo
lo tadis qm̄ q̄tiēs cogitatio tua in manu
eiꝰ ē siue apd̄ ip̄m. totiēs āt fit hoc. s. ꝙ co
gitatō tua ī māu eiꝰ ē q̄tiēs ad volūtatē eiꝰ
cogitas. facꝰ ꝙ dyaabolū clauigeꝝ cordis
tui ꝛ castri qd̄ deꝰ fidlitati tue ꝯmisat. q̄n
ta ergo custodis tu infidelitas q hostē fa-
cis clauigeꝝ aut hostiariū. Disce aūt intu
to ponere clauē cordis tui. Sap. v. Cogi-
tatio eoꝝ apd̄ altissimū. In tuto ē cogita
tio iustoꝝ. Illuc ei phas nō ē dyabolo ac
cedere. Amp̄. cogitatiōꝫ voluere ē cla
uē cordis ad apitiōꝫ ip̄ius torq̄re. Noli
ergo pati a dyabulo vt torq̄at huc ꝛ illuc
istā clauē torq̄ndo cor tandē refabit dya-
bolꝰ Sꝫ oī custodia fua ip̄aꝫ. ergo clauē
ī tuto et occulto repone vt diximꝰ. Sꝫ et
oīa ad vsurā te accepisse q̄cūqꝫ a deo acce
pisti te ꝟitas euāgelica docꝫ. De sorte igr̄
et vsurꝰ rōꝫ reddere dēre certū ē. Quid er
go si sortē ip̄am amisisti.
E Itē oīa tibi ad
dispēsandū tradita et te debere fungi offi
tio villicatiōis eadē auctoritate docerꝰ te
igr̄ debere rōꝫ villicatiōis ñ dubites. De
fraudatꝰ igr̄ ꝛ male dispēsatꝰ dño teneris
q̄. quot. et q̄nta sꝫ loco suo docere attēta-
bimꝰ. Vineā dñi te eē diuine ꝓuidētie di
ligētia excultā ꝛ ornatā ysa. i. docet fructꝰ
igr̄ te debere agnoscito ꝙ et si ꝓ viuis la
bruscas attulerꝰ te illi snīe q ysa. viij. Te
subiacere debere aduerte. Quid si arma
ꝛ stipēdia tibi ad militandū ꝯtra hostes
suos et eē tuos tibi dedit dñs. tu ꝟo ꝯtra
deū diuinis stipēdijs dyabulo militasti.
Hoc aūt spālius clericos tāgit q ꝓpūgna
tores alioꝝ ꝯstituti sꝫ. Vñ ꝛ incoma more
ꝓpugnatoꝝ attōsi sunt hij redditus eccīa
sticos velut q̄daꝫ stipēdia milicie sue pci-
piunt ꝑ se ꝛ alijs militaturi. F Quid si
dyabulo mēbra tua fecisti qbus ꝯtra deū
pūgnaret vt legiꝰ ad Ro. vj. Si teip̄m dy
bulo gladiū fecisti. Hij sꝫ p̄secutores bo-
noꝝ. Sicꝫ ei nabuchodonosor ꝟgā furorꝰ
domini ꝛ securī suā dicit dominꝰ ysa. x. ꝛ
baculū suum similiter persecutores bono
rum gladios aut baculos dyabolicos se
agnoscāt. Prouer. xxv. Gladiꝰ et iacula ꝛ
sagitta hō q loqꝰ cōtra ꝓximū suū. Silr̄
p̄secutores sctōꝝ gladios aut baculos dy
abolicos se agnoscāt ꝓuer. xxv. Gladiꝰ ꝛ
iaculū ꝛ sagitta hō q loqtur ꝯtra ꝓximū
falsū testimoniū. Et id filij hoīm dētes eo
rum arma et sagitta. ꝛ lig. e. gladiꝰ acutꝰ.
Qꝰ vtiqꝫ ꝛ ad pūgnādū ꝯtra deū ꝛ ꝓ ip̄o
rōe intelligi p̄t Jero. em̄ recte dr̄. ꝙ sp̄ēs
muliebris gladius flamās ē siue ignitus.
Eccīastes. vij. vbi dr̄ qd̄ mulier sagena cor
eiꝰ et ip̄a ē laq̄us venatoꝝ infernaliū. In
telligite ꝛ ꝙ manꝰ eius vincula sꝫ Sap̄.
ꝟo. xiiij. dr̄ Qꝰ creature dei fcē sūt in odi-
um et in tēptatiōꝫ aīe hoīm et muscipulā
pedibꝰ insipiētiuꝫ. Quid si laqueū vena-
toribus infernalibꝰ Si muscipulā. si sage
nā infernalibꝰ piscatoribus te exhibuisti
Si te toto dñm impūgnasti. cuiꝰ te totū
debeas fruitio. Multa hmōi facile ē enu G
merare. Pꝰ hec oīa ad denariū reduca
mus p̄mū q̄dē igr̄ qm̄ deus ꝟitas ē fides
ei debeꝰ. Quis ei dubitet ꝟitati credēduꝫ
eē. qm̄ iudex iusticie ē dbeꝰ ei timor. Quis
ei dubitet iusticie iudicē timēdū eē Unde
iob. ix. Verebar oīa opa mea sciēs ꝙ nō
parceres delinq̄nti. Qm̄ pr̄ miaꝝ ē debe-
tur ei spes. Quis ei dubitet in p̄rem miaꝝ
sperandū eē. qm̄ altissimꝰ ē debeꝰ ei ho-
nor. Quis em̄ dubitat regē oīm sculoꝝ et
dñm honorandū eē. Qm̄ agimꝰ in oculis

eius cogitamꝰ ⁊ loqmur qm̄ occulta ꝺ de
coꝛis nr̄i oẽs turpitudines nr̄e nude ⁊ ap
te sᷠt oculis eiꝰ debetᷠ ei pudoꝛ an dubites
nõ erubescẽdū nob in ꝯspectu eiꝰ q adeo
foꝛdidati atꝫ carbonati ⁊ maculati atꝫ in
tot latrociniȷs dep̄hẽsi. Appemꝰ iugitᷠ in
conspectu eiꝰ. Qm̄ dulcissimꝰ ac suauissi-
mꝰ ẽ debetᷠ ei amoꝛ. Quis ei dubitet bo-
nitatẽ illã amandã eẽ. qꝛ domniꝰ debetᷠ ei
obediẽtia. Qꝛ pecuniã eiꝰ velut soꝛtẽ capi
talẽ ab eo ad negociãdū ei accepimꝰ De-
bemꝰ ei rõꝫ villicatiõis nr̄e siue ꝯputū ne
gociatiõis nr̄e. Et hec ẽ vna ex causis q̄re
ꝯfiteri dẽmꝰ. Cū nõ sit aliꝺ ꝯfiteri q̄ꝫ toci
us vite sue rõꝫ siue ꝯputū reddere. Quis
ei alicuiꝰ dispẽsatoꝛ q nõ ei cuiꝰ peccuniã
dispẽsandã accepit ꝯputū ⁊ rõꝫ reddat q̊
tiens iustū ẽ. Qm̄ benificꝰ gratitudinẽ ei
dẽmꝰ an videtᷠ tibi qꝺ licere possit cuiq̄ꝫ vt
deo tot ⁊ tãtoꝝ bn̄ficioꝝ largitoꝛi se ingra
tū exhibeat. Qꝛ medicꝰ ẽ ⁊ erroꝝ ⁊ vicioꝝ
pacia ei debetᷠ. Impaciẽtes ei ⁊ inobediẽ
tem eoꝝ ĩpossibile ẽ curari nullo ei magi-
sterio curabuntᷠ erroꝛes inobediẽtis ⁊ im
paciẽtꝭ nec moꝛbi eiꝰ aut vulnera q medi
camẽ respuit ⁊ repellit materia medicina-
li nunq̄ꝫ sanabūtᷠ. Si ergo vnū illoꝝ deo
negasti actiõꝫ saltim iniuriaꝝ hꝫ deꝰ ad
uersus te hee igr̄ sunt actiões q̄s hꝫ deus
aduersus peccatoꝛes.

De vtilitate ⁊ necessitate cõfessionis.

Cum igr̄ in iudicio qꝺ iter te ⁊ deū
te p̄sidẽte agitᷠ aduocatꝰ ⁊ iudex
ꝓcuratoꝛ ⁊ testis es dei. Dĩa hec
fidelr̄ ꝓponere ⁊ magnificare seu agg̃ua
re deinde testificari ⁊ fm̄ hoc te p̄m ꝯdẽ-
nare seu iudicare tenerꝭ. Ne ãt ignoꝛãtiã
iurꝭ aut facti foꝛtasse causarerꝭ. Datus ẽ
tibi velut assessoꝛ huius iudiciȷ et adiutoꝛ
sacerdos q te plene ĩ iure illo ĩstruat. Qui
te exaĩare cãm doceat hoc ẽ ius ⁊ fcm̄. q
te leges ⁊ diuina statuta doceat hoc ei sa
cerdotibꝰ incūbit nosse leges ⁊ iudicia ꝺi
huiꝰ iudicio ꝯmissum ẽ exaĩandū iudiciū
tuū ne vl̄ ignoꝛãtia iurꝭ aut fcĩ semitas iu
diciȷ ꝑuerteres. Aut foꝛte tibi parcẽs deo
iniuriosus existeres ⁊ iõ adeo tibi ꝑcẽdū
nõ eẽt ne declinãs incidere manꝰ ꝓp̄as.
In dei manꝰ mirabiliter incideres. In q̄s
incidere ẽ hoꝛrẽdū. Vn̄ le. ad he. x. hoꝛ-
rendū ẽ incidere in manꝰ dei viuẽtꝭ nõ ãt
vt iudiciū tuū retractet sacerdos exaĩare
iubetᷠ. Sꝫ vt te in iudicio illo adiuuet vt
te in hȷs q ad iudiciū spectãt ĩstruat ⁊ ad

iuuet. an nõ r̄colis lazaꝝ resuscitatū in. xȷ.
Johãnis adhuc ligata facie sudario in q̊
eẽ difficultas videndi q recta sᷠt intelligitᷠ
Quid si te suspectissimū hꝫ clemẽtissimus
⁊ iustissimus in cã tua. Hoc qdẽ merito ⁊
iõ iudiciū tuū desp̄m ⁊ vult deferri ad co
gnitiõꝫ sacerdotꝭ aut qꝺ vius videtᷠ ĩpotẽ
tes nouit sꝫ et quẽcūq̄ꝫ pctõꝛẽ ad agendū
hmõi iudiciū. Ideoq̄ꝫ consiłes infirmita
ti pctõꝝ voluit nob assistere coadiutoꝛes
sacerdotes ꝺ quoꝝ adiutoꝛio in snĩe exe
cutiõe aliqd loqmur. Qꝭ si dixerimꝰ Cãꝫ I
tuã nõ illi sꝫ tibi ꝯmissaꝫ ⁊ cause tue Iudi
ciū vo ipiꝰ iudiciȷ tui ꝯmissuꝫ sacerdotibꝰ
recte dicẽꝰ. In quo q̄ntū adiuuerꝭ O pec-
catoꝛ expientie ipiꝰ magisterio meliꝰ edo
ceris. Si qd igr̄ iudicio tuo defuerit. Si
qd viribus minꝰ recte iudicare ⁊ snĩaꝫ ex
eq valeas hoc instructiõe et adiutoꝛio sa
cerdotis et scire dẽs et posse. Hec aūt est
vna cã sacerdotalis iurisdictiõis ⁊ p̄latio
nis inter multas. Quid ei salubriꝰ aut se-
curius in ꝑte ista pctõꝛibus ꝓuideri po-
tuit q̄ꝫ malefactoꝛẽ alio ꝯscio et teste et iu
dice emẽdare. In nr̄is qppe et in nr̄oꝝ
negociȷs minꝰ recte iudicamꝰ. Liberati
igr̄ sumus ab hȷs ꝑiculis et exoꝛnati ab
hȷs oneribꝰ dū nos alieno iudicio ⁊ ptã
ti ꝯmittimꝰ nõ enĩ timendū ẽ ne aut erre
mꝰ in iudicio minꝰ vidẽtes qꝺ rectū ẽ. Cir-
cūspecto et ꝓuido sacerdoti et in lege dei
edocto nob et ꝓ nobis vidẽte aut ne ini-
que agamꝰ nobis parcẽtes. Illo iniudi-
cãdo nos vicẽ dei gerẽte. Qꝭ aūt iustiꝰ q̄ꝫ
ꝓp̄e ptãtis abusoꝛẽ aliene subdere Quid
ve decẽtius penitẽti q̄ꝫ qꝺ ptãte q tam in-
digne aduersus eiusdẽ ptãtis datoꝛẽ deū
tã iniuste vsus ẽ ꝑuetᷠ. Tenetᷠ vtiq̄ꝫ illi ptã
ti cedere spõte et eã deo ꝑ manū sacerdo
tis reddere. Quare tenetᷠ ꝯfiteri et reco-
gnoscere et iudicare se indignū ptãte sui
ipius et suoꝝ. Tenetᷠ igr̄ se p̄uare sui ptã
te et suoꝝ. Alioqn nõ exeq̄tᷠ ꝓp̄am ꝯ se
snĩaꝫ et hoc ẽ qꝺ dicimꝰ qꝺ ptãtẽ illã tenetᷠ
deo ꝑ manū sacerdotꝭ reddere. Totū igr̄
te et tua dei volūtati ꝯmitte et redde di-
cẽs dn̄e nõ sum dignꝰ de cetero visitare.
Recipe volūtatẽ tuã ptãtẽ scꝫ mei ⁊ meoꝝ
oim et vtere ꝓ beneplacito tuo. Occurrᷠt
mihi mõ cẽ ille qbus vrgemur ad ꝯfessio
nẽ. Prima ẽ susceptio dn̄ice pecunie hoc K
ẽ talẽtoꝝ quoꝝ dispẽsatio nobis credita
⁊ multiplicatio ẽ iniūcta. Tenemur igr̄ ra
tionẽ reddere maioꝛibꝰ dispẽsatoꝛibꝰ et

Nota causas vrgentes ad confessionem

camerarijs. Minores qppe ⁊ inferiores
supiorib⁹ dispēsatorib⁹ roꝫ reddere tenē
tur. Illi ꝟo dño Quēadmodū fieri ꝯsue-
uit in domibus regū ⁊ principū. Sic sa-
cerdotes q supiores camerarij sᵗ ⁊ qbus
thesauri oēs celestes sᵗ ꝯmissi. In die iu-
dicij in illius ferie magne vniuersali pa-
gamēto ⁊ ꝯputo ꝯputabūt id est cōputū
reddēt etiam de aiabus sibi ꝯmissis. Etiā
villicationib⁹ tenēᵗ reddere familiarib⁹
vt nos de nr̃is q subditi sum⁹. Scđa ꝟo
causa ē cura ą medicinalis q̄ sacerdotib⁹
iniūcta ē et oēs eis pctōres velut egri me-
dicinis curādi traditi ⁊ ꝯmissi q̄re incūbit
eis morbos oēs et vulnera pctōꝝ et totā
ꝯsistentiā hmōi egrotantiū cognoscere.
Necesse igr̃ habēt egrotātes hmōi mor-
bos suos et vulnera sua et totā ꝯsistentiā
sacerdotib⁹ detegere. Tercia ꝟo quia cū
deo in curia nr̃a et foro iusticiā de nobis
ip̄is facere teneamur. Interē sua ne ꝑ er
roreꝫ nr̃m aut incuriā causa sua q̄ꝫ aduer
sus nos hꝫ piclitetur. Ideoqꝫ ꝓuidit q̄ꝫ
sibi et nobis certe de assessore sacerdo-
te diuini iurꝭ pito qui cause sue examinatio
ni intersit et cū cuius ꝯsilio causa illa exa
mineᵗ. et termineᵗ. Hoc eñ facere solent
in curijs alienis ligitaturi vicꝫ mittere ꝓ
se q videat et dinoscat ne forte in iudicio
iniuste grauēᵗ Sic mittit ad curiā penitē-
tis dñs sacerdotē ne forte in foro tuo ⁊ cu
ria tua graues eū iiuste. Quarta causa ē
securitas illa nr̃a quā tetigi⁹ ⁊ exhortatio
nr̃a. Quinta poterit satꝭ recte assignari.
Suspicio iudicꝭ .i. penitētꝭ a q̊ appellare
lꝫ dño ad supiorē scꝫ sacerdotē ⁊ hāc cau-
sam iā assignauim⁹. Quis ei deo negare
audeat appellatiōis refugiū. Sexta
l causa ē vt sic ꝑ alienā accusatiōꝫ corā pub
licis ptātib⁹ emēdanᵗ maīfesta pctā. Sic
ꝑ ꝓp̄am accusatiōꝫ ad ꝯfessiōꝫ emēdanᵗ
occulta. Nō ei phas vt inemēdata rema
neāt occulta. Quare ncc̄e ē vt suū hēant ⁊
iudiciū ⁊ forū ⁊ iudicē. Quis āt nō vide
at q̄ vnū vnusqsqꝫ accusare aut denūcia
re teneaᵗ reū ad correctiōꝫ fuato tñ ordi
ne enūctiato. Cū igr̃ seip̄m reū cognoue-
rit. Quo iure vel lege fretus sibip̄i tā pni-
ciose ꝑcere p̄sumat vt nō ꝓp̄aꝫ correctiōꝫ
sibi q̄rere liceat. an fortasse magꝭ teneᵗ q
rere correctiōeꝫ fraternā q̄ꝫ ꝓp̄am. Qꝭ si
forte dixerꝭ q̄ ip̄e ꝑ semetip̄m se corriget.
Iā oñdim⁹ qꝫ huius correctio nec dō nec
ip̄i sufficere dēt et cās in hoc assignamus

Amp̄. si latronē vel malefactorē alium
hēs penes te nūqd p̄tori exhibere teneris
q̄ si ei latibulū apō te p̄buerꝭ nūqd latro
ciniū reus eris q domū tuā speluncā latro-
nū ⁊ latibulū fecisti. Pretor aūt sacerdos
ē. Quare latronē q apō te latitat eidē ex
hibere et tradere tenerꝭ teip̄m. Qꝭ si di-
xeris q̄ tu ip̄e ꝑ temetip̄m punies ip̄m in
curia tua aut foro tuo. Noli igr̃ fugere lu
cē q bene agis aut bene agere vis. Noli
dclinare testē ⁊ adiutorē piᵗ tue bone acti
onis sacerdotē. Ne ⁊ tibi simul ⁊ latroni
videaris hr̃e latibulū. An nō vis egꝝ m
medico oñdere ⁊ cure eiusdē tradere. Me
dicus sacerdos ē pctōr ꝟo eger q infirma
tur apō te. Qꝭ si egritudo mortē afferat.
Mors egri tibi iputāda ē. Qui curā ei me
dicinalē adhibere noluisti. Qꝭ si fortassis
artis medicine tutū te eē ꝯfidis. Attēde in
sanissime q̄ null⁹ medicoꝝ in egritudine
sua ꝓp̄a arte aut sensu ꝯtētus ē nec ꝓp̄o
ꝯsilio regiᵗ. Medic⁹ ei eger seip̄m nō hꝫ
extimplo ergo negligētiā depōe ꝓpriū sen
sus ⁊ artis p̄sumptiōꝫ ⁊ temerariā ꝯfidē-
tiaꝫ trade egrū tuū medico quē curationi
tue p̄fecit misericordissim⁹ dS. Magꝭ de sa
lute tua solicitus quā tu ip̄e nō immerito
suspectū hꝫ iudicē q in causa ꝓp̄a ⁊ ip̄m
iā sensit hostē. An tu fortasse ei penites n
dicere penitebꝭ q te hostē dei adhuc geris
dū te accusas ⁊ ꝯfiteris hostē. Qꝭ tu vis
in causa illa in q̄ reū te fateris iudex eē ⁊
cognitor. an non teip̄m suspectū reddis.
Sic dicēdo an nō das aduersario iustaꝫ
cāꝫ appellādi. Cū reū te faterꝭ i illa causa
in q̄ te iudicē debere eē ꝯtēdis Etiā si tua
eēt iure. Illa iurisdictio expedit tibi cede-
re illi. ꝓpter causas dictas ⁊ vt ip̄e mitio
rē ⁊ ad pacē ꝓniorē aduersariū tuū inue
nies. Quis aūt negare audeat deo vt ad-
uocatū vel ꝓcuratorē audeat vel debeat
ꝯstituere in causa sua. Quā q̊dammodo
agit in foro penitētꝭ ⁊ corā ip̄so ꝓcurator
vel aduocat⁹ dei sacerdos ē. Quare ncc̄e
ē ip̄ꝫ instrui de facto. Primū deinde ꝓpo
nere ꝓ ꝑte. Cui p̄rociniū p̄stat. Hec āt ꝑs
dei ē quā defensandā suscepit sacerdos.
Non pōt aūt istrui nisi ꝑ te. Quia tibi in
cūbit istruere eū ex fctō. Et hoc ē reuelare
⁊ confiteri factū eidē. Que sit aūt tibi ferē
da snīa pro hijs omnib⁹ criminibus ⁊ in
iurijs lex diuina etiā mūdana declarāt.
Quos in iudicio illo approbat clementis
simus deus.

De cause araiatione et excitatione su
per testificatione.

O Sacerdos igr̃ iudiciũ tuũ exaiatur⁹
Primũ īterrogare te dꝫ vtrũ iudi-
ciũ illud et iusticiã de teipo apud
temetipm siue intemetipo fecerl et de sin-
gulis ꝑtibus iudicij si rite aut recte oia sꝫ
acta ĩ teẏt ꝑmũ de ipa accusatiõe quã ad
uersum te ꝓponis si ꝑtinet oẽs actiones
q̃s hꝫ deus aduersũ te aliogn em̃ ꝓcura-
toris ⁊ aduocati officiũ nõ recte ꝓ deo ex
equeris. Deinde si testis officiũ nõ recte
pleneĩples an ꝙ absit factũ ꝯ te ꝑhibes
testimoniũ. officiũ ãt testl ẽ bona fiď ď vi
tate facti iudicẽ instruere. In nullo ỽitatẽ
suppmẽ ĩ nllo falsitatẽ insinuare. Deinď
dũ aduocati officio qď ẽi⁹ ⁊ iiuriã decla-
rare siue ꝑ leges siue ꝯsuetudies siue ꝑ ra
tiões optimũ te oratorẽ puta Sicut rectũ
P est tibi suadere vt ďt Sene. Hoc g̊ ꝓ
certo scias q̃nto fidlior aut ꝓcurator aut
testis aut aduocat⁹ ꝯtra te in iudicio illo
steteris ꝓ deo tãto illa tria officia dei fili⁹
xũs dñs in iudicio tuo ꝓ te exeq̃tur fide-
lius. Quãto seueri⁹ iuste tñ ꝯtra te iudica
bis. Sꝫ ꝓ deo tãto clemẽtius ⁊ fauorabi
lius. Iudex tuus pro te. ymo si rectũ fue-
rit de teipo iudiciũ tuũ nõ inueniet qď in
te iudicet iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ xp̃s dñs
Quãto hic audebis reuelare. tãto ampli⁹
ỽalebit eã dñs corã deo p̃re ⁊ angelis ei⁹
Quãto ampli⁹ discoopies turpitudines
tuas tãto ipe ampli⁹ oꝑire studebit Quã
to ampli⁹ teipm accusabis. Tãto ipe am
Q pli⁹ excusabit. Noli ergo eẽ thesauri⁹
aut archiari⁹ dyabõli. q dẽs eẽ sacrariũ
spũssancti. archa ỽo ⁊ thesaur⁹ dyaboli.
sterqliniũ ẽ pctõꝝ. Uis ergo eẽ non saccu
l⁹ dyaboli phas stercorariũ ei⁹ euome fe
tulentiã istã. tã venenatã. et memẽto dya-
bolũ hr̃e inscriptl oia pctã tua ⁊ velut pa
tẽtes lr̃as hr̃e oĩꝫ pctõꝝ tuoꝝ. Quas in il
lo tremẽdo iudicio ꝯtra te exhibebit nisi
eas sic delere studueris. Scito aũt q̊ am-
pli⁹ ĩ mẽoria seu noticia sacerdotl eã scri-
bere studuerl. Eo ampli⁹ de libro dyabo
li ⁊ mẽoria eius delebis. Memento lr̃as
oĩm ďbitoꝝ tuoꝝ te ďdisse dyabulo. Has
tu ꝓpĩs manib⁹ ꝯscꝑsisti. Singulis qppe
mortalibus pctĩs. Singulas ⁊ horrẽdas
lr̃as scripsisti. Ql si iã deiecisti dyabolũ.
q tibi p̃⁹ velut inimico suo insidiabat et
stimulis ꝑuersi timorl a tergo ⁊ calcarib⁹
turpis amorl in laterib⁹ te vrgeat. Quid

deiectiõi ei⁹ ꝓdeẽ putas Si adhuc frene
tici pudorl os tuũ ĩfrenatũ terret an nescl
ꝙ freno oẽ corpus equoꝝ tutũ firmius vt
dicit iacob. iiij. Facile ẽ te iterũ dyabulo
iterũ ascẽdere nisi frenũ eius de maxillis
tuis excusseris. Excute igit frenũ demẽtis
simi pudoris ď ore tuo ⁊ maxillis. Et scito
te nulla turpitudie pollutũ Qua nõ mul
ta hoim milia añ sorduerit. Esto ergo R
tibi testis fidelis ꝯtra te vt tibi sit testis fi
delis in celo pro te ꝯfitere aduersus te cũ
dauid vt ⁊ deus remittet impietatẽ pctõ-
rum tuoꝝ. Uide ne parcas ori tuo. Sicut
ďt iob. vij. et certũ habe ꝙ ďs parcet tibi
scito te corã deo ⁊ in conspectu curie cele-
stis Quãtum ẽ in te oia egisse dele turpi-
tudĩes tuas ⁊ abscõde a ꝯspectu tot miliũ
ꝯmuta tuũ spectaculũ. modico ꝯfessiõis
latibulo. Latibulũ ẽ confessio pctõꝝ corã
vno sacerdote facta ꝯpatione vniuersal
spectaculi et vniuersalis illi⁹ ꝓpalatiõis
q̃ in iudicio illo terribili futura e Ut em̃ sa
cerdos ea viderit ꝑ confessionẽ ab oculis
dei ⁊ omniũ miliciaꝝ celestiũ abscõdunt
Si verecũdus es cur nõ erubescis tantũ
turpitudinũ tuaꝝ spectaculũ. An for- S
te et ocl'os fidei clauserũt tibi peccata tua
vt nec teipm videas, ⁊ angeloꝝ sanctorũ
miserabile spectaculũ et omniũ demoni-
orũ ludibriũ Appi q̃so fidei ocl'os ⁊ ituere
cateruas demonũ vñqꝫ illudẽtiũ tibi ⁊ de
morte tua sibi applaudentiũ. Uiď queso
qua solicitudine te circueãt ⁊ te ad deuo-
randũ querãt. Attende quo ardore ⁊ aui
ditate sanguineꝫ tuũ siciãt vndiqꝫ circa te
rugiũt dẽtes ad deuorandũ te parãt gla-
dium tenet hostis vt te iugulet. Tu vero
de erubescentia cogitas. Uide quorsum
te trahat dyabolus freno erubescẽ illius
ad mortẽ vtiqꝫ te ducit ad illud vniuersa-
lis cõtumelie infernale latibulũ et oppro
brij spectaculũ vt fias oĩm oculoꝝ celesti-
um t̃restriũ ⁊ infernaliũ mi̾abile ⁊ igno
miniosum spectaculũ Ibi appebunt oĩm
oculis verecundiora tua abice fasciculũ
latrocinij. Ne cũ eo depͣhensus excusati-
onẽ aut redẽptionẽ habere nõ possis. Ex
cute iugũ diabolicũ dissolue colligatiões
impietatis. Solue ⁊ fasciculos deprimẽ-
tes vt ďr tibi ysa. liij. Dirumpe vincula dy
abolica qbus te tenet vinculatũ. Erue te
tanqꝫ damula de manu. Et quasi auis de
insidijs aucupis. Ut ďr tibi puer. vj. Tẽ-
ta et experire quanta sit alleuiatio huius

ſarcine dyabolice depoſitio vel abiectio
Experire gaudiū liberatiōis de manu dy
aboli ꝙ ſit gaudium liberatiōis de ma-
nu dyabuli ꝙ ſit gaudiū libertatꝭ iugo ſ-
uitutis eiꝰ a facie olei diuine mīe putrefa
ctio. Ut le. yſa. x. q̄ ſit pacis trāqllitas vio
lentiſſime dn̄atiōis ⁊ tyrānidis eiꝰ oppꝛſ-
ſione ceſſante. Cōfuta ⁊ ꝯfunde dyabolū
q te lōga detētiōe p̄ſcp̄ſiſſe forte putabat
⁊ ſe i poſſeſſiōꝫ tui ipiꝰ p̄ſcp̄tiōe tutū puta
bat iterrūpe p̄ſcp̄tiōꝫ illā dyabolice p̄ſcri-
ptionis. Ne te p̄ſcp̄tiōe diſtationare va-
leat. i. iudicio opp̄mere. Illude dyabulo
vince ip̄m ⁊ occide freno erubeſcie q̊ te te
net ⁊ trahit. Utere hac erubeſcia q̄ quidē
ē ſalutarꝭ medicina pctōꝝ. Tu vo facꝭ eā
tibi mortiferā teip̄ꝫ ip̄a ſuffocas erubeſcia
dū eā facis obicē grē ⁊ ſpūi vitali obſtru-
ctorii quo minꝰ cor tuū poſſit ingredi. Ui
des qm̄ obſtruis meatū cordis tui ſpūivi
te ip̄m ec facis frenū dyabulo quo te tene
at ⁊ in mortē trahit niſi eēt erubeſcia quo
teneret dyabolꝰ et occidere nō hr̄et. Oc-
cide ergo ꝓp̄o gladio goliā cū dauid vin
ce ip̄a erubeſcia dyabolū ꝯuerte eā in me
dicinā pctōꝝ tuorū. Sigdē ꝯfeſſiōꝫ ei ad
duxerꝭ. Ex hijs duobꝰ ſaluberrimū anti
dotū ꝯtra oēs morbos ⁊ vulnera pctōꝝ
ꝯficies felix ꝯmutatio ſi frenū quo tene-
bat ⁊ trahebat te hoſtis in gladiū ad ſu-
perandū ip̄m ꝯuerteris. Si venenū ymo
ſi egritudinē ip̄am in antydotū ⁊ medici-
nam ꝯuerterꝭ āttēde ꝙ momētanea ē eru
beſcia iſta cū ip̄a ꝓbatiōe. cū ipſo ſonitu
vboꝝ ꝯfeſſiōis fugit. Deniq̄ꝫ putas te ha
bere pctā q̄ confiteris abſit quo ad culpā
Times erubeſciam q̄ tāta felocitate fugit
Erubeſcis igr̄ q̄ nō habes pctā ⁊ hoc vtiq̄ꝫ
volo rogo moneo laudo obſecro q̄ntum
poſſū erubeſcꝭ. Salutarꝭ em̄ laudāda do
gratiſſima ⁊ acceptiſſima ē pctōꝝ erube-
ſcētia. Sꝫ ne ip̄ugnetꝭ ea deꝰ caueto ⁊ ne
tu ip̄e ea ſtrāguleris aut ſuffocerꝭ ne hēat
eā frenū aut gladiū contra te dyabolꝰ. ne
hēat eā obicem ⁊ obſtructoriū cordis tui
T ſpūſcti. Leua ocl'os fidei tue ⁊ vide qd
tibi ē in celo ⁊ qd q̄ritꝭ hic a te ſup terram.
momētanea erubeſcētia a te exigitꝭ ⁊ tibi
celeſtis regni honor offertꝭ quo gaudio ⁊
aggratulatiōe tibi redeunti dulciſſimꝰ pr̄
miaruꝫ et deꝰ totius ꝯſolatiōis occurrat
ip̄a vitas in. xv. luc clamat. Attēde conui-
uiū ſolēne ⁊ pre gaudio tue reuerſiōis ad
p̄rem. In illo celeſti pallatio celebratur.

Mirare clemētiſſimi p̄ris ꝓdulces ample
xus ⁊ oſcula ſuauiſſima ⁊ vide q̄ſo nullā
ſtulticiarū tuaꝝ apō benigniſſimū p̄rem
relictā memoriā. Secundū oēs inūdatio
nes p̄rne mīe ⁊ torrētes gaudū et hylari-
tatis q̄ totā celeſtē curiā tua ꝓfudit reuer-
ſio irrecordabilr̄ delectās. Erige obſecro
aures fidei tue et audi ſimphoniā et cho-
rum ꝯcētus ſuauitatē tue reuerſiōis ꝯui-
uium. audi laudes et p̄conia celeſtiū mili
ciarū q̄s ꝓ reuerſiōe tua offerūt milia mi
liuꝫ. Audi interpellatiōꝫ q et miſeratꝭ tuꝰ
ē xp̄m dn̄m. q iugiter paret vultui dei ad
interpellādū ꝓ nobis q̄ oīa nobis i eo ꝙ
bō eſt impetret ⁊ in eo ꝙ deus oīa largi-
tur audi melliflūū clamorem ꝓmiſſionū
audi terrificū fragorē ⁊ timendū tonitru-
um cōmitationū eius aīaduerte totiꝰ ce
leſtis curie expectatiōꝫ et deſideriū p̄ces ⁊
vota ſua ꝓ te clemētiſſimo p̄ri offerentis.
Uide vota ⁊ deſideria oīm celeſtiū milici
arum te i certamine ꝯtra mundū carnē ⁊
demonia ſpectātiū et victoriā tuā ſolicite
expectantiū et ꝓ victoria tua iugitꝭ et in-
ſtanter oīpotēti p̄ri ſupplicātiū. Solicita
ē ꝓ te tota illa celeſtꝭ curia et milicia p̄cla
ra Tu vo dormis i ſtercore. expectat te ap
plauſus et aggratulatio et totꝰ ille celorū
ꝯuentus. Tu ad infernale latibulū p̄pa-
ras te. Tu ip̄e gaudere nō curas iple ſaltē
vota et deſideria miliciarū celeſtiū fac in
celo de te gaudiū fac aggaudere tibi et a-
plaudere milia miliū. Fac totū celū reſo-
nare. laudes ⁊ p̄conia diuine bonitatꝭ q̄
largitꝭ tibi de tāto hoſte p̄clarū triumphū
fac obſecro totū celū totūq̄ꝫ ꝑadyſuꝫ ride
re fac ꝙ inuitet dn̄s oēs cognatos ⁊ vici-
nos ad noue tue liberatiōis gaudia. Si V
cut legitꝭ Luce. xv. An nō curas etiā pīiſſi
mū paſtorē de ꝑdite ouis inuētione letifi
cari qui ꝓp̄os humeros tā gaudēter incli
nat vt in ouile reuehat ouē errabundā et
ꝑditam. Et p̄ gaudio inuitet amicos et vi-
cinos ad ꝯgaudendū et ꝯgratulādū ſibi
quaſi nō ſit contētus ꝓp̄a ꝯgratulatiōe
et parum ſit aut quā ꝓp̄is humeris reue
hit gaudiū et aggratulatio paſtoris refe-
ctiōꝫ et inuentiōꝫ eiꝰ oīm amicorū ⁊ vici-
norū aggratulatiōe vult feſtinari et hoc
in eodē luc. xv. ca. ⁊ Oſee. xi. Ego nutꝭcius
effraym yſa. xlvi. Uſq̄ꝫ ad canos ego ip̄e
portabo. Ego feci et ego ferā ego ꝑtabo ⁊
ſaluabo. Moneat igitur te tā preclara illa
celebritas que redditū expectat. Mone-

at te tm̄ pastoris tui gaudiū. Moneat te
pastoris te ꝑ deuia querentꝭ. Circuit⁹ ꝛ la
bor ꝛ occurs⁹ eius festin⁹ atꝫ dulcissimus
De quo btūs dyonisi⁹ dt ꝙ benignissim⁹
ībūs venictib⁹ ad se totus ꝑcurrit ꝛ ꝓob
uiat eos deosculaꝰ et amplexaꝰ. Ecce pa
stor tuus nō īproperat tibi laborē queꝫ te
q̄rendo ꝑpessus ē. Nō im ꝓperat tibi qd
peccasti. Uide q̄ntū parcat verecūdie tue
Scti cor tuū emortuū q tot ꝛ tātꝭ moueri
nō potes quē nec dinaꝝ ꝯminationū t̄rēt
tonitrua nec diuinaꝝ ꝑmissionū tot et tā
ta demulcēt blādimēta. Dic q̄so qd adō
formidas erubescētiā istā ꝑmodicā ꝛ mo
mentaneā. Cur nō magꝭ times eternā. Et
hec ē qdē corā vno ꝛ in ocl'is vni⁹ vicꝫ sa
cerdotꝭ. Illa aūt ī conspcū ꝛ oculis viuoꝝ
ꝛ mortuoꝝ. Dic q̄so q istā momētaneā ꝛ
corā vno sustiere nō potes. Qualr̄ ꝯfidis
te posse pati eterni illi⁹ ꝛ vniuersalis ꝯfu
sionis op ꝓbriū. Api obsecro ocl'os fidei
et vide quā stult⁹ ymo cecus mercator es
q et'ne felicitatꝭ honorē tā vili vēdis ꝑcio
ꝛ eterne felicitatꝭ sil' et cōfusiōis leuissime
sil' et momētanee erubescie dclinatiōe seu
euasiōe obꝓbriū mercaris. Quid q̄so re
spōdere poterꝭ deo in extreme illi⁹ discus
siōis exaīe int'rogāti Fili vt qd dereliq
sti me. Rn̄debis ne dn̄e. optebat me si ve
nirē ad te verecūdari et erubescere ꝑ mo
mentū corā sacerdote. Erit ne hec excusa
tio. Rn̄de igr̄ ꝛ mō an vis ꝓpt illud a dō
recedere an magis amas pctōꝝ latebras
q̄ꝫ deū. et magꝭ amas eē sentina dyaboli
ca q̄ꝫ sacrariū spūsctī. Miser ad qd credis
datā tibi a dō erubesciaꝫ ipam ad hoc da
tam eē tibi scito vt sit tibi an auxiliū emē
datiōis pctōꝝ vt sit tibi in medicinā. Tu
vo ꝯuertis eā ī toxicū ꝛ deo medicāti aq
escere non vis. Malēs mori ꝓpa volūta
te q̄ꝫ viuere ꝯsilio ꝛ auxilio dei medicātis
Hic ē mors eq qui vulgo dr̄ vmbraticus.
Qui cū vmbrā fugit mortꝭ audacter īcur
rit ꝑcipiciū. Tu istā vmbratilē ꝛ fugatiuā
times vmbrā ꝛ mortis et'ne ꝑcipiciū non
times. Nō aduertꝭ. Dic q̄so ꝓpt qd ti
mes illā erubescētiā. an ne forte sacerdos
q bonū te credebat. vilipēdat te O ꝑicu
lum o dānū irrepabile. Ille hō vilipēdit
te. qd hōi amisisti Erat ne opinio sacerdo
tꝭ tm̄ bonū vt minor eēt eo et'na felicitas
et vt pro eo incurrendū eēt eterne mortis
suppliciū ꝑiter et opprobriū. An in opiōe
sacerdotꝭ istius felicitatē tuā cōstitueras.

Reputās te felicez et btm̄ si de te ille sacer
dos bene opinaret. Ecce assunt circūstan
tes et tortores pati rape te ad et'ne mortꝭ
suppliciū Tu vo de opiniōe cogitas sacer
dotis tue salutꝭ oblitus ꝛ impendētis tibi
sn̄ie capitalis discrimē nō formidas. Cre
dis vitā tuā opinioni sacerdotꝭ q̄si ex opi
nione sacerdotꝭ iudicad⁹ sis. Qꝫ si discre
tus prudēs ꝛ circūspectus fuerit sacerdos
Ipa flagicioꝝ et facinoꝝ tuoꝝ ꝯfessio ipꝫ
ad bene sentiēdū ꝛ opinādū de te īducet
sciet qppe te iā ab inq̄namētis oīb⁹ emē
datū. Non eī dubitat hui⁹ sacerdos pctā
deleri vidica et integra ꝯfessione. Si vo
indiscretus ē sacerdos Elige circūspctm̄ ꝛ
ꝓuidū si potes. Scito ad singula vba con
fessiōis tue. centū militiaꝝ rn̄dere ꝯcentū
Quantū credis eē gaudiū sctōꝝ ange
loꝝ pro tua ereptiōe q̄ꝝ ē incōfrēs ꝛ incō
seruos tanta dilctō ꝛ illa qdē dilctō ꝯpa
bilis est ei q̄ diligimur a sctis angelis q̄re
nulli gaudiū ē ꝙ in mūdo demūdanis
hri possit ꝯpabile gaudio scōꝝ ꝛ btāꝝ aīa
rum. Cū sctis angelis de nr̄a liberatiōe le
tantū ꝙ credis gaudiū eoꝝ dū viderent
paulatiꝫ vincl'a mortis in pctōrib⁹ dirūpi
ꝛ eos de manib⁹ dyaboli liberari ꝛ ad cō
sortiū suū assumi qs eī n̄ ꝯpaciaꝰ captiuis
tyrānide dyabolica diu afflictꝭ ꝛ iugo du
rissime suitutꝭ ei⁹ oppssis. In carcere pec
catorū obclusis ꝛ īmuratis diu Quib⁹ ni
hil aliō imminebat nisi et'ne dānatiōis ꝛ
mortꝭ irremediabil' ꝛ irreuocabil' sn̄ia. q̄s
infernales illi tortores in carcerib⁹ pctōꝝ
ad et'ne mortis suabāt suppliciū. Quis ia
dō ferre⁹ ē q de liberatiōe hmōi captiuo
rum nō gaudeat. Quid ergo mirū si scti
angeli ꝛ aīe q̄ eorū felicissimo iā gaudēt ꝛ
gl'iaꝰ ꝯsortiū de taliū ereptiōe leteꝰ hoc
ē ꝙ dr̄ vitas luc. xv. Qꝛ gaudiū ē angel' dī
Qm̄ pn̄ia ē ereptio ꝛ liberatio hmōi capti
uorū ꝛ diruptio vinculorū mortꝭ. Inde er
go ē gaudiū sctōꝝ angelorū de pn̄ia pctō
rum. Ipi qdeꝫ vidēt penitētes eripi de la
queis ꝛ vincl'is dyabolicis et educi de cō
clusione et in nūeratiōe vinctos in fortu
dine simlr̄ eos q exasperāt deū pctōrū ia
ctantia et gloriatiōe et approbatiōe q ha
bitant in sepulchris corporū suorum. Ubi
ꝯputrescunt et vermes viciorū pascunt
his et similibus aduincendā erubescētiā
que viam confessionis obstruit adiuuan
dus est. Cuius labia vehemētia pudoris
compssit. Hec et similia preponenda sunt

penitēti ad ꝑficiēdā accusatiōꝫ quā aduersum se dei ꝓcurator ꝯstitutꝰ ꝓponit hec eadē valent ad ꝑficiendū testificatiōꝫ. Or eadē ē corā sacerdote accusatio ⁊ penitētꝭ contra se testificatio. Pꝰ hec ārde snīa ingrendū est et erit vtrūqꝫ scꝫ se furē ⁊ reum maiestatꝭ ⁊ sacrilegū ⁊ apostatā ⁊ adulterū ⁊ ꝓditorē. Et siqd supra ꝯmēorauimꝰ Seipꝫ iudicio īteriori ꝓnūciauerit et hoc exteriori confessione cōfirmauerit.

De restitutione honoris.

A Hys aūt rite actis de snīe executiōe agendū erit hoc tñ obƨuato vt añ litis huiꝰ aut iudicij ingressuꝫ ōs restituat q se spoliatū congrebat. Interrogandus igr̄ erit penitēs vtꝝ seipꝫ ⁊ sua qbus deū spoliauerat vel sibi vsurpādo ꝯtra dei volūtatē vel dyabulo seruiendo in vicijs restituerit. Interrogetꝛ vtꝝ deū im possessionē ipiꝰ iā miserit ⁊ si ē tenēs eiꝰ vt vulgo dr̄. Si tenet ipm ⁊ possidet integre ꝙ vtiqꝫ facvincl'o caste ⁊ scē, dilcōis amor igr̄ vinculū ē q̄ solo ve et integre tenet et possidꝫ nos deꝰ. Timor qdē non integre et ve possidere facit. qm̄ timore non tenet aut possidet cor nr̄m deus hoc igitꝛ introgetur vt amore iā deo cohereat. ⁊ si amor dei viciorū amorē in ipo iā absorbuerit vt maior ignis minorē vl' saltē vicerit. si deū oībus vicijs suis q̄ ꝯtra ipm amauerat ꝑferat Si ꝓ amore eiꝰ sua vicia ꝑferat. Si malit carere oībus hiis q̄ cōtra deū amauerat q̄ꝫ ipo. Si placere dō ⁊ amicus eiꝰ familiarꝭ eē de cetero amet atꝫ desideret ne nō totius curie celestꝭ cuius inimicū se constituerat inimicꝭ eius. i. demonijs adherēdo ⁊ vicijs. Sꝫ ⁊ hoc introgādꝰ erit q̄nti pēdeat vel estimet dei amiciciā qd ⁊ q̄ntū ꝓ ea adipiscēda aut cōƨuāda facere paratꝰ eēt. Si venalis eēt dei amicicia vel gratia. Quid ꝓ ea daturꝰ vel facturꝰ eēt. Si tñ gratus ē deo ꝙ tādiu ꝑtulit hostem eū deus tot iniurias ab eo passus. Ipm tñ nūc reuertētes in amplexꝰ recipit ⁊ oscula ⁊ totius curie celestꝭ aggratulationē ⁊ applausū q eū pꝰ hostē iā adoptat in filiū an hec tā mirāda tam stupēda bñficia vel modicū amorꝭ igniculū in corde eiꝰ accēderūt an ob ingratitudinē in ƨuitutē viciorū ⁊ demonū a q̄ erepta erat diuine gratie ineffabili largitate redigi meruerit. Introgādus erit q̄ sit ei de recōciliatione sua ad deū de recupata gratia ⁊ amore dei leticia de tocius curie celestis amicicia de spe hereditatꝭ eƨne ad quā ꝑ grām ꝯpunctiōis respirauit. Que sit ꝯcupiscia felicitatꝭ eƨne vtrū paratus sit hereditatē suā celestē viribꝰ ⁊ armis defendere ō gratia ⁊ amore clemētissimi patris q̄ gratis tā indigno reddita ē si in ꝓposito ⁊ volūtate hꝫ eā studiossime ⁊ solicite ƨuare. Si de cetero cor suū omni studio ꝯseruare ꝓponat vt nihil in eo inueniatꝛ oculos dei offensurū. Si se tradere dyabolo polluendū ⁊ distrahēdū ꝑ sterglinia ⁊ spinas viciorū vehemēter aspnetꝛ et odiat si dō velut protui ⁊ littori securissimo adherere de cetero disponat viciorū ꝯsensꝰ velut tēpestatē ⁊ vicia ipa vt ꝓfunda abyssorum pauēs ⁊ abhorrēs. B
Utrū ipe regine celorū que p̄ma est post deū saluatorē ad intꝑpellandū ꝓ peccatoribꝰ gratus sit ⁊ toti curie celesti cuius p̄cibus se adiutū eē ignorare nō dꝫ. Et de festiuo illo gaudio q̄ tota illa celestis curia ꝑfusa ē. Utrū se sentiat ⁊ agnoscat toti celesti curie dēre eē de cetero obnoxiū et debitorē. Utrū regine celorū que p̄ma post vnigenitū redēptorē ē se obnoxiū reputet ad gratiarū actiones soluēdas. Quociēs de vincul' mortis ⁊ carceribꝰ dyabolicꝭ ipm eripuit diuine grē magnitudo ꝓ tā indebita solicitudine sue salutis si de hoc qd ciuis sctōrꝫ fcūs ē ⁊ domesticꝰ dei letetꝛ q ciuis babilonicꝰ ⁊ dyaboli p̄us fuerat Si ō hoc ipe gaudeat ꝙ tota celestꝭ curia pꝰ ab aspcū et a facie eiꝰ auertebat nares ⁊ oculos fetorē sterglinij dyabolici quo plenꝰ erat ferre non sustinēs ⁊ horrēdas turpitudines dyabolice suggillatiōis et machinatus qbus deturpatus erat cernere ⁊ videre abhorrēs. Nūc aūt toto applausu tota aggratulatiōe te intuētꝛ et miranꝛ. Et cū venerꝭ añ ꝯspcm̄ dei vt p̄ces tuas ei offeras ei occurrūt seduli oēs se offerrunt auxilio tuo. Negocia q̄ gerere seu expedire hēs in illa celesti curia oēs ꝓviribꝰ expediendo gaudēter et festiue suscipiūt petitiōes tuas clemētissimo pr̄i porrigūt p̄cū suaꝝ mira sedulitate ⁊ instātia oīpotēti pr̄i gratissima p̄ces premouēt an non letaris de tot ⁊ tantorū amicorū acqsitiōe. Suspice celum si potes et intuere quid tibi iam est in celo et cui glorie ibi ascriptus es. Que et quāꝫ festiua te expectat iam celestium miliciarū societas. Eructa si potes memoriam suauitatis dei qua tam indigno p̄us tam ingrato p̄us tanta tam indebita

Notent bn̄ ꝯfessores q̄lr̄ interrogare scire poterint ꝯfitētes imo q̄lr̄ seipm̄ q̄s possit interrogare

q; beneficia donata sſt. Cōſidera ſi po
tes qd eras añq; pr ille miaꝝ per gram cō
punctiōis te traheret. Cere⁹ an carbo ex
tinctus eras nil habens niſi fimū et fetorē
et tenebras. Nūc vo cere⁹ ē lumioſ⁹ aut
lāpas dei in ꝯſpctū dei. aut lucerna lucēs
luie vere cognitiōis et ardēs ardore ſctē
dilectiōis; Sepulcꝝ eras ꝑus vbi mortuā
aiam tuā ex ſepatione brevite aiaꝝ q̄ de⁹
ē. vmes vicioꝝ ꝯmedebāt. Ibi ſanguiſu-
ge gule luxurie exugebāt eā et emūgebāt
totū hauſtu tota impſſiōe ire idē intorcu-
lari ꝑſſurātes eā ibi gurguliōes auaricie
ꝛ tineeinuidie eā iugit̄ rodebāt. Quid de
vocatꝰ ſupbie de ſerpētib⁹ fraudulētie et
de ranis garrulitatꝰ de ſcorpiōib⁹ ire ſiue
ſerpētibus ignitꝰ. Quid de cimicib⁹ in pa
ciētie et de muſca grauiſſima diuerſi gene
ris q̄ incogitatiōib⁹ tuis volātes affectuz
tuū tāta imptunitate pūgētes ſtimilabāt
et vicerabāt. Quid ꝙ canes illi īfernales
te vndiq; detrahētes et dimordētes dila-
cerabāt. Hec oīa vulnera aīa tua mortua
D ſentire nō poterat. Nūc vo q̄ canes illi et
corui infernales ꝯſumſerāt repauit tibi ḡ
tis ad integrū et ꝯtra merita diuine gra-
tia largitatꝰ. De ſepulcro qd plenū erat oī
ſpurcicia tēplū iā fec ſue ī hītatiōis ꝛ diui
ciaꝝ ſpūaliū gazophilaciū. De ſterglinio
et volutabro porcoꝝ infernaliū te iam or
tum voluptatꝰ reformauit gramib⁹ ſctāꝝ
cogitationū virētē ſcōꝝ deſiderioꝝ velut
floribus ſuauitatꝰ odore fragātē vtutū ar
boribus plantatū ꝛ vt ad vnū dicā inſtar
padyſi celeſtꝰ oīm ſpecioſa nouitatꝰ ame
nitate vnantē. Quid veſtimēta glīe et or-
namēta decorꝰ referamus qbus aiam ex
ornauit et illuſtrauit oīpotēs ds quoꝝ tā
ta ē mirificatio. tāta venuſtas vt ipam do
gratā. dei amplexib⁹ dignā dei aſpectib⁹
placitā efficiāt toti curie celeſti admirabi-
lem amabilē gſoſam exhibeāt. ac dei ſpō
ſam ac filiā indubitata ꝓbatiōe oſtēdāt.
Si deſcribere velī tibi illā coronā fidei ra
dioſam atq; chorüſcā. Si annulū illū gē-
matum puriſſimo nitidiſſimoq; ſaphiro
ſpei. Si monile in quo radiat ille rutilās
ꝛ inflamabūdus charitatꝰ carbūcul⁹. Si
armillas ꝛ lōganimitatꝰ et pacie. Si bra-
chialia iuſticie. Si calciamēta in qb⁹ pul
chri ſt̄ greſſus ꝑncipis vt legit̄. Si ciclad ē
illā auro textā q̄ ſe indutā gloriabat̄ btā
agnes. Si biſſuz ꝛ purpurā q̄ indumētuz
eius legunt̄ fuiſſe Prouer. vlti. Si veſtē
polimitā et oīm vtutū varietate ꝯtextaꝫ
vltra ſtilū et eloq̄ntiaꝫ tendet̄ oro. Aperi
igr̄ oclos fidei vt intuearꝰ diuine ſuauita-
tis habūdantiaꝫ vt ad mirerꝰ q̄ꝫ ꝑcioſis te
circūueſtiuit varietatibus quo honore et
gloria illuſtrauit q gratū te fecit toti curie
celeſti ſpectaculū vt totam pulchritudinē
tuā miret̄ et ei ꝯgaudeat. Qualis aūt ꝑ
E us eēs agnoſcito tūicatus eras pānoſus
carbonat⁹ et macerat⁹ totus ipoꝝ demo
nū ludibriū. Qualē te credis tūc fuiſſe cū
tot vicijs ſordebas tot ymagines aīaliuꝫ
et reptiliū et oīm imundoꝝ et ī hoīabiliū
indueras cuꝫ nō ſolū vna turpitudine de
formatus ſꝫ velut babilonē oigenū mul-
titudinē mōſtroꝝ circūferebas ſpectaculū
ob ꝓbrū et irriſiōis eius oīb⁹ vidētib⁹ nō
ei quo te coopires hēbas. Appebāt vtiq;
tot et tāte deformitates ꝛ turpitudies tue
Aduertis ne ꝙ tota ꝑ enūerataꝫ glīaꝫ ve
F ſtium et ornamētoꝝ ꝑieceras. Agno
ſcis quā ꝯmutatiōꝫ feceras. Memēto q̄ſo
q̄ et q̄nta fecerat tibi ds ꝙ tibi videt̄ eſt
ne aīe q̄ in tāta glīa et decore ē declinādū
in volutabrū pctōruꝫ ꝛ ſentinaꝫ imūdicie
An ꝑponis te ō cetero imergere in hmōi
ſterglinū. An ꝑelegis ſuare tota ſolicitu
dine ſpecioſitatē q̄ do gratū te reddit. O
anima an pōt de cetero ī mentē venire vt
tantā glīaꝫ ꝯmutes in ſterglinū an pote-
ris cogitare de cetero qcq̄; ꝙ glīaꝫ illaꝫ ti
bi aufferat. An poterꝰ illā dimittere facile
an poterit iclinari cor tuū ad hoc vt igno
minioſitas ꝯria tibi placeat. Amabis G
ne de cetero demōiorū eē ludibriū. Reco
le ſtatū tuū in q̄ eras qn̄ in via tua erāt te
nebre ꝛ lubricū ꝛ angel⁹ malus pſeq̄bat̄
te coartāſ ꝛ ſtimulās te. coartās ad modū
venatoꝝ ꝛ piſcatoꝝ feras ꝛ piſces coartā-
tiuꝫ et recia intrare cogētiū. Qn̄ iuuētum
eras dyaboli tibi inſidētꝰ et te freno mali
timoris et mali amoris quo volebat circū
ducētis et diſtorq̄ntꝰ et ſtimulis velut cal
caribus ꝯcupiſcēciaꝝ vrgētꝰ. Recole vrti-
cas pungētes ꝛ vrētes ſil' libidinis vrticee
ſeu lectū vrticū aut carcerē vius libidinis
quo die noctuq; volutabarꝰ. Ibi velut in
ſartagine ferrea fergebat̄ cor tuū vrentiū
pruritū vndiq; ꝯfo diebat̄ aculeis quā-
do gaudiū tuum erat ſpurciſſimo voluta
bro libidinis immergi et in eodē voluta-
bri more ſuis īmundiſſime. Nūc aūt cum
ſpōſo celeſti paſceris inter lilia id ē flores
caſtiſſimorū ſanctorūq; deſideriorū. Nūc

mu͂lto sancte depurate conscie quiete sua
uissima ⁊ iocu͂dissima frueris q lectus to-
tus floridus totus floribus sanctoꝝ resp-
sus ⁊ stratus est. Totus aromatibus ha-
bens celestem suauitate͂ spirancium pro tot
⁊ tantis malis tot ⁊ tanta bona tibi retri-
h buit dulcissim⁹ pr̄ atq; pijssim⁹. ¶ Respi
ce spinetu͂ queso auaricie vt subsentibus
esse delicias ꝯputabas vt legit̃ Job. xxx.
vbi spinaru͂ sarcina te comprimens vlce
rabat ⁊ crue͂tabat vbi instar talparu͂ terra͂
ꝯmedebas i͂ po͂dere artissimo ⁊ luce͂ sp fu
giens latitabas velut i͂mundum ⁊ ab ho
minabile reptile in cauernula sua sup te
aggere͂ terre cumulabas ad modu͂ talpe.
Instar araneaꝝ teip͂m euiscera͂do telam
inane͂ ad capie͂das muscas texebas id est
solicitudine͂ acquire͂doꝝ volatiliu͂ ⁊ sordi
darum diuiciaru͂ velut filu͂ filo adu͂tiens
curam cure addebas. Nu͂c ad celestes to
tus diuitias inhyas spe circa ⁊ desiderio
J suaui ⁊ mulcebri. ¶ Quid dica͂ de ꝓcella
superbie q̄ tot flatib⁹ adulantiu͂ ⁊ detra-
hentium te circu͂agitans tot sca͂dalis alli-
debat qua qn̄q; vsq; ad celos asce͂debas
apud temetipsum elatus vt maior ⁊ gra-
uior tibi ruina immineret. Deinde corrue
bas in abyssum male hu͂iliationis vane-
scente gloria illa qua͂ inte ⁊ apud te som-
niabas du͂ te inde sibilari a pp̄lo audie
bas. Vn͂ vane laudis gloria͂ expectabas
k ¶ Respice queso q̄ sit facta in te co͂muta-
tio dextere id est ꝓpitiationis excelsi qui
post ta͂tas ⁊ tot tempestates pacatissimo
⁊ securissimo littore penite͂tie gaudes so-
lido et lapideo vbi lapidi illi augulari et
summo patri xp̄o totis desiderijs. An de
tot ⁊ tantis malis liberatio tot et tantoꝝ
bonoru͂ tam indebita largitio diuiue vite
dilectio͂is igne͂ adhuc accedere potueru͂t
An quod absit carbo penitus es ⁊ nul-
la sufflatio͂e accendi potes frustra quide͂
tam diu sufflatur in carbonem penitus
extinctu͂ frustra tot cremia tot ince͂tiua be
neficioꝝ dei cognoscim⁹. Si nec du͂ salte͂
vna diuina amoris scintilla in te accensa
est. Inutiliter quippe strues huius ligno
rum sup altare cordis ponitur. Si adhuc
diuini amoris igne oi͂no frigescit. Tu vo
te ip͂m habens hm͂oi incitame͂tis te com-
moue ⁊ cor lapideu͂ tuu͂ ad lapidem illu͂
angularem allide crebra ⁊ iugi considera
tione bonitatis eius vite ⁊ malicie ⁊ tue
ingratitudinis in eu͂. Si en͂ vehem͂es fue

rit illa collisio necesse e͂ ⁊ inde sancti amo
ris scitilla dissiliat. ¶ De hijs igit̃ ⁊ hm͂oi L
velut flabellu͂ tibi co͂pinge qui te adiuua͂
te succe͂das ⁊ pestiferum atq; pniciosu͂ co͂
cupiscentiaꝝ ince͂diu͂ extinguas. Ql̄ si nec
dum lignum fumiga͂s es. Sed adhuc hu
morem hu͂ane viriditatis retines ⁊ putre
dinis hoc ip͂m considera qd te tam ingra
tum tam malu͂ ⁊ deum iugit̃ relinquen-
tem ⁊ aduersante͂ vt vulgariter dr̄ adhuc
ad misericordia͂ pijssim⁹ dulcissim⁹ pater
expectat. Adhuc misc͂die tibi ta͂tam offert
largitate͂ tantis bonitat̃ sue delicias. Ad
huc offert corona͂ illam eterne glorie ⁊ te
velut amator ab amasia sua ꝯtempt⁹ co͂-
seruatur. Audi qd post te clamat Ezech.
xviij. Quare moriemini dom⁹ isrl̄ nolo
mortem peccatoris vel morie͂tis. Reuerti-
mini ⁊ viuite. vide vnde te reuocet a mor-
te sc; vn͂ tu cocurristi offensas suas ⁊ cri-
mina quibus te inuolueras condonare
paratus est gratuita͂ omniu͂ offert indul-
gentiam tot iniurijs ⁊ ꝯtumelijs lacessit⁹
omniu͂ illoꝝ obliuisci paratus e͂. De sola
vita tua solicitus sua oi͂a negligit solam
vitam salutem tua͂ querit. Quare clamat
ad te reuertere Can. vj. Reuertere ad pa-
trez dulcissimu͂ ⁊ amantissimu͂ O fili cha
rissime reuertere ad spo͂su͂ tuu͂ a quo for-
nica͂do cu͂ viris turpiter recesseras. O spo͂
sa reuertere. O serue fugitiue ad dn͂m tu
um cui teip͂m ⁊ opera. ad fratrem cuico-
heres regni celestis effecta es per gratiaz.
Ipe quippe xp̄us dominus heres vniuer
sorum per natura͂ qua est dei patris vni-
genitus nos aute͂ coheredes eius facti su
mus ⁊ hoc per gratia͂ sicut ⁊ filij. Attende
ad qd te voc; ⁊ vnde te reuoc; a morte te
tam ingratum ⁊ malu͂ tam indebita pie-
tate reuocat ad vita͂ beatissima͂ ⁊ iocu͂dis-
simam vocat Ostende mihi faciem tuaz
Can. ij. Tu vero dorsum on͂dis ei aut fa-
ciem q̄ tua non e͂. Induisti quippe faciez
dyabolica͂ ⁊ turpitudines abhominabi-
les de quibus intractatu baptismi lacuis
locuti sum⁹ forte facies istas abhomina-
biles audes ostenderere deo hostiu͂ suo-
rum insignia siue signa que in teip͂o q̄ do
mus dei ee͂ debueras ⁊ castrum insigniu͂
sue victorie demo͂es posueru͂t. Audes illi
sponso celesti gaudicla id e͂ amoris mu-
nuscula on͂dere que ab adultero accepi-
sti. Audes in ꝯspectu eius adulterioꝝ mo
rum insignia circu͂ferre sed hoc hactenus

De p̄ncipali restitutiōe eorum q̄bus
ipsum spoliasti.

Redᴋam⁹ ad ipam restitutionē se-
cure offer deo restitutiōꝫ eorum q
bus ip̄m spoliasti an times ne re-
stitui velit q despoliatiōe sua conq̄rit q
in iudicio eā petit. Uide si p̄t eaꝫ accusare
p̄t ne dicere nolo te eē meuꝫ cū tu velis eē
simus volo te placere mihi cū tu velis ei
placere hoc ē dicere volo te esse bonū vo
lo te eē iustuꝫ an pōt deo displicere boni-
tas aut iusticia tua. Malus nc̄cario ē cui
bonitas displicet. Nunq̄d necesse hꝫ exe
quitate sua stare iudicio tuo cū te iudiceꝫ
inter te ⁊ ip̄m ꝯstituerit. Necesse igiẗ hꝫ
parere rei iudicate q̄re si adiudiceẗ ei pos
sessio nc̄cario recipiet illā Iteꝫ nūq̄d non
ip̄e rapiat a dyabulo penitentes ⁊ eripit
de manib⁹ eius. Nunq̄d non ip̄e est qui
alligat fortem dyabolū atrium suū id est
pctōrem quem ip̄e custodiuit vt atriuꝫ su
um. Amp̄. dico eo ip̄e te iam possidet
ꝙ vis ab ipso possideri hoc vinculo boni
tatis ⁊ amoris possidet te ⁊ tenet. Uide er
go vtrum vis ab eo possideri. Si em̄ vis
possideris. Uide vtrū velis eum restitue-
re teip̄o hoc ē teip̄ꝫ ei Si em̄ vis iam ergo
te ei restituisti. Si vis esse suus de cetero
amic⁹ intellige ymo si vis eū habere fidē
lissimū et verissimū amicum. Si em̄ hoc
vis et est. Si vis vt amet te, iam amicus
tuus est. Si em̄ vis amorē eius aut amas
multo fortius ip̄m cū amoreꝫ eius nō nisi
ꝑpter euꝫ ames aut velis q̄re iam amas
Putas aūt ipsum non amare amantē se-
putas ꝙ amor ab amore se possit defen-
dere. putas ꝙ amor se negare possit amo
ri aut repellere amorē absit. Alia recusare
potest fortassis ⁊ alijs negare se sꝫ sibi nō
potest negare se. Sup̄ hoc expientiam cō
sule an putare potes adeo illiberalē deū
vt p̄ueniri se in amādo patereẗ ⁊ nō ma-
gis p̄ueniret oēm amatorē suum cum ip̄e
de se. Ego primus, ⁊ nouissimus primus
quidem in accessu amoris ⁊ vltim⁹ in di-
scessu bene arbitraris amorem illū adue-
nisse tibi ⁊ voluntatē q̄ dei amicus de ce-
tero esse et amas ⁊ vis. An a teipso tantū
bonuꝫ ortū putas absit. Illud igr̄ bo-
num. in quo maxime bonus es quo ma-
xime de places ⁊ gratus es et ab ip̄o tibi
datum ē ꝙ de fonte dilectionis sue. Ex tā
to igr̄ munere ipsum deū amore suo te p̄
uenisse agnoscito. Sciebat namq̃ deus a
deo se bonū amoris sui diligēre vt neces-
se haberet oēm illuꝫ cui bonū illud dedis
set diligere. Cū ergo sciret anteq̄ꝫ illud bo
num tibi daret ꝙ oportebat vt te dilige-
ret per bonū illud amoris sui hac de cau-
sa dedit vt amplius diligeret ⁊ ei ampli⁹
placeres dilexit quippe te prius ꝙ tibi tā-
ti opis exhibitio aut hoc q̄rebat in te do-
no suo vt te sibi gratiorē et amabiliorem
redderet. Ideo igr̄ ⁊ amatorē suuꝫ ⁊ ami
cum vult esse qui amorē quo hoc esses ti-
bi largitus ē ⁊ ad hoc largitus est vt ama
torem ⁊ amicum suū te faceret. Hoc autē
est possidere te amari vicꝫ a te. Amicicia
q̄ppe mutua ē animoꝝ possessio mutua
dn̄atio sed spontanea et iocūdissima. Si
ergo amas ipsum iaꝫ te possidet. Si inq̄ꝫ
solum. Non em̄ amat deus possessionis
sue participē non em̄ vult habere medie-
tariū. Si vna est ⁊ integra dilectio te pos
sidet. Scito ipsum eē zelotipum adeo vt
nec nutus neq̃ signa aliqua cōtra thori
fidem paciatur. Statuit ⁊ firmauit super
te oculos suos iugis ⁊ assidu⁹ speculator
tuus effectus. Oēs nutus oēs aspectus di
ligenter ꝯsiderans non solū opera tua et
sermones ⁊ affectiones sed ⁊ cogitatiōes
neq̄d fortasse adulterine lasciuie videat
in te. Attēde aūt ꝙ auris celi audiuit oīa

De damnoꝝ restitutione et eoꝝ satis-
factione.

Peracta aūt restitutiōe in integrū
ꝙ fit per spontaneā et volūtariaꝫ
sui ipsius traditionē ⁊ hoc ē cū pe
nitens se amori tradit deo per manus sa-
cerdotis. Tradet inq̄ꝫ se ⁊ cōmittit deo re
gendum ad eius beneplacitū s̄m ꝙ ꝑpo
nit ⁊ vult se victurū de cetero. Restat satis
facere de dānis irrogatis et de p̄ditis ea
quippe de ablatis q̄ penitēs se hēbat ipse
penitens absq̃ dilatiōe debuit restituere
hoc est seip̄m ⁊ bona voluntate atq̃ pro
posito ⁊ siqua sint alia. De ablatis vero q̄
penes se non habet satisfactio faciēda est
hoc aūt erit firmitas ꝑpositi non exigere
ab eo (consilio meo) p̄missio vel votuꝫ de
emendatione faciēda. De futuris em̄ nul-
la est exigenda certitudo sed solius ꝑposi
ti et voluntatis certitudo requiritur. Ubi
em̄ queq̄ꝫ inuenit dn̄s ibi iudicat eum de
presenti igr̄ voluntate et ꝑposito interro-
getur ad votū vel p̄missionē non artetur
ne postea recidiuās cum ip̄o recidiuo mē
daciū aut voti fractionē incurrat. Et ad

Nota bn̄ ꝯfessor

Q dat pctm̄ hac occasione pctō. Ablata autē
q̄ttuoꝛ erunt vniuerso. Primū ꝙ toto
tpe peccati fraudauit deū debito ſuitio
⁊ cultu ſuo nihil em̄ deo gratū fecit eo tpe
quo toto hoſtis eius fuit. Quare iactura
illius tēpoꝛis reſtituenda ē deo cum peni
tentibus facultas affuerit. Scd̄o ſeipꝫ to-
to eodem tēpoꝛe aſſumpte negociatiōis
lucris fraudauit. Tenebat autem toto il-
lo tempoꝛe in talētis nature ⁊ gratie ⁊ tē-
poꝛalibꝰ negociari non ſolū alijs ſꝫ ⁊ ſibi
R Tercio ꝓrios auxilio q̄ medio tpe de
ſtituti ſunt viui piter et moꝛtui quos ope-
ribꝰ ſuis ⁊ orōnibus adiuuare tenebat
Illo aūt tempoꝛe toto ab eo nil habuere
auxilij pꝛeſertim ſi clericus ē tytulatus aut
beneficiatus in eccīa Beneficia em̄ eccleſi
aſtica redēptio ſunt animaꝝ. Qui igit re
demptionē animaꝝ ꝑcipiunt iugiter pꝛo
earum redemptiōe vigilare tenent. Qui
enim ſtipēdia beneficioꝝ eccleſiaſticoꝝ ꝑ
cipiunt ſpūali milicie ſpecialr aſcripti ſūt
hoc eſt animaꝝ acq̄ſitioni et liberationi.
Quia igr̄ toto tempoꝛe pcti dyabulo mi-
litauit eo ꝙ in penitētia eum dei hoſtem
effecit. Manifeſtū eſt toto tpe peccati
animas peccatoꝝ carceribꝰ incluſas aut
in carcere purgatoꝛij detētas nihil ab eo
peccatoꝛe ꝑcepiſſe pꝛeſidij. Eo quippe tē-
poꝛe apud deū nec ꝓ ſeipō quicq̄ȝ pote-
rat quare ꝓ alijs inanes ⁊ vacue fuerunt
oꝛationes ipius q̄ȝ in ipſo erat. Dāna igr̄
de perditoꝝ eo tempe ſuffragioꝛū anima
bus a quibus milicie ſue ſtipendia ꝑcepit
reſtituere tenet An putas iuſtiſſimū deuꝫ
nolle audire iugem clamoꝛeꝫ animaꝝ de
hmōi clericis cū eos ſue liberationis cla-
mabunt ꝑcepiſſe ſtipendia ⁊ eaꝝ liberati
oni non militaſſe cū clamabūt eos redē-
ptionem earum cōmediſſe ⁊ ꝓ redēptio-
ne earum fraudulēter ⁊ infideliter ſatagiſ
ſe de reſarciēdis igitur dānis iſtl tenetur
penitens Caueat igr̄ ſaltem firmitate pꝛo
poſiti hoc em̄ eſt apud deū ſufficiens ſatiſ
factio qui iudicat hoīem ſm ſtatum in q̄
eſt nō ſm illū in quo nondū ē. Uides igr̄
ꝙ futura opa penitētis adeo p̄cellere de-
bent etiam bonis opibus que etiaꝫ ante
lapſum opabatur ⁊ ꝯuerſatio tota ⁊ vita
ſequens adeo dꝫ eſſe melioꝛ p̄terita vt re-
dimat iacturam tenebꝛoſi tpis in quo in-
pfūdo moꝛtl ⁊ tenebꝛaꝝ ſepultꝰ cōputu ⁊
ablata atꝫ fraudata oīno reſtituat dō ⁊ ſi
bipi ⁊ alijs iuſtiſſime ꝯq̄rētibꝰ. Sꝫ ⁊ alio
p̄eminere dꝫ ſequēs vita p̄oꝛi ſcꝫ vt gratie
tam indebite gratū ⁊ deuotū ſe exhibeat
miſericoꝛdiſſimo ac clemētiſſimo pr̄i qui
eū tam indebita ſue ſuauitatl habundā-
tia eduxit de lacu miſerie ⁊ de luto fecis
vinctū immēdicitate ⁊ ferro ⁊ ſibi filium ⁊
heredem de ſpurio tam ignobili et dege
nere tanta largitate adoptauit. An decet
tam indebitoꝝ tanq̄ȝ beneficioꝝ ſtupēdo
rum nullā eē memoꝛiā nullā eſſe retribu-
tionē dicebat em̄ dauid. Benedic anima
mea dn̄o et noli obliuiſti oēs retributio-
nes eius. Et alibi Quid retribuā dn̄o pꝛo
omnibus q̄ retribuit mihi. Calicē saluta-
ris accipiā. Hic ē calix id ē menſura certa
aliquoꝝ bonoꝝ operum. Sed q de nau-
fragio aut alio ꝑiculo diuina gr̄a ſe gau-
dent liberatos aliq̄d certe recognitionis
velut inſignū ⁊ memoꝛiale ſcꝫ imponere
ſolēt in memoꝛiā tāti beneficij vt tāte gr̄e
apud eos aut memoꝛia aut gratitudo in
ueniat. Quartū ē ſi quos dyaboli la- S
queis irretiuit ſi quos in pctm̄ deiecit ⁊ dy
abulo tradidit vt ad liberationē ⁊ repa-
tionem eoꝝ inuigilet ⁊ ſicut dyabulo mi-
litauit ſic ⁊ cōtra eū militare ſtudeat ⁊ eri
pere ei quoſq̄ȝ poterit q̄ſi coniuratꝰ deo
cōtra eum quaſi exheredationē dyaboli
iurauerit. ⁊ ei nec glebā vnam terre relin-
quere foꝛtiſſime diſpoſuerit q̄ſi ei belluꝫ
inexoꝛabile ⁊ capitale indixerit hoc ē ſa-
lutare ſacrificiū et oculis dei gratiſſimū ⁊
acceptiſſimū ymo iocūdiſſimū. Qualē te
credis in oculis dei. ⁊ q̄ntam gratiam ob
tentuꝝ ſi zelo zelatus fueris ꝓ eo cuꝫ be-
lya. Si ꝓpungnatoꝛē eius te cōſtitueris
ꝓ hereditate ſua Seq̄tur. de q̄eta
tiōe iterioꝛi reſtitute paſſiōis.

T Oſtq̄ȝ aūt reſtitutiōꝫ ꝑegerit vt p̄
dixim̄ de dānis irrogatis et de ꝑ
ditis firmo ꝓpoſito ⁊ volūtate ſa
tis dationē et cautionē ſiue ſecuritatē fec.
Quid reſtat niſi deū pacifica ⁊ q̄eta poſ-
ſeſſione teneat. Hoc em̄ ē officium iudicl
delegati ⁊ oīm iudicū. vt eum q̄eta et pa
cifica poſſeſſione gaudere faciat cui poſ-
ſeſſionē adiudicauerūt. Ueruntamē dele
gatus non poteſt eū tueri in poſſeſſione
niſi ꝑ annum. ⁊ hoc ē quia tpalē ⁊ non ꝑ-
petuam habet iuriſdictionē. Penitēs aūt
ſiue oꝛdinarius ſiue delegatus iudex ſit
perpetuā habet ſui ipius iuriſdictionem.
Quare ꝑpetuo deū tueri debet inquieta
⁊ pacifica ſui ipius poſſeſſione Primū V

igr̃ omnes ingetationē in seip̄o sedare vt
deus in eo quiescat. Est autem p̄ma inge
tudo paruuloꝝ babiloniorū vagitus ⁊ vl
lulat⁹ qui deū in homine non sinuit hij
autem sunt motus p̄mi concupiscētiaruꝫ
nostraꝝ ⁊ odiorum. Hij statim allidendi
sunt ad petrā primum tenēdi sunt ne ꝓce
dant vlterius deinde allidēdi sunt ad pe
tram xp̄m dn̄m per inuocationē ipsius vl'
p memoriā passiōis vel timore vl' amore
ipsi⁹ Vn̄ dauid. Btūs q tenebit ⁊ allidꝫ
par. suos ad petrā. deind̄ abiciēde st̄ cimi-
ces egyptie ⁊ musce diuersi gener' q̄ circū
uolitātes ⁊ circūstrepentes in corde peni-
tentis deū in ipso qescere non sinunt hee
sunt immūdaruꝫ cogitationū fantasie et
turpium de quibus quodā in cursu tot fā
tasmatuꝫ turbat̄ cordis sabbtm̄ hee sunt
musce moriētes que pdūt suauitatē vngē
ti. i. deuotionē ōronis. Ecclíastes. ix. Qua
velut mulcebri ⁊ salubri vnctiōe reficimur
putas vbi ē muscaꝝ inchoruscatio ⁊ imp-
tunitas quem q̄ꝫ qescere posse. Hee sunt
aues quas abrahā a sacrificio abigebat
Gen̄. xv. Hee non nūq̄ꝫ improbe ⁊ imptu
ne in vngentū ōronis se mergunt ⁊ sa-
crificium sp̄ūs ꝯtribulati nō nunq̄ꝫ inqui
nare conant̄ ⁊ odorem inde suauitat' per
dere ⁊ deuotionē haꝝ itaq̄ꝫ improbitatē
plerūq̄ꝫ inuiti ⁊ renitentes patimur ⁊ tunc
non obsunt oīno sed patiētiam ⁊ fortitu-
dinē nostrarum exercēt Hec ē plaga cimi
cum quē nō legit̄ curata. Exo. viij. Et hoc
est planū q̄ etiam viri sc̄ti ab hmōi cimi-
cibus molestant̄. Plaga v̄o grauissima
rum muscaꝝ diuersi generis curata legit̄
Ex quo dat̄ intelligi q̄ musca grauissima
non sine aculeo pūctionis ⁊ ingnamento
dilectionis est. Vnde necesse hūit curari.
Curata autē legit̄ virtute orationis moy-
si in eodem capitulo. Docemur igr̃ inqui
nantes ⁊ aculeantes cogitatiōes abigere
Relique vero quas oīno inuite patimur
non obsūt. Hoc tamen in corde semp ha
beatur et dicatur eis nec vocaui vos nec
admitto nec per me venistis huc nec per
me remanebitis si vlteri⁹ remāseritis me
cum licet aduocendū venerit' incomodū
tamen meū vos cōuertam et seruire vos
mihi cogam. Si venistis ad impediendū
orationem meā melior est mihi ōrationē
debellatio vestra. orabo igitur si remāsē
ritis debellabo vos. Orabo si recesserit'
vtrunq̄ꝫ oro et certando cōtra vos et orā-
do nec minus deo meo grata erit debel-
latio vestra quā ipsa oratio. Stultus est
qui misit vos ad impediēdū me quia sal-
uum mihi erit orationis p̄mium ⁊ fruct⁹
dum me impossibilitas ab oratione ꝓhi
bet et insup certaminis quo cōtra vos di
mico triumph⁹ et p̄mium mihi vestro mi-
nisterio adaugetur. Audi igr̃ qui forma
tus es ad illudendū tibi. Vide qualiter il
luderis. Vide qualiter tibi a diuina gra-
tia et sapientia illuditur dū omnis frau-
dis tue conatus in illusionē tuam. in op-
probrium et detrimentū et sanctoꝝ glori-
am et perfectionē cedunt. ¶ Sciendum
tamen pestem istā muscarum oratione cu
rari sicut ⁊ omnes pestes mentis q̄ exem
plo moysi manifestum ē. et hoc ip̄m dixit
Augustin⁹ sup. xviij. Mat. sup. illo. v̄bo
Hoc genus demonioꝝ non eijcit̄ nisi in
oratione et ieiunio. Qm̄ autem tria sunt
que hominē expellunt a domo scꝫ fum⁹
stillicidium et vxor. Domum cordis tui
operire ⁊ circunclaudere diligenter opte
bit ne velut pluuia ventus ⁊ grandine tē
ptationum extrinsecaꝝ que a mundo vel
a malis hominib⁹ vel a demonibus ve-
niunt inquietet̄ habitās Deinde a fumo
hoc est ab eis que interi⁹ ab ipso igne cō
cupiscentie oriuntur que cōcupiscentia fu
mare non cessat nisi eam aqua gratie vel
lacrimaꝝ aut cōfessionis semp eam extin
guere studuert' aut in maiori igne diuini
amoris exiccatū aduertere. Mala vero
vxor que etiam de padyso hominē eiecit̄
est cōsuetudo que incessanter rixarur ⁊ a
consuetis recedere non pmittit nisi cū ira
vel tristicia vl' velut rixa vel administratio
vel platio quecūq̄ꝫ velut solicitudinis sue
rixam quondā aut strepitum indeficientē
cōcitat hoc aūt experientia manifestū est
Qui em̄ ep̄us est. tantaꝫ prelium tempa-
lium in se rixam ⁊ strepitū tumultuātiū in
ipso cogitationū patitur vt tanq̄ꝫ sui obli
tus alijs viuere merito se videat cum ad-
uertit hoc q̄ ⁊ ei quodāmodo seip̄m tem
poralia furent̄. Illiberalis est hmōi ho-
spes deo quo tamen eū in hospitio rece-
perit cum eo nunq̄ꝫ est nec mirum quoni
am nec secuꝫ. Quid ergo mirū si deus hu
iusmōi hospitio fugit pariter vel hospici-
um a quo nil nisi tumultū tpalium audit
aut videt. Qualiter autem hmōi hospes
festinādus sit inferius in loco suo dicem⁹.
¶ De queitatiōe exteriori eiusdem.

d De pacificanda autē exterius ab in
cursu scʒ hostium hic dicem⁹ vt p̄
mū oportunitates ip̄e velut pon-
tes et platee quibus ad castꝝ illud ē acces
sus hostibus amoueant̄ funditus vt vbi
viam habebāt publicā ꝛ planā velut val
lum difficultatꝰ inueniāt. hic autē implea
tur aqua lacrimarū quotiēs optunitates
recolimus qbus deum a nobis eiecimus
de muris et turri et de anmurali et de cu-
stodibus hic p transim⁹. Sed hoc ad cu-
stodiaʒ teneatur vt quotiēs hostes incur
sant noua in eos pena aīaduertatur vt q̊
tiens noxia cogitatio aut affectio in men
tem tuā irruerit nouam aliquam penam
tibi pro illa impone et hoc totiens donec
in vsum versum fuerit statim in te hmōi
cogitationes ꝛ affectiōes vindicabuntur
Impone tibi aut alicui⁹ psalmi decanta
tationē aut hymni. Saluberrima ē autē
inuocatio spūssancti cuius penitētie lumi
nositatem vetidi ꝛ abhominabiles spūs
tenebrarꝝ sustinere nō possūt. Hec igr̄ pe
na salutaris ē medicina. A flatu em̄ spūs-
sancti hmōi musce fugant̄. Est ꝛ alia pe-
na dicere orationē dominicam Cū auteʒ
illa solicitudo in vsum venerit ex frequen
tia sua a noxiis cogitationib⁹ liberari te
non dubites vidēs enim dyabol⁹ se non
posse ꝓficere ꝛ te semp gladium euagina
tum tenere vt trucides latrunculos p̄mo-
rum motuū et cogitationū ꝛ quasi iam te
erexisse patibulū vt latrocinantē carnem
affligas fugiet exercitus sicut dixit Jacob
iiij. Resistite dyabulo ꝛ fugiet a vob. Qꝰ
si memoriale aliqđ dominice passionis te
cum portaueris aut ipsa huiusmōi cogita
tione tibipsi memoriale eius impresseris
Confide hostē statim fugere. Recordatio
ne quippe victorie qua victus fuit confun
ditur et vexilluʒ milicie christiane quod ē
dn̄s iesus xp̄us in cruce conspicere pre cō-
fusione non potest. Est enim memoriale
doloris et ignominie sue. Erige ip̄m in ar
cem mentis tue per meditationem confi-
dens quia virtutem habet confortandi te
et sternedi hostem. Memoriale autem ē
vt corrigia nodosa circa carnem tuan ali-
quātulum pressius astricta sit carni tue in-
signum et memoriale vinculorꝝ ꝛ flagello
rum quibus rex celorum et domin⁹ secu-
lorum pro redemptione tua alligari ꝛ fla
gellari dignatus est. Qꝰ si ipsa hora qua
te musce mordentes vrgent palmas tuas
aut vnguibus tuis aut aliquo alio punxe
ris vel leuiter in memoriam clauorū qui-
bus ille sancte ꝛ venerabiles man⁹ domi
ni saluatoris confixe sunt et affixe preclare
ꝛ salutifere crucis ligno ꝛ facere frequen-
ter in vsum tibi venerit ꝙ fructum ex hiis
collecturus sis cum leuissima videantur
et reuera sint ipsa experientia te docebit.
Hec autē ne inuenticia credas. Audi ori-
ge. super epistolam ad Romanos dicen
tem. Tante virtutis et efficatie est domi-
nice passionis meditationis sedulitas vt
et noxias cogitationes et affectiōes peni
tus abstergat a mente. Qꝰ si te eē spe A
ctaculum in agone cogitare assueueris et
vndiqꝫ obsessum et hostem tenere gladi-
um vt te perimat et rugire circa te et que-
rere te ad deuorandū ꝛ te etiam esse in car
cere erumnaꝝ et penalitatum presentis
vite. ignorareqꝫ qualis futura sit et que in
nuent tibi sentētia ad instar furis qui ser-
uatus in carcere solum suū attendens et
expectans iudicium de aliis cogitare non
valens. si te citatum p̄eptorie vt compe-
reas ante tribunal xp̄i responsurus super
omnibus cogitationibus sermonibus et
operatiōibus tuis. ꝛ inscripsisse dyabolū
contra te accusationē scʒ inscriptis habe-
re omnia peccata tua et rescriptū illud ꝓ
posse augere ꝛ seruare nequid eius debe
as vt in illo contra te iudicio tremendo il
lud exhibeat ineuitabiliter per illud et se
cunduʒ illud iudicandū. Si te in ludo sp
et in certamine contra astutissimū atʒ for
tissimū et fraudulentissimū constitutū si
non peccuniā sed vitam ꝓpriam in ludū
et certamen deductam cogitare assueue-
ris a turpibus cogitatiōibus et noxiis li-
beraberis. Super omnia igr̄ clauem B
cordis tui id est cogitationē custodire sa-
tage et dyabulo per viam q̄ʒ ostendit tibi
aut per similem eripere solicitus esto. Si
enim hoc bene custodiatur in tuto sunt
omnia tua et teip̄m in pace possidet de-
us. Hec igitur etiam est porta cordis tui ꝛ
fenestra. Hanc igitur obseruare totis viri
bus toto conamine studeto ne feceris ho
stiarium tuū peccatuʒ sicut Cayn cui dixit
dominus. iiij. Gene. Peccatum tuum in-
foribus aderit. Et petrus secunda secun-
do sue epistole. Oculos habētes plenos
adulteriis. Oculi auteʒ fores anime sunt
Scito quia hostiarius huiusmōi nulluʒ
bonum in te intrare permittet, nullū ma-

C lam introire vetabit. Fac bonum ali
quē tibi hostiariū si dei timorem ⁊ amorē
hostiarium facere poterꝭ timor oēs ꝓdito
res tuos oēs hostes repellat. Amor vero
omnes bonos oia bona salutaria introi
re compellit ⁊ intrantia gratulabūdus su
scipiet Obstrue partem illā aliquo bono
semꝑ pone aliquid incogitatiōe quo eaꝫ
obstruas quo eā claudas. Alliga illud co
gitationi tue necessitate aliqua que sit ve-
ctis ⁊ sera non ꝑmittens illud euelli a co-
gitatione q̄lis necessitas ē. Assumptio ali-
cuius sancti ⁊ honesti officij ⁊ sancte ⁊ ho
neste occupatiōis que cum assumpta fue
rit ipa assumptio velut necessitatē inducꝫ
⁊ executiōis ⁊ solicitudinis sue. hec neces
sitas vectis ⁊ sera ⁊ gumphus ⁊ verticu-
lum non sinens aperire dyabulo cogitati
onis nr̄e partem hec est que custodit cla
uem vt diximns cordis. Hijs igr̄ ⁊ hmōi
adiuuari poterit penitens qui de scientia
iuris vel modicum apphendit.

De sententie executione.

D Unc ad executionē sentētie ꝓce-
damus. Uide igr̄ si furem occidi-
disti an adhuc ipm viuere paterꝭ
si ipm totum interfecisti. Uiuit ne adhuc
in te voluntas furādi quicq̄ꝫ de hijs omi-
bus que sua eē cognoscis. Si vtiq̄ꝫ volū-
tas seruandi ⁊ reddēdi deo que sua sunt
integre ⁊ fideliter in te viuit mortua ē vo-
luntas furandi aliq̄d deo ex hijs omni-
bus que sua sunt sed in te viuit voluntas
restituendi ablata deo. mortua ē ex toto
voluntas qua q̄n̄q̄ꝫ aliquid deo furatus
es. Est ne mortuū ex toto cōsiliū quo hoc
fecisti. mortuū dico quo ad te vt ipm mo
do ab hominis ⁊ mortiferū sn̄ias ad hūc
modum de hijs ꝙ q̄dam aut partes aut
mēbra furis huiꝰ sunt queadmodū cogi-
tatiōes locutiōes quorundā que infurto
suffragantꝰ velut seminaria aut partiū su
E arum colligatiōes Uerbi grā. Ama-
bas amore fedo ⁊ turpi mulierculā aliq̄ꝫ
⁊ eras fur corporis aīe abutendo eis ⁊ cō
tractando ꝯtra dei voluntatē fur igr̄ affi-
gendus patibulo ille amator libidinosus
est. Primū ergo amor ipe quivita p̄ncipa
lis eius est. Amore quippe viuit amator
huius inq̄ntū amator est extinguēdus vt
ignis. Et hoc vt velut gelicidio diui amo-
ris aut maiori igne diuini amoris absor-
bendus aut nutrimenti substractione ꝙ
q̄n̄q̄ꝫ est ciborū et potuū nimina habūdā

tia. Nec est incōsuetū. fureꝫ. fame occide
re. Hec autē fames et si sit fames veteris
hominis et ingluuiei abstinentia tn̄ salu
taris ē noui et dieta moderata. Post hec
restat vt moriatur volūtas preterita que
cum mortua ē cuꝫ preteritaꝝ turpitudinū
dolor adest et volūtas emendandi illas
non eñ mortua est in aliquo rapiendi vo
luntas nisi cū viua ē in eo ablata ⁊ rapta
restituendi volūtas. oīno inde mortificā-
de sunt locutiōes et cogitatiōes turpitu-
dines huius tandē ipsorū libidini suffra-
gantium volūtas qualis ē voluntas vidē
di mulierem amatāvel audiendi aliquid
de ea vel ab ea. Sed ⁊ volūtas colloquē
di cum eo vel cū ea per quem aut quā tur
pitudo ipsa cōsiliata ē et cuius ꝓcuratiōe
et interuentu patrata. Uolūtas etiam fre
quentādi locum hmōi turpitudinis Ista
eñ omnia velut carbones sunt ⁊ scintille
remanētes ꝺ exteriori libidinis incendio
⁊ solent plerūq̄ꝫ extinctū turpitudīs amo
ris reinflamare incendiū. Hee igitur sūt
partes ⁊ mēbra veterꝭ hominis quē ama F
torem huius diximus ⁊ furantē. Pati
bulum autē quo furem istū affigas adin-
star dominice crucis ex q̄ttuor brachijs fa
bricabo aut cōpingam tibi. Primū erit
dolor cōpunctionis vbi configendum est
furis caput. Caput autem ex quo totus
fur aut fornicator penitꝫ amor fuit aut vo
luntas. Quid aūt rectius mortificat volū
tatem quā dolor. Scdꝫ brachiū est timor
quo autē rectius mortificatꝰ stulta ⁊ p̄sum
ptuosa audacia ⁊ seipm domino rapien-
di quā timore eius. Unde psal. Confige ti
more tuo carnes meas. Terciū brachium
pudor erit confessionis ⁊ hoc congruit vt
impudentiam qua ante dei oculos q̄ sua
erant rapere nō erubuisti nec veritus es
pudor confessionis terminet ⁊ mortificet
Quartum ⁊ infimū brachium totum por
tans patibulū et ipm furem siue pes cru-
cis illius est labor satisfactiōis labor scili
cet operum contrarioꝝ qui furem hmōi
reminiscere non sinit. vestigia siqua erāt
veteris vite mortificat ⁊ nouam nutrit at
q̄ꝫ confortat hoc vno velut clauo duo illi
pedes qui sunt mala abstinētia et maloꝝ
operum perpetratio vno hic laboris scīi
clauo cōfiguntꝰ et mortificantꝰ. Huic ergo
cruci omnis fur generaliter affigēdus est
omnis vetus homo cū omnibus partibꝰ
suis mortificandꝰ ac mēbris. Circa ca- G

[C]aput vero eiꝰ coronā spineā q̄ erat circa cor
eius multiplex ⁊ aculeosa pctōꝝ suorum
solicita iugisq; memoria i ↄ̄spectu dei dn̄
orat. Qui em̄ vult pctā sua non venire ad
memoriā dei, faciat ea venire iugit̄ in me
moriā suā. Sicut dr̄ Eccl̄. ii. De ꝓpiciatu
peccatoꝝ noli esse sine metu. Et dauid mi
serere mei deus ⁊c. Qm̄ inquit iniqtatem
meam cognosco ⁊ pctm̄ meum contra me
est semꝑ. Auerte faciē tuā a peccatis meis
quia ego non auerto faciē meā ab eis sꝫ
peccata mea contra me sunt semꝑ vt du-
dum iugi aspectu ⁊ memoria eoꝝ iugē
timorem ⁊ ingē pudorem ⁊ iugem dolorē
mihi incutiam. De hijs igr̄ corona penitē
tis plectenda ē qua cogat̄ caput peniten-
tis penitētie crucis patibulo affigi vt me-
moria a posteriori timor ab anteriori ꝑe
pudor ⁊ dolor a dextris ⁊ a sinistris qui ex
hac solicitudine iugi concipiūtur stimulēt
h eum. [P]ost hec restat vt mirra ab-
stinentie et felle ire ⁊ indignatiōis contra
seipm̄ ⁊ aceto tristicie potet crucifixū que
tria nobis in salutari passione dn̄i cōmē
dantur. Hijs autē tribus tres euāgeliste
potatū scribunt id ē tria hec oblata ei ad
potandum et de hijs tribus eū gustasse
hoc autem est qm̄ quidem de hijs tribus
a penitētibus gustatio ꝑs eius ē et ꝓ mo
dica ad ↄ̄patiōē splendissime ⁊ opulētissi-
me illius restitutiōis q̄ sanctis ⁊ electis suis
i ab ipsa parata est. [L]ancea aūt verbi
dei iugiter latus nostrū dextrū in quouis
amoris esse dinoscit̄ confodiendū est vt
vulnꝰ amoris sancti nobis inferat. Sed
hoc tunc potissimū congruit dum vetus
in nobis homo mortuus est licet semper
congruat hoc fieri Tunc em̄ lancea domi
ni nostri iesu xp̄i nostri saluatoris apertū
k legitur cū mortuus ē. [D]e vinculis aūt
⁊ flagellis quibus religandus ⁊ flagellā-
dus ⁊ de calumna ad quā religandus de
spinis ⁊ colaphis et illusionibus quibus
sibipi illudere et seipsum indignabundus
irridens ⁊ de toto ordine dominice passi
onis in qua nobis sacramentū penitētie
cōmendatur vt docet Augustinus super
Eplam ad Roma. preter eo Ex hijs enim
facilius clarescunt. Captio autem veteris
hominis est consideratio vite sue hoc est
vnde recessit. Unde elōgat̄ iugiter ⁊ quo
vadit. Retentio eius est lucidior et latior
meditatio eorum bonoꝝ que adeo rece-
pit ⁊ malorum que reddidit eidem liga-
tio autem et desideriū vel amor boni id ē
sue emendationis postergū manus liga-
tur cum amore emendationis abijcit pre
teritam conuersationē. Ad pretorem duci
tur cum accedit ad sacerdotem cū conside
ratione sua ante ipsum tribunal christi se
ipsum statuit et hoc in ipsa oratione vel
concupiscentie. [C]ausa vero sue exami l
nationis prosecuti sumꝰ faciem suā velat
cum cecitatis preterite recordatur et illudē
tes sibi demones ⁊ colaphizantes ipsum
cum hoc non aduerteret intelligit omnia
peccata sicut vulnera esse non dubitant̄.
Sic et colaphi recte intelligūtur. Hic em̄
est status peccatoꝝ vt velata facie amore
aliquo aut pudore aut timore malo aut
alia qualibet ex passionibus malis cola-
phos ⁊ vulnera paciatur peccatoꝝ a dya
bulo et illusiones ignominiosas cum ni-
hil horum aduertat ad calumnā religa-
tur cum vel inuincibili consuetudini aut
alicui ex hijs que mundi vel carnis sunt
amore nimo alligat̄ ibi cedit̄ a dyabulo
flagellis peccatoꝝ ⁊ stimulis vel pūctiōi-
bus innumerabilibus ⁊ acerrimis. Cum
aūt penitus ↄ̄traria oīa vetus homo pati
tur firmo qppe ꝓposito amore fortissimo
alligat̄ ꝓpis increpationibꝰ velut asper
rimis flagellis seipm̄ cedit dū ea ad penā
suam ⁊ dolorē vt diximꝰ recordat̄ velata
facie circūducit̄ dū opprobria ⁊ irrisiōes
mundi tanq̄ non videns audit illusiōes
patitur dum oēm adulationē omnē mū
di gloriam non honorē sed illusionē esse
intelligit ⁊ velut illusionē ⁊ opprobriū de
spicit hec omnia vt viā mortificandi vete
rem hominē aperirem tibi vtrūq; tetegi.
[N]on aūt erit perfecta illa veteris ho m
minis mortificatio nisi fidei tytulus ⁊ cō-
fessio in ipso vertice sinderesis hoc est su-
perioris mētis nostre ⁊ mortificatiōis hu
ius tam causa per memoriā velut scriptu
ra firmissima teneatur. Crede mihi nihil
magis veterē mortificat hominē ⁊ viuifi-
cat nouū quā fidei crebra recordatio. Un̄
iohā. ꝑmo ca. ii. Hec est victoria que vin-
cit mūdū fides nr̄a Et qs ē q mundū vincit
nisi q credit qm̄ iesus ē filiꝰ dei. Quis em̄
ē si lucide videt ⁊ firmit̄ se credit ire in infe
rnū q velit vltra ꝓcedere si firmit̄ credit se
recedere a dō ⁊ amittere tot et tāta bona
q credit oīa de ducēda in iudiciū vt dicit̄
Ecclesiastes vlti. Omnes scꝫ cogitatiōes
omnes affectiones oēs sermones et oꝑa

quis inquam est si illa oculis intueretur qui nō totus tremeret totus horresceret sed reuera quidā eo modo credūt quo dicitur de dormiente q videt vel de illo qui clausos habet oculos sed nō intueri eum scio hic igitur est admonendus qui veterē hominem vult mortificare vt aperiat oculos fidei et intueatur si potest crebro tremendū dei iudiciū et alia que supra memoraui tibi vis aūt scire q dico si diceretur tibi ab aliquo qui tamen fide dignus apud te reputaretur q si aliquis quereret te ad mortē in aliquo loco simulque leuiter opinareris ipsum verum debere vel ad hoc deduxisset te verbis illis vt dubitares de illo qui dixit de insidijs. Non enī alicui dubium quin locū illum declinares. Si ergo leuis opinio vel dubitatio ita auertit cor tuū et voluntatem ab illo loco quid facturam fidem firmissimam si in omni tempore malo certum est mortē esse et dyabulum querere te ad mortē. Item si crederes vel opinareris leuiter saltem aut dubitares cibū qui tibi apponitur ad comedendū toxicatum esse Aut talem ex cuius sumptione leuissimam febrem incurres quantumcunque delicatus esset aut gustu suauis abstinere te non dubitas si ergo omnem a deo tibi prohibitā toxicatam esse veneno peccati et mortiferam vtraque morte credis de illa vel modicum gustandum certe non si toxicum eius intueris et vides hoc dico quoniam omnes nos dicimus credere et hoc vtique vere dicimus. Sed hoc ita verum vt dicimus clausis quidem oculis nos videre q quidem vere et recte dicimus et dormientes similiter. ¶ Sed hoc secundum habitū nō secundum vsum ad hunc modū configes totū crimē lese maiestatis et totū genus eius perpetuo dānabis exilio vt in toto tue dnationis imperio nihil obtinere quequam de stirpe eius paciaris. Regnū autem tuū et imperium tu ipse es cum omnibus naturalibus gratuitis et temporalibus bonis tuis. Hec vero intelligimus ea que in fure partes et mēbra suffragātia superius vacamus. Apostatam vero et sacrilegum flamis exures iuxta leges seculares et consuetudines ecclesiasticas parandū ē tibi incendium diuini amoris si potes ex lignis beneficiorum et carbonibus desolatorijs eloquiorum sacrorum. Sin autem flamis ire et indignationis contra peccatū exure illum et igne tribulationis et doloris penitētialis. Videat igitur penitens vt nihil nisi cinis memorie relinquatur ad conficiendā inde lixiuium cum aqua lacrimarum aut confessionis aut doctrine aut deuotionis. Tunc aut lixiuia melior est et ablutio est efficatior si cinis bene excoctus fuerit q vehementia ignis efficietur. Ad vltimū autem lapidabis grandine diuersissimarum increpationum et cominationū suppliciorū eternorum et obiurgationū ad hunc modū de alijs maleficis faciēdum erit. ¶ Sed in hoc sit studium sacerdotis vt adiuuet penitentem et obiurgationū flagellis ipsum cedat. Ita tamen q obiurgatio careat contumelia et supercilio arrogantie et indignationis. Sic enim feriendus est vetus homo vt non ledatur nouus. Sic enim se habet vetus homo et nouus vt homo et serpens hominē ipsum arreptum circūuoluens dum enī lapides in serpentem iaciuntur ab homine ipso auertantur ne serpens de lesione ipsius hominis adiuuetur. Et gladio verbi dei sic serpens feriatur ne homo cuius liberatio queritur vulneretur. Ad hec igitur mortificanda quecunque timore configunt vel amore viuificant vel pudore confundūt vel sancta indignatione inflamat vel tristicia salutari exasperant vel sancto desiderio stimulāt vel suauitate medicinali reficiūt. vel efficatia sua confortāt vel fauorabilitate sua vel placore contrahunt ad deū inducenda toto studio erunt et diligentia hec enī omnia aut veterem hoiem torquent aut mortificant aut nouum viuificant aut aliter adiuuāt.

¶ Tractatus pe. put ē medicatio infirmorum.

Deinde de pnia secundum q ipa est terminatio egritudinis et conualescētia ex illa prosequimur breuiter. Hic igitur sacerdotē curā medicantis et officiū agere nō dubitādū erit. Primū igitur sudor ipse lacrimarum notandus erit similiter et vniuersalis ita vt extremitates occupet q ē cū singule vires a quo amādo sudāt et pro cogitationibus noxijs que extremitatū loca tenēt in pectus sudor lacrimarum exaltatur. Unde iohel. ij. Conuertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et fletu et planctu. Et illa tria ad totū cor referātur. Sub hoc sensu conuertimini ad me in toto corde in ieiunio vt totum cor ieiunet totus scilicet sensus a dolositate totum desiderium a noxia voluntate tota vis irascibilis que velut tercia pars cordis ē a vana gloriatione. Ad hunc modū in toto corde in

fletu vt fleat sensꝰ cordis fraudulentias ⁊
dolositates suas desideriũ spurcitias ⁊ fe
das voluptates suas vis irascibilis stul
tas ⁊ vanas gloriatiões suas. Hec igitur
duo cũ erũt sudor cordis vniuersalis erit
Deinde pulsus spũalis motꝰ quodã
modo tãgatur hoc est motus spiritualis
Q cordis hoc est desideriũ salutis siue sani
tatis spũalis. De hoc ergo vtrum fortꝰ sit
pulsus ille considerãdꝰ erit. Et hoc cogno
scetur vehemẽtia ⁊ fortitudine clamoris
quo clamat ad dñm coram ipso sacerdo
te vel quo clamat ad ipm sacerdotem vt
ipƺ adiuuet et verbis et eiꝰ inducit ad vi
am paratum quibꝰ ad salutem adiuuari
potest si interrogat sacerdotẽ quomodo
conuertatꝰ et ignoscat deꝰ. Si quomodo
poterit veniã impetrare. Si ẽ aliqua via
qua liceat ei ad misericordiã venire ⁊ hec
oĩa cũ expssione angustie ⁊ doloris. Hijs
ergo fortitudo pulsꝰ dinoscitꝰ. De for
titudine etiaƺ vitalis caloris eadẽ erit cõ
R sideratio. Calorem aũt vitalem amorem
dei intelligimꝰ qui charitas dei ordinata
dilectio vocatur. Attendendũ autem erit
⁊ de sudore si cum alleuiatiõe est ꝙ ex re
sponsione penitẽtis sciet. Interrogandꝰ
igr̃ erit si alleuiatũ se sentiat. Si vincula
sua dirupta hoc est desideria ⁊ affectiões
quibus illaqueatus ⁊ irretitus tenebatꝰ
Si ardorem ⁊ feruorẽ et afflictioneƺ egri
tudinum suaꝝ extinctuƺ sentit. Si exone
ratam naturã suam velut a noxio et pnici
osissimo facinore peccatoꝝ percipit Inter
rogandus etiam erit q̃liter se sentiat vtrũ
sentiat se euasisse. Utrũ videatur sibi de
naufragio ereptus portui ⁊ littori salutis
tenaciter herere. Ita vt inde de celo se nõ
patiatur abrũpi. Utrum sentiat vulnera
sua vtrum doleat. Est em̃ dolor iudicium
certissimum vite reddite ⁊ sensus redditi.
mortua quippe mẽbra morteƺ suã ⁊ vulne
ra sentire non possunt. Si itaqƺ vehemẽ
ter dolet tactũ ei restitutm̃ certuƺ erit.
Post hec intelligetꝰ de visu spirituali
vtrum ei restitutus sit aut sanatus. Inter
S rogetꝰ autẽ vtrum videat mundum et qd
videat ipm et si respõderet ꝙ videat ipm
vmbram fugitiuã et que fugit in mortem
⁊ omnes insequẽtes eum in mortẽ et rui
nam ire Si videt oẽs amatores eius con
sopitos et somniantes illusiones perpe
ti ⁊ veritatis quã in mundo somniant as
sequi. Sicut dicitꝰ Ysa. xxix. De illo esuriẽ
te qui somniat comedere ⁊ de siciente qui
somniat se bibere ꝙ anima eius vacua
est. Et in pverb. De sopito gubernatore
qui postq̃ƺ euigilauerit dicit pcusserũt me
et non dolui verberauerunt me ⁊ nõ sen
si. Si lucide videat omnẽ mundi gloriaƺ
illusionem ꝯtumeliã esse si solum id ꝙ in
tus est ꝙ decoreƺ ⁊ gloriã esse videat hoc
est decoreƺ spiritualem scƺ virtutũ ex quo
cognoscitur bonus visus. Si decorum iu
dicat ꝙ vere decorũ est si videt turpitudi
nes suas ⁊ offenditur eius aspectus inte
rior ex visu earum. Hoc est similiter iudi
cium sanati visus abhominari scilicet fe
da et horrẽda spectacula. Si ergo abho
minatur feditatẽ suam et deformitatem.
Si intuetur obsidionẽ exercitus dmonũ
fallantis vndiqƺ eum ⁊ ad deuorandũ q̃
rentis. Si videt erectũ sibi infernale pati
bulum. Si videt ꝙ facie velata illudeba
tur scƺ a demonibus a facie velata percu
ciebatur ⁊ colaphizabatur iaculis pecca
torum ⁊ non aduertebat. Si videt se ad
modũ furis in laqueos et gladios ruisse
pcipicia nõ vidisse si in volutabro porco
rum infernaliũ et libidinis sterglinio ia
cuisse se videt. Si luxuriã ⁊ volutabrũ et
sentinã immundicie. Si auariciã spinetũ
⁊ lectum spineũ. Si superbiã mare turgi
dum ⁊ pcellosum cognoscit. Si solã pul
chritudinẽ rimatur ⁊ ꝯcupiscit q̃ deo spe
ctabilis ⁊ toti curie celesti admirabilis et
grata. Deinde si cecos omnes amatores
mundi reputet. si supplicia eterna cũ hor
rore intuetur et gaudia eterna cũ deside
rio. Si videat vitam suã totam certamẽ
esse ⁊ bellum ⁊ se duoꝝ regnoꝝ esse specta
culum vt supra diximus. Si videt se in
cãpo certaminis ꝯtra dyabolũ. Si videt
imminere sibi vndiqƺ mortẽ a mundo scƺ
⁊ a carne ⁊ a demõibꝰ a deo vo solo offer
ri sibi salutẽ ⁊ gloriã. Si vidit viã per quã
ambulabat ⁊ q̃rsuƺ ducebat eũ qꝛ ad mor
tem eternã. Si videt erectã sibi scalam et
viam qua sit ei ascensus in celũ. Si videt
se omni morte omni supplitio ⁊ ꝯfusione
esse dignũ. Si cognoscit causas q̃s deus
habet contra eũ Si miscdiam qua tã diu
sustentatus est ⁊ qua deinde liberatus ẽ
cum eis que supra enumerauimꝰ hec oĩa
erunt tibi restituti et sanati visus indicia
certissima. Deinde ad auditũ trãseun T
dũ erit et similis de ipo facienda ẽ inquisi
tio. Primũ igitur iterrogetur de vbo dei

vtrum libenter audiat ipsum q est quid
sentiat cum audiat comminatiões eter-
norum suppliciorum cum audit districtio
nem iudicis celestis cum audit pprie esse
illud iudiciū timendū et vniuersale ⁊ hor
rificam illam sententiā damnationis eter
ne ite maledicti in ignē eternum qui nec
appellatiōe suspendi poterit nec vllo re-
medio aut reuocari aut retractari. Quid
sentit in se cum audit enumerare tormen
ta infernalia cum audit narrari iugem fle
tum vllulatuz iugē stridorem dentiū ignē
et ardorem inestimabilem algorem et fe-
torem intollerabilē. Tenebras nullo luce
vnq lucis beneficio cōsolabiles. et vt ad
vnuz dicam omniū amaritudinū et dolo
rum abyssum omniū desiderabiliū ⁊ om
niū consolaminum oīmodā absentiā. Si
hec cor eius horrore ⁊ terrore concuciunt
auditus in parte reparabunt. Deinde
cum audit verba sacre exhortatiōis si alli
ciunt et attrahunt cor eius si suauia sunt
ei sacre eruditionis eloquia. Si ad vba
pmissiōis eterne felicitatis respiret in spe
cie. Si mentē eius et ad auditum sui ⁊ ad
huiusmōi pmissiones attētiorem et aui-
diorem reddunt. Si ipm iam ad ponde-
randam eternā dulcedinis suauitatē sub
leuant Si ipaz sibi rapiunt et furāt. quo
dammodo si alijs solicitudinibus abstra
hunt eum et aliorum obliuiosum reddūt
Si ad auditum misericordie dei velut in
terno quodam iubilo tripudiat et conan
di ad pmissionem eius ppositum conci-
pit. si adulationes dtractiōes iacula mel
lita et fellita reputat. Si auditum suum
velut iacula cōfodiunt Si cantilenas tur
pitudines ⁊ vaniloquia scurrarū dyabo
licam psalmodiaz et cantica demoniaca
turpes sonitus velut de tumescentiū vesi
carum reputat. Hijs enim indubitanter
seruitur demonibus sicut sacris hymnis
et canticis deo. Hijs fugatur spūssanctus
sicut diuinis hymnis et canticis demo-
nes fugantur. Si cythare sonitum ⁊ alio
rum musicalium instrumentor potius in
tollerabilem strepitum reputet ⁊ timultū
quā suauem concētum et laudationuz di
uinarum si decātatio et sacra psamodia
deuotionis ei pariūt iocunditatē id est fa
ciunt iocunditatē et celestez ei representāt
quodāmodo melodiam. Hec et similia
restituti ⁊ sanati auditus spiritualis erūt
signa. Ad hunc modum de ipo gustu
spirituali attendendū erit si omnis volu-
ptas carnis sapiat et sordes ⁊ putredinez
si palatum aut gustum porcinū se habuis
se cognouerit dum ei fetulentia et ab ho-
minantia carnalis voluptatis sapiebat si
palatum suum sibi mentitū esse de volu-
ptatibus aduertit cū eas dulces esse et sa
porosas corruptione ⁊ infectione sua nū-
ctiabat et suggerebat. Si intellexit de fe-
bre peccati infectionē illam pcedere vt ei
amarissima dulcia saperent. Amarissimū
quippe morsellum illum esse necesse est cū
quo mors ipsa transglutit. Quare volu-
ptates noxie amare reuera sunt sed etiaz
eas esse dulces mentit infectio palati cor-
dis nostri que cum purgata fuerit peccati
febrem iudicat curataz. Si ei sapit sordes
luxuria. Si carbones auaricia. palatum
quippe asininū habet auar⁹ dum spino-
sas ⁊ aculeosas diuitias esurit corde. si sa
pit ei ventum superbia seu gloria munda
na. Uentū dico vrentē et turbidum. Post
modum de cōtrarijs interroget. Primū
de ipa sanctimonia si sapit ei suauitatem
aromaticaz. Si tota puersatio sanctimo
nie videtur ei esse velut cella aromatum
Sicut tota cōuersatio luxurie volutatio
in sterqlinio Si vere pasci lilijs videat ei
amatores sctīmonie luxuriosi vo ab ho-
minatione. Si videt tibi fuisse sterqliniū
aut sentina immūdicie. quam diu putruit
luxuria. Si videt tibi sterquiliniū cōmu-
tasse in lilia ⁊ vas stercor iscriniū aroma
ticum et pingmētariū si velut nauseā spi-
ritualem paciat ad recordationē luxurie
Ad auditum vo operū sctīmonie appeti
tu ⁊ desiderio eor ardescat. De olfa-
ctu eadē erit via si fetet ei oē qđ ptra deuz
pus amplectebat si fetet luxuria fragrat
sctīmonia si abhorret fimū detriniū aua
ricie. Si amplectit largitatis adorē. si ab-
hominat supbie vilitatē. si odorat pulue
rem hūilitatis pingmentariū timorē dei
vt mirrā charitatē vt balsamū misc͡diam
vt vnguentū excui⁹ odore dom⁹ repleta
legit spem vt nardū fidē vt ysopum deuo
tionē vt thus ⁊ oino totū thor virtutū et
fascem aromatū oīm vt ex aromatib⁹ mir
re ⁊ vniuersi puluer pigmētarij. Cū igr
per oēs sensus spūales ita pcurreris ⁊ in-
uener. de curatiōe ⁊ sanitate certus eris.
Nō restat igr nisi dieta inducēda ei atq
custodia sui ipius. Hoc autē erit q maxi-
me calorē dei nutriat ⁊ confortet ⁊ conser

seruet subtlis et leuis ꝓpter teneritatem
eius qui nunc p̄mo sudauit et vix conua
luit plene adhuc Non enim onorāda est
adhuc tenera et que nec dum longe est
ab egritudine sed leuibus et confortati
uis ꝛ nutritiuis adiuuanda ne sub onere
diete deficiat et sit ei dieta ip̄a i onꝰ ꝛ gra
uamen que debuit eē in subleuamē ꝛ ad
iuuamen. Conserua medice sp̄ualis ꝛ nu
tri et robora calorē vitalem diuine dilecti
onis q̄ꝫ cū robusta et adaucta fuerit ipse
etiaꝫ te inuito onerabit se eis q̄ credit pla
cere amato suo. An oportet quicq̄ꝫ ama
toribus suis iniungere de hijs que ad as
sequendū amoris sui finem faciūt. Nun
quid non amor ip̄e sufficienter eos solici
tat de hijs Hoc āt dico vt ō dieta ip̄a sua
uitatem habeat que cōfortet et nutriat et
pascat. Alioqn dum eam abhorret infir
mus aut parum aut nihil inde sumet. Et
ita nil ꝓderit. Sic ergo dieta istius audi
tus verbi dei maxime ab hijs in quorꝫ
labijs gratia ē diffusa ad exhortādū. De
inde ablutio et frequētatio viroꝝ sancto
rum qui et collocutiōe sua amorē dei aut
inflamāt aut nutriunt ꝛ aspectu suo gra
tioso cōfortant. De inhabitatiōe quippe
dei in cordibus sanctoꝝ est in ip̄a facie eo
rum redundātia. Nec mirum si de fonte
gratie que in corde scaturit exuberet in fa
cie in qua fere quicq̄d est in mente relucꝫ
ipsius autē expientie magisterio in parte
ista certius credet. Oratio autē psalmo
dia scripturaꝝ meditatio elemosinaꝝ lar
gitio. ꝓ inimicis exoratio. quid habeant
efficatie ad nutriendā augendā conseruā
dam gratiam et scripturaꝝ innumerabi
lia testimonia et ecclesiastica obseruatio
saluberrima plene docēt Confessiōis aūt
frequentia valde salutaris ē et semper sic
discedat penitēs a sacerdote vt certa dies
ei assignetur ad redeundū ꝛ solicitudo sa
cerdotꝭ plurimū adiuuet ipsum cū ipse sa
cerdos non expectat vt veniat ad ip̄m pe
nitens sed accedat ad ipsum et quotiens
obuiat ei interroget ip̄m de statu suo sem
perq̄ꝫ consoletur euꝫ. Ingerere quippe se
dꝫ sacerdos affabilitate ꝛ familiaritate.

Tractatus de penitētia ꝓut est ratioci
nium villicationis.

A Nunc do prosequamur secundū q̄
v dixim⁹ villicatiōis ratiociniū seu
computū. Et erit modus iste ꝛ via
vtilior penitētibus qui rerum alienarum
habent administrationē Primū ergo ad
monendū erit vt fideliter cum deo com
putet. et certum habeat q̄ fraus nulla de
um latere potest ꝛ ip̄e deus omniū que si
bi credidit scriptuꝫ habet penes se qui est
liber vite in quo omnia lucidissime. Dya
bolus etiam inscp̄tum habet totum qui
et si fallere velit non potest tamen hic er
go sciat maxime sibi insidiari dyabolum
et hoc vt vel in falsitate computi ipsum de
p̄hendat vel ne man⁹ eius euadat et ne
scp̄turam quā dyabolus habet ꝛ per quā
vult ipsum dirationare in tremēdo dei iu
dicio deleat. Scit em̄ dyabolus q̄ si fide
lis erit hec computatio delebit liber eius
et penitētem non habebit quo teneat de
leta cartula debitoria. Non em̄ potest qc
q̄ꝫ ab eo petere nisi litteras exhibuerit de
bitorum. Non em̄ creditur in iudicio dei
dyabolo nisi litteris tuis cōtra te. O peni
tens quas ipse ꝓp̄is scribis manibus id
est operib⁹. Has ergo delere sumope sa
tage legens eas corā sacerdote et delere
sūt. Qꝫ si eas legere fideliter corā sacerdo
te neglexeris dyabolus eas cōtra te in iu
dicio corā omnibus penitētibus preteritꝭ
ꝛ futuris leget. Caue aūt tota diligen B
tia ne dum per cōputum absolui apd̄ de
um et adeo querꝭ maioris vinculo reat⁹
te alliges hoc aūt facies si non fideliter cō
putaueris Primū igitur si placet recepta
eorū que a deo recepisti cōputem⁹. Dein
de expensaꝫ. Que igr̄ a deo recepisti sunt
in parte naturalia scꝫ anima ꝛ corpus au
res ꝛ mēbra sensuū organa oculi et aures
os nares manus et pedes. Amp̄. vita
ipsa tota dies ꝛ hore anni et momēta sin
gula. Deinde ingeniū ratio ars scientia
quā addidicisti. Deinō tp̄alia diuitie red
ditus honor ꝛ familiaritas multoꝝ ꝛ ma
gnorum amicicia ꝛ gratia qua hominibus
amabilem te exhibes. Deinde gratuita
bona scilicet gratie que in baptismo acce
pisti vt essent tibi arma contra hostes tu
os vt eēnt tibi talenta que cum vsurꝭ mo
do reportares domino et etiam in futuro
Ad hunc moduꝫ enumerent omnia alia
que occurrerint. Hec igr̄ sunt q̄ tradita sꝭ
tibi. hec sūt recepta vt arbitror. An aliq̄d
aliō recepisti. Nūc ergo cōputem⁹ expē
sas an hec oīa in obsequiū ꝛ voluntateꝫ
domini tui expēdisti. An q̄ absit in vsum
voluntatū tuarum et dyaboli obsequiū
cōsumpsisti. Si vel cētesimā in diuino serui

boli expēdisti. Si mēbra tua et vires sen-
suum organa ita expēdisti vt deus nec cē-
tesimam habuerit aspectuū tuoꝝ nec cēte-
simam audituū ꝛ ita de alijs vt absoluerit.
An habuerit luxuria oculos tanto tp̄e et
corpus et animā et sic de alijs. An non in
terrupisti saltē rescriptionē dyabolicaȝ vt
vel modico tp̄e te haberet dn̄s tuus qua
via igr̄ quo casu quo cōsilio qua instiga-
tione passus es vt amitteret te tā diu. An
te traxit ꝓp̄a iniquitas an aliena instan-
D tia. Ad hunc modū innuet per inter-
rogationes circa alia dū tamē interroga-
tiones non doceāt eum peccata enormia
quoꝝ temptationē ꝛ desideriū afferet ipsa
eoꝝ noticia qualia sunt quedaȝ pctā car-
nis que nec in toto tp̄e sacre scp̄ture legū
tur inhibita expresse cuius hanc puto cau
sam eē qua deus nūq̄ȝ voluit ea ascende
re in cogitationē hominū ꝓpter abhoia-
bilem feditatem suā. Noluit ergo diuina
ꝓuidētia sua exhibitiōe vel leuē dare oc
casionem infirmitati hūane talia cogitā-
di ipsa quippe nephādaꝝ rerū cogitatio
et pollutio ē ꝓp̄rū hmōi ergo periculose fi-
unt interrogatiōes in ꝯfessione circa pec-
cata carnis generales vt nullā dantes oc
casiōȝ ignorātibus vel cogitādi ignomi-
E nabilia. Amoneat autem sup̄ oīa pe-
nitens de fidelitate ꝯputationis et statua
tur ante oculos eius diuine bonitatis lar-
gitas que de tot et tātis latrocinijs et pro
tot et tantis bonoꝝ suorum dānis solam
exigit ꝯputatiōȝ. Computa fideliter o pe
nitens in quibus ꝛ q̄libus et qualiter tot
et tanta dn̄i tui bona expēdisti et ecce ab
omniū bonoꝝ suorum dissipatiōe absol
uit te an non vides q̄ȝ facile illarum tot ꝛ
tantaꝝ lasciuiarū euadis supplicia. Dic ꝛ
computa et ecce remittunt tibi oīa. elige
o penitens ꝯputare coram sacerdote vno
qui tibi ꝯpaciatur et te adiuuet. Et ip̄a cō
putatio est absolutio tua. An vis cōputa
re in oculis omniū viuorū et mortuorū in
die iudicij vbi ipsa cōputatio erit expro-
bratio tua acerrima ꝛ ignominiosa. Fe-
stina miser solo v̄bo absoluere te. Festi-
na inq̄ȝ accipe misericordiā que tibi offer
tur et forum redēptionis ꝛ liberatiōis tue
dum ꝓ redēptione tua solū verbum con
fessionis exigitur. Quid v̄o vis queso fa-
ciat tibi deus nō omniū que ad te ꝓ tua
redēptione exigi possunt vilissimū atq̄ȝ le
uissimum est verbū. sed qua fronte audes

negare deo rationē reddere sue villicatio
nis. An alicui ex hominib⁹ auderes hoc
facere an sustieres hoc cuiq̄ȝ ex seruis tuis
vt rationē sue administratiōis non red-
deret. tu vero adeo difficile te exhibes ad
reddendū deo rationem. Cum tamē hec
ipsa ratiōis redditio siue ꝯputatio abso-
lutio tua fit. An non putas te debere loq̄
lam tuam deo dimitti te igr̄ vt vtatur ea
vel ad modicū qui loquelam contra dei
voluntatē totiens tibi ꝛ tamdiu vsurpa-
sti vel ad horam nō impendens eā deo.
An es adhuc in ꝓtinacia illa vt nec debe
re velis vel admomentū dei voluntatē et
tuam liberationē. Aut ignoras deū intue
ri oīa illa quoꝝ confessionem a te exigit
Hoc iubet deus vt illa auertas ab oculis
eius que ei displicent in te que pure v̄bo
confessionis exufflant et euanescūt. No
li queso noli plus vereri faciem sacerdotis
q̄ȝ dei conspectū. Difficile autē est nobis
omnia enumerare quoꝝ ratio est reddē-
da. Sed de viribus ꝛ de membris de cor
pore ipso et de ip̄a sapiētia vel arte vel of
ficio de tp̄e de dieb⁹ de annis de ami
cicia et de familiaritate magnoꝝ de stipē
dijs ꝛ de redditibus ecclesiasticis in quos
vsus vel abusiōes hec omnia cōuertit de
speciositate aut elegātia corp̄is ꝛ alijs do
nis. Utrum illis impūgnauerit deum vt
supra meminim⁹ ꝓscrutatius inquirendum
erit sed cū omni modestia ꝛ dulcedine
Cum aūt vt enumerauim⁹ totaȝ vite F
rationē reddiderit q̄ quidē interrogatus
vt diximus faciet. Tunc si quid habet vt sa
tisfaciat interrogandus erit. Hec autem a
quibus satis fit veraciter a penitēte supra
enumerauim⁹. Hic aūt vnū adiciem⁹ cū
se dissipatorē bonorum dei ꝯfessus fuerit
interrogabimus eū vtrum habeat aliqd
vnde se redimere possit in tot latrocinijs
deꝓhensus. Si quid hȝ q̄ ꝓ redemptiōe
sua dare posset dn̄o suo q̄ si nec diuitias
temꝑales nec sp̄ūales apud se inuenerit
interrogabim⁹ eū an vllos debitores ha
beat. hoc est si quis ei aliqd debet q̄ ē de
bere si quis eū lesit vel in se vel in suis vel
iniuria vel ꝯtumelia siue quouis alio mo
do. Illum eīn voco debitorē eius si respō
derit sic multos habeo debitores tales.
Felix es dicat ei sacerdos qui habes vn-
de te redimas. Noli mihi dicere ꝺ cetero
q̄ pauper sis cū tibi tot ꝛ tāta debentur.
Assigna ergo debita ista pro debitis tuis

⁊ offer ei debita ita dicēs. Dn̄e deus meꝰ
non habeo alia q̄ tibi offeram ego tot et
tantoꝝ debitor tuus. Sed ista offero tibi
ista dono tibi gratis ⁊ gratāter. Tu ergo
dona mihi debita mea sicut ꝓmisisti hāc
satisfactionē docet deus in euāgelio. Mi-
rabiliter em̄ pauꝑ est qui nullū hꝫ hmōi
debitorē. Gaude o penitēs cui ignorāti et
inuito iniuriatores tui p̄cium tue redēpti-
onis thesaurizauerūt ⁊ ad taꝫ oportunū
G tempus fuauerūt. Si vo tꝑales aut
spūales habet diuicias. Cōsilio danielis
salomonis et dn̄i dicentiū. Pctā tua ele-
mosinis redime Daniel. iiij. Redemptio
aīe viri diuicie ꝓpe ꝓuerb. xiij. Date ele-
mosinā et oīa munda sunt vobis. Diuici-
as spūales verbum p̄dicationis cuius er-
rogatio tāto deo gratiorē erogatiōe bo-
norum tꝑalium quāto vita animaꝝ vita
corporū melior ē. Itē potiꝰ que sunt artē
q̄ꝫ que sunt officij vt iudiciū aduocatorū
medicoꝝ doctoꝝ consilia patrocinia eru
ditiones que cū pietas impauerit elemo
sine deo gratissime sunt errogātibus salu
tares. Omnibꝰ aūt elemosinis p̄ferende
sunt spūales quales sunt remissiōes in-
iuriaꝝ ⁊ orationes que fiunt ꝓ inimicis ꝓ
perseq̄ntibꝰ iuxta p̄ceptū dn̄i de hijs spe
cialiter dictū videtur esse supra. Date ele-
mosinā ⁊ oīa munda sunt vobis. Similr̄
⁊ misicordie ⁊ ꝯpassiōes quibꝰ ꝯpatimur
pctōribus et egrotātibus freneticis illaque-
atis vinculatis incarceratis. Btūs cui da-
tum est huiꝰ pietatis et ꝯpassionis super
pctōres gestare viscera. de hijs spēaliter
dicitur Mathei. v. Beati misicordes qm̄
H ipsi misicordiā ꝯsequent̄. Saluberri
mū autem hmōi penitētibus id est q per
viam illam ad penitētiaꝫ deducti sunt du
ce deo ⁊ generaliter oībus quotidie corā
deo ⁊ tota curia celesti latrociniorꝝ suorū
exhibere fasciculū ⁊ exhortare exorare ob
nixius remissionē ⁊ interpellare ipsaꝫ re-
ginam celorum totūq꞉ senatū curie illius
et totā miliciam vt ipi preces suas offerāt
ꝓ penitēte que deo nō possunt non eē ac
ceptabiles vt iudicē placatissimū ⁊ clemē
tissimū placēt ⁊ leniant sed ⁊ alios viros
sanctos q sunt in terra intercessores suos
I facere nō negligendū est. Q̄ꝛ si rn̄derit
penitens nec has nec illas se habere diui
cias sed nec vllū habere debitorē dico ei
saltem ipm̄ habes dissipatorē ipsum ma-
lefactorē ipsum potes vtiq꞉ tradere clemē
tissimo iudici qui ꝓ eo dignatus ē crucis
subire patibulū vt eis ipemet ꝑceret. Tra
de igr̄ malefactorē illi iudici qui vt male
factoribꝰ ꝑceret oīm malefcatorū exoluit
suppliciū. Q̄ꝛ si de indulgētia vis eē secu-
rus et nō vis te iudici tuo tradere nisi sub
pignore dic queso quid ampliꝰ a te diui-
na bonitas exigere pōt. Si te totū bene-
placito eiꝰ ꝯmiserꝛ. Totū vt dicit̄ vulga-
riter miseratiōi eius reddiderꝛ vitā vnicā
quā habes ⁊ corpus ⁊ aīam in manu eiꝰ
et beneplacito suo posuerꝛ. An pōt exige
re iusticia nisi vt satisfacias q̄ntum potes
nec hūana iusticia aut pietas ampliꝰ exi
git vel exigere pōt. Quid igr̄ diuina iusti
cia aut clementia faciet an nō es liberatꝰ
⁊ absolutus oīno apd̄ regem ⁊ apud p̄to
rem etiā si furem ei et captū et vinctū tra-
didisti temetipm̄ trade beneplacito eiꝰ ꝑ
manū sacerdotis et dic. Ecce latronē tra-
do quē vtiq꞉ adiutorio cepi et ligaui. Fac
ergo ei q̄ tibi videbit̄ et q̄ te scis eē bene
placitum. q̄ si clemētissimꝰ ac iustissimus
voluerit amplius exigere dic ei ore iocun-
do. Dn̄e non intromitto me de cetero de
latrone isto fac ei q̄ beneplacitū ē in ocu
lis tuis. Q̄ꝛ si dixerꝛ mihi. Dn̄s deus vult
q̄ ego respōdeam ꝓ latrone isto suꝑ ma
lefactis. Esto dn̄e quo dāna ⁊ deꝑdita sꝫ
ipse ꝓ sceleribus suis occidet̄ nolo eum
viuere. Veruntamē ego de dānis que iā
recepi ⁊ que vn̄ ⁊ cautia agēdi sꝑ augebis
Hec igr̄ adeo vulgariter scribo vt pene lu
dicra videant̄. q꞉ per viam istā ꝓfuudiꝰ
aīo auditorꝛ illabunt̄ ⁊ viuaciꝰ penetrāt.
De penetētia ꝓut est reconciliatio di-
scordantiū.

DEindē vo de penitētia sm̄ qd̄ eaꝫ K
superius recōciliationē discordā-
tium seu ꝯcordantionē vocauimꝰ
aliqd loquamur. Et est via ista ⁊ modus
alijs generalior. Igr̄ inter deū et penitē-
tem mediatorē sacerdos. Est em̄ officiuꝫ
huiꝰ pacē inter eos q̄rere et eos ad ꝯcor-
dantiaꝫ ꝓut poterit inducere. Pmū igr̄
interrogare dꝫ ipm̄ penitentē si velit cum
deo pacē habere. Ad hoc quippe venitur
nouissime. Q̄ꝛ si respōderit volo ⁊ cona-
bor vt potero nec stabit per me qn pacem
eius ⁊ gratiā habeaꝫ. Tunc ipe sacerdos
ꝓponat ei q̄ clemētissimꝰ ac iustissimus
deus non incōsueta nō grauia non viri-
bus suis impia exigit ab eo sed contētus
est vt aliqua ex vsitatis apud nos cōposi-

vſitatis apud nos ꝯpoſitiōibus interue-
niret inter ipm ⁊ penitentem ſi vellet vtiq;
penitens id cū deo facere qđ conſueuit ꝙ
cū vicino ſuo facere ſi vellet eo modo cō-
ponere cū eo quo ſolet cōponere cum vi-
cino ſuo aut quō ſolet videre vicinos ſu-
l os inuicem cōponentes. Quo quidē
reſpondente gratiarū actiones deo. Pro
ponendus eſt ei aliquis ex modis quos
hic enumerabimꝰ. Primus ergo modus
pacificādi diſcordes ē iudicium đ quo ſu-
pra. Scđs eſt arbitriū. Tertius legittima
inquiſitio. Quartus ꝯmunis ꝑtium aſſer
uus ⁊ hic vulgo dicitur parua. qm̄ partis
vtriuſq; volūtas tam diu a pacis media-
tore taxatur donec ad concordiam redu-
cantur. Quintus bellū ſubactis quippe ⁊
occiſis hoſtibus pax ē victori. Sextus de
dicio qua qs aduerſarij ſui beneplacito
ſe ꝯmittit. Septimꝰ merces cū ꝓijcit quis
pecuniā dans aduerſario vt redimat ſibi
pacem. Matrimonio reuera regū ⁊ prin-
cipum bella pacificari ſolent. Sȝ hoc ad
m ꝯmunē aſſenſum ꝑtinet manifeſte. Si
igitur o penitens ſtare velis arbitrio ſcȝ
ſacerdotis ꝯpromittere in ipm ſuper om-
nibus querelis ⁊ cauſis quas hȝ aduerſū
te deus. Nihil amplius poteſt deus a te
exigere qui in illum iā ꝯpromiſit nec pōt
appellare ab eo. Qm̄ ab arbitrio non eſt
appellandū nec recuſare eū poteſt quem
ſciens ⁊ prudens elegit. Uide autē quem
elegerit dn̄s. Hic aūt dubitare non poteſt
fidelis quin ſi arbitrio ſacerdotis ſui ꝓui
di tamen ⁊ circūſpecti ſteterit deus ab ipo
amplius nō requirit ſed nunc neceſſario
docere habet ſacerdotē bona fide teſtis ſi
per inquiſitionē legittimaȝ vis cōponere
n cū deo. Fiet igr̄ inquiſitio per te ipm
interrogate ſacerdote vbi neceſſe ē. vt tu
teſtem dei te geras ⁊ ius eius ſacerdoteȝ
bona fide doceas. Ql aūt per inquiſitiōȝ
cōtigerit hoc da tibi. Simil'r da deo hoc
qđ inqſitiōe ius ſuū eſſe innotuerit. Deo
igr̄ iuſticiam ⁊ miſericordiā. tibi patibulū
infernale dabis ſm̄ iudiciū meritoꝝ tuoꝝ
⁊ hoc eſt ꝙ dauid dicit. Qm̄ iniqtatē me
am ego cognoſco q̄ſi legittma inqſitione
me reū deprehendēs me reū cognoſco et
iniqtatem meā mihi tribuo. Illa em̄ ſola
cū pena ſua ius meū eſt tibi ꝟo iuſticiam
⁊ miſicordiā ꝙ ſi tibi placuerit vindicare
in me hoc iuſte facies q: merui. Sin aūt
ſit beneplacitū tuū ignoſcere hoc ſoli mi-
ſericordie tue debet. Hic ē modꝰ q̄ recōci-
liari volebat daniel eiuſdē. ix. populū iſrl'
⁊ ſeipȝ deo qui peracta inquiſitiōe ⁊ enu
meratis omnibus dedit vnicuiq; ꝑti ius
ſuum dicēs. Et nūc tibi dn̄e iuſticia ⁊ miſe
ricordia et ꝓpiciatio nobis aūt confuſio
faciei. Per ꝯmunē ꝟo aſſenſum erit pa o
cis reformatio qn̄ vtriuſq; ꝑtis iure inſpe
cto volūtas inqritur penitētis. Ql ſcȝ vel
let facere quid ꝓ redēptione dare qđ ab-
ſtinētie quid emēdationis vite p̄ter ſolitā
vitam Quibus vellet iacturā preterite vi-
te et conuerſatiōis redimere ⁊ de cōſenſu
eius cū taxatione modeſta iniungēda eſt
ei penitētia. Nulli ergo iniūgenda ē peni
tentia niſi quā ſpōte ſuſceperit ad hoc dȝ
ſacerdos dei voluntatē eſſe ſcire hmōi cō
poſitionē legis Mich. vj. Scđm primum
modum reuera ſcȝ iudiciū legis in p̄nci-
pio capituli. Sed poſtmodū dei volunta
tem modo mediatoris pp'lo denūciat di-
cens. Nūqd placari pōt deus in milibꝰ
arietū ⁊ hyrcoꝝ pinguiū. Iſta ꝓ ſceleribꝰ
noſtris non acceptat ſȝ hoc vtiq; accepta
bit ꝓ ſceleribus nr̄is. Habete conſiliū no
ſtrum an velitis hoc facere ei. O hō inqt
indicabo tibi quid ſit bonū ⁊ quid deus
reqrat a te. q. d. Si vis cū eo pacē habere
Facere iudiciū ⁊ diligere miſicordiā ⁊ ſo
licite ambulare debes de cetero cuȝ deo
tuo ſolicitū ad bona oꝑa noua q̄ bonis
p̄ſtinis addis ꝓ recōciliatione tua. Soli
cituȝ de cuſtodiēdo te reddāt ne ipm amit
tas. Hoc igr̄ iudiciū ē vt quotidie te iudi-
ces corā eo vt ſupra diximꝰ ⁊ dignū mor
te quo ad merita tua p̄ora te confitearis
⁊ in alios habūdantioris ⁊ lōgioris miſe
ricordie ſis qui tantā miſcđie largitateȝ tā
indignus ſuſcepiſti. Tātoq; magis ſolici-
tuȝ in ambulādo cū deo tuo de cetero ex
hibeas vt ꝟe te timere naufragiū qđ paſ
ſus es ⁊ amiſſionē gr̄e quā aſſecutꝰ es in
noteſcat. Appeat etiā te ex caſu tuo cauti
orem te effectū et de largitate recepte mīe
gratiorē. Quintus modꝰ ē bellū hoc p
ergo mō deus nobiſcū pacem hȝ qn̄ noſ
velut expūgnans ſibi ſubigit. Hoc aūt in
ſex gratiarū aciebus ꝯtra pctā noſtra ⁊ cō
tra exercitū culparū attritione noſtra di-
micantibꝰ claꝝ eſt in hora em̄ contritiōis
velut bellū geritur inter liberū arbitrium
cū gratia ex vna parte et vicia et pctā et ꝓ
priam infirmitatē ex altera. In hmōi bel-
li victoria contrit vetus homo multis q-

dem actionib⁹ ante ꝓcuſſus. Hee ſunt ſe-
ptem viriles oſcitatiões quibus puer ille
quē ſuſcitauit heliʒeus oſcitaſſe dicit᷑. Ut
legit᷑. iiij. Re. iiij. Hee ſunt ille ſeptē gētes
quas deleuit dñs ante faciē iſrl'is Hee ſūt
ille ſeptē hore febris quā curaſſe legit᷑ do
minus in euāgelio vbi dicit᷑ ꝙ hora ſepti
ma reliquit eū febris. Acies pͥma ē recor-
datio beneficioꝝ dei que iam recepit pec
cator beneficia dico tā nature quā gratie
et tpis. Scd̄a eſt recordatio maloꝝ et in-
gratitudinū que deo reddidit ⁊ hee due
ſunt in noſtra rationali ſiue apprehēſiua
Tercia eſt pudor. Quarta timor. Quinta
dolor. Sexta ira. qua quis ſibi iraſcitur ⁊
expedit vltionē de ſeipo et vicijs ⁊ pctis.
Septima ſpes venie. Recordatiōe bene-
ficioꝝ dei percutit᷑ caput veteris homīs ſi
cut ignorātia vel error et tenebre oculorū
Silr ⁊ recordatiōe maloꝝ. Pudore vo ve
lut brachiū ei⁹ ſiniſtꝝ ꝓcutit᷑ ſcʒ imprudē-
tia. Dolore vero dextrū brachiū ſcʒ volu-
ptas. Timore vo q̄ſi in collo ꝓcutit᷑. Cer-
uicoſitas em̄ audacie eo ꝓcutitur. Ira vo
remiſſio et laxitas eius id ē tenerior pars
Ul' poſſum⁹ dicere qꝛ pudore q̄ſi in fa
cie ꝓcutit᷑ dolore quaſi i latere dextro vbi
vigʒ vis ꝯcupiſcibil'. Timore q̄ſi in latere
ſiniſtro vbi viget aīoſitas ⁊ audatia. Ira
vero q̄ſi in ventre ꝓpter dictā cauſā. Se
pe vero diffidētia ⁊ timiditas que ſunt in
alia ꝑte veteris hoīs nec dū tamē morit᷑
donec charitas aduenerit. Charitate em̄
deo totaliter adheret ⁊ a mal'ſuis auertit᷑
Que auerſio caſus eſt ⁊ ꝓſtratio veteris
hoīs adherentia vo deo ē ſuſtentatio no
ui hoc etiā bellū tota ſcripture ſacre ſeries
ſonat ⁊ docet. In matutino inꝗt dñs in-
terficiebā oēs peccatores terre In matuti
no em̄ id eſt in ortu vo lucis ſcʒ gratie cui⁹
matatinū eſt hora ꝯtritionis que ē quaſi
crepuſculū matutinū ꝙ plurimū hʒ tene
braꝝ ⁊ modicū luminis añ ſolis ortū. In
hoc matutino dñs interficit oēs pctōres
in hoīe cuiuſmōi peccatoꝝ ſūt raptor for-
nicator ⁊ ita de alijs q̄ ſupra tetigim⁹ dū
malleo indignatiōis ⁊ pilo doloris ⁊ la-
pidibus os obiurgationū ⁊ grādine com
minationū ⁊ gladio vbi ſui intus agens
Hec oīa in nobis per gratiā ſuam qua ꝑ-
uenit nos velut debellās ſubigit nos dñs
ſibi. Ut diſperderē inquit de ciuitate dñi
id ē de te ipſo. O penitēs q es ciuitas dñi
opantes iniquitatē. Si igitur viriliter pū
gnauerit deus in te ꝯtra te et tu cū eo ad-
dens gratie que ꝓ te certat auxiliū libero
arbitrio neceſſario habebit pacē tecuʒ ꝙ
ſi ipe tecum ⁊ tu cū illo. Idem em̄ eſt bellū
⁊ eadem pax volūtaria. Sextus mo-
dus ē volūtaria deditio ſi vis te dare do
hoc ē miſerationi eius te reddere vt de te
ꝓ beneplacito ſuo faciat ſi totū te ei tradi
deris totū vnde beneplacitū eius cōmiſe
ris vt ſupra dixim⁹ pacē habes cū eo qd
ergo beneplacitū dicit᷑ ſalus tua. qd ē de-
licie eius eē cum filijs hoīm. Prouer. viij.
Hoc legit᷑ fac vt nō eijcias eū a te ne pol
luas teipm. Ne facias te ſterquiliniū aut
volutabrū porcoꝝ infernaliū ne recipias
in te peccatū illo em̄ ſolo excluditur illud
em̄ ſecum pati nō poteſt deus. Hec ē vo-
luntas dei vt dicit Apl's ad theſ. iiij. ſan-
ctificatio veſtra vt vos ſanctos ſuetis. qd
eſt hoc vſibus ſcʒ dei ⁊ opibus. Illa enim
ſancta dicim⁹ que dei vſibus deputata ſt̄
vt ſacramēta ⁊ ſacramētalia. Septimus
modus ē per mercedē. Mercedē autē
⁊ munus intelligo id eē qd̄ non debet᷑ ex
debito vt ē omne qd̄ ē votiui vt eſt ingreſſ⁹
in religiōꝫ. Crucis aſſumptio ⁊ ſimilia ad
que nō tenemur. Hiis itaqꝫ munerib⁹ dei
pax ⁊ gratia acqritur. Interrogādus igr̄
eſt penitēs ſi vellet aliqd̄ mun⁹ dare deo
ꝓ pace ſua. ac ſi ſacerdos acceptor ē mu-
nerū et cupidū nouerit deū. Et ſi hoc fecit
nihil aliud ab eo exigendū ē qꝛ totū deo
dedit qui nihil ſibi retinuit. Et qꝛ quibuſ
dam ſceleribus ſufficit tāta apud clemen-
tiſſimū deum redemptio.

Qualiter ꝯfeſſor dʒ alloq ꝯfitentem.

Nunc aūt qd facere deceat ſacerdo-
tem ⁊ qualr̄ alloq penitentē bre-
uiter ꝑſcrutemur. Primū igr̄ toto
gaudio accipiēd⁹. Toto ſinu dulcedinis
amplectend⁹ totis viſcerib⁹ pietatꝪ refo-
uendus ⁊ conſolādus. Tota hylaritate ⁊
affabilitate alloquēdus. Tota familiari-
tate interrogādus erit penitēs patrē te ſci
to eſſe ſpūalē. O ſacerdos et exemplū tibi
nūe ꝑſcriptū vt ipm imiteris Luc. xv. vbi
filius ille ꝓdigus et patre occurrēte toto
gaudio in amplexus ⁊ oſcula receptus le
gitur vbi nulla ꝑoris vite mentio facta le
gitur ſed totū ſibi gaudiū reuerſiōis eius
atꝫ feſtiuitatꝪ vēdicauit vnicā eſſe ſolicitu
dinē patris de inuentiōe ipius ꝑditi ⁊ ſu-
ſcitatiōe mortui nihil obiurgatiōis nihil
omnino increpatiōis aut improperij ibi

fuisse recolitur. Recole o sacerdos q̄d sub
typo pastoris cētesimā ouē ꝓpꝛijs humerꝭ
q̄d sub typo mulieris dragmā ꝑditā que-
rentis de seipō interagi velit. q̄ oui inuē-
te ꝓp̄os inclinat humeros ⁊ ideo gratu-
labundus eā ad ouile ecc̄ie vel celeste de-
portat vt oēs vicinos et amicos suos ad
hoc vt sibi cōgaudeāt ⁊ inuētionē ouis ꝑ
dite cum ip̄o festinēt ⁊ inuitat. Sꝫ mulie-
rē quē ꝑ desiderio dragme ꝑdite surgēs
de nocte noctis celeritatē moras reputās
Dieq̄ꝫ expectare nō valens accendit lucer
nam ⁊ euertit domū ⁊ diligenter q̄rit do
nec īueniat ⁊ cū inuenerit ꝯuocat vicinas
et amicas dicēs. Cōgratulamini mihi qꝛ
inueni dragmā quā perdiderā quo exem
plo xp̄us dominus desideriū ⁊ amorē sa-
lutis nostre insinuat. Diligentiāq̄ꝫ ⁊ labo
rem q̄bus nos quesiuit cū errabamus vt
oues non habētes pastorē ⁊ gaudiū et fe
stiuitatē que de inuentiōe nr̄a que inuen
tio ꝓp̄e in pn̄ia et in celo fiunt. Tu ergo o
sacerdos q̄ pastoris huius ⁊ mulieris vi-
ces agere ⁊ officiū implere iuberꝭ sine gau
dio ⁊ applausu ⁊ festiuitate aut ouē illaꝫ
aut dragmā hoc ē penitēteꝫ inuenies. Si
amicus es aut vicinꝰ huiꝰ pastoris ꝯgra-
tulari pastori iuberis. Si amica aut vici-
na huiꝰ mulierꝭ ad ꝯgratulandū cum ea
inuitaris. Om̄ia deniq̄ꝫ facere iuberꝭ que
ip̄e pastor xp̄us dn̄s pastorem fuisse d̄r ibi
oīa que mulierē fecisse. ⁊ ego non dubito
quin de ouibus et asinabus materialibꝰ
aut d̄ dragmate hoc faceres. Si fidei tue
cōmendate eēnt. Quid ergo d̄ aīabus te
U decet facere. An ip̄o rege celoꝝ festiuū
gaudiū ⁊ grandē celebritatē impante ⁊ to
ta celesti curia cōgaudēte ⁊ laudes d̄o in
enarrabili concētu. Resonāte te tm̄ mira-
culum diuine volūtatis nō mouet q̄ ma
ius est deo quā creare celū ⁊ terrā vt dicit
beatus Augꝰ hoc miraculū suscitatio pe-
nitētis ⁊ ereptio eius de ꝓfundo mortis ⁊
tenebraꝝ ad miratiōe tāte bonitatꝭ diui-
ne tanti conspectus miraculi non resoluit
labia tua in vocē laudis et gratiarūactio
nem nulla hylaritate ꝓfundit cor tuū sa-
lus penitētꝭ non erubescis mutus eē solꝰ
inter eos q̄ liberationē eius in tota curia
in tota domo regis celoꝝ leti d̄cantāt nō
erubescis eē tristis oībus alijs letantibus
non vereris tristem te exhibere penitenti
cui tota celestꝭ agaudet ⁊ arridet milicia
si iudicē te geris scito iudiciū illud penitē-
tiale iudiciū eius iudicis esse qui vt reis ꝑ
ceret que eis debebant. subijt mortē atq̄ꝫ
patibulum. Noli claudere tristitia tua ⁊
vultus austeritate hostiū salutis penitēti
quem xp̄s dn̄s iubet intrare cui pulsanti
ꝓmittit aptionem. Si medicū te gerꝭ
x
vbi est ꝯsolatio et familiaritas que debēt
esse et resultare in labijs ⁊ facie medicātis
Si inflamabūdus et sagittis increpatio-
num et lapidibus obiurgationū armatꝰ
Si dētes tui arma ⁊ sagitte et lingua tua
gladius est acutꝰ ad trucidandū ⁊ occidē
dum venisse te cognoscito nō ad medicā-
dum. Si dicis te ignē et ferrum adhibere
vt vstiones et incisiōes et cauteria facias
huic egrotāti prius agnosce egritudinē fe
bris q̄ppe ferro et igne nō curatꝰ sicut nec
oculis an vis oc̄lm incidere ⁊ vrere febri-
citātem cauteriare nō dum an illa sint ne-
cessaria. Nosti an carnificē vel tortorē te
adhuc exhibes ⁊ gladiatorē ⁊ q̄ sanguinē
queris egrotantꝭ cum ip̄e per te licet a d̄o
salutē et vitam querat. Qꝛ si te cyrurgicū
vis exhibere nō expedit egrotanti donec
aperta sint tibi vulnera. Noli fugari obse
cro a te egrotantē talem te exibe ei vt vi-
tam ꝑ te querat nō vt mortē a te fugiat ne
gas plane ei medicamina tua quē a te fu
y
gas. Qꝛ si veteri homini irascerꝭ hoc
ip̄e penitēs tecū sꝫ tu applaude saltē nouo
te obstetricatorē ꝑturiēti exhibere curato
⁊ ꝑtū nouū tenerrimū educē ne dura ob-
stetricatiōe suffoces ip̄m pannis mollissi-
mis ac suauissimis īuoluere studeto ⁊ ca-
lore suaui ⁊ mulcebri confouere. A timore
tuo dn̄e inquit ysa. xxviij. cōcepimus ⁊ pe
perimus spm̄ salutis pharaonis est illud
gladiū parare ꝑientibꝰ vt interficiātur ꝑ
tus eorū masculi. Sꝫ draco in Apoca. xij.
Astat mulieri ꝑturiēti veneno tristicie et
dentibus mordacis nimiū increpationis
⁊ dure obiurgatiōis armatus. Dyaboli-
cum ē omnino non letari cū vides hmōi
mortuos suscitari. Solus inde dyabolus
et qui sunt ex parte eius nō letantꝰ pānis
veteribus ⁊ mollibꝰ confouēdi sunt cubi
ti hieremie et funiculis penitētie et cōfes
sionis extra habendus ē hieremias de la
cu hieremie. xxx. Et hec submittēda sunt
hieremiā in quibꝰ consolatiōes et diuine
misericordie ꝓmissiones quibus ante con
fessioneꝫ preueniendꝰ est et exhortandus
penitens intelligimur.

De sintomatibꝰ restitute sanitatis.

M R Eceptus igr̄ a sacerdote penitens
vt a patre dulcissimo filius rediui
uus vt a pastore amātissimo ouis
errabunda vt a medico salutis studiosis-
simo egrotus vt ab amico familiarissim⁹
⁊ vt sic ad vnū dicere eo gaudio ⁊ festiui-
tate qua excipit illū preclara illa curia cele
stis. Interrogādus ē si liberationē suam
agnoscit si videt se ereptū a ptāte tenebra
rum ⁊ manibus ⁊ laqueis dyaboli. Q si
se non videre hoc ad hoc respōderit docē
dus est. q si in hoc ꝓposito venit ⁊ in eo-
dem ꝓposito est vt cōmittat et tradat se
voluntati dei ⁊ beneplacito ei⁹ ⁊ hoc ex
amore eius si se totum paratus ē dare et
reddere mīfationē dei. Et hoc hac de cau
sa ne eius offensam incurrat ⁊ vt ī amorē
eius et gratiā rediat mortis in se vincula
dirupta esse cognoscat Si em̄ tantum sui
amorē largitus ē ei clemētissim⁹ deus vt
de se toto beneplacitū eius paratus sit fa
cere ꝑ consilio sacerdotis cui aīa curāda
⁊ regenda a deo cōmissa est nullatenus
de salute eius dubitet. Quis em̄ dubitet
deum hmōi penitētes plenissime posside
A re. Hoc igr̄ ipso recognoscēte interro-
VI. gandus ē vnde credit hanc sanctā volun-
tatem ⁊ venustaꝫ se accepisse. Unde inq̄
credis o penitēs aduenisse a patre vtiq
luminū a quo ē omne datū optimū et oē
donum ꝑfectū descendēs desursuꝫ. Quā-
ti estimas illam bonā voluntatem o peni
tens agnosce ꝙ hec ē que te deo restituit
⁊ deum tibi. ⁊ hec ē que dei filiū ⁊ heredē
per gratiā efficit hec te amicū iam gratum
et amabilē oībus militib⁹ celestib⁹ reddi
dit Hec ē cautio ⁊ pingnus securissimū re
B gni celoꝝ. Considera o penitēs q̄ in-
debita erat tibi q̄ indigno data sit tibi il-
la arra felicitatis et̄ne. Cōsidera ꝙ ⁊ quā-
tum est in celo de reuersione tua gaudiuꝫ
q̄s laudes et gratiarūactiōes ꝓ te clemē-
tissimo mīfatori ⁊ liberatori tuo milia mi
lium sctāꝝ ac animaꝝ btāꝝ exoluant. An
tu adhuc ingratus fuisti ⁊ nondū gracias
ꝓ tanto et tā indebito tibi beneficio redi
disti An decet te mutū esse angelis sanct
et beatis aīabus ꝓ te canētib⁹ ⁊ de libe-
ratione tua exultātibus Cū ipsa regina ce
lorum que de illo tuo tanto bono exultat
⁊ gratias agit filio suo qui p̄ces eius exau
diuit. Conueniēs ne est te ingratum exhi
bere vel ipsi regine celoꝝ vel ipsi regi mi-
seratori ⁊ liberatori tuo vel ipsi curie eius
fauorem et gratiā tātam adeptus es. Si
ipsos hostes tuos ampli⁹ dignū et iustuꝫ
est te cōfundere qui ꝑditionem tuā suum
fecit gaudiū ⁊ sanguinē tuū tanta auidi-
tate siciebāt. Me etiā decet qui huius C
liberatiōis tue conscius suꝫ gaudij tui eē
ꝑticipē ⁊ congratulari tibi ⁊ de ruina ini-
micoꝝ tuoꝝ et de triūpho tuo tam p̄claro
tecum exultare. Cātemus igr̄ ambo dn̄o
gloriose em̄ honorificatus ē in liberatiōe
tua dum equū id est veterē hominē tuum
⁊ ascensorē id est dyabolū ꝓiecit in mare
amarissimaꝝ lacrimaꝝ tuarum ⁊ cōtritio
nis tue in amaritudine compūctiōis ⁊ in
dignatiōis sancte quo immersit te inseq̄n
tes ⁊ inseruitutē suā retrudere ⁊ retinere
volentes. Nō est ergo tue v̄tutis hoc vt
supra diximus sed fortitudo tua q̄ victi sūt
hostes tui deus ē qui factus ē tibi in salu-
tem. Cū tu ꝓpria volūtate tua factus eēs
tibi in ꝑemptionē. Dic ergo tota deuotio
ne iste qui me fecit victorē ⁊ inimicos me
os submersit ē deus meus cui totū ꝙ suꝫ
ꝙ viuo ꝙ morior debeo ⁊ glorificabo eū
in meipō ꝯfusiōe mea et accusatiōe mea
Iste est deus patris mei et exaltabo ipm
humiliatiōe mea humiliās ⁊ cōfundens
super oībus que contra beneplacitū eius
attēptare ausu ceco ⁊ superbo presumpsi.
Ostēdo in me ipō ipsum eē deum meum
cuius amore ⁊ beneplacito oīa facere pa
ratus sum quecūq ipm iubere me docue
ris. Totā turpitudinē meam denudabo
vt ei placeā vt ipm non offendā ⁊ ampli-
ora eius auxilio futuꝝ me spero si bene-
placitū ei⁹ hoc eē cognouero. Nūc igr̄ D
o frater non verearis faciē meam excute
frenū dyabolicū de labijs tuis ⁊ ore tuo ⁊
euome spurcicias tuas audacter ⁊ secure
ego em̄ ipse sum hō non angelus fortasse
fragilior et turpior q̄ tu fueris. Non di-
co quō sis q gratia compūctionis ex to-
to te lauet. Noli timere egypcios mortu-
os id est pctā que gratia ꝯtritiōis submer
sit. Noli timere eos eousq ⁊ labia comp̄-
mant ⁊ te de se loqui nō sinant. Disperde
queso et disperge thesauꝝ dyaboli. Noli
esse de cetero archa eius vt scꝫ dixi sꝫ emū
da poti⁹ cor tuū ⁊ corpus vt deo in te gra
tum p̄pares hospiciū. Euome queso pri-
mū spurcias luxurie si auaꝝ habes memo
riam vt audias ad singula verba confes-
sionis gratias deo nostro cū illis agam⁹
vt videas confusionē hostiū tuoꝝ ex v̄bis

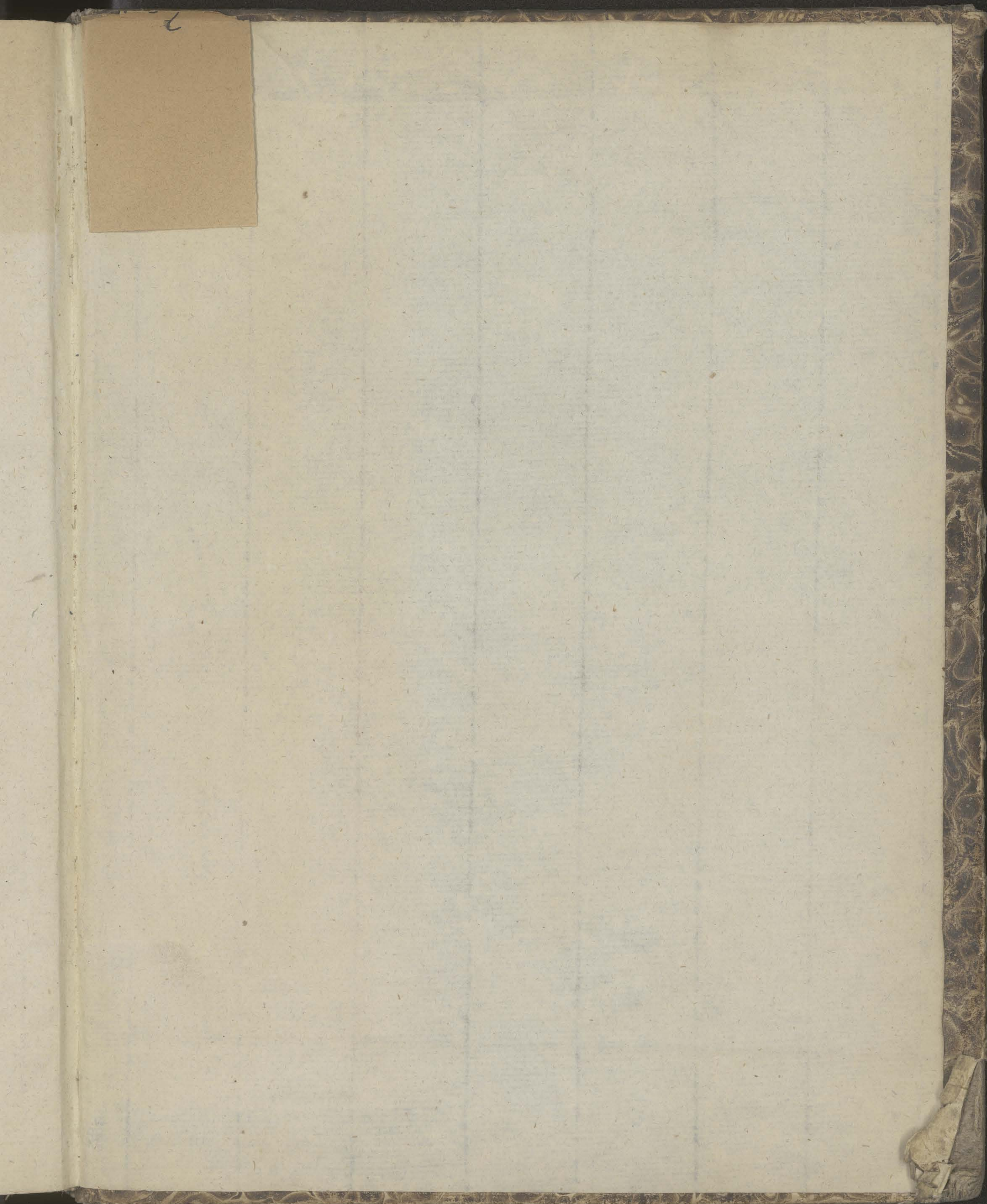
singul. Ecce vbũ istõ dixisti. Ecce hãc spur
citiam euomuisti totũ celum letificasti te
expediuisti ꝛ exonerasti dyabolũ duriter
pcussisti te ipm letificasti. An graue est tibi
dixisse hoc eadẽ facilitate. Dic aliud ꝛ idẽ
fiet gaudiũ in celo et emũdatio et libera-
tio vite ꝯtumelia dyabulo. Sic ergo p sin-
gula vba cõfessionis gratiarũactione in
mixta ꝛ gaudio sacerdotis adiũcto facile
extorquebit cõfessio omniũ. Ad singula
ergo peccata dicat ei cui es multũ graua
tus dicẽdo hoc frater si non grauabũt te
alia. Dic ergo et aliud si et illud grauauit
te. Benedictus dñs qui reddidit tibi loq-
lam et frenũ dyabolicũ excussit de maxil-
lis tuis. Sicut istud bene et laudabiliter
cõfessus es confitere ꝛ alia. Quoꝝ alacer
et expeditus exoneratꝰ redibis modo in
domũ tuam cũ omnia euomuerit. Cũ om
nes dyaboli sarcinas deposuerit. Si ergo
hijs adiuetur penitẽs non dubito cũ dei
gratia ꝛ auxilio cofessionẽ etiam verã pu
ram et integrã extorqueri facile. Facta aũt
confessione ad integrũ penitẽtie arbitra-
uerunt. Confessionis aũt modus coram
domino hic et ex hijs erit.

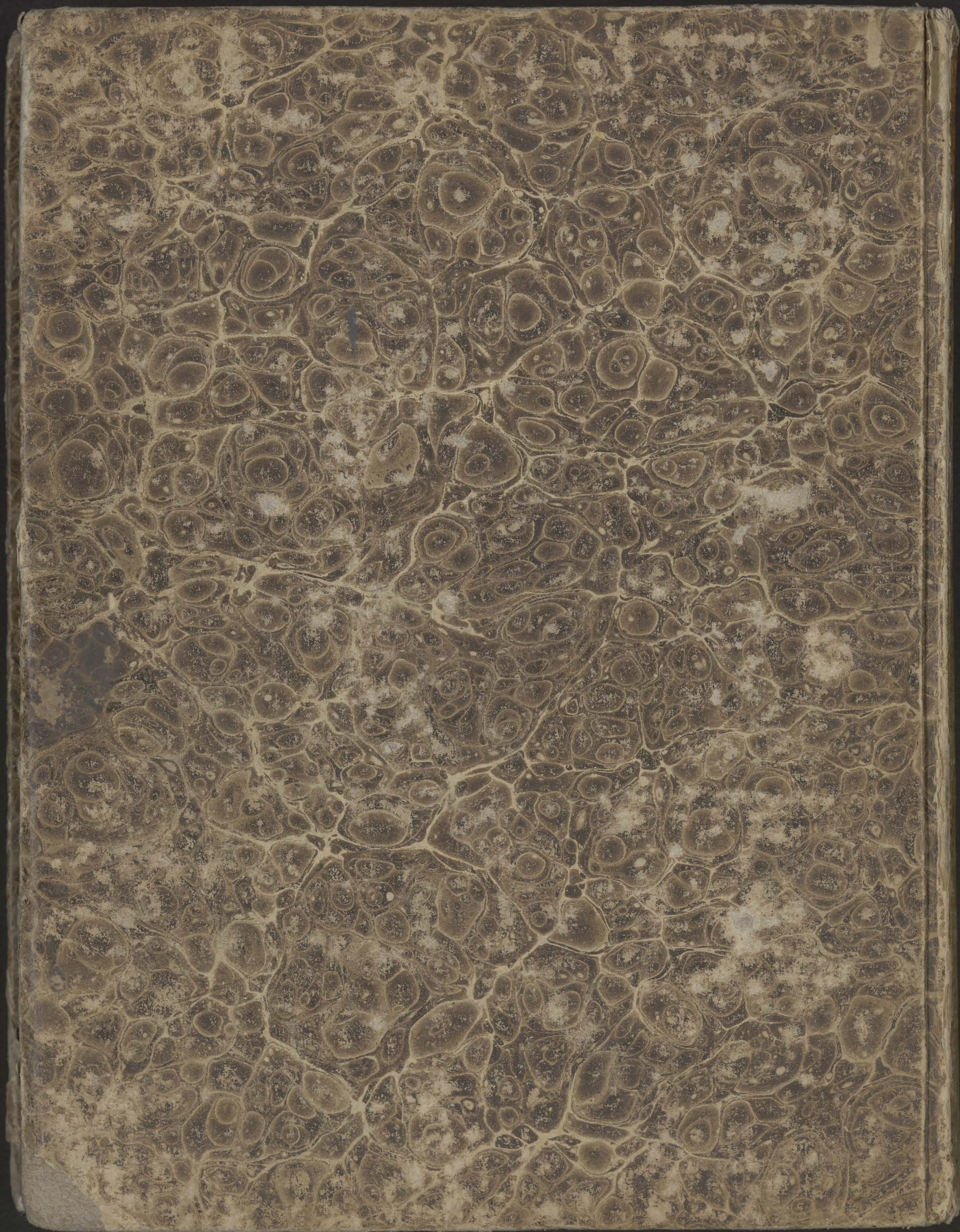
Sequit exemplũ confessionis secrete
ad deum.

Aha ha dñe pater misicordiarũ. Non
Audeo ne venire et apparere in
conspectu sanctorũ angeloꝝ tuo-
rum in felicissimus et miserrimꝰ. Ego tot
et tantorũ tuorum ingratus susceptor do-
norum tã impudens et tã execrabilis ab-
usor qui totiens et tã diu ipsis beneficijs
tuis te impũgnare non veritus sum q sti-
pendijs tuis dyabulo militare cõtra te to
tiens et taz diu non erubui qui ipa dona
tua in arma dyabolica ꝯuertere nõ timui
qui meipo taz abhominabiliter abuti p-
sumpsi vt meipm seruũ ausus eẽm exhi-
bere dyabulo et mẽbra mea arma eidem
facere quibus te creatorẽ meum et mẽbro
rum meoꝝ largitorem impungnaret. Nũ
quid non ego sum dñe deus meus q me
ipsum totiens exhibui gladiũ acutum fla
meum ꝛ ignitũ dyabulo ad vulnerãdas
aĩas quotiens armari cõtra te in alienaz
mortem voluit linguã meam arcũ mẽda-
cij totiẽs exhibui quotiẽs sagittas detra-
ctionis aut adulatiõis in alios misi. non
sufficio misicordissime ꝛ dulcissime pater
enumerare vel exprimere membroꝝ meoꝝ
nepharias abusiones quibꝰ et dyabolũ
armaui. ꝛ clemẽtissimũ ac benignissimꝰ
impugnaui. Ego sum ille quez de nihilo
creaueras et de massa peccati et pditiõis
in filium gratie elegeras et in confratrem
ac coheredẽ vnigenito tuo deo ꝛ domino
nostro iesu xpo adoptaueras. ad hono-
rem et gloriã regni tui tanta et taz indebi
ta grẽ largitate vocaueras qui et habun
dantiã huius tante suauitatis tue oblitꝰ
et tanta bona mea ꝑiciens. Spreto ho-
nore regni celesti in spuriũ filium et de ge
nerem me cõuerti. et dyabulo distrahen-
dum per sterqlinia luxurie spinea auari-
cie et alludendũ scandalis flatibus et p-
cellositati superbie me tradidi.

Registꝝ ſup libꝝ Guilhelmi de pnia.

Feliciter finit.

GUILHERMUS

de Sacramentis